

ДЕРЖАВНА
СЛУЖБА
ЯКОСТІ ОСВІТИ
УКРАЇНИ

співпраця з
німеччиною
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

KFW

для кожної дитини

Загальнодержавне моніторингове дослідження якості освіти у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану

ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ МОНІТОРИНГУ

2025

ДЕРЖАВНА ОСВІТНЯ УСТАНОВА
«НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
З ПИТАНЬ ЯКОСТІ ОСВІТИ»

Зміст

Про моніторингове дослідження	5
Список скорочень	6
Розділ 1. Організація та проведення моніторингу	7
Розділ 2. Результати моніторингового дослідження.	30
6 клас	
2.1. Результати тестування та анкетування учнів 6 класу з математики	30
2.2. Результати тестування та анкетування учнів 6 класу з української мови	75
Розділ 3. Результати моніторингового дослідження.	169
8 клас	
3.1. Результати тестування та анкетування учнів 8 класу з математики	169
3.2. Результати тестування та анкетування учнів 8 класу з української мови	229
ДОДАТКИ	317

Освіта – це не лише про знання.

Це про здатність дитини мислити, розуміти, застосовувати знання в житті, ухвалювати відповідальні рішення. Такі якості визначають освітню траєкторію учня чи учениці, силу суспільства, його стійкість, здатність до розвитку, відновлення та творення майбутнього.

Сьогодні українська освіта функціонує в умовах безпрецедентного історичного випробування.

Повномасштабна війна змінила безпековий контекст і суттєво вплинула на освітній процес. Освітня система стала більш гнучкою, але водночас і більш уразливою. Через це питання якості освіти сьогодні набуває особливої ваги – не як абстрактна професійна дискусія, а як питання національної стійкості.

За таких умов об'єктивне вимірювання якості освіти є не просто інструментом аналізу, а формою державної відповідальності. Ми повинні бачити реальну картину чесно, точно, без спрощень. Маємо розуміти, яких результатів досягає учнівство і які чинники ці результати формують, посилюють або стримують. Лише за такої умови освітня політика буде відповідальною, а не реактивною, заснованою на даних, а не на припущеннях.

Особлива цінність загальнодержавного моніторингового дослідження якості освіти учнів 6-х та 8-х класів, проведеного впродовж 2023–2025 років, полягає саме в цьому. Воно дало змогу зафіксувати ключові показники, побачити динаміку, виявити тенденції, глибше зрозуміти закономірності, що проявляються в умовах тривалої нестабільності. Це особливо важливо в час, коли країна не має права втратити жодного року розвитку дитини, жодної можливості для освітнього відновлення, жодного сигналу про проблеми, які можна і потрібно подолати.

Результати дослідження дають підстави для серйозних висновків. У 6-х класах освітні результати загалом залишаються відносно стабільними. У 8-х класах помітніше проявляються ознаки зниження навчальних досягнень, передусім із математики, а також посилення розривів між різними групами учнівства. Це означає, що система освіти має дедалі уважніше працювати і з питанням середнього результату, і з проблемою нерівності освітніх можливостей, і з ризиком накопичення освітніх втрат.

Не менш важливим є ще один висновок. Аналіз структури результатів показує стійку закономірність: учні й учениці краще справляються із завданнями на відтворення знань, ніж із тими, що потребують аналізу, міркування, перенесення знань у новий контекст, самостійного застосування. Це важливий сигнал для всієї системи освіти. Сучасна школа має навчати не тільки пам'ятати, а й розуміти; не тільки відтворювати, а й аналізувати; не тільки засвоювати матеріал, а й працювати з ним активно, свідомо, творчо.

Дослідження ще раз підтвердило: якість освіти не виникає сама собою і не зводиться до виконання навчальної програми. Важливими є формат навчання, доступ до цифрових ресурсів, безпекові умови, організація освітнього процесу, характер педагогічної взаємодії, підтримка з боку родини, загальна здатність дорослих створити для дитини середовище, у

якому навчання залишається можливим, змістовним і мотивуючим навіть у найскладніших обставинах.

Отже, якість освіти сьогодні слід розуміти значно ширше, ніж суму предметних результатів. Це комплексна характеристика освітньої реальності. Вона охоплює рівень знань і вмінь, якість умов, у яких навчається дитина, міру професійної підтримки, яку вона отримує, а також здатність системи забезпечити безперервність навчання, зберегти справедливість, не допустити поглиблення втрат і нерівностей. Тому якість освіти є спільним результатом і спільною відповідальністю.

Відповідальність держави полягає у формуванні послідовної освітньої політики, що спирається на докази, забезпечує рівність можливостей і підтримує тих, хто цього найбільше потребує. Відповідальність закладів освіти – в організації середовища, де якісне навчання можливе не формально, а реально. Відповідальність учительства – у професійному супроводі дитини, у здатності не лише навчати предмета, а й розвивати мислення, підтримувати мотивацію, зміцнювати впевненість. Відповідальність батьків – у щоденній участі й підтримці. Лише разом ці зусилля дають той результат, який ми називаємо якісною освітою.

Цей звіт є значно більшим, ніж аналітична фіксація стану справ. Це інструмент управлінського бачення, підстава для рішень, орієнтир для вдосконалення освітніх практик, точнішого спрямування ресурсів, підтримки учнівства, коригування підходів там, де система стикається з новими викликами. Його цінність полягає в тому, що він показує, де ми є сьогодні, і допомагає зрозуміти, що маємо зробити завтра.

Україна бореться за територію, безпеку, свободу і за право своїх дітей на майбутнє. Освіта є одним із головних просторів цієї боротьби. Там, де збережено якісне навчання, збережено людський потенціал держави. Там збережено і її здатність відновлюватися, зміцнюватися, перемагати.

У підсумку саме здатність мислити, аналізувати, застосовувати знання, діяти відповідально й творити нові рішення визначатиме, якою буде Україна завтра.

Руслан ГУРАК, Голова Державної служби якості освіти України

Про моніторингове дослідження

Проведення загальнодержавного моніторингового дослідження якості освіти у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану було ініційоване Міністерством освіти і науки України та Державною службою якості освіти у 2023 році. Метою дослідження є відстеження динаміки результатів навчання з української мови та математики (алгебри та геометрії) учнів і учениць 6-х та 8-х класів з огляду на нестабільні умови освітнього процесу, спричинені повномасштабним вторгненням російської федерації в Україну.

Вибір років навчання учнів / учениць для участі у моніторинговому дослідженні не випадковий. Світова практика освітніх вимірювань показує, що такі дослідження проводять після завершення ключових циклів навчання. В Україні здійснюють моніторинг читацьких і математичних компетентностей учнів / учениць початкової школи, а також реалізують програму дослідження якості освіти 15-річних PISA. Ці дослідження відстежують динаміку результатів навчання після закінчення початкової та базової освіти. Водночас на рівні країни немає актуальних даних про якість освіти за результатами навчання у 5–6-х та 7–8-х класах. Саме тому було прийнято рішення про моніторингове дослідження у 6-х та 8-х класах. Попри те, що 8-й клас не є завершальним для другого **циклу** базової середньої освіти, такий підхід дає змогу виявити прогалини, які ще можна надолужити у 9-му класі, коли переважна більшість учнів / учениць продовжують навчання у тому самому закладі загальної середньої освіти.

У травні 2025 року відбувся третій етап моніторингового дослідження. Загалом дослідження охоплювало три етапи: перший було проведено у травні 2023 року, другий – у травні 2024 року. Така системність забезпечує отримання даних про зміни в результатах навчання та, за потреби, дає можливість оперативно реагувати на виявлені виклики.

У 2025 році моніторингове дослідження було реалізоване спільними зусиллями Державної служби якості освіти, її територіальних органів, Державної освітньої установи «Навчально-методичний центр з питань якості освіти», Інституту освітньої аналітики та Українського інституту розвитку освіти.

Дослідження проведене у співпраці з ЮНІСЕФ в Україні та за фінансової підтримки Федерального міністерства економічного співробітництва і розвитку Німеччини (BMZ) через державний банк розвитку KfW.

Список скорочень

Моніторингове дослідження – загальнодержавне моніторингове дослідження якості освіти у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану

МОН – Міністерство освіти і науки України

ДСЯО – Державна служба якості освіти

ТО ДСЯО – Територіальні органи Державної служби якості освіти

ЮА – Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики»

УІРО – Державна установа «Український інститут розвитку освіти»

ВШО – освітня платформа для дистанційного та змішаного навчання «Всеукраїнська школа онлайн»

ВПО – внутрішньо переміщені особи

ООП – особи з особливими освітніми потребами

Розділ 1. Організація та проведення моніторингу

Нормативне, організаційне та фінансове забезпечення моніторингового дослідження

Проведення загальнодержавного моніторингового дослідження якості освіти у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану (далі – моніторингове дослідження) відбувається на виконання наказу МОН від 28 березня 2023 року № 347 «Про організаційні заходи щодо підготовки й проведення загальнодержавного моніторингового дослідження якості освіти у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану»¹. Наказом визначено основні заходи для реалізації моніторингу, відповідальних за їх проведення, трирічний цикл моніторингового дослідження: травень 2023 року, травень 2024 року, травень 2025 року.

Додатково Міністерство освіти і науки України (далі – МОН) щороку затверджує переліки закладів освіти – учасників моніторингового дослідження, а також графік проведення. У 2025 році відповідні переліки і графік були затверджені наказом МОН від 24 квітня 2025 року № 642 «Про затвердження переліків закладів освіти – учасників загальнодержавного моніторингового дослідження якості освіти у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану та графіка його проведення»².

Як і в попередні роки, третій етап моніторингового дослідження 2025 року був реалізований спільними зусиллями Державної служби якості освіти (далі – ДСЯО), її територіальних органів (далі – ТО ДСЯО), Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики» (далі – ІОА), Державної установи «Український інститут розвитку освіти» (далі – УІРО).

ДСЯО здійснювала загальну координацію проведення моніторингу, відповідала за збір та аналіз даних, підготовлення звіту. ТО ДСЯО забезпечували комунікацію із закладами освіти – учасниками моніторингу, організували тестування та спостереження за його проведенням у закладах освіти. ІОА забезпечив формування репрезентативної вибірки учасників тестування. УІРО відповідав за проведення онлайн тестування на освітній платформі «Всеукраїнська школа онлайн» (далі – ВШО).

Окремі видатки на проведення моніторингового дослідження у 2025 році державним бюджетом не передбачалися. З огляду на це ДСЯО заручилася фінансовою підтримкою Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні. Водночас частина завдань і заходів були

¹ <https://mon.gov.ua/npa/pro-organizacijni-zahodi-shodo-pidgotovki-j-provedennya-zagalnoderzhavnogo-monitoringovogo-doslidzhennya-yakosti-osviti-u-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osviti-v-umovah-voyennogo-stanu>

² https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2025/04/Testuvannya_6_8kl_nakaz_MON_28.04.2025_642.pdf

реалізовані ДСЯО та ТО ДСЯО, ІОА та УІРО в межах асигнувань на їх утримання та реалізацію покладених на них функцій.

Інструментарій моніторингового дослідження

Для досягнення мети та завдань моніторингового дослідження було розроблено два ключові інструменти: тестові завдання та анкети. Тестові завдання дають змогу оцінити рівень навчальних досягнень учнів і учениць, тоді як анкетування спрямоване на визначення факторів, що можуть впливати на ці результати.

Оскільки тестування проводять у комп'ютерному форматі на платформі ВШО, а частина учасників проходить його за місцем проживання, для збереження конфіденційності щороку створюють нові комплекти тестових завдань. Водночас основні характеристики тестових добірок залишаються незмінними протягом трьох років: структура, змістові лінії, когнітивні рівні, типи завдань, система оцінювання та час на виконання тесту. Такий підхід забезпечує захищеність інструментів дослідження і дає можливість порівнювати результати в динаміці.

Тестові завдання моніторингового дослідження 2025 року для учнів 6-х класів відповідають навчальним програмам, розробленим на основі Державного стандарту базової середньої освіти³, затвердженого у 2020 році для впровадження реформи «Нова українська школа». Водночас тестові завдання для учнів 8-х класів відповідають чинним у 2022/2023 н. р., 2023/2024 н. р., 2024/2025 н. р. навчальним програмам з математики та української мови для 7-х та 8-х класів, розробленим на основі Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти⁴, затвердженого 2011 року. Детальну характеристику тестових завдань, розроблених для проведення моніторингового дослідження 2025 року, подано у другому розділі звіту.

Щоб дослідити контекст, у якому навчаються та проживають учні / учениці, та фактори, які впливають на результати навчання, було розроблено дві анкети. Учасники моніторингового дослідження заповнювали їх після завершення тестування з математики (алгебри) та української мови. З-поміж досліджуваних факторів такі: формат навчання (дистанційний, змішаний, очний), зацікавленість предметом, практики викладання навчальних предметів учительством, мотивація, додаткова підтримка в навчанні, наявність засобів для навчання тощо.

Ще частину контекстної інформації про освітній процес та учасників / учениць моніторингового дослідження надавали керівники закладів освіти. Це дані, які стосуються режиму роботи закладу освіти, умов навчання дітей з особливими освітніми потребами, місця перебування здобувачів освіти, наявності статусу внутрішньо переміщеної особи.

³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>

⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text>

Формування вибірки

Репрезентативну вибірку закладів загальної середньої освіти для участі у моніторинговому дослідженні підготували фахівці ІОА.

Технічне завдання для формування вибірки містило низку вимог та обмежень. Учасниками могли стати заклади освіти комунальної / державної форми власності, які перебувають на підконтрольних Уряду України територіях. Приватні та спеціальні заклади освіти до вибірки не включали. Інклюзивні класи не виключали з вибірки, тому учні / учениці з ООП могли взяти участь у тестуванні. Мова навчання учнів 6-х та 8-х класів мала бути українська, наповнюваність класів – не менше ніж 10 учнів. Оскільки тестування проходило онлайн, до вибірки могли бути включені заклади освіти з очним, змішаним та дистанційним навчанням. Однак було встановлено вимоги до швидкості інтернету в закладі освіти: 30–100 Мбіт/с, за виключенням Луганської та Херсонської областей.

З-поміж генеральної сукупності 10369 закладів загальної середньої освіти до вибірки увійшло 226 закладів: 166 у міській та 60 у сільській місцевості. Розподіл за типом місцевості здійснено пропорційно до кількості учнів 6-х та 8-х класів для кожного типу місцевості.

Окремо було підготовлено резервну вибірку, що склала 140 закладів освіти, з них 114 закладів у міській та 26 у сільській місцевості. Резервну вибірку було сформувано на той випадок, якщо заклади освіти з основної вибірки відмовляться⁵ від участі у моніторинговому дослідженні через неможливість гарантувати безпеку та/або стандартизовані процедури проведення тестування своїм учасникам.

Основний і додатковий переліки закладів освіти – учасників моніторингового дослідження 2025 року було затверджено наказом МОН від 24 квітня 2025 року № 642 «Про затвердження переліків закладів освіти – учасників загальнодержавного моніторингового дослідження якості освіти у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану та графіка його проведення»⁶.

Вибірка моніторингового дослідження дала змогу проаналізувати результати тестування учасників з урахуванням регіону України, у якому навчаються здобувачі освіти. Для цього було виокремлено 5 регіонів: Схід, Захід, Північ, Південь, Центр і місто Київ.

⁵ Участь закладів освіти у моніторингових дослідженнях в Україні є добровільною та передбачає можливість відмовитися від участі.

⁶ https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2025/04/Testuvannya_6_8kl_nakaz_MON_28.04.2025_642.pdf

Розподіл областей у межах регіонів	
Захід	Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька області
Північ	Київська, Житомирська, Сумська, Чернігівська області
Центр	Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Черкаська області
Південь	Запорізька, Миколаївська, Одеська, Херсонська області
Схід	Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Харківська області

Суб'єкти проведення моніторингового дослідження

Загальну координацію проведення моніторингового дослідження ДСЯО, до обов'язків якої входили:

- координація процесів організації та проведення моніторингу;
- забезпечення формування та затвердження вибірки закладів освіти – учасників моніторингу;
- комунікація із закладами освіти, що увійшли до вибірки;
- підготовка інструкційних матеріалів для проведення моніторингу;
- формування списків учасників моніторингу на загальнонаціональному рівні;
- запрошення учасників моніторингу на пробне та основне тестування;
- формування баз даних за результатами моніторингу;
- аналіз даних і підготування звіту.

ТО ДСЯО відповідали за організацію і проведення моніторингового дослідження у 24 областях України та місті Києві. З-поміж основних обов'язків ТО ДСЯО визначено:

- узгодження із закладами освіти – учасниками моніторингового дослідження дати й часу проведення пробного та основного тестувань;
- формування графіка тестувань у межах відповідного регіону;

- підбір спостерігачів за дотриманням процедур проведення тестування, узгодження із роботодавцями залучення спостерігачів до виконання відведених завдань, проведення інструктажів для спостерігачів;
- узгодження з відповідальними за проведення тестування в закладі освіти питань створення та надання покликань для участі учнів / учениць та / або спостерігачів у тестуванні (покликання для зустрічі у Zoom, Google Meet тощо створювали в разі, якщо тестування проходило дистанційно чи змішано за місцем перебування учнівства, також покликання створювали в разі, якщо тестування відбувалося очно, а спостереження – дистанційно);
- створення покликань (за потреби) для проведення тестувань у закладі освіти (пробного та основного);
- надання покликань особам, відповідальним за проведення тестування в закладі освіти (за потреби), а також спостерігачам;
- організація проведення спостереження за пробним тестуванням у двох закладах освіти регіону;
- збір зворотного зв'язку (за окремою формою) від закладів освіти про проведення пробного тестування;
- організація проведення спостереження за основним тестуванням (дистанційно чи очно);
- забезпечення заповнення форми спостереження спостерігачами під час пробного та основного тестування.

Проведення тестування в закладах освіти забезпечували педагогічні працівники закладу, які діяли відповідно до визначених ролей: відповідального за проведення тестування в закладі освіти, інструктора з проведення тестування в закладі освіти, технічного адміністратора.

Відповідального за проведення тестування в закладі освіти визначав керівник закладу освіти. Обов'язки відповідального за проведення тестування в закладі освіти:

- комунікація з ТО ДСЯО з питань проведення моніторингу;
- координація процесу проведення моніторингу в закладі освіти;
- забезпечення формування списків учасників тестування;
- визначення вчителів, які виконуватимуть функції інструкторів з проведення тестування та технічного адміністратора;
- організація роботи інструкторів і технічного адміністратора (розповсюдження інструкцій);
- узгодження з ТО ДСЯО часу проведення тестування з кожного навчального предмета;
- узгодження з ТО ДСЯО питань створення та надання покликань для участі учнів / учениць та / або спостерігачів у тестуванні дистанційно;

- забезпечення в закладі освіти окремого приміщення для перебування дітей, які достроково закінчили роботу з частиною тесту чи всім тестом, та організація перебування дітей у ньому;
- надання інструкторам списків учнів – учасників тестування (реєстраційні дані учнів / учениць);
- забезпечення підключення робочого комп'ютера в кабінеті, де проходитиме тестування, до онлайн-конференції (Zoom, Meet тощо) (за потреби разом з технічним адміністратором);
- забезпечення підключення до онлайн-конференції учня / учениці, який / яка бере участь у тестуванні дистанційно (за потреби разом з технічним адміністратором);
- забезпечення підключення до онлайн-конференції спостерігача;
- виправлення виявлених на етапі пробного тестування неточностей щодо реєстраційних даних учнів / учениць;
- забезпечення умов для роботи (очної або дистанційної) спостерігача (разом з технічним адміністратором);
- забезпечення дотримання учасниками Моніторингового дослідження протоколів безпеки, прийнятих у закладі освіти;
- забезпечення супроводу процесів у дні проведення моніторингу (проведення тестування, технічне забезпечення, організація безпечного перебування дітей, комунікація із спостерігачем та ТО ДСЯО).

Інструкторів з проведення тестування в закладі освіти визначав відповідальний та/або керівник закладу освіти. Інструктором міг бути класний керівник 6-го та 8-го класу відповідно, інші вчителі, які викладають у 6-х та 8-х класах. Учителі математики та української мови могли бути інструкторами, але не під час тестування з математики чи української мови відповідно.

Основні завдання інструктора з проведення тестування:

- зареєструватися на ВШО у ролі «Вчителя / учительки» та ознайомитися з відповідними курсами;
- узяти участь в інструктажі, організованому ДСЯО та/або ТО ДСЯО;
- перевірити актуальність логінів і паролів учнів / учениць, з якими вони зареєстровані на ВШО, напередодні пробного / основного тестування;
- розповсюдити покликання, отримані від відповідального, серед учнів / учениць, які будуть проходити тестування дистанційно;
- приєднатися за покликанням, наданим відповідальним, у визначений час і день тестування;
- провести пробне тестування у визначені дати;
- провести основне тестування у визначені дати та час;
- забезпечити дотримання протоколів безпеки, прийнятих у закладі освіти.

Технічний адміністратор – учитель інформатики або інший учитель, який володіє навичками роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями. До завдань технічного адміністратора належало:

- пройти інструктаж щодо забезпечення технічного супроводу під час пробного та основного тестування;
- напередодні тестування налаштувати в закладі освіти доступ до інтернету;
- переконатися в справності комп'ютерної техніки, яку буде використано для проведення очного тестування;
- забезпечити в приміщенні, де проводитиметься очне тестування, достатню кількість розеток / подовжувачів, щоб учні / учениці могли під'єднати власні комп'ютери / гаджети (за потреби);
- підключити комп'ютери закладу освіти до інтернету в дні пробного та основного тестування;
- допомогти підключити власні комп'ютери / гаджети учнів / учениць до інтернету закладу освіти в дні пробного та основного тестування (за потреби);
- налаштувати (увімкнути) комп'ютери закладу освіти в дні пробного та основного тестування, вивести на екран сторінку платформи ВШО (lms.e-school.net.ua);
- підключити робочий комп'ютер до онлайн-конференції (Zoom, Meet тощо) за покликанням, отриманим від відповідального чи інструктора;
- приєднати до онлайн-конференції (Zoom, Meet тощо) учня / ученицю, який / яка бере участь у тестуванні дистанційно, перевірити, чи увімкнено камеру;
- приєднати до онлайн-конференції (Zoom, Meet тощо) спостерігача, розмістити комп'ютер таким чином, щоб забезпечити огляд класу / кабінету спостерігачем; камера має бути постійно увімкнена таким чином, щоб спостерігач міг бачити, що відбувається в приміщенні;
- забезпечувати технічний супровід процесу тестування в дні проведення пробного та основного тестування.

За дотриманням процедур проведення тестування в закладі освіти стежили спостерігачі. Роль спостерігача виконували представники ТО ДСЯО або педагогічні працівники, залучені ТО ДСЯО з інших закладів освіти. До завдань спостерігачів за дотриманням процедур проведення тестування належало:

- пройти інструктаж щодо проведення спостереження;
- ознайомитися з інструкціями відповідального, інструктора та технічного адміністратора;
- у день тестування приєднатися за покликанням (у разі дистанційного спостереження);
- у день тестування прибути до закладу освіти, визначеного ТО ДСЯО (у разі очного спостереження);

- провести спостереження за дотриманням процедури тестування (дистанційно чи очно), керуючись пунктами форми спостереження;
- за потреби нагадати інструкторові про необхідність роботи учнів / учениць з увімкненими камерами (у разі дистанційного тестування);
- припинити спроби недоброчесного тестування, звернувши увагу інструктора на порушення процедур;
- заповнити онлайн форму спостереження.

Графік проведення моніторингового дослідження

Графік моніторингового дослідження (див. Таблицю 1) було затверджено наказом МОН від 24 квітня 2025 року № 642 «Про затвердження переліків закладів освіти – учасників загальнодержавного моніторингового дослідження якості освіти у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану та графіка його проведення»⁷. Тестування з математики учнів 6-х та 8-х класів відбувалося 13–15 травня, з української мови – 20–22 травня.

Таблиця 1. Графік тестування, затверджений Міністерством освіти і науки України

Навчальний предмет	Дата проведення
Математика (алгебра, геометрія)	13–15 травня 2025 року
Українська мова	20–22 травня 2025 року

Кожен заклад освіти самостійно визначав дату та час проведення тестування (див. Таблицю 2). Під час формування графіка було враховано обставини вимушеного перебування частини учнів / учениць за кордоном і можливі години їхньої участі. З огляду на це тестування могло розпочинатися найпізніше о 18:00 за київським часом і тривати до 21:00.

⁷ https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2025/04/Testuvannya_6_8kl_nakaz_MON_28.04.2025_642.pdf

Таблиця 2. Графік тестування з урахуванням часу початку першої та останньої сесії

Дата тестування	Клас	Час початку першої сесії тестування	Час початку останньої сесії тестування
Математика			
13 травня	6 клас	8:00	16:00
14 травня	6 клас	8:00	16:00
15 травня	6 клас	8:00	17:30
13 травня	8 клас	9:00	14:00
14 травня	8 клас	8:30	17:00
15 травня	8 клас	8:30	17:30
Українська мова			
20 травня	6 клас	8:00	16:00
21 травня	6 клас	8:00	17:00
22 травня	6 клас	8:30	18:00
20 травня	8 клас	8:30	17:00
21 травня	8 клас	8:30	17:00
22 травня	8 клас	8:30	17:00

Адміністрації закладів могли проводити тестування у 6-му та 8-му класах в один день або в різні. У тих регіонах, де освітній процес відбувався очно, рішення приймали з урахуванням наявної робочої техніки та потужностей інтернету.

Проведення тестування

Усі учасники та учасниці проходили тестування з математики (алгебри та геометрії) та української мови онлайн на платформі ВШО. Залежно від режиму роботи закладу освіти, тестування проводилося у різних форматах: очно в приміщенні закладу освіти, дистанційно за місцем перебування учня / учениці, а також у змішаному форматі, коли частина учасників виконувала завдання очно, а інша – дистанційно.

У 2025 році понад 80 % учасників проходили тестування у закладах освіти, решта – за місцем перебування (удома або за адресою тимчасового проживання). Відмінностей між учнями 6-х та 8-х класів щодо місця проходження тестування не спостерігалось. Докладні дані наведено в **Таблиці 3**.

Клас / Місце тестування	У закладі освіти	За місцем перебування
Математика		
6 клас	81,1 %	18,9 %
8 клас	80,3 %	19,7 %
Українська мова		
6 клас	81,1 %	18,9 %
8 клас	80,87 %	19,13 %

Якщо тестування організували очно у приміщенні закладу освіти, то воно проводилося на комп'ютерах закладу освіти та, за потреби, на власних гаджетах учнів / учениць. У випадку проведення тестування за місцем перебування учнів / учениць учасники використовували власні комп'ютери / гаджети, а також інтернет.

Кожен тест мав різну тривалість та складався з кількох частин (див. Таблицю 4). Після кожної частини оголошували перерву. Якщо тест складався з двох частин, то перерва тривала 10 хв, якщо з трьох, то перша перерва тривала 10 хв, а друга – не менше ніж 20 хв.

Таблиця 4. Інформація про час, відведений на тестування за навчальними предметами

Навчальний предмет / Клас	Кількість частин тесту	Час на виконання тесту
Математика 6 клас	2 частини	1 год
Українська мова 6 клас	3 частини	1 год 30 хв
Алгебра 8 клас	2 частини	1 год
Геометрія 8 клас	1 частина	40 хв
Українська мова 8 клас	3 частини	1 год 40 хв

Учасники, які проходили тестування очно і раніше завершили роботу над певною частиною тесту, могли перейти в інший кабінет для відпочинку й підготовки до роботи над наступною. Ті, хто працювали дистанційно за місцем перебування, мали почекати, поки інші учні / учениці завершать роботу. У цей час вони могли відпочити. Після кожної перерви інструктор запрошував учасників повернутися до своїх комп'ютерів для продовження роботи.

У разі оголошення повітряної тривоги учні / учениці припиняли роботу над тестом і спускалися в укриття. Якщо повітряна тривога тривала менше години, то учасники поверталися до роботи з тестом. Якщо повітряна тривога тривала більше години, але менше ніж дві години, учні / учениці мали завершити ту частину тесту, роботу над якою було розпочато, а рішення про продовження роботи з наступною частиною / частинами ухвалював заклад освіти. Якщо повітряна тривога тривала більше понад дві години, учні / учениці завершували розпочату частину тесту, але не приступали до роботи над наступною / наступними. У всіх випадках час на роботу додавали.

Після завершення роботи над усіма частинами тесту, учні / учениці заповнювали анкету про контекст опанування навчального матеріалу з відповідного предмета.

Чисельні показники учасників моніторингового дослідження

Перелік учасників тестування було сформовано на підставі спеціальних форм, які заклади освіти заповнювали за наданим ДСЯО зразком. Окрім прізвища та імені учня чи учениці, у формах зазначали дані про формат роботи закладу освіти, дату та спосіб проведення тестування (очно чи дистанційно), а також електронну адресу, з якою учасник зареєстрований на платформі ВШО. Формат роботи платформи передбачає, що її активними користувачами можуть бути лише зареєстровані здобувачі освіти. Відповідно учнів /учениць, які не створили власних профілів на ВШО та/або не активували їх належним чином, організатори моніторингового дослідження не могли запросити до участі в тестуванні.

На підставі отриманих від закладів освіти даних до участі в тестуванні було запрошено 4816 учнів і учениць 6-го класу та 4686 учнів і учениць 8-го класу.

Явка учасників була високою і становила близько 90 %. Для аналізу результатів тестування з математики в 6-му класі було враховано дані 4397 учасників (91,3 %), з української мови – 4342 учасників (90,2 %). У 8-му класі відповідні показники становили 4346 (92,7 %) та 4120 (87,9 %) осіб.

Здебільшого участь у тестуванні не брали ті учні / учениці, які вимушено перебувають за кордоном, не завершили реєстрацію на платформі ВШО, брали участь у міжнародних змаганнях або через стан здоров'я не мали змоги долучитися до проходження тестування.

Детальну інформацію про кількість учасників тестування наведено в Таблиці 5.

Таблиця 5. Інформація про кількість учасників Моніторингового дослідження

Навчальний предмет	Кількість учасників, які отримали запрошення для участі в тестуванні	Кількість учасників, чиї результати використано для аналізу і підготовки звіту	Частка учасників, чиї результати використано для аналізу і підготовки звіту
6 клас			
Математика	4816	4397	91,3 %
Українська мова	4816	4342	90,2 %
8 клас			
Алгебра / Геометрія	4686	4346	92,7 %
Українська мова	4686	4120	87,9 %

Переважна більшість учнів / учениць, які взяли участь у тестуванні, проживають в Україні: з-поміж 6-х класів таких 97 %, серед 8-х – 96 %. Решта (3 % та 4 % відповідно) перебувають за кордоном.

Спостереження за проведенням тестування

Достовірність результатів будь-якого моніторингового дослідження забезпечується неухильним дотриманням стандартизованих процедур його проведення. Важливою складовою такої уніфікованої процедури є інститут спостереження. Саме з цією метою за перебігом тестування з математики (алгебри та геометрії) та української мови здійснювали спостереження педагогічні працівники, залучені ТО ДСЯО. Працівники закладів освіти, включених до вибірки моніторингового дослідження, не могли бути призначені спостерігачами.

Спостереження проводили очно або дистанційно – залежно від режиму роботи закладу освіти. Упродовж 13–15 та 20–22 травня було здійснено 1131 спостереження за дотриманням процедур тестування з математики

та української мови у 6-х та 8-х класах. Детальну інформацію щодо кількості спостережень у розрізі навчальних предметів подано в Таблиці 6.

Таблиця 6. Структура спостережень за дотриманням процедур тестування

Клас / навчальний предмет	Математика	Українська мова	Загалом
6 клас	281	283	564
8 клас	284	283	567

Кількість спостережень загалом є більшою ніж кількість закладів (226), що брали участь у моніторинговому дослідженні. Причиною цього є те, що через брак робочих місць в одному приміщенні, тестування учнів / учениць одного класу могли організувати у двох групах, що вимагало проведення двох спостережень.

Трохи більше половини спостережень було здійснено очно (у закладах освіти) – 54,5 %. Дистанційно, коли спостерігачі приєднувалися до групи учасників тестування в онлайн-овому середовищі і були присутні впродовж відведеного часу, відбулося 45,5 % спостережень. У розрізі навчальних предметів і років навчання формат проведення спостережень фактично не відрізнявся (див. Таблицю 7).

Таблиця 7. Формат проведення спостереження за тестуванням

Навчальний предмет / Формат спостереження за тестуванням	Дистанційно (за місцем перебування)	Очно (в закладі освіти)
6 клас		
Математика	45,6%	54,5%
Українська мова	44,9%	55,1%
8 клас		
Математика	45,4%	54,6%
Українська мова	47,7%	52,3%

Під час 1,59 % спостережень (18 із 1131) було зафіксовано випадки порушення академічної доброчесності з боку учасників тестування. Учні / учениці, які проходили тестування очно, інколи перешіптувалися,

зверталися до однокласників, намагалися користуватися додатковими гаджетами або відкривали додаткові вкладки у браузері, щоб отримати допомогу від штучного інтелекту. Під час тестування учасників, які виконували завдання дистанційно, траплялися випадки виконання завдань із вимкненими камерами, а також ситуації, коли родичі намагалися допомагати у виконанні завдань.

В обох форматах – очному та дистанційному – інструктори робили зауваження, після чого порушення припинялися. Водночас складніше було розв'язати проблему вимкнених камер, оскільки не всі учні / учениці мали технічні можливості для їх увімкнення: повільний інтернет, несправні камери або побутові обставини.

Хоча загальний рівень довіри спостерігачів до результатів тестування є високим (90 % тих, хто обрали 9–10 балів – максимальні показники довіри), усе ж більшість спостерігачів довіряє результатам тестування, проведеного саме в закладі освіти: 92 % проти 82 %. Детальний розподіл оцінок спостерігачами результатів тестування подано на Рисунку 1:

Рисунок 1. Розподіл оцінок спостерігачами результатів тестування

Методи аналізу даних результатів моніторингового дослідження

Аналіз даних здійснювали за кількома напрямками:

- 1. Опрацювання результатів анкетування та опитувань.** Визначено співвідношення між обраними варіантами відповідей для кожного запитання, здійснено графічну інтерпретацію отриманих результатів.
- 2. Опрацювання результатів тестувань за сучасною теорією тестів (Item Response Theory),** визначення якості вимірювальних матеріалів.

У моніторинговому дослідженні використано чотирирівневу шкалу для визначення рівнів досягнень учасників моніторингу: початковий, середній, достатній і високий рівні.

Результати тестування в межах рівнів було розподілено так: 15% учнів з найнижчими та найвищими балами відповідають низькому та високому рівням, решта 70% учнів розподіляються між середнім і достатнім рівнями порівню. Тобто, 35% учнів із середніми результатами відповідають середньому рівню, а ще 35% – достатньому.

Засобами класичної та сучасної теорії тестів було визначено складності, показники розподільної здатності (дискримінації) завдань і тесту загалом.

Складність тестового завдання (P-value) – показник успішності виконання завдання учасниками тестування – визначають як відношення (у відсотках) кількості балів, набраних усіма учасниками за виконання цього завдання, до максимальної кількості балів, яку вони могли б отримати за його виконання. У Таблиці 8 наведено інтервали значень складності та характеристику тестового завдання.

Таблиця 8. Інтервали значень складності та характеристику тестового завдання

Інтервал значення P-value	Характеристика завдання
>80%	дуже легке
60-79%	легке
40-59%	оптимальне
21-39%	складне
≤ 20%	дуже складне

Складність тесту – середнє арифметичне значень показників складності (P-value) усіх завдань тесту. У Таблиці 9 наведено інтервали значень складності та характеристику тесту.

Таблиця 9. Інтервали значень складності та характеристику тесту

Інтервал значення P-value	Характеристика тесту
>80%	Тест дуже легкий
60-79%	Тест легкий
40-59%	Тест оптимальний
21-39%	Тест складний
≤ 20%	Тест дуже складний

Розподільна здатність (дискримінативність) тестового завдання (D-index) – здатність тестового завдання відділяти учасників тестування з різним рівнем навчальних досягнень. Дискримінативність завдання визначають як різницю складності завдання для сильної та слабкої (добре і погано підготовленої) груп учасників тестування. У Таблиці 10 наведено інтервали значень розподільної здатності та характеристику дискримінативності тестового завдання.

Таблиця 10. Інтервали значень розподільної здатності та характеристику дискримінативності тестового завдання

Інтервал значення D-index	Характеристика дискримінативності завдання
41-100%	дуже хороша
31-40%	хороша
21-30%	середня
≤ 20%	низька

Розподільна здатність тесту – середнє арифметичне значень показників розподільної здатності (D-index) усіх завдань тесту з цього навчального предмета. У Таблиці 11 наведено інтервали значень розподільної здатності та характеристику тесту.

Таблиця 11. Інтервали значень розподільної здатності та характеристику тесту

Інтервал значення D-index	Характеристика дискримінативності тесту
41-100%	Тест з дуже хорошою розподільною здатністю
31-40%	Тест з хорошою розподільною здатністю
21-30%	Тест з середньою розподільною здатністю
≤ 20%	Тест з низькою розподільною здатністю

3. Виявлення впливу певних чинників на результати тестувань.

Результати учасників тестування було прошкальовано у рейтинговій шкалі 1–12 балів.

Саме результати у цій шкалі взято за основу під час проведення аналізу впливу різних контекстних чинників на успішність виконання завдань тесту. Наголосимо, що використана тут шкала 1–12 НЕ ЕКВІВАЛЕНТНА чинній 12-бальній критерійній шкалі оцінювання результатів навчання здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти, де кожний бал має певне змістове наповнення щодо рівня оволодіння певним предметом.

Оскільки результати тестування не були нормально розподілені, то для виявлення чинників впливу було використано критерій Краскала-Уолліса. Цей критерій є непараметричним методом перевірки того, чи походять вибірки з одного розподілу. Цей критерій є непараметричним аналогом однофакторного дисперсійного аналізу й дає змогу виявити відмінності в розподілі. Його використовують для порівняння кількох незалежних вибірок однакових або різних розмірів. Завдяки здійсненому аналізу можна перевірити правильність гіпотези щодо рівності середніх величин (у нашому випадку – медіан вибірок).

Результатом аналізу впливу певного чинника на результат тестування є діаграма, яка містить відомості щодо медіан результатів учасників, які обрали ту чи іншу відповідь на питання опитування та показники критерію p – імовірність правильності нульової гіпотези (зв'язок досліджуваних даних – випадковий), числове значення, за величиною якого можна визначити, чи впливає фактор на результат учасників, чи такий вплив відсутній.

Якщо $p \leq 0,05$ – зв'язок досліджуваних чинників не випадковий.

Так, наприклад, потрібно з'ясувати, чи залежить успішність виконання тесту з української мови від наявності вдома у дитини друкованих книжок, зокрема художніх, та інших матеріалів, необхідних для навчання (див. Рисунок 2).

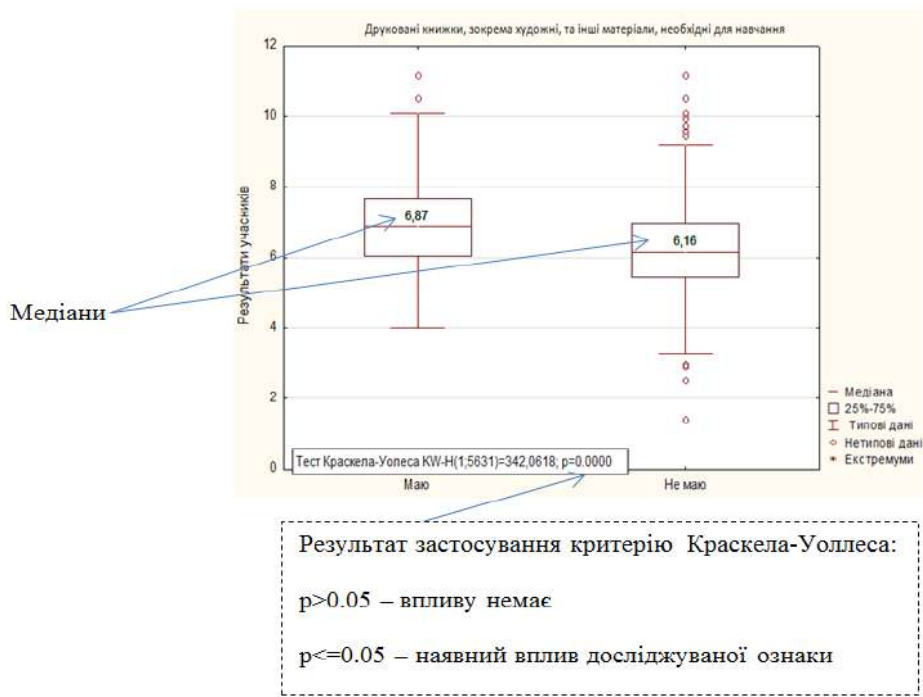

Рисунок 2. Залежність успішності виконання тесту з української мови від наявності вдома книжок та інших матеріалів для навчання

Висновок: Наявність в учня / учениці вдома друкованих книжок, зокрема художніх, та інших матеріалів, необхідних для навчання, має статистично значущий вплив на результати тестування з української мови.

Так, у випадку дослідження чинника «Стать» отримали значення критерію $p = 0.5750 > 0.05$, що вказує на відсутність впливу цього чинника на успішність з української мови (див. Рисунок 3).

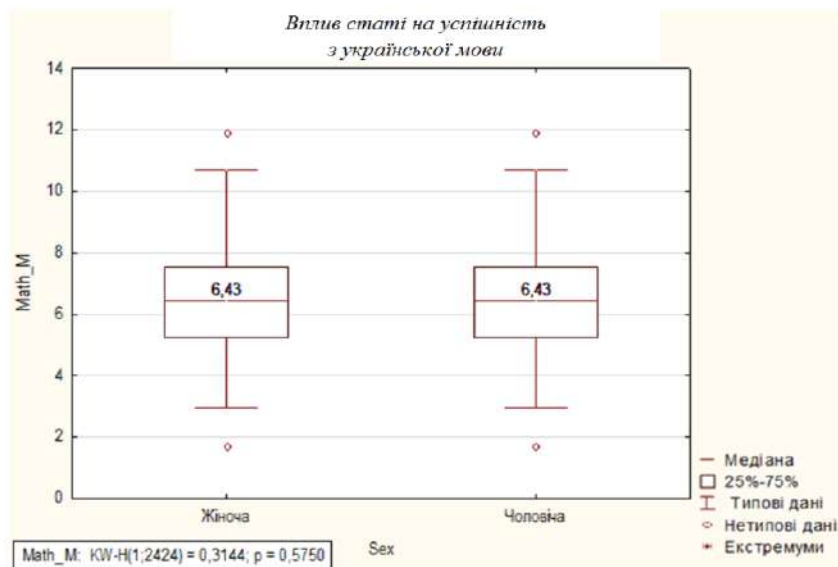

Рисунок 3. Вплив чинника «Стать» на успішність з української мови

4. Побудова інтегральних індексів.

У межах дослідження було побудовано різноманітні індекси.

Побудова інтегральних індексів у межах освітніх досліджень є корисною з кількох причин.

Індекси дають змогу узагальнити інформацію з кількох анкетних запитань, які вимірюють один і той самий латентний конструкт (наприклад, ставлення до математики чи впевненість у власних цифрових навичках). Окремі питання відображають лише фрагменти явища, тоді як індекс дає цілісну, більш стабільну оцінку.

Використання індексів підвищує надійність вимірювання, зменшуючи вплив випадкових відповідей або ситуативних чинників. Агрегування кількох змінних дає змогу отримати показник, менш чутливий до помилок в окремих запитаннях.

Індекси забезпечують аналітичну зручність і порівнюваність результатів: вони спрощують аналіз зв'язків між різними аспектами освітнього процесу, дають змогу порівнювати групи учнів / учениць, школи або динаміку змін у часі.

Визначення рівнів індексу (низький, середній, високий тощо) робить результати більш інтерпретованими для управлінців і педагогів і водночас не потребує спеціальної статистичної підготовки.

Індекси є ефективним інструментом перетворення анкетних даних на валідні, надійні та практично значущі показники якості освітнього процесу.

Так, наприклад, для дослідження в 6-му класі з математики, було побудовано такі:

- Індекс цифрової впевненості;
- Індекс зрозумілості пояснень;
- Індекс викладання математики;
- Індекс упевненості щодо предмета;
- Індекс ставлення до предмета.

Вони об'єднують кілька питань-тверджень в анкеті, що стосуються певних проблем (напрямів).

Індекс побудовано шляхом присвоєння кожній відповіді балу від 0 до 3, а саме:

- 0 – Не погоджуюся повністю,
- 1 – Частково не погоджуюся,
- 2 – Частково погоджуюся,
- 3 – Погоджуюся повністю.

Або для деяких позицій в анкеті – у зворотному порядку. Такі питання-твердження позначено «*».

З урахуванням кількості питань-тверджень, на яких було побудовано індекс, визначали рівні індексу (див. Таблицю 12).

Таблиця 12. Визначення рівнів індексу

Рівні індексу:	Кількість питань-тверджень, на яких побудовано індекс		
	3 питання	4 питання	5 питань
Низький	від 0 до 3 балів	від 0 до 4 балів	від 0 до 5 балів
Середній	від 4 до 6 балів	від 5 до 8 балів	від 6 до 10 балів
Високий	від 6 до 9 балів	від 9 до 12 балів	від 11 до 15 балів

Індекс цифрової впевненості

Питання-твердження, на яких побудовано індекс:

1. Я вправний/-а у користуванні гаджетами.
2. Я легко знаходжу потрібну інформацію в інтернеті.
3. Я легко орієнтувався/-лася на платформі, де проходило тестування.

Індекс зрозумілості пояснень

Питання-твердження, на яких побудовано індекс:

1. На уроках математики мені завжди зрозуміло, що саме учитель/-ка хоче, щоб я зробив/-ла.
2. Учитель/-ка завжди зрозуміло пояснює математичні теми.
3. Учитель/-ка математики пояснює нам кожну тему доти, поки ми не зрозуміємо матеріал добре.

Індекс викладання математики

Питання-твердження, на яких побудовано індекс:

1. Учитель/-ка математики просить нас пояснювати, як ми розв'язуємо якусь математичну задачу.
2. Учитель/-ка математики наводить нам приклади того, як математика може знадобитися нам у повсякденному житті.
3. Учитель/-ка математики спонукає нас розв'язувати багато однакових задач, щоб ми краще запам'ятали матеріал.

Індекс упевненості щодо предмета

Питання-твердження, на яких побудовано індекс:

1. Мені легко дається математика.
2. *Математика – це не моє.
3. *Я завжди нервую, коли думаю про математику.
4. Я вправний/-а в розв'язуванні складних математичних задач.

Індекс ставлення до предмета

Питання-твердження, на яких побудовано індекс:

1. *Уроки математики мене засмучують
2. *Краще б у мене не було математики
3. *Математика нудна
4. Мені подобається вивчати математику
5. Математика – мій улюблений предмет

Розділ 2.

Результати моніторингового дослідження. 6 клас

2.1. Результати тестування та анкетування учнів 6 класу з математики

2.1.1. Характеристика тесту з математики для 6 класу

Тест з математики складався з двох субтестів, кожен з яких містив 9 тестових завдань і на виконання кожного з яких учасники тестування мали по 30 хв. Субтест 1 мав назву «Числа і вирази: звичайні дроби. Геометрія і вимірювання геометричних величин. Дані і статистика», субтест 2 називався «Числа і вирази: раціональні числа. Рівняння і нерівності».

Загальна довжина тесту з математики становила 18 тестових завдань різних форм. На виконання всіх завдань учасники мали 60 хвилин. За правильне виконання всіх завдань тесту можна було отримати максимально 26 тестових балів.

2.1.1.1. Змістові лінії

Відповідно до чинних модельних навчальних програм з математики для 5-х та 6-х класів, розроблених на основі Державного стандарту базової середньої освіти 2020 року, математичний зміст тесту структуровано за такими змістовими лініями: числа і вирази; рівняння і нерівності; геометрія і вимірювання геометричних величин; дані і статистика. Розподіл тестових завдань за змістовими лініями відображено в Таблиці 2.1.1.1.

Таблиця 2.1.1.1. Розподіл тестових завдань за змістовими лініями

Змістова лінія	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості
Числа і вирази	9	50%
Рівняння і нерівності	4	22%
Геометрія і вимірювання геометричних величин	3	17%
Дані і статистика	2	11%
Усього	18	100%

2.1.1.2. Когнітивні виміри та експертна оцінка складності завдань

Для визначення рівня оволодіння програмовим матеріалом з математики необхідно мати завдання різних когнітивних вимірів. Добірка містить тестові завдання трьох когнітивних вимірів: знання, застосування та міркування. Розподіл тестових завдань за когнітивними вимірами відображено в Таблиці 2.1.1.2.

Таблиця 2.1.1.2. Розподіл тестових завдань за когнітивними вимірами

Когнітивний вимір	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості
Знання	3	17%
Застосування	8	44%
Міркування	7	39%
Усього	18	100%

Розподіл тестових завдань за складністю відповідно до експертної оцінки відображено в Таблиці 2.1.1.3.

Таблиця 2.1.1.3. Розподіл тестових завдань за складністю відповідно до експертної оцінки

Експертна оцінка складності	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості
Легкі	4	22%
Оптимальні	13	72%
Складні	1	6%
Усього	18	100%

2.1.1.3. Форма тестових завдань та нарахування балів відповідно до форми

Усі завдання в тесті є завданнями закритої форми: з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох варіантів, з вибором однієї правильної відповіді з восьми варіантів і на встановлення відповідності. Розподіл тестових завдань за формою відображено в Таблиці 2.1.1.4.

Таблиця 2.1.1.4. Розподіл тестових завдань за формою

Форма	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості
Вибір однієї правильної відповіді з чотирьох варіантів	11	61%
Вибір однієї правильної відповіді з восьми варіантів	6	33%
Встановлення відповідності	1	6%
Усього	18	100%

За кожне правильно виконане завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох варіантів учасники отримали 1 бал, з вибором однієї правильної відповіді з восьми варіантів – 2 бали, за кожну правильно встановлену відповідність учасники отримали 1 бал. Нарахування тестових балів відповідно до форми відображено в Таблиці 2.1.1.5.

Таблиця 2.1.1.5. Нарахування тестових балів відповідно до форми

Форма	Кількість завдань	Кількість можливих балів за одне завдання	Максимально можлива кількість набраних балів
Вибір однієї правильної відповіді з чотирьох варіантів	11	0-1	11
Вибір однієї правильної відповіді з восьми варіантів	6	0-2	12
Встановлення відповідності	1	0-1-2-3	3
Усього	18		26

2.1.2. Результати виконання тесту з математики для 6 класу

Усього в тестуванні з математики взяли участь 4397 учнів / учениць 6-х класів. Основні статистичні характеристики результатів тестування з математики для 6 класу відображені у Таблиці 2.1.2.1.

Таблиця 2.1.2.1. Статистичні характеристики результатів тестування з математики (за тестом загалом)

Назва характеристики	Кількісне значення
Вибірка	4397
Максимально можливий бал	26
Максимально набраний бал	26
Середнє	11,52
Мода	8
Медіана	10
Стандартне відхилення	6,095
Асиметрія	0,61
Екцес	-0,52

2.1.2.1. Розподіл учасників за кількістю набраних балів

Розподіл учасників за кількістю набраних балів, у відсотках від загальної кількості тих, хто взяв участь у тестуванні, наведено на Рисунку 2.1.2.1

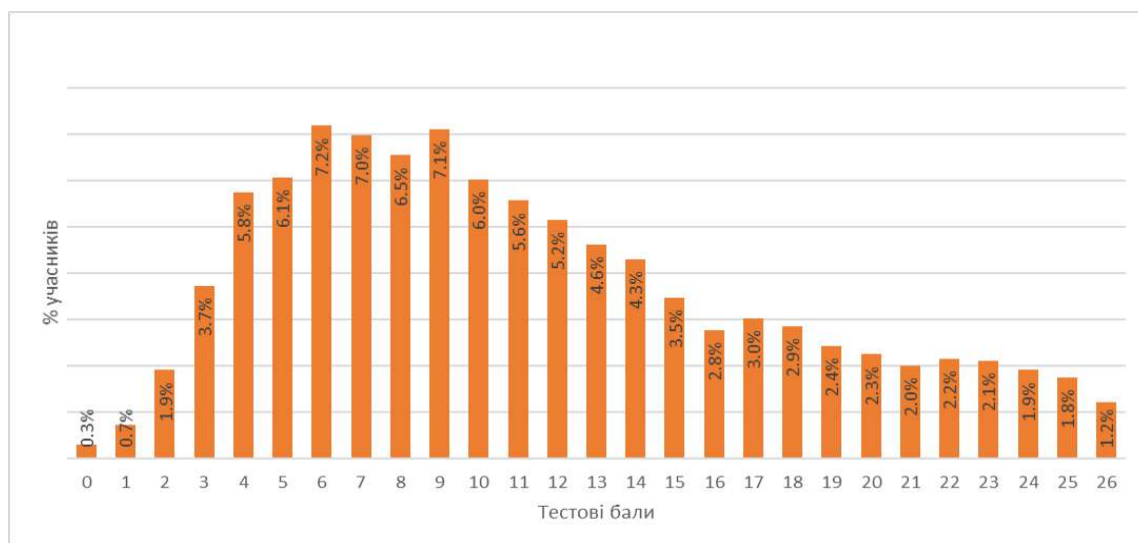

Рисунок 2.1.2.1. Розподіл учасників за кількістю набраних балів

2.1.2.2. Розподіл учасників за рівнями досягнень

Учасників, які набрали від 0 до 3 балів, вважають такими, які перебувають на початковому рівні досягнень з математики, від 4 до 13 балів – на середньому, від 14 до 22 балів – на достатньому, від 23 до 26 балів – на високому.

Переважає більшість учасників тестування з математики отримали результати середнього рівня. Розподіл учасників за рівнями досягнень наведено на Рисунку 2.1.2.2.

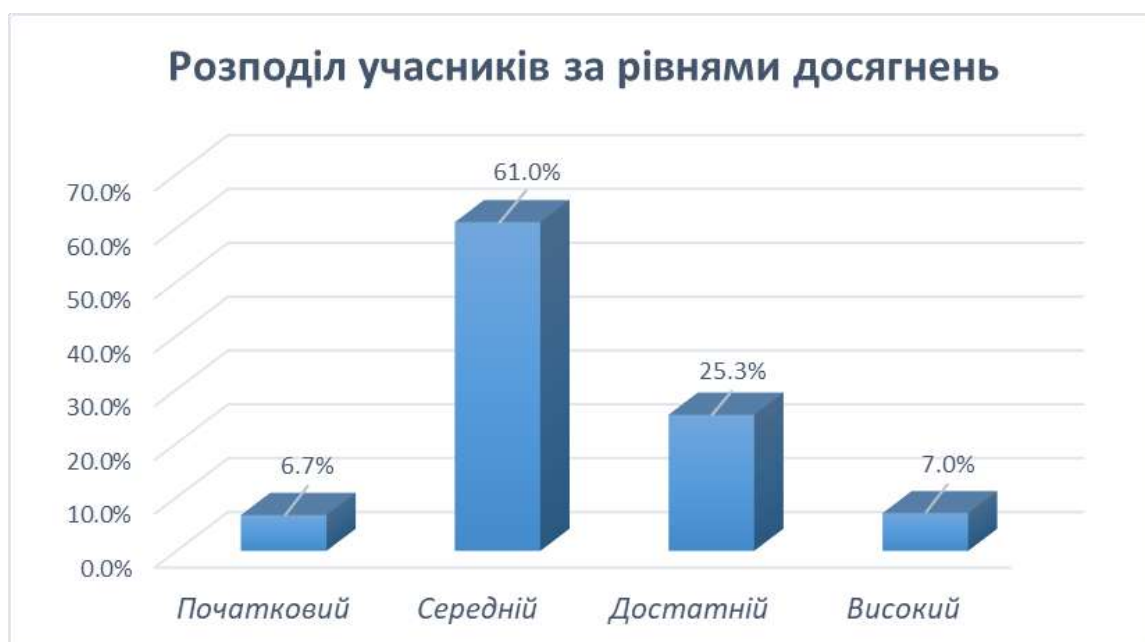

Рисунок 2.1.2.2. Розподіл учасників за рівнями досягнень

На Рисунку 2.1.2.3 показано розподіл учасників за рівнями досягнень за рейтинговою шкалою 1-12. Саме результати учасників у цій шкалі взято надалі за основу під час проведення аналізу впливу різних контекстних чинників на досягнення з математики. Наголосимо, що використана тут шкала 1-12 НЕ еквівалентна чинній 12-бальній критерійній шкалі оцінювання результатів навчання здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти, де кожний бал має певне змістовне наповнення щодо рівня оволодіння математикою.

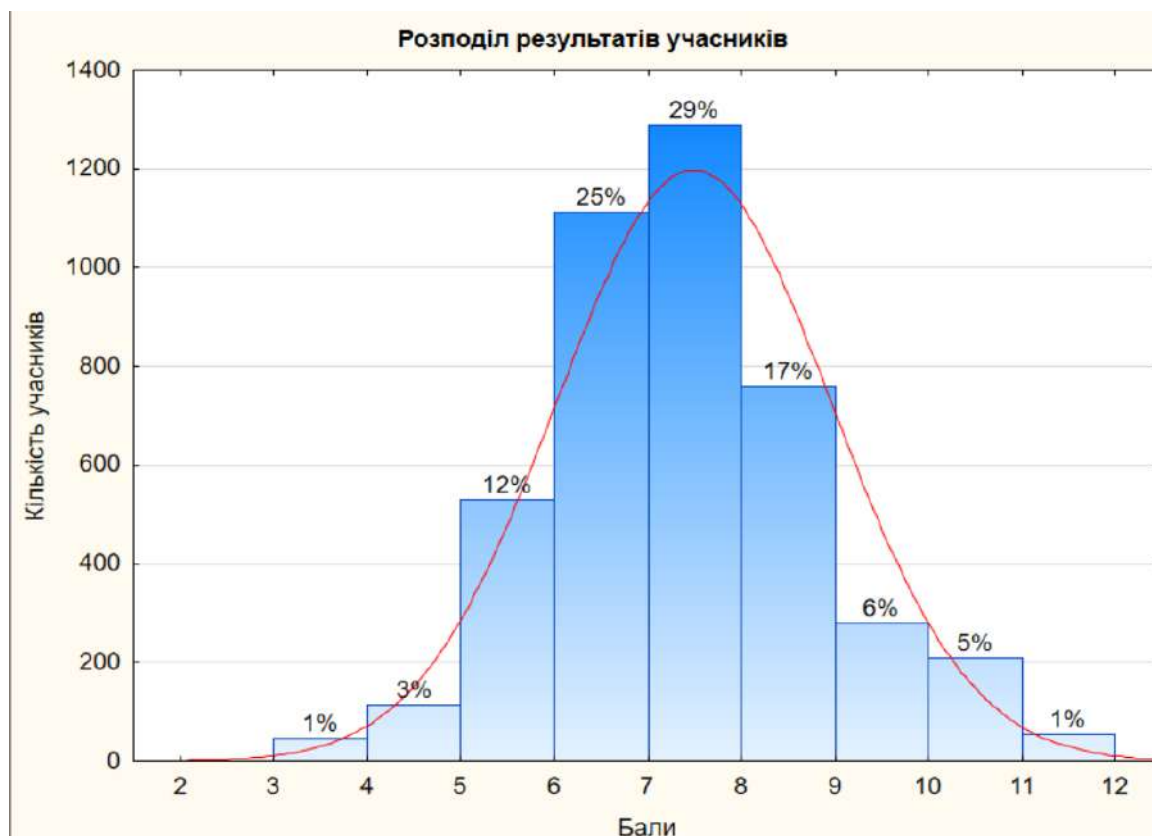

Рисунок 2.1.2.3. Розподіл учасників за рівнями досягнень (за шкалою 1-12)

2.1.2.3. Розподіл тестових завдань за успішністю виконання

Успішність виконання тестового завдання – це відсоток учасників, які правильно виконали це тестове завдання. Успішність виконання завдань відображено на Рисунках 2.1.2.4 та 2.1.2.5.

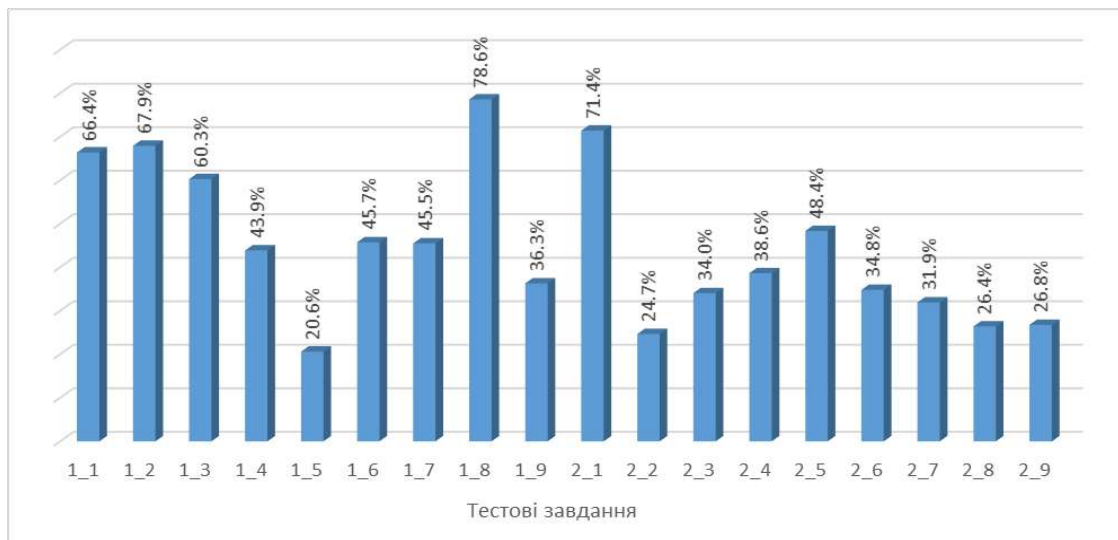

Рисунок 2.1.2.4. Успішність виконання завдань

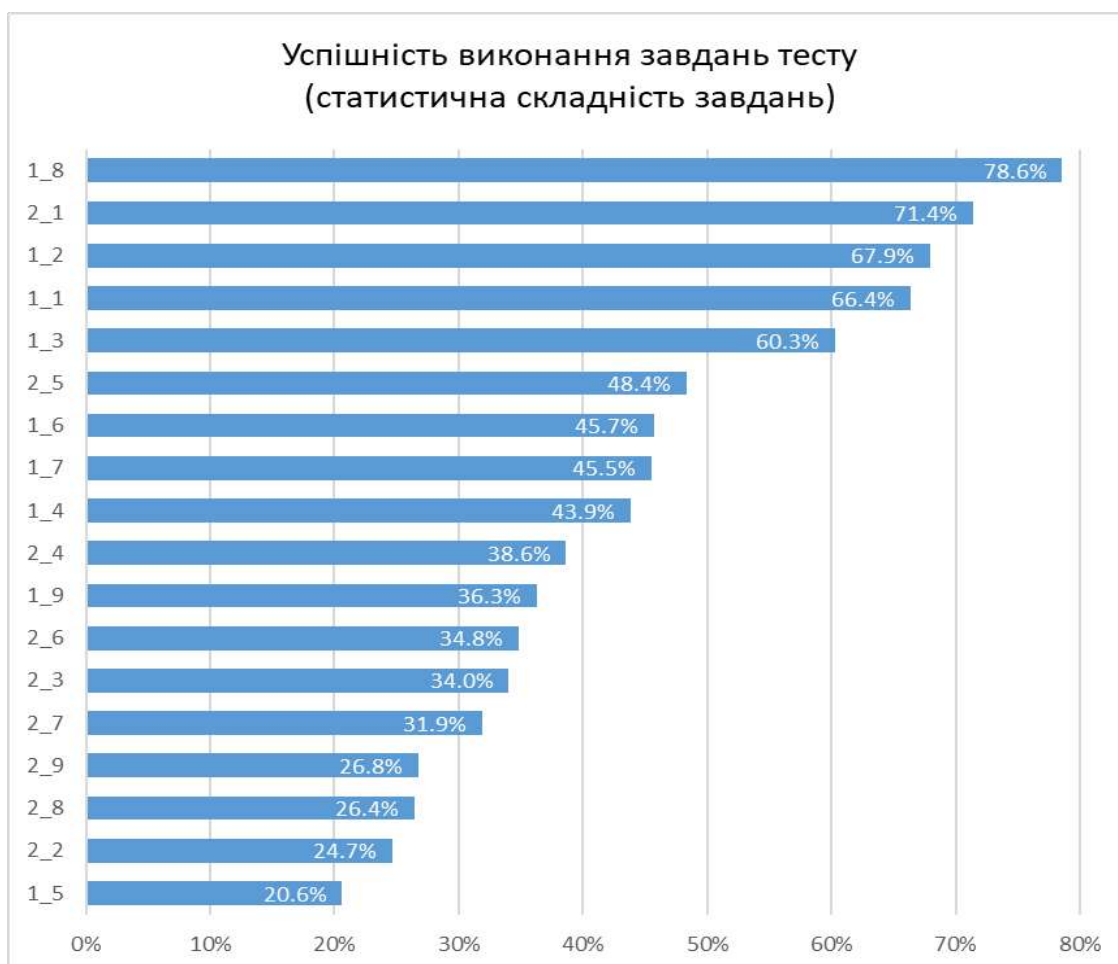
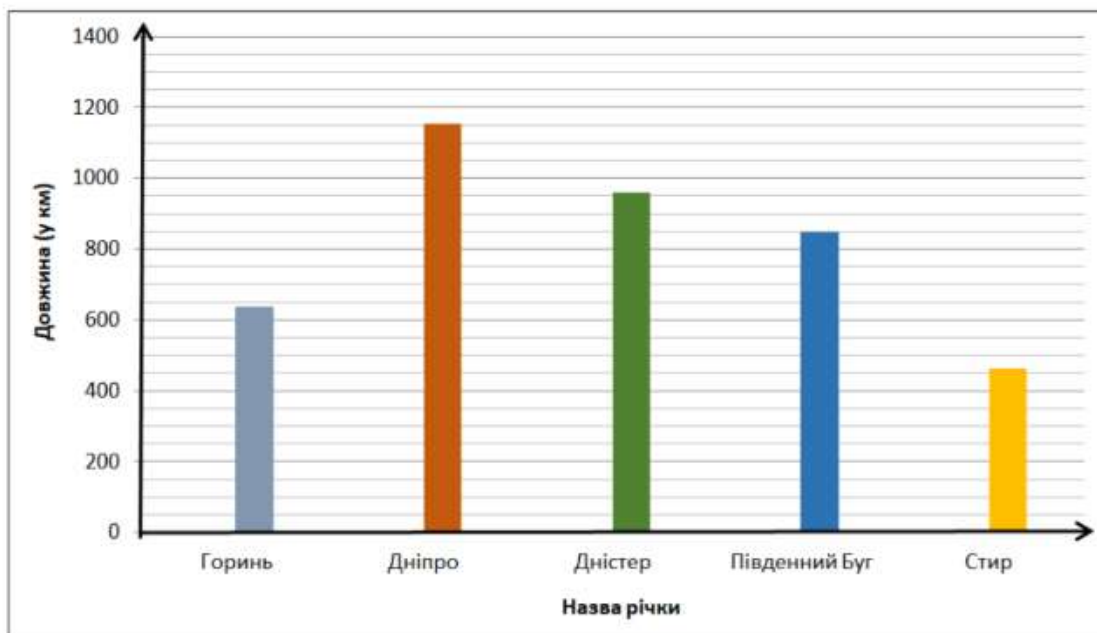

Рисунок. 2.1.2.5. Успішність виконання завдань (впорядкована за спаданням успішності)

Найлегшим для учасників було завдання змістової лінії «Дані і статистика» на читання стовпцевої діаграми (див. Рисунок 2.1.2.6). Його виконали 78,6% учасників.

На діаграмі (див. рисунок) відображено інформацію про довжини деяких річок в межах України. Визначте річку, довжина якої в межах України більша за 700 км, але менша ніж 900 км.

Горинь

Дніпро

Дністер

Південний Буг

Рисунок 2.1.2.6. Завдання тесту

Найскладнішим для учасників було завдання змістової лінії «Геометрія і вимірювання геометричних величин». Завдання на визначення площі квадрата у задачі з певною життєвою ситуацією (див. Рисунок 2.1.2.7) виконали 20,6% учасників.

Наталя хоче зробити новий конверт для своєї улюбленої вінілової платівки. Платівка має форму круга з радіусом 15 см. Конверт буде складатися з двох квадратних паперових аркушів, з'єднаних скотчем. Яку найменшу площу повинен мати один квадратний аркуш для цього конверта?

60 см²

225 см²

900 см²

1800 см²

Рисунок 2.1.2.7. Завдання тесту

За успішністю виконання тестові завдання розділяють на окремі групи: дуже складні – ті завдання, які виконали менше 20% учасників, складні – 21–40%, оптимальні – 41–60%, легкі – 61–80% учасників, дуже легкі – 81–100% учасників. Розподіл тестових завдань за успішністю виконання відображено в Таблиці 2.1.2.2.

Таблиця 2.1.2.2. Розподіл тестових завдань за успішністю виконання

Групи завдань відповідно до успішності їх виконання	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості
Дуже легкі	0	0%
Легкі	5	28%
Оптимальні	4	22%
Складні	9	50%
Дуже складні	0	0%
Усього	18	100%

Половина завдань тесту з математики для 6-го класу виявилися складними для учасників. Відповідно до експертної оцінки розробників, більшість завдань тесту є оптимального рівня. Далі розглянемо групи завдань, з якими учасники справлялися краще або гірше, за змістовими лініями та когнітивними вимірами.

2.1.2.4. Успішність виконання груп тестових завдань за змістовими лініями

Найскладнішими для учасників виявилися групи завдань змістових ліній «Рівняння і нерівності» та «Геометрія і вимірювання геометричних величин». Найлегшою – група завдань змістової лінії «Дані і статистика». Розподіл груп тестових завдань за змістовими лініями за успішністю виконання наведено в Таблиці 2.1.2.3 та на Рисунку 2.1.2.8.

Таблиця 2.1.2.3. Розподіл груп тестових завдань за змістовими лініями за успішністю виконання

Змістова лінія	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості	Середня успішність виконання завдань
Числа і вирази	9	50%	47.4%
Рівняння і нерівності	4	22%	37.1%
Геометрія і вимірювання геометричних величин	3	17%	37.3%
Дані і статистика	2	11%	57.4%
Усього	18	100%	44.6%

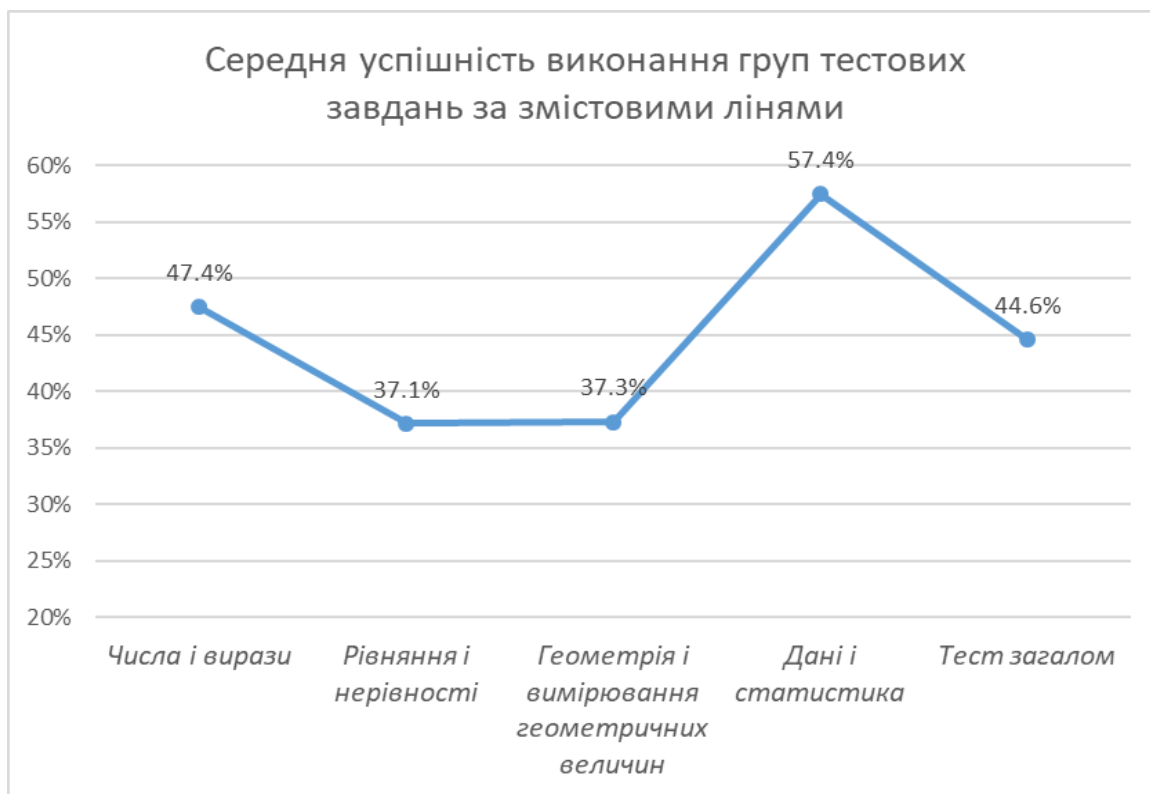

Рисунок. 2.1.2.8. Успішність виконання груп тестових завдань за змістовими лініями

2.1.2.5. Успішність виконання груп тестових завдань за когнітивними вимірами

Найскладнішою для учасників виявилася група завдань когнітивного рівня «Міркування». Найлегшою – група завдань когнітивного рівня «Знання». Розподіл груп тестових завдань за когнітивними рівнями за успішністю виконання наведено в Таблиці 2.1.2.4 та на Рисунку 2.1.2.9.

Таблиця 2.1.2.4. Розподіл груп тестових завдань за когнітивними вимірами за успішністю виконання

Когнітивний вимір	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості	Середня успішність виконання завдань
Знання	3	17%	58,8%
Застосування	8	44%	43,4%
Міркування	7	39%	39,8%
Усього	18	100%	44,6%

Рисунок. 2.1.2.9. Успішність виконання груп тестових завдань за когнітивними вимірами

Найлегшою для учасників виявилася група завдань когнітивного виміру «Знання», у яких для правильного виконання визначальним було володіти певними знаннями. Наприклад, завдання на порівняння десяткових дробів (див. Рисунок 2.1.2.10). Це завдання виконали 71,4 % учасників.

Укажіть правильну нерівність.

$-2,31 > 2,05$

$-1,4 > -2,31$

$1 < -1,4$

$2,05 < 1$

Рисунок 2.1.2.10. Завдання тесту

Найскладнішою виявилася група завдань когнітивного виміру «Міркування», у яких потрібно було змодельовати певну життєву ситуацію та побудувати ланцюжок міркувань для її розв'язання. Наприклад, завдання на рух, яке правильно виконали 26,4% учасників (див Рисунок 2.1.2.11).

Собачка Жулька почала наздоганяти свого господаря Дмитрика, який рухався на скейтборді, перебуваючи на відстані 30,75 м від нього.

Середня швидкість руху Жульки дорівнює 8,3 м/с, а Дмитрика – 4,2 м/с.

Через який час (у секундах) собачка наздожене господаря?

1,98

2,46

3,7

4,1

7,3

7,5

12,5

34,86

Рисунок 2.1.2.11. Завдання тесту

2.1.3. Результати опитування учасників і зв'язок різних чинників з успішністю виконання тесту з математики

Для дослідження зв'язку успішності виконання тесту з чинниками, інформацію про які отримано від закладів освіти або шляхом анкетування учнів /учениць, використано дані, що стосуються учасників, які виконали тест з математики і надали відповіді на питання анкети. Таких учасників було 4397 осіб.

2.1.3.1. Демографічні та інституційні чинники і їх зв'язок з успішністю виконання тесту з математики

Розподіл учасників за статтю та зв'язок цього чинника з успішністю

Хлопці становили 51% тих, хто брали участь у тестуванні з математики, дівчата - 49%. Хлопці та дівчата в середньому показали однакову результативність виконання тесту з математики для 6-го класу. Значимої залежності успішності виконання тесту від статі не виявлено (див. Рисунок 2.1.3.1).

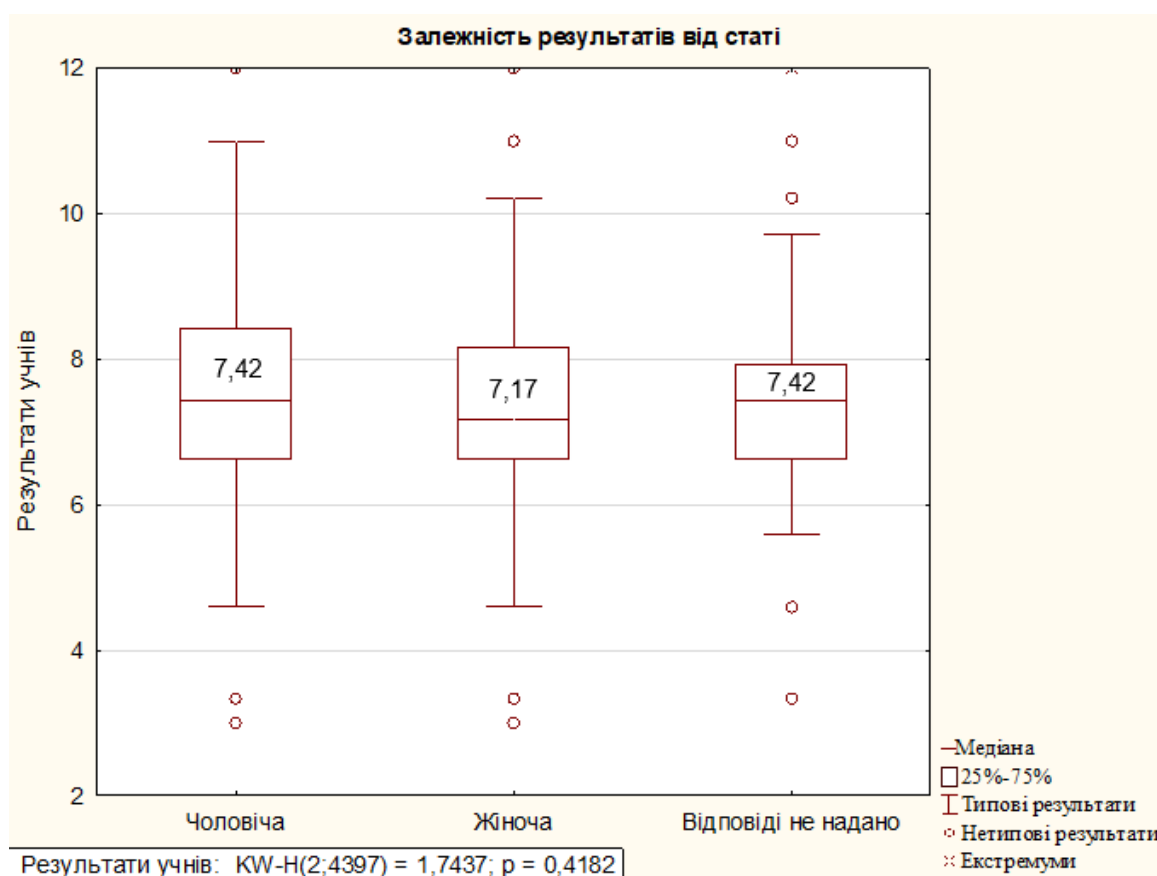

Рисунок. 2.1.3.1. Результати учасників з математики залежно від статі

Розподіл учасників за регіонами та зв'язок цього чинника з успішністю

Розподіл учасників за областями та регіонами відображено на Рисунок 2.1.3.2. та 2.1.3.3.

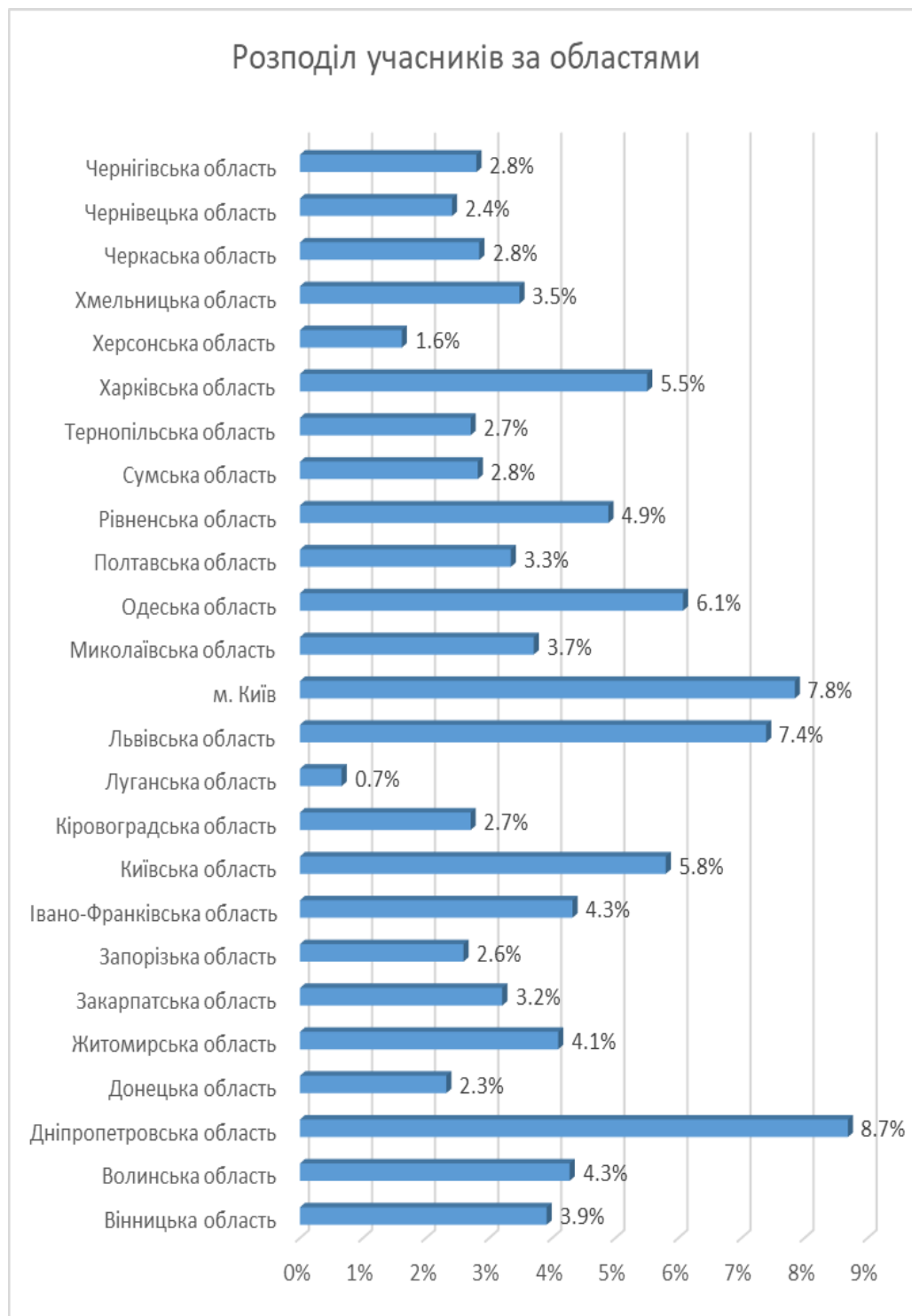

Рисунок. 2.1.3.2. Розподіл учасників за областями

Рисунок. 2.1.3.3. Розподіл учасників за регіонами

Ті учасники, які навчалися в закладах освіти східних областей України, показували кращі результати тестування, ніж інші учасники (див. Рисунок 2.1.3.4).

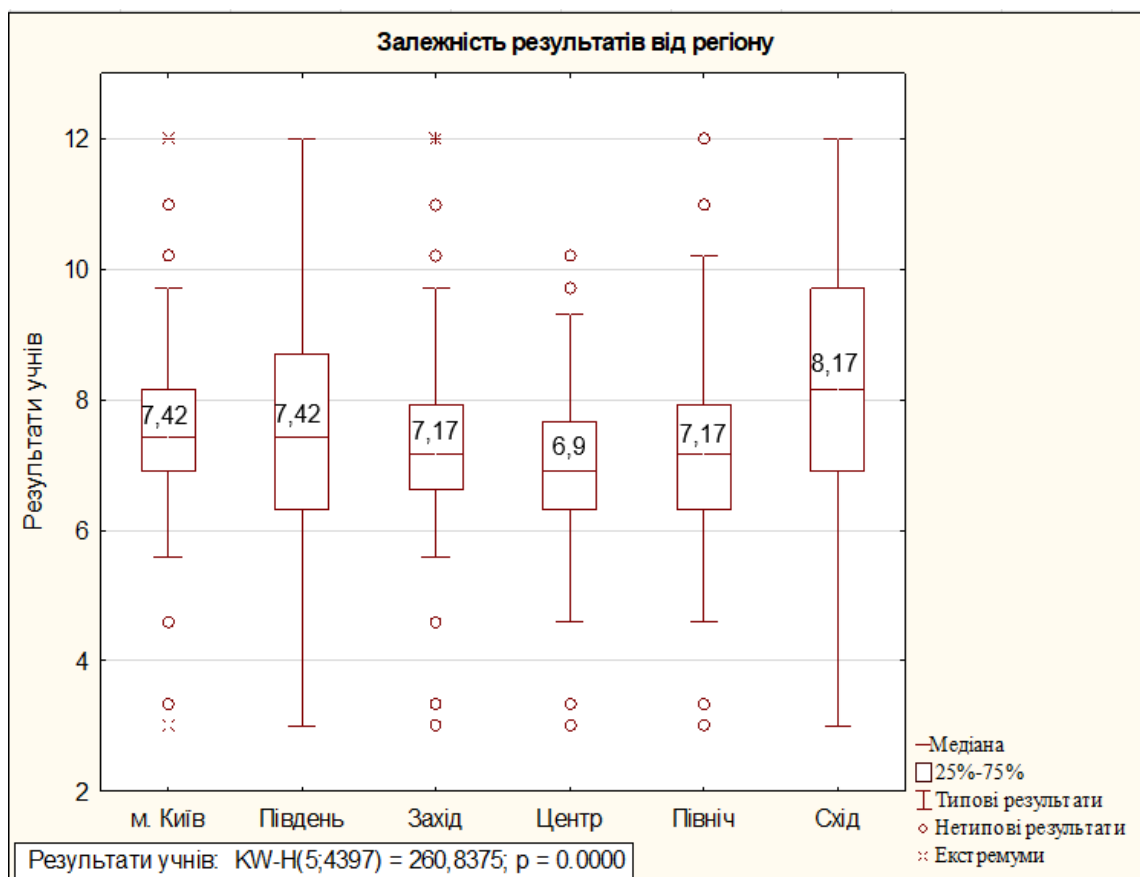

Рисунок. 2.1.3.4. Результати учасників залежно від регіонального чинника

Розподіл учасників за типом населеного пункту та зв'язок цього чинника з успішністю

Відповідно до даних анкетування 38% учасників навчаються в закладах освіти, які розташовані в сільській місцевості, інші 62% – у місті. Учасники, які навчаються у місті, отримали дещо кращі результати тестування, ніж ті, які навчаються в селі (див. Рисунок 2.1.3.5).

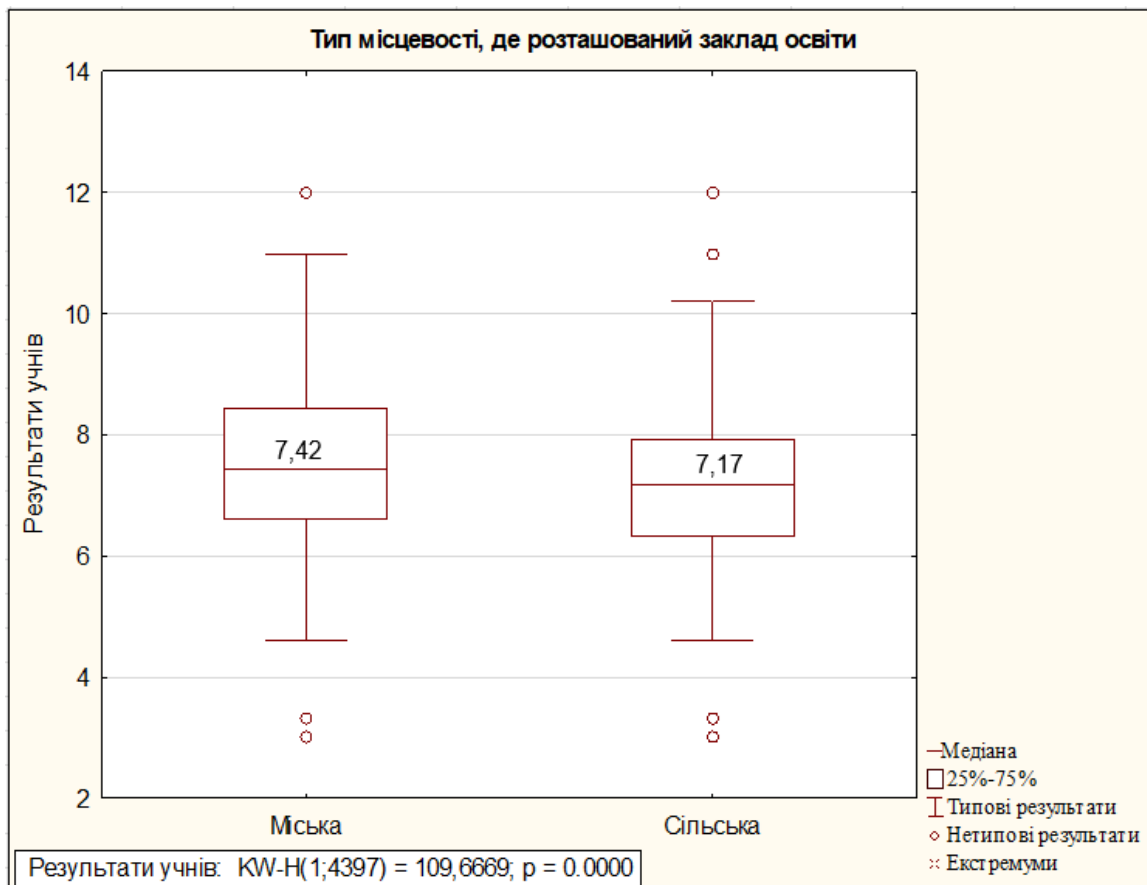

Рисунок. 2.1.3.5. Результати учасників залежно від типу населеного пункту, де розташовано заклад освіти

Розподіл учасників за місцем перебування і зв'язок цього чинника з успішністю

Відповідно до даних анкетування 3% учасників під час проведення тестування перебували за кордоном. Учасники, які перебувають за кордоном, отримали кращі результати тестування, ніж ті, які перебувають в Україні (див. Рисунок 2.1.3.6). Утім потрібно зважати на відносно невелику кількість учасників, які перебували за кордоном.

Рисунок. 2.1.3.6. Результати учасників залежно від місця перебування

Розподіл учасників за наявністю статусу ВПО та зв'язок цього чинника з успішністю

Відповідно до даних анкетування 10% учасників мають статус ВПО. Такі учасники отримали кращі результати тестування, ніж інші (див. Рисунок 2.1.3.7).

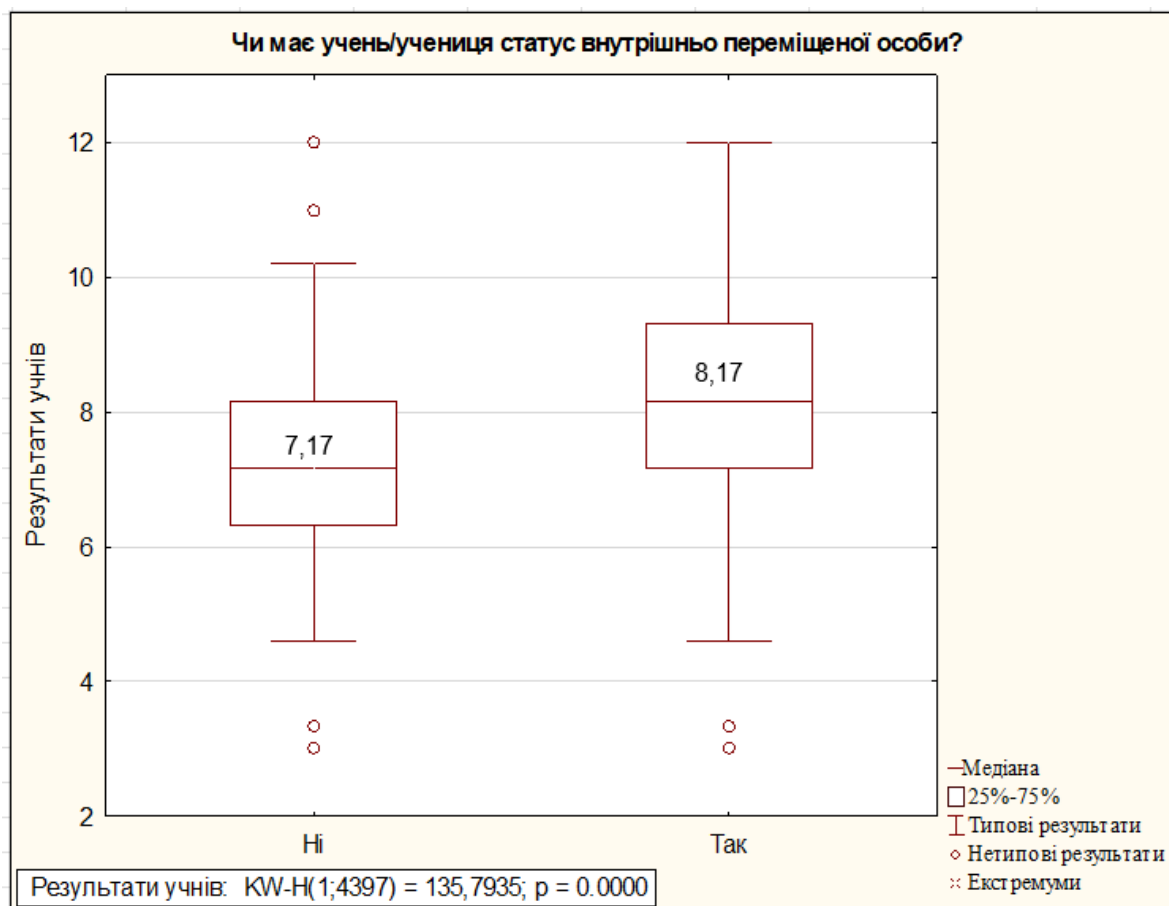

Рисунок. 2.1.3.7. Результати учасників залежно від наявності статусу ВПО

Розподіл учасників за ознакою переважної форми навчання впродовж 6-го класу та зв'язок цього чинника з успішністю

Учасники відзначали в анкеті, що вони навчалися очно, дистанційно чи змішано. Розподіл учасників за переважною формою навчання відображено на Рисунку 2.1.3.8. Ті, хто навчався очно в закладі чи змішано, показували гірші результати, ніж ті, хто навчався дистанційно (див. Рисунок 2.1.3.9).

Рисунок. 2.1.3.8. Розподіл учасників за формою навчання

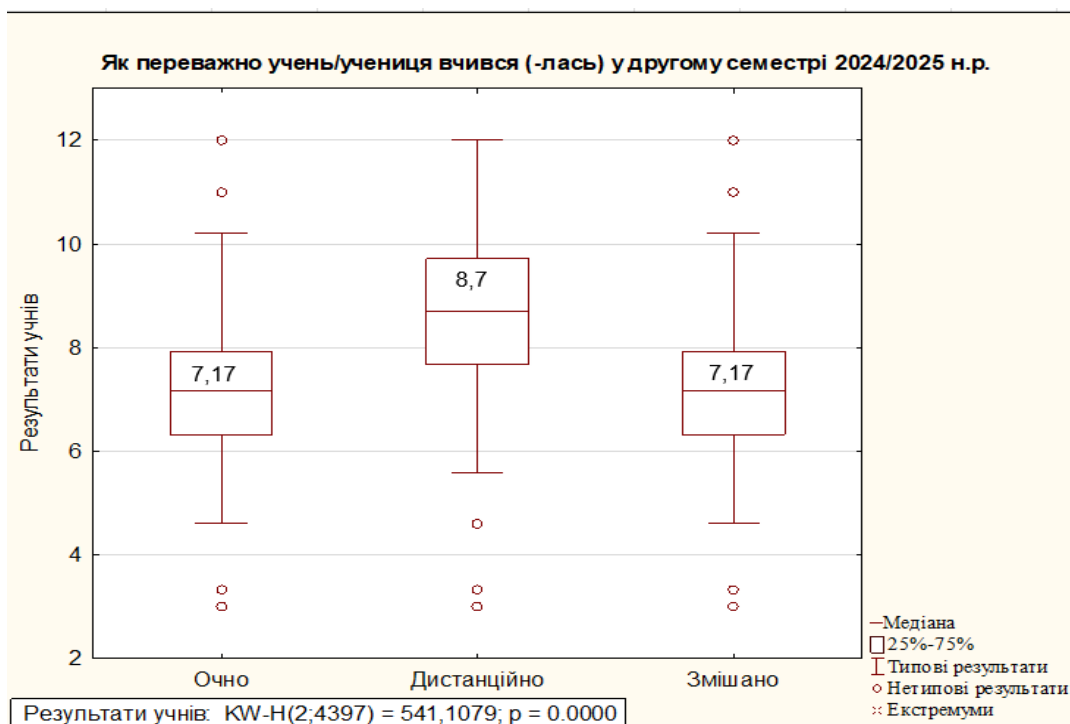

Рисунок. 2.1.3.9. Результати учасників залежно від форми навчання

Розподіл учасників за способом проходження тестування та зв'язок цих чинників з успішністю

Відповідно до даних анкетування 19% учасників проходили тестування дистанційно за місцем перебування учня / учениці. Такі учасники отримали кращі результати тестування, ніж ті, хто проходив тестування очно в закладі освіти (див. Рисунок 2.1.3.10).

Очевидно, що розподіл тих, хто проходив тестування дистанційно за місцем перебування учня / учениці, дуже нерівномірний за регіонами. Якщо на Півночі, в Центрі чи на Заході України таких учасників одиниці, то на Півдні близько половини, а на Сході їх переважна більшість.

Статистичний аналіз за формою навчання (очно, змішано, дистанційно), за типом населеного пункту (місто, село), за способом проходження тестування (дистанційно чи очно) за регіонами України показує доволі стабільну картину. У кожному регіоні, за кожним типом населеного пункту, за кожною формою навчання ті учасники, які проходили тестування дистанційно, отримували майже вдвічі кращі результати, ніж такі самі учасники, які проходили тестування очно. (див. Таблицю в Додатках до Розділу 2).

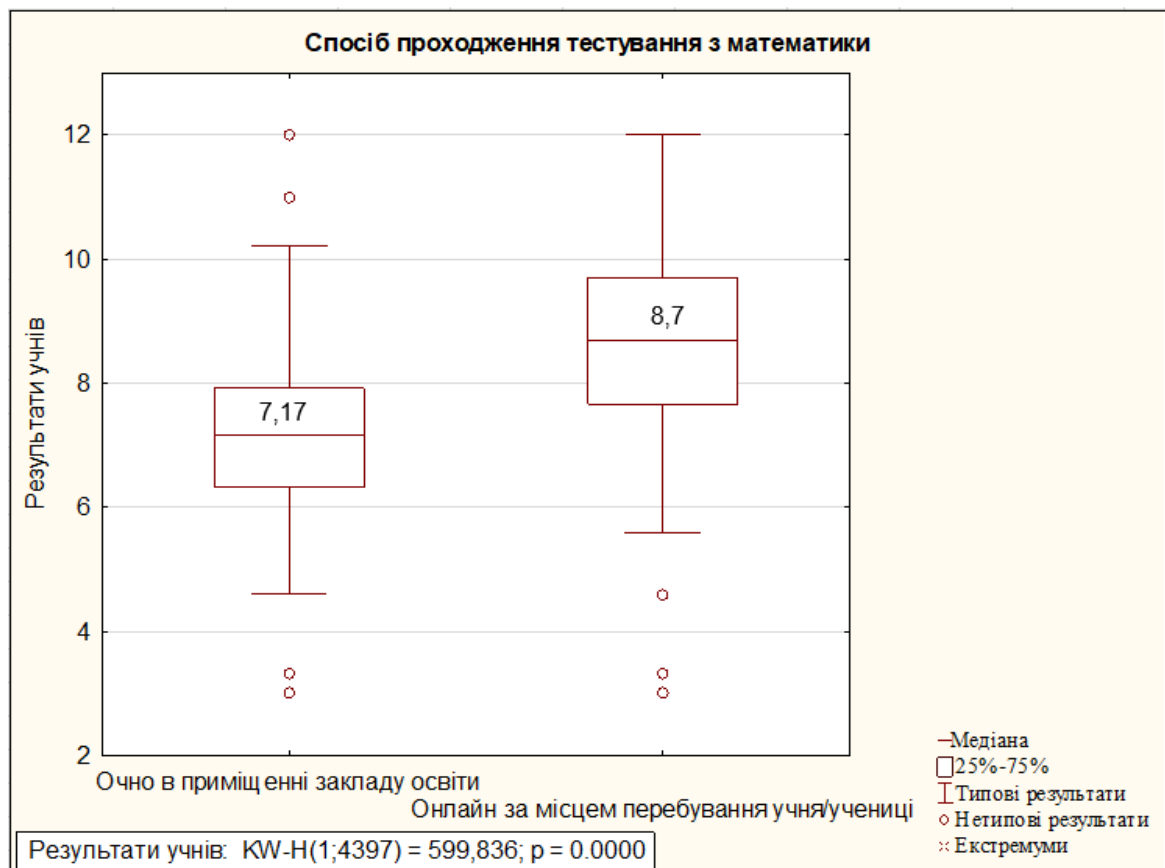

Рисунок. 2.1.3.10. Результати учасників залежно від способу проходження тестування

Розподіл відповідей щодо обізнаності у сфері ІТ і зв'язок цих чинників з успішністю

В анкеті учасники зазначали рівень згоди з твердженнями щодо володіння ними окремими ІТ-навичками в роботі з гаджетами чи в інтернеті (див. Рисунок 2.1.3.11).

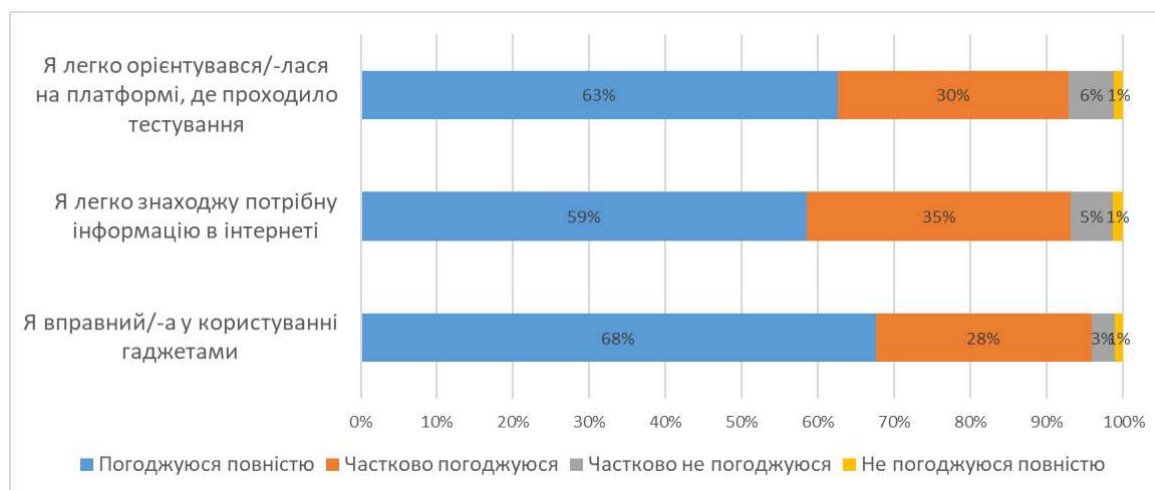

Рисунок. 2.1.3.11. Розподіл учасників щодо згоди з твердженнями про їхню обізнаність у сфері ІТ

Ті учасники, які підтверджували наявність у себе певних ІТ-навичок, отримали дещо кращі результати тестування, ніж ті, хто зазначав про свій низький рівень володіння такими вміннями. Наприклад, помітним виявився зв'язок результатів опитування щодо легкості орієнтування на платформі тестування з успішністю проходження тестування з математики. Що більша згода з твердженням «Я легко орієнтувався/орієнтувалася на платформі, де проходило тестування», то кращі результати проходження тесту (див. Рисунок 2.1.3.12). Подібна залежність характерна і для інших тверджень щодо інтегрованого за відповідями учасників індекса цифрової впевненості (див. Рисунок 2.1.3.13).

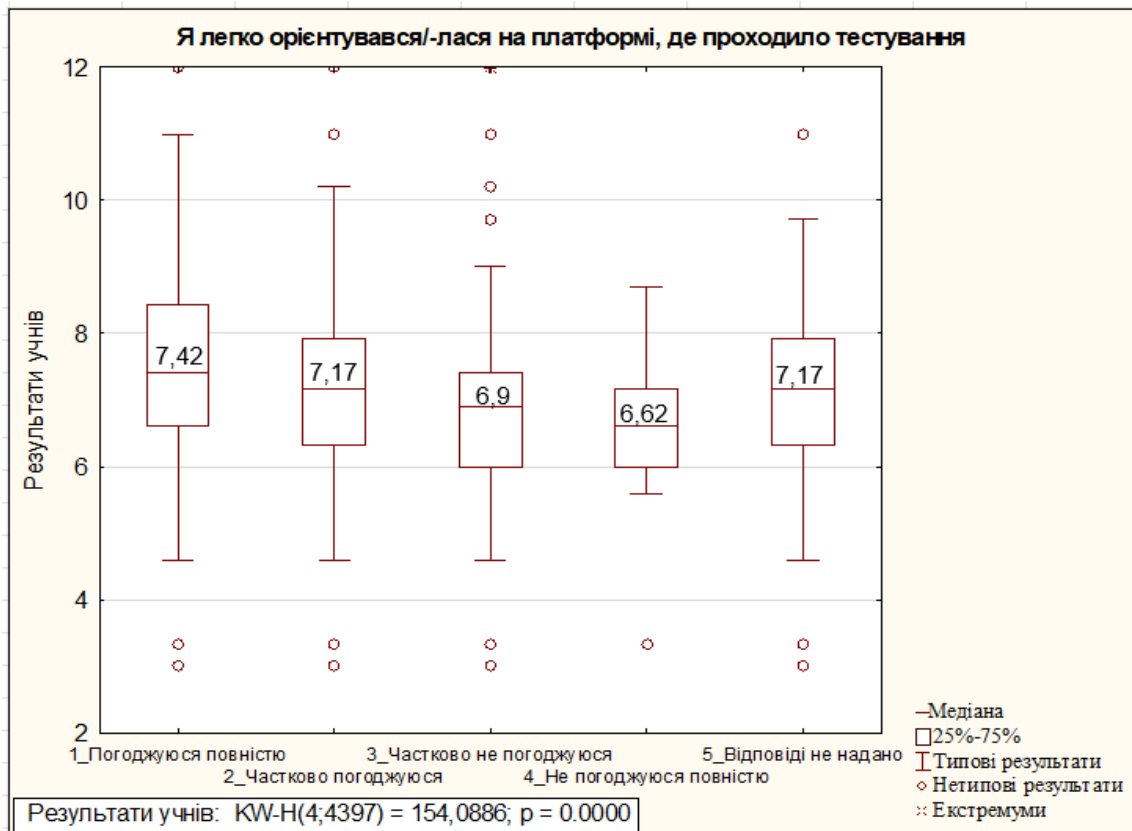

Рисунок. 2.1.3.12. Результати учасників залежно від заявленої учасниками легкості орієнтування на платформі тестування

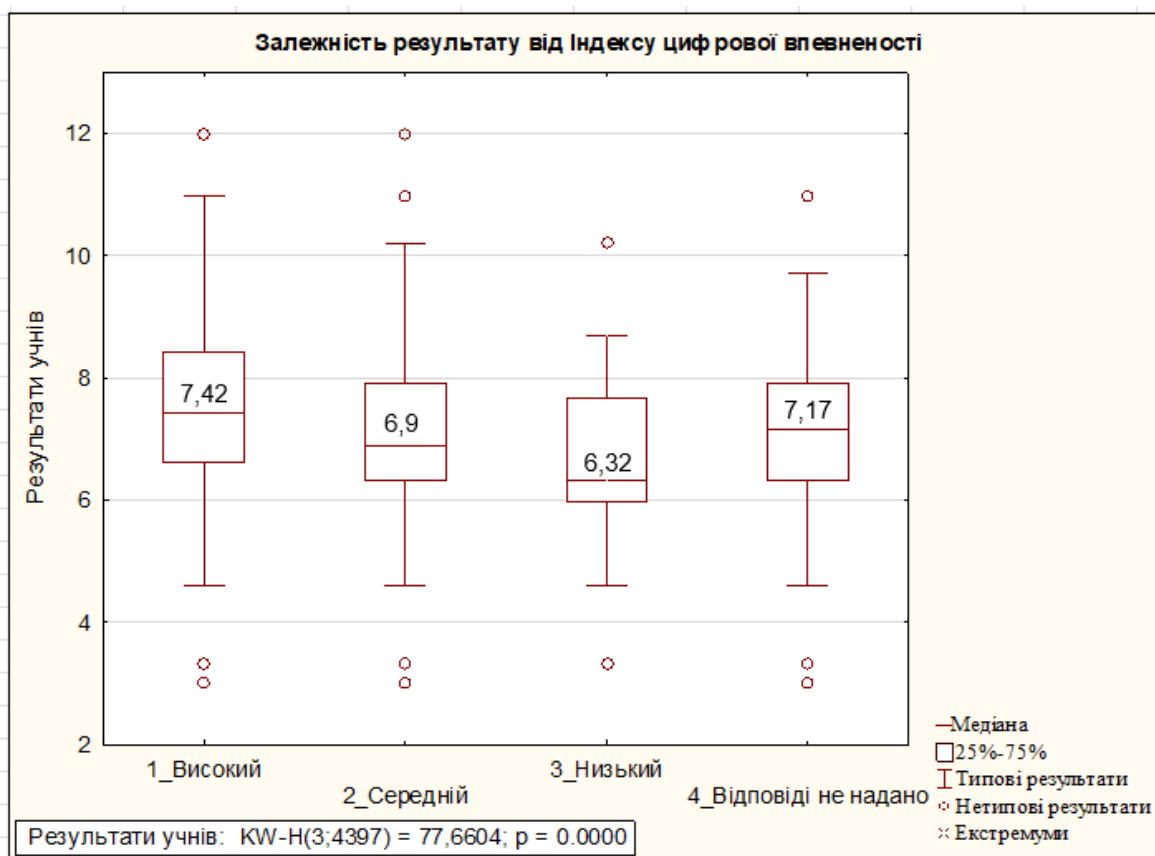

Рисунок. 2.1.3.13. Результати учасників залежно від індекса цифрової впевненості

2.1.3.2. Соціально-економічний статус родин шестикласників і зв'язок відповідних чинників з успішністю виконання тесту з математики

Розподіл відповідей щодо наявності технічних пристроїв і навчальних матеріалів удома і зв'язок цих чинників з успішністю

Розподіл учасників, які мають або не мають власний комп'ютер чи ноутбук, відображено на Рисунку 2.1.3.14. Ті учасники, які стверджували, що мають власний мобільний телефон, власний комп'ютер, ноутбук чи планшет, отримали дещо кращі результати тестування, ніж ті, які стверджували, що не мають власного мобільного телефона, комп'ютера, ноутбука чи планшета (див. Рисунок 2.1.3.15).

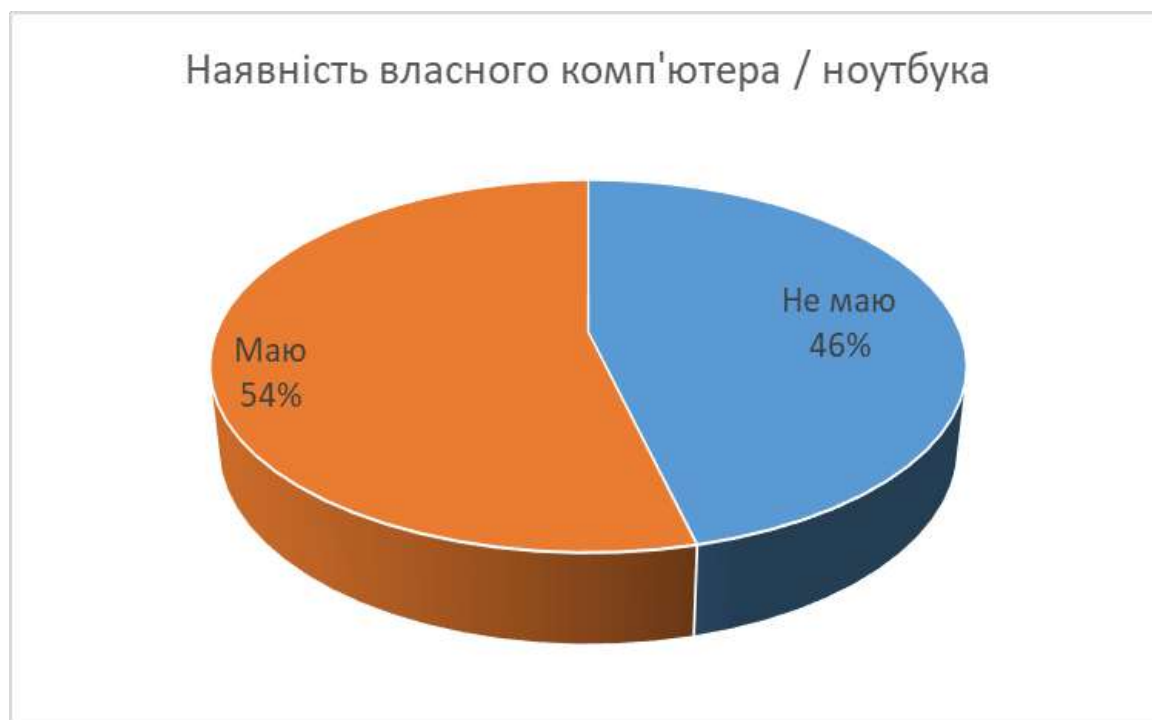

Рисунок. 2.1.3.14. Розподіл відповідей щодо наявності власного комп'ютера, ноутбука

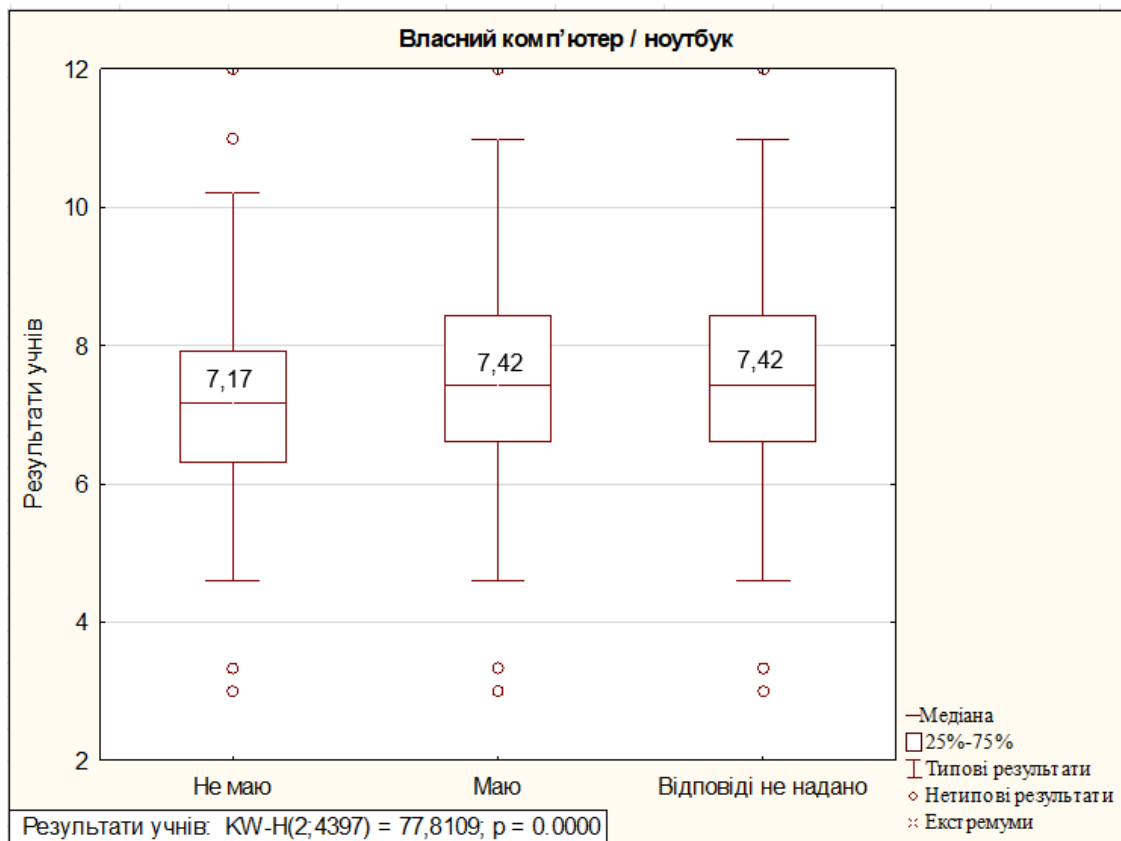

Рисунок. 2.1.3.15. Результати учасників залежно від наявності власного комп'ютера чи ноутбука

Розподіл учасників щодо наявності у них друкованих книжок та інших матеріалів, необхідних для навчання, та щодо кількості книжок удома відображено на Рисунках 2.1.3.16 та 2.1.3.18. Значної залежності успішності виконання тесту від наявності в учасників друкованих книжок та інших матеріалів, необхідних для навчання, не виявлено (див. Рисунок 2.1.3.17). Проте виявлено зв'язок між кількістю книжок удома та успішністю проходження тестування з математики: що більше книжок мають удома учасники, то краще написали вони тест з математики (див. Рисунок 2.1.3.19).

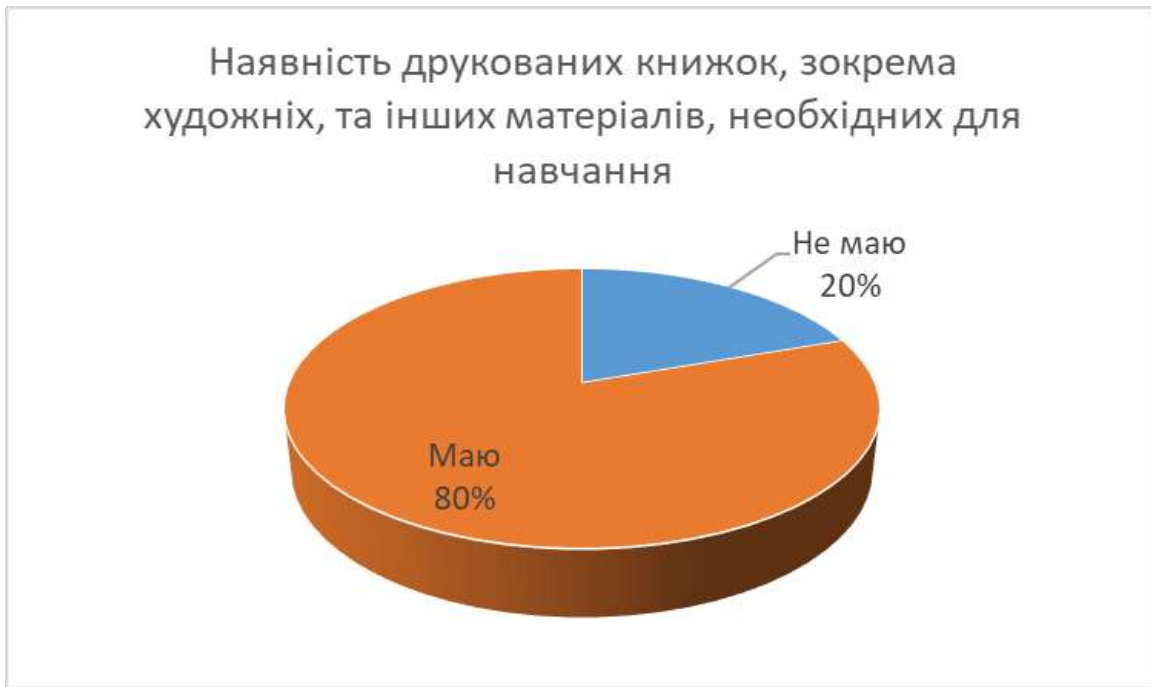

Рисунок. 2.1.3.16. Розподіл відповідей щодо наявності друкованих книжок та інших матеріалів, необхідних для навчання

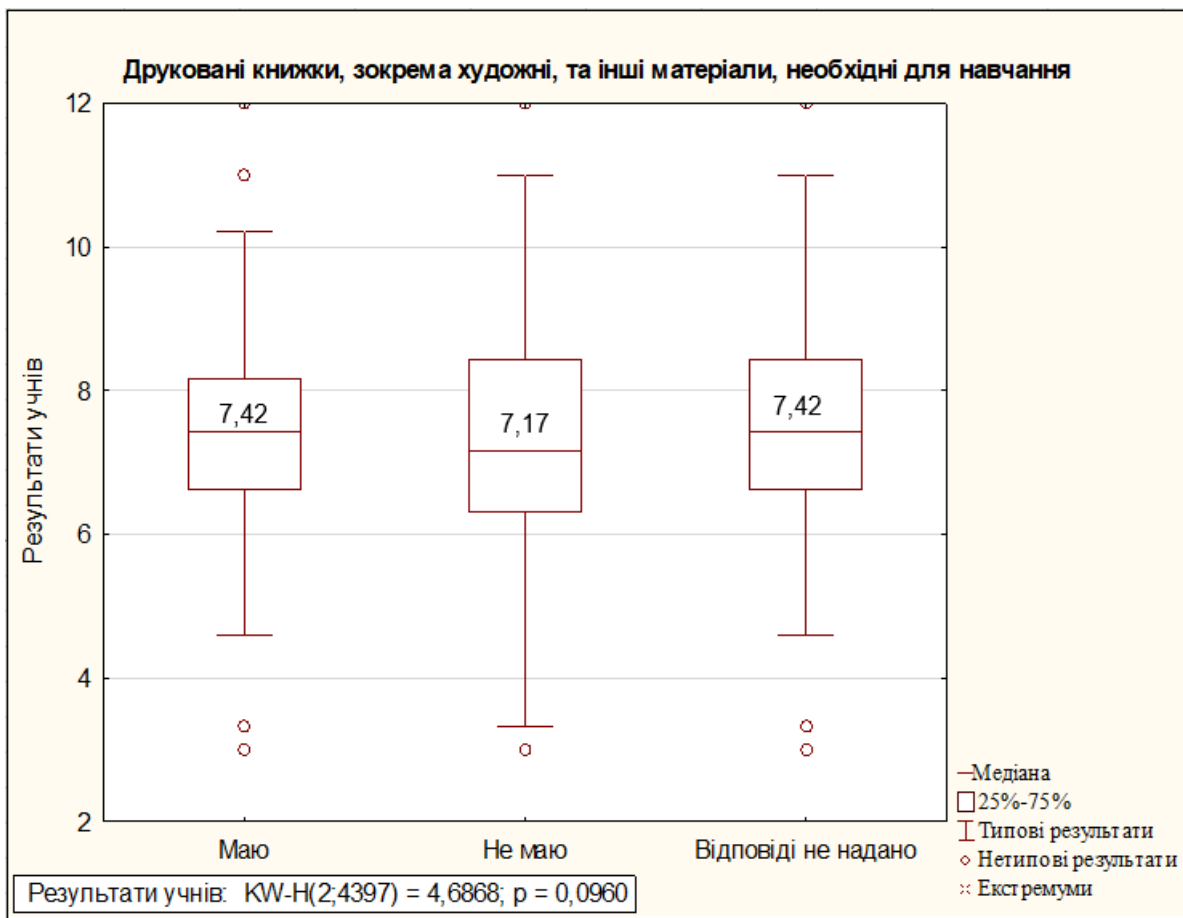

Рисунок. 2.1.3.17. Результати учасників залежно від наявності друкованих книжок та інших матеріалів, необхідних для навчання

Рисунок. 2.1.3.18. Розподіл відповідей щодо кількості книжок удома

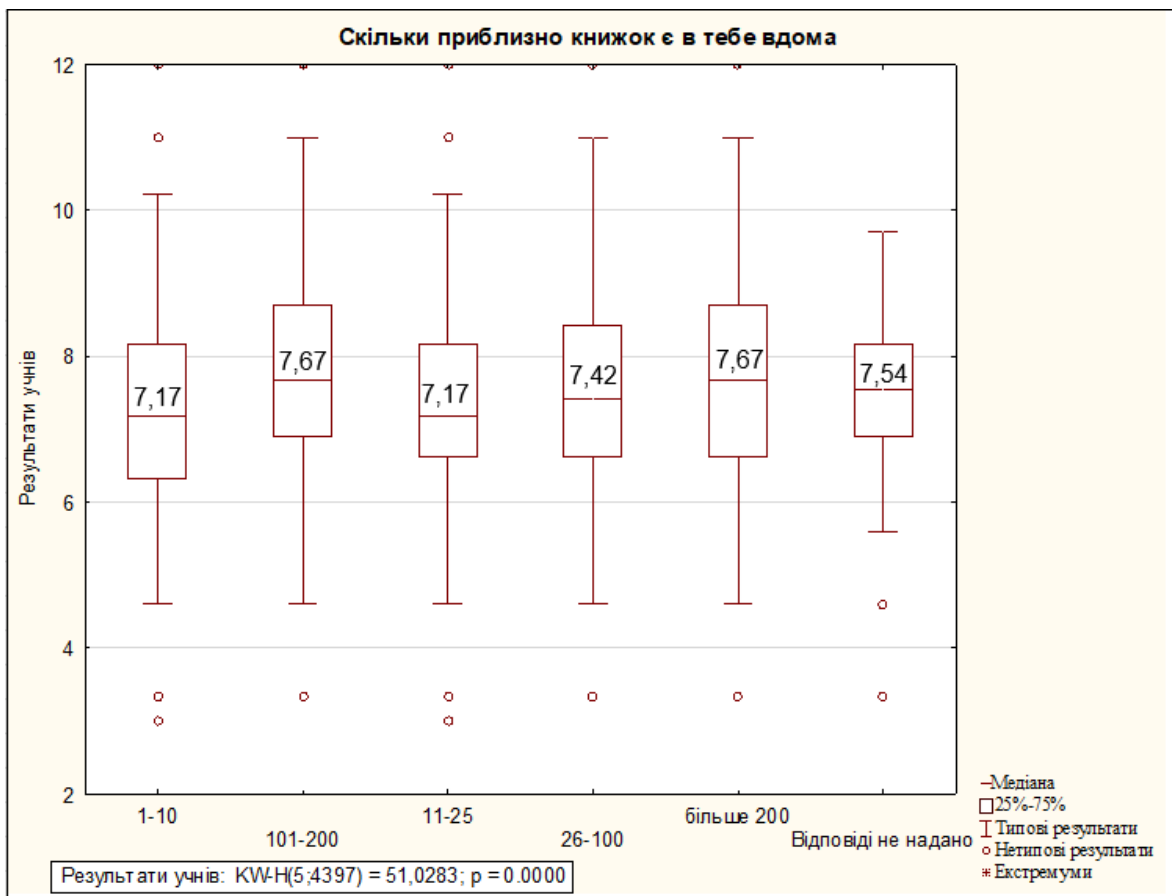

Рисунок. 2.1.3.19. Результати учасників залежно від кількості книжок удома

Розподіл відповідей щодо наявності умов для навчання вдома і зв'язок цього чинника з успішністю

Виявлено певну залежність успішності виконання тесту від наявності в учасників особистого простору (кімнати чи робочого місця) для навчання у місці проживання. Учасники, які мають окрему кімнату чи окреме робоче місце для навчання, краще виконали тест з математики ніж інші (див. Рисунок 2.1.3.21). Потрібно зважати на те, що учасників, які не мають ні окремої кімнати, ні окремого робочого місця для занять, є близько 5% (див. Рисунок 2.1.3.20).

Рисунок. 2.1.3.20. Розподіл відповідей щодо наявності умов для навчання вдома

Чи маєш ти в місці, де проживаєш зараз, особистий простір, де тобі зручно виконувати домашнє завдання, присіднуватися до дистанційних уроків тощо?

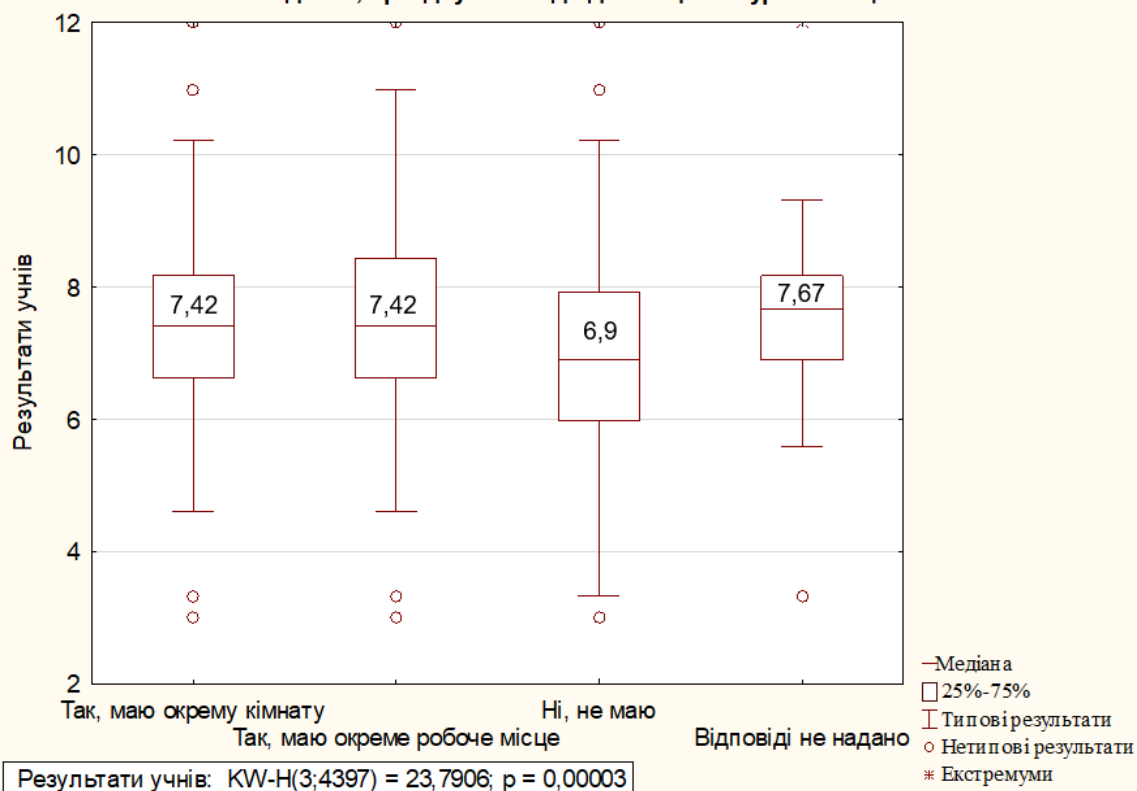

Рисунок. 2.1.3.21. Результати учасників залежно від наявності умов для навчання вдома

2.1.3.3. Практики викладання математики та їх зв'язок з успішністю виконання тесту з математики

Під час анкетування учасників тестування запитали, наскільки вони погоджуються або не погоджуються з певними твердженнями щодо зрозумілості пояснень учителя / учительки математики. Розподіл учасників щодо згоди з цими твердженнями наведено на Рисунку 2.1.3.22.

Твердження щодо зрозумілості пояснень з математики

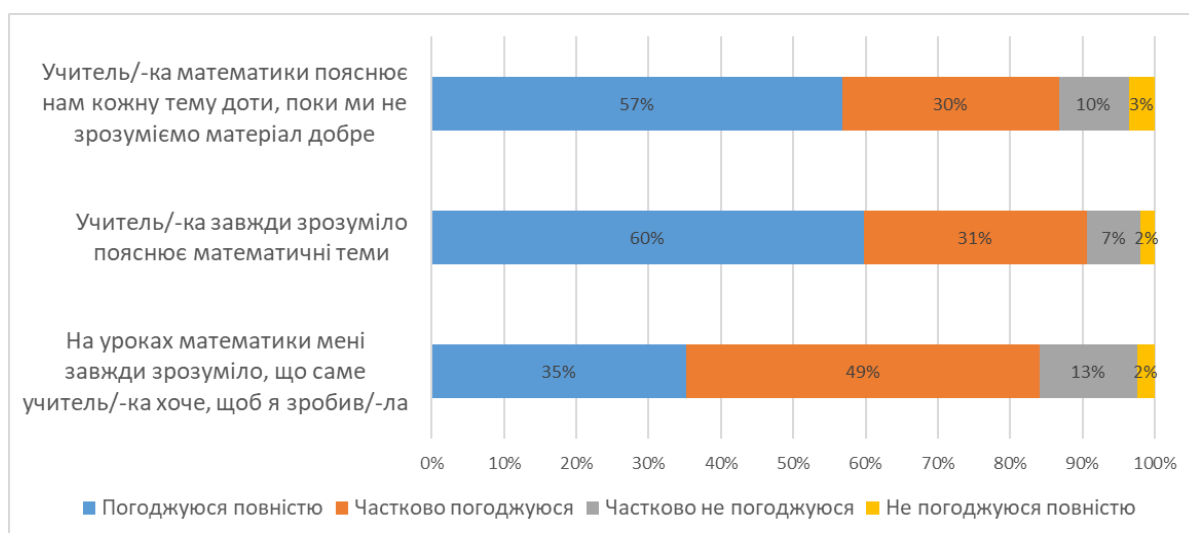

Рисунок. 2.1.3.22. Розподіл учасників щодо згоди з твердженнями щодо зрозумілості пояснень з математики

Статистичний аналіз зв'язку між відповідями учасників на цю групу запитань і успішністю виконання тесту учасниками показує, що існує невелика відмінність між результатами тестування груп учасників, які по-різному відповідали на запитання: успішність виконання тесту учасниками дещо зростала разом зі зростанням згоди учасників із запропонованими в опитувальнику твердженнями (див. Рисунок 2.1.3.23).

Рисунок. 2.1.3.23. Результати учасників залежно від індексу зрозумілості пояснень учителя/вчительки

Твердження щодо викладання математики

Під час анкетування учасників тестування запитали, наскільки вони погоджуються або не погоджуються з певними твердженнями щодо викладання математики. Самі твердження та розподіл учасників щодо згоди з цими твердженнями наведено на Рисунку 2.1.3.24. Статистично значимого зв'язку між відповідями учасників на цю групу запитань і успішністю виконання тесту учасниками немає. Результати тестування груп учасників, які по-різному відповідали на запитання опитувальника, статистично майже не відрізняються (див. Рисунок 2.1.3.25).

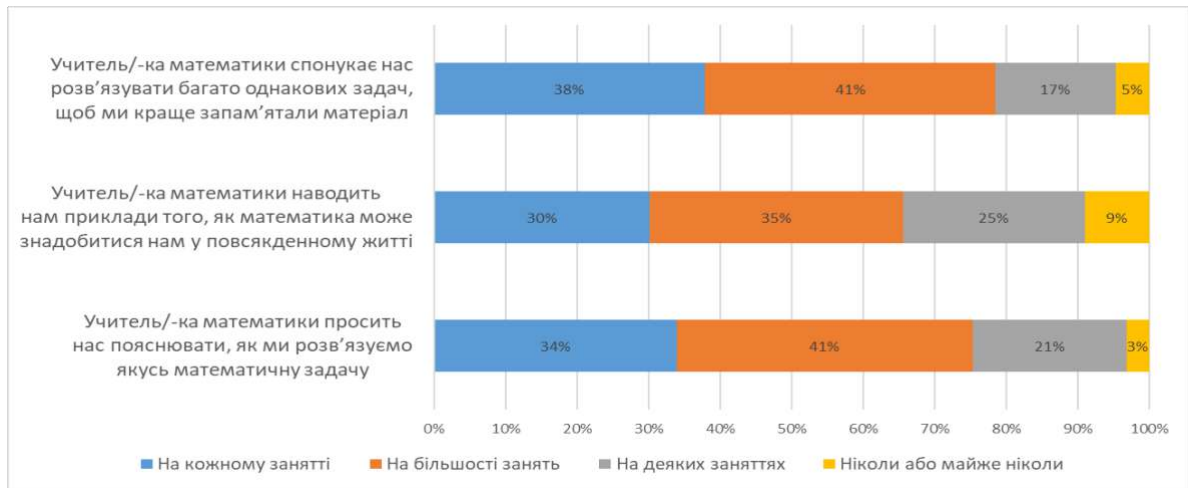

Рисунок. 2.1.3.24. Розподіл учасників щодо згоди з твердженнями про викладання математики

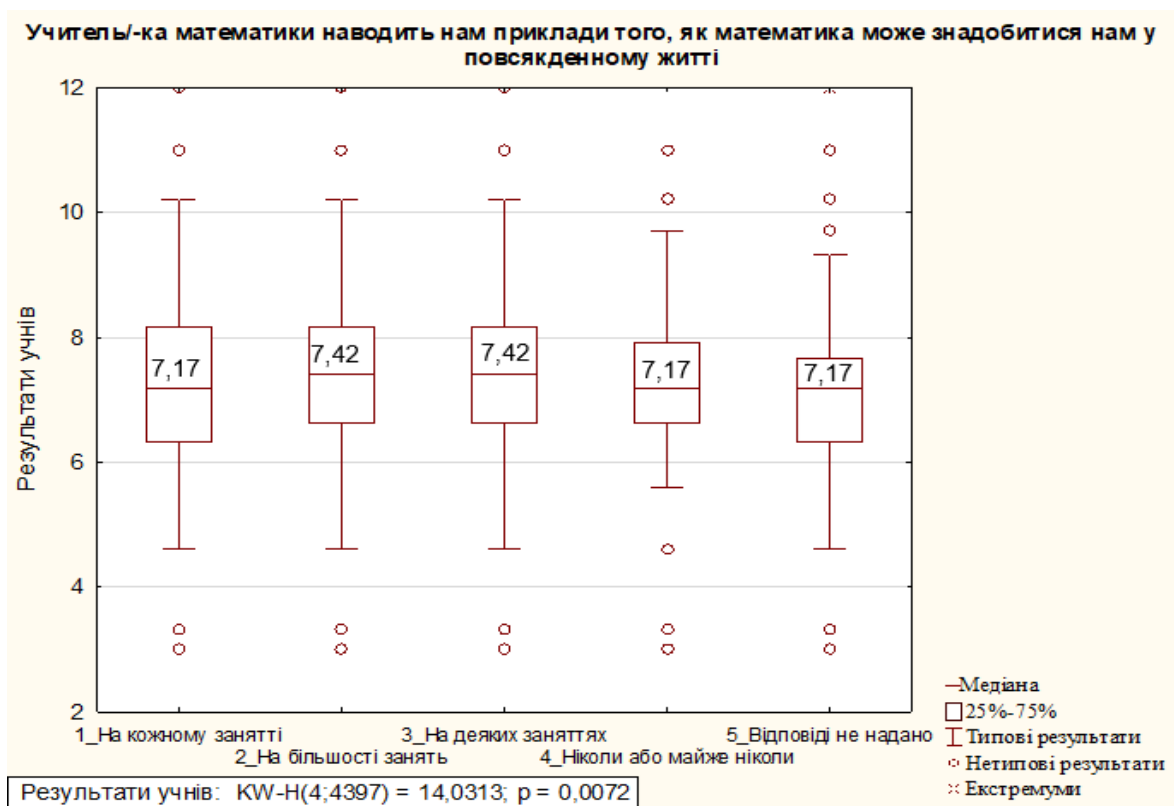

Рисунок. 2.1.3.25. Результати учасників залежно від згоди з твердженням, що учитель/учителька математики наводить приклади того, як математика може знадобитися у повсякденному житті.

2.1.3.4. Вплив позаурочних чинників на успішність виконання шестикласниками тесту з математики

Розподіл учасників щодо тривалості виконання ними домашнього завдання з математики відображений на Рисунку 2.1.3.26. Тривалість виконання учасниками домашнього завдання з математики не вплинула на успішність виконання тесту. І ті, хто витрачає більше чи менше двох годин, і ті, хто витрачає близько години, і ті, хто витрачає менше 30 хвилин на виконання домашнього завдання, впоралися з тестом приблизно однаково. І лише ті, хто зазвичай не виконують домашніх завдань з математики, отримали гірші результати на тестуванні (див. Рисунок 2.1.3.27).

Рисунок. 2.1.3.26. Розподіл учасників щодо тривалості виконання домашнього завдання з математики

Рисунок. 2.1.3.27. Результати учасників залежно від тривалості виконання домашнього завдання з математики

Під час анкетування учасники відповідали на питання, про те, до кого вони звертаються про допомогу, якщо їм щось незрозуміло на уроках математики. Розподіл відповідей на це запитання відображено на Рисунку 2.1.3.28. Учасники, які відповідали, що звертаються до батьків, інших родичів чи до вчителя / вчительки, із ким займаються додатково, мають дещо вищі результати, ніж інші учасники (див. Рисунок 2.1.3.29).

Рисунок. 2.1.3.28. Розподіл учасників щодо звернень за допомогою у вивченні математики

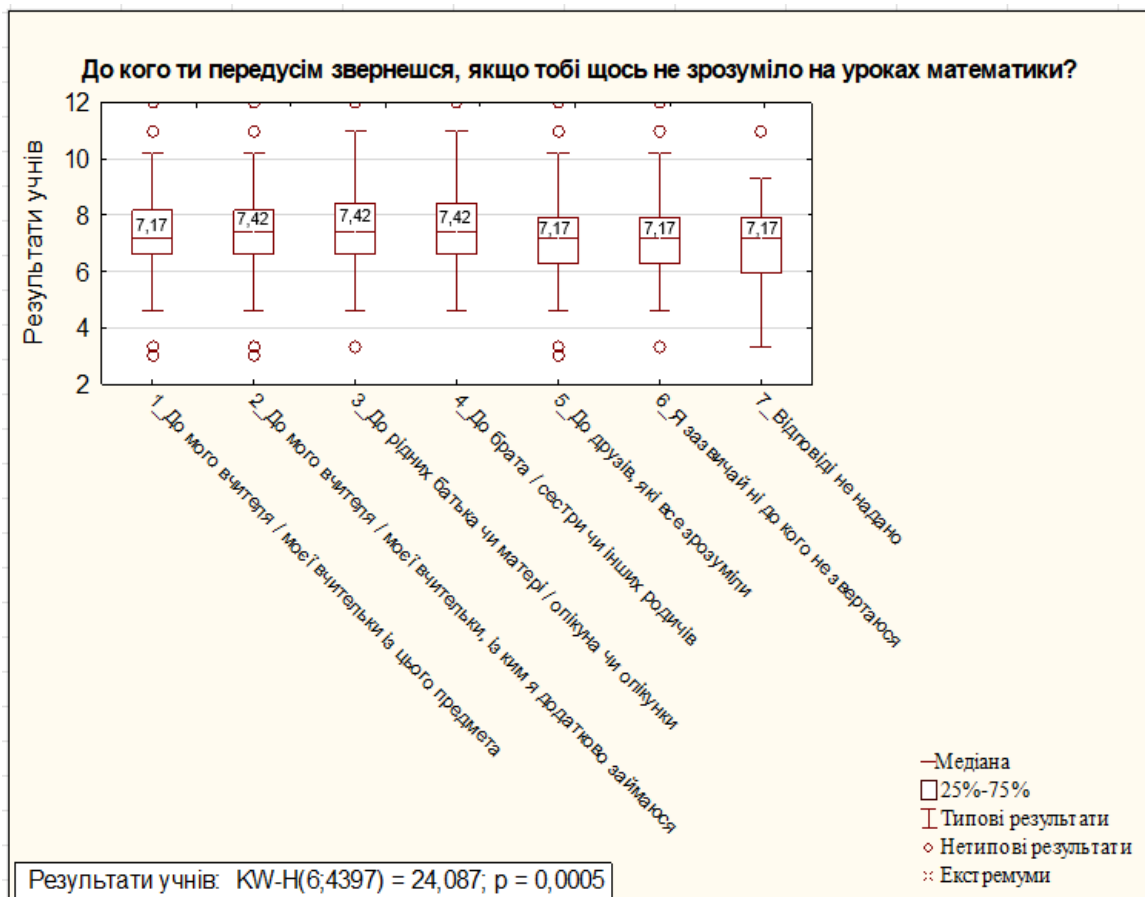

Рисунок. 2.1.3.29. Результати учасників залежно від звернень за допомогою у вивченні математики

2.1.3.5. Ставлення учасників до математики / упевненість щодо предмета та зв'язок цих чинників з успішністю виконання тесту

Під час опитування шестикласників запитали, наскільки вони погоджуються або не погоджуються з певними твердженнями щодо їхнього ставлення до математики та впевненості щодо предмета.

Статистичний аналіз зв'язку між відповідями учасників щодо тверджень «Мій учитель говорить, що на уроках математики в мене все виходить добре», «Я вправний/а в розв'язуванні складних математичних задач», «Мені легко дається математика», «Тест з математики, який я виконував/виконувала здався мені легким», «Мені подобається вивчати математику», «Математика — мій улюблений предмет» (розподіл відповідей учасників див. Рисунок 2.1.3.30) і успішністю виконання тесту учасниками показує, що існує невелика відмінність між результатами тестування груп учасників, які по-різному відповідали на запитання анкети: успішність виконання тесту учасниками дещо зростала разом зі зростанням згоди учасників із запропонованими в опитувальнику твердженнями. Наприклад, якщо учасники погоджувалися з твердженням «Мені легко дається математика», то ця група учасників загалом мала кращу успішність проходження тесту з математики, ніж ті учасники, які не погоджувалися з цим твердженням (див. Рисунок 2.1.3.31). Подібна ситуація і щодо інших перелічених вище тверджень.

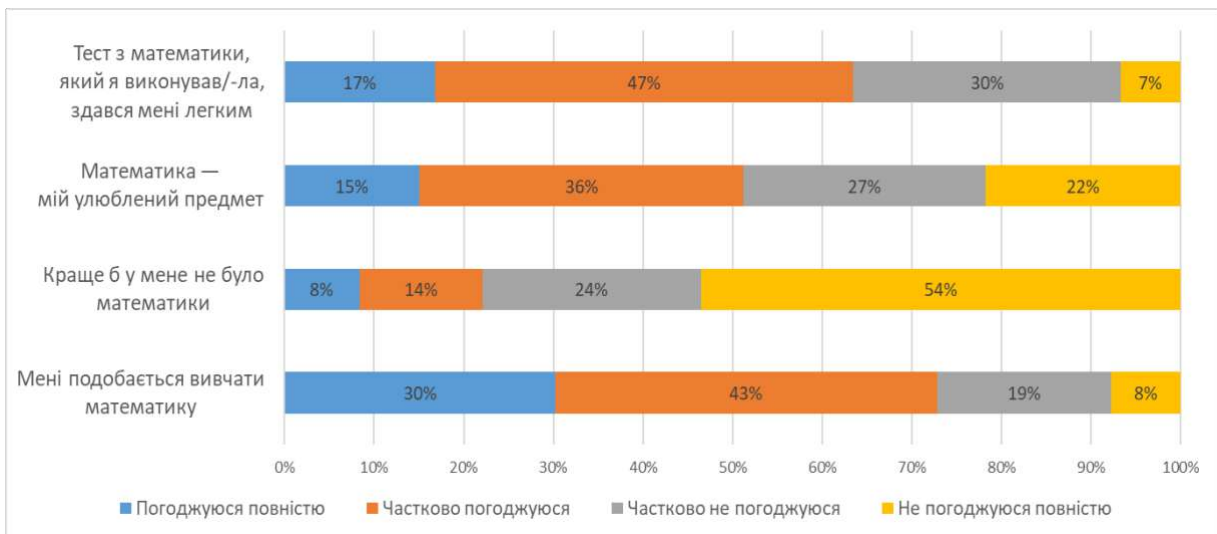
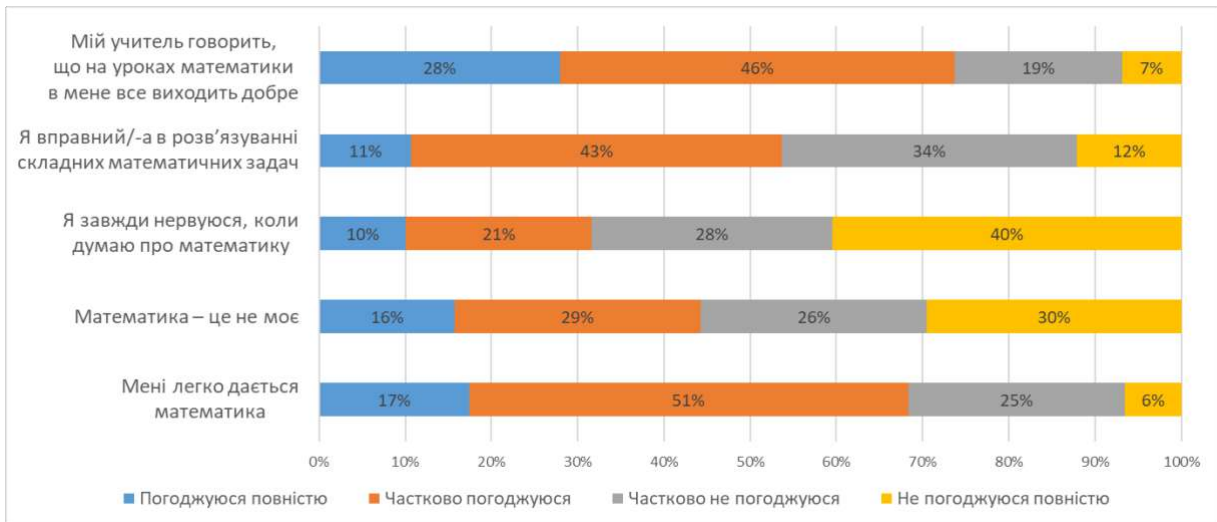

Рисунок. 2.1.3.30. Розподіл учасників щодо згоди з твердженнями про ставлення до математики

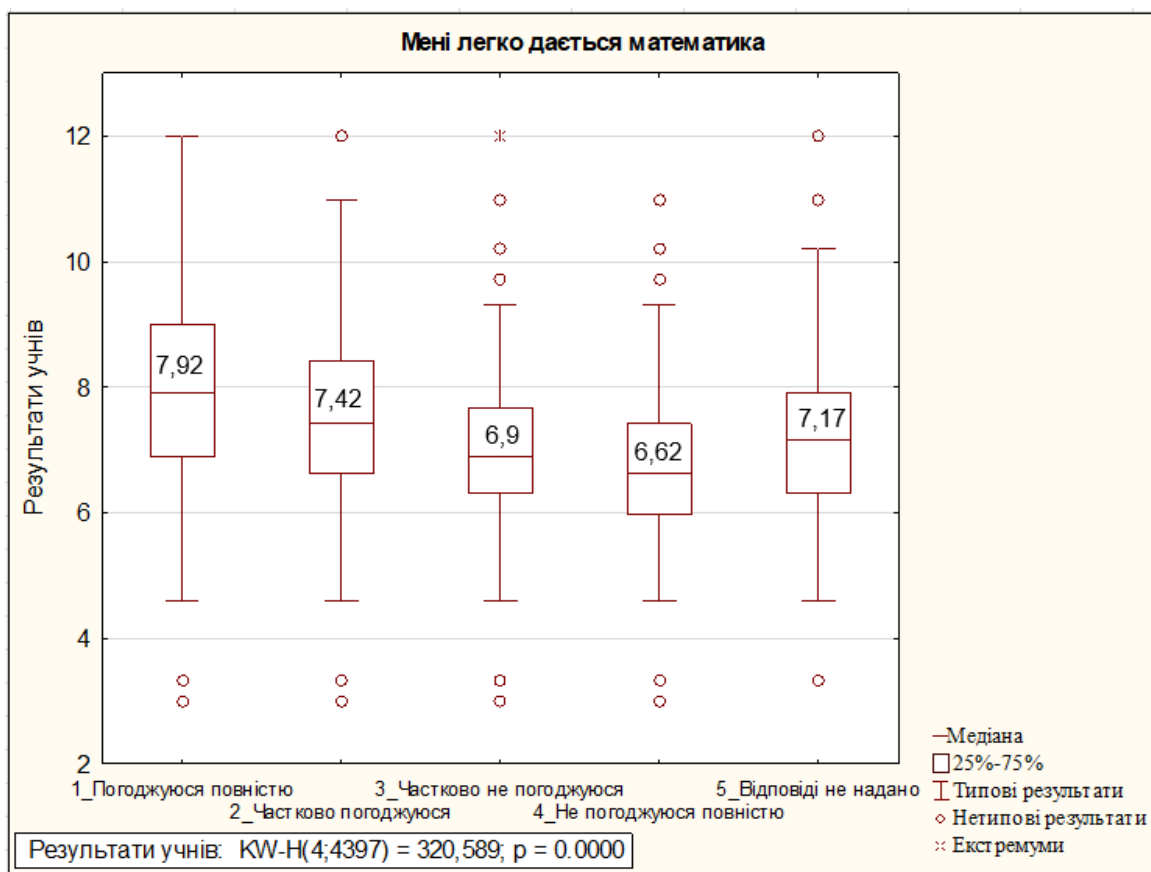

Рисунок. 2.1.3.31. Результати учасників залежно від згоди з твердженням, що їм легко дається математика

Статистичний аналіз зв'язку між відповідями учасників щодо тверджень «Я завжди нервуюся, коли думаю про математику», «Математика – це не моє», «Математика складніша для мене, ніж для інших моїх однокласників/однокласниць», «Уроки математики мене засмучують», «Краще у мене не було б математики», «Математика нудна» і успішністю виконання тесту учасниками показує, що існує невелика різниця між результатами тестування груп учасників, які по-різному відповідали на запитання опитувальника: успішність виконання тесту учасниками незначно спадала разом зі зростанням згоди учасників із запропонованими у опитувальнику твердженнями. Наприклад, якщо учасники погоджувалися з твердженням «Я завжди нервуюся, коли думаю про математику», то ця група учасників загалом мала трохи гіршу успішність проходження тесту з математики, ніж ті учасники, які не погоджувалися з цим твердженням (див. Рисунок 2.1.3.32).

Відповіді учасників на запитання анкети щодо ставлення до математики були узагальнені та об'єднані в один індекс. Рівень індексу ставлення до предмета мав позитивний вплив на результати учасників: що вищий рівень індексу, то вищі результати з математики учасників (див. Рисунок 2.1.3.33).

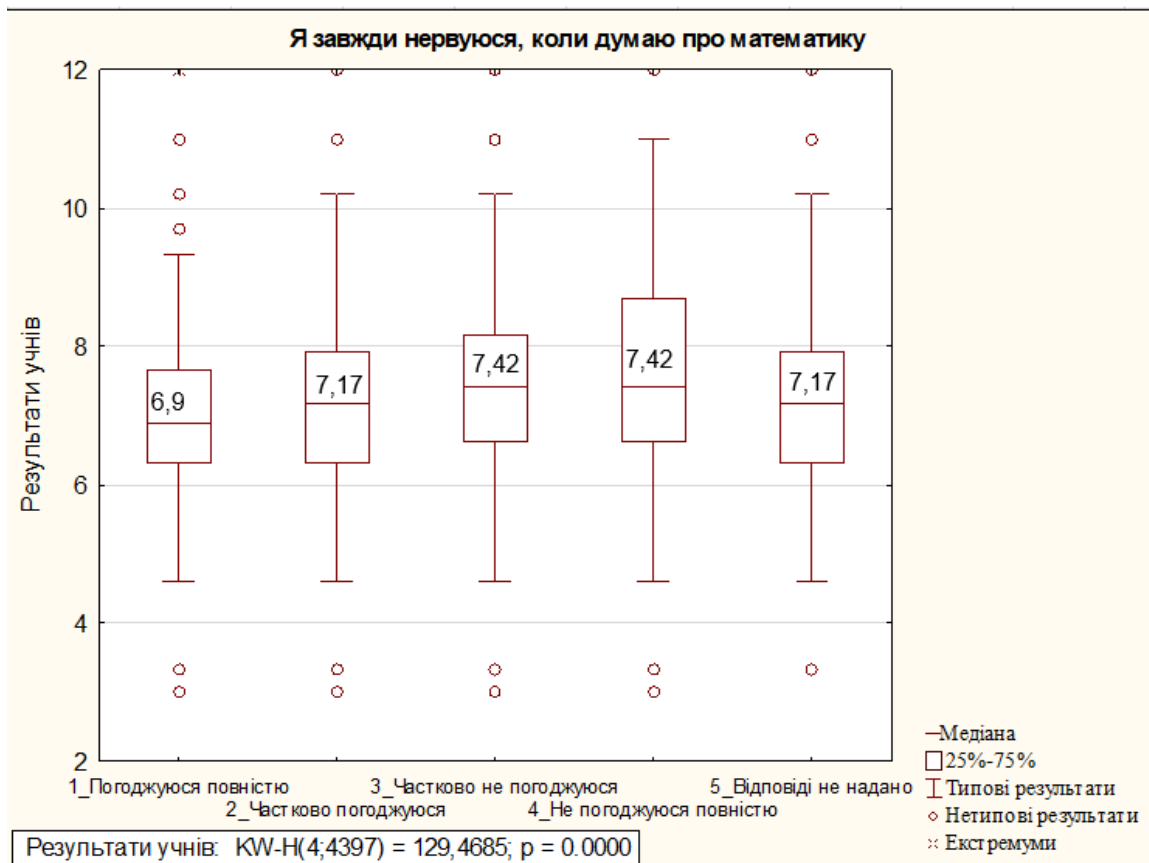

Рисунок. 2.1.3.32. Результати учасників залежно від згоди з твердженням, що вони завжди нервуються, коли думають про математику

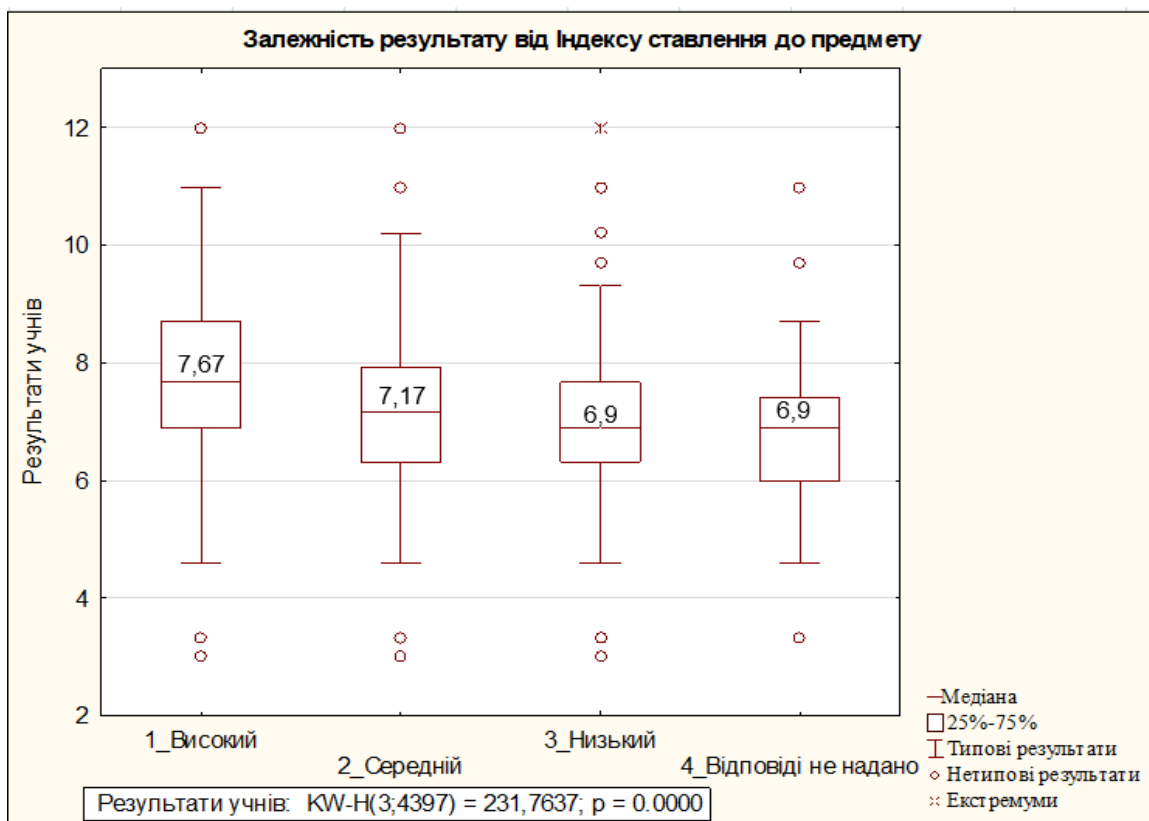

Рисунок. 2.1.3.33. Результати учасників залежно від індексу ставлення до предмета

Короткі висновки

1. Тест з математики для 6-го класу є оптимальним за складністю для цієї вибірки учасників та має дуже хорошу розподільну здатність, тобто забезпечує диференціацію учнів / учениць із різними рівнями підготовленості. Розробники тесту орієнтувалися учня чи ученицю із середнім рівнем досягнень, тому фактично не включали в тест складних завдань високого рівня. Попри це статистичний аналіз показав, що половина завдань виявилися для учасників складними.
2. Найскладнішими для учасників були завдання змістових ліній «Рівняння і нерівності» та «Геометрія і вимірювання геометричних величин». Найлегшими виявилися завдання змістової лінії «Дані і статистика».
3. Стосовно когнітивних вимірів найлегшими для учасників виявилися завдання когнітивного виміру «Знання», у яких для правильного виконання визначальним було володіти певними знаннями, а найскладнішими – завдання когнітивного виміру «Міркування», у яких потрібно було моделювати певну життєву ситуацію та будувати певний ланцюжок міркувань для її розв'язання.
4. Відповідно до статистичного аналізу, порівняно з іншими, кращі результати тесту з математики показували ті учасники, які:
 - навчаються в закладах освіти східних областей;
 - навчаються в місті;
 - перебувають за кордоном;
 - мають статус ВПО;
 - у 6-му класі навчалися переважно дистанційно;
 - тестування проходили дистанційно за місцем перебування учня / учениці;
 - краще володіють ІТ-навичками роботи з гаджетами чи в інтернеті;
 - мають власні технічні засоби (комп'ютер, мобільний телефон, ноутбук чи планшет) та багато книжок вдома;
 - мають особистий простір (кімнату чи робоче місце) для навчання;
 - отримують від учителя / учительки зрозумілі пояснення навчального матеріалу та мають зрозумілі вимоги до учнів;
 - люблять математику і мають до неї позитивне ставлення;
 - виконують домашні завдання;
 - звертаються по допомогу, якщо їм щось незрозуміло на уроках математики, до батьків, інших родичів чи до вчителя / вчительки, із ким займаються додатково.
5. На результати тестування з математики фактично не вплинули:
 - стать;
 - наявність чи відсутність в учасників друкованих книжок та інших матеріалів, необхідних для навчання;
 - спонукання вчителями вивчення математики;
 - тривалість виконання учасниками домашнього завдання.

2.1.4. Порівняння результатів тестування та анкетування учнів 6 класу з математики 2023, 2024 та 2025 років

2.1.4.1. Порівняння характеристик тестів з математики для 6 класу 2023, 2024 та 2025 років

Для моніторингу 2025 року був розроблений новий комплект завдань з математики. Водночас тести 2023, 2024 та 2025 років ідентичні за структурою, тривалістю проходження, розподілом завдань за змістовими лініями, за когнітивними рівнями, за формою та системою нарахування балів, за експертною оцінкою складності завдань.

Учні 6-го класу у 2024 та 2025 роках навчалися вже за новими програмами, розробленими на основі Державного стандарту базової середньої освіти 2020 року. З метою увідповіднити зміст тесту новим реаліям було змінено назви змістових ліній порівняно з 2023 роком. Змістова лінія «Геометричні фігури і геометричні величини» стала називатися «Геометрія і вимірювання геометричних величин», а змістова лінія «Робота з даними» – «Дані і статистика». При цьому наповнення цих змістових ліній ідентичне для 2023, 2024 та 2025 років.

2.1.4.2. Порівняння результатів виконання тесту з математики для 6 класу 2023, 2024 та 2025 років

Окремі загальні статистичні характеристики результатів тестувань з математики для 6 класу у 2023-2025 роках наведено у Таблиці 2.1.4.1.

Таблиця 2.1.4.1. Загальні статистичні характеристики результатів тестувань з математики за роками

Назва характеристики	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Вибірка учасників	5652	4579	4397
Максимально можливий бал	26	26	26
Максимально набраний бал	26	26	26
Середнє	10,77	11,43	11,52
Мода	7	7	8
Медіана	10	10	10

В усі три роки переважна більшість учасників тестування з математики отримала результати середнього рівня: 64,8% у 2023 році, 57,8% у 2024 році, 61% у 2025 році. Рідше учасники тестування демонстрували результати достатнього рівня, і найрідше – результати початкового чи високого рівнів (див. Рисунок 2.1.4.1).

Рисунок. 2.1.4.1. Порівняння розподілів результатів тестування шестикласників з математики за роками

Середня успішність виконання завдань майже не змінилася (44% у 2023 році, 45,4% у 2024 році та 44,6% у 2025 році). Найлегшим в усі три роки було завдання змістової лінії «Дані і статистика» на читання стовпцевої діаграми. Найскладнішим для учасників усіх трьох років було завдання змістової лінії «Геометрія і вимірювання геометричних величин» на визначення площі квадрата у задачі з певною життєвою ситуацією.

Розподіл тестових завдань за успішністю їх виконання у 2023-2025 роках відображено у Таблиці 2.1.4.2. Фактично половина завдань тесту з математики для 6-го класу щороку виявлялися складними для учасників. А відповідно до експертної оцінки розробників, переважаюча більшість завдань тесту є оптимального рівня.

Таблиця 2.1.4.2. Розподіл тестових завдань за успішністю їх виконання за роками

Групи завдань відповідно до успішності їх виконання	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Дуже легкі	1	0	0
Легкі	1	3	5
Оптимальні	7	7	4
Складні	7	7	9
Дуже складні	2	1	0
Усього	18	18	18

В усі три роки найскладнішою групою завдань за змістовими лініями була група завдань змістової лінії «Геометрія і вимірювання геометричних величин», лише у 2025 році група завдань змістової лінії «Рівняння і нерівності» фактично зрівнялася за складністю з «Геометрією і вимірюваннями геометричних величин». Найлегшою в усі три роки була група завдань змістової лінії «Дані і статистика» (див. Рисунок 2.1.4.2).

Рисунок. 2.1.4.2. Порівняння успішності виконання груп тестових завдань за змістовими лініями

За три роки не змінився порядок розташування за складністю груп завдань за когнітивними рівнями. Найлегшою для учасників в усі три роки виявилася група завдань когнітивного виміру «Знання», далі за складністю – «Застосування», і найскладнішою в усі три роки є група завдань когнітивного виміру «Міркування» (див. Рисунок 2.1.4.3).

Рисунок. 2.1.4.3. Порівняння успішності виконання груп тестових завдань за когнітивними вимірами

2.1.4.3. Порівняння результатів опитування учасників і зв'язків різних чинників з успішністю виконання тесту з математики у 2023, 2024 та 2025 роках

У 2023, 2024 та 2025 роках хлопців та дівчат було приблизно порівну і вони в середньому показали однакову результативність виконання тесту з математики для 6-го класу.

У 2023 та 2024 роках ті учасники, які навчалися в закладах освіти східних областей України чи міста Києва, показували кращі результати тестування, ніж учасники з інших регіонів. У 2025 році найкращі результати показали ті учасники, які навчалися в закладах освіти східних областей України (див. Рисунок 2.1.4.4).

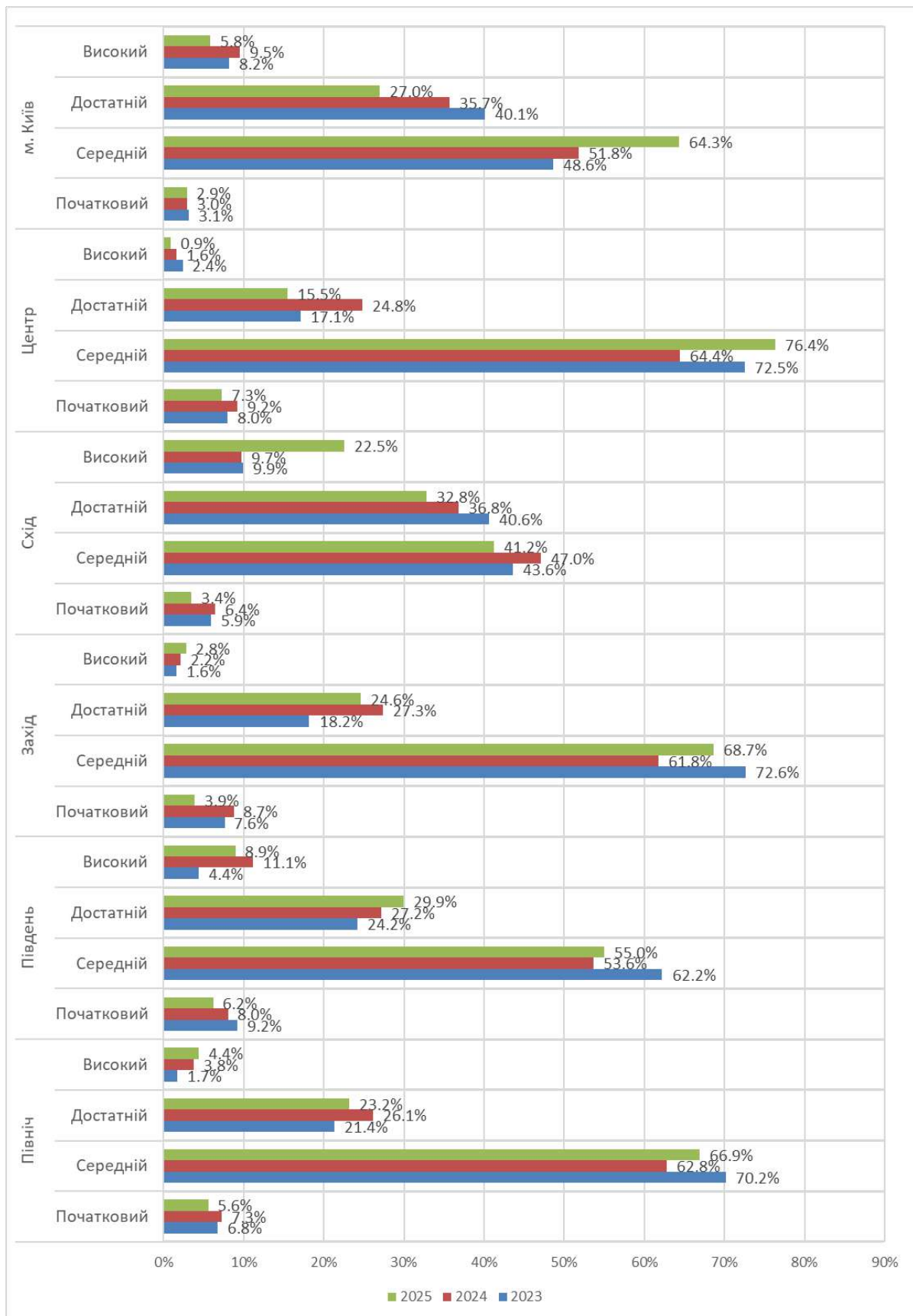

Рисунок. 2.1.4.4. Розподіл результатів учасників тестування за рівнями досягнень та за регіонами України

Учасники, які навчаються в місті, отримали дещо кращі результати тестування, ніж ті, які навчаються в селі, і у 2023, і у 2024, і у 2025 році.

Зменшувалася відносна кількість учасників, які брали участь у моніторинговому дослідженні з-за кордону (2023 рік – 6%, 2024 рік – 4%, 2025 рік – 3%). У 2023 та 2025 роках такі учасники отримали дещо кращі результати тестування, ніж ті, які живуть і навчаються в Україні. У 2024 році ситуація була іншою: значимої залежності успішності виконання тесту від місця перебування учня чи учениці не виявлено. Слід зважати на відносно невелику кількість учасників, які проходили тестування, перебуваючи за кордоном.

У 2023 та 2024 роках 7% учасників мали статус ВПО. У 2025 році їхня відносна кількість збільшилася до 10%. В усі три роки такі учасники отримали дещо кращі результати тестування, ніж інші.

В усі три роки ті, хто навчався очно у закладі чи змішано, показували гірші результати, ніж ті, хто навчався дистанційно.

Кожного року зменшувалася відносна кількість учасників, які проходили моніторинг дистанційно (у 2023 році – 30%, у 2024 році – 23%, у 2025 році – 19%). В усі три роки такі учасники отримали кращі результати тестування, ніж ті, хто проходив тестування очно в закладі освіти.

У 2023, 2024 та 2025 роках ті учасники, які підтверджували наявність у себе певних ІТ-навичок, отримали дещо кращі результати тестування, ніж ті, хто зазначав про свій низький рівень володіння такими навичками.

У 2023 та 2024 роках не виявлено значної залежності успішності виконання тесту від наявності в учасників технічних засобів (комп'ютера, мобільного телефона, ноутбука чи планшета). У 2025 році ті учасники, які стверджували, що мають власний мобільний телефон, комп'ютер, ноутбук чи планшет, отримали дещо кращі результати тестування, ніж ті, хто стверджували, що не мають власного мобільного телефона, комп'ютера, ноутбука чи планшета.

У 2023 році ті учасники, які мають друковані книжки та інші матеріали, необхідні для навчання, отримали дещо кращі результати тестування, ніж ті, хто їх не має. А у 2024 та 2025 році такої залежності не було виявлено.

У 2023 та 2024 роках не виявлено значної залежності успішності виконання тесту від наявності в учасників особистого простору (кімнати чи робочого місця) для навчання в місці проживання. У 2025 році учасники, які стверджували, що мають окрему кімнату чи окреме робоче місце для навчання, краще виконали тест з математики ніж інші.

Для всіх трьох років статистичний аналіз зв'язку між відповідями учасників на групу запитань щодо типових практик викладання математики та успішністю виконання тесту учасниками показує, що існує невелика різниця між результатами тестування груп учасників, які по-різному відповідали на запитання опитувальника: успішність виконання тесту учасниками незначно зростала разом зі зростанням згоди учасників із запропонованими в опитувальнику твердженнями на кшталт «Учитель/-ка математики дає зрозумілі мені відповіді на мої питання», «Учитель/-ка

завжди зрозуміло пояснює математичні теми», «Учитель/-ка математики робить усе, щоб допомогти нам навчатися».

У всі три роки статистично значущого зв'язку між відповідями учасників на групу запитань щодо спонукання вчителями вивчення математики і успішністю виконання тесту учасниками немає.

У 2023 та 2025 роках тривалість виконання учасниками домашнього завдання з математики не вплинула на успішність виконання тесту. І ті, хто витрачає більше чи менше двох годин, і ті, хто витрачає близько години, і ті, хто витрачає менше 30 хвилин на виконання домашнього завдання, впоралися з тестом приблизно однаково. І лише ті, хто зазвичай не виконують домашні завдання з математики, отримали гірші результати на тестуванні.

У 2023 році статистично значущого зв'язку між відповідями учасників на питання про те, до кого вони звертаються по допомогу, якщо їм щось незрозуміло на уроках, і успішністю виконання тесту учасниками не було виявлено. Результати тестування груп учасників, які по-різному відповідали на це запитання, статистично майже не відрізняються, хоча ті, хто звертається за підтримкою до батьків чи репетиторів, мають трохи вищі результати. У 2024 році ситуація була майже ідентична: лише ті, хто звертався за підтримкою до батьків, мали трохи вищі результати. У 2025 році учасники, які відповідали, що звертаються до батьків, інших родичів чи до вчителя / вчительки, з якими займаються додатково, мали дещо вищі результати, ніж інші учасники.

У всі три роки статистичний аналіз зв'язку між відповідями учасників щодо тверджень про ставлення до математики на кшталт «Мій учитель говорить, що на уроках математики в мене все виходить добре», «Я вправний/а в розв'язуванні складних математичних задач», «Мені легко дається математика», «Математика – мій улюблений предмет» і успішністю виконання тесту учасниками показує, що існує невелика різниця між результатами тестування груп учасників, які по-різному відповідали на запитання опитувальника: успішність виконання тесту учасниками незначно зростала разом зі зростанням згоди учасників із запропонованими в опитувальнику твердженнями.

У всі три роки статистичний аналіз зв'язку між відповідями учасників щодо тверджень «Я завжди нервуюся, коли думаю про математику», «Математика – це не моє», «Математика складніша для мене, ніж для інших моїх однокласників / однокласниць», «Уроки математики мене засмучують», «Краще у мене не було б математики», «Математика нудна» і успішністю виконання тесту учасниками показує, що існує невелика різниця між результатами тестування груп учасників, які по-різному відповідали на запитання опитувальника: успішність виконання тесту учасниками незначно спадала разом зі зростанням згоди учасників із запропонованими в опитувальнику твердженнями.

2.2. Результати тестування та анкетування учнів 6 класу з української мови

2.2.1. Характеристика тесту з української мови

У 2025 році для проведення моніторингу було використано тестовий інструментарій, який є ідентичним за структурою та змістовими характеристиками із тестами, що використовували в попередні два роки проведення дослідження. Так само ідентичною до попередніх років була процедура проведення тестування та визначення результатів за підсумками його проведення. Відповідно, у межах цього звіту лише окреслено загальну структуру тесту та процедури тестування. Докладно ознайомитися з описом інструментарію можна у звітах за 2023 та 2024 роки.

2.2.1.1. Основні параметри тесту

Тест з української мови для учнівства 6-го класу складався з трьох субтестів, на виконання кожного з яких учасники мали по 30 хв. Субтест 1 «Текст. Мовні одиниці в тексті» містив 20 тестових завдань, що в той чи той спосіб стосувалися стимульного матеріалу – медіатексту. Субтест 2 «Лексична, орфографічна та граматична вправність мовлення» містив 18 завдань, а субтест 3 «Морфологічна вправність мовлення» – 17. Отже, загальна довжина тесту з української мови становила 55 тестових завдань різних форм.

Зазначеною кількістю завдань було охоплено ключові теми, передбачені двома чинними модельними програмами з навчального предмета «Українська мова» для 5-6 класів⁸, укладеними відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти (2020 р.). Крім того, значною мірою теми, охоплені тестом, є прийнятними для учнів / учнівства, яке навчалося за іншими модельними навчальними програмами, зокрема експериментальними та інтегрованими. Тестові завдання стосувалися основних тем змістових розділів мови, які розглядаються впродовж двох років навчання (від початку 5-го класу до кінця 6-го класу), а саме розвиток мовлення (робота з текстовим матеріалом), лексикологія і фразеологія, будова слова і словотвір, морфологія, синтаксис, пунктуація, орфоепія та орфографія. За відповідними змістовими характеристиками тестові завдання здебільшого було розподілено за субтестами відповідно до їхніх назв.

Крім різниці в змісті, завдання в субтестах також диференційовані за трьома когнітивними вимірами (знання, застосування та міркування). Майже половина завдань (49%) спрямовані на оцінювання здатності учнівства застосовувати мовні знання на практиці.

Найчастіше когнітивний вимір завдань пов'язаний з іншим їхнім виміром, а саме складністю, визначеною авторами тестового інструментарію (експертна складність). Так, у тесті 2025 року, відповідно до експертної оцінки, було 13% легких завдань, 47% – оптимальних і 40% – складних. Важливо відзначити, що експертна оцінка складності завдань не завжди

⁸ Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.); Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д.).

збігається зі статистичною складністю, яку визначають як відсоток учасників, які надали правильну відповідь на конкретне завдання. За рівнем складності розрізняють «дуже складні» завдання, які виконали менше 20% учасників, «складні» – 21-40%, «оптимальні» – 41-60%, «легкі» – 61-80% та «дуже легкі» – 81-100% учасників.

Як і в попередні роки проведення моніторингу, тест з української мови містив лише завдання закритих форм, з-поміж яких 50 завдань (91%) – це завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох запропонованих варіантів і 5 завдань – на встановлення логічної відповідності (4 до 5 або 5 до 6). За кожне правильно виконане завдання з вибором однієї правильної відповіді учасники отримували 1 бал, так само вони отримували 1 бал за кожну правильно визначену логічну пару в завданнях на встановлення відповідності. За правильне виконання всіх завдань тесту можна було отримати максимально 72 тестових бали: 37 балів за виконання субтесту 1, 18 – субтесту 2 і 17 – субтесту 17.

2.2.1.2. Визначення рівнів досягнень з української мови

У межах моніторингу використано чотирирівневу шкалу, де виділено **початковий, середній, достатній і високий рівні**, які мають певний статистичний зміст, а також частково ґрунтуються на експертній оцінці. Шестикласники, які набрали від 0 до 11 балів за виконання тесту з української мови, вважають такими, які перебувають на початковому рівні опанування змісту курсу української мови, від 12 до 36 – на середньому, від 37 до 60 – на достатньому і від 61 до 72 балів – на високому. Діапазони значень балів за виконання тесту для кожного рівня відповідають розподілу результатів учнів / учениць за таким відношенням: по 15% найнижчих і найвищих результатів та по 35% рівномірно – середніх і достатніх. Узагальнену інформацію про бальне вираження рівнів досягнень шестикласників з української мови наведено в таблиці 2.2.1.1.

Таблиця 2.2.1.1 Розподіл тестових балів відповідно до рівнів досягнень учнівства з української мови, прийнятих у моніторинговому дослідженні

Конструкт	Кількість завдань	Максимально можлива кількість набраних балів	Рівень досягнень			
			0 – 15%	16 – 50%	51 – 85%	86 – 100%
Українська мова	55	72	0-11	12 - 36	37-60	61-72

Крім того, під час аналізу даних використано додаткову шкалу успішності – 12-бальну. Саме результати учасників у цій шкалі взято за основу під час проведення дослідження впливу різних контекстних чинників на досягнення з української мови. Наголосимо, що використана тут шкала 1–12 НЕ еквівалентна чинній 12-бальній критерійній шкалі оцінювання результатів навчання здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти, де кожний бал має певне змістове наповнення щодо рівня оволодіння українською мовою⁹

2.2.2. Результати виконання тесту з української мови учнівством 6-х класів

Усього в тестуванні з української мови в межах моніторингу 2025 р. взяли участь **4342 шестикласники**.

2.2.2.1. Розподіл учасників за кількістю набраних тестових балів за виконання тесту з української мови

Статистичні характеристики результатів тестування з української мови (за тестом загалом) наведено в таблиці 2.2.2.1, а також частково відображено на рис. 2.2.2.1. Середній набраний бал за виконання тесту – **34,86**, що становить майже половину від максимально можливого результату (**72 бали**). Максимальний фактично набраний бал за підсумками тестування становив **70**, тобто цього річ жоден учасник не зміг виконати всі завдання правильно.

Характеристика розподілу свідчить про **помірне зміщення вліво**, тобто значна частка учасників продемонструвала результати, що дещо нижчі за середні показники (рис. 2.2.2.1). Це узгоджується з показником асиметрії (**0,4405**).

Загалом тест забезпечив достатню диференціацію учнів / учениць з різним рівнем навчальних досягнень. Найбільш рівномірно інструмент «працював» у зоні середніх і вищих за середні результатів, де розподіл є плавним і без різких стрибків. Натомість у нижній частині шкали спостерігається характерний спад часток учасників, що свідчить про **менш рівномірну диференціацію слабших учнів / учениць**. Проте навіть за таких умов тест дає змогу робити чіткі висновки щодо варіативності результатів і загальних тенденцій щодо досягнень шестикласників з української мови.

⁹ Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання: наказ Міністерства освіти і науки України від 02 серпня 2024 р. № 1093. <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultatuv-navchannia>.

Таблиця 2.2.2.1 Статистичні характеристики результатів тестування з української мови (за тестом з української мови загалом)

Характеристика	Кількісне значення
Вибірка	4342
Максимально можливий бал	72
Максимально набраний бал	70
Середнє	34.86
Мода	25
Медіана	33
Стандартне відхилення	12.69
Асиметрія	0.4405
Екссес	-0.4676

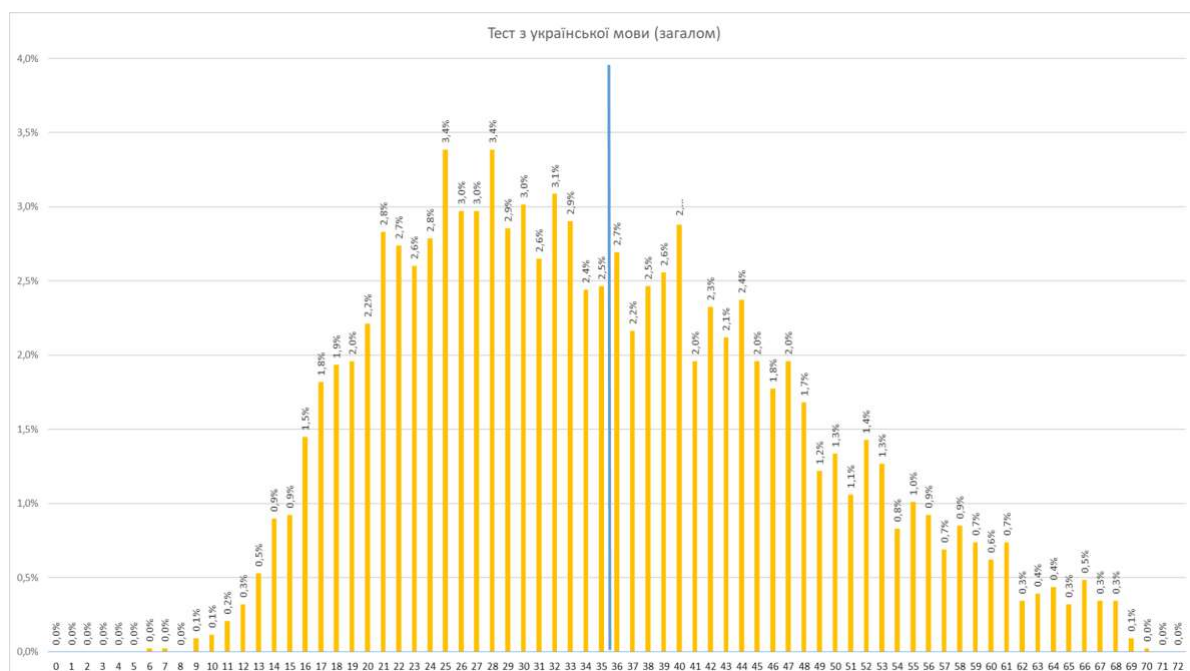

Рис. 2.2.2.1. Розподіл учасників за кількістю набраних тестових балів за виконання тесту з української мови Попри певну асиметрію в розподілі учасників, тестовий інструмент забезпечив якісну диференціацію шестикласників за рівнем підготовленості. Згідно з характеристиками тестових завдань за групами розподільної здатності (табл. 2.2.2.2), **78% завдань** мають **хорошу або дуже хорошу** розподільну здатність (53% – дуже хорошу, 25% – хорошу). Це означає, що переважна більшість тестових завдань ефективно розрізняє учасників із різними рівнями навчальних досягнень. Дані додатків підтверджують ці результати і на рівні дискримінативності субтестів.

Таблиця 2.2.2.2 Розподіл тестових завдань з української мови за розподільною здатністю (дискримінативністю)

Інтервал значення D-index	Характеристика дискримінативності завдання	Кількість завдань	% від загальної кількості
41-100%	Дуже хороша	29	53%
31-40%	Хороша	14	25%
21-30%	Середня	8	15%
≤ 20%	Низька	4	7%
Загалом		55	100%

Завдання субтестів 2 й 3 виявилися складнішими для шестикласників, порівняно із завданнями субтесту 1 (табл. 2.2.2.3). Про це свідчать частки набраних балів від максимально можливих: середня складність завдань субтесту 1 становила близько 53%, а субтестів 2 і 3 відповідно 43% та 45%.

Форма розподілів результатів на рис. 2.2.2.2 – 2.2.2.4 також підтверджує цю тенденцію. Розподіл за субтестом 1 є більш симетричним і зміщеним до вищих значень, що свідчить про загалом кращу успішність учнівства у виконанні завдань, пов'язаних із роботою з текстом і мовними одиницями в ньому. Натомість розподіли учасників за набраними балами в субтестах 2 та 3 виразно зміщені ліворуч, тобто чимало учасників отримували результати нижче середини бальної шкали, натомість частка високих результатів є невеликою.

Нагадаємо, що субтест 1 мав на меті оцінити розуміння тексту та вміння працювати з мовними одиницями в контексті. Своєю чергою субтести 2 й 3 передбачали оцінювання лексичної, орфографічної, граматичної та морфологічної вправності мовлення шестикласників. Саме ці завдання потребували від учнівства предметних знань і вмінь.

Таблиця 2.2.2.3 Статистичні характеристики результатів тестування з української мови (за субтестами з української мови)

Назва характеристики	Субтест 1	Субтест 2	Субтест 3
Вибірка	4342	4342	4342
Максимально можливий бал	37	18	17
Максимально набраний бал	37	18	17
Середнє	19.48	7.67	7.71
Мода	16	6	6
Медіана	19	7	7
Стандартне відхилення	7.2383	3.5085	3.7178
Асиметрія	0.0141	0.7432	0.5261
Екцес	-0.7842	0.2139	-0.3652

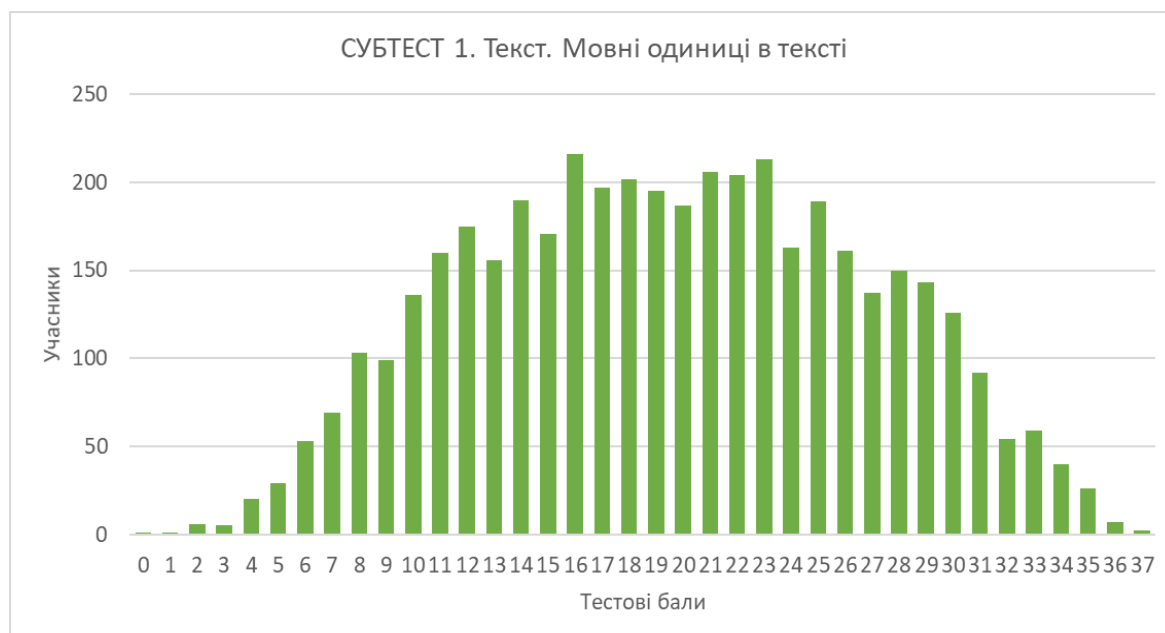

Рис. 2.2.2.2. Розподіл учасників за кількістю набраних тестових балів за виконання субтесту 1 «Текст. Мовні одиниці в тексті»

Рис. 2.2.2.3. Розподіл учасників за кількістю набраних тестових балів за виконання субтесту 2 «Лексична, орфографічна та граматична вправність мовлення»

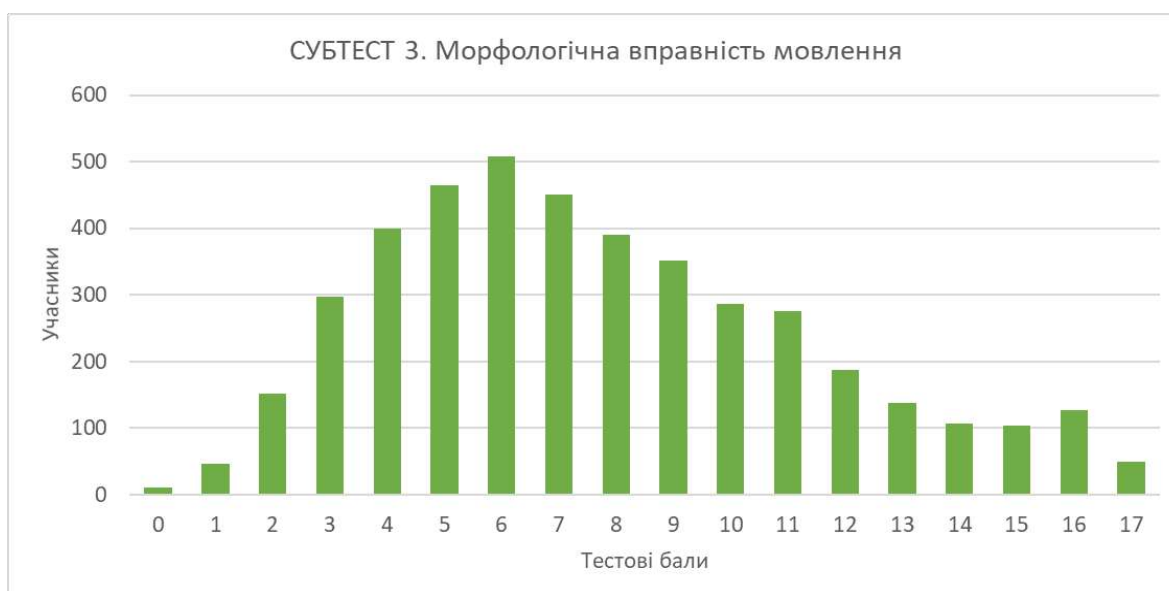

Рис. 2.2.2.4. Розподіл учасників за кількістю набраних тестових балів за виконання субтесту 3 «Морфологічна вправність мовлення»

Дані аналізу, проведеного методами IRT, дають змогу оцінити відповідність складності завдань рівню підготовленості шестикласників. У межах дослідження учень / учениця із середньою успішністю – це учень / учениця, рівень підготовленості якого / якої визначено на рівні близько **6,5 бала** за шкалою 1–12. На рис. 2.2.2.5 подано два розподіли: у верхній частині (сині стовпці) відображено розподіл учасників за рівнем підготовленості, а в нижній частині (червоні стовпці) – складність завдань тесту. Як засвідчують ці дані, найбільша частка учасників зосереджена на рівнях **5 та 6 балів**, тобто трохи нижче умовного середнього значення шкали. Більшість завдань тесту розташовані в цьому ж діапазоні складності. Це означає, що тестовий інструмент був добре налаштований саме на той рівень, який є найбільш типовим для більшості учасників дослідження.

Утім частина учасників має як нижчі, так і значно вищі рівні підготовленості (від 3 до 9 балів), однак кількість завдань, які відповідають цим «крайнім»

зонам, є меншою. Тому для учнів / учениць із дуже низьким або дуже високим рівнем підготовленості деякі завдання могли бути, відповідно, надмірно складними або надто простими.

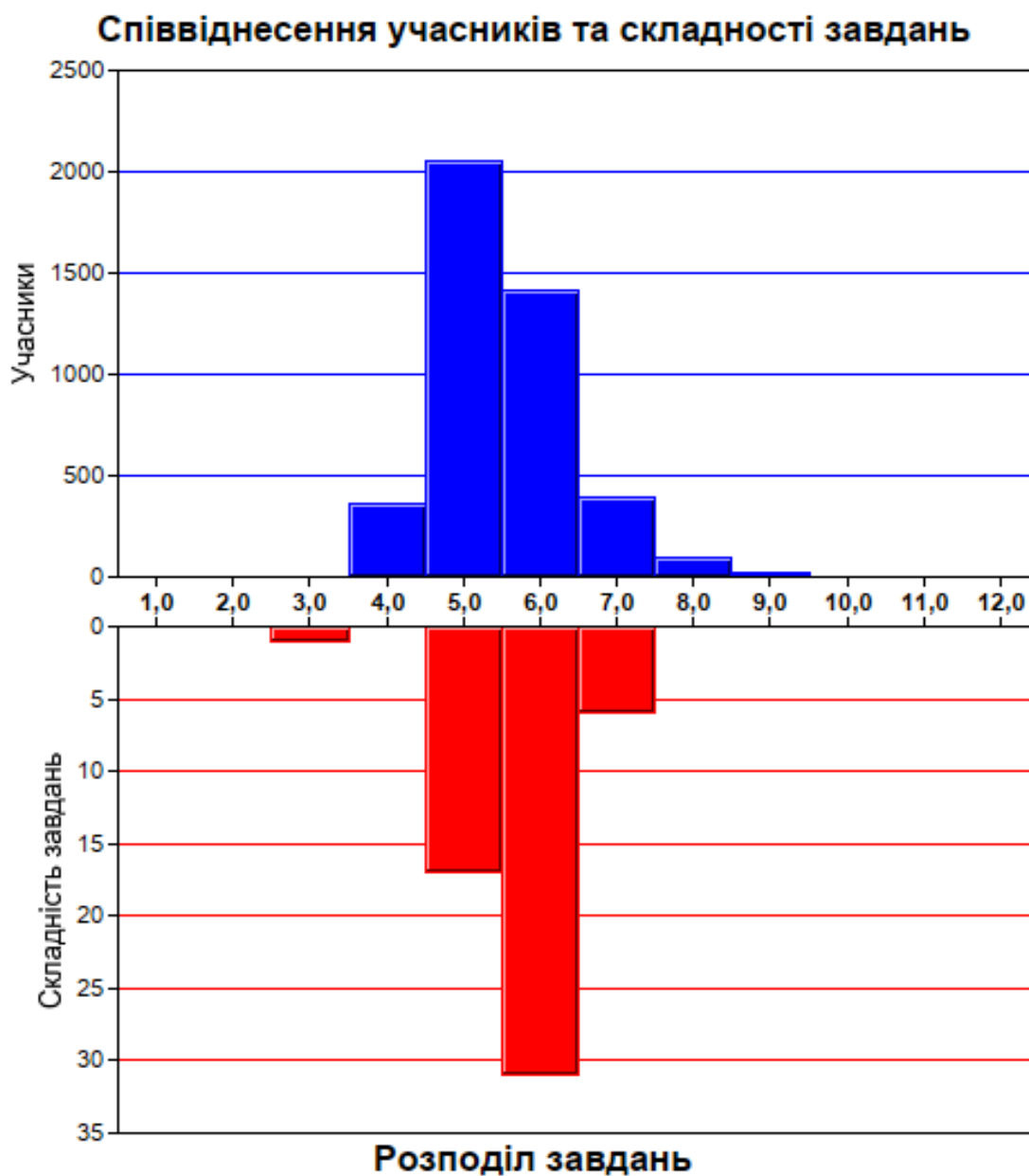

Рис. 2.2.2.5. Узгодженість рівня підготовленості учасників тестування та рівня складності тестових завдань (за моделлю IRT)

2.2.2.2. Розподіл учасників за рівнями досягнень з української мови

Відповідно до визначених у моніторингу чотирьох рівнів досягнень з української мови – початкового (0–11 балів), середнього (12–36 балів), достатнього (37–60 балів) і високого (61–72 бали) – учасники розподілилися нерівномірно (рис. 2.2.2.6).

Найбільша частка учнівства (58,0%) досягла середнього рівня, тобто набрала від 12 до 36 балів із 72 можливих. Більше третини учасників мають достатній рівень (38,9%). Відсоток учасників із початковим рівнем підготовленості (0–11 балів) є мінімальним – лише 0,3%, хоча й частка тих, хто досяг високого рівня (61–72 бали), є незначною – 2,8%. Таким чином, менш ніж половина шестикласників (41,7%) засвідчила успішність з української мови на достатньому та високому рівнях (за шкалою рівнів, прийнятою в моніторинговому дослідженні). Принагідно варто зауважити, що розподіл за рівнями успішності у 2025 році майже такий самий, який було визначено в попередні роки.

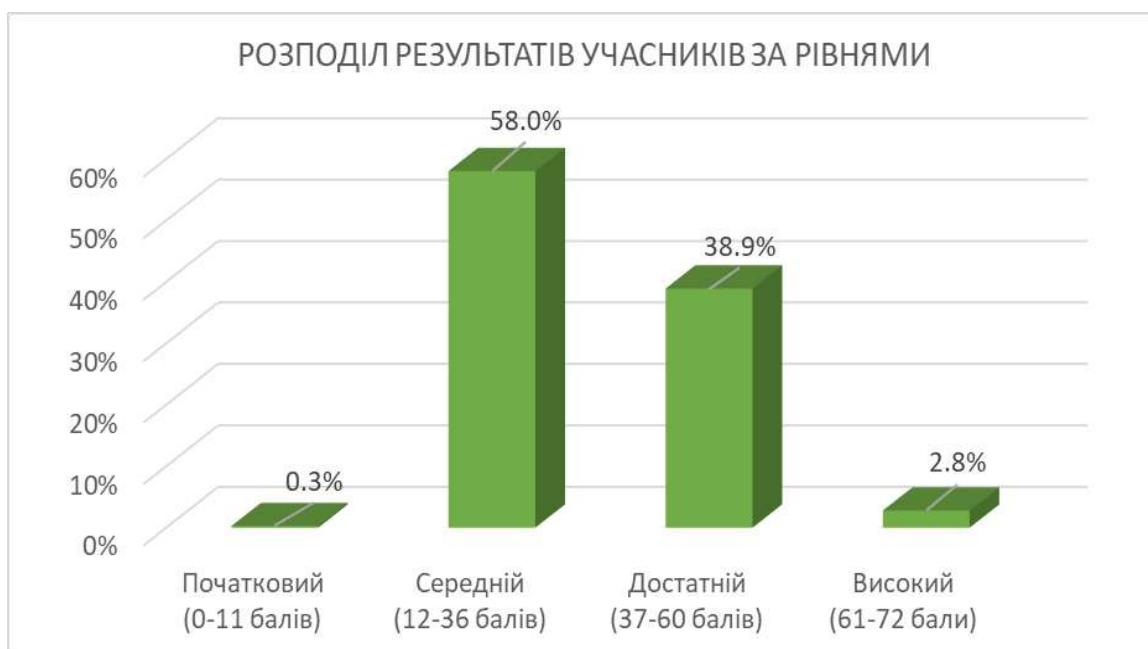

Рис. 2.2.2.6. Розподіл учасників за рівнем досягнень з української мови (за 4-рівневою шкалою, прийнятою в моніторинговому дослідженні)

На рис. 2.2.2.7.а показано розподіл учасників за рівнями досягнень з української мови за 12-бальною шкалою. Саме ці результати надалі використовуємо як основу для аналізу впливу різних контекстних чинників на навчальні досягнення учнівства. Як засвідчують дані, загальний вигляд розподілу є «дзвоноподібним», однак форма «дзвону» є доволі різко конічною: більшість шестикласників зосереджена у вузькому діапазоні **5–6 балів**, де сконцентровано відповідно **40%** та **41%** учасників. Ще **13%** учнів / учениць отримали 7 балів, натомість частки тих, хто має вищі або нижчі результати, є незначними. На відміну від розподілу учнівства за 4-рівневою шкалою досягнень, де не спостерігається істотної відмінності між 2025 і 2024 роками проведення моніторингу, характер розподілу результатів учасників на 12-бальній шкалі виразно змінився між роками (пор. рис. 2.2.2.7.б).

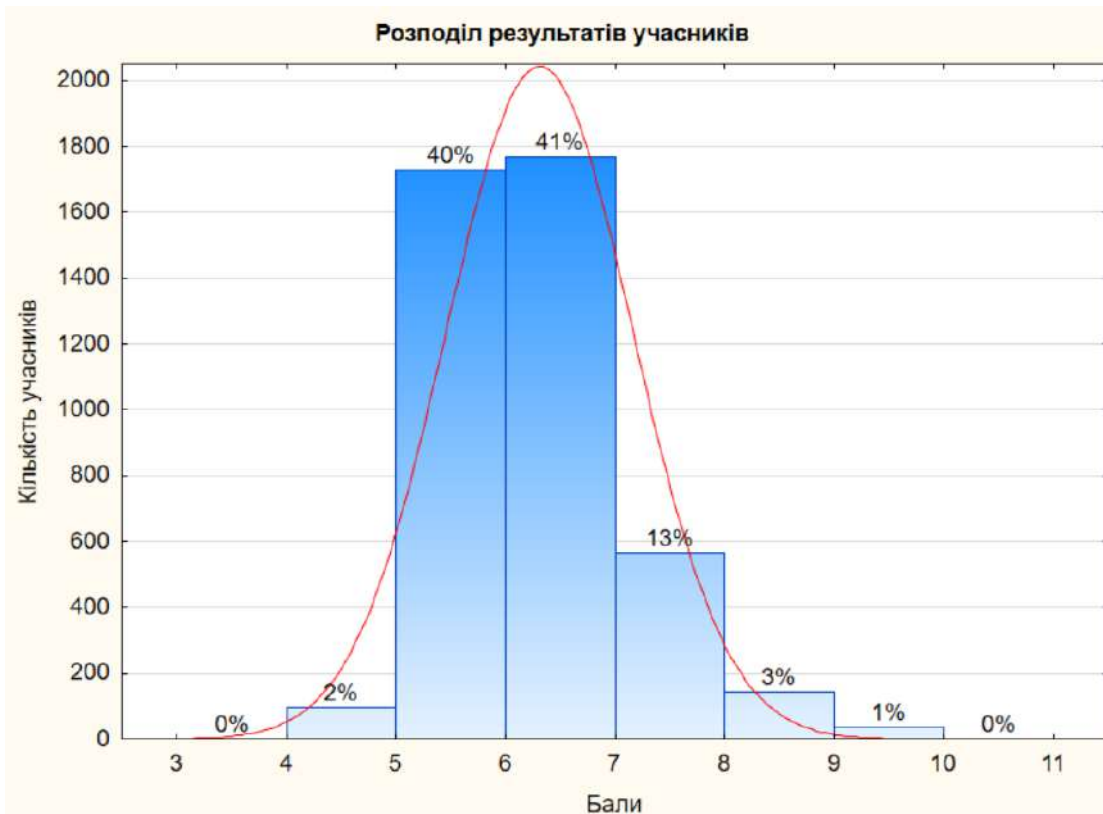

Рис. 2.2.2.7.а Розподіл учасників за рівнем досягнень з української мови (за 12-бальною шкалою) у 2025 році

Рис. 2.2.2.7.б Розподіл учасників за рівнем досягнень з української мови (за 12-бальною шкалою) у 2024 році

2.2.2.3. Успішність виконання шестикласниками тестових завдань з української мови (за складністю завдань)

Як засвідчують дані, наведені в таблиці 2.2.2.4, **40%** тестових завдань для шестикласників виявилися **складними**, хоча **дуже складних завдань** у тесті не було. Майже половина завдань (**47%**) – це **оптимальні** за складністю завдання, тобто такі, з якими змогли впоратися від 40% до 59% учасників. Натомість **легких і дуже легких завдань** у тесті було небагато – лише **13%** (11% легких і 2% дуже легких). Середня складність тесту з української мови становить **47%**, що свідчить про його **оптимальний** рівень: він не є ні надмірно легким, ні надскладним для цієї вибірки шестикласників. Подібний рівень середньої складності характерний і для всіх трьох субтестів (докладніше див. відповідні таблиці в додатках).

На рис. 2.2.2.8 проілюстровано, який відсоток учасників виконав кожне окреме завдання. На діаграмі завдання впорядковано за спаданням часток учнівства, яке виконало відповідне завдання. Завдання пронумеровано так: перше число – позначає номер субтесту, друге – порядковий номер завдання у відповідному субтесті. Аналіз розподілу завдань свідчить, що у верхній частині діаграми (де розташовані легші завдання) справді переважають завдання із субтесту 1, однак наявні й окремі легкі завдання із субтестів 2 і 3, натомість у нижній частині (складніші завдання) помітно більше завдань із субтестів 2 та 3. Утім у кожному з трьох субтестів є як відносно легкі, так і відносно складні завдання.

Таблиця 2.2.2.4 Розподіл тестових завдань з української мови за складністю

Характеристика завдання за складністю (P-value)	Кількість завдань	% від загальної кількості
Дуже легке (>80%)	1	2%
Легке (60-79%)	6	11%
Оптимальне (40-59%)	26	47%
Складне (21-39%)	22	40%
Дуже складне ($\leq 20\%$)	0	0%
Загалом	55	100%

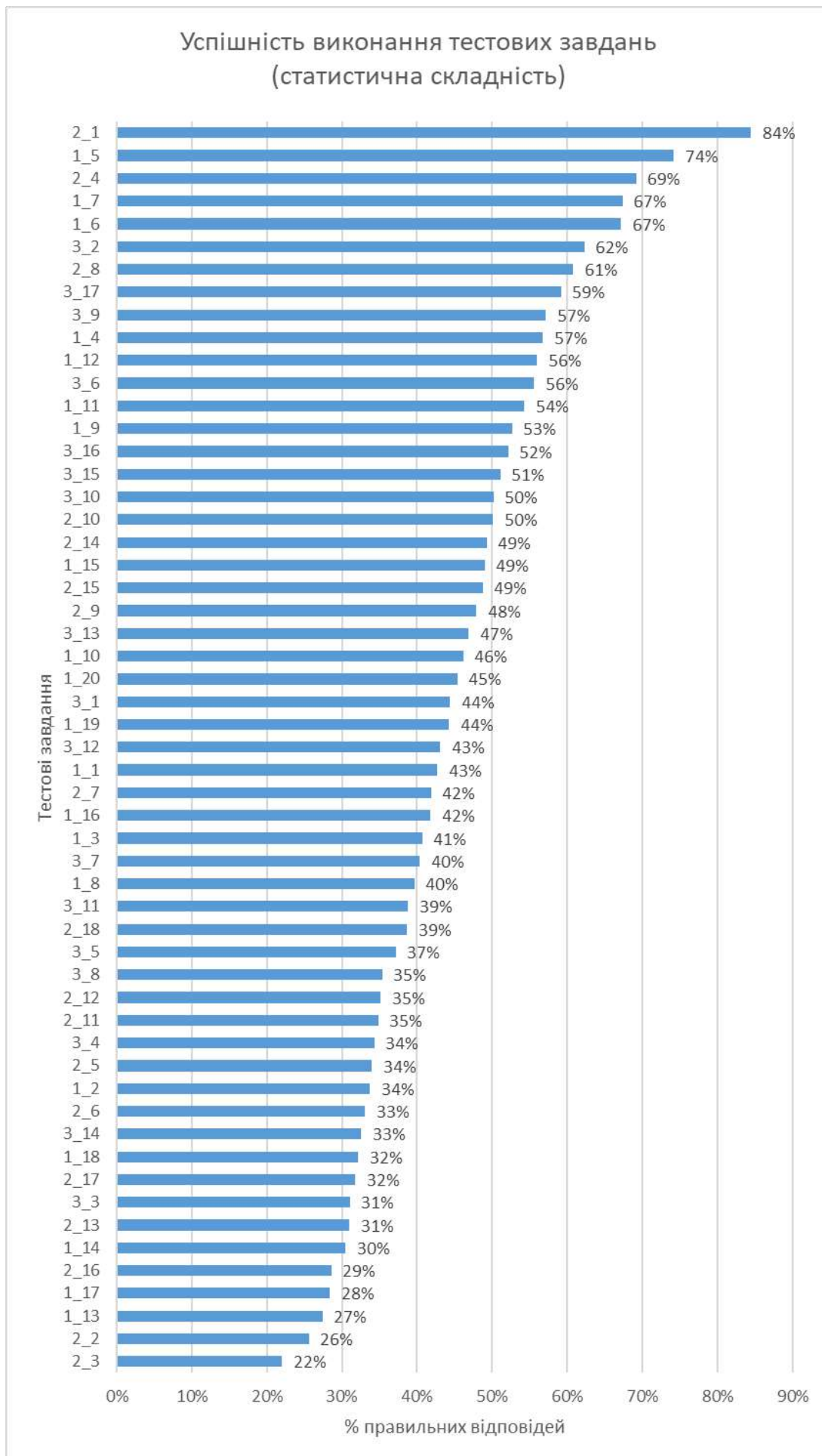

Рис. 2.2.2.8. Статистична складність завдань тесту з української мови

Своєю чергою таблиця 2.2.2.5 дає змогу простежити, які змістові лінії та теми курсу української мови за 5-6 клас викликають в учнівства найбільші труднощі. Як бачимо, типово складними є завдання, що стосуються фонетики та орфоєпії й частково орфографії, а також взаємопов'язаних граматичних розділів – морфології та синтаксису.

Таблиця 2.2.2.5 Зміст тестових завдань з української мови, які виявилися складними і дуже складними для учасників

№ завдання	Когнітивний вимір	Змістова лінія	Тема	Складність	
				Відсоток	Складність
2_3	Застосування	Фонетика. Орфоєпія	Особливості вимови звуків (ненаголошені е, и, уподібнення приголосних, сполуки -ться, -шся)	22%	Складне
2_2	Застосування	Фонетика. Орфоєпія	Співвідношення звуків і букв	26%	Складне
1_13	Міркування	Орфографія	Позначення ненаголошених е, и	27%	Складне
1_17	Застосування	Синтаксис. Пунктуація	Просте і складне речення	28%	Складне
2_16	Застосування	Синтаксис. Пунктуація	Складне речення	29%	Складне
1_14	Знання	Лексикологія, фразеологія	Лексична помилка	30%	Складне
2_13	Знання	Синтаксис. Пунктуація	Види речень за метою висловлювання та емоційним забарвленням	31%	Складне
3_3	Застосування	Морфологія	Відмінювання іменників. Кличний відмінок	31%	Складне
2_17	Застосування	Синтаксис. Пунктуація	Пряма мова. Діалог	32%	Складне
1_18	Знання	Орфографія	М'який знак	32%	Складне

3_14	Застосування	Морфологія	Позначення дати й часу	33%	Складне
2_6	Застосування	Орфографія	Правопис префіксів	33%	Складне
1_2	Міркування	Розвиток мовлення	Тема, головна думка тексту	34%	Складне
2_5	Застосування	Орфографія	Позначення спрощення в групах приголосних	34%	Складне
3_4	Застосування	Морфологія	Відмінювання іменників. Букви о, е, є у формах Ор.в. I, II відмін	34%	Складне
2_11	Міркування	Орфографія	Велика літера і лапки у власних назвах	35%	Складне
2_12	Застосування	Орфографія	Зміни приголосних при творенні слів	35%	Складне
3_8	Знання	Морфологія	Ступені порівняння прикметників	35%	Складне
3_5	Застосування	Морфологія	Відмінювання іменників. Подвоєння букв, апостроф у формах Ор. в. III відміни	37%	Складне
2_18	Міркування	Синтаксис Пунктуація	Вставні слова	39%	Складне
3_11	Міркування	Морфологія	Написання складних прикметників разом або з дефісом	39%	Складне
1_8	Застосування	Лексикологія Фразеологія	Лексичне значення слова. загальноживані й стилістично забарвлені слова	40%	Складне

Натомість найлегшими для учнівства були деякі завдання, які стосуються будови слова, орфографії, розвитку мовлення та граматики. З-поміж цих завдань два на встановлення відповідності (1_5 та 1_7). Варто зауважити, що цьогоріч шестикласникам істотно краще вдавалося впоратися із завданнями на встановлення відповідності, порівняно з попереднім роком. Проте, як видно на рис. 2.2.2.9, лише за виконання завдань 1_5 та 1_7 у відповідних змістових темах (розвиток мовлення і синтаксис) шестикласники здебільшого набирали максимальну кількість балів. Натомість інші рисунки показують, що чимало учнів / учениць / учениць могли встановити лише кілька відповідностей з максимально можливих (4 або 5). Особливо показовим є завдання 1_16 на лексику, де треба було встановити відповідність між типом словника та питанням, на яке може дати відповідь цей словник: понад чверть учасників не змогли встановити жодної відповідності.

Рис. 2.2.2.9. Специфіка виконання завдань на встановлення відповідності в тесті з української мови

2.2.2.4. Успішність виконання шестикласниками груп тестових завдань за змістовими лініями

Оскільки курс української мови в Новій українській школі все ще переважно зберігає риси традиційного курсу «вивчення системи мови», варто проаналізувати, наскільки успішно вчительству вдається досягати навчальних цілей у межах різних мовних розділів.

Як засвідчують дані на рис. 2.2.2.10, де відображено середню складність завдань за тематичними розділами, найпосильнішими для шестикласників виявилися завдання розділу **«Будова слова. Словотвір»**, середня складність яких становить **60%**. Дещо складнішими, але все ще відносно доступними для учнівства, були завдання з розділів **«Розвиток мовлення» (49%)** та **«Лексикологія. Фразеологія» (47%)**. Далі за рівнем складності розташовуються завдання, що стосуються **морфології (45%)**, **орфографії (42%)** та **синтаксису й пунктуації (41%)**. Найскладнішими для шестикласників виявилися завдання з розділу **«Фонетика. Орфоепія»**, де середня складність становить лише **24%**, тобто такі завдання виявилися посильними менш ніж для чверті учасників моніторингу. Принагідно варто зауважити, що середні складності завдань за різними змістовими лініями у 2025 році зберігають подібність до тих, що були зафіксовані в попередні роки проведення моніторингу, крім розділу «Будова слова. Словотвір», де є істотне покращення успішності (із 46% до 60%).

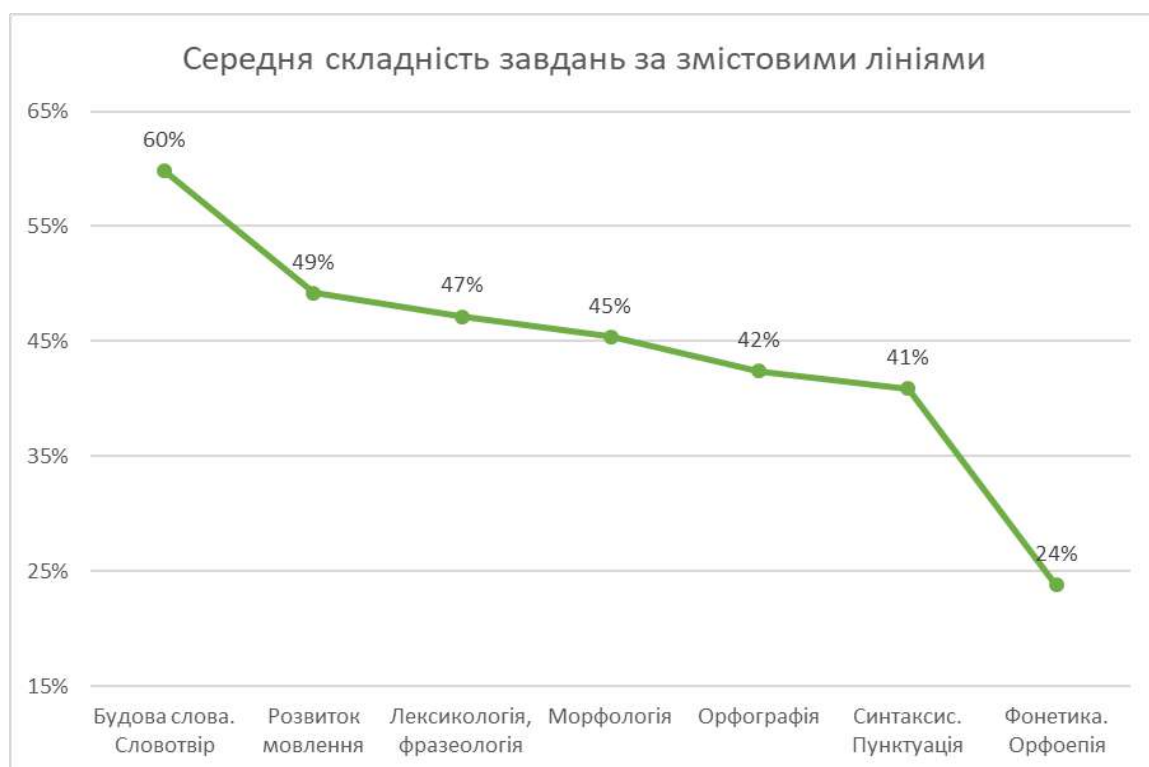

Рис. 2.2.2.10. Середня складність завдань тесту з української мови за змістовими лініями

Особливості виконання завдань кожної змістової лінії та виявлені типові проблемні для шестикласників теми і аспекти наведено нижче.

Успішність шестикласників в опануванні змістової лінії «Будова слова. Словотвір»

Висока успішність виконання завдань із тем, пов'язаних із будовою слова та словотвором, може свідчити про те, що ці мовні явища шестикласники загалом добре зрозумілі. Навіть завдання 1_20, у якому актуалізовано тему словотворення шляхом переходу частин мови, виявилось оптимальним.

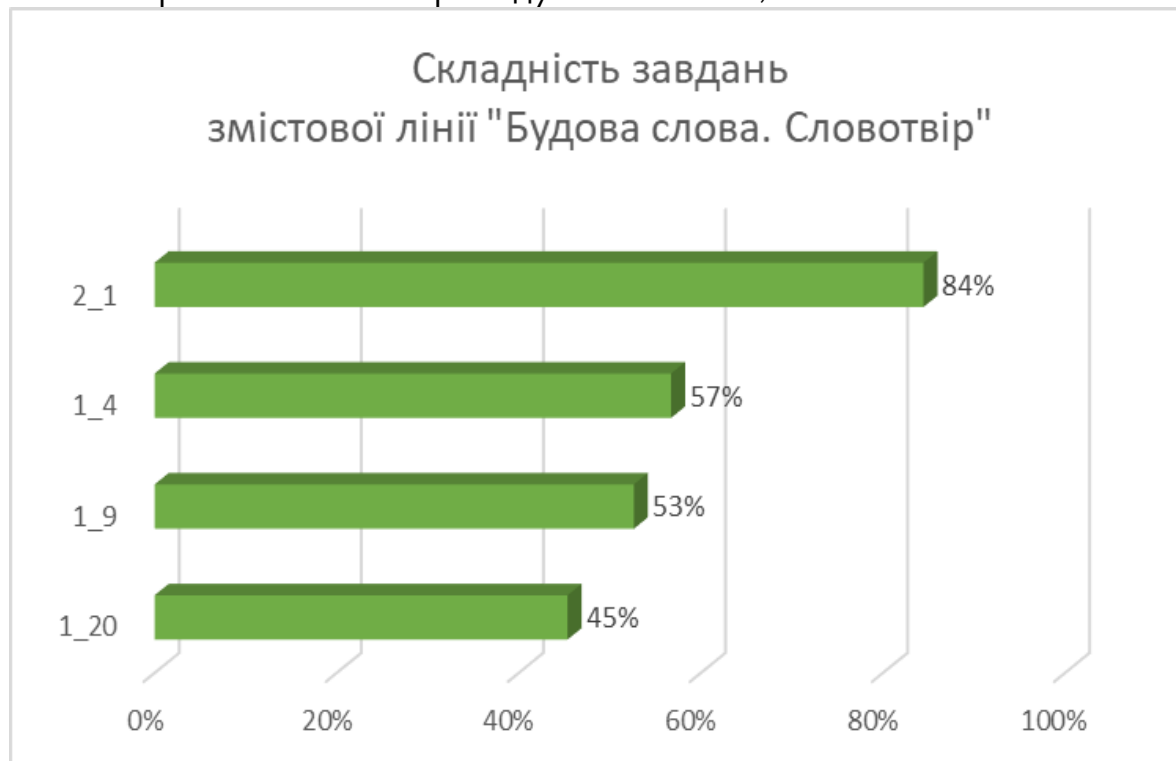

Рис. 2.2.2.11. Складність тестових завдань змістової лінії «Будова слова. Словотвір»

Успішність шестикласників в опануванні змістової лінії «Лексикологія. Фразеологія»

За результатами аналізу завдань змістової лінії «Лексикологія. Фразеологія» можна стверджувати, що шестикласники загалом демонструють достатній рівень оволодіння базовими лексикологічними та фразеологічними знаннями. Це підтверджують дані на рис. 2.2.2.12, де переважна частина завдань належить до категорії легких або оптимальних.

Найуспішніше учасники виконували завдання, які передбачали роботу із загальноновживаною лексикою та добре відомими фразеологізмами. Наприклад, у завданні 1_6 потрібно було знайти фразеологізм зі значенням «втратити інтерес, зневіритися». Із цим завданням успішно впоралася більшість. Так само високий результат учні / учениці показали, виконуючи завдання 1_12, де треба було визначити доречне слово в описі сюжету дитячої книжки («таємницю»). Обидва завдання стосувалися повсякденної лексики, яку, очевидно, діти вже добре засвоїли.

Достатньо успішно учасники впоралися із завданнями на розуміння значення слів або словосполучень / учениця у контексті. Зокрема, у завданні 1_8 учні мали з'ясувати, яке значення має слово *клас* у фрагменті опису книжки. Подібного типу завдання показують, що шестикласники здатні розрізняти різні значення багатозначного слова, якщо контекст є

прозорим і стосується знайомої ситуації. Водночас істотно нижчу успішність продемонстровано в завданнях, що потребують глибокого семантичного аналізу, роботи з рідше вживаними лексемами або аналізу ширшого контексту. Так, для завдання 1_14 потрібно було обрати правильний синонімічний відповідник до словосполучення «взяти участь», засвідчивши розуміння культури мовлення. На жаль, значна частка учнів / учениць / учениць відчувала труднощі із цим. Це певною мірою свідчить про нестійкість в учнівствавмінь працювати із синонімічними рядами й недостатнє знання стилістично нормативних варіантів.

Також спад успішності спостерігається в завданнях, що потребують більших когнітивних зусиль, а саме встановлення відповідності між словами та їхніми значеннями чи категоріями. Завдання 1_11 (добір лексеми, близької за значенням до слова «сім'я») та завдання 1_3 (заповнення пропуску в тексті за змістом) виявилися складнішими, порівняно з іншими. Так, завдання 1_3, попри невеликий обсяг тексту, потребувало уважного його та логічного аналізу абзацу. Із цим завданням упоралася менш ніж половина учасників.

Отже, хоча шестикласники демонструють загалом непоганий рівень опанування лексики й фразеології, стійкість знань у цих питаннях є недостатньою. Учні / учениці добре працюють із частовживаними словами та фразеологізмами і впевнено орієнтуються в простих контекстах, однак відчують труднощі, коли є потреба працювати із завданнями, що передбачають складніший мовний аналіз, роботу з рідковживаною лексикою, семантичними нюансами чи опрацювання більших за обсягом фрагментів тексту.

Рис. 2.2.2.12. Складність тестових завдань змістової лінії «Лексикологія, фразеологія»

Успішність шестикласників в опануванні змістової лінії «Фонетика. Орфоепія»

Завдання, що стосуються фонетики та орфоепії, виявилися одними з найскладніших для шестикласників, хоча саме ці питання учні опановують протягом кількох років – у початковій школі та в 5-му класі. У тесті було запропоновано два завдання із цього змістового розділу, і обидва мають низькі показники успішності (рис. 2.2.2.13).

Перше завдання (2_2) було спрямоване на перевірку вміння зіставляти звуковий і буквенний склад слів. Попри те що це вміння належить до базових, упоратися із завданням змогли лише близько третини учасників. В іншому завданні (2_3) учням пропонували визначити, чи позначають виділені букви той самий звук у двох словах рядка. На перший погляд завдання є простим, однак показники виконання засвідчують протилежне: із ним упоралася дещо більш ніж чверть шестикласників. Тут учні / учениці мали враховувати вплив позиційного чергування, уподібнення та відмінності між буквою як графічною одиницею і звуком як фонетичною одиницею. Саме така «непряма» перевірка фонетичної компетентності виявила прогалини, яких не видно на завданнях більш механічного типу.

Отже, результати свідчать про те, що фонетичні та орфоепічні знання шестикласників не є достатньо сформованими, а застосування їх в умовах навіть відносно простих тестових ситуацій викликає труднощі. Можливо, саме із цим варто пов'язувати той установлений факт, що й деякі завдання на орфографію, де треба було застосувати знання, пов'язані з фонетикою та орфоепією, для шестикласників також виявляються складними.

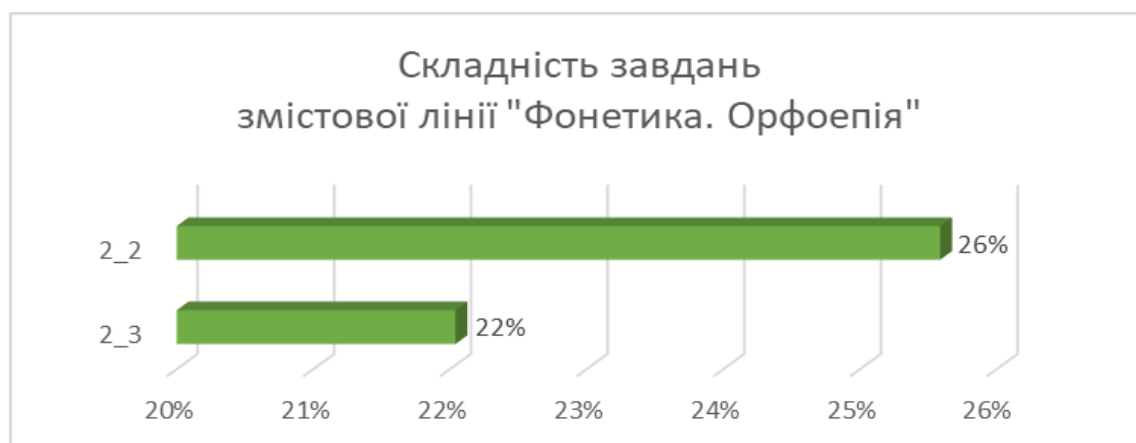

Рис. 2.2.2.13. Складність тестових завдань змістової лінії «Фонетика. Орфоепія»

Успішність шестикласників в опануванні змістової лінії «Орфографія»

Як засвідчують дані на рис. 2.2.2.14, з-поміж завдань на орфографію в тесті були як такі, що виявилися надто складними для більшості шестикласників, так і такі, із якими впоралася значна частина учасників моніторингу. Це свідчить про нерівномірність сформованості орфографічних умінь: учні / учениці демонструють фрагментарні, несистемні знання, які проявляються залежно від типу орфограми та формату завдання. Таблиця 2.2.2.6 також підтверджує відсутність стійкої системності: завдання на ті самі теми

(наприклад, завдання на позначення на письмі ненаголошених [е], [и] або спрощення в групах приголосних) одночасно опинилися і серед найскладніших, і серед відносно легких.

Попри те що до «власне орфографічних» було віднесено 11 завдань, фактична кількість завдань, пов'язаних з орфографічною грамотністю, у тесті становила 21, оскільки частина таких завдань належить до морфологічного блоку (напр., м'який знак, зміни приголосних при творенні слів). Це природно, оскільки в шкільній практиці такі орфограми традиційно вивчають у курсі морфології.

Загалом, середня складність як власне орфографічних завдань, так і всього спектра завдань орфографічного характеру становить 42%, тобто менш ніж половина шестикласників демонструє сформовані орфографічні вміння на завершення 6-го класу. Це дає підстави стверджувати, що формування орфографічних навичок потребує більш системної роботи на адаптаційному циклі базової середньої освіти.

Рис. 2.2.2.14. Складність тестових завдань змістової лінії «Орфографія»

Таблиця 2.2.2.6 Складність тестових завдань на оцінювання орфографічної вправності шестикласників

Завдання	Мовна тема	Складність	
		Відсоток	Категорія
1_13	Позначення ненаголошених е, и	27%	Складне
1_18	М'який знак	32%	Складне
2_6	Правопис префіксів	33%	Складне
2_5	Позначення спрощення в групах приголосних	34%	Складне
2_11	Велика літера і лапки у власних назвах	35%	Складне
2_12	Зміни приголосних при творенні слів	35%	Складне
2_7	М'який знак	42%	Оптимальне
2_9	Подвоєння букв	48%	Оптимальне
2_10	Найпоширеніші випадки чергування	50%	Оптимальне
2_8	Апостроф	61%	Легке
2_4	Позначення ненаголошених е, и	69%	Легке

Успішність шестикласників в опануванні змістової лінії «Морфологія»

Як показано в попередньому пункті, завдання, віднесені в тесті до розділу «Морфологія», не є однорідними за своїм змістом: частина з них зосереджена на морфологічній компетентності у вузькому розумінні, тобто на вмінні учнівства утворювати й уживати правильні форми іменника, прикметника, числівника й займенника, а інша – пов'язана з орфографією (написання складних прикметників, подвоєння чи подовження приголосних тощо). Надалі ці завдання розглянуто разом як єдиний блок завдань на морфологічну вправність (рис. 2.2.2.15, табл. 2.2.2.7).

Як засвідчують дані рис. 2.2.2.15, складність завдань цього розділу досить різна – від 31% до 62% правильних відповідей. Із сімнадцяти завдань шість належать до категорії складних (середня складність менш ніж 40%). Це завдання, що стосуються кличного відмінка іменників (3_3; 31%), де учням / ученицям потрібно було визначити правильні форми звертання на початку листа; позначення дати й часу числівниками (3_14; 33%); уживання

букв о, е, є у формах орудного відмінка іменників I–II відмін (3_4; 34%); форм ступенів порівняння якісних прикметників (3_8; 35%); форми орудного відмінка іменників III відміни з подвоєнням букв на позначення приголосних і апострофом (3_5; 37%), а також написання складних прикметників разом або з дефісом (3_11; 39%). Як можна бачити, ці завдання репрезентують теми, які традиційно є проблемними для учнівства: поєднання морфологічного аналізу зі словозмінними моделями (відмінювання іменників, уживання форм кличного та орудного відмінків), а також орфографічне оформлення похідних форм (ступені порівняння прикметників, написання складних прикметників).

Водночас інші завдання цього блоку засвідчують значно вищу успішність шестикласників. Так, понад половина учасників моніторингу впоралася із завданнями на узгодження числівників з іменниками (3_15; 51%); відмінювання займенників (3_16; 52%) і правопис їх (3_17; 59%); уживання частки **не** з іменниками й прикметниками (3_6 – 56%, 3_9 – 57%); рід іменників (3_2; 62%).

Попередній аналіз дає підстави говорити, що за низкою тем, які часто опрацьовують у 5–6 класах у різних навчальних завданнях, шестикласники демонструють відносно впевнене володіння матеріалом. Утім помітним є також те, що чимало тем залишаються проблемними (*насамперед відмінювання іменників (особливо у формах кличного й орудного відмінків), утворення форм ступенів порівняння прикметників, правопис складних прикметників, а також позначення часу й дати з використанням числівників*).

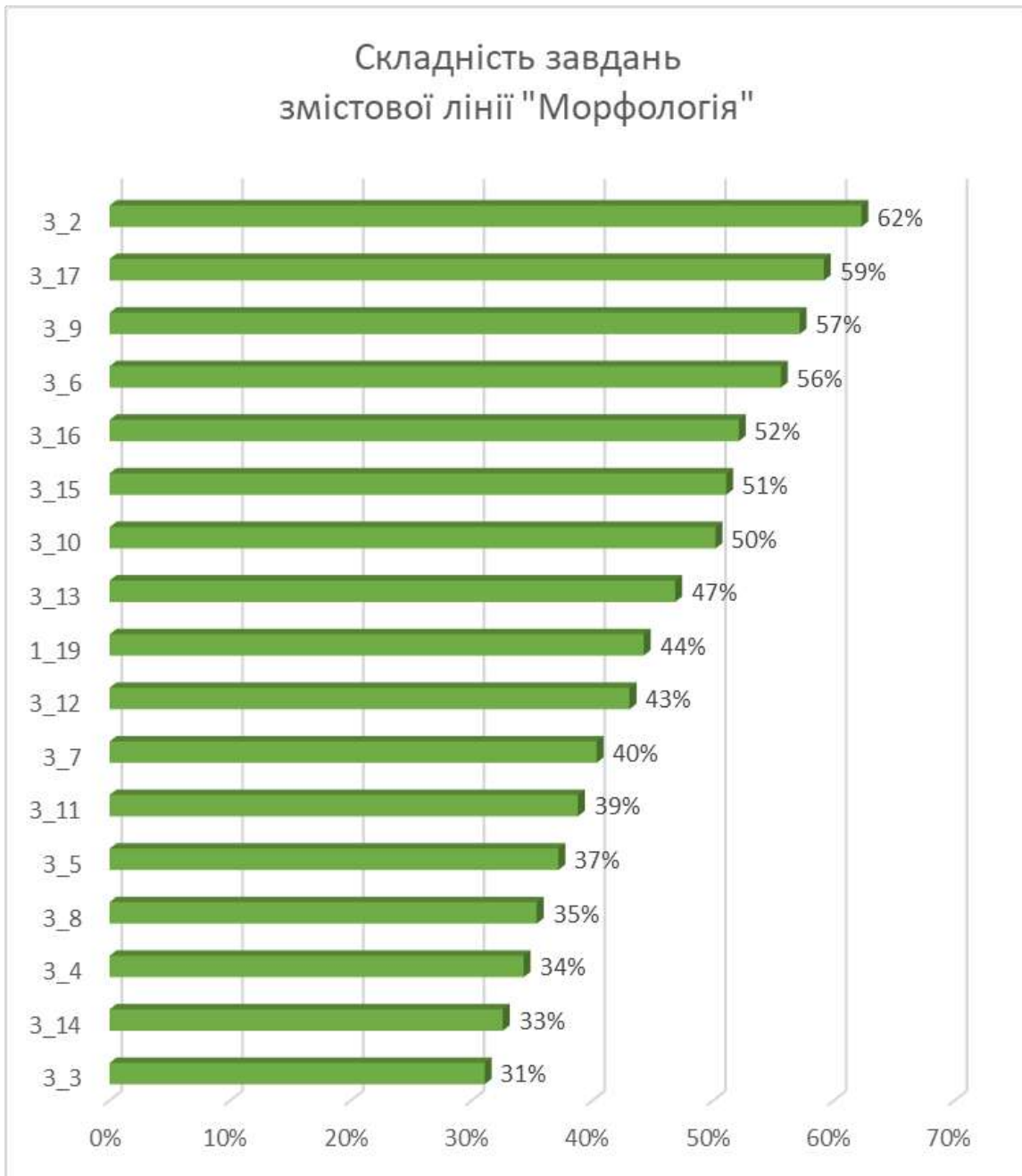

Рис. 2.2.2.15. Складність тестових завдань змістової лінії «Морфологія»

Таблиця 2.2.2.7 Складність тестових завдань з української мови на вимірювання морфологічної вправності шестикласників

Завдання	Мовна тема	Складність	
		Відсоток	Категорія
3_3	Відмінювання іменників. Кличний відмінок	31%	Складне
3_14	Позначення дати й часу	33%	Складне
3_4	Відмінювання іменників. Букви о, е, є у формах Ор.в. I, II відмін	34%	Складне
3_8	Ступені порівняння прикметників	35%	Складне
3_5	Відмінювання іменників. Подвоєння букв, апостроф у формах Ор. в. III відміна	37%	Складне
3_11	Написання складних прикметників разом або з дефісом	39%	Складне
3_7	Прикметник. Суфікси, чергування приголосних	40%	Оптимальне
3_12	Числівник. Відмінювання кількісних числівників	43%	Оптимальне
1_19	Відмінювання іменників	44%	Оптимальне
3_13	Відмінювання порядкових числівників	47%	Оптимальне
3_10	Н і НН в прикметниках	50%	Оптимальне
3_15	Узгодження числівників з іменниками	51%	Оптимальне
3_16	Займенник. Відмінювання займенників	52%	Оптимальне
3_6	НЕ з іменниками	56%	Оптимальне
3_9	НЕ з прикметниками	57%	Оптимальне
3_17	Правопис займенників	59%	Оптимальне
3_2	Іменник. Рід іменників	62%	Легке

Успішність шестикласників в опануванні змістової лінії «Синтаксис. Пунктуація»

Як засвідчують дані на рис. 2.2.2.16 та в таблиці 2.2.2.8, успішність шестикласників у виконанні завдань, що стосуються синтаксичних і пунктуаційних тем, загалом є невисокою: лише одне завдання з восьми має складність понад 50%, а решта – це завдання складні або оптимальні (від 28% до 49%), що засвідчує той факт, що більшість учнівства опанувала цей матеріал поверхово і в багатьох випадках – фрагментарно. Такі результати можна пояснити частково тим, що синтаксичні теми в 5-6-му класах опрацьовують лише оглядово.

Найлегшим для учнівства(67%) було завдання 1_7, яке передбачало встановлення зв'язку між частинами словосполучень / учениця, тобто застосування вмій, вироблених ще в початковій школі. Решта завдань цього блоку потребували більшої інтеграції знань: уміння класифікувати типи речень, визначати функції членів речення, відокремлювати вставні компоненти або звертання, співвідносити будову речення з його змістом, і саме тут учні / учениці мали значні труднощі. Завдання 1_17, у якому треба було розпізнати просте речення з-поміж складних виявилось найскладнішим: лише менш ніж третина шестикласників (28%) змогла помітити в складних реченнях засоби зв'язку й водночас показати розуміння того, що прості речення можуть бути доволі поширеним.

Отже, результати виконання завдань цієї змістової лінії свідчать про те, що сформованість синтаксично-пунктуаційних умій у більшості шестикласників не досягає належного рівня. Хоча окремі теми (словосполучення, однорідні члени речення) опрацьовані краще, загальна картина є невтішною: у середньому менш ніж половина учнів / учениць / учениць здатна правильно виконати завдання з основ синтаксису та пунктуації, що вказує на потребу звертати особливу увагу на цю змістову лінію на рівні 5–6 класів.

Рис. 2.2.2.16. Складність тестових завдань змістової лінії «Синтаксис. Пунктуація»

Таблиця 2.2.2.8 Складність тестових завдань з української мови на вимірювання синтаксичної та пунктуаційної вправності шестикласників

Завдання	Мовна тема	Складність	
		Відсоток	Категорія
1_17	Просте і складне речення	28%	Складне
2_16	Складне речення	29%	Складне
2_13	Види речень за метою висловлювання й емоційним забарвленням	31%	Складне
2_17	Пряма мова. Діалог	32%	Складне
2_18	Вставні слова	39%	Складне
3_1	Головні та другорядні члени речення	44%	Оптимальне
2_15	Звертання	49%	Оптимальне
2_14	Однорідні члени речення, узагальнювальне слово при однорідних членах	49%	Оптимальне
1_7	Словосполучення	67%	Легке

Успішність шестикласників у оволодінні змістовою лінією «Розвиток мовлення»

Попри те що завдань, спрямованих на перевірку сформованості в учнів / учениць умінь, пов'язаних із розвитком мовлення, у тесті порівняно небагато, вони доволі показові. Як засвідчують дані на рис. 2.2.2.17 та в таблиці 2.2.2.9, успішність шестикласників у цьому змістовому розділі є нерівномірною: складність окремих завдань коливається від 34% (складні) до 74% (легкі).

Найлегшим виявилось завдання на встановлення мікротеми (1_5), із яким упоралися майже три чверті учасників. Це може свідчити про те, що учні / учениці досить успішно виділяють локальні смислові частини тексту. Натомість завдання на визначення теми й головної думки тексту (1_2) або на інтерпретацію ситуації спілкування (1_1, 1_15) виявилися помітно складнішими: правильні відповіді дали лише 34–49% учнів / учениць. Такі результати свідчать про труднощі в узагальненні прочитаного, визначенні комунікативного наміру тексту та розумінні підтекстової інформації.

Отже, хоча окремі елементи читацької компетентності сформовані достатньо добре, загалом результати демонструють потребу в більш системній і цілеспрямованій роботі над умінням аналізувати й інтерпретувати тексти різних типів – передусім над умінням визначати тему, головну думку та характеристики комунікативної ситуації.

Рис. 2.2.2.17. Складність тестових завдань змістової лінії «Розвиток мовлення»

Таблиця 2.2.2.9 Складність тестових завдань з української мови на вимірювання вправності шестикласників з розділу «Розвиток мовлення»

Завдання	Мовна тема	Складність	
		Відсоток	Категорія
1_2	Тема, головна думка тексту	34%	Складне
1_1	Ситуація спілкування	43%	Оптимальне
1_10	Мікротема	46%	Оптимальне
1_15	Ситуація спілкування	49%	Оптимальне
1_5	Мікротема	74%	Легке

2.2.2.5. Успішність виконання шестикласниками груп тестових завдань за когнітивними вимірами

Усі завдання тесту з української мови були попередньо класифіковані експертами за специфікою провідної когнітивної діяльності – **знання, застосування** або **міркування**. Середні показники складності для кожного виміру наведено на рис. 2.2.2.18.

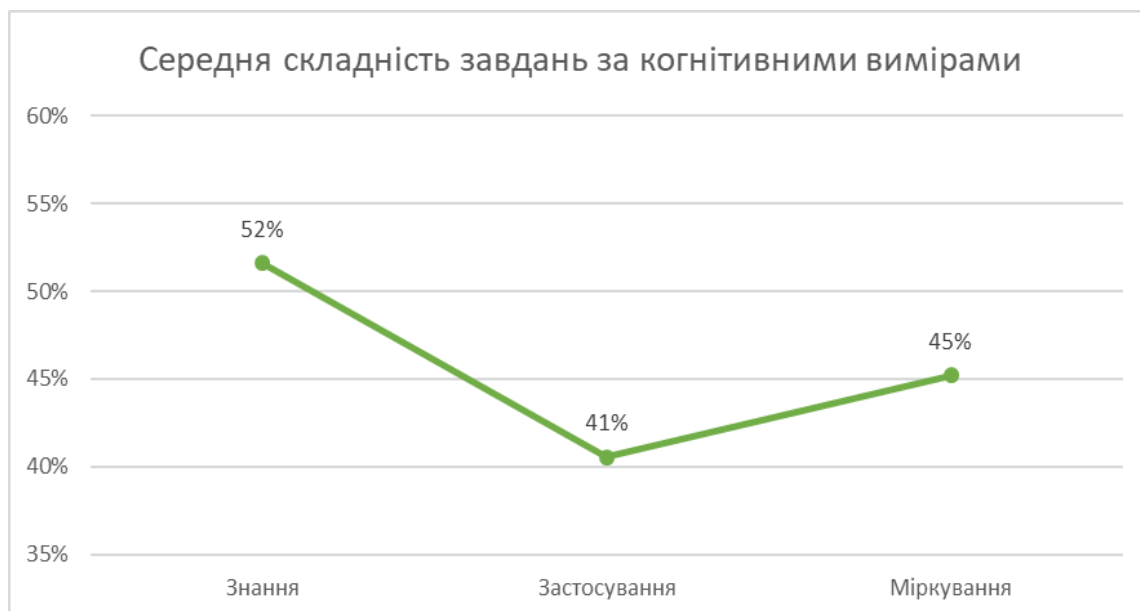

Рис. 2.2.2.18. Середня складність завдань тесту з української мови за когнітивними вимірами

Як засвідчують дані, найвищі результати шестикласники продемонстрували, виконуючи завдання, що потребують відтворення знань: у середньому 52% учнів / учениць упоралися з ними. Це природно, адже такі завдання передбачають пригадування відомих мовних одиниць, вивчених фактів або застосування найелементарніших мовних правил у типових ситуаціях, як-от завдання 1_6, де учасники мали пригадати значення відомого фразеологізму.

Завдання 6

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

Значення «**втратити інтерес до чогось, віру в щось; засмутитися, зневіритися**» має вжитий у тексті фразеологізм

вскочити в халепу

летить шкереберть

до дідька проблем

опускати руки

Натомість найскладнішими були завдання на застосування – лише 41% учасників змогли виконати їх правильно. Ідеться про завдання, у яких потрібно не просто відтворити правило, а використати його в новому або дещо зміненому контексті. Своєю чергою проміжну позицію посідають завдання, які передбачали певні міркування щодо мовного матеріалу (45%). Це, наприклад, таке завдання з орфографії:

Завдання 11

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

З дефісом треба писати всі прикметники в рядку

східно/європейський, яскраво/жовтий, фінсько/естонський

північно/східний, літературно/мистецький, жовто/гарячий

естрадно/цирковий, волошково/синій, суспільно/корисний

науково/технічний, фізико/математичний, гіркувато/кислий

Виконання таких завдань вимагає від учнів / учениць / учениць уміння аналізувати мовний матеріал, робити висновки, встановлювати логічні зв'язки. Хоча середній рівень виконання тут вищий, ніж у вимірі застосування, результати все одно свідчать, що розвиток аналітичних умінь потребує подальшої уваги з боку вчительства. Водночас варто відзначити, що у 2025 році учасники показали вищу середню успішність у виконанні завдань на міркування, ніж у 2024 році, що може частково свідчити про посилення уваги до цієї діяльності на уроках.

2.2.3. Зв'язок контекстних чинників з успішністю учнівства

Як і попередні роки проведення моніторингу, отримані дані щодо успішності шестикласників з української мови було проаналізовано з погляду зв'язку цих результатів з деякими чинниками, як-от демографічними, інституційними, соціально-економічними, методичними тощо. Така призматика дає змогу простежувати, що саме потенційно може впливати на навчальні досягнення дітей, щоб надалі використати цю інформацію для подолання чи мінімізацію впливу відповідних негативних факторів.

Зв'язок між успішністю шестикласників і певними чинниками проаналізовано здебільшого за моделлю, яку використовували в попередні роки звітування, а саме шляхом виявлення статистичного зв'язку між окремим чинником (інформацію про який отримано з питання учнівської анкети) та результатами учнів / учениць. Однак в окремих випадках аналіз було проведено також із використанням індексів, побудованих на основі узагальнення кількох взаємопов'язаних питань анкети, що стосувалися тієї самої прихованої характеристики. Наприклад, індекс цифрової впевненості учнівства було побудовано на основі анкетних питань «Я вправний/-а у користуванні гаджетами», «Я легко знаходжу потрібну інформацію в інтернеті», «Я легко орієнтувався/-лася на платформі, де проходило тестування». Якщо опитуваний повністю або частково погоджувався з усіма твердженнями, то він потрапляв до категорії учнівства з високим значенням індексу, а якщо повністю або частково не погоджувався із цими твердженнями, то, відповідно, до категорії учасників із низьким індексом.

2.2.3.1. Демографічні та інституційні чинники та їх зв'язок з успішністю з української мови

Розподіл учасників за статтю та зв'язок цього чинника з успішністю

Як видно з рис. 2.2.3.1, з-поміж шестикласників, які брали участь у моніторингу, частки хлопців і дівчат майже однакові. На рис. 2.2.3.2 відображено результати тестування з української мови залежно від статі учнів / учениць. Медіанне значення результатів хлопців становить **6,04 бала**, тоді як дівчат – **6,26 бала**, тобто дівчата продемонстрували дещо вищу успішність, хоча ця різниця має незначну істотність.

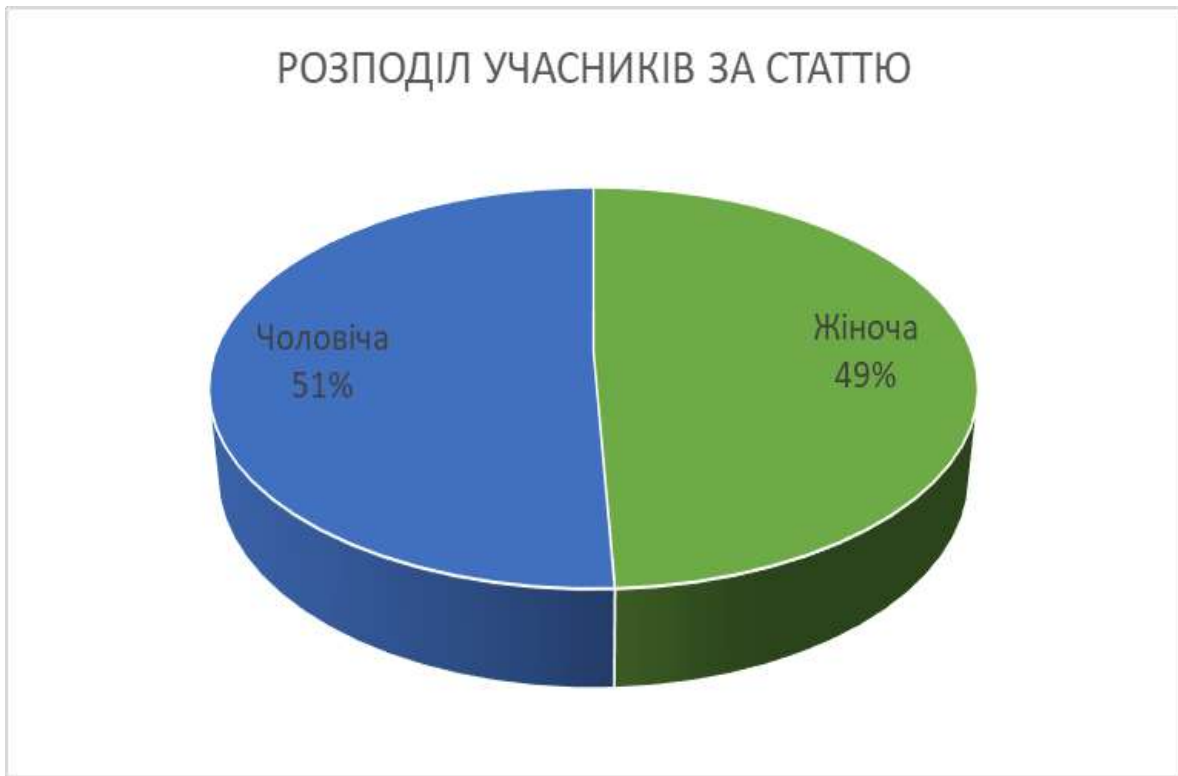

Рис. 2.2.3.1. Розподіл учасників моніторингу, які виконували тест з української мови, за статтю

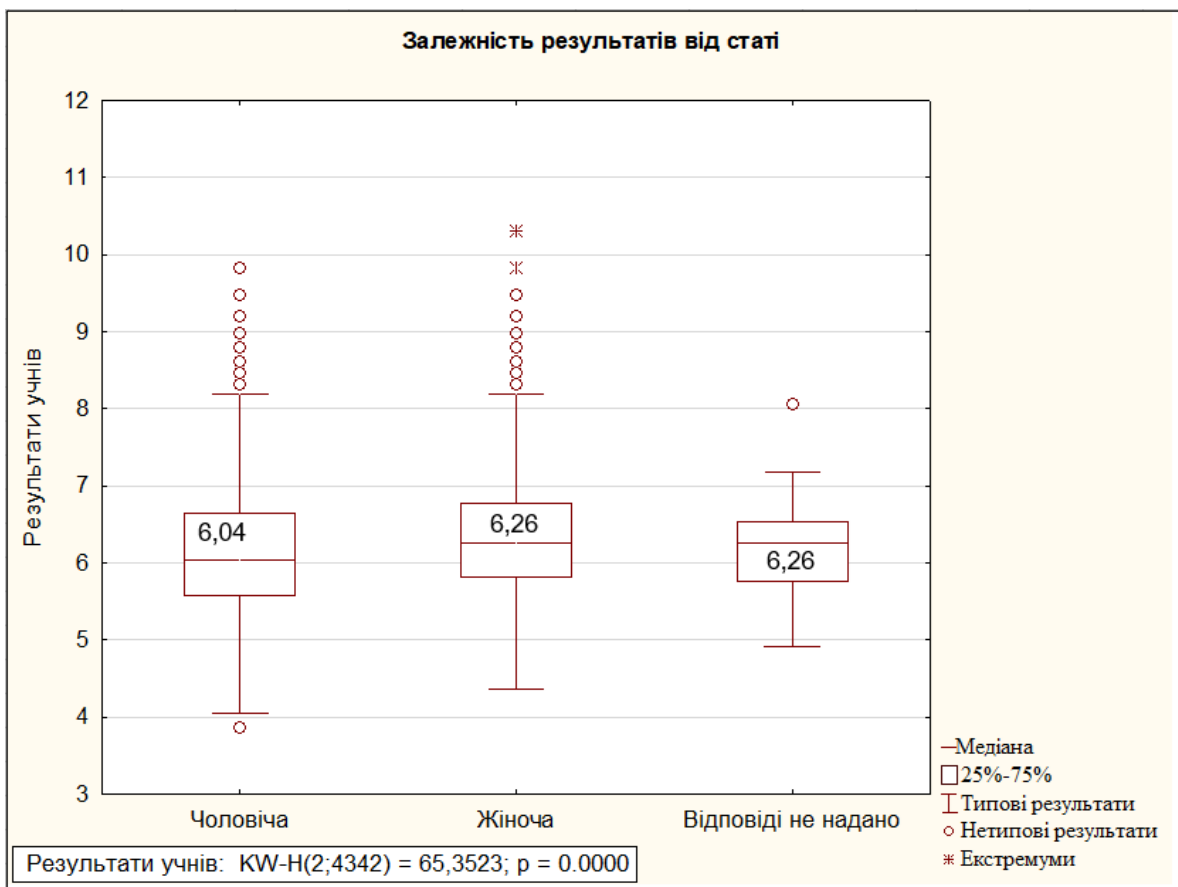

Рис. 2.2.3.2. Результати з української мови залежно від статі учасників

Розподіл учасників за регіонами та зв'язок цього чинника з успішністю

Як показано на рис. 2.2.3.3, участь у тестуванні з української мови брали учні та учениці з усіх областей України, де можливо було провести моніторинг, однак їхня частка в розрізі областей різнилась. Найбільше учасників було з Дніпропетровської (9%), Львівської (7%), Київської, Одеської та Харківської областей (по 6%) і міста Києва (8%). Натомість найменше – із Луганської області (1%) та низки інших прифронтових регіонів, що зумовлено безпековою ситуацією.

У регіональному розрізі (рис. 2.2.3.4) до участі в моніторингу найбільше було залучено шестикласників із західного регіону (33%), наступними за кількісними показниками північні (15%) і східні області (17%). Частка учасників із південних областей становить 14%, а з центральних – 13%. Окремо виділено м. Київ, на яке припадає ще 8% вибірки. Попри певну нерівномірність представленості регіонів, вибірка є репрезентативною для здійснення коректних порівнянь.

Як видно з рис. 2.2.3.5, найвищу медіанну успішність виявили шестикласники з м. Києва (6,48) та східних областей (6,31). Дещо нижчі показники мають учні / учениці з північних (6,15), західних (6,19) і південних (6,09) областей, а найнижчі – учні / учениці із центральних областей (5,93). Попри відмінності в медіанних значеннях, їхня істотність є мінімальною.

Аналіз у регіональному розрізі засвідчує дещо несподівано високу успішність учнівства зі східних областей (Донецька, Луганська, Харківська області), яке здебільшого навчається в дистанційному форматі. Імовірно, це частково можна пояснити форматом участі в моніторингу (за місцем перебування дітей не в закладі освіти), який певною мірою унеможлилював чітке дотримання стандартизованих процедур тестування.

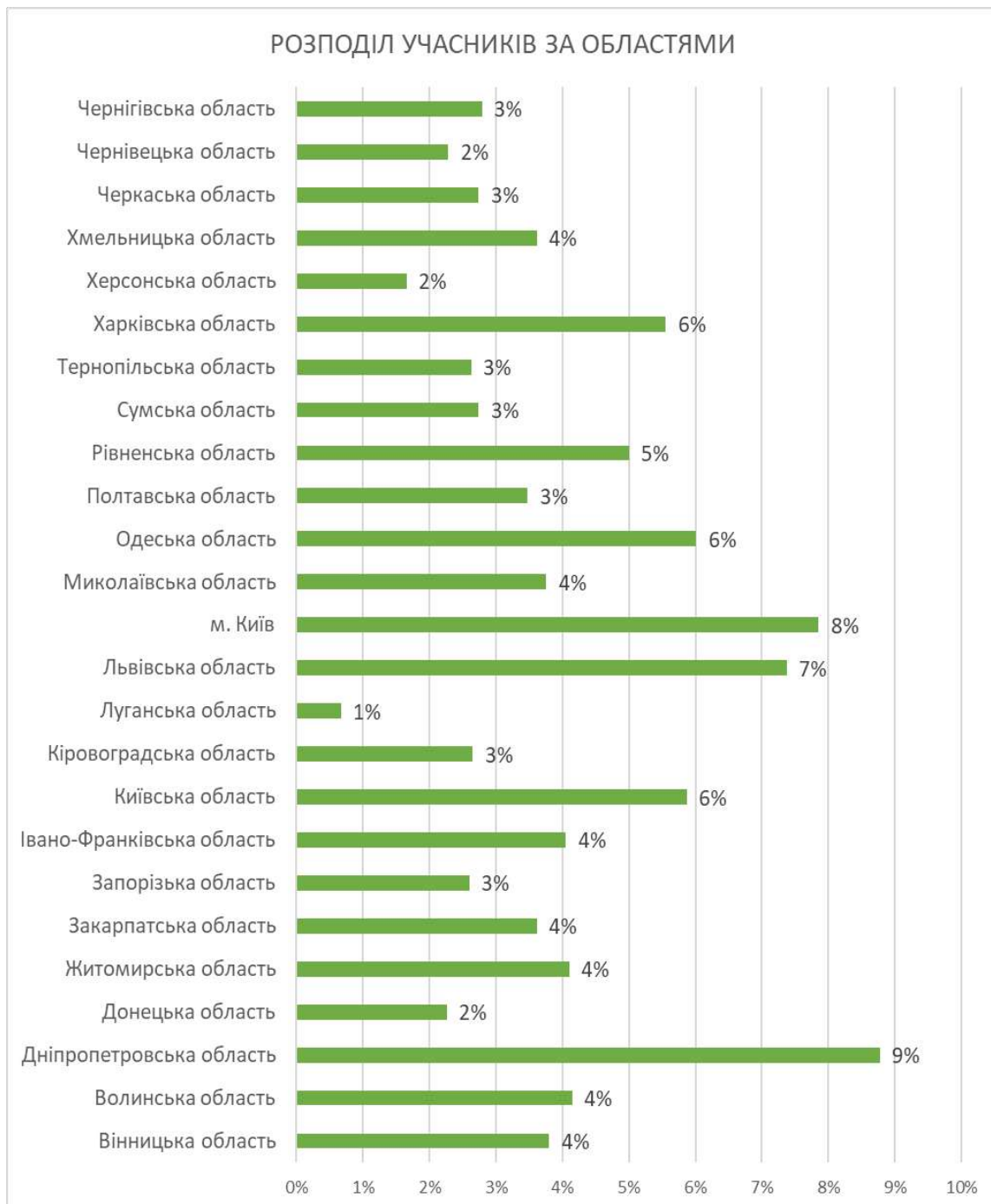

Рис. 2.2.3.3. Частки шестикласників-учасників моніторингу за областями

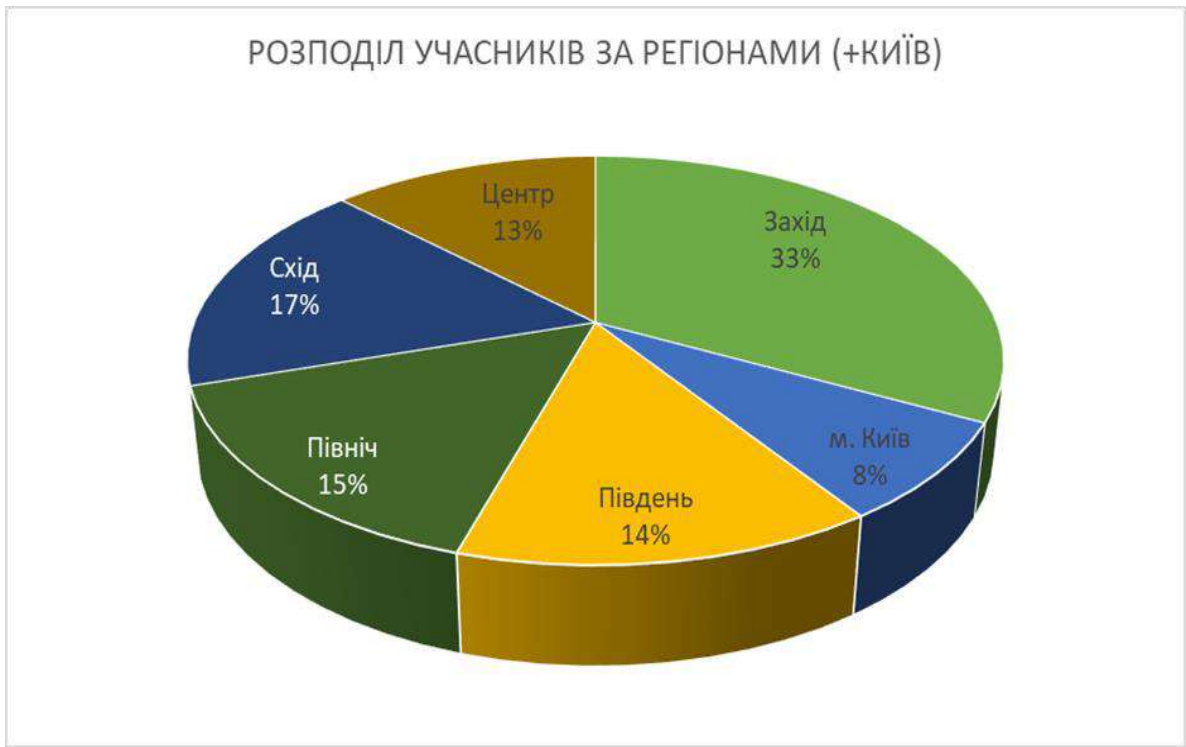

Рис. 2.2.3.4. Частки шестикласників-учасників моніторингу за регіонами (з м. Києвом)

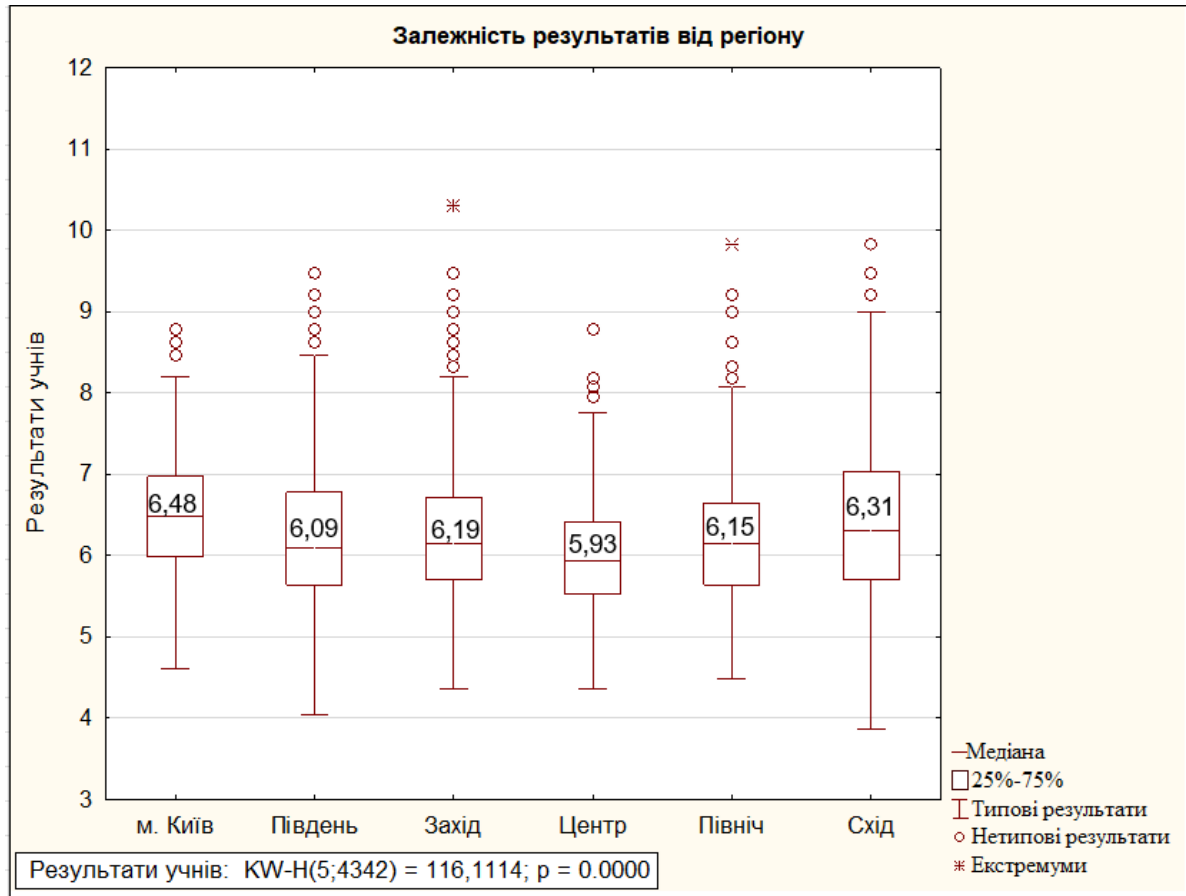

Рис. 2.2.3.5. Результати з української мови залежно від регіону

Розподіл учасників за типом населеного пункту та зв'язок цього чинника з успішністю

У 2025 році в тестуванні з української мови взяли участь 62% учнів / учениць / учениць із закладів освіти, розташованих у містах, і, відповідно, 38% учнів / учениць із сільських закладів (рис. 2.2.3.6). Згідно з даними, наведеними на рис. 2.2.3.7, успішність учнівства певною мірою пов'язана з типом місцевості, де розташований заклад освіти: медіана результатів шестикласників із міських шкіл становить 6,26, а їхніх однолітків із сільської місцевості – 6,04. Тест Краскела–Волліса підтверджує, що ця різниця є незначно, але статистично значущою ($p < 0,05$). Отже, учні 6-х класів у міських школах демонструють трохи вищу успішність, що повністю узгоджується з попередніми національними та міжнародними дослідженнями.

Рис. 2.2.3.6. Кількісний розподіл шестикласників за типом місцевості, де розташований їхній заклад загальної середньої освіти

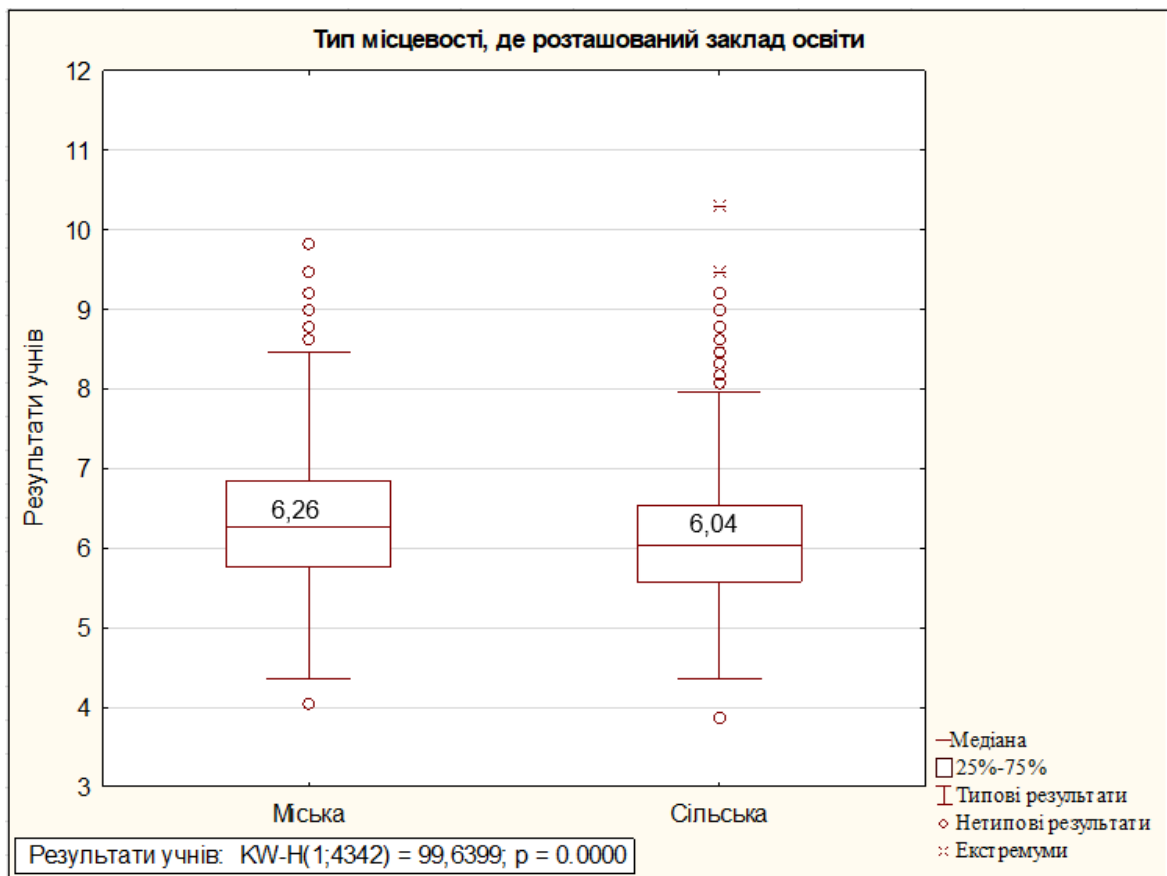

Рис. 2.2.3.7. Результати з української мови залежно від типу місцевості, де розташований заклад освіти

Розподіл учасників за місцем перебування та зв'язок цього чинника з успішністю

З-поміж учасників моніторингу 2025 року лише 3% на момент тестування перебували за кордоном (рис. 2.2.3.8). Як видно з рис. 2.2.3.9, їхні результати з української мови трохи вищі за результати учнів / учениць, які навчалися в Україні (медіана 6,78 проти 6,15). Утім інтерпретувати цю різницю слід обережно, передусім ураховуючи малу кількість учасників за кордоном (3%), що підвищує ймовірність випадкових коливань і не дає змоги робити узагальнених висновків про вплив місця перебування на успішність.

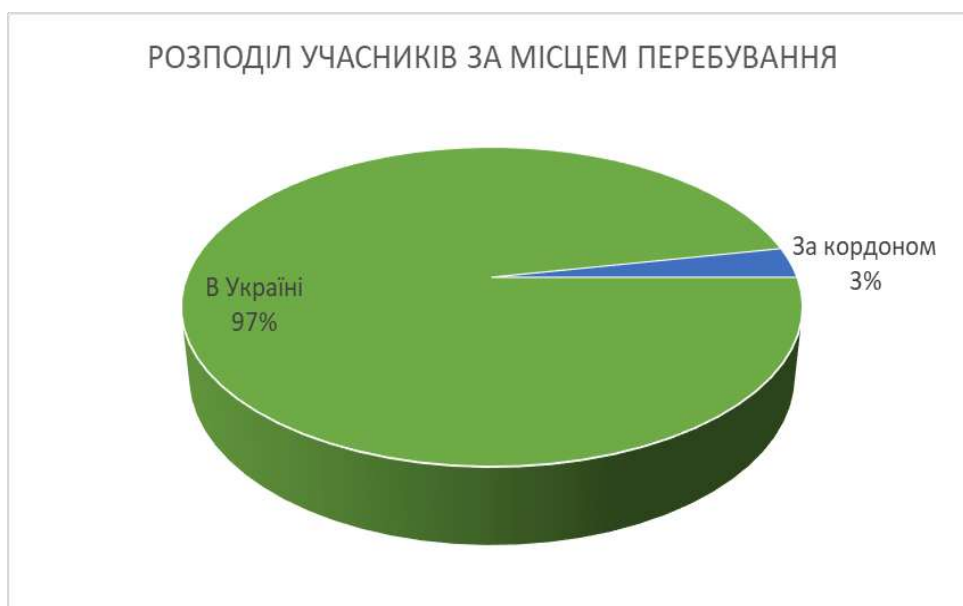

Рис. 2.2.3.8. Кількісний розподіл шестикласників залежно від місця перебування

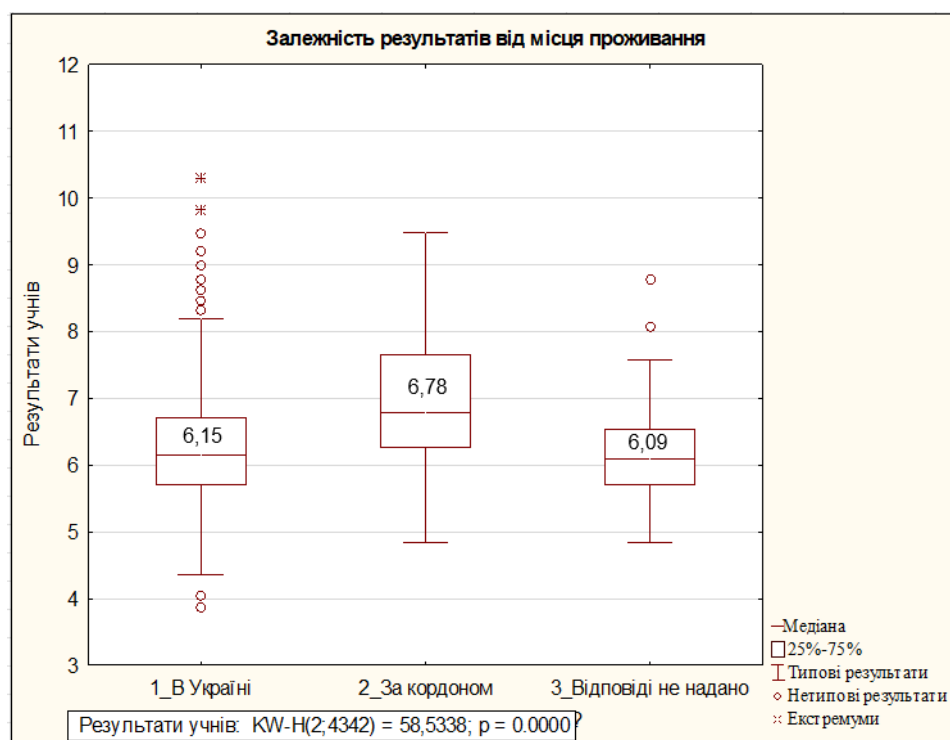

Рис. 2.2.3.9. Результати з української мови залежно від місця перебування учасників

Розподіл учасників за наявністю статусу внутрішньо переміщеної особи та зв'язок цього чинника з успішністю

Незначна частка учнівства 6-х класів, які брали участь у моніторингу 2025 року, має статус внутрішньо переміщених осіб – 10% проти 90% учнів / учениць, які такого статусу не мають (рис. 2.2.3.10). Статистично значущого зв'язку між успішністю з української мови та наявністю статусу ВПО не виявлено. Це означає, що належність до категорії ВПО сама по собі не є фактором, який впливає на успішність з української мови.

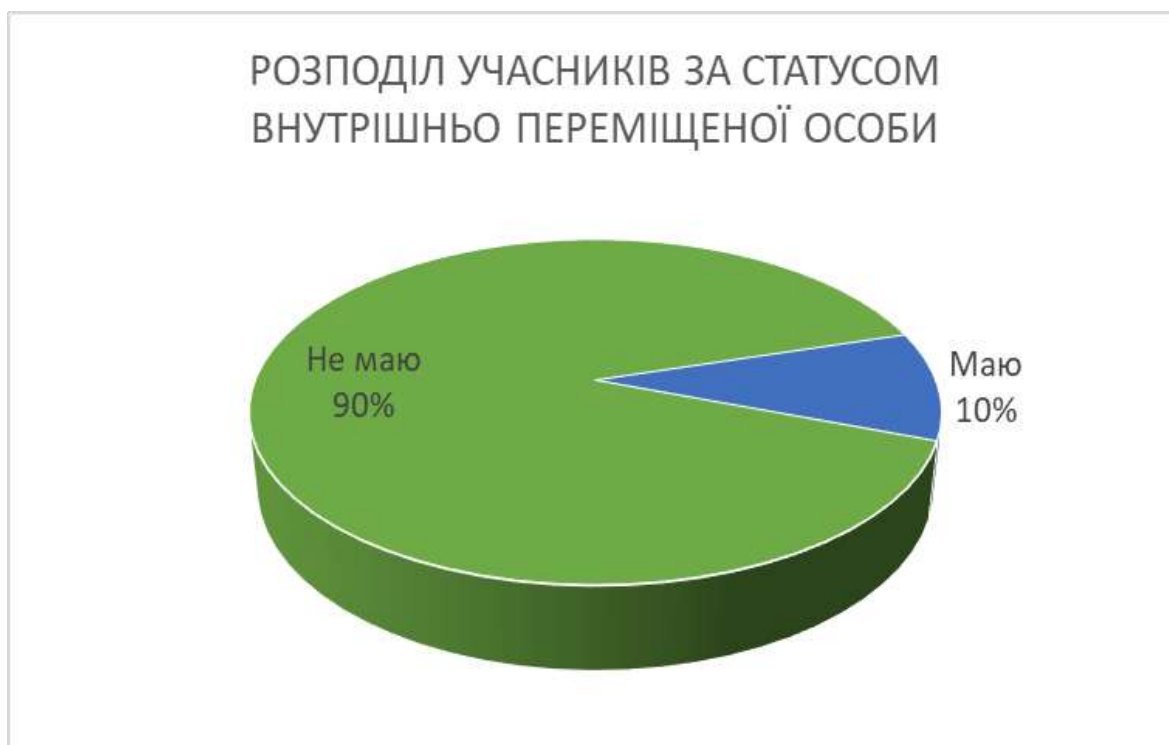

Рис. 2.2.3.10. Кількісний розподіл шестикласників залежно від наявності в них статусу внутрішньо переміщеної особи

Розподіл учасників за ознакою переважної форми навчання впродовж 6-го класу та зв'язок цього чинника з успішністю

У вибірці шестикласників, які у 2025 році взяли участь у тестуванні з української мови, більшість навчалися впродовж 2024/2025 н. р. в очному форматі. Частина учнів / учениць опанувала програму у змішаному режимі, а приблизно чверть – лише дистанційно (див. рис. 2.2.3.11).

Як показують дані на рис. 2.2.3.12, форма навчання статистично пов'язана з успішністю шестикласників. Медіанні значення результатів учнів / учениць, які навчалися очно та у змішаному форматі, є однаковими і становлять 6,09 бала. Натомість ті учні / учениці, які впродовж року навчалися лише дистанційно, продемонстрували вищий результат – 6,6 бала.

Таку різницю варто інтерпретувати обережно. Вищі результати учнів / учениць, які навчалися дистанційно, можуть бути пов'язані не стільки з форматом навчання, скільки зі способом проходження тестування (за місцем перебування, а не в закладі освіти).

Рис. 2.2.3.11. Кількісний розподіл шестикласників залежно від переважної форми навчання, за якою вони навчалися впродовж навчального року

Рис. 2.2.3.12. Результати з української мови залежно від форми навчання, за якою учасники моніторингу переважно навчалися в 6-му класі

Розподіл учасників за специфікою проходження тестування з української мови та зв'язок цих чинників з успішністю

Усі шестикласники, які брали участь у моніторингу **2025 року**, виконували тест з української мови в комп'ютерному форматі, однак за різних умов. Більшість проходила тестування очно в приміщенні закладу освіти (81%), а 19% виконували тест дистанційно за місцем перебування (рис. 2.2.3.13).

Як свідчить рис. 2.2.3.14, учасники, які проходили тестування з дому, показали вищу успішність, порівняно з тими, хто проходив тестування в закладі освіти. Інтерпретуючи ці дані, варто враховувати кілька аспектів. З одного боку, вища успішність учасників, які проходили його дистанційно, може бути пов'язана з тим, що виконання тесту у звичному та комфортному середовищі знижує рівень тривожності та сприяє кращій концентрації. З іншого боку, не можна також відкидати ймовірність того, що в окремих випадках домашні умови могли створювати можливості для сторонньої допомоги, попри те, що під час проведення тестування було забезпечено зовнішнє відеоспостереження.

Попередні зауваги варто брати до уваги й під час інтерпретації даних щодо успішності шестикласників залежно від того, на якому пристрої вони проходили тестування (рис. 2.2.3.15 та 2.2.3.16), адже більшість із тих, хто виконував тести з власного пристрою, – це учасники, які також належать до категорії тих, хто проходив тестування за місцем перебування.

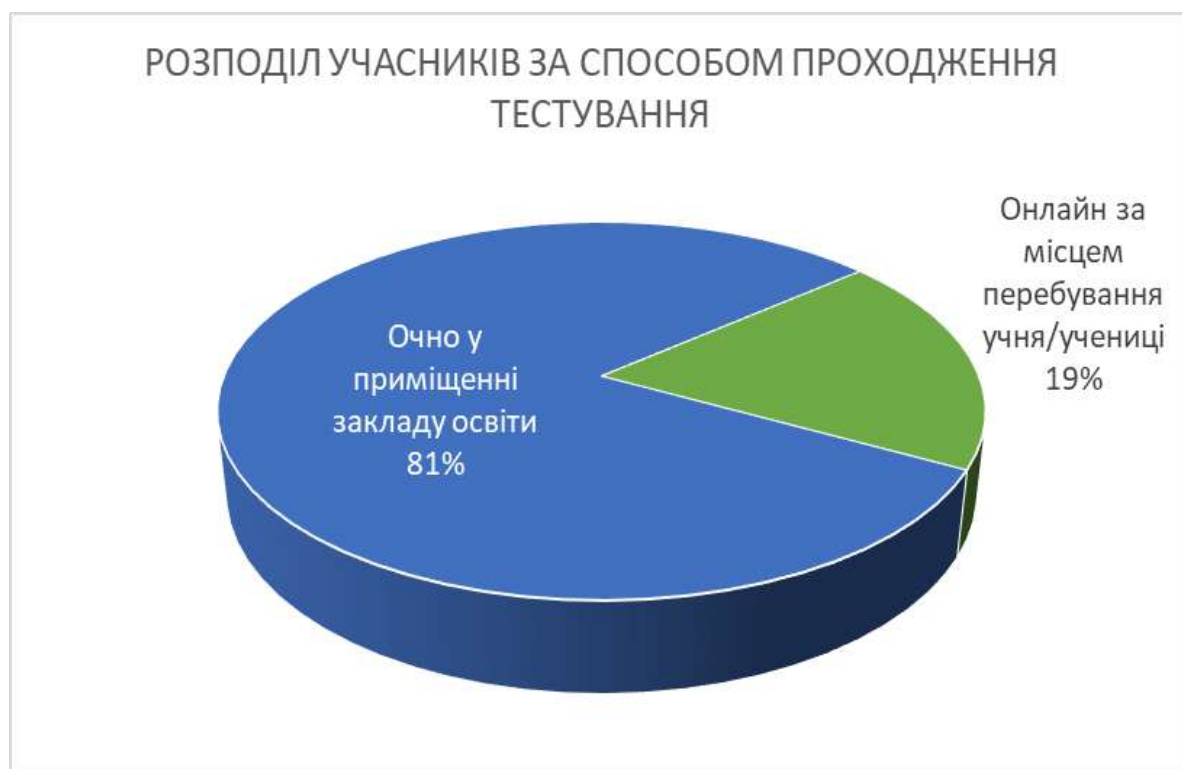

Рис. 2.2.3.13. Кількісний розподіл шестикласників залежно від способу проходження тестування

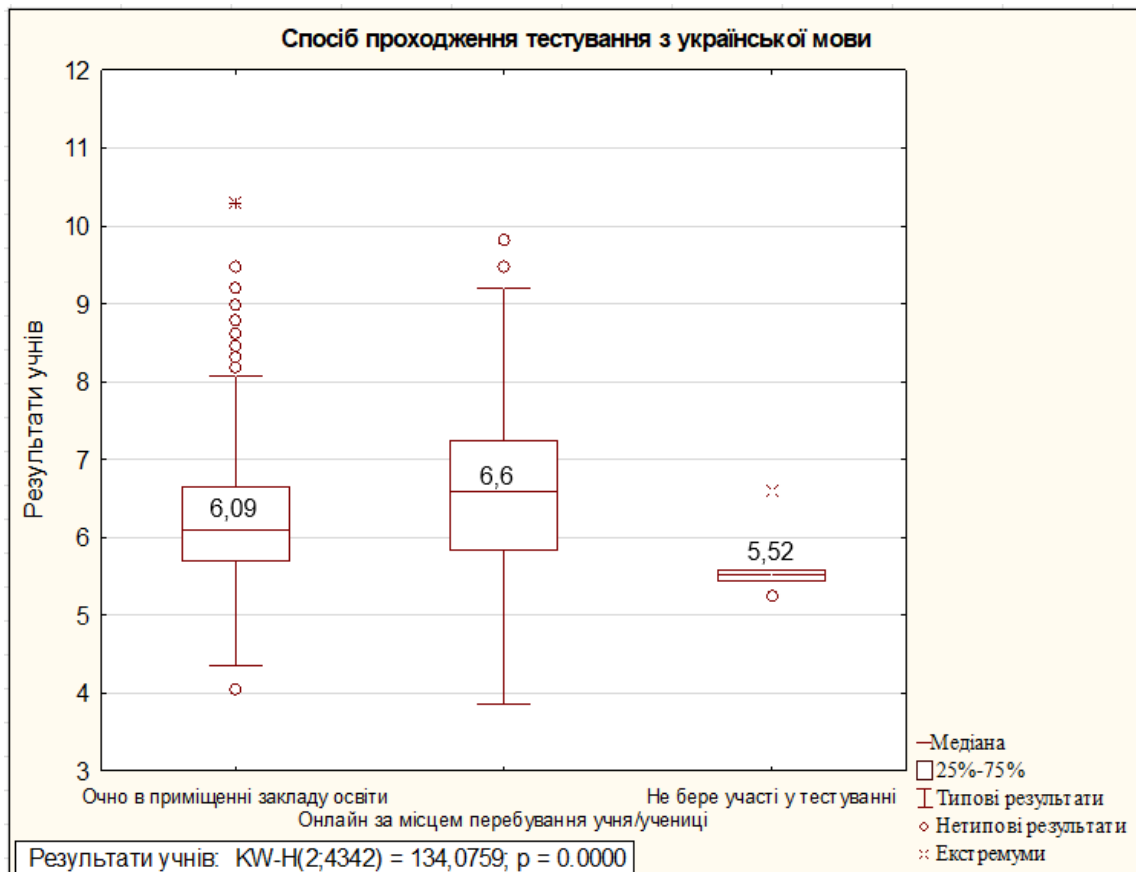

Рис. 2.2.3.14. Результати з української мови залежно від місця проходження тестування

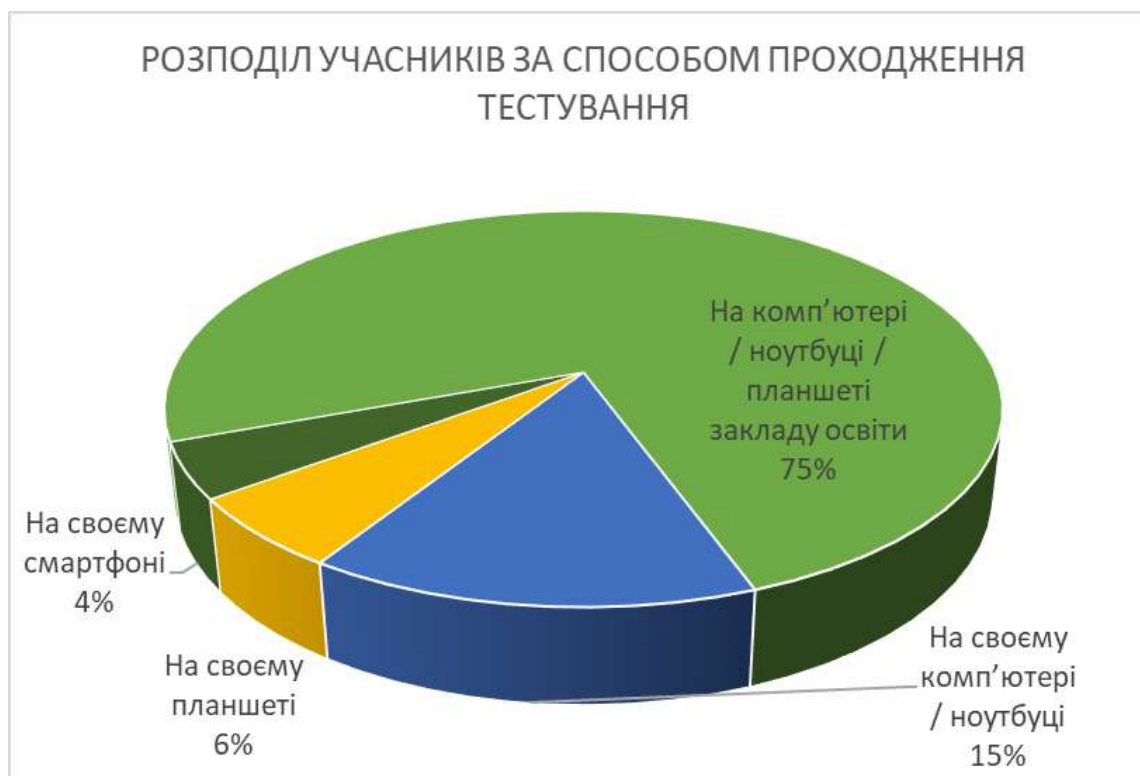

Рис. 2.2.3.15. Кількісний розподіл шестикласників залежно від того, на якому технічному пристрої вони проходили тестування

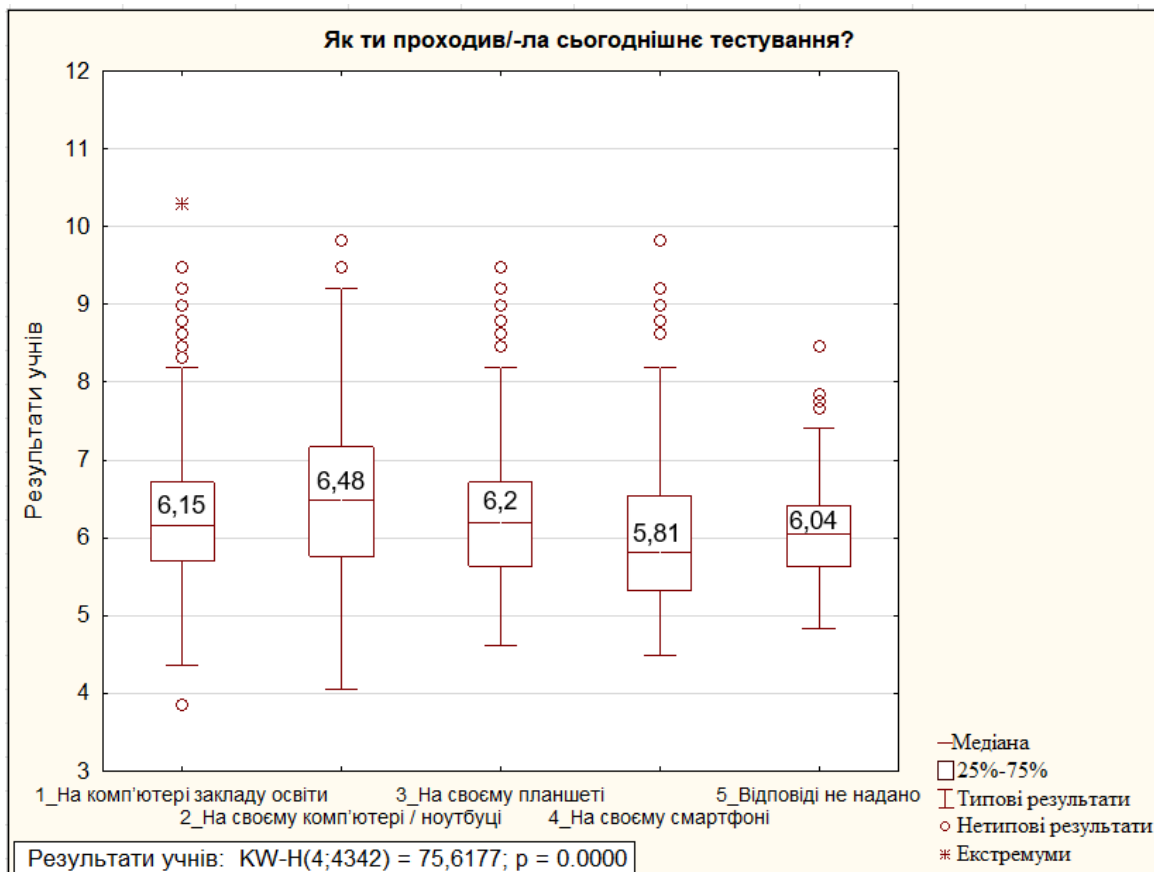

Рис. 2.2.3.16. Результати з української мови залежно від технічного пристрою, на якому учасник проходив тестування

Розподіл відповідей щодо обізнаності у сфері ІКТ і зв'язок цих чинників з успішністю (за результатами опитування)

Загалом шестикласники високо оцінюють власні сили в роботі із цифровою технікою й загалом цифровими технологіями: лише близько 4–6% з них мають певні застереги щодо своєї спроможності знаходити в інтернеті потрібну інформацію, працювати з гаджетами чи із цифровими платформами (рис. 2.2.3.17).

Ті учні / учениці, які більш упевнені у власній цифровій грамотності, очікувано показують кращі результати з української мови (рис. 2.2.3.18). Це підтверджує і аналіз зв'язку успішності з індексом цифрової вправності, побудований на основі узагальнення питань анкети, наведених на рис. 2.2.3.17. Як свідчать дані на рис. 2.2.3.18а, ті шестикласники, які мають високий рівень індексу цифрової впевненості показують вищу успішність, порівняно з однолітками із середнім чи низьким рівнем індексу, і виявлена різниця є статистично значущою.

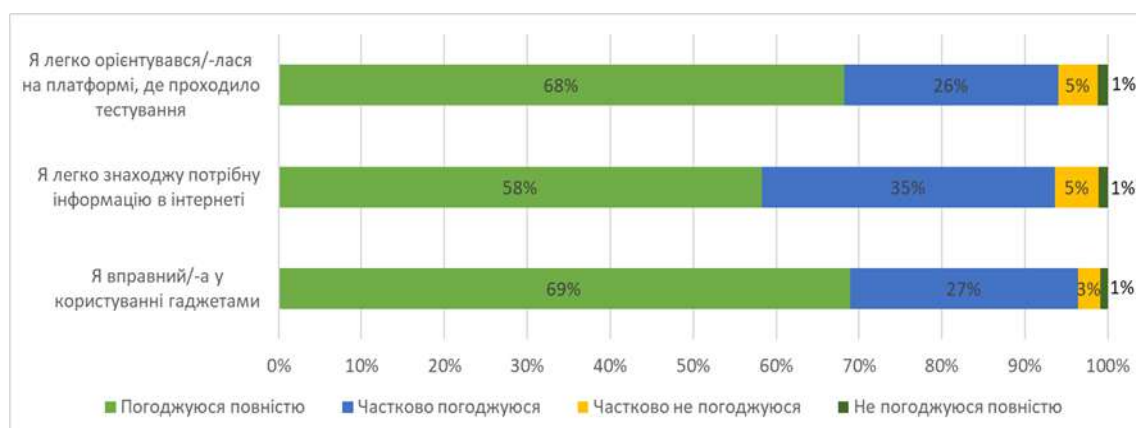

Рис. 2.2.3.17. Кількісний розподіл відповідей учасників щодо їхньої оцінки власної обізнаності у сфері ІКТ

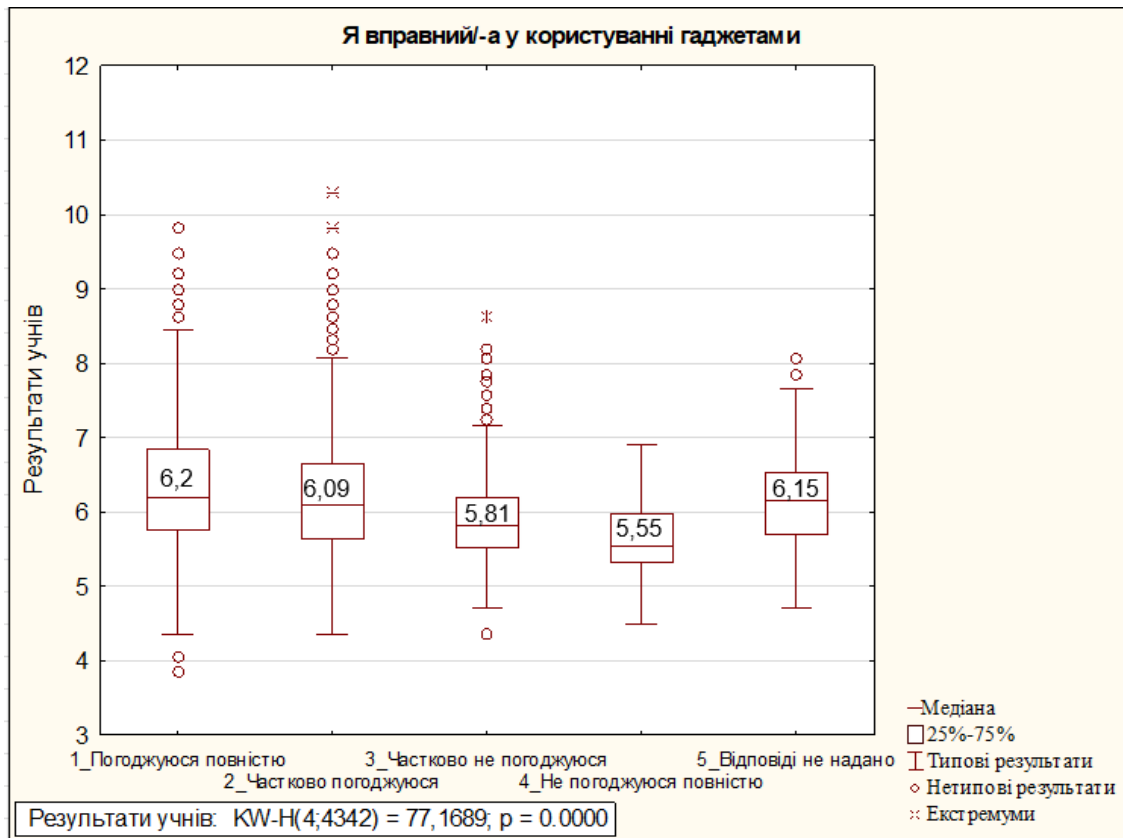

Рис. 2.2.3.18. Результати з української мови залежно від оцінки учасником власної вправності в користуванні гаджетами

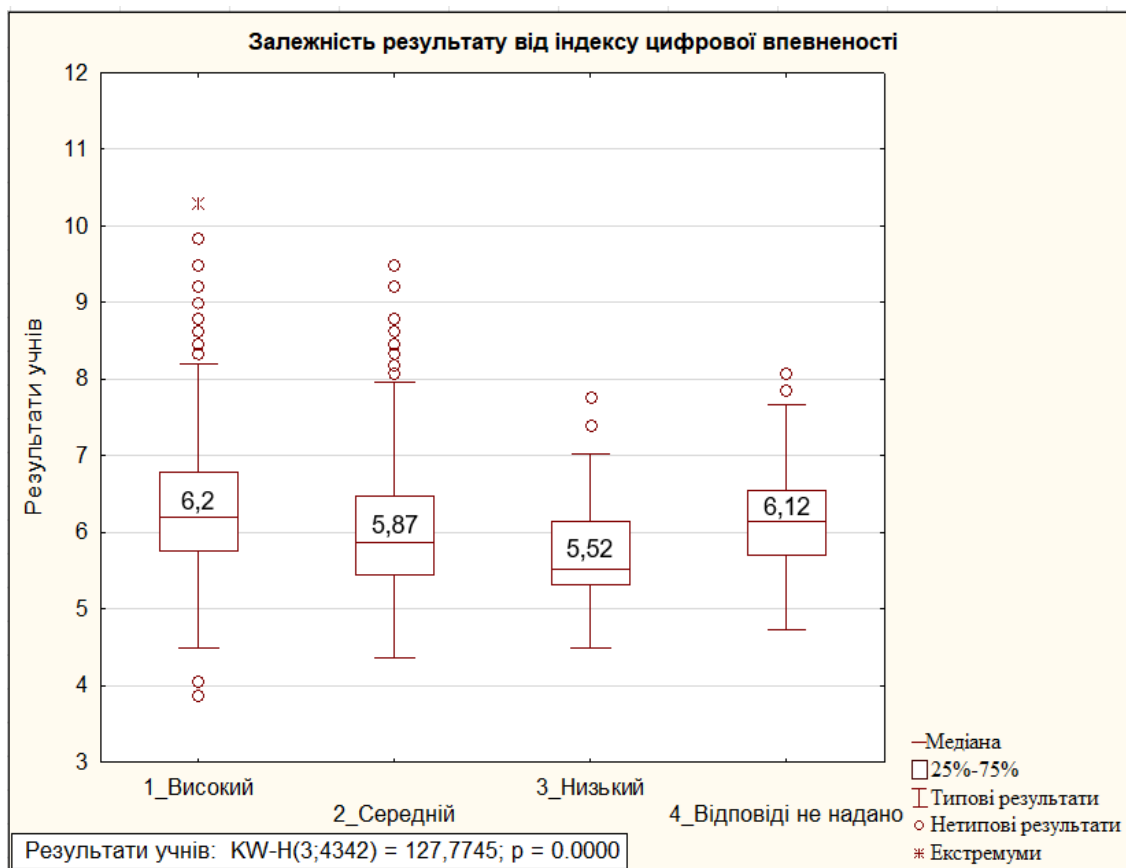

Рис. 2.2.3.18а. Результати з української мови залежно від індексу цифрової впевненості шестикласників

2.2.3.2. Соціально-економічний статус родин шестикласників і зв'язок цих чинників з успішністю дітей

У 2025 році, як і в попередні роки проведення моніторингу, в учнівській анкеті було кілька запитань, відповіді на які дають певне уявлення про соціально-економічний статус родин учнівства – ту контекстну характеристику, яка, за даними багатьох досліджень, особливо істотно впливає на навчальні можливості учнівства, а отже, і на успішність.

Розподіл відповідей щодо наявності технічних пристроїв і навчальних матеріалів удома і зв'язок цих чинників з успішністю

Доступність цифрових засобів і друкованих книжок є важливою передумовою навчальної успішності. Як засвідчують дані на рис. 2.2.3.19, 95% шестикласників мають у власному розпорядженні телефон або смартфон, 55% – комп'ютер або ноутбук, 41% – планшет / айпад / хромбук. Також 80% учасників моніторингу повідомили, що вони мають удома необхідні для навчання друковані книжки, зокрема художні. При цьому лише менш ніж у третини опитаних цих матеріалів доволі багато (від 26 книжок і більше) (рис. 2.2.3.20). Зв'язку між наявністю цифрових пристроїв та успішністю шестикласників не виявлено, натомість спостерігається статистично значущий зв'язок між наявністю паперових навчальних матеріалів удома й вищими балами за підсумками тестування з української мови (рис. 2.2.3.21). Це ще раз підтверджує думку про те, що навіть в умовах значної цифровізації доступ до друкованих навчальних матеріалів, зокрема художньої літератури, може позитивно впливати на успішність.

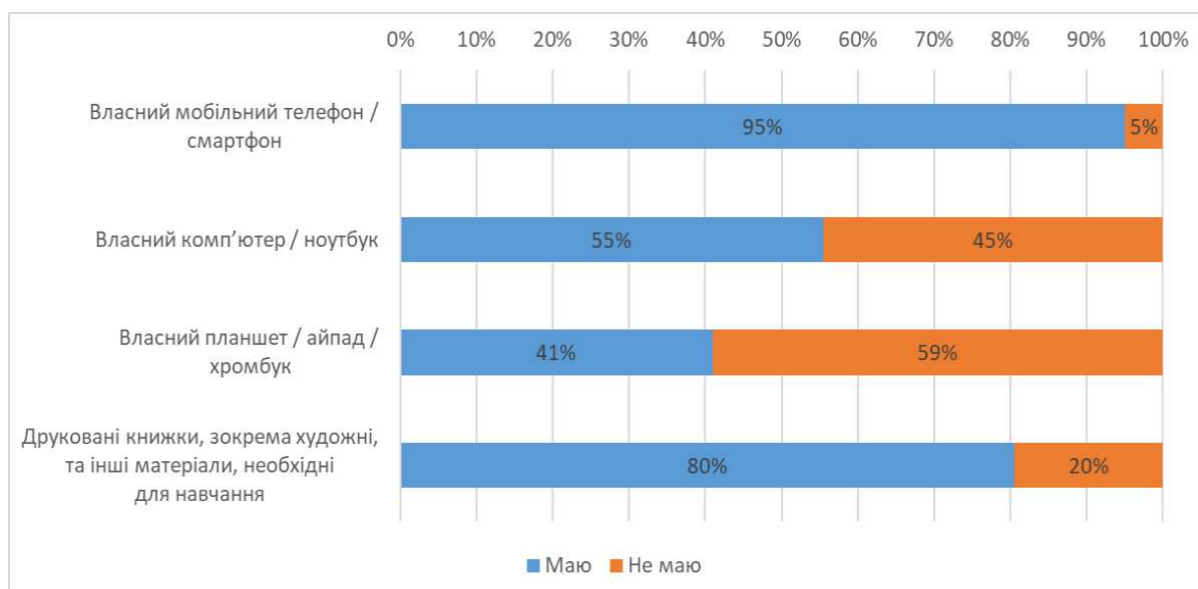

Рис. 2.2.3.19. Кількісний розподіл відповідей учасників залежно від того, що з технічних пристроїв і друкованих матеріалів для навчання вони мають у власному користуванні

Рис. 2.2.3.20. Кількісний розподіл відповідей залежно від кількості книжок удома в учнів / учениць

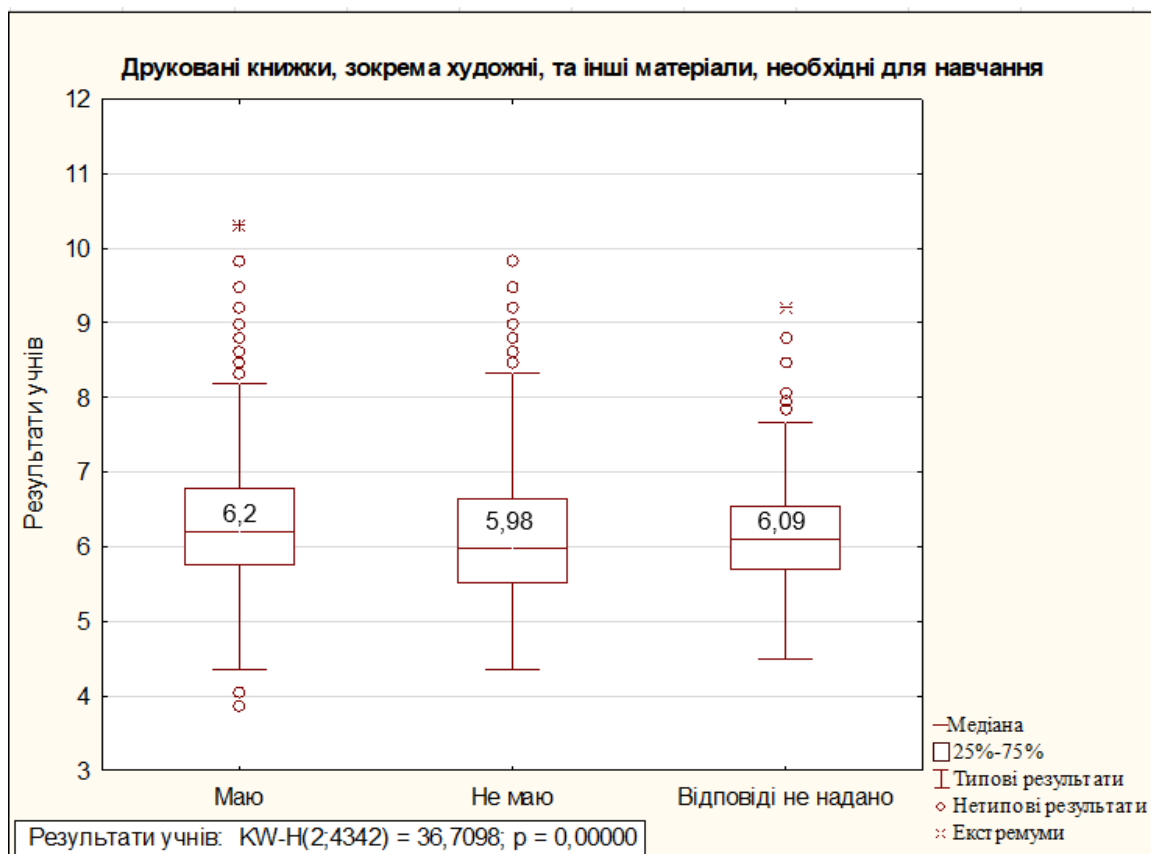

Рис. 2.2.3.21. Результати з української мови залежно від наявності в дитини вдома друкованих книжок, зокрема художньої та іншої навчальної літератури

Розподіл відповідей щодо наявності умов для навчання вдома і зв'язок цього чинника з успішністю

Окрім наявності цифрових і паперових засобів для навчання, чинником, що може впливати на успішність учнів / учнівства, є домашні умови, зокрема наявність у дітей власного простору для навчання. Як засвідчують дані на рис. 2.2.3.22, 61% учасників, які виконували тест з української мови, мають власну кімнату, 34% – окреме робоче місце, однак 5% опитаних повідомили, що не мають навіть окремого простору, де б вони могли спокійно навчатися. Дещо вищу успішність показують учні / учениці, які мають індивідуальний простір, на відміну від тих, у яких удома немає такого простору (рис. 2.2.3.23). Ці дані переконують у важливості забезпечення належних навчальних умов для всіх учнів / учениць у закладі освіти, що може окремим із них компенсувати відсутність навчального простору вдома.

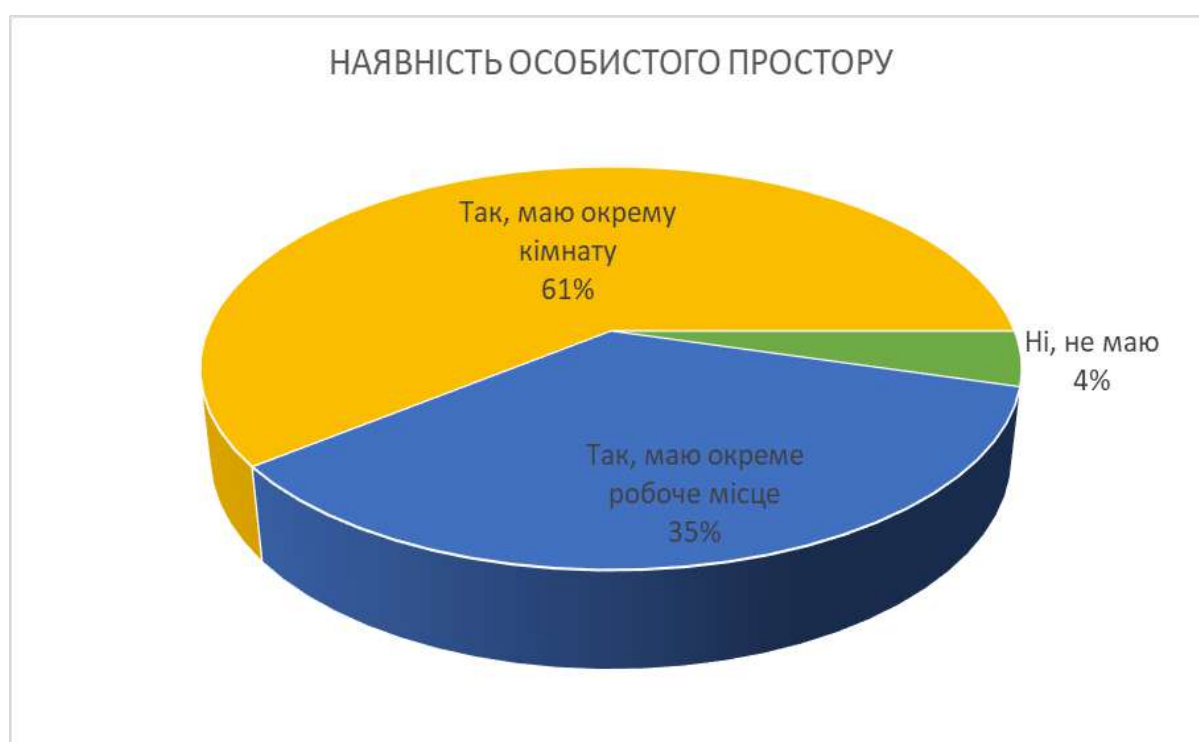

Рис. 2.2.3.22. Кількісний розподіл відповідей залежно від того, чи мають учні / учениці особистий простір для навчання

Чи маєш ти в місці, де проживаєш зараз, особистий простір, де тобі зручно виконувати домашнє завдання, приєднуватися до дистанційних уроків тощо?

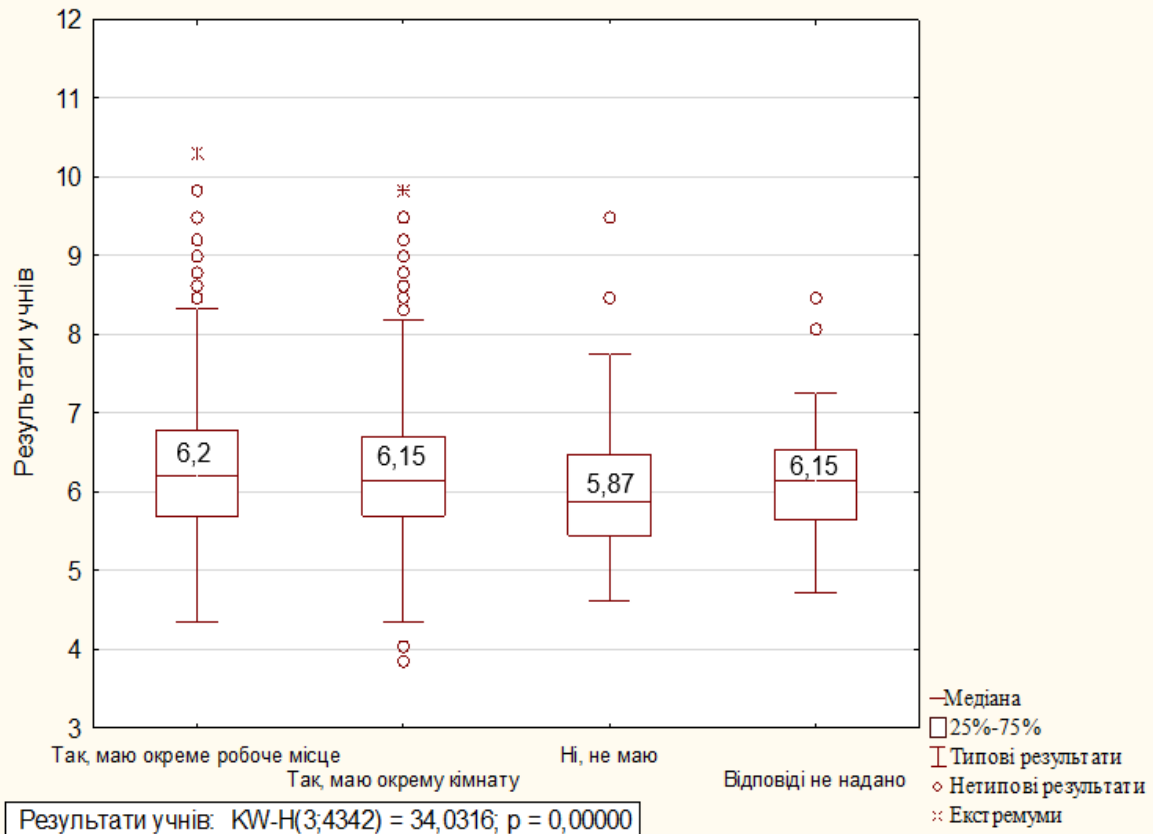

Рис. 2.2.3.23. Результати з української мови залежно від наявності в дитини особистого простору для навчання

2.2.3.3. Практики викладання української мови та зв'язок їх з успішністю

В анкеті шестикласникам було запропоновано два запитання щодо практик, які застосовує вчительство на уроках української мови для підвищення успішності. Одне з питань стосувалося орієнтації вчителя на потреби учнів / учнівства, а інше – актуалізації на уроках компетентнісних підходів до навчання.

Розподіл відповідей шестикласників на питання щодо орієнтованості вчительських практик на уроках української мови на учнівські потреби та зв'язок цих чинників з успішністю

Як доводять чимало освітніх досліджень, зрозумілість учительських пояснень матеріалу та навчальних завдань є тими чинниками, які позитивно впливають на успішність учнівства. Це підтверджують дані на рис. 2.2.3.25 та 2.2.3.26, які засвідчують, що якщо вчитель зрозуміло пояснює теми з мови й дає чіткі вказівки щодо способів навчальної діяльності, учні / учениці досягають вищих результатів. Цю тезу посилює й аналіз, проведений з використанням індексу зрозумілості пояснень учителя (рис. 2.2.3.26а), побудований на основі відповідей учнівства на твердження, показані на графіку на рис. 2.2.3.24.

Загалом варто відзначити, що здебільшого учасники моніторингу в анкетах повідомляли, що їхні вчителі докладають значних зусиль, щоб належно

пояснити навчальний матеріал і надати зрозумілі інструкції щодо діяльності на уроках. Утім той факт, що 10% учнів / учениць повністю або частково не погодилися із твердженнями «На уроках української мови мені завжди зрозуміло, що саме учитель/-ка хоче, щоб я зробив/-ла» та «Учитель/-ка української мови пояснює нам кожну тему доти, поки ми не зрозуміємо матеріал добре», має бути взятий до уваги, ураховуючи зв'язок відповідних факторів з успішністю.

Наскільки ти погоджуєшся із наведеними нижче твердженнями?

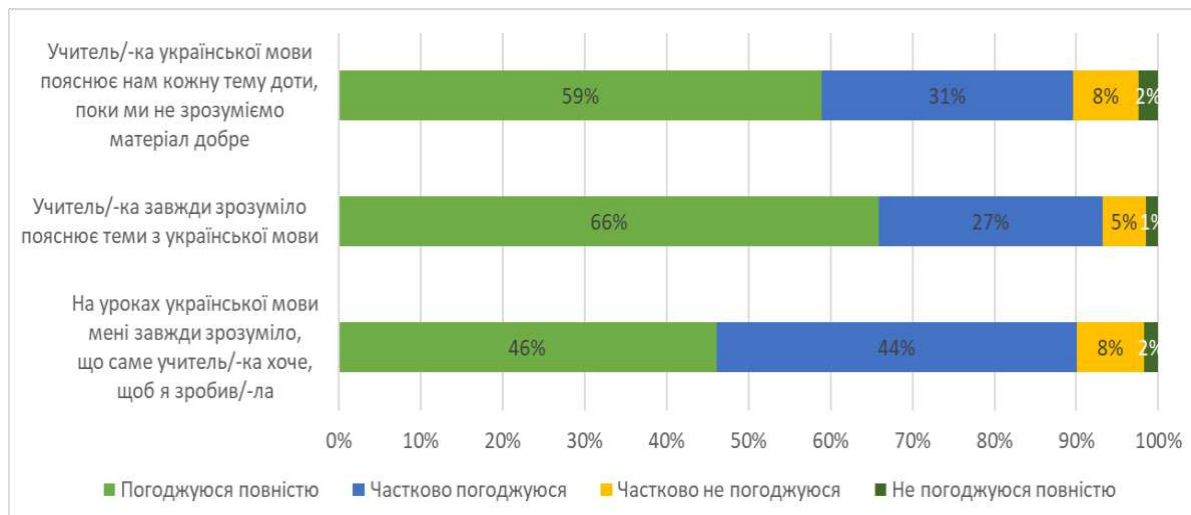

Рис. 2.2.3.24. Кількісний розподіл відповідей щодо типових учительських практик на уроках української мови

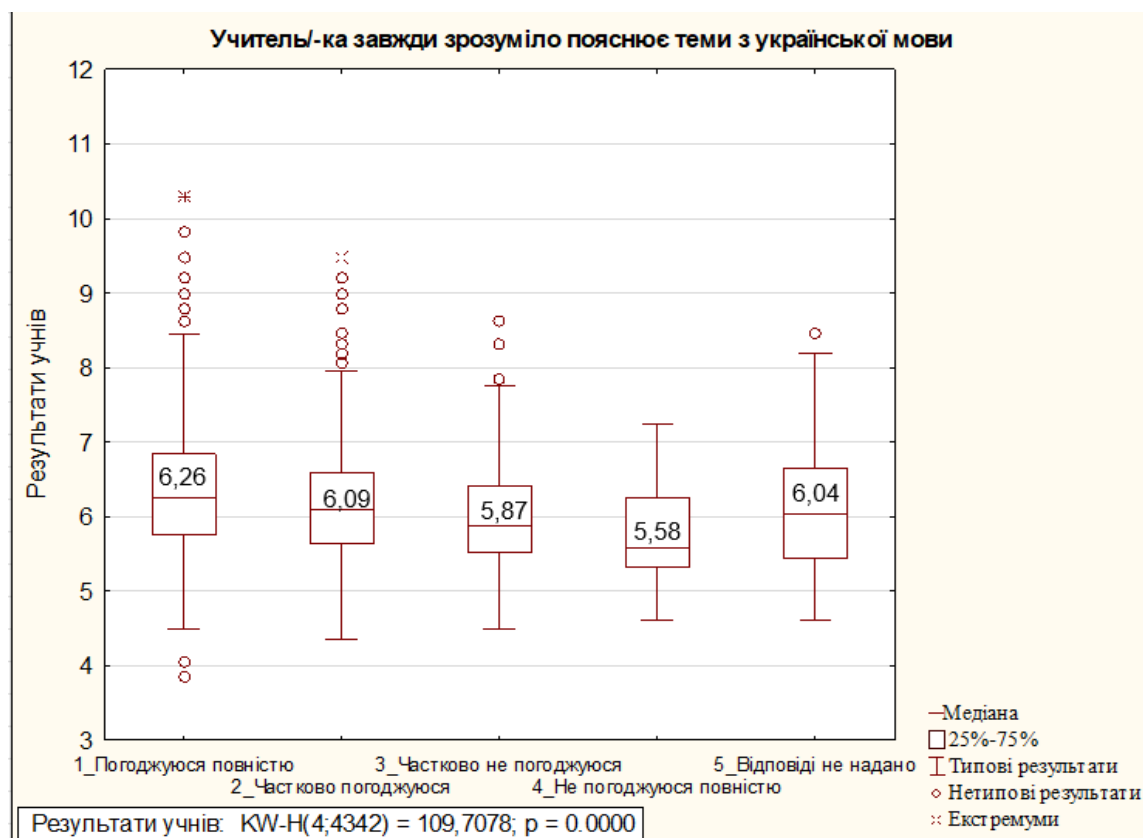

Рис. 2.2.3.25. Результати з української мови залежно від того, наскільки вчитель зрозуміло пояснює мовні теми

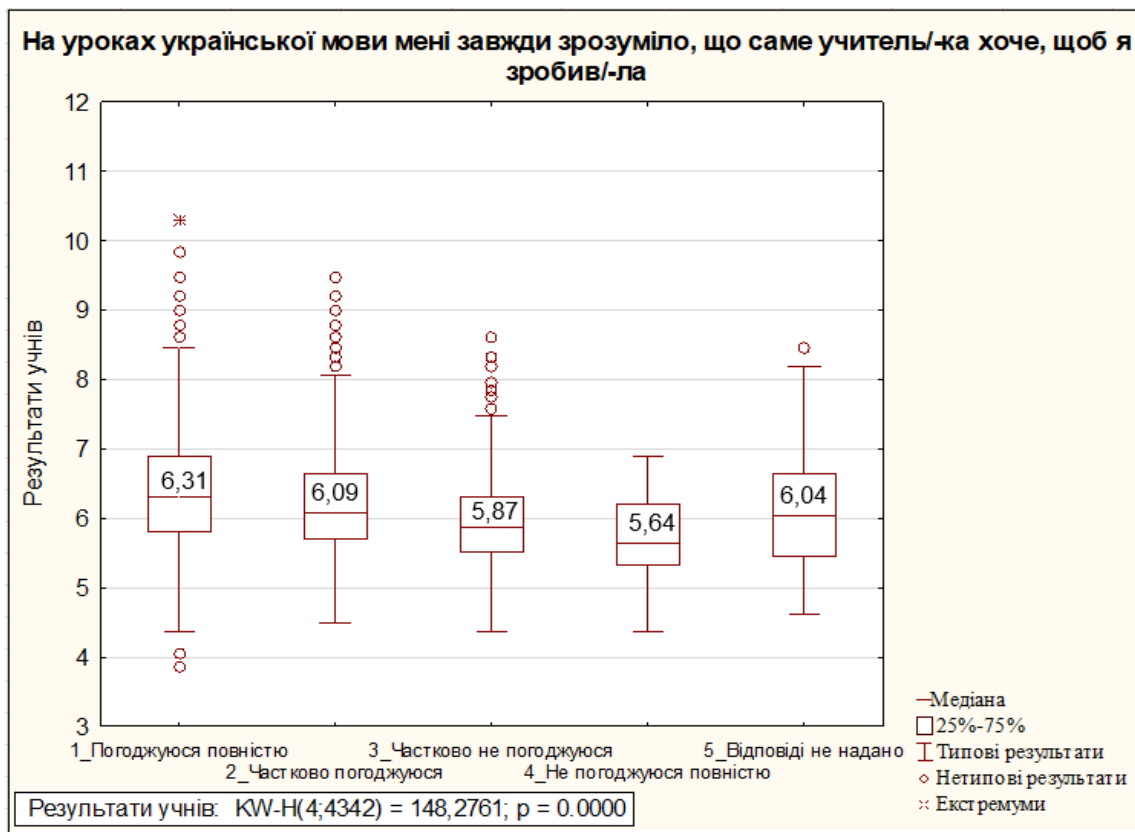

Рис. 2.2.3.26. Результати з української мови залежно від того, наскільки вчитель ефективно керує діяльністю учнівства

Рис. 2.2.3.26а. Результати з української мови залежно від індексу зрозумілості пояснень учителя

Розподіл відповідей щодо компетентнісної орієнтованості уроків української мови та зв'язок цих чинників з успішністю

Одним зі стратегічно важливих акцентів реформи НУШ є переорієнтація зі знанневої парадигми на компетентнісну. Щоб з'ясувати, чи справді вчительство активно реалізує компетентнісно орієнтовані практики на уроках української мови в 6-х класах, до учнівської анкети були включені відповідні запитання.

Як свідчать дані на рис. 2.2.3.27, педагоги так чи так інтегрують компетентнісні підходи в освітній процес. Зокрема, 85% опитаних шестикласників зазначили, що вчителі пропонують їм міркувати під час обговорення мовних тем на кожному або на більшості занять, а це, урешті, може свідчити про посилену увагу вчительства до формування критичного мислення учнівства. Позитивним є й те, що 73% учнів / учениць регулярно мають змогу чути від своїх учителів, як знання з української мови можуть бути корисними в житті. Утім варто також відзначити, що й традиційний підхід до навчання залишається сильним у НУШ, адже майже 80% опитаних повідомили про те, що їхні вчителі часто пропонують їм виконувати багато типових завдань на запам'ятовування.

Ці дані загалом дають підстави стверджувати, що вчителі в поточному освітньому процесі НУШ намагаються поєднувати різні методи навчання, акцентуючи увагу, з одного боку, на розвитку критичного мислення, а з іншого, – на виробленні стійких практичних навичок. Водночас означені дані можуть також свідчити про те, що уроки української мови в 6-х класах, на жаль, мало в чому змінилися порівняно з «донушівськими», про що свідчить зокрема те, що статистика відповідей шестикласників між 2023 і 2025 роками кардинально не змінилася.

Загалом компетентнісно орієнтоване навчання, зокрема формування навичок критичного мислення на уроках мови (рис. 2.2.3.28), позитивно впливає на успішність шестикласників, що переконує в доцільності більш широкого впровадження сучасних методів навчання. У цьому також переконує виявлений позитивний зв'язок між успішністю шестикласників та індексом викладання предмета, побудованим на основі відповідей учасників моніторингу на запитання, зафіксовані на рис. 2.2.3.28а.

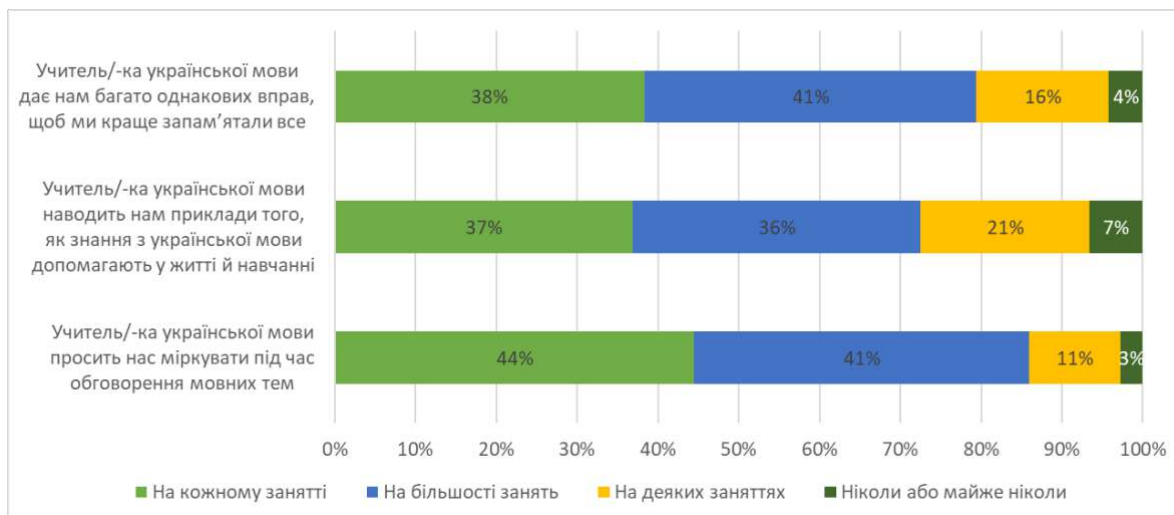

Рис. 2.2.3.27. Кількісний розподіл відповідей щодо компетентнісної орієнтованості уроків української мови

Рис. 2.2.3.28. Результати з української мови залежно від того, як часто на заняттях учитель пропонує учнівству міркувати під час обговорення мовних тем

Рис. 2.2.3.28а. Результати з української мови залежно індексу викладання предмета

2.2.3.4. Особливості вивчення шестикласниками української мови та зв'язок цих чинників з успішністю

Компетентнісно орієнтоване навчання, яке зацікавлює учнівство і показує практичну спрямованість діяльності на уроках мови, готовність учителя працювати з учнями / ученицями в класі, допоки всі з них не зрозуміють навчальний матеріал, – чинники, які пов'язані з учительством. Водночас і учнівська навчальна поведінка може істотно впливати на результативність вивчення української мови. Щоб дослідити цей аспект, в анкеті учасникам моніторингу поставили запитання про те, як вони зазвичай чинять, коли чогось не розуміють на уроках, а також скільки часу вони витрачають на самостійну роботу з української мови, виконуючи домашні завдання.

Розподіл відповідей учнів / учениць щодо підтримки у вивченні української мови та зв'язок цього чинника з успішністю

Як показують дані на рис. 2.2.3.29, майже кожен 10-й шестикласник у разі виникнення утруднень не звернувся б по допомогу. І саме ці учні / учениці, а також ті, які б у цій ситуації звернулися за консультацією до друзів (4%), показують дещо нижчу успішність (рис. 2.2.3.30), порівняно з тими своїми однолітками, які шукали б допомоги у своїх учителів, батьків або репетиторів. Загалом, як можна бачити з рис. 2.2.3.29 вища успішність в опануванні української мови пов'язана з усвідомленням учнівством власних труднощів і зверненням по допомогу передусім до вчительства або батьківства, що вкотре переконує в значущості додаткової навчальної підтримки учнівства поза урочною діяльністю.

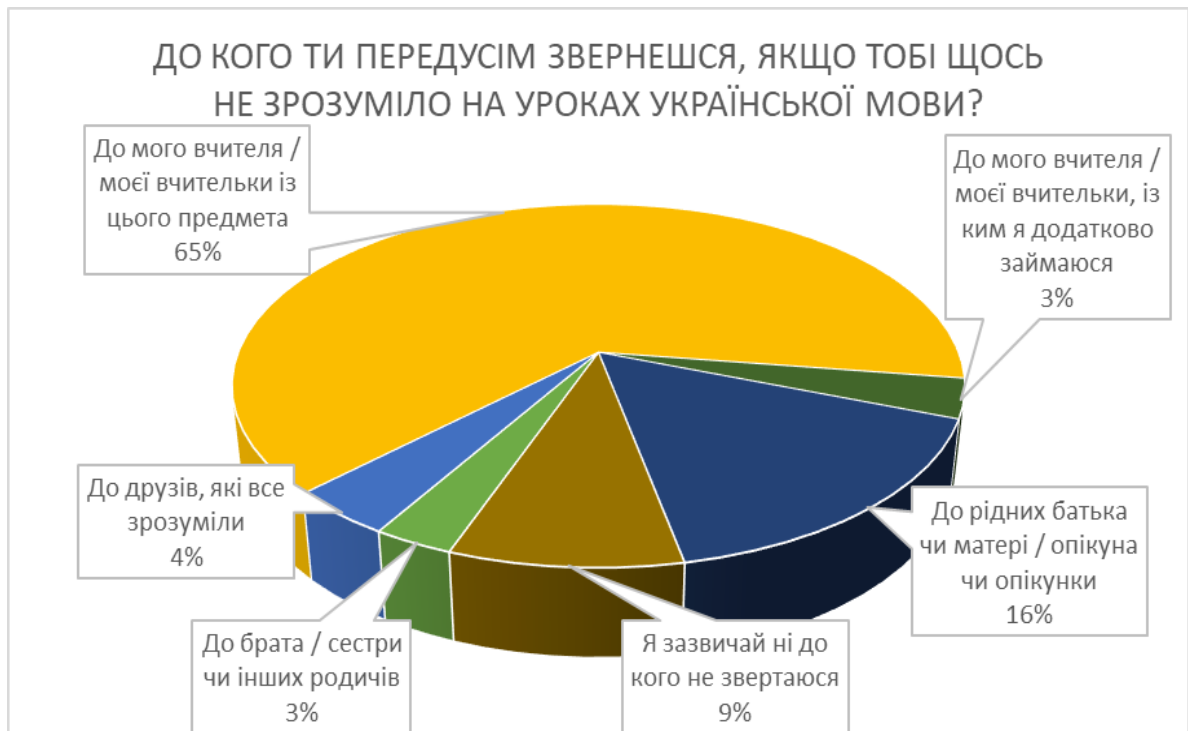

Рис. 2.2.3.29. Кількісний розподіл відповідей щодо того, до кого шестикласник звертається по допомогу в разі виникнення труднощів у вивченні української мови

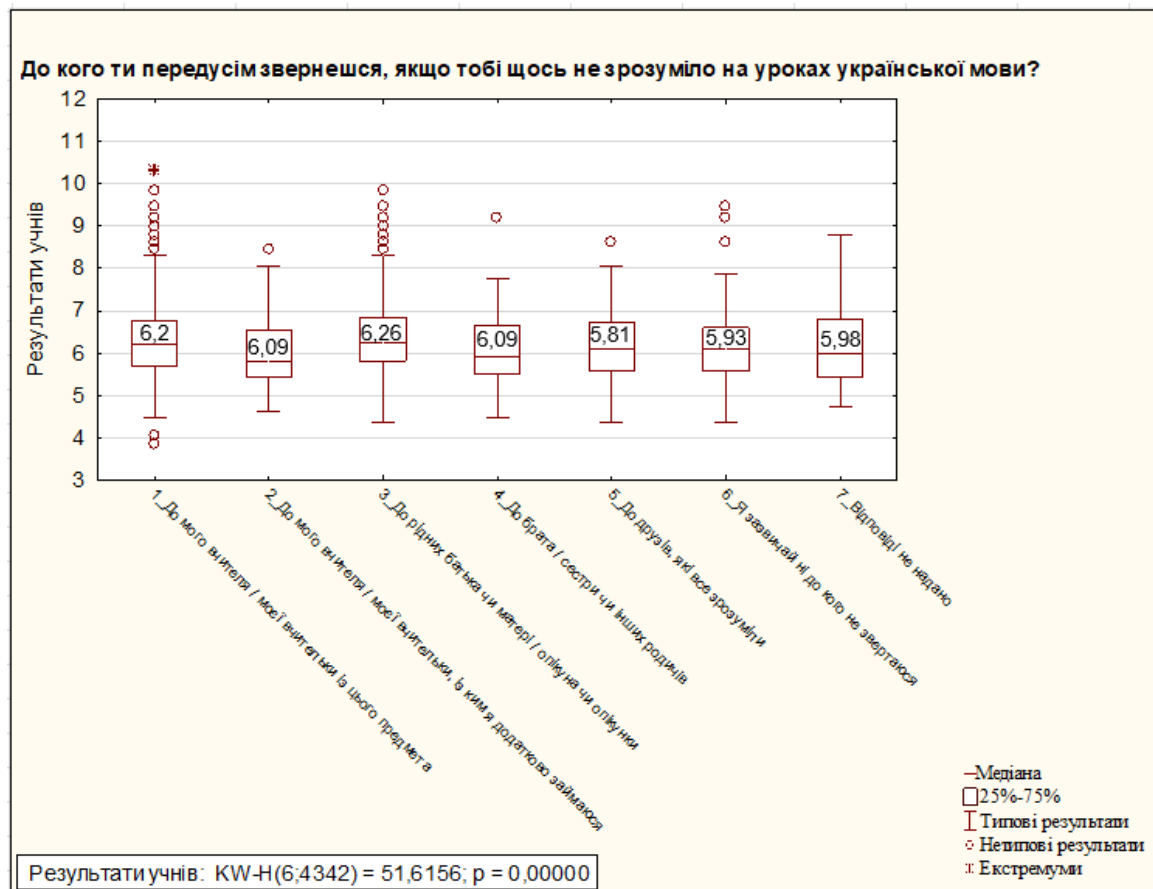

Рис. 2.2.3.30. Результати з української мови залежно від того, до кого дитина звертається по допомогу в разі виникнення питань у процесі вивчення української мови

Розподіл відповідей учасників щодо часу, який вони витрачають на домашнє завдання з української мови, і зв'язок цього чинника з успішністю

Потреба у зверненні по сторонню допомогу часто може виникати під час виконання домашніх завдань. Однак, як засвідчують дані на рис. 2.2.3.31, з-поміж шестикласників є 2% тих, які цього ніколи не роблять. Закономірно, що саме ці учні / учениці мають найгірші результати, навіть порівняно з тими молодшими підлітками, які витрачають на виконання домашніх завдань понад дві години (а це, як показують дослідження, дуже часто ті, хто потребує спеціальної підтримки й супроводу) (рис. 2.2.3.32).

На противагу двом попереднім категоріям шестикласників, ті учні / учениці, які витрачають на домашнє завдання до двох годин, годину або пів години, мають хай і не значно, але кращі результати. Прикметною у зв'язку із цим є така особливість: ті, хто витрачає на домашні завдання менше 30 хвилин досягає вищих результатів, ніж ті, кому для цього потрібно більше часу. Можна припустити, що в цьому разі йдеться про групу учнів / учениць, які мають вищий рівень навчальної підготовки та здатні швидше й ефективніше опановувати навчальні завдання, унаслідок чого виконання домашньої роботи потребує менше часу й зусиль. Водночас ці дані ще раз акцентують той факт, що кількість витрачених зусиль винагороджується підвищенням успішності: учні / учениці, які потребують більше часу на виконання домашнього завдання і знаходять цей час, обов'язково досягатимуть кращих результатів.

Рис. 2.2.3.31. Кількісний розподіл відповідей щодо часу, який шестикласники витрачають на виконання домашнього завдання з української мови

Рис. 2.2.3.32. Результати з української мови залежно від того, скільки часу дитина витрачає на виконання домашнього завдання

2.2.3.5. Ставлення учнівства до предмета «Українська мова» та зв'язок цих чинників з успішністю

Успішність в опануванні різних предметів, як засвідчують дані різних досліджень, опосередкована тим, чи подобаються ці предмети дітям, чи не відчувають вони тривожності, коли думають про них, і чи впевнено почуваються в процесі вивчення їх. Із цією метою до учнівської анкети було включено два запитання для дослідження самооцінки учнями своєї спроможності вивчати українську мову та їхнього ставлення до цього предмета.

Розподіл відповідей щодо впевненості учнів / учениць з приводу української мови та зв'язок цих чинників з успішністю

Для з'ясування того, наскільки шестикласники впевнено почуваються, вивчаючи українську мову, в анкеті було запропоновано питання, відповіді на яке наведено на рис. 2.2.3.33. Частина тверджень у цьому питанні була «позитивно» сформульована («Мені легко дається вивчення української мови», «Я вправний читач / вправна читачка»; «Мій учитель говорить, що на уроках української мови в мене все виходить добре»), а частина – «негативно» («Вивчення мов – це не моя сильна сторона», «Уроки української мови мене засмучують», «Я завжди нервую, коли думаю про уроки мови»), хоча насправді обидва типи тверджень можна інтерпретувати як взаємообернені, адже твердження «Вивчення мов – це не моя сильна сторона» можна трансформувати в протилежне «Вивчення

мов – це моя сильна сторона», яке певною мірою відповідає за змістом «позитивному» твердженню «Мені легко дається вивчення української мови» (див. результати цієї трансформації на рис. 2.2.3.33а).

Відповіді на трансформовані «негативні» твердження разом із відповідями на «позитивні» твердження питання було використано для побудови індексу впевненості щодо предмета. Як засвідчують дані на рис. 2.2.3.34 між учнівською впевненістю й успішністю спостерігається істотний зв'язок: що вищий індекс упевненості учнівства, то кращими є результати за підсумками тестування з української мови.

Водночас кожен окремий фактор, щодо якого отримано відповіді учнів / учениць за аналізованим запитанням анкети, по-різному пов'язаний з успішністю. Зокрема за підсумками аналізу з'ясовано своєрідну закономірність: з-поміж шести тверджень усі три «негативних» твердження (фактори) і лише одне «позитивне» виявили істотний, хоч і незначний зв'язок з успішністю (див. рис. 2.2.3.35 – 2.2.3.38). Це може свідчити про те, що саме негативні почуття учнів / учениць від уроків (нервування, засмучування, невпевненість) більш істотно впливають на те, якою є їхня навчальна результативність. Це спостереження ще раз підкреслює важливість системної роботи вчительства не тільки щодо розвитку мовної компетентності учнівства, а й щодо формування в дітей упевненості щодо власних сил, так званої самоефективності¹⁰, особливо зважаючи на те, що від третини до чверті шестикласників повідомляють, що вони переживають певні негативні емоції, пов'язані з уроками української мови.

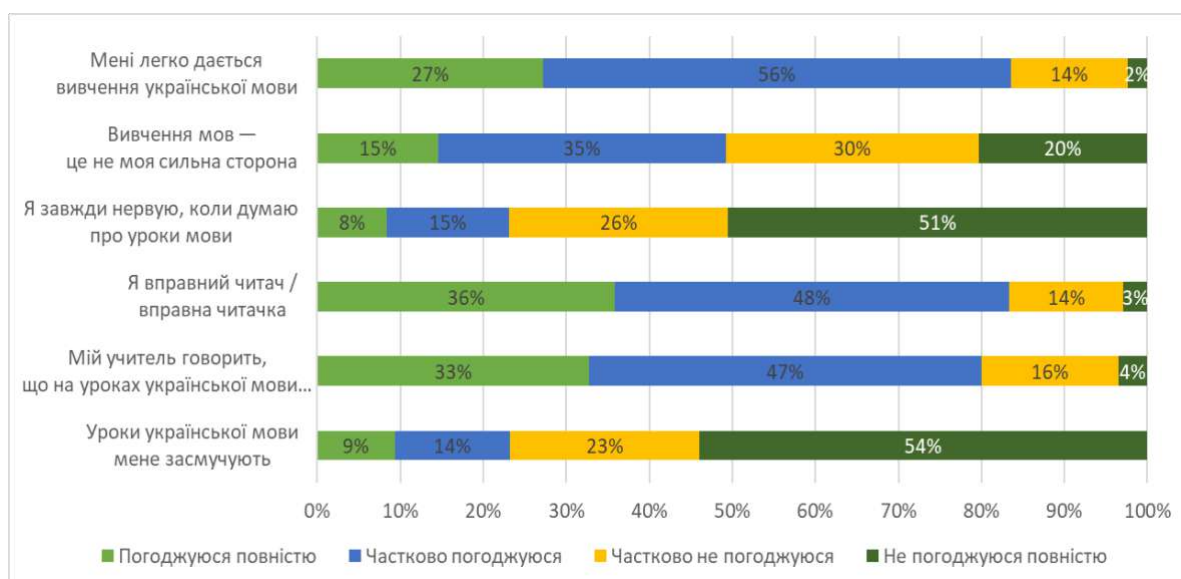

Рис. 2.2.3.33. Кількісний розподіл відповідей щодо оцінки учнями своєї спроможності вивчати українську мову

¹⁰ PISA-2018: Україна у фокусі. Випуск № 2. Віра чи зневіра: що відчувають українські підлітки? https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2020/06/PISA-2018_UKRinFocus_-2_June_2020_OST.pdf.

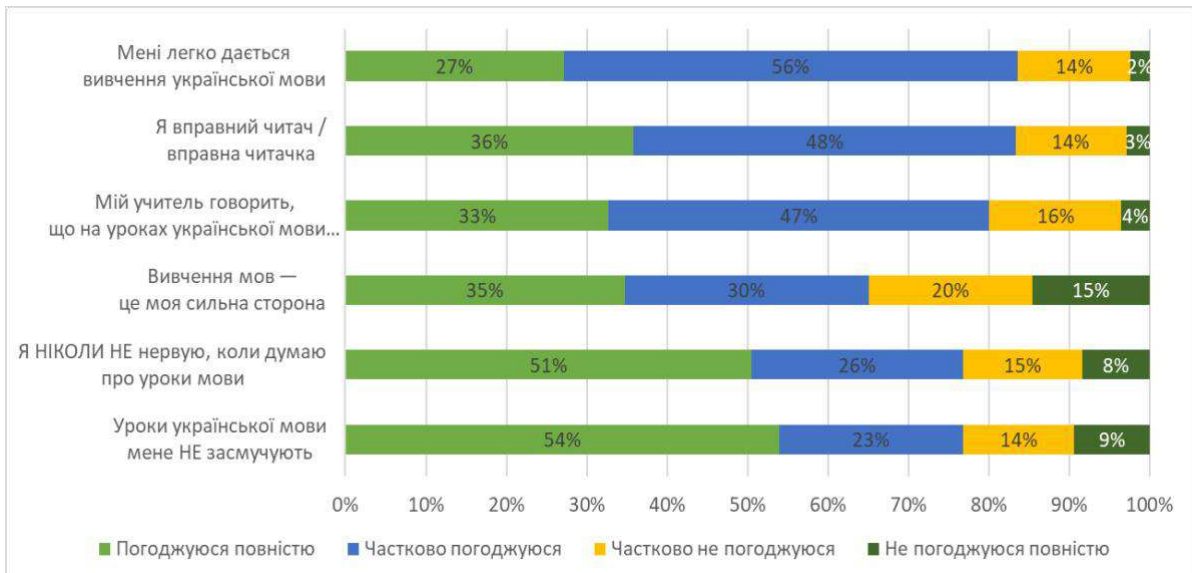

Рис. 2.2.3.33а. Кількісний розподіл відповідей щодо оцінки учнями / ученицями спроможності вивчати українську мову («негативні» твердження трансформовано в «позитивні»)

Рис. 2.2.3.34. Результати з української мови залежно від індексу впевненості щодо предмета

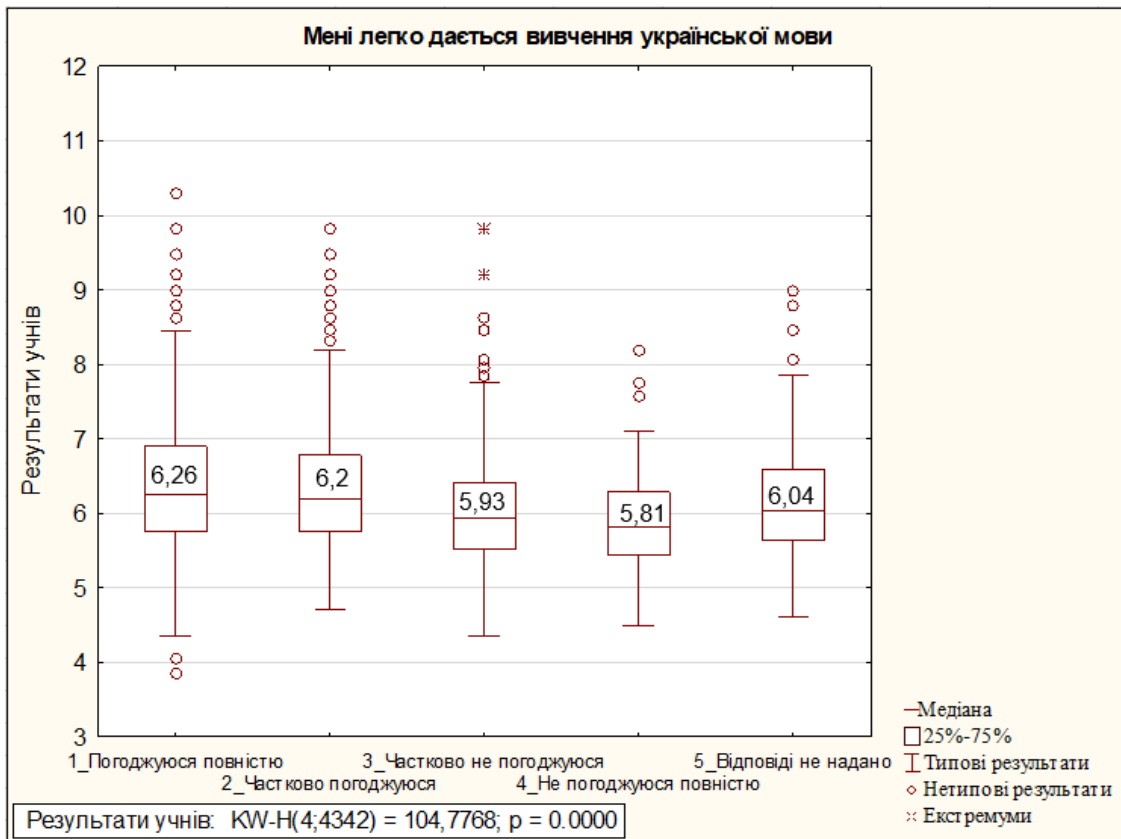

Рис. 2.2.3.35. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на запитання анкети «Мені легко дається вивчення української мови»

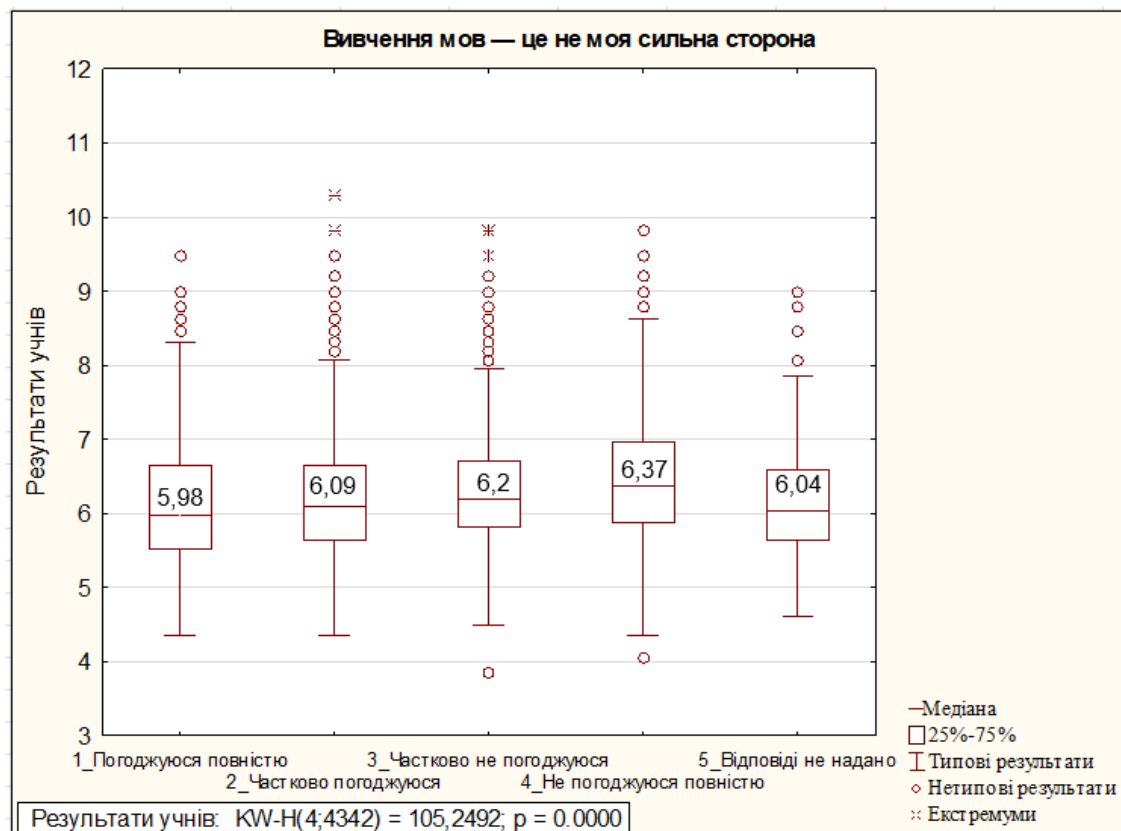

Рис. 2.2.3.36. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на запитання анкети «Вивчення мов – це не моя сильна сторона»

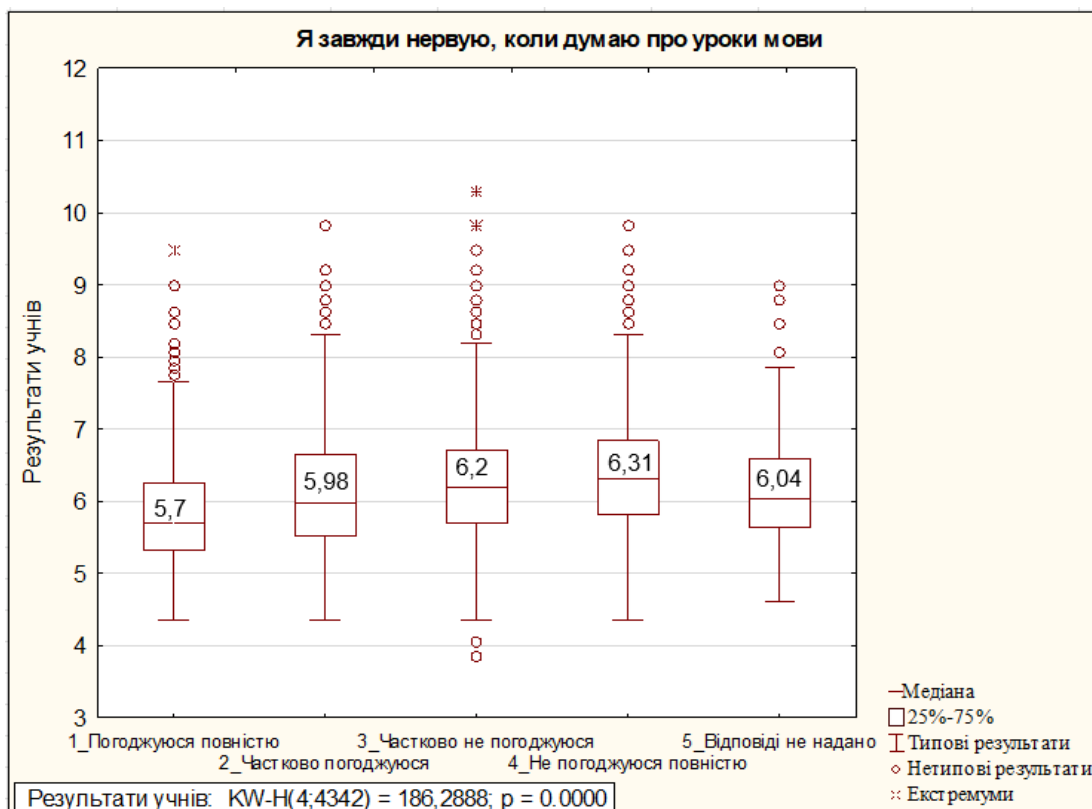

Рис. 2.2.3.37. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на запитання анкети «Я завжди нервую, коли думаю про уроки української мови»

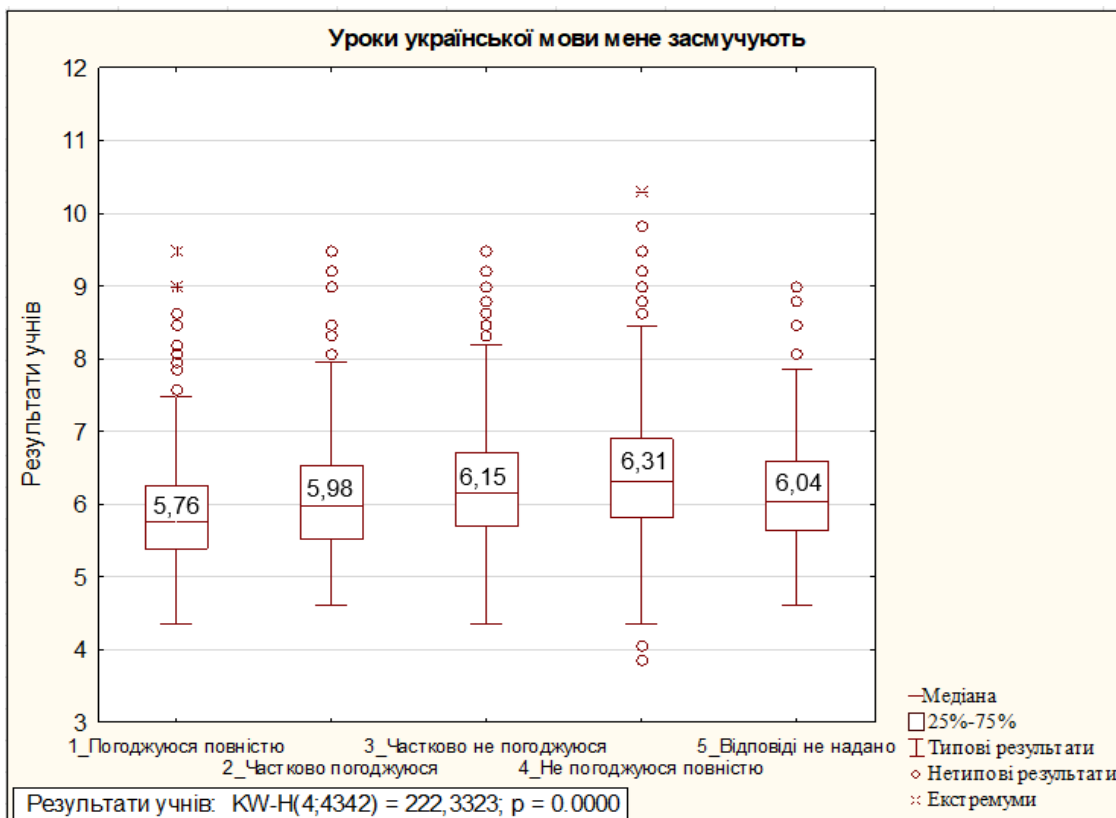

Рис. 2.2.3.38. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на запитання анкети «Уроки української мови засмучують мене»

Розподіл відповідей щодо суб'єктивної оцінки уроків української мови та зв'язок цих чинників з успішністю

Іншим запитанням в учнівській анкеті, спрямованим на виявлення ставлення учнівства до предмета «Українська мова», було питання, де шестикласників просили засвідчити ступінь згоди із твердженнями «Мені подобається вивчати українську мову», «Українська мова – мій улюблений предмет», «Краще б у мене не було уроків української мови», «Уроки української мови нудні» (рис. 2.2.3.39). Як видно із переліку тверджень, два з них були «позитивно» сформульованими, а два – «негативно». Як і у випадку з попереднім запитанням, відповіді учнів / учениць щодо «негативних» тверджень було перекодовано у зворотному порядку (за моделлю, відображеною на рис. 2.2.3.39а) й побудовано індекс ставлення учнівства до предмета. Крім цих чотирьох тверджень, одне твердження в питанні передбачало оцінку учасниками складності тесту з української мови, який вони попередньо виконували, яке далі окремо проаналізоване.

Як засвідчують дані на рис. 2.2.3.39 і 2.2.3.39а, шестикласники загалом позитивно ставляться до вивчення української мови (85% повністю або частково погодилися з твердженням «Мені подобається вивчати українську мову»), хоча водночас з-поміж учасників моніторингу значно менше тих, для кого навчальний предмет «Українська мова» є улюбленим (17% погодилися повністю, а 45% – частково з твердженням «Українська мова – мій улюблений предмет»). Певною мірою зниження показників між «подобається вивчати» і «улюблений предмет» можна пов'язувати з емоційним сприйняттям учнівством уроків української: сукупно 17% шестикласників схильні до того, щоб узагалі не відвідувати ці уроки, а ще більша частка (23%) вважає свої уроки української мови нудними (16%) або дуже нудними (7%). Власне, останні показники мають бути критично оцінені вчительством, адже відсутність зацікавленості, негативне емоційне тло уроків можуть істотно позначитися на успішності. І в цьому переконують дані на рис. 2.2.3.40, де засвідчено, що учні / учениці з низьким індексом ставлення до предмета мають найнижчі результати, порівняно з тими, хто позитивно сприймає як вивчення мови взагалі, так і уроки, на яких це відбувається.

Цю ж тезу підсилює й аналіз окремих факторів, зокрема «негативних», результати якого відбито на рис. 2.2.3.41 та 2.2.3.42, де показано зв'язок «негативного» ставлення до предмета з успішністю. Принагідно варто відзначити, що всі чотири фактори, актуалізовані в запитанні, схарактеризованому попередньо, мають істотний вплив на успішність учнівства. Саме дія «негативних» факторів зумовлює більшу різницю в успішності учнів / учениць: медіанне значення успішності тих учнів / учениць, які повністю погодилися із «негативними» твердженнями є виразно нижчим за медіанний бал учнів / учениць, які повністю не погодилися з відповідними твердженнями.

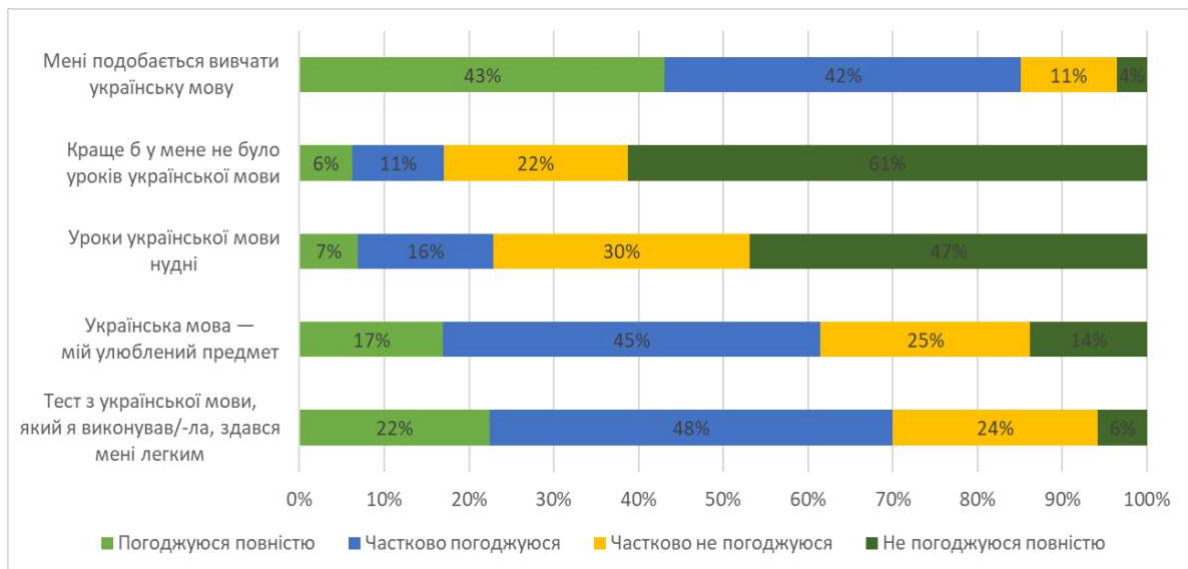

Рис. 2.2.3.39. Кількісний розподіл відповідей щодо ставлення дітей до уроків української мови та оцінки тесту з української мови в межах моніторингу

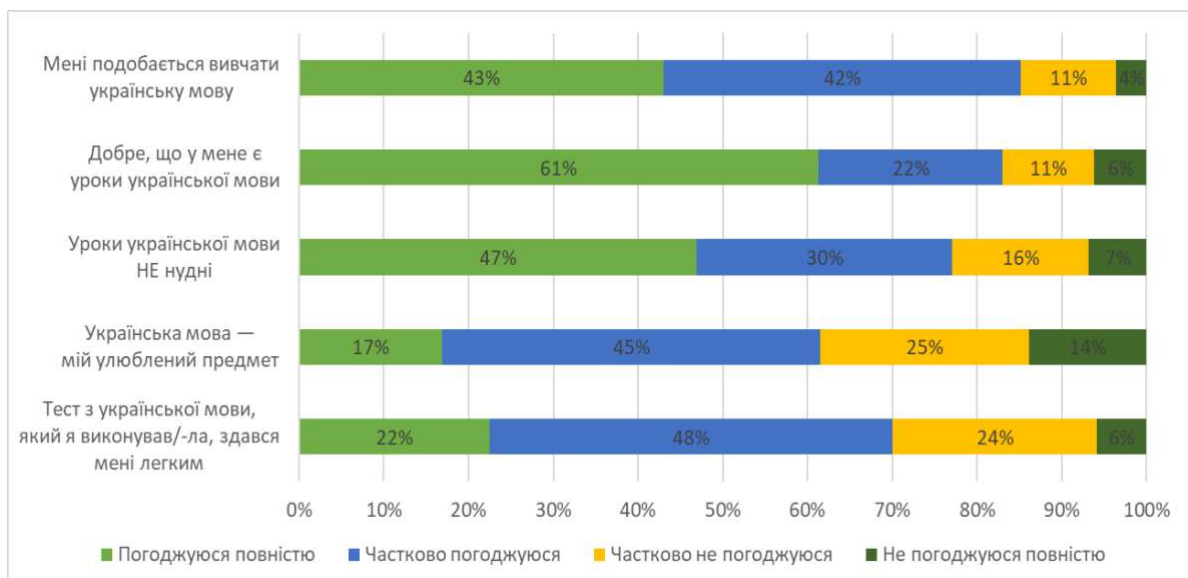

Рис. 2.2.3.39 а. Кількісний розподіл відповідей щодо ставлення дітей до уроків української мови та оцінки тесту з української мови в межах моніторингу («негативні» твердження трансформовано в «позитивні»)

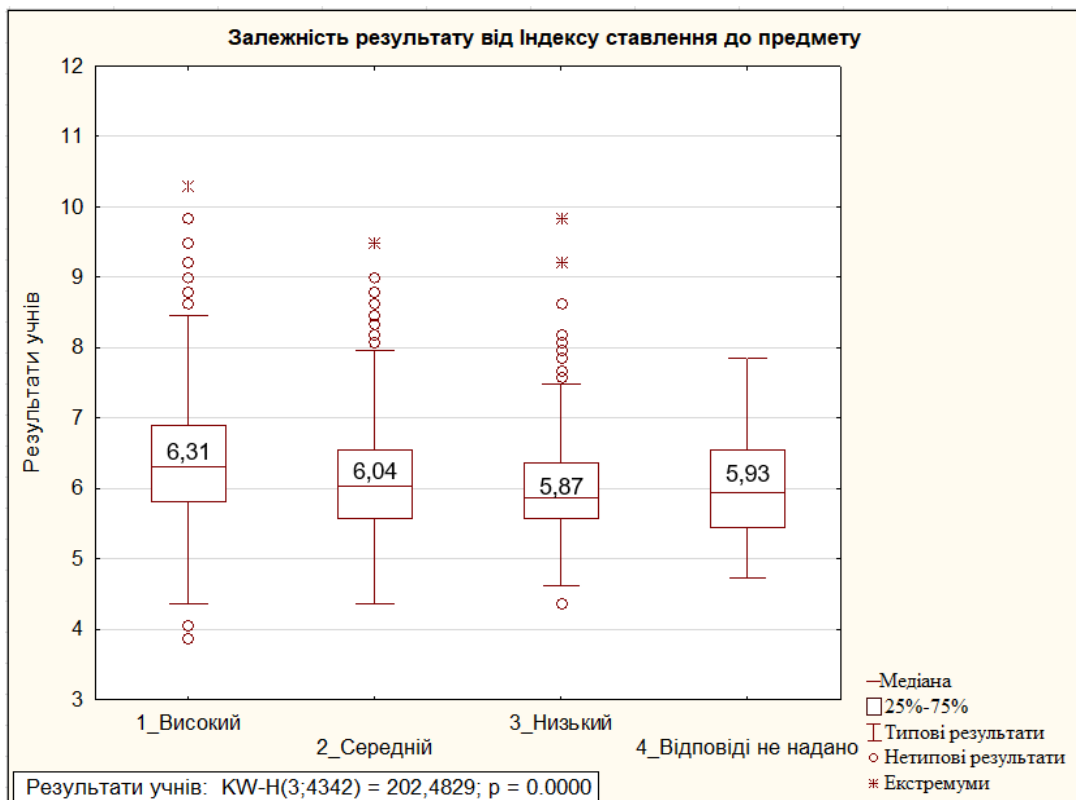

Рис. 2.2.3.40. Результати з української мови залежно від індексу ставлення до предмету

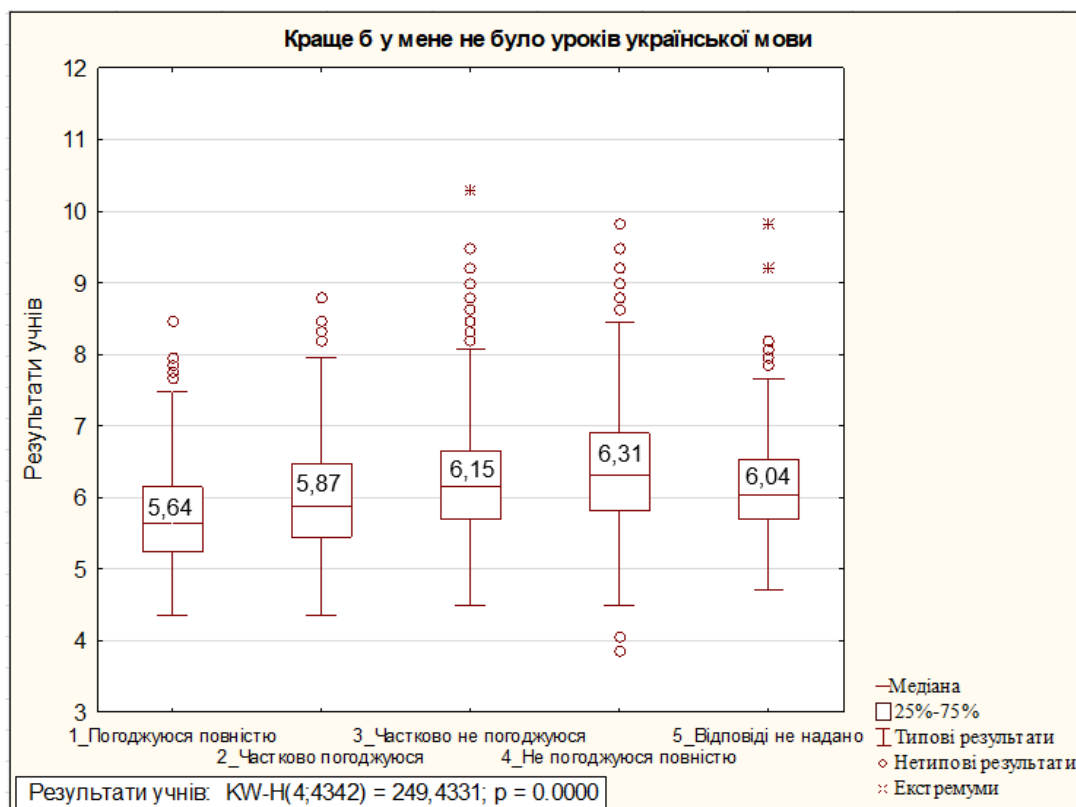

Рис. 2.2.3.41. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на запитання анкети «Краще б у мене не було уроків української мови»

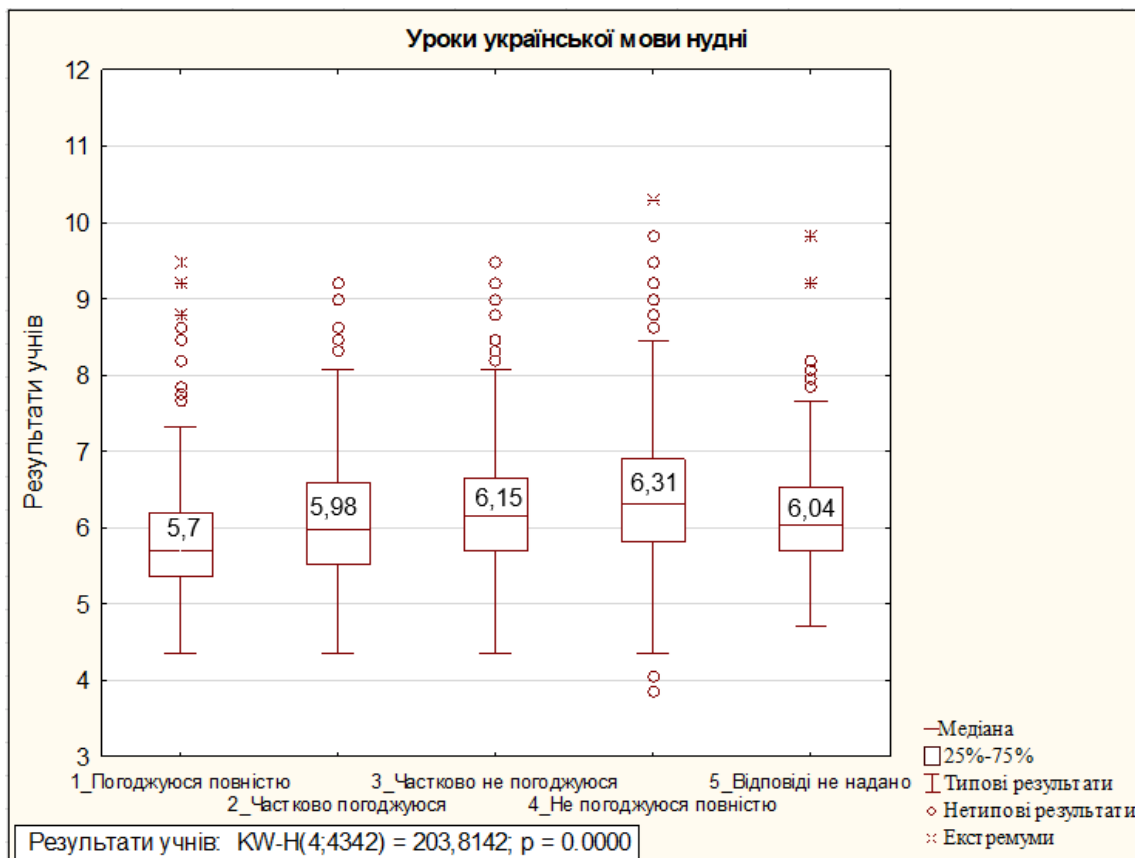

Рис. 2.2.3.42. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на запитання анкети «Уроки української мови нудні»

Розподіл відповідей учасників моніторингу щодо суб'єктивної оцінки складності тесту з української мови під час моніторингу і зв'язок цього чинника з успішністю

Як було зазначено в пункті 2.2.1, тест для потреб моніторингу був орієнтований на середніх учнів / учениць, тобто він не містив надмірно складних завдань і не виходив за межі програм для 5-6 класів. Однак суб'єктивне сприйняття цього інструмента учнівством було доволі різним, про що свідчать дані на рис. 2.2.3.39. Так, для 70% шестикласників тест, який вони виконували в межах моніторингу, здався дуже легким або легким, водночас майже третині учасників моніторингу ті самі завдання видалися складними (24%) або дуже складними (6%).

Дані на рис. 2.2.3.43 засвідчують статистичну залежність між суб'єктивною оцінкою учасниками складності тесту та їхніми фактичними результатами за підсумками тестування. Найвищу успішність продемонструвало учнівство, яке ідентифікувало складність завдань як помірну. Натомість нижчі показники зафіксовано в групах із полярним сприйняттям тесту або як «дуже складного», або як «дуже легкого».

Якщо зв'язок між оцінкою тесту як надмірно складного та низьким результатом є очікуваним, то ситуація, за якої легкість завдань поєднується з дещо низькими медіанним балом, потребує особливої уваги. Це вказує на недостатньо сформовану в учнів / учениць здатність до об'єктивного самооцінювання. Неадекватне сприйняття навчального виклику може заважати таким дітям правильно розраховувати зусилля, необхідні для виконання навчальних завдань, що зрештою може негативно позначатися загалом на успішності в опануванні української мови.

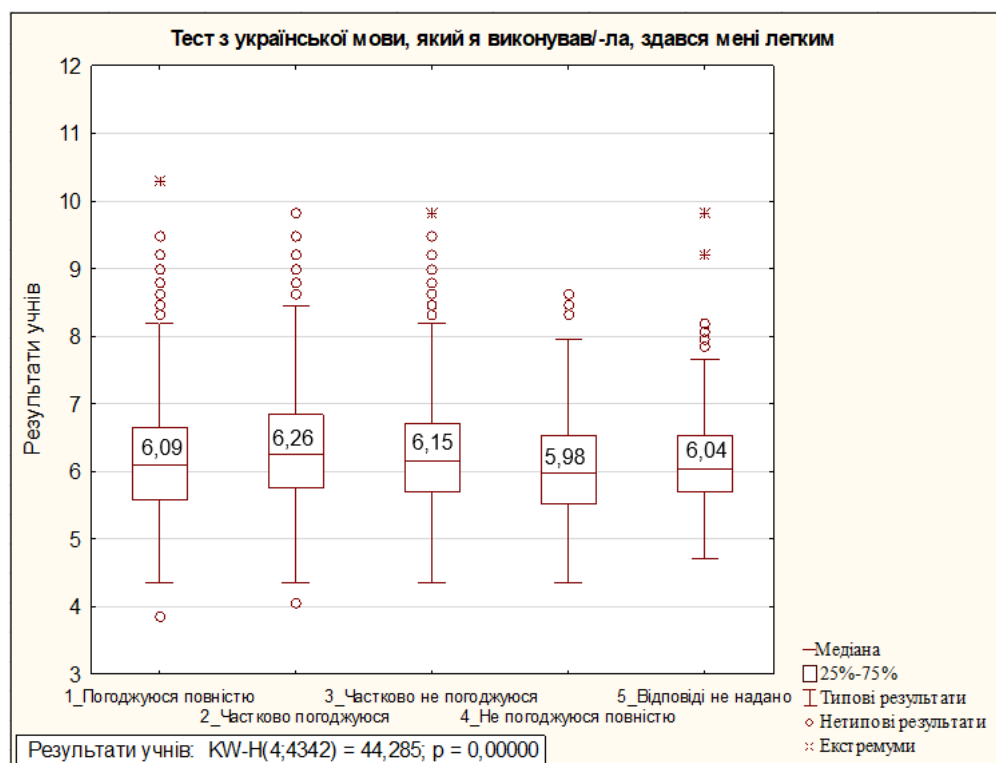

Рис. 2.2.3.43. Результати з української мови залежно від оцінки шестикласниками легкості для них тесту з української мови в межах моніторингу

Короткі висновки

У 2025 році в моніторинговому дослідженні з української мови на рівні 6-х класів узяли участь 4342 учасники, що репрезентативно представили учнівство 24 областей та м. Києва. Важливо відзначити, що цьогорічні учасники – це учнівство НУШ, яке вже навчається за Державним стандартом базової середньої освіти 2020 року, на відміну від учасників, які були залучені до моніторингового дослідження в перший рік його проведення у 2023 році.

У межах моніторингу учасники виконували тест, що складався з трьох субтестів, які охоплювали теми, актуалізовані в межах курсу української мови в 5-6-х класах, а також заповнювали анкету. Дані тестування та анкетування дали змогу не лише оцінити рівень навчальних досягнень з української мови наприкінці адаптаційного циклу базової середньої освіти, але й дослідити чинники, які впливають на навчальну успішність. Використаний у межах моніторингу тест є якісним за критеріями складності (середня складність – 47%), дискримінативності (середня дискримінативність – 41%), а також валідним, відповідаючи за змістом ключовим темам модельних навчальних програм, за якими здійснюють освітній процес у 6-х класах НУШ.

Загалом тест складався з 55 завдань різних видів, правильно виконавши всі з яких учасники могли максимально набрати 72 тестових бали. Відповідно до кількості набраних тестових балів учасників було розподілено на чотири групи за рівнями успішності в опануванні української мови. Понад половина учнівства (58,0%) набрала від 12 до 36 балів із 72 можливих, тобто показала середній рівень успішності. Більше третини учасників засвідчили достатній (38,9%) і лише 2,8% учнів / учениць показали високий рівень, набравши від 61 до 70 балів. Відсоток учасників із початковим рівнем підготовленості (0–11 балів) є мінімальним – лише 0,3%. Таким чином, лише двоє з п'яти учасників (41,7%) на кінець 6-го класу засвідчили успішність з української мови на достатньому та високому рівнях.

Найбільш проблемними для учнівства в тесті з української мови виявилися завдання, що стосуються фонетики й орфоєпії, а також орфографії, «зав'язаної» на розумінні фонетичних явищ. Крім того, у багатьох випадках для шестикласників складними були завдання на граматику (морфологію і синтаксис) і розвиток мовлення (аналіз і розуміння тексту). Якщо говорити про синтаксичні знання та вміння, то складність цих тем для учасників моніторингу є доволі очікуваною, зважаючи на те, що ця граматична тематика не є домінантною в курсі мови в 5-6-х класах. Однак, коли йдеться про фонетичні й морфологічні теми, це пояснення точно не буде коректним, адже саме ця тематика є провідною на адаптаційному циклі базової мовної освіти. Також доводиться констатувати, що й робота з текстовими матеріалами в 5-6-х класах вибудована не зовсім ефективно, що заважає учнівству вправно виконувати завдання, які стосуються аналізу й оцінювання різних аспектів тексту.

Означені труднощі шестикласників, пов'язані зі змістовими лініями курсу української мови, частково пояснюють і те, наскільки учнівство було успішним у виконанні завдань різного рівня когнітивної складності, адже

чимало завдань на фонетику, синтаксис, розвиток мовлення передбачали вміння застосовувати знання або міркувати. Очікувано, що завдання, які передбачали складнішу когнітивну діяльність (застосування знань і міркування), виявилися складнішими для учнів / учениць, порівняно із завданнями на знання, середня складність яких становила 52%.

Вивчення результатів тестування крізь призму даних, отриманих з учнівських анкет, засвідчує, що на успішність шестикласників впливають різноманітні чинники (демографічні (місце проживання, стать), соціально-економічні, особистісні, методичні та ситуативні (пов'язаними з умовами проходження тестування) та ін.). Загалом у межах цього аналізу встановлено, що більшість цих чинників істотно пов'язані з учнівськими результатами (в шкалі 1–12), зокрема:

Демографічні та інституційні чинники:

- *стать*: дівчата демонструють дещо вищу успішність (медіана 6,26), ніж хлопці (6,04);
- *тип місцевості, де розташований заклад освіти*: учні / учениці з міських шкіл мають вищі результати (медіана 6,26), порівняно з однолітками із сільської місцевості (6,04);
- *регіон і місце перебування*: найвищу успішність показали учасники з м. Києва та східних областей, також дещо вищі бали мають шестикласники, які перебувають за кордоном. Заувага: у цьому разі треба зважати на такі обмеження: 1) усе учнівство зі східних областей проходило тестування дистанційно за місцем перебування, що могло позначатися на специфіці роботи їх із тестовими завданнями; 2) частка учнівства за кордоном у вибірці замала для широких узагальнень, крім того, це учнівство також проходило тестування дистанційно;
- *форма навчання*: учні / учениці, які навчалися дистанційно, продемонстрували вищі результати (медіана 6,6 бала), ніж ті, хто навчався очно або змішано (6,09 бала), водночас і тут може мати вплив факт проходження тестування не в закладі освіти, а за місцем перебування.

Соціально-економічні чинники та домашнє середовище:

- *наявність друкованих книжок*: існує зв'язок між наявністю в дітей удома паперових навчальних матеріалів і художньої літератури та вищими балами;
- *умови для навчання*: учні / учениці, які мають власну кімнату або окреме робоче місце, отримують вищі результати ніж ті, хто не має власного простору для спокійного навчання.

Цифрова грамотність і формат тестування:

- *цифрова впевненість*: учні / учениці з високим індексом цифрової вправності (уміння користуватися гаджетами, шукати інформацію) показують кращі результати;
- *спосіб проходження тестування*: ті учасники моніторингу, які виконували тест удома (дистанційно), показали вищу успішність, ніж ті, хто проходив його в школі, що може бути пов'язано, з одного боку, із комфортними умовами та нижчим рівнем тривожності в тих

учнів / учениць, які проходили тестування дистанційно, а з іншого, – з можливістю ними отримувати сторонню підтримку, попри вжиті заходи зовнішнього, однак дистанційного, спостереження за процесом тестування.

Методичні чинники (практики викладання):

- *зрозумілість пояснень і навчальних інструкцій*: успішність вища в тих учнів / учениць, де вчитель чітко пояснює теми та дає зрозумілі вказівки до завдань;
- *компетентнісний підхід*: використання методів, що розвивають критичне мислення та показують практичну користь знань з української мови, позитивно корелює з результатами учнівства.

Навчальна поведінка та ставлення до предмета:

- *підтримка та допомога*: діти, які в разі труднощів звертаються по допомогу до вчителів або батьків, мають кращі результати, ніж ті, хто ні до кого не звертається;
- *виконання домашніх завдань*: найнижчі результати мають ті шестикласники, хто взагалі не робить домашніх завдань, а найвищі – ті, які витрачають на навчальну діяльність удома до 30 хвилин (імовірно, через швидке опанування матеріалу), проте загалом зусилля понад цей час також позитивно впливають на підсумки тестування;
- *психологічний стан та інтерес у навчанні*: упевненість у власних силах і позитивне ставлення як до вивчення української мови загалом, так і до предмета «Українська мова» сприяють підвищенню успішності, натомість негативні емоції від уроків (тривожність, нудьга) істотно знижують навчальні досягнення;
- *об'єктивна оцінка власних сил*: ті учасники моніторингу, які оцінювали тест як занадто легкий або як занадто складний, показують гірші результати, ніж ті їхні однолітки, які мають більш помірковане бачення навчального виклику.

З-поміж узагальнено схарактеризованих вище чинників увагу зосереджено лише на тих, щодо яких за підсумками дослідження виявлено певний значущий зв'язок із результатами шестикласників за підсумками тестування з української мови. Водночас у межах аналізу також вивчали й низку інших чинників. Так, зокрема, з'ясовано, що не спостерігається істотного зв'язку між успішністю учнівства і наявністю статусу ВПО. Тобто сам по собі цей статус не є фактором, який позначається на навчальних досягненнях.

Водночас потрібно розуміти, що різні чинники можуть накладатися й у сукупності виявлятися тією «силою», що дає змогу учням / ученицям або досягати поставлених навчальних цілей, або, навпаки, гальмує їхній освітній поступ. Цю тезу підтверджує аналіз з використанням індексів, а саме індексу цифрової впевненості, індексу зрозумілості пояснень учителя, індексу викладання предмета, індексу впевненості щодо предмета та індексу ставлення до предмета, побудованих на основі узагальнення учнівських відповідей на низку тверджень анкет: у деяких випадках окремі чинники не виявляли істотного впливу на успішність, однак у взаємодії з іншими засвідчували свою активність.

2.2.4. Порівняння результатів тестування та анкетування учнів / учениць 6 класу з української мови 2023–2025 років

Моніторингове дослідження з української мови на рівні 6-х класів проводили в умовах повномасштабної війни впродовж трьох років, а саме у 2023, 2024 та 2025 роках. Для забезпечення порівнянності результатів моніторингу між роками було дотримано низку вимог, що стосуються, зокрема, вибірок учасників та інструментів оцінювання. Якщо говорити про вибірку, то в усі три роки вона характеризувалася репрезентативністю для 25 регіонів (24 області й м. Київ), хоча водночас вона набула певної специфіки у 2024 та 2025 роках, адже учасниками моніторингу в ці роки вже були учні / учениці, які навчалися в НУШ за новими модельними програмами, тоді як учасниками дослідження 2023 року були шестикласники, які навчалися за програмами з української мови, створеними відповідно до Державного стандарту 2011 року.

Попри цю «зміну» в характеристиці вибірки, інструмент оцінювання зберіг свою тяглість: в усі роки проведення дослідження використовували ідентичні за змістом і структурою тести, укладені відповідно до тієї самої специфікації. Це стало можливим передусім з огляду на те, що програми з української мови не зазнали істотних змін після впровадження Державного стандарту базової середньої освіти 2020 року. Однак, урахувавши можливі зміни в програмах, з метою забезпечення кращої порівнюваності результатів, до структури тестів, використаних у 2024 та 2025 роках, включали так звані якірні завдання з тесту 2023 року, які слугували одним зі способів вирівнювання та зіставлення результатів учасників.

Таким чином, можна говорити про те, що результати моніторингу 2023–2025 років не тільки відображають основні тенденції та зміни в динаміці навчальних досягнень шестикласників з української мови в умовах поточних освітніх викликів, пов'язаних з повномасштабною війною, а й частково надають відомості про зміни, пов'язані з імплементацією НУШ в масову практику на рівні базової середньої освіти.

2.2.4.1. Порівняння основних статистичних характеристик тестів з української мови для 6 класу, використаних у 2023–2025 роках у межах моніторингу

Як було зазначено вище, для проведення моніторингу кожного року використовували тестові форми, створені за тією самою специфікацією. Відповідно, основні статистичні характеристики тестування за підсумками 2023–2025 років є подібними, про що свідчать дані в табл. 2.2.4.1.

Таблиця 2.2.4.1 Основні статистичні характеристики результатів тестувань з української мови за роками

Рік проведення моніторингу	2023	2024	2025
Вибірка учасників	5683	4448	4342
Максимально можливий бал	72	72	72
Максимально набраний бал	72	71	70
Середнє	32,25	34,59	34,86
Мода	29	28	25
Медіана	30	33	33
Стандартне відхилення	12,31	13,04	12,69

Тестові форми, використані в межах моніторингу, створювали, орієнтуючись на учнівство із середніми досягненнями. Відповідність тестових завдань рівням підготовленості учасників засвідчують наведені нижче графіки (рис 2.2.4.1), де показано узгодженість складності завдань з відповідними рівнями успішності учнівства, досліджена за допомогою IRT (із припущенням, що середній учень / середня учениця має рівень підготовленості 6,5 балів за шкалою 1–12). Як засвідчують графіки, у всі роки тестові форми містили завдання, що здебільшого корелювали з різними рівнями успішності шестикласників.

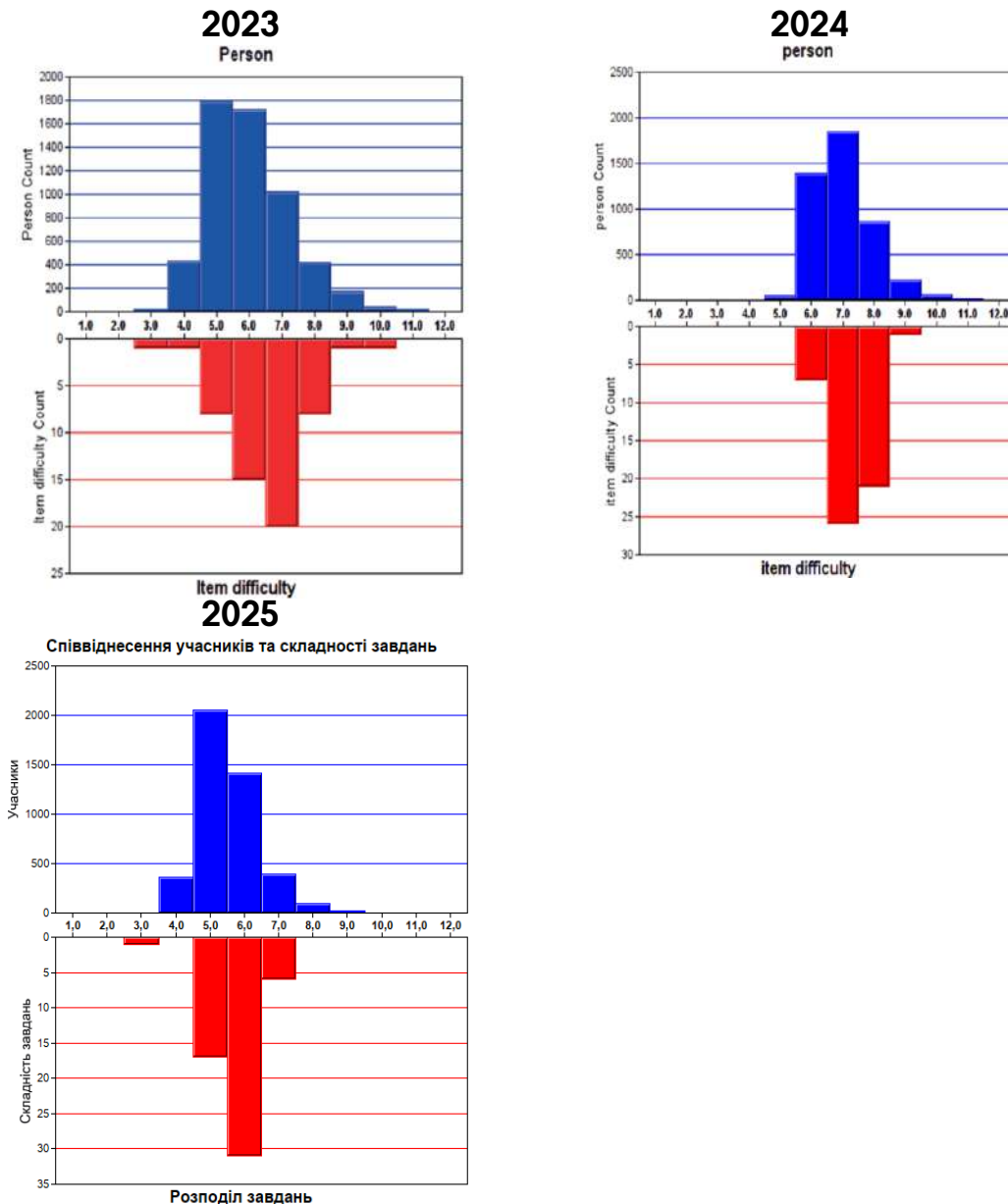

Рис. 2.2.4.1. Узгодженість рівня підготовленості учасників тестування та рівня складності тестових завдань (за моделлю IRT)

Спрямованість тестів на успішність середнього учнівства підтверджують і психометричні показники складності завдань (відсотки учнів / учнівства, спроможного виконати ті чи ті завдання). Як засвідчують дані на рис. 2.2.4.2, у всіх тестах більшість завдань належать до категорій легких і оптимальних (від 53% завдань у тесті 2023 року до 60% завдань у тесті 2025 року). Загалом середня складність тестових форм є оптимальною для всіх років проведення моніторингу: 44% – у 2023 році, 42% – у 2024 році та 47% – у 2025 році.

Інша психометрична характеристика тестових форм, а саме дискримінативність (або розподільна здатність), також відповідала потребам моніторингу. Середня дискримінативність завдань у 2023 році була хорошою (39%), а у 2024 та 2025 роках – дуже хорошою (43% і 41% відповідно), що забезпечувало передумови для належної диференціації учасників за рівнями підготовленості.

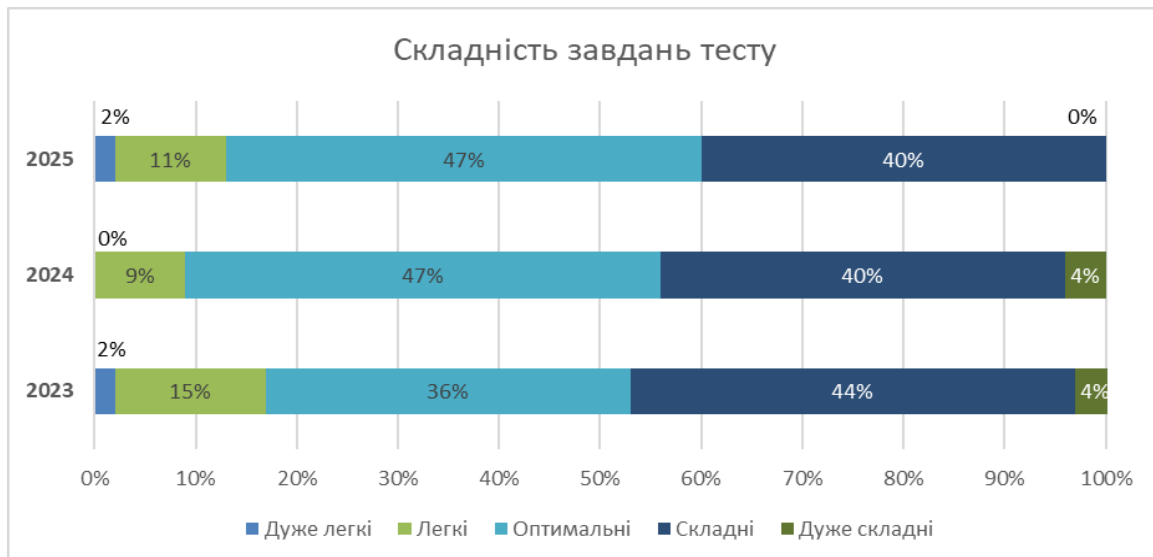

Рис. 2.2.4.2. Розподіл завдань тестів з української мови 2023–2025 років за рівнями складності

2.2.4.2. Порівняння успішності виконання шестикласниками тесту з української мови у 2023 - 2025 роках

Упродовж трьох років моніторингу характер розподілу учасників залежно від рівня їхньої успішності істотно не змінювався: найбільше учнів / учениць показували досягнення середнього рівня, дещо менше – достатнього й, очікувано, небагато було тих, хто досягав лише початкового рівня або ж був спроможний виявити високий рівень мовної компетентності (рис. 2.2.4.3). При цьому між першим і наступними двома етапами моніторингового дослідження означилася позитивна динаміка, яка виявляється в збільшенні відсотка учнів / учениць, які досягають достатнього та високого рівнів в опануванні української мови. Якщо у 2023 році таких було загалом 34%, то в останні два роки їх уже понад 40%. Це важлива тенденція, адже саме учнівство, яке досягає цих рівнів в адаптаційному циклі базової освіти набагато легше поглиблювати свою мовно-літературну компетентність у наступному, предметному, циклі.

Водночас дані, відображені на графіках на рис. 2.2.4.4, показують певні зміни між роками моніторингу в розподілі результатів учасників на шкалі 1–12, яку взято за основу під час проведення аналізу впливу різних контекстних чинників на досягнення з української мови. Як засвідчують графіки, загалом розподіли результатів є «дзвоноподібними» з вираженою гостротою «дзвонів», однак якщо у 2023 та 2024 роках основна когорта учасників зосереджувалася на рівні 7 і 8 балів, то у 2025 році спостережено зміщення на 6 і 7 балів. Тобто доводиться констатувати певне зниження загальної успішності шестикласників, хоча відповідне незначне падіння не вплинуло на розподіл результатів учасників за рівнями досягнень у чотирирівневій шкалі, прийнятій у моніторинговому дослідженні.

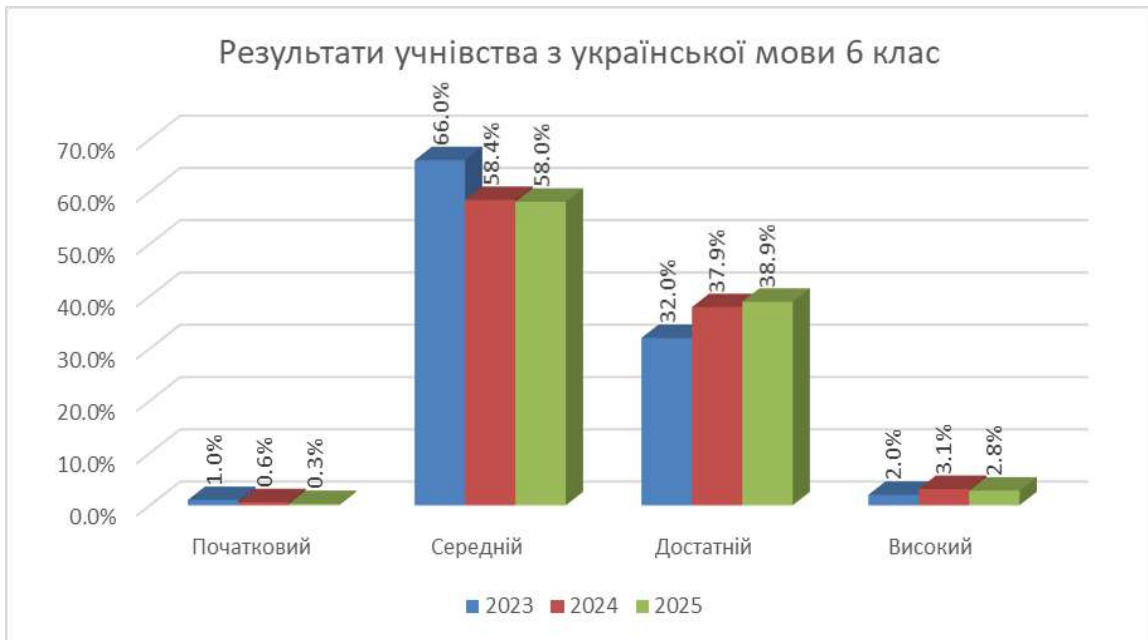

Рис. 2.2.4.3. Зіставлення результатів шестикласників з української мови за рівнями успішності в шкалі, прийнятій у моніторинговому дослідженні, упродовж 2023–2025 років

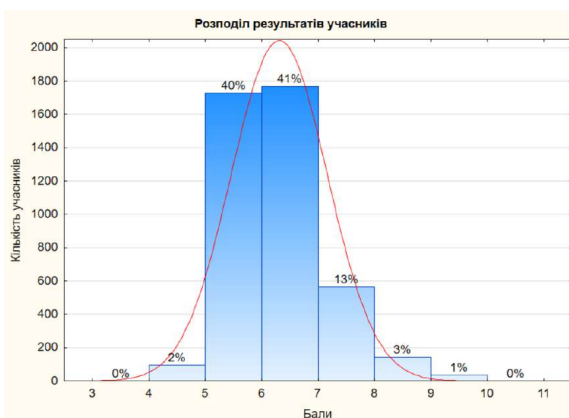
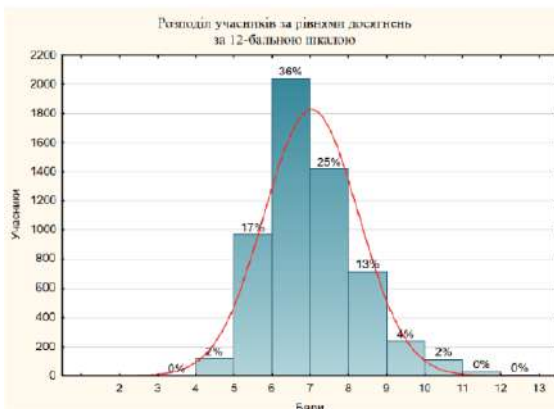

Рис. 2.2.4.4. Зіставлення результатів шестикласників з української мови за рівнями успішності в шкалі 1–12 упродовж 2023–2025 років

2.2.4.3. Порівняння успішності шестикласників у виконанні завдань за різними змістовими розділами курсу української мови

Розроблені на основі єдиної специфікації тести, які були використані в межах моніторингу в 2023–2025 роках, містили завдання з усіх змістових розділів курсу української мови, хоча співвідношення цих завдань і було різним (табл. 2.2.4.2). У деяких випадках поділ завдань за змістовими лініями проводили доволі умовно з огляду на те, що те саме завдання могло актуалізувати знання й уміння за різними змістовими лініями, що враховували у звітуванні за цим аспектом результатів тестування. Однак навіть за такого нерівномірного співвідношення завдань результати, отримані за підсумками їх використання, дають змогу простежити певні тенденції в успішності учнівства між трьома роками проведення моніторингу (рис. 2.2.4.5).

Таблиця 2.2.4.2 Розподіл тестових завдань з української мови за змістовими лініями

Змістова лінія	Кількість завдань	% від загальної кількості
Розвиток мовлення	5	9%
Лексикологія. Фразеологія	7	13%
Будова слова. Словотвір	4	7%
Синтаксис. Пунктуація	9	16%
Орфографія	11	20%
Морфологія	17	31%
Фонетика. Орфоепія	2	4%
Загалом	55	100%

Так, найбільш проблемними для шестикласників в усі роки були завдання, що передбачали демонстрування знань і вмінь з фонетики й орфоепії: спостерігається стійке падіння успішності за цим змістовим розділом із 34,0% у 2023 році до 23,8% у 2025 році. Це означає, що з кожним роком ці завдання шестикласники виконують дедалі гірше, із чим, імовірно, можна пов'язувати й відсутність динаміки в середній успішності виконання завдань на орфографію, частина з яких передбачає добре розуміння фонетичних явищ. Також дещо погіршилися результати в галузі синтаксису, хоча водночас спостерігаються позитивні зрушення у виконанні завдань, що стосуються морфології. Якщо говорити про певною мірою взаємопов'язані розділи «Будова слова. Словотвір» і «Лексикологія. Фразеологія», то тут середня успішність у різні роки моніторингу характеризувалася нестабільністю, однак усе ж саме ці теми є для

учнівства найлегшими, порівняно з тематикою інших змістових ліній курсу української мови.

На тлі погіршення або «нестабільності» середніх результатів за схарактеризованими мовними розділами певною мірою може тішити той факт, що впродовж трьох років спостерігається покращення спроможності учнівства працювати з текстом (розділ «Розвиток мовлення»). Показник успішності за цією лінією стабільно зростає: з 34% у 2023 році до 49,2% у 2025 році, що, з одного боку, може бути пов'язано з посиленням роботи вчительства у цьому напрямі, а з іншого, – певним при звичаєнням учнівства до формату завдань тестування, адже, як показує аналіз труднощів учнівства за цим мовним розділом, наведений у звітах за попередні роки, завдання на аналіз і оцінювання текстового матеріалу все ще залишаються складними для шестикласників, особливо для тих, хто виявляє початковий рівень успішності. Утім усе ж є достатні підстави стверджувати, що спостережуване покращення результатів за цим розділом є передусім віддзеркаленням більшої впевненості учнівства в роботі з текстовим матеріалом, адже, попри те, що завдання кожного року створювалися за тим самим зразком, усі вони стосувалися різних текстів.

На рис. 2.2.4.6 показано частки учнів / учениць залежно від їхнього рівня успішності у виконанні завдань за кожною змістовою лінією в конкретний рік проведення моніторингу. Тут сукупність завдань за кожною лінією розглянуто як своєрідний окремий «тест», а розподіл учасників за рівнями успішності відповідає частці виконаних ними завдань (0–15% – початковий рівень, 16–50% – середній, 51–85% – достатній, 86–100% – високий). Як можна бачити, між 2023–2025 роками спостерігається зменшення часток учнів / учениць на початковому рівні успішності за майже всіма змістовими розділами, крім «Фонетика. Орфоепія» та «Будова слова. Словотвір». У цьому розрізі також спостерігається поступове зменшення часток учнів / учениць із початковим рівнем успішності за розділом «Розвиток мовлення».

У зв'язку з обговоренням теми посилення читацької спроможності шестикласників принагідно варто зауважити, що поряд із цим за три роки проведення моніторингу окреслилася своєрідна тенденція до більш критичної оцінки молодшими підлітками себе як читачів, що засвідчують дані на рис. 2.2.4.7. Можливо, такий самокритичний підхід є одним зі свідчень запиту учнівства на продовження роботи в напрямі розвитку читацьких умінь, яка, як засвідчують дані моніторингу, дає певний результат.

Рис. 2.2.4.5. Зіставлення середньої складності завдань різних змістових ліній курсу української мови впродовж 2024–2025 років

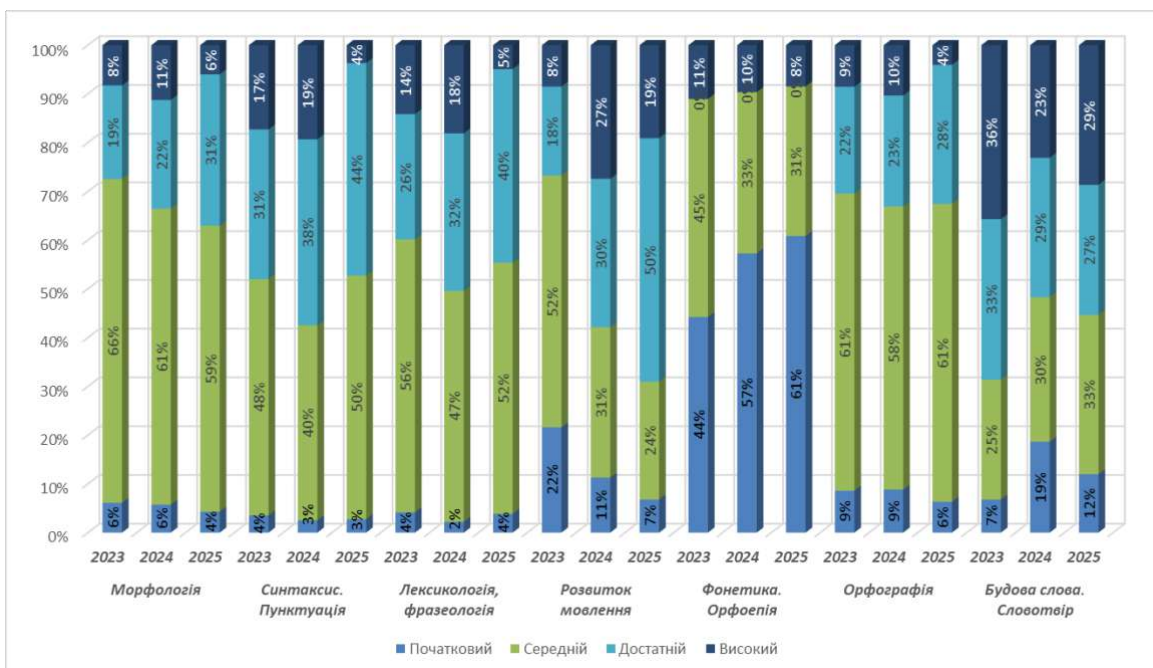

Рис. 2.2.4.6. Розподіл учасників за рівнями успішності у виконанні завдань різних змістових ліній курсу української мови впродовж 2023–2025 років

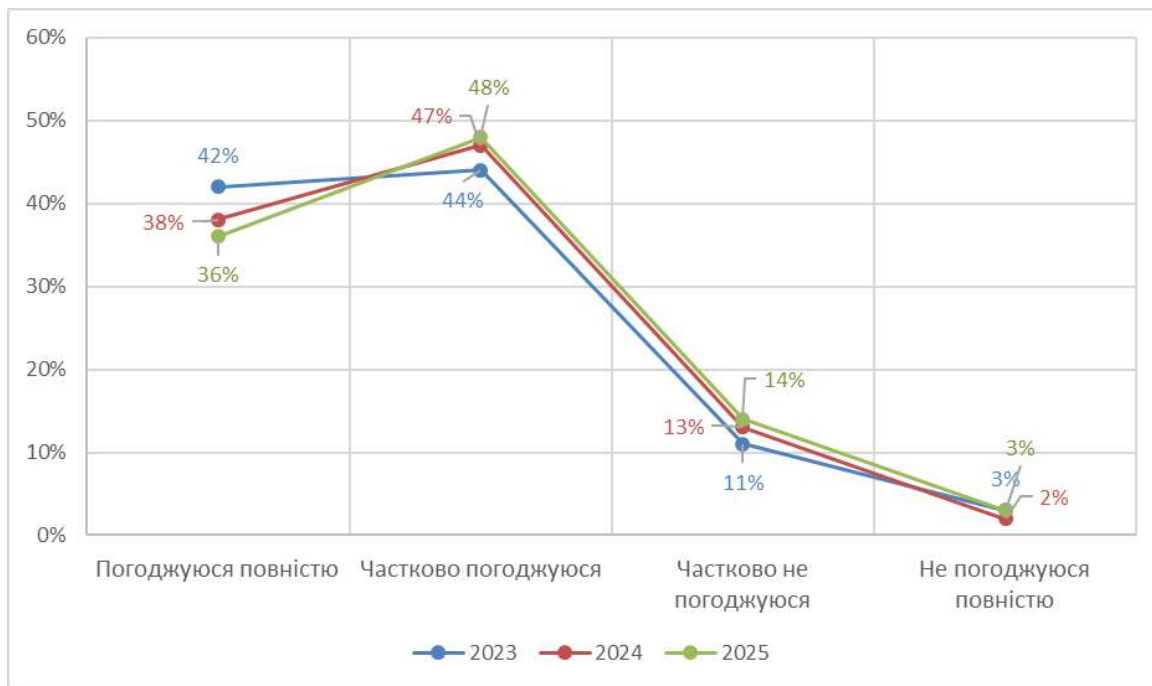

Рис. 2.2.4.7. Частки учнів / учениць залежно від ступеня їхньої згоди із твердженням «Я вправний читач / вправна читачка» за підсумками анкетування у 2023–2025 роках

2.2.4.4. Порівняння успішності шестикласників у виконанні завдань різних когнітивних рівнів

Крім аналізу успішності шестикласників в опануванні різних змістових розділів курсу української мови, за підсумками кожного року моніторингу проводили також вивчення того, наскільки учасники результативні в роботі із завданнями, для виконання яких необхідно актуалізувати різні когнітивні процеси (знання, застосування або міркування). Як засвідчує графік на рис. 2.2.4.8, у 2025 році, порівняно з двома попередніми роками дослідження, учасники мають дещо кращі успіхи у виконанні завдань на знання та міркування, натомість відмінність між середньою складністю завдань, що передбачали використання знань на практиці, між трьома роками моніторингу не є значною.

Той факт, що успішність шестикласників у виконанні завдань на міркування дещо покращилася, імовірно, можна частково пов'язати зі зміною підходів до формування відповідних умінь на уроках мови. Щонайменше такий висновок можна припустити, зважаючи на незначні зміни в тому, як учнівство відповідало на запитання анкети «Учитель/-ка української мови просить нас міркувати під час обговорення мовних тем». Як видно з даних на рис. 2.2.4.9, з 2023 року частка учнів / учениць, які були занадто оптимістичними у своїх оцінках, повідомляючи, що їхні вчителі на кожному уроці їх спонукають міркувати щодо мовних тем, поступово зменшувалася від року до року, натомість частки учнів / учениць, які були більш вираженими у своєму баченні навчальної діяльності, збільшувалися. Ці незначні зміни, можливо, і є тим опосередкованим показником змін у спроможності учнівства більш критично / об'єктивно бачити дійсність, що, до речі, підтверджують і дані, наведені вище на рис. 2.2.4.7.

Рис. 2.2.4.8. Зіставлення середньої складності завдань різних когнітивних вимірів упродовж 2023–2025 років

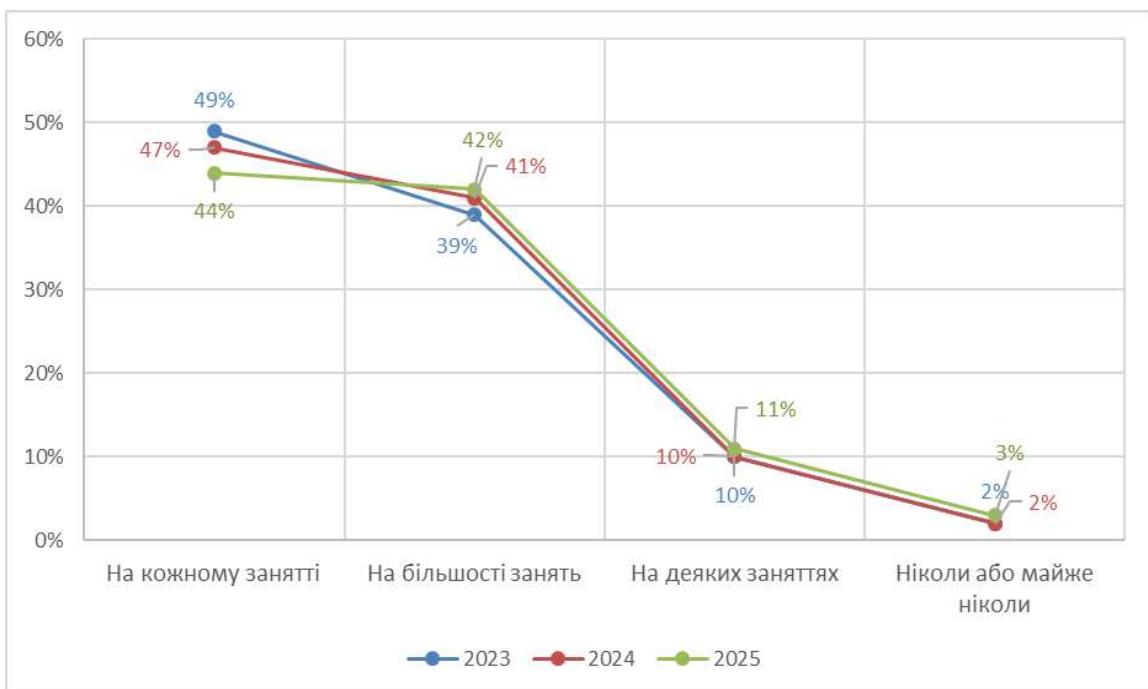

Рис. 2.2.4.9. Частки учнів / учениць залежно від ступеня їхньої згоди із твердженням «Учитель/-ка української мови просить нас міркувати під час обговорення мовних тем» за підсумками анкетування у 2023–2025 роках

2.2.4.5. Порівняння результатів опитування учасників і зв'язків різних чинників з успішністю виконання тесту з української мови у 2023–2025 роках

Дані, отримані за підсумками анкетувань, дають змогу простежити динаміку навчальних досягнень шестикласників з української мови у зв'язку з низкою об'єктивних і суб'єктивних чинників. Спостереження впродовж 2023, 2024 та 2025 років засвідчують, що більшість із-поміж чинників, інформацію про які отримано з учнів / учнівської анкети, є істотними, тобто так чи так впливають на успішність учнів / учнівства, а отже, потребують особливої уваги в контексті розгортання роботи з подолання освітніх втрат і покращення результатів молодших підлітків.

Далі в цьому підрозділі розглянуто зміни в статистичних показниках щодо досліджуваних чинників з першочерговою увагою до тих із них, які є істотними в аспекті зв'язку з успішністю шестикласників.

Стать учасників моніторингу

Як засвідчують дані в **табл. 2.2.4.3**, упродовж трьох років проведення моніторингу частки хлопців і дівчат у вибірках були майже однаковими (максимальна різниця до 2%). Щороку саме шестикласниці показували вищу успішність з української мови, порівняно з їхніми однолітками-шестикласниками, і ця різниця є статистично значущою. Утім успішність дівчат, як і хлопців дещо знизилася у 2025 році порівняно з попередніми двома роками дослідження.

Таблиця 2.2.4.3 Частки у вибірках і середній бал хлопців і дівчат у шкалі 1–12 за підсумками тестування у 2023–2025 роках

Рік	Частка у вибірці (дівчата)	Середній бал (дівчата)	Частка у вибірці (хлопці)	Середній бал (хлопці)
2023	50%	6.93	50%	6.66
2024	52%	7	48%	6.73
2025	49%	6.26	51%	6.04

Регіон, де розташований заклад освіти

Аналіз результатів шестикласників за 2023–2025 роки в регіональному розрізі свідчить про загальну тенденцію до зміщення успішності з початкового та високого рівнів до середнього та достатнього в шкалі рівнів, прийнятій у моніторинговому дослідженні. При цьому помітним є зростанням частки учасників, які досягли достатнього рівня у 2025 році (табл. 2.2.4.4).

Найбільш вираженою зміною у 2025 році, порівняно з попередніми роками моніторингу, у всіх регіонах є скорочення частки учнів / учениць, що досягли високого рівня у 2025 році. Найсуттєвіше падіння порівняно з попереднім роком зафіксовано в м. Києві (з 10,5% до 1,8%) та на Сході (із 13,4% до 6,3%). Поряд із цим у 2025 році спостерігається позитивна

тенденція до зменшення частки учасників на початковому рівні успішності в більшості регіонів порівняно з 2023 роком, зокрема на Півночі (з 0,6% до 0,1%) та Заході (з 0,5% до 0,1%). Винятком стали південні області, де частка учнів / учениць на початковому рівні дещо зросла до 0,7% у 2025 році. У 2025 році, порівняно з 2024 роком, спостерігається перехід значної частини учнівства із середнього на достатній рівень. Так, у м. Києві частка шестикласників з достатнім рівнем успішності зросла з 39,0% до 52,2%, на Сході – з 28,4% до 43,1%, а на Півдні та Півночі частки учнівства на достатньому рівні понад 36%.

Київ залишається лідером за часткою учнівства із достатнім рівнем успішності, однак водночас тут і зменшення групи шестикласників з високим рівнем досягнень є найвідчутнішим. Натомість центральні та західні області демонструють найбільшу стабільність у частці учнівства із середнім рівнем успішності з української мови (68,5% та 58,6% відповідно), хоча і тут спостерігається суттєве зменшення учнівства, яке показує результати високого рівня.

Варто зауважити, що, інтерпретуючи результати моніторингу в регіональному розрізі, необхідно зважати, що на Сході та Півдні більшість учнівства навчалася в усі роки проведення моніторингу дистанційно, а отже, проходила тестування за місцем перебування. Це певною мірою могло позначитися на загальних результатах учасників із цих регіонів. Утім, як свідчать результати тесту Краскела-Волеса, відмінності в успішності учнівства з різних регіонів в усі роки моніторингу є істотними.

Таблиця 2.2.4.4 Зміни в частках учнів / учениць за рівнями досягнень у розрізі регіонів у 2023–2025 роках

Регіон	Рівень досягнень	2023	2024	2025
Північ	Початковий	↑ 0,6 %	↓ 0,2 %	↓ 0,1%
	Середній	→ 62,1 %	↑ 63,4 %	↓ 60,9%
	Достатній	↓ 31,3 %	↓ 30,7 %	↑ 36,7%
	Високий	↑ 6,0 %	↑ 5,8 %	↓ 2,2%
м. Київ	Початковий	↑ 0,0 %	↑ 0,0 %	↑ 0,0%
	Середній	→ 48,1 %	↑ 50,5 %	↓ 46,0%
	Достатній	↑ 43,1 %	↑ 39,0 %	↑ 52,2%
	Високий	↓ 8,8 %	↓ 10,5 %	↓ 1,8%
Центр	Початковий	→ 0,3 %	↓ 0,2 %	↑ 0,4%
	Середній	↑ 70,1 %	↓ 61,6 %	↑ 68,5%
	Достатній	↓ 23,8 %	↑ 34,2 %	↑ 30,9%
	Високий	↑ 5,8 %	↑ 4,0 %	↓ 0,2%
Захід	Початковий	↑ 0,5 %	↓ 0,2 %	↓ 0,1%
	Середній	↑ 69,0 %	↓ 54,4 %	↓ 58,6%
	Достатній	↓ 27,1 %	↑ 37,4 %	↑ 38,8%
	Високий	↓ 3,5 %	↑ 7,9 %	↓ 2,5%
Схід	Початковий	→ 0,6 %	↑ 1,1 %	↓ 0,3%
	Середній	↑ 58,5 %	↑ 57,1 %	↓ 50,3%
	Достатній	↓ 29,5 %	↓ 28,4 %	↑ 43,1%
	Високий	↑ 11,3 %	↑ 13,4 %	↓ 6,3%
Південь	Початковий	→ 0,4 %	↓ 0,2 %	↑ 0,7%
	Середній	↑ 71,5 %	→ 66,5 %	↓ 60,3%
	Достатній	↓ 23,4 %	↓ 22,1 %	↑ 36,3%
	Високий	↓ 4,7 %	↑ 11,3 %	↓ 2,8%

Тип населеного пункту, де розташований заклад освіти

Як показано в **табл. 2.2.4.5**, у всі роки спостережень учнівство з міських закладів освіти отримувало вищі медіанні бали за підсумками тестування, порівняно з учнівством із сільської місцевості. Хоча у 2024 році було зафіксовано незначне зростання середньої успішності сільських школярів (тоді як показники міських залишилися на рівні 2023 року), проте у 2025 році учнівство із сіл доволі серйозно погіршило свої результати порівняно з попереднім роком (із 6,76 бала до 6,04 бала). І це зменшення більше, ніж у міських школах (із 6,94 до 6,26 бала). Таким чином, розрив між містом і селом залишається, на жаль, виразно помітним, і ця різниця є статистично значущою. Очевидно, у сільських школах передумови для досягнення високих результатів є дещо гіршими, ніж у міських. Утім констатуючи це, варто брати до уваги чимало інших чинників, зокрема соціально-економічні передумови в родинах у різних типах населених пунктів, на чому наголошують багато освітніх досліджень.

Таблиця 2.2.4.5 Частки у вибірках і середній бал учнів / учениць із міських і сільських закладів освіти в шкалі 1–12 за підсумками тестування у 2023–2025 роках

Рік	Частка учнів / учениць у вибірці (міські школи)	Середній бал (міські школи)	Частка учнів / учениць у вибірці (сільські школи)	Середній бал (сільські школи)
2023	73%	6.93	27%	6.57
2024	69%	6.94	31%	6.76
2025	78%	6.26	32%	6.04

Перебування шестикласників за кордоном

Оскільки моніторингове дослідження проводили на комп'ютерній основі, до вибірки учасників, крім дітей, які навчаються на території України, також включали шестикласників, які через війну вимушено перебувають за кордоном, однак продовжують навчатися в українських закладах освіти. Відсоток таких учасників моніторингу зменшувався від року до року: якщо у 2023 їх було 6%, то у 2024 – уже 4%, а у 2025 році – лише 3%.

Ця категорія учасників не є репрезентативною, тому робити широкого узагальнення на підставі даних моніторингу не можна, проте все ж можна констатувати, що результати тих шестикласників, які перебувають за кордоном, були істотно вищими, порівняно з результатами всіх інших учасників, у всі три роки проведення моніторингу. Щоправда, у цьому разі також не варто ігнорувати формату участі цієї категорії учнівства в моніторингу: усі вони проходили тестування за місцем перебування, а отже, на їхні результати могли певною мірою впливати інші чинники, пов'язані із цим.

Наявність статусу ВПО

У вибірках учасників моніторингу, крім шестикласників, які навчаються за кордоном, були також учні, які з різних причин, але передусім через війну, вимушено змінили місце проживання й набули статусу ВПО. У 2023 і 2024 роках таких учасників було по 7%, а у 2025 році частка їх збільшилася до 10%.

Якщо у 2023 році шестикласники зі статусом ВПО мали дещо вищу успішність, порівняно з іншими своїми однолітками, то у 2024 та 2025 роках статистичного зв'язку між успішністю шестикласників з української мови та наявністю в них статусу ВПО не було виявлено. Важливо також додати, що категорія учасників моніторингу, які мають статус ВПО, не є репрезентативною, тож попередні висновки не можна екстраполювати на загальну популяцію учнівства з відповідним статусом.

Формат навчання

Як видно з табл. 2.2.4.6, за три роки проведення моніторингу у вибірці учасників майже вдвічі збільшилася кількість учасників, які навчалися в очному форматі, що відбулося передусім за рахунок учнівства, яке перед цим навчалось в змішаному форматі. Натомість частка «дистанційників» після істотного зменшення у 2024 році, порівняно з 2023 роком, у поточному році моніторингу майже не змінилася.

Медіанне значення успішності учнівства на очній і змішаній формах навчання незначно відрізнялося впродовж трьох років моніторингу, натомість учні / учениці, які навчалися дистанційно, постійно показували вищі результати. Особливо помітною різниця стала у 2025 році. Так, відмінність між медіанними балами учнів / учениць, які навчалися очно і дистанційно, у 2025 році становить 0,51 (відповідно 6,09 проти 6,6), натомість у 2024 році її не було (6,88 в обох групах), а у 2023 році вона становила 0,36 (відповідно 6,66 проти 7,02).

Глибше вивчення цього питання дає підстави припускати, що виразно вища успішність категорії учасників, які навчалися в дистанційному форматі, пов'язана з іншими чинниками, аніж власне сам формат навчання. Тому робити висновки про більшу ефективність дистанційної освіти на рівні 6-х класів за результатами моніторингу 2025 року загалом немає підстав. У цьому разі більш виправдано орієнтуватися на показники 2024 року, коли було зафіксовано відносно подібні медіанні бали успішності всіх трьох категорій учасників. В умовах стабілізації освітнього процесу у 2024 році після значних ускладнень 2022 та 2023 років такі показники є найбільш вірогідними щодо відносно співмірної ефективності кожного з форматів навчання.

Таблиця 2.2.4.6 Частки учасників моніторингу залежно від формату навчання у 2023 – 2025 роках

Рік проведення моніторингу	Очно	Дистанційно	Змішано
2023	37%	34%	39%
2024	57%	26%	17%
2025	59%	24%	17%

Місце і спосіб проходження тестування

Кожного року орієнтовно п'ята частина учасників моніторингу (від 19% у 2025 році до 27% у 2023 році) проходила оцінювання дистанційно, тобто виконувала тести й заповнювала анкети, перебуваючи вдома. Саме ці учні / учениці стабільно показували дещо вищі результати, порівняно з тими шестикласниками, хто брав участь у моніторингу очно, перебуваючи в закладі освіти.

Різниця між медіанними балами цих груп учасників кожного року була істотною, однак якщо у 2023 та 2024 роках вона не була виразною, то у 2025 році результати учасників в дистанційному й очному форматах стали помітно відмінними (відповідно 6,6 бала проти 6,09 бала). Це дає підстави припускати, що певна частка учасників, які проходили тестування вдома, під час виконання тестових завдань потенційно могли користуватися певною сторонньою підтримкою, попри те, що організатори моніторингу забезпечували дистанційне відеоспостереження за перебігом тестування.

Звісно, цю гіпотезу неможливо верифікувати, однак такі помітні зміни в успішності учасників у 2025 році, порівняно з двома попередніми роками, усе ж важко пояснити впливом чинників на зразок комфортність умов проходження, нижчий рівень стресу через перебування вдома тощо. Щоправда, один із чинників може частково бути кваліфікований як такий, що потенційно міг вплинути на покращення результатів учасників цієї категорії. Ідеться про те, що учнівство, яке проходило тестування дистанційно, робило це, використовуючи власні гаджети, що, імовірно, могло сприяти більш ефективній їх роботі з тестовими матеріалами. Утім, навіть ураховуючи силу цього чинника, усе ж доводиться констатувати, що спостережена у 2025 році девіація, що виявилася в істотно кращих результатах учнів / учениць, які проходили тестування дистанційно, потребує глибшого дослідження. І в цьому контексті можна говорити про потребу дослідження навіть більш глобального аспекту: власне, того, наскільки в умовах освітнього процесу, що відбувається в дистанційному форматі, учительство загалом має змогу бути впевненим, що діти дотримуються принципів доброчесності у виконанні різноманітних навчальних і оцінювальних завдань. Це дослідницьке питання набуває особливої гостроти в умовах збільшення доступу учнівства (незалежно від соціально-економічного статусу) до різноманітних гаджетів, а також з огляду на неймовірно стрімкий розвиток штучного інтелекту, який може в режимі реального часу надавати підтримку в розв'язанні різних навчальних завдань.

Якщо говорити про спосіб проходження шестикласниками тестування й анкетування (власне, про те, з використанням якого гаджета шестикласники проходили тестування – власного чи шкільного / комп'ютера, планшета чи смартфона), то тут спостерігається очікувана закономірність, зумовлена тим, що більшість із тих учнів / учениць, які виконували тести на власних гаджетах, – це зазвичай ті ж учні, які навчалися дистанційно і проходили оцінювання за місцем перебування, натомість більшість шестикласників, які навчалися в очному або змішаному форматі, а отже, і проходили оцінювання здебільшого очно, користувалися технічними пристроями закладу. Так, у 2023 році на

шкільних комп'ютерах / ноутбуках / планшетах проходили тестування 65% учасників при 71% учасників, які проходили в цей рік оцінювання в школі, а у 2024 році та 2025 роках ці показники відповідно становили 67% і 76% та 75% і 81%.

Зважаючи на схарактеризовану в попередньому пункті ситуацію з успішністю учнів / учениць, які навчалися дистанційно, цілком очікуваним є те, що в усі три роки учасники моніторингу, які проходили тестування з власних гаджетів, показували дещо вищу успішність. Тому в розрізі способу проходження увагу привертає тільки невелика група учнів / учениць, які проходили тестування на своїх смартфонах: саме такі учасники показували істотно нижчі результати кожного року, що можна, безперечно, пов'язувати з незручністю виконання завдань тестів на малих екранах.

Цифрова вправність учнівства

Як засвідчують дані в **табл. 2.2.4.7**, значних змін у показниках того, як шестикласники оцінюють власну цифрову грамотність, за роки проведення моніторингу не спостерігається. Однак кожного року були отримані додаткові свідчення того, що ступінь упевненості й управності учнівства користуванні цифровими технологіями пов'язаний з успішністю з української мови: ті шестикласники, які повністю або частково погоджувалися із запропонованими твердженнями, показували істотно вищі результати за підсумками тестування. Це ще раз переконує у важливості формування в учнівствастійких навичок роботи з цифровими технологіями, дотримуючись принципів доцільності й збалансованості.

Таблиця 2.2.4.7 Частки учасників моніторингу залежно від відповідей на твердження щодо обізнаності з ІКТ у 2023–2025 роках

	Я вправний/-а у користуванні гаджетами			Я легко знаходжу потрібну інформацію в інтернеті			Я легко орієнтувався/-лася на платформі, де проходило тестування		
	2025	2024	2023	2025	2024	2023	2025	2024	2023
Погоджуюся повністю	69%	67%	68%	58%	57%	57%	68%	66%	67%
Частково погоджуюся	27%	29%	28%	35%	36%	35%	26%	28%	26%
Частково не погоджуюся	3%	3%	3%	5%	6%	7%	5%	5%	5%
Не погоджуюся повністю	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%

Соціально-економічні передумови

Соціально-економічні передумови для навчання, власне, достатки родини й спроможність її забезпечити дітей необхідними умовами для навчання, вважають одним з найважливіших чинників, що впливає на навчальну успішність. Хоча в «соціально-економічному блоці» учнівської анкети в межах моніторингів 2023–2025 років запитували лише про окремі аспекти, що характеризують родинний добробут, утім, і цих даних достатньо, щоб укотре підтвердити тезу: умови, які має дитина вдома, пов'язані з її результатами навчання.

З-поміж питань «соціально-економічного блоку» були питання, що стосуються наявності й кількості друкованих матеріалів для навчання вдома, наявності і кількості технічних пристроїв, які є в особистому користуванні учнів / учениць, а також наявності окремого місця для навчання вдома.

Як свідчать дані опитувань 2023 та 2024 року, серед шестикласників поступово збільшується частка тих, хто не тільки володіє одним власним гаджетом, а має їх 2 і більше. Так, у перший рік моніторингу про це повідомили 38% учасників, а у 2024 році таких було вже 50%. Тобто йдеться про те, що в умовах поточних викликів війни батьківство намагається забезпечити своїх дітей всіма потрібними технічними пристроями, що можуть, зокрема, бути використані й у навчанні. Позитивну динаміку засвідчують і дані в таблиці 2.2.4.8. Як можна бачити, у 2025 році про наявність власного смартфона, комп'ютера / ноутбука або планшета / айпада повідомляли значно більші частки учасників моніторингу, порівняно з попередніми двома роками.

Дослідження впродовж трьох років питання про зв'язок наявності й кількості гаджетів у користуванні учнівства успіхів у навчанні свідчило про відсутність виразного зв'язку. Водночас, якщо враховувати наявність зв'язку між цифровою впевненістю та успішністю (про що йшлося в попередньому пункті), то стає зрозумілим, що передумовою для цього зв'язку є, зокрема, доступність відповідних гаджетів для учнівства.

Крім цифрових ресурсів, важливою передумовою для навчання є друковані ресурси. Як засвідчують табличні дані нижче, попри поступове збільшення кількості технічних пристроїв у власності дітей, зменшення частки учнів / учениць, у яких удома немає друкованих навчальних матеріалів, за останні роки не спостерігається. Це важливі дані, адже стійкий позитивний зв'язок у всі три роки спостережень простежується саме між наявністю книжок удома й успішністю шестикласників.

Так само, за даними 2023–2025 років, є підстави говорити про виняткову важливість наявності в молодших підлітків особистого простору вдома для досягнення ними кращих результатів, адже саме ті діти, які мають такий простір – окрему кімнату або бодай окреме робоче місце для занять – показують істотно вищі результати в навчанні. У цьому аспекті позитивним є те, що за три роки досліджень спостерігається мінімальна, але позитивна динаміка в спроможності родин забезпечувати дітей особистим простором (див. рис. 2.2.4.10).

Таким чином, домашні умови, створені батьківством для дітей удома, відіграють важливу роль у досягненні вищих рівнів успішності (докладніше про окремі питання можна дізнатися з додатків до цього розділу).

Таблиця 2.2.4.8 Частки учасників моніторингу залежно від наявності в них гаджетів і друкованих навчальних матеріалів у 2023–2025 роках

Наявність	Власний мобільний телефон / смартфон			Власний комп'ютер / ноутбук			Власний планшет / айпад / хромбук			Друковані книжки, зокрема художні, та інші матеріали, необхідні для навчання		
	2025	2024	2023	2025	2024	2023	2025	2024	2023	2025	2024	2023
Не маю	5%	18%	17%	45%	60%	60%	59%	74%	82%	20%	30%	26%
Маю	95%	82%	83%	55%	40%	40%	41%	26%	18%	80%	70%	74%

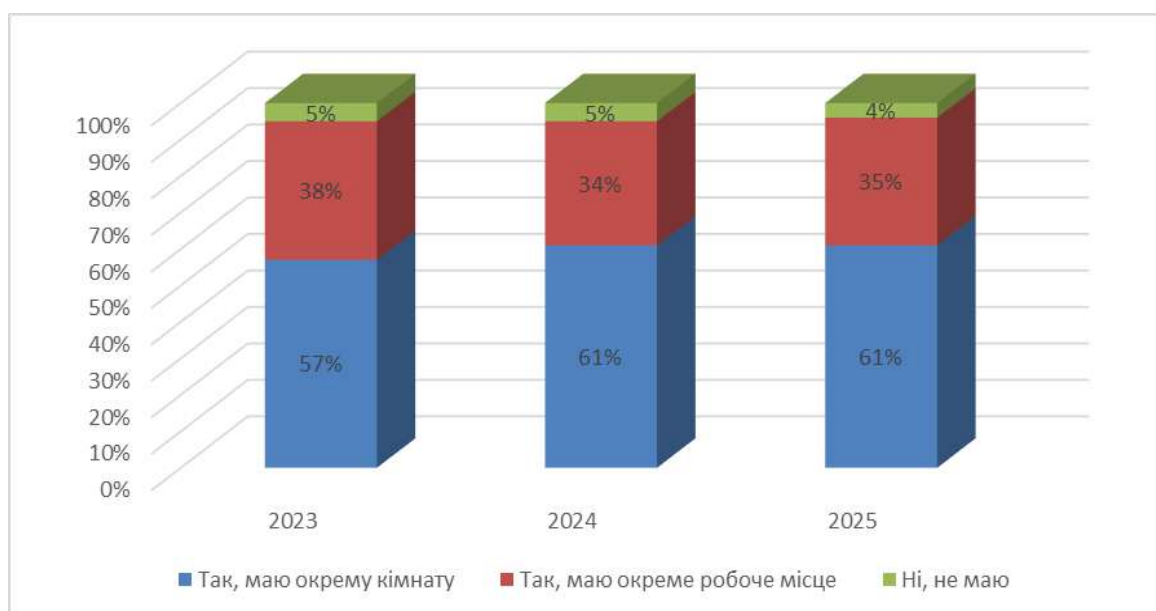

Рис. 2.2.4.10. Частки шестикласників залежно від наявності в них удома особистого простору для навчання у 2023–2025 роках

Учительські практики

Крім домашнього середовища, важливу роль у підвищенні навчальних показників відіграє школа, зокрема те, як організовує роботу з учнями / учнівством учительство в класі. Адже, як засвідчують дані трьох років моніторингу, ті практики, які реалізують учителі на уроках української мови, мають істотний вплив на досягнення учнівства.

Насамперед потрібно зазначити, що аналіз даних, отриманих на підставі анкетування учнів / учениць у 2023 – 2025 роках, свідчить, що «донушівські практики» (дані 2023 року) і «нушівські» (дані 2024 і 2025 років) істотно не різняться, якщо брати до уваги відповіді учнів / учениць на запитання анкети щодо активностей, які пропонує вчительство на уроках. Переконують у цьому дані, зокрема, наведені в табл. 2.2.4.9. Як можна бачити, показники незгоди або повної незгоди із твердженнями щодо якості пояснень та інструкцій учителя залишаються відносно

стабільними. Коли ж ідеться про повну або часткову згоду із відповідними твердженнями, то тут від року до року спостерігаються лише незначні перерозподіли в поглядах учнівства. Подібна картина характеризує й думку учнівства щодо компетентизації освітнього процесу (див. рис. 2.2.4.9 вище, де показано розподіл відповідей учнівства у 2023–2025 роках щодо твердження «Учитель/-ка української мови просить нас міркувати під час обговорення мовних тем»). Тобто загалом доводиться констатувати, що з упровадженням НУШ на рівні адаптаційного циклу базової середньої освіти показових змін у роботі вчителів не відбулося. На жаль, донині ледь не кожен десятий шестикласник до цього часу відчуває брак уваги до своїх потреб, що призводить до нерозуміння матеріалу, а отже, і погіршення успішності. Так само, як майже кожен восьмий учень / учениця не отримує на уроках української мови достатньо шансів розвинути свою спроможність міркувати, хоча саме розвиток цього вміння істотно пов'язаний з успішністю, про що свідчать результати дослідження за всі три роки.

Якість пояснень навчального матеріалу та чітке інструктування щодо навчальної діяльності, а також системна орієнтація на показ учнівству того, як мовні знання можуть бути корисними в житті, і надання можливості обговорювати мовні (та й позамовні, життєві) теми на уроках – це те, що точно необхідно посилювати в НУШ задля покращення успішності молодших підлітків. Власне, ідеться про посилення ролі вчителя як фасилітатора, який керує роботою й спонукає до міркування, пошуків і знаходження учнівством власних відповідей.

Таблиця 2.2.4.9 Частки учасників моніторингу залежно від ступеня згоди з відповідними твердженнями анкети у 2023 – 2025 роках

	На уроках української мови мені завжди зрозуміло, що саме учитель/-ка хоче, щоб я зробив/-ла			Учитель/-ка завжди зрозуміло пояснює теми з української мови			Учитель/-ка української мови пояснює нам кожен тему доти, поки ми не зрозуміємо матеріал добре		
	2025	2024	2023	2025	2024	2023	2025	2024	2023
Погоджуюся повністю	↓ 46%	↑ 48%	⇒ 47%	⇒ 66%	↓ 64%	↑ 68%	⇒ 59%	↓ 58%	↑ 60%
Частково погоджуюся	↑ 44%	↓ 42%	⇒ 43%	⇒ 27%	↑ 28%	↓ 25%	⇒ 31%	↑ 31%	↓ 30%
Частково не погоджуюся	8%	9%	8%	5%	6%	5%	8%	8%	7%
Не погоджуюся повністю	2%	1%	2%	1%	1%	2%	2%	3%	3%

Учнівські практики

Попри те, що певна частка учнівства, як було констатовано вище, не завжди має змогу на уроках української мови отримати належне пояснення навчального матеріалу від свого вчителя, учасники моніторингу водночас усе ж найчастіше згадують саме своїх учителів як тих, до кого вони звернуться в разі нерозуміння мовних тем. У всі три роки проведення опитувань у межах моніторингу цей показник залишався відносно стабільним (64-65%). Тобто майже дві третини учнів / учениць фактично в такий спосіб повідомляли, що в разі виникнення утруднень у навчанні вони впевнені в тому, що їм буде надано потрібну підтримку саме їхнім учителем. Такий шкільний контекст і така навчальна тактика є позитивною ознакою освітнього процесу, про що свідчить статистична значущість різниці між медіанними балами цієї категорії та інших категорій учнівства, які обирали такі варіанти подолання навчальних проблем, як звернення до репетитора, старших братів чи сестер, друзів тощо.

Водночас за підсумками трьох років також можна констатувати, що найкращі результати показують усе ж не ті, хто піде по допомогу до вчителя, а ті, хто в ситуаціях виникнення навчальних питань, звернується до своїх батьків / опікунів. Прикметно, що частка таких учнів / учениць також зберігає сталість (16-17%), як, на жаль, і частка тих шестикласників, які в подібних ситуаціях не планують ні до кого звертатися (8-9%) і хто, зрозуміло, показує найнижчу успішність порівняно з усіма іншими.

Протиставлення цих двох категорій шестикласників у попередньому абзаці не випадкове, адже стабільність наведених показників упродовж трьох років моніторингу фактично свідчить про те, що істотних змін на рівні базової середньої освіти загалом не спостерігається попри впровадження нових підходів залучення учнівства, визначальних для НУШ. Майже кожен десятий шестикласник і надалі залишається, на жаль, сам на сам зі своїми навчальними проблемами, не бажаючи звертатися по допомогу ані до вчителя, ані до батьків. І ця проблема потребує особливої уваги з боку шкільної спільноти, зважаючи на те, що в багатьох випадках батьки не можуть виступати тими, хто здатний допомогти дітям у навчанні (крім, можливо, тих 16-17%, які дійсно залучені до навчального контексту своїх дітей). Натомість учительство має змогу вчасно виявляти таких дітей і пропонувати їм допомогу.

У цьому контексті провідна роль учителів полягає не тільки в тому, щоб дохідливо пояснювати навчальний матеріал, показувати його практичну корисність, а насамперед у тому, щоб забезпечувати на уроках такі умови, які знаходять позитивний психоемоційний відгук у молодших підлітків. Той факт, що у 2025 році частки учнів / учениць, які з вивченням української мови та уроками української мови пов'язують негативні емоції, зменшилися, можна інтерпретувати як добрий знак, що може перетворитися на тенденцію. Ці зміни мають продовжуватися, оскільки саме позитивне ставлення до предмета, як засвідчують дані за всі три роки спостережень, пов'язане з підвищенням успішності (див. табл. 2.2.4.10).

Таблиця 2.2.4.10 Частки учасників моніторингу залежно від ступеня згоди з відповідними твердженнями анкети у 2023–2025 роках

	Вивчення мов — це не моя сильна сторона			Краще б у мене не було уроків української мови			Уроки української мови мене засмучують			Я завжди нервую, коли думаю про уроки мови			Уроки української мови нудні		
	2025	2024	2023	2025	2024	2023	2025	2024	2023	2025	2024	2023	2025	2024	2023
Погоджуюся повністю	↓15%	↓15%	↑16%	↓6%	↓6%	↑8%	↓9%	↓10%	↑11%	↓8%	↓9%	↑12%	↓7%	↓8%	↑9%
Частково погоджуюся	↔35%	↑35%	↓34%	↓11%	↑13%	↑12%	↓14%	↑16%	↑16%	↓15%	↑18%	↑19%	↓16%	↑17%	↑17%
Частково не погоджуюся	30%	29%	27%	22%	22%	20%	23%	23%	23%	26%	26%	24%	30%	30%	28%
Не погоджуюся повністю	20%	21%	23%	61%	59%	61%	54%	51%	50%	51%	47%	45%	47%	45%	46%

Виконання домашніх завдань

Як видно з рис. 2.2.4.11, упродовж трьох років спостережень поведінкова модель шестикласників щодо самостійної роботи з опанування української мови не зазнала істотних змін: більшість учнівства (від 83% у 2023 та 2024 роках до 86% у 2025 році) витрачає на виконання домашніх завдань менше години. Таке навантаження, як засвідчує аналіз, дає найкращі результати. Водночас так само упродовж трьох років моніторингу підтверджується те, що учні, які витрачають на роботу з української мови вдома більше двох годин або взагалі не виконують домашніх завдань, показують істотно гірші результати, особливо остання категорія шестикласників (яких стабільно 2%). Таким чином, відмова від роботи вдома або надмірне навантаження (понад 2 години) ведуть до зниження успішності. Утім ті учні, які вимушені витратити на роботу вдома понад дві години свого часу (а це, можна припустити, передусім підлітки з певними труднощами в навчанні) усе ж системно показують кращі результати, ніж ті, хто не докладает жодних зусиль. Відповідно, зусилля вчительства мають бути спрямовані саме на критичну категорію дітей, які вже в 6-му класі не виявляють зацікавлення в покращенні своїх результатів. Важливу за цих умов є також системна робота з батьківством.

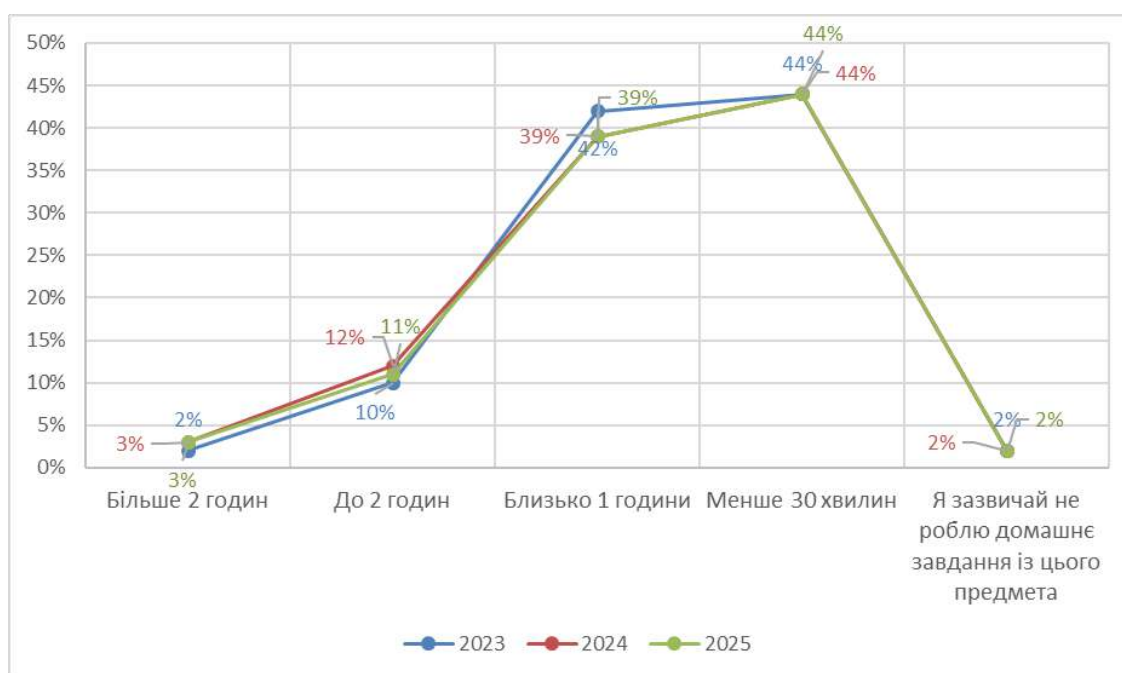

Рис. 2.2.4.11. Частки шестикласників залежно від часу, який вони витрачають на виконання домашніх завдань, у 2023–2025 роках

Об'єктивність оцінки навчальних завдань і власних сил

Навчання – це різноаспектна діяльність, яка може бути полегшена, якщо дитина об'єктивно оцінює свої сильні й слабкі сторони, а отже, може перерозподіляти зусилля, щоб зосереджуватися на тому, що допоможе досягти кращих результатів. На жаль, як засвідчують дані трьох років моніторингу, шестикласники ще не завжди спроможні критично оцінювати власні сили через розуміння складності навчальних завдань. Як засвідчують дані на рис. 2.2.4.12, більш ніж кожен п'ятий учасник дослідження оцінював завдання тесту з української мови як дуже легкі, і така «переоцінка» власних сил позначалася на успішності: ця категорія учасників отримувала в середньому нижчий медіанний бал, порівняно з тими, хто був більш поміркований і обирав оцінки «частково погоджуюся» або «частково не погоджуюся». Зрозуміло, що найнижчі результати показували ті учні / учениці, які оцінювали завдання тесту як складні, попри те, що загалом тести в усі роки проведення моніторингу були розраховані на «середнього учня». Однак усе ж цю категорію учнівства можна вважати більш об'єктивною щодо оцінки власних сил, аніж тих, хто, переоцінюючи власну самоефективність, наражає себе на ризик докладення зусиль, які не співмірні навчальному завданню. У цьому контексті варто зазначити, що підходи формувального оцінювання, які актуалізує НУШ, можуть сприяти подоланню цієї проблеми за умови системного застосування їх в освітньому процесі.

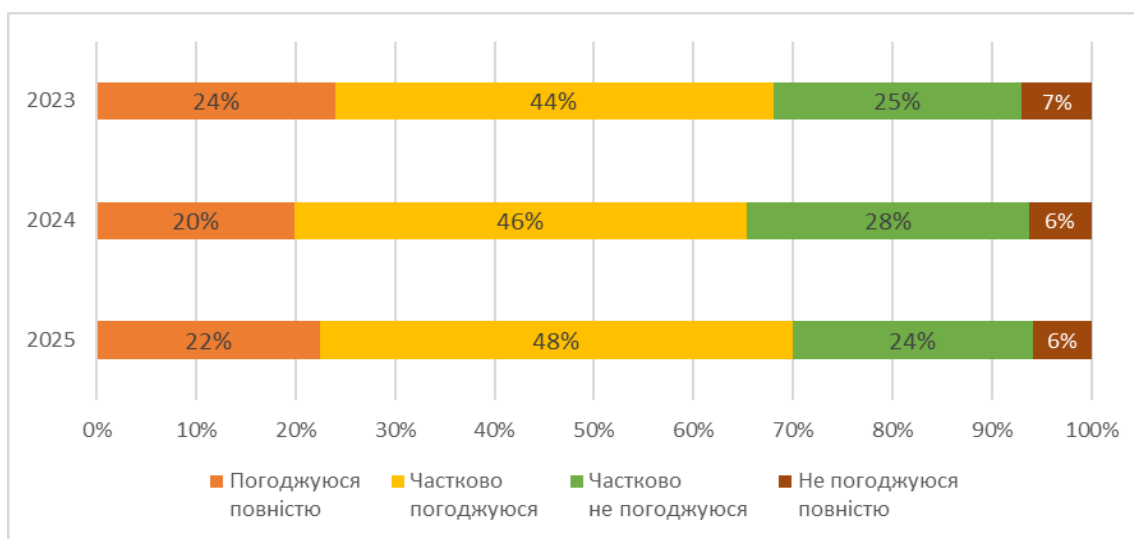

Рис. 2.2.4.12. Частки шестикласників залежно від ступеня згоди із твердженням «Тест з української мови, який я виконував/-ла, здався мені легким» у межах моніторингу 2023–2025 років

Узагальнюючи спостереження, наведені в цьому підрозділі, можна констатувати, що в досліджуваний період (2023–2025 роки) на рівні адаптаційного циклу базової середньої освіти спостерігалися певні позитивні зміни, як-от збільшення часток учнів / учениць, які мають змогу навчатися очно, мають власні цифрові пристрої і, відповідно, стають більш цифрово грамотними, а також учнів / учениць, які більш позитивно сприймають вивчення української мови й почуваються впевненими у власних силах. Беручи до уваги, що ці зміни відбувалися в умовах

організації освітнього процесу в час повномасштабної війни, можна стверджувати, що наша освітня система певною мірою стабілізувалася.

Водночас доводиться також визнавати, що кардинальних, виразно помітних змін у підходах до навчання української мови після впровадження НУШ, на жаль, наразі не відбулося. Безперечно, позитивним є те, що частки учнів / учениць, які погоджуються із твердженнями на зразок *«Вивчення мов – це не моя сильна сторона»*, *«Краще б у мене не було уроків української мови»*, *«Уроки української мови мене засмучують»*, *«Я завжди нервую, коли думаю про уроки мови»*, *«Уроки української мови нудні»*, хай і незначно, але зменшувалися рік від року, що може певною мірою свідчити про зміни в організації освітнього процесу, спрямовані на зацікавлення учнівства навчанням. Однак на тлі цього все ж викликає занепокоєння те, що з боку вчительства ще немає належної реакції на запит учнівства отримувати вичерпні й зрозумілі пояснення навчальних тем і чіткі інструкції щодо навчальної діяльності. А це те, що істотно впливає на успішність молодших підлітків. Отже, питання змін у практиках викладання української мови потребує особливої уваги в найближчій перспективі, якщо метою є значущо покращити успішність учнівства у визначальний для його подальшого освітнього поступу період – перехід від початкової школи до предметного циклу базової середньої освіти.

Розділ 3.

Результати моніторингового дослідження. 8 клас

3.1. Результати тестування та анкетування учнів 8 класу з математики

3.1.1. Характеристика тесту з математики для 8 класу

Тест з математики для 8-го класу складався з трьох субтестів. Субтест 1 «Алгебра. Рівняння і системи рівнянь» містив 9 тестових завдань, і на його виконання учасники тестування мали 30 хвилин. Субтест 2 «Алгебра. Числа і вирази, функції» містив 12 тестових завдань, і на його виконання учасники тестування мали 30 хвилин. Субтест 3 «Геометрія» містив 13 тестових завдань, і на його виконання учасники тестування мали 40 хвилин.

Загальна довжина тесту з математики становила 34 тестових завдання різних форм. На виконання всіх завдань учасники мали 100 хвилин. За правильне виконання всіх завдань тесту можна було отримати максимально 46 тестових балів.

3.1.1.1. Змістові лінії

Відповідно до чинної навчальної програми з математики для 7-х та 8-х класів, розробленої на основі Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти 2011 року, математичний зміст тесту структуровано за такими змістовими лініями: числа і вирази; рівняння і нерівності; функції; геометричні фігури і геометричні величини. Розподіл тестових завдань за змістовими лініями відображено в Таблиці 3.1.1.1.

Таблиця 3.1.1.1. Розподіл тестових завдань за змістовими лініями

Змістова лінія	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості
Числа і вирази	7	21%
Рівняння і нерівності	9	26%
Функції	5	15%
Геометричні фігури і геометричні величини	13	38%
Усього	34	100%

3.1.1.2. Когнітивні виміри та експертна оцінка складності завдань

Для визначення рівня оволодіння програмовим матеріалом з математики необхідно мати завдання різних когнітивних вимірів. Добірка містить тестові завдання трьох когнітивних вимірів: знання, застосування та міркування.

Розподіл тестових завдань за когнітивними вимірами відображено в Таблиці 3.1.1.2.

Таблиця 3.1.1.2. Розподіл тестових завдань за когнітивними вимірами

Когнітивний вимір	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості
Знання	10	29%
Застосування	16	47%
Міркування	8	24%
Усього	34	100%

Розподіл тестових завдань за складністю відповідно до експертної оцінки відображено в Таблиці 3.1.1.3.

Таблиця 3.1.1.3. Розподіл тестових завдань за складністю відповідно до експертної оцінки

Експертна оцінка складності	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості
Легкі	10	29%
Оптимальні	23	68%
Складні	1	3%
Усього	34	100%

3.1.1.3. Форма тестових завдань та нарахування балів відповідно до форми

Усі завдання в тесті є завданнями закритої форми: з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох варіантів, з вибором однієї правильної відповіді з п'яти варіантів, з вибором однієї правильної відповіді з восьми варіантів і на встановлення відповідності.

Розподіл тестових завдань за формою відображено в Таблиці 3.1.1.4.

Таблиця 3.1.1.4. Розподіл тестових завдань за формою

Форма	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості
Вибір однієї правильної відповіді з чотирьох варіантів	12	35,3%
Вибір однієї правильної відповіді з п'яти варіантів	11	32,4%
Вибір однієї правильної відповіді з восьми варіантів	10	29,4%
Встановлення відповідності	1	2,9%
Усього	34	100%

За кожне правильно виконане завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох чи п'яти варіантів учасники отримали 1 бал, з вибором однієї правильної відповіді з восьми варіантів – 2 бали, за кожен правильно встановлену відповідність учасники отримали 1 бал. Нарахування тестових балів відповідно до форми відображено в Таблиці 3.1.1.5.

Таблиця 3.1.1.5. Нарахування тестових балів відповідно до форми

Форма	Кількість завдань	Кількість можливих балів за одне завдання	Максимально можлива кількість набраних балів
Вибір однієї правильної відповіді з чотирьох варіантів	12	0-1	12
Вибір однієї правильної відповіді з п'яти варіантів	11	0-1	11
Вибір однієї правильної відповіді з восьми варіантів	10	0-2	20
Встановлення відповідності	1	0-1-2-3	3
Усього	34		46

3.1.2. Результати виконання тесту з математики для 8 класу

Усього в тестуванні з математики взяли участь 4246 учнів та учениць 8-х класів. Основні статистичні характеристики результатів тестування з математики для 8 класу відображені у Таблиці 3.1.2.1.

Таблиця 3.1.2.1. Статистичні характеристики результатів тестування з математики (за тестом загалом)

Назва характеристики	Кількісне значення
Вибірка	4246
Максимально можливий бал	46
Максимально набраний бал	46
Середнє	20.47
Мода	11
Медіана	19
Стандартне відхилення	10.178
Асиметрія	0.505
Ексцес	-0.583

3.1.2.1. Розподіл учасників за кількістю набраних балів

Розподіл учасників за кількістю набраних балів, у відсотках від загальної кількості тих, хто взяв участь у тестуванні, наведено на Рисунку 3.1.2.1.

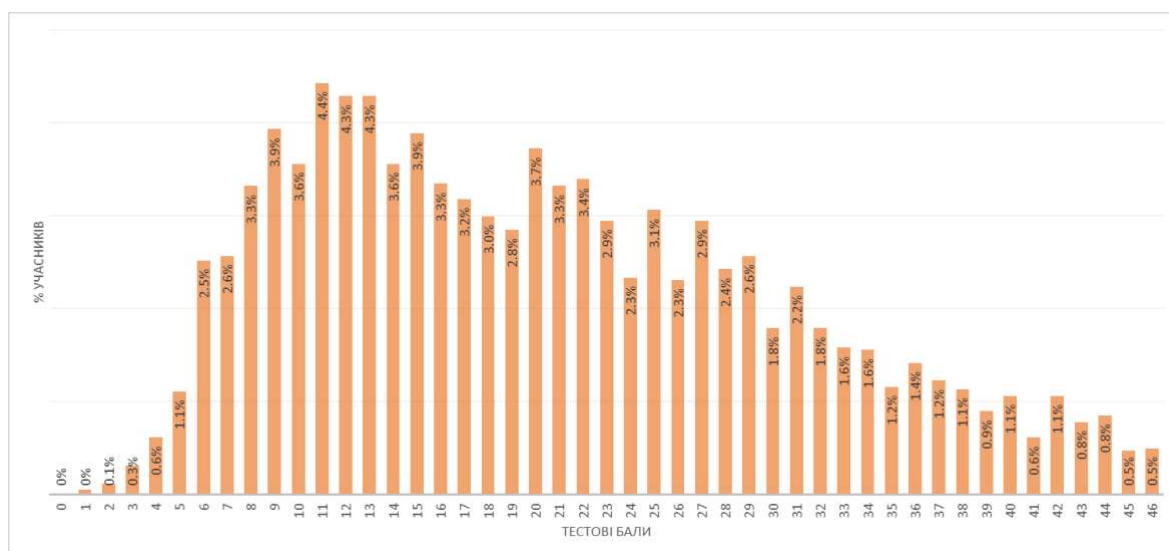

Рисунок 3.1.2.1. Розподіл учасників за кількістю набраних балів

Учасників, які набрали від 0 до 6 балів, вважають такими, які перебувають на початковому рівні досягнень з математики, від 7 до 23 балів – на

середньому, від 24 до 39 балів – на достатньому, від 40 до 46 балів – на високому.

3.1.2.2. Розподіл учасників за рівнями досягнень

Переважає більшість учасників тестування з математики отримали результати середнього рівня (див. Рисунок 3.1.2.2).

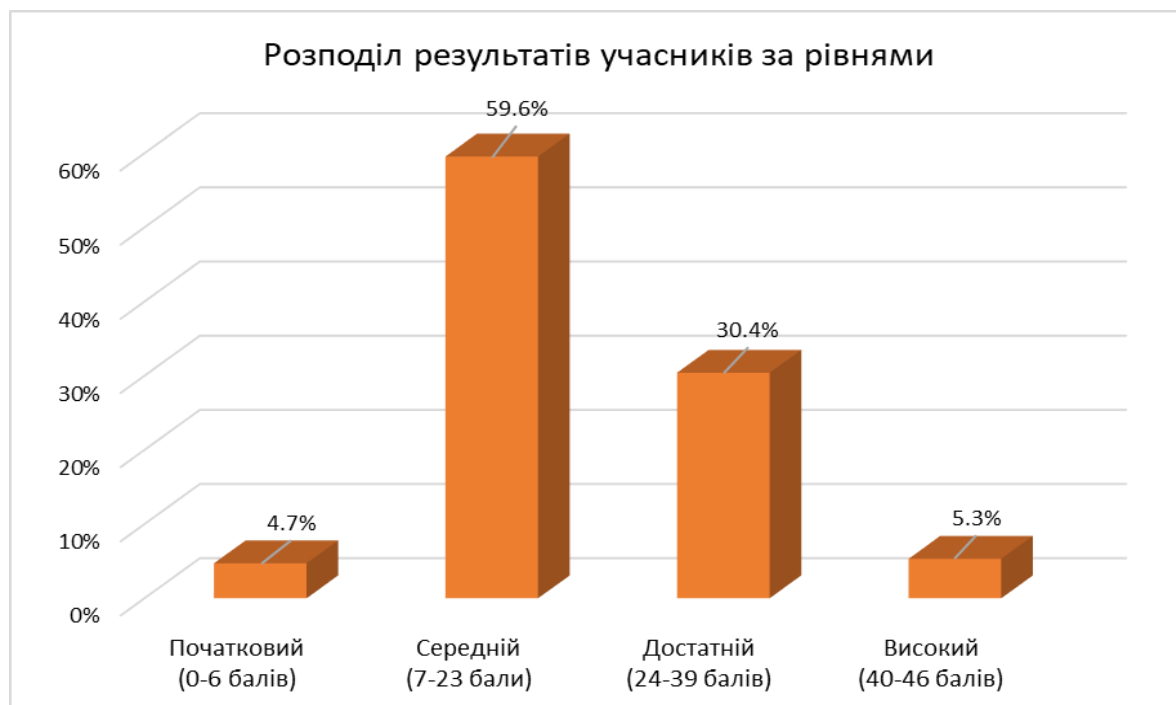

Рисунок 3.1.2.2. Розподіл учасників за рівнями досягнень

На Рисунку 3.1.2.3 показано розподіл учасників за рівнями досягнень за рейтинговою шкалою 1-12. Саме результати учасників у цій шкалі взято надалі за основу під час проведення аналізу впливу різних контекстних чинників на досягнення з математики. Наголосимо, що використана тут шкала 1-12 НЕ еквівалентна чинній 12-бальній критерійній шкалі оцінювання результатів навчання здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти, де кожний бал має певне змістове наповнення щодо рівня оволодіння математикою.

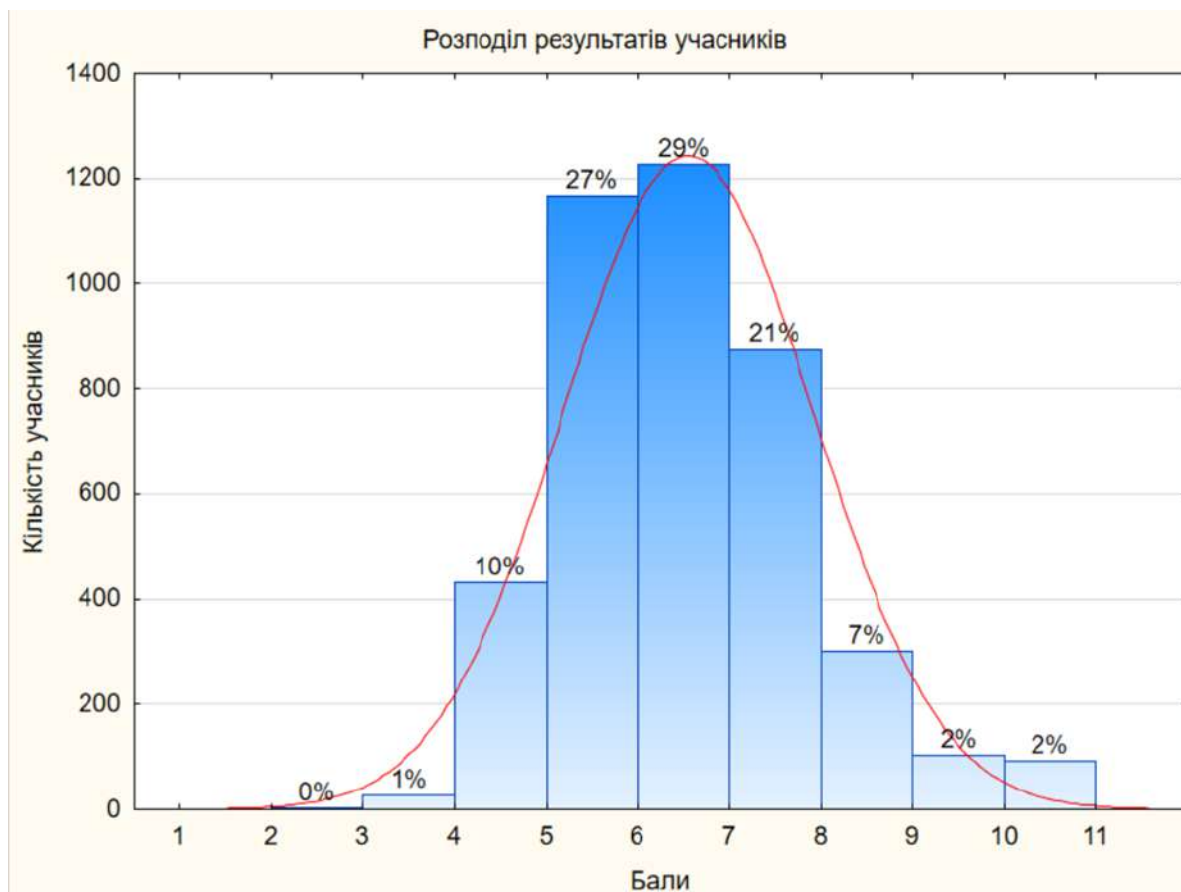

Рисунок 3.1.2.3. Розподіл учасників за рівнями досягнень (за шкалою 1–12)

3.1.2.3. Розподіл тестових завдань за успішністю виконання

Успішність виконання тестового завдання – це відсоток учасників, які правильно виконали це тестове завдання. Успішність виконання завдань відображено на Рисунках 3.1.2.4 та 3.1.2.5.

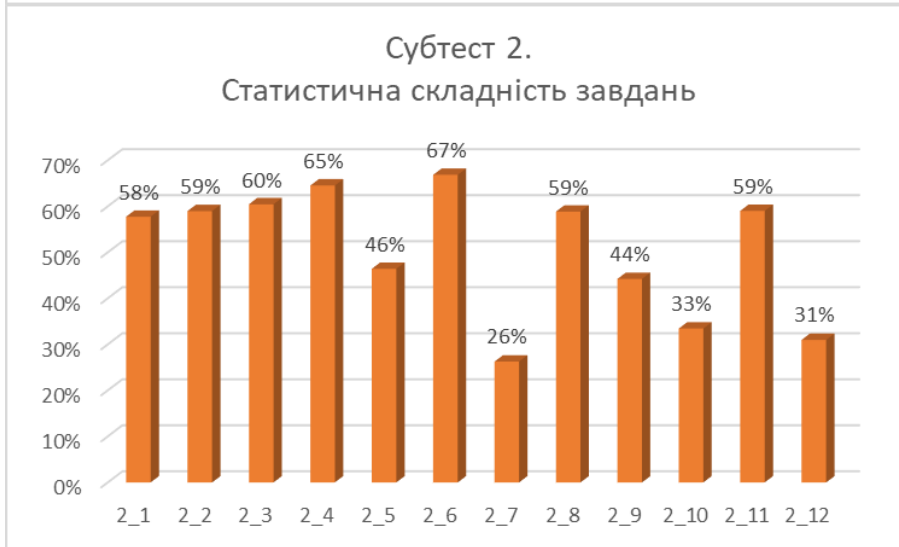

Рисунок 3.1.2.4. Успішність виконання завдань за субтестами

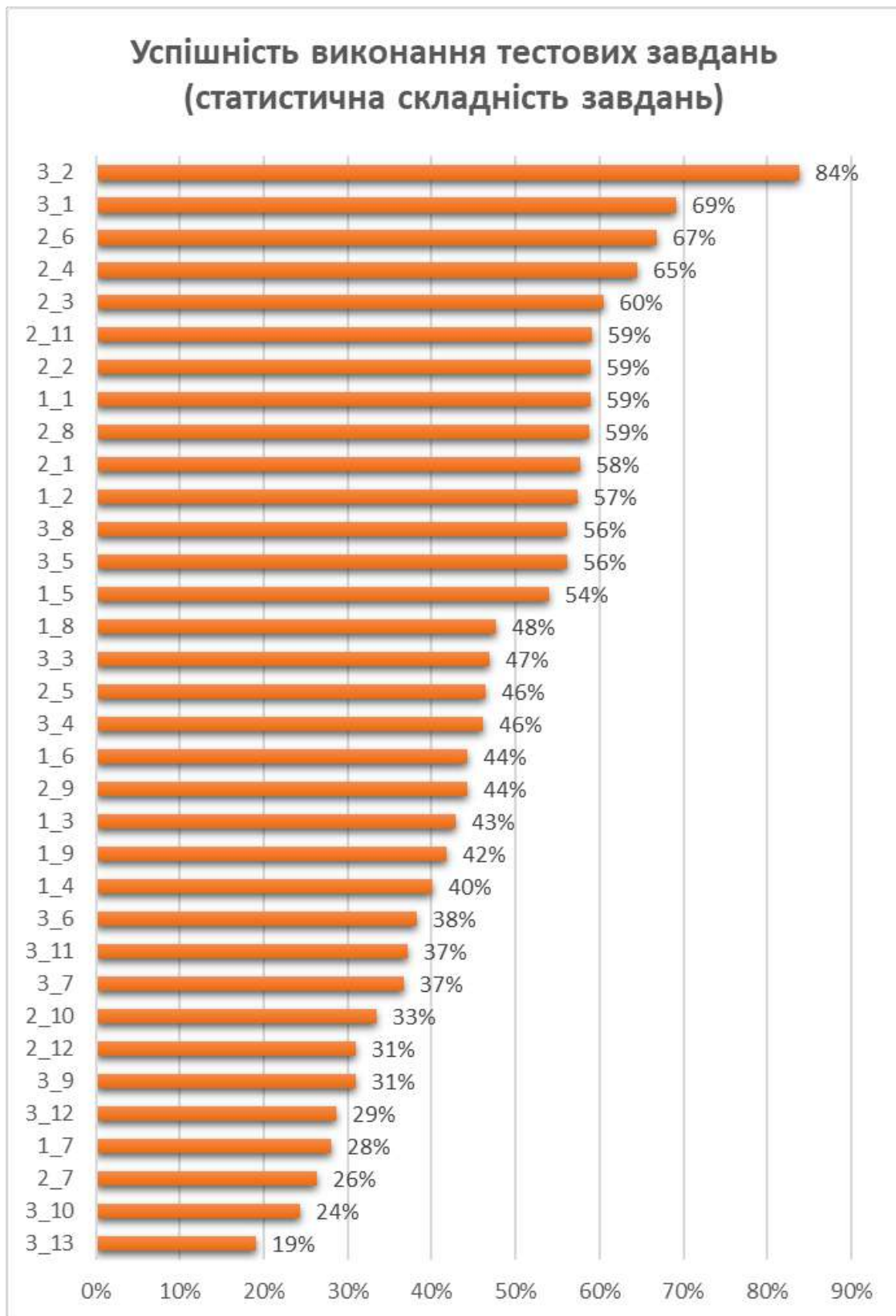

Рисунок 3.1.2.5. Успішність виконання завдань (упорядкована за зростанням успішності)

Найлегшим для учасників було завдання змістової лінії «Геометричні фігури і геометричні величини» на розпізнавання геометричної фігури (див. Рисунок 3.1.2.6). Його виконали 84% учасників.

Завдання 2

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

Поверхня більшості сучасних футбольних м'ячів (див. фото) складається з 32 правильних многокутників: 12 з них мають форму п'ятикутника, а решта 20 мають форму

восьмикутника.

семикутника.

шестикутника.

п'ятикутника.

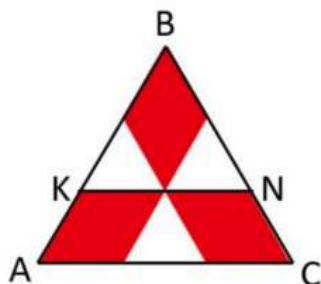
Рисунок 3.1.2.6. Завдання тесту

Найскладнішим для учасників стало завдання змістової лінії «Геометричні фігури і геометричні величини» на розв'язання задачі реального змісту щодо обчислення площі трапеції (див. Рисунок 3.1.2.7). Його виконали 19% учасників.

Завдання 13

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

Логотип, що складається з трьох рівних червоних ромбів, вписано у рівносторонній трикутник ABC (див. рисунок). Сторона ромба дорівнює 3 см.

Обчисліть площу (у см^2) рівнобічної трапеції $AKNC$.

$\frac{15\sqrt{2}}{4}$

$\frac{15\sqrt{2}}{8}$

$\frac{15\sqrt{3}}{4}$

$\frac{15\sqrt{3}}{8}$

$\frac{45\sqrt{2}}{4}$

$\frac{45\sqrt{2}}{8}$

$\frac{45\sqrt{3}}{4}$

$\frac{45\sqrt{3}}{8}$

Рисунок 3.1.2.7. Завдання тесту

За успішністю виконання тестові завдання розділяють на окремі групи: дуже складні – ті завдання, які виконали менше 20% учасників, складні – 21–40%, оптимальні – 41–60%, легкі – 61–80% учасників, дуже легкі – 81–100% учасників.

Розподіл тестових завдань за успішністю виконання відображено у таблиці 3.1.2.2.

Таблиця 3.1.2.2. Розподіл тестових завдань за успішністю виконання

Групи завдань відповідно до успішності їх виконання	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості
Дуже легкі	1	3%
Легкі	4	12%
Оптимальні	18	53%
Складні	10	29%
Дуже складні	1	3%
Усього	34	100%

І за статистикою, і відповідно до експертної оцінки розробників більшість завдань тесту є завданнями оптимального рівня.

Далі розглянемо групи завдань, з якими учасники справлялися краще або гірше, за змістовими лініями та когнітивними вимірами.

3.1.2.4. Успішність виконання груп тестових завдань за змістовими лініями

Найскладнішою для учасників виявилася група завдань змістової лінії «Геометричні фігури і геометричні величини», найлегшою – група завдань змістової лінії «Числа і вирази». Розподіл груп тестових завдань за змістовими лініями за успішністю виконання наведено в Таблиці 3.1.2.3 та на Рисунку 3.1.2.8.

Таблиця 3.1.2.3. Розподіл груп тестових завдань за змістовими лініями за успішністю виконання

Змістова лінія	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості	Середня успішність виконання завдань
Числа і вирази	7	21%	52%
Рівняння і нерівності	9	26%	46%
Функції	5	15%	48%
Геометричні фігури і геометричні величини	13	38%	44%
Усього	34	100%	47%

Рисунок 3.1.2.8. Успішність виконання груп тестових завдань за змістовими лініями

Найскладнішою для учасників виявилася група завдань змістової лінії «Геометричні фігури і геометричні величини», найлегшою – група завдань змістової лінії «Числа і вирази».

Успішність виконання тестових завдань змістової лінії «Числа і вирази» та їхній розподіл за успішністю виконання наведено на Рисунку 3.1.2.9 та у Таблиці 3.1.2.4.

Рисунок 3.1.2.9. Успішність виконання тестових завдань змістової лінії «Числа і вирази»

Таблиця 3.1.2.4. Розподіл тестових завдань змістової лінії «Числа і вирази» за успішністю виконання

Групи завдань відповідно до успішності їх виконання	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості
Дуже легкі	0	0%
Легкі	2	29%
Оптимальні	4	57%
Складні	1	14%
Дуже складні	0	0%
Усього	7	100%

Найлегшим завданням змістової лінії «Числа і вирази» було завдання на розклад многочлена на множники (див. Рисунок 3.1.2.10). Його виконали 65% учасників.

Завдання 4

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

Розкладіть на множники многочлен $4y^2 + 12y + 9$.

$(2y + 3)^2$

$(2y + 9)^2$

$(4y + 9)^2$

$(2y - 3)^2$

$(4y - 9)^2$

Рисунок 3.1.2.10. Завдання тесту

Найскладнішим завданням змістової лінії «Числа і вирази» було завдання на перетворення виразу та обчислення його значення (див. Рисунок 3.1.2.11). Його виконали 33% учасників.

Завдання 10

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

Обчисліть значення виразу $\frac{9-x^2}{2x} \cdot \frac{8}{x+3}$, якщо $x = \frac{4}{5}$.

19

11

3,75

-3,75

-9,5

9,5

-38

-11

Рисунок 3.1.2.11. Завдання тесту

Успішність виконання тестових завдань змістової лінії «Рівняння і нерівності» та їхній розподіл за успішністю виконання наведено на Рисунку 3.1.2.12 та у Таблиці 3.1.2.5.

Рисунок 3.1.2.12. Успішність виконання тестових завдань змістової лінії «Рівняння і нерівності»

Таблиця 3.1.2.5. Розподіл тестових завдань змістової лінії «Рівняння і нерівності» за успішністю виконання

Групи завдань відповідно до успішності виконання	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості
Дуже легкі	0	0%
Легкі	0	0%
Оптимальні	8	89%
Складні	1	11%
Дуже складні	0	0%
Усього	9	100%

Найлегшим завданням змістової лінії «Рівняння і нерівності» було завдання на розв'язання квадратного рівняння (див. Рисунок 3.1.2.13). Його виконали 59% учасників.

Завдання 1

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

Яке з наведених чисел є коренем квадратного рівняння $3x^2 + 7x + 2 = 0$?

2

-2

3

-1

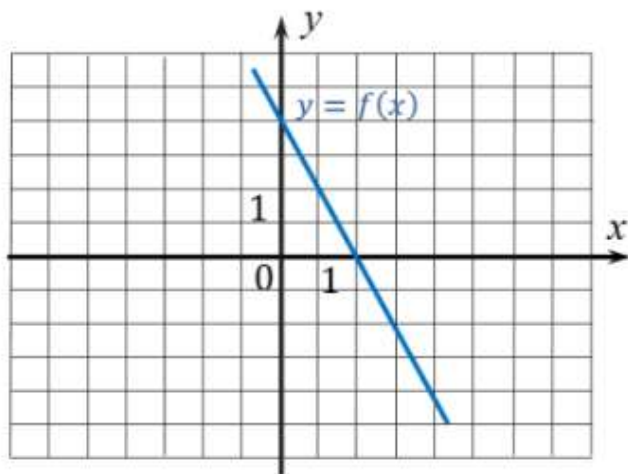
Рисунок 3.1.2.13. Завдання тесту

Найскладнішим завданням змістової лінії «Рівняння і нерівності» було завдання на розв'язання системи рівнянь графічним методом (див. Рисунок 3.1.2.14). Його виконали 28% учасників.

Завдання 7

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

На рисунку зображено графік лінійної функції $y = f(x)$.

Укажіть розв'язок системи рівнянь $\begin{cases} y = f(x), \\ y = 0. \end{cases}$

(2; 4)

(0; 2)

(0; 4)

(2; 0)

(4; 0)

Рисунок 3.1.2.14. Завдання тесту

Успішність виконання тестових завдань змістової лінії «Функції» та їхній розподіл за успішністю виконання наведено на Рисунку 3.1.2.15. та у Таблиці 3.1.2.6.

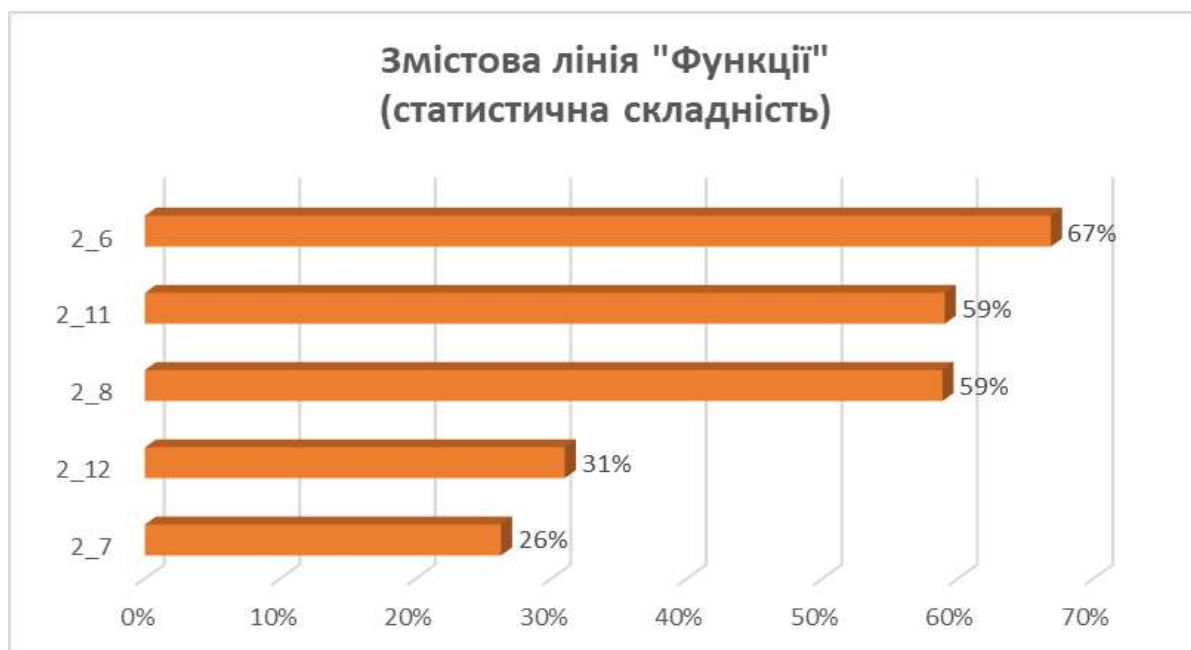

Рисунок 3.1.2.15. Успішність виконання тестових завдань змістової лінії «Функції»

Таблиця 3.1.2.6. Розподіл тестових завдань змістової лінії «Функції» за успішністю виконання

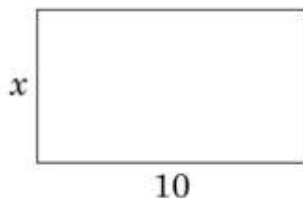
Групи завдань відповідно до успішності виконання	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості
Дуже легкі	0	0%
Легкі	1	20%
Оптимальні	2	40%
Складні	2	40%
Дуже складні	0	0%
Усього	5	100%

Найлегшим завданням змістової лінії «Функції» було завдання на вибір формули залежності периметра прямокутника від його сторони (див. Рисунок 3.1.2.16). Його виконали 67% учасників.

Завдання 6

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

На рисунку зображено прямокутник зі сторонами 10 і x .

Задайте формулою залежність периметра прямокутника P від сторони x .

$P = x + 10$

$P = 10x$

$P = 2x + 20$

$P = x + 20$

$P = 2x + 10$

Рисунок 3.1.2.16. Завдання тесту

Найскладнішим завданням змістової лінії «Функції» було завдання на вибір графіка залежності периметра прямокутника від його сторони (див. Рисунок 3.1.2.17). Його виконали 26% учасників.

Завдання 7

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

На рисунку зображено прямокутник зі сторонами 10 і x .

На якому рисунку зображено графік залежності периметра прямокутника P від сторони x ?

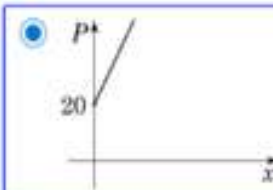
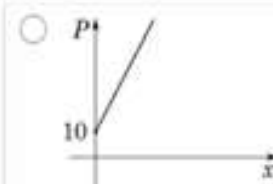
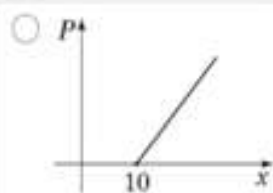
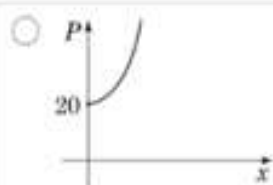
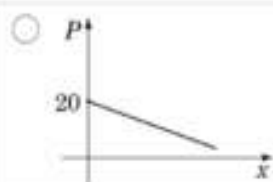

Рисунок 3.1.2.17. Завдання тесту

Успішність виконання тестових завдань змістової лінії «Геометричні фігури і геометричні величини» та їхній розподіл за успішністю виконання наведено на Рисунку 3.1.2.18 та у Таблиці 3.1.2.7.

Рисунок 3.1.2.18. Успішність виконання тестових завдань змістової лінії «Геометричні фігури і геометричні величини»

Таблиця 3.1.2.7. Розподіл тестових завдань змістової лінії «Геометричні фігури і геометричні величини» за успішністю виконання

Групи завдань відповідно до успішності їх виконання	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості
Дуже легкі	1	8%
Легкі	1	8%
Оптимальні	4	30%
Складні	6	46%
Дуже складні	1	8%
Усього	13	100%

Найлегшим завданням змістової лінії «Геометричні фігури і геометричні величини» було завдання на розпізнавання геометричної фігури. Найскладнішим – завдання на розв’язання задачі реального змісту щодо обчислення площі трапеції (див. Рисунок 3.1.2.7).

3.1.2.5. Успішність виконання груп тестових завдань за когнітивними вимірами

Найскладнішою для учасників виявилася група завдань когнітивного рівня «Застосування», найлегшою – група завдань когнітивного рівня «Знання». Розподіл груп тестових завдань за когнітивними рівнями за успішністю виконання наведено в Таблиці 3.1.2.8. та на Рисунку 3.1.2.19.

Таблиця 3.1.2.8. Розподіл груп тестових завдань за когнітивними вимірами за успішністю виконання

Когнітивний вимір	Кількість завдань	Відсоток від загальної кількості	Середня успішність виконання завдань
Знання	10	29%	60%
Застосування	16	47%	41%
Міркування	8	24%	45%
Усього	34	100%	47%

Рисунок 3.1.2.19. Успішність виконання груп тестових завдань за когнітивними вимірами

Найлегшою для учасників виявилася група завдань когнітивного виміру «Знання», у яких для правильного виконання визначальним було володіти певними знаннями. Наприклад, згадані раніше завдання на розпізнавання геометричної фігури у життєвій ситуації (див. Рисунок 3.1.2.6) чи на вибір формули залежності периметра прямокутника від його сторони (див. Рисунок 3.1.2.16).

Найскладнішими виявилися завдання когнітивного виміру «Застосування», у яких потрібно було продемонструвати вміння застосовувати отримані знання для розв'язування математичних задач як практичного, так і теоретичного змісту. Наприклад, згадані раніше завдання змістової лінії «Геометричні фігури і геометричні величини» на розв'язання задачі реального змісту щодо обчислення площі трапеції (див. Рисунок 3.1.2.7) чи завдання змістової лінії «Числа і вирази» на перетворення виразу та обчислення його значення (див. Рисунок 3.1.2.11).

3.1.3. Результати опитування учасників і зв'язок різних чинників з успішністю виконання тесту з математики

Для дослідження зв'язку успішності виконання тесту з чинниками, інформацію про які отримано від закладів освіти або шляхом анкетування учнів / учениць, використано дані, що стосуються учасників, які виконали тест з математики і надали відповіді на питання анкети. Таких учасників було 4246 осіб.

3.1.3.1. Демографічні та інституційні чинники та їх зв'язок з успішністю з математики

Розподіл учасників за статтю та зв'язок цього чинника з успішністю

Хлопців та дівчат, які були учасниками тестування, було майже порівну (див. Рисунок 3.1.3.1.).

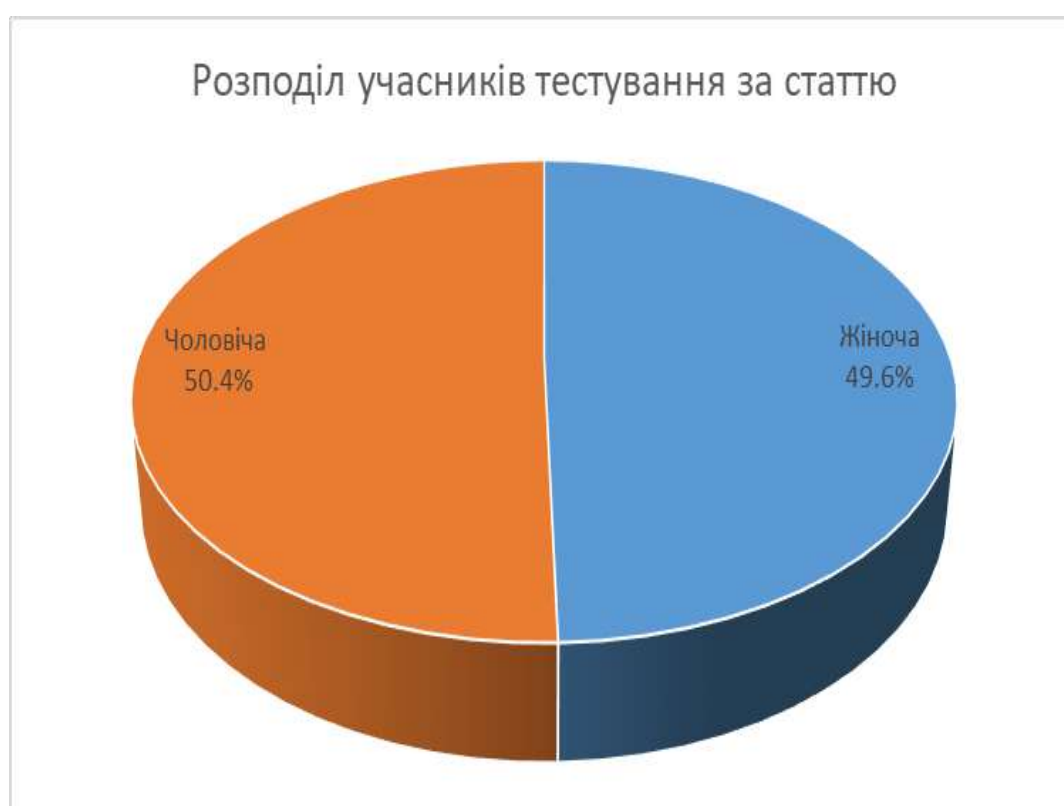

Рисунок 3.1.3.1. Розподіл учасників за статтю

Хлопці та дівчата в середньому показали майже однакову результативність виконання тесту з математики для 8-го класу (див. Рисунок 3.1.3.2).

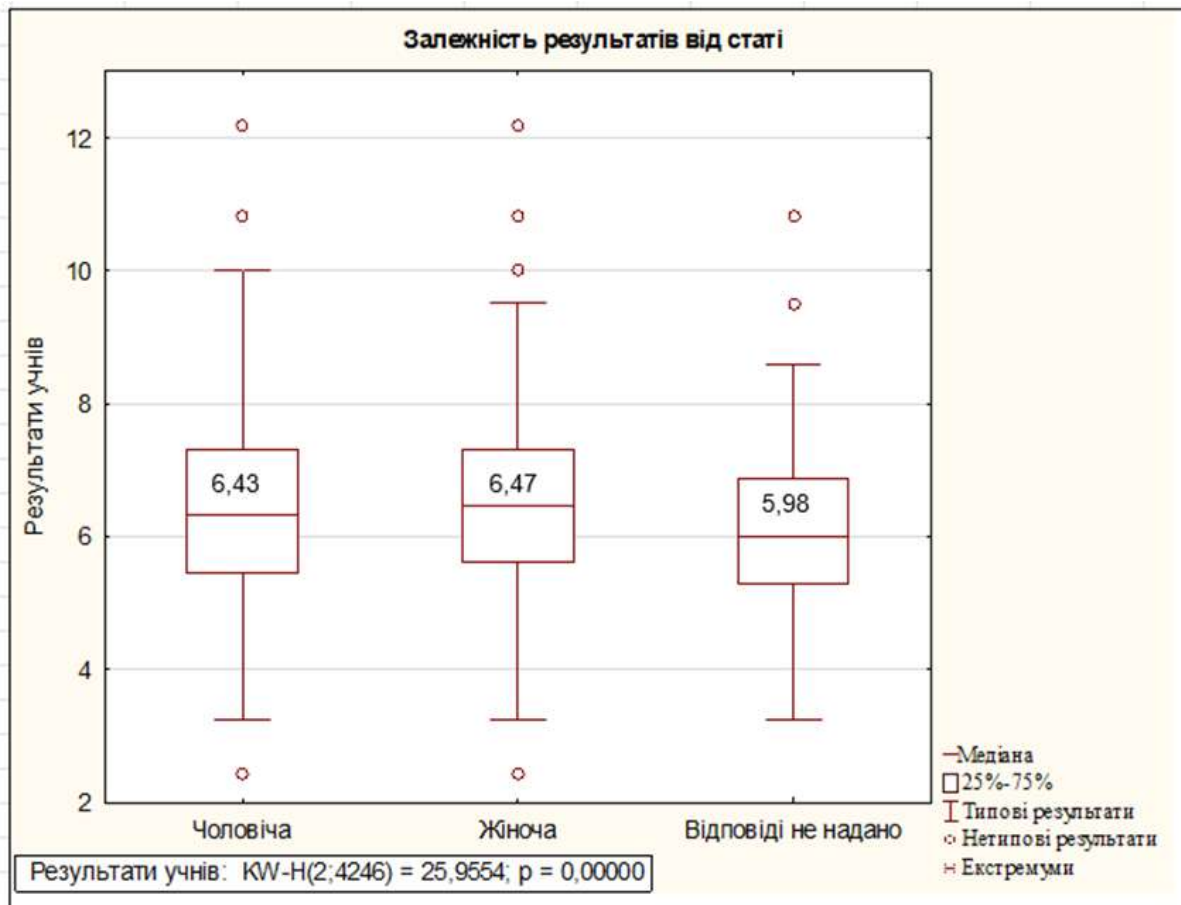

Рисунок 3.1.3.2. Результати учасників з математики залежно від статі

Розподіл учасників за регіонами та зв'язок цього чинника з успішністю

Розподіл учасників за областями та регіонами відображено на Рисунках 3.1.3.3. та 3.1.3.4.

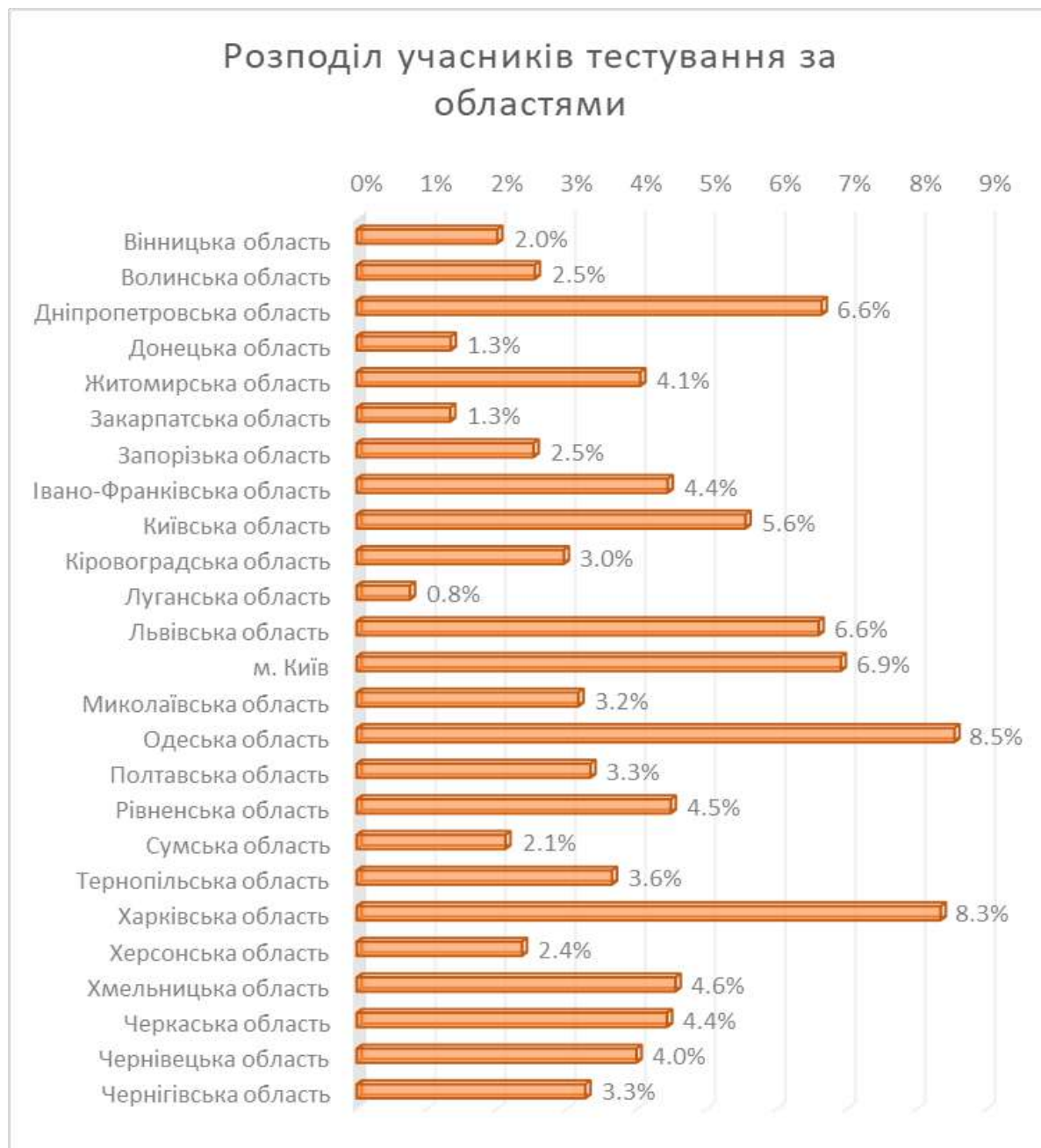

Рисунок 3.1.3.3. Розподіл учасників за областями

Рисунок 3.1.3.4. Розподіл учасників за регіонами

Ті учасники, які навчалися в закладах освіти східних областей України та міста Києва, показували кращі результати тестування, ніж інші учасники (див. Рисунок 3.1.3.5).

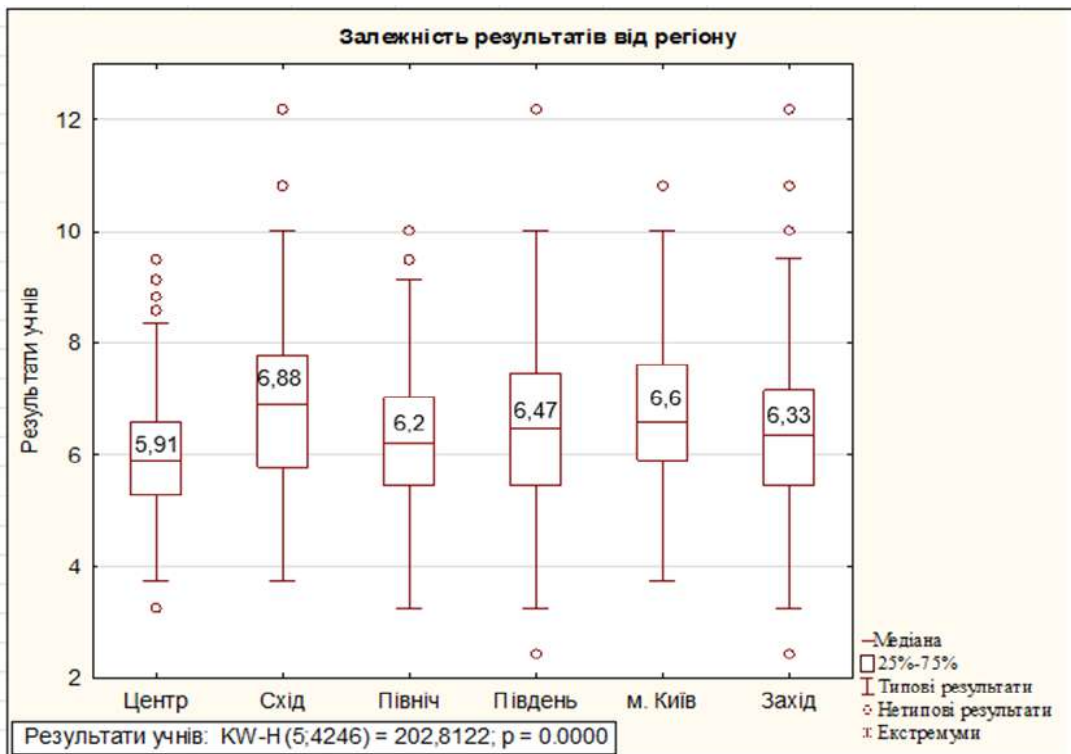

Рисунок 3.1.3.5. Результати учасників залежно від регіонального чинника

Розподіл учасників за типом населеного пункту і зв'язок цього чинника з успішністю

Відповідно до даних анкетування 39% учасників навчаються в закладах освіти, які розташовані у сільській місцевості, інші 61% – у місті. Учасники, які навчаються у місті, отримали дещо кращі результати тестування, ніж ті, які навчаються в селі (див. Рисунок 3.1.3.6).

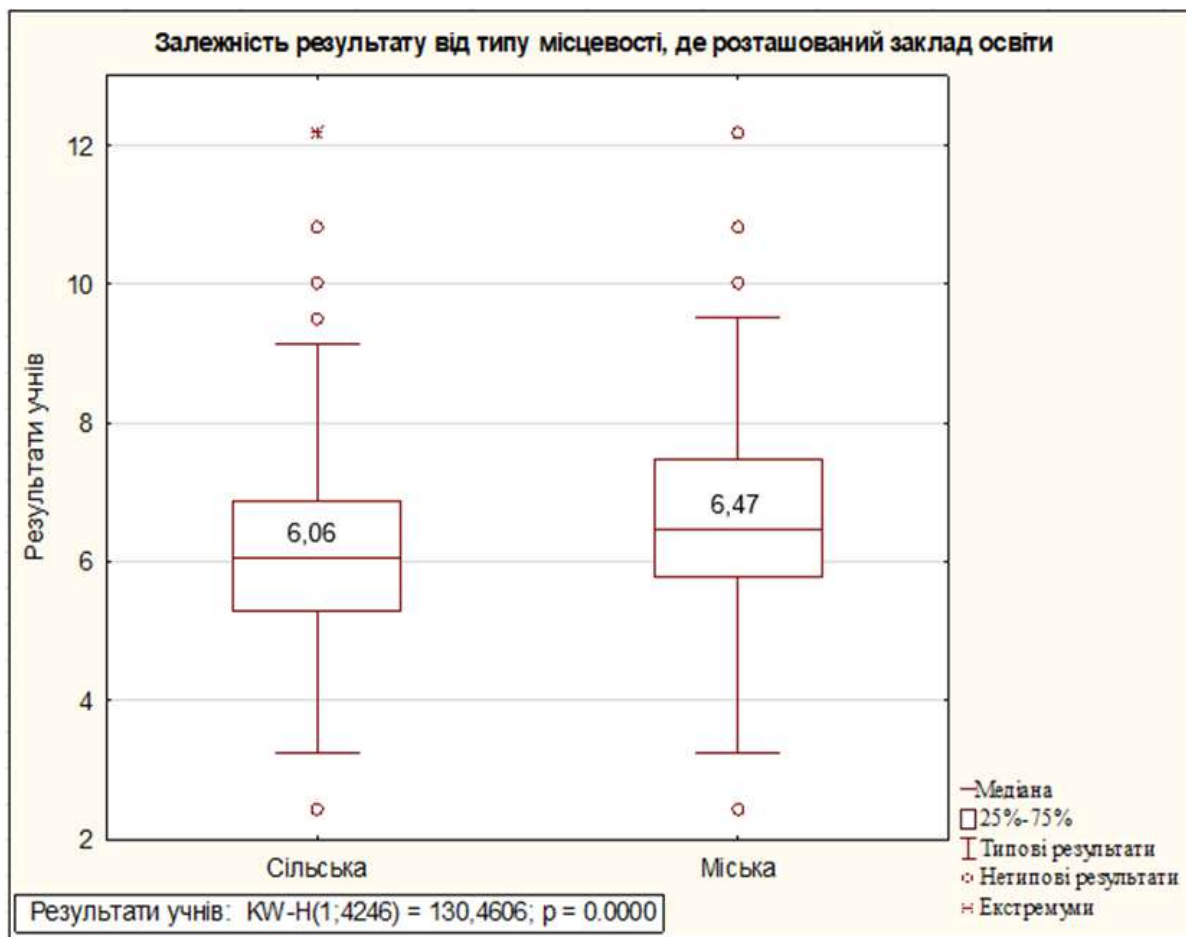

Рисунок 3.1.3.6. Результати учасників залежно від типу населеного пункту, де розташований заклад освіти

Розподіл учасників за місцем перебування та зв'язок цього чинника з успішністю

Відповідно до даних анкетування 4% учасників під час проведення тестування перебували за кордоном. Учасники, які перебувають за кордоном, отримали дещо кращі результати тестування, ніж ті, які перебувають в Україні (див. Рисунок 3.1.3.7).

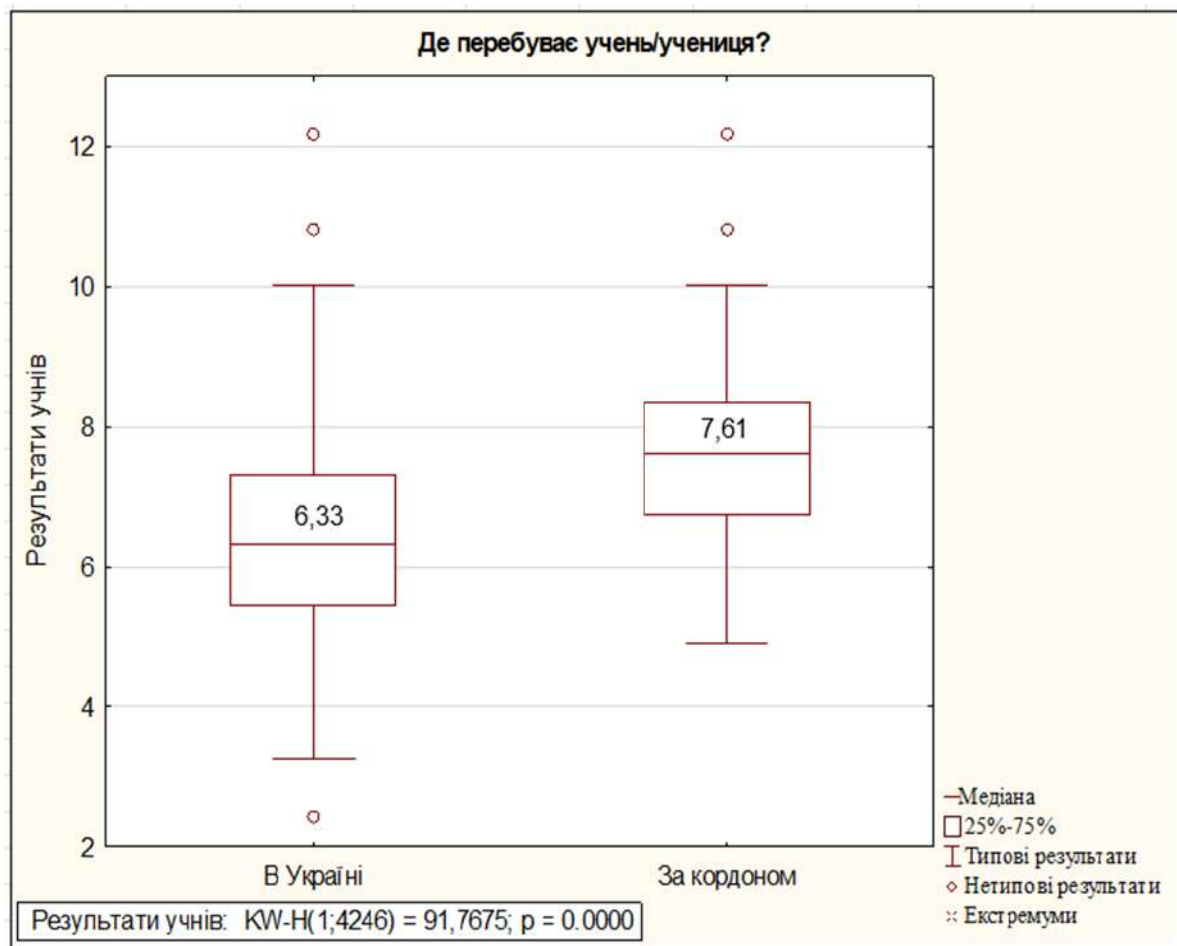

Рисунок 3.1.3.7. Результати учасників залежно від місця перебування

Розподіл учасників за наявністю статусу ВПО та зв'язок цього чинника з успішністю

Відповідно до даних анкетування 9% учасників мають статус внутрішньо переміщеної особи. Такі учасники отримали дещо кращі результати тестування, ніж інші (див. Рисунок 3.1.3.8).

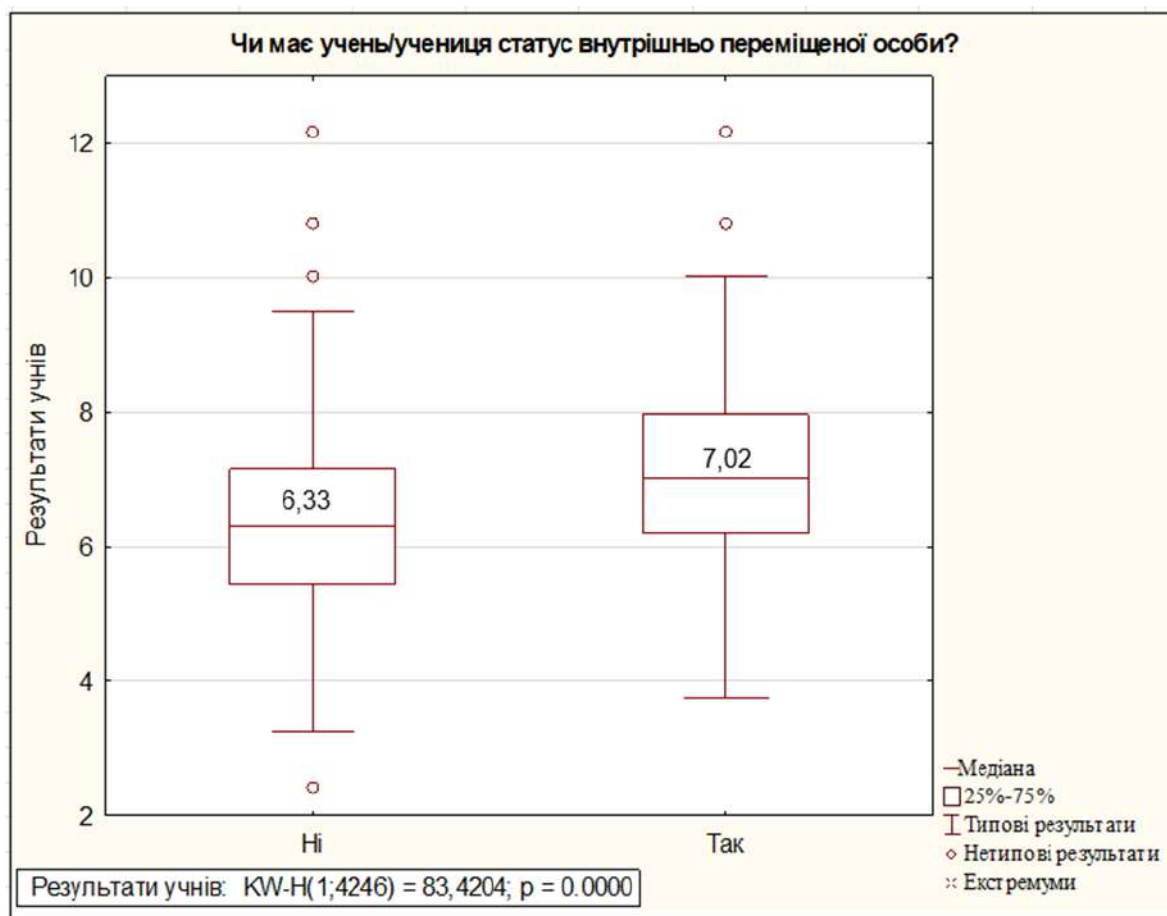

Рисунок 3.1.3.8. Результати учасників залежно від наявності статусу ВПО

Розподіл учасників за ознакою переважної форми навчання впродовж 8-го класу та зв'язок цього чинника з успішністю

Учасники відзначали в анкеті, що вони навчалися очно, дистанційно чи змішано (див. Рисунок 3.1.3.9). Ті, хто навчався очно в закладі чи змішано, показували дещо гірші результати, ніж ті, хто навчався дистанційно (див. Рисунок 3.1.3.10).

Рисунок 3.1.3.9. Розподіл учасників за переважною формою навчання впродовж 8-го класу

Рисунок 3.1.3.10. Результати учасників залежно від форми навчання

Розподіл учасників за способом проходження тестування та зв'язок цих чинників з успішністю

Відповідно до даних анкетування 20% учасників проходили тестування дистанційно за місцем перебування. Такі учасники отримали кращі результати тестування, ніж ті, хто проходив тестування очно в закладі освіти (див Рисунки 3.1.3.11 та 3.1.3.12).

Розподіл тих учасників, які проходили тестування дистанційно, дуже нерівномірний за регіонами. На Півночі, в Центрі та на Заході України таких учасників одиниці, на півдні близько половини, на сході їх переважна більшість.

Статистичний аналіз за формою навчання (очно, змішано, дистанційно), за типом населеного пункту (місто, село), за способом проходження тесту (дистанційно, очно) за регіонами України показує доволі стабільну картину. У кожному регіоні, за кожним типом населеного пункту, за кожною формою навчання ті учасники, які проходили тестування дистанційно, отримували значно кращі результати, ніж такі самі учасники, які проходили тестування очно. (див. таблицю в Додатках)

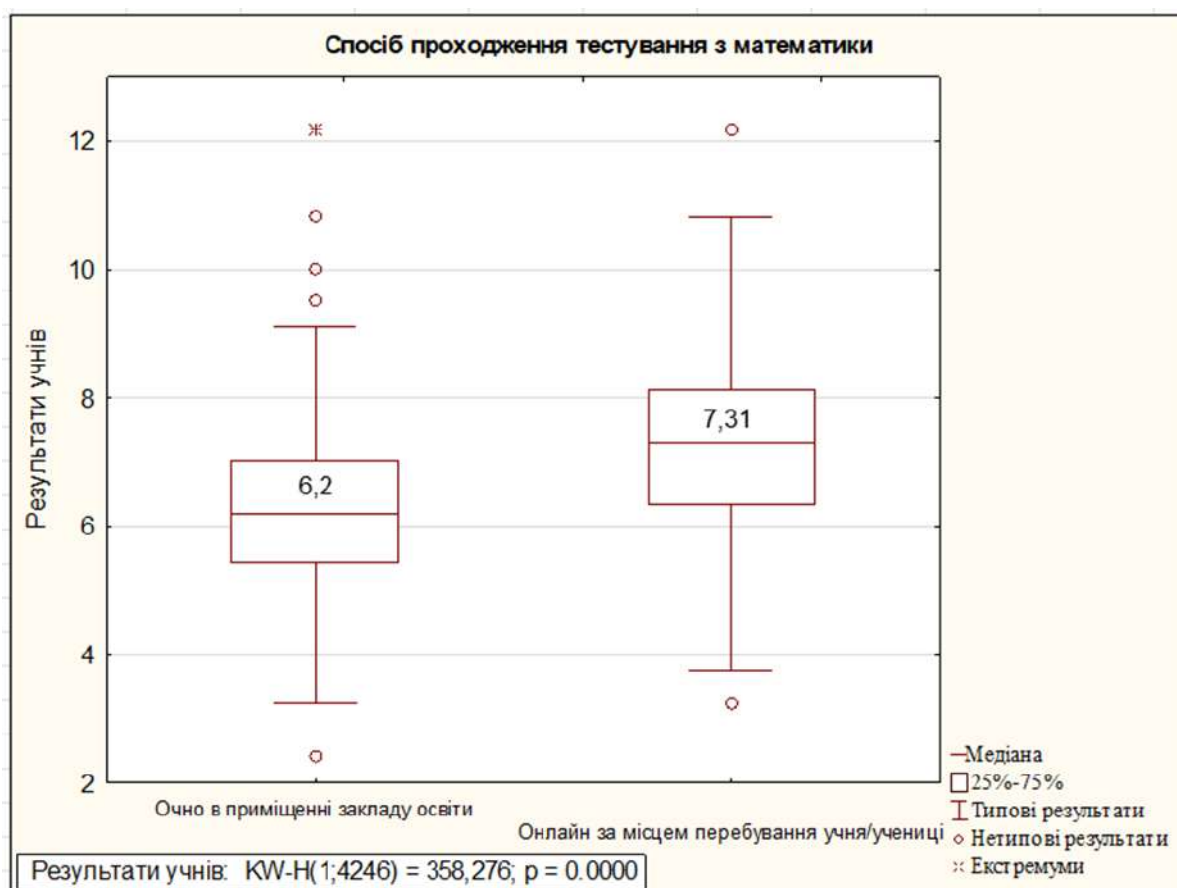

Рисунок 3.1.3.11. Результати учасників залежно від місця проходження тестування

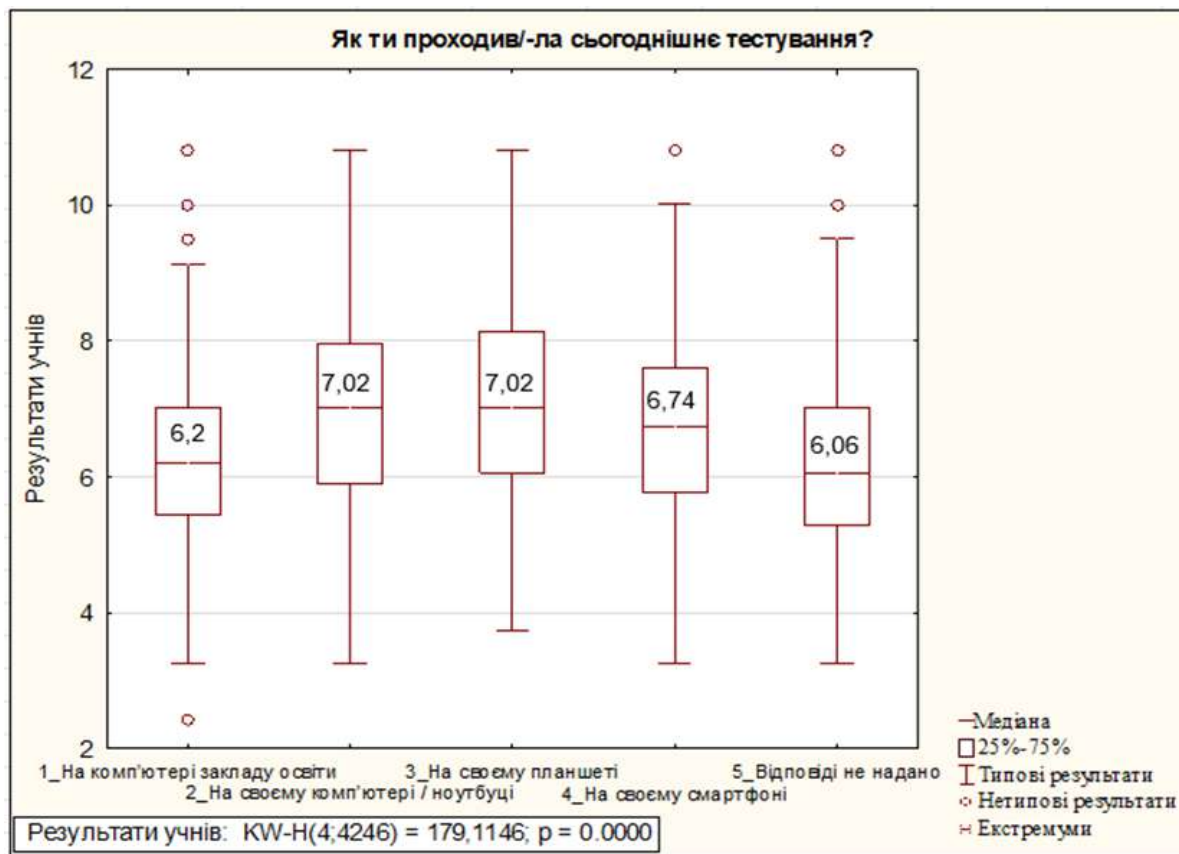

Рисунок 3.1.3.12. Результати учасників залежно від способу проходження тестування

Розподіл відповідей щодо обізнаності у сфері ІТ і зв'язок цих чинників з успішністю

В анкеті учасники зазначали рівень згоди з твердженнями щодо володіння ними окремими ІТ-навичками в роботі з гаджетами чи в інтернеті (див. Рисунок 3.1.3.13).

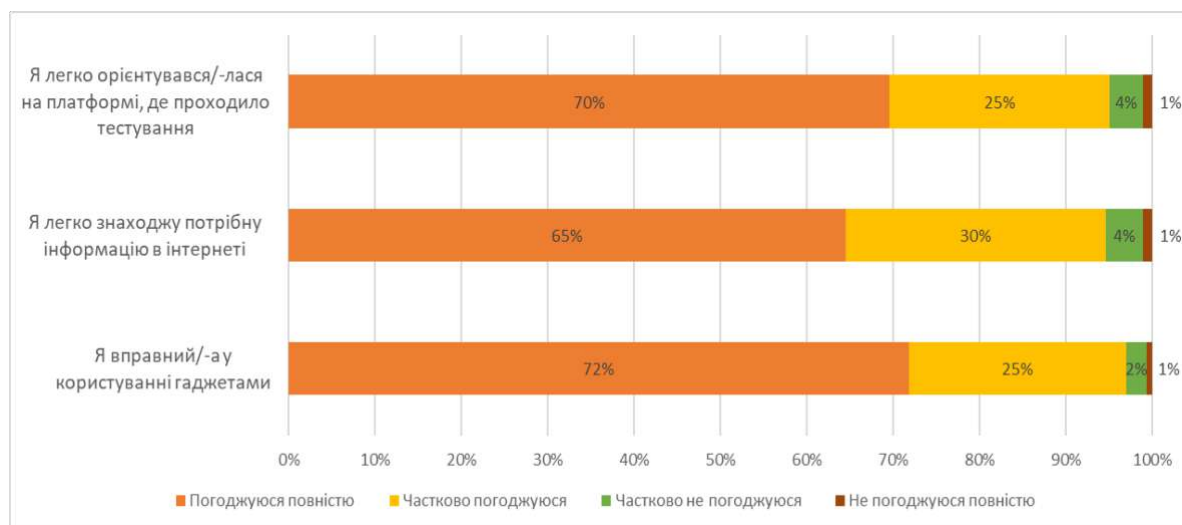

Рисунок 3.1.3.13. Розподіл учасників щодо згоди з твердженнями про володіння ними окремими ІТ-навичками у роботі з гаджетами чи в інтернеті

Значної залежності успішності проходження тестування з математики від рівня володіння певними ІТ-навичками не виявлено (див. Рисунок 3.1.3.14).

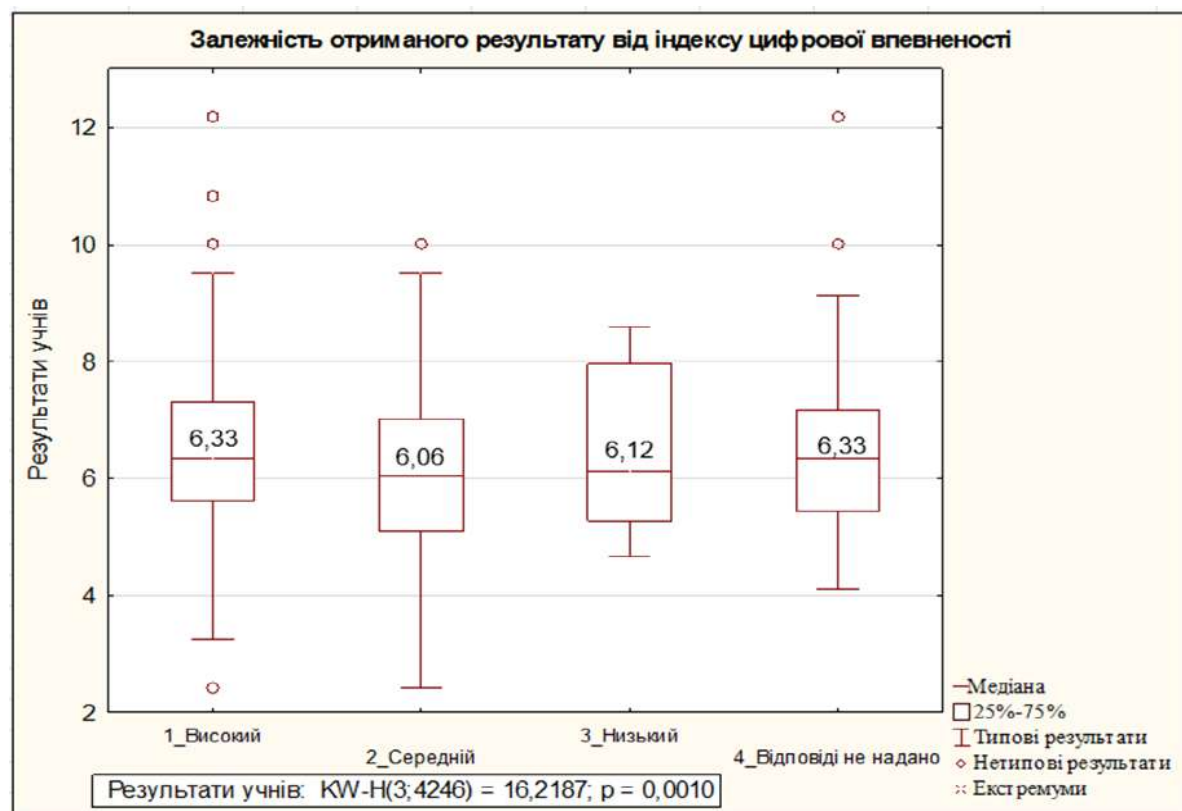

Рисунок 3.1.3.14. Результати учасників залежно від узагальненого індексу цифрової впевненості

3.1.3.2. Соціально-економічний статус родин учнів / учениць 8 класів і зв'язок цих чинників з успішністю виконання тесту з математики

Розподіл відповідей щодо наявності технічних пристроїв і навчальних матеріалів удома і зв'язок цих чинників з успішністю

Розподіл учасників щодо наявності у них власного гаджета (планшета, айпада, хромбука, комп'ютера, ноутбука) друкованих книжок та інших матеріалів, необхідних для навчання, відображено на Рисунку 3.1.3.15.

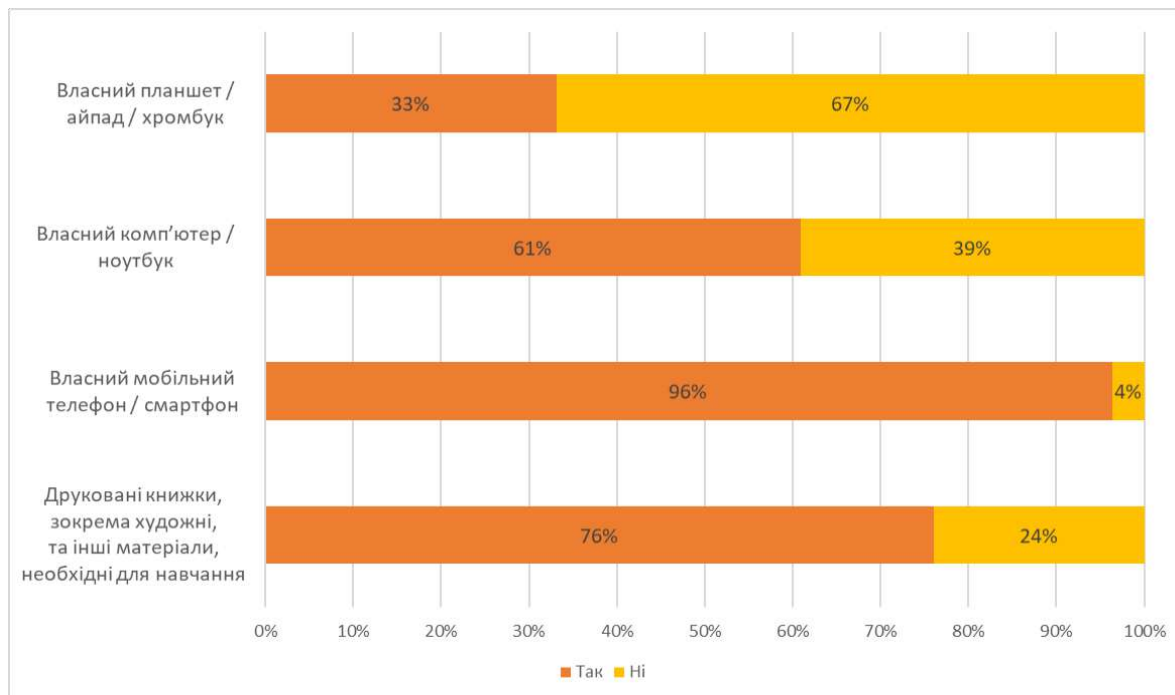

Рисунок 3.1.3.15. Розподіл учасників щодо згоди з твердженнями про наявність у них гаджетів, друкованих книжок та інших матеріалів, необхідних для навчання

Ті учасники, які мають комп'ютер, мобільний телефон, ноутбук чи планшет, друковані книжки та інші матеріали, необхідні для навчання, отримали дещо кращі результати на тестуванні, ніж ті, хто їх не має (див. Рисунок 3.1.3.16).

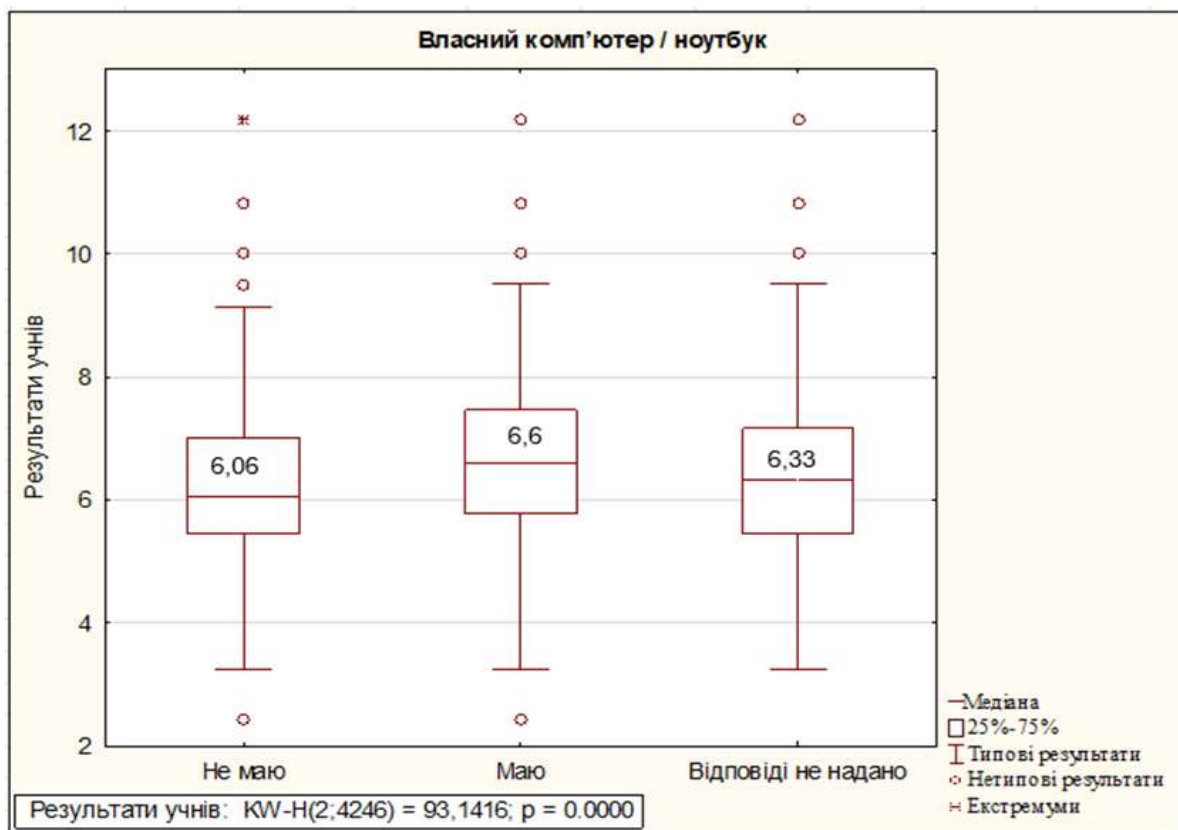

Рисунок 3.1.3.16. Результати учасників залежно від наявності власного комп'ютера чи ноутбука

Розподіл відповідей щодо наявності умов для навчання вдома і зв'язок цього чинника з успішністю

Розподіл відповідей щодо наявності в учнів умов для навчання вдома відображено на Рисунку 3.1.3.17.

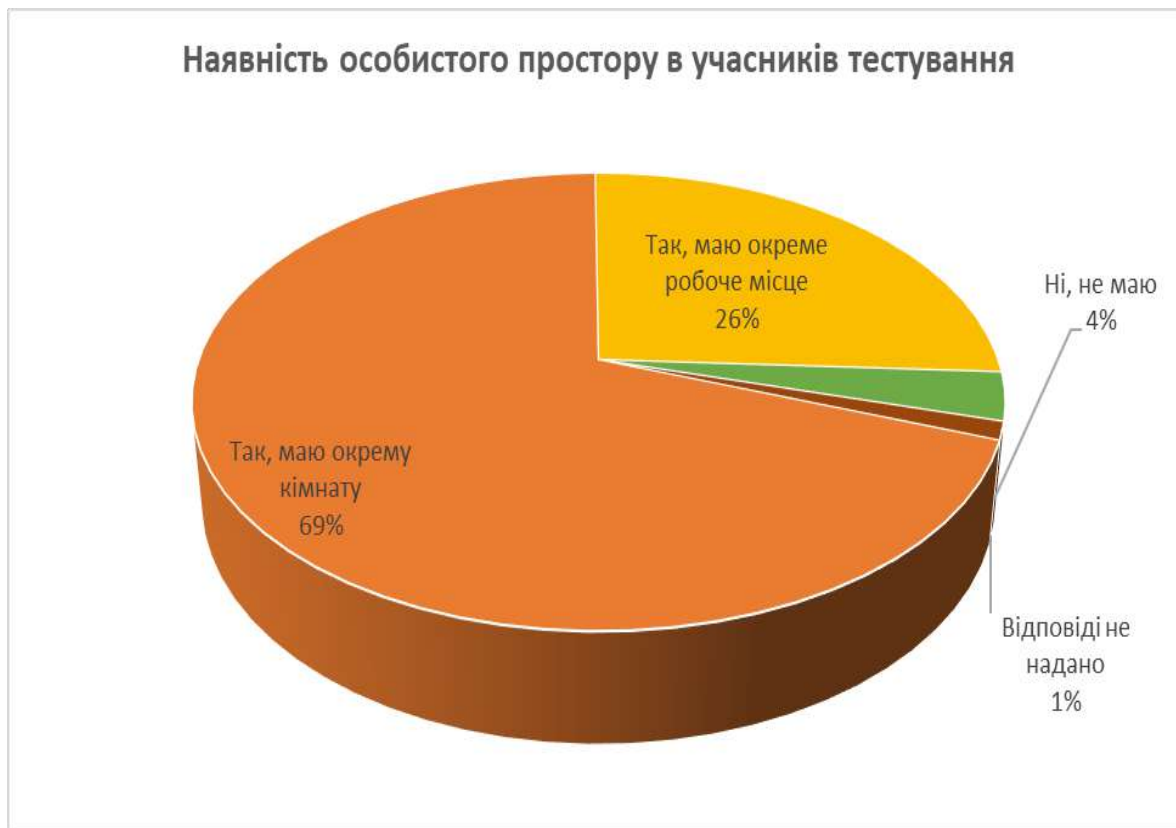

Рисунок 3.1.3.17. Розподіл відповідей щодо наявності в учнів умов для навчання вдома

Не виявлено значної залежності успішності виконання тесту від наявності в учасників особистого простору (кімнати чи робочого місця) для навчання вдома (див. Рисунок 3.1.3.18).

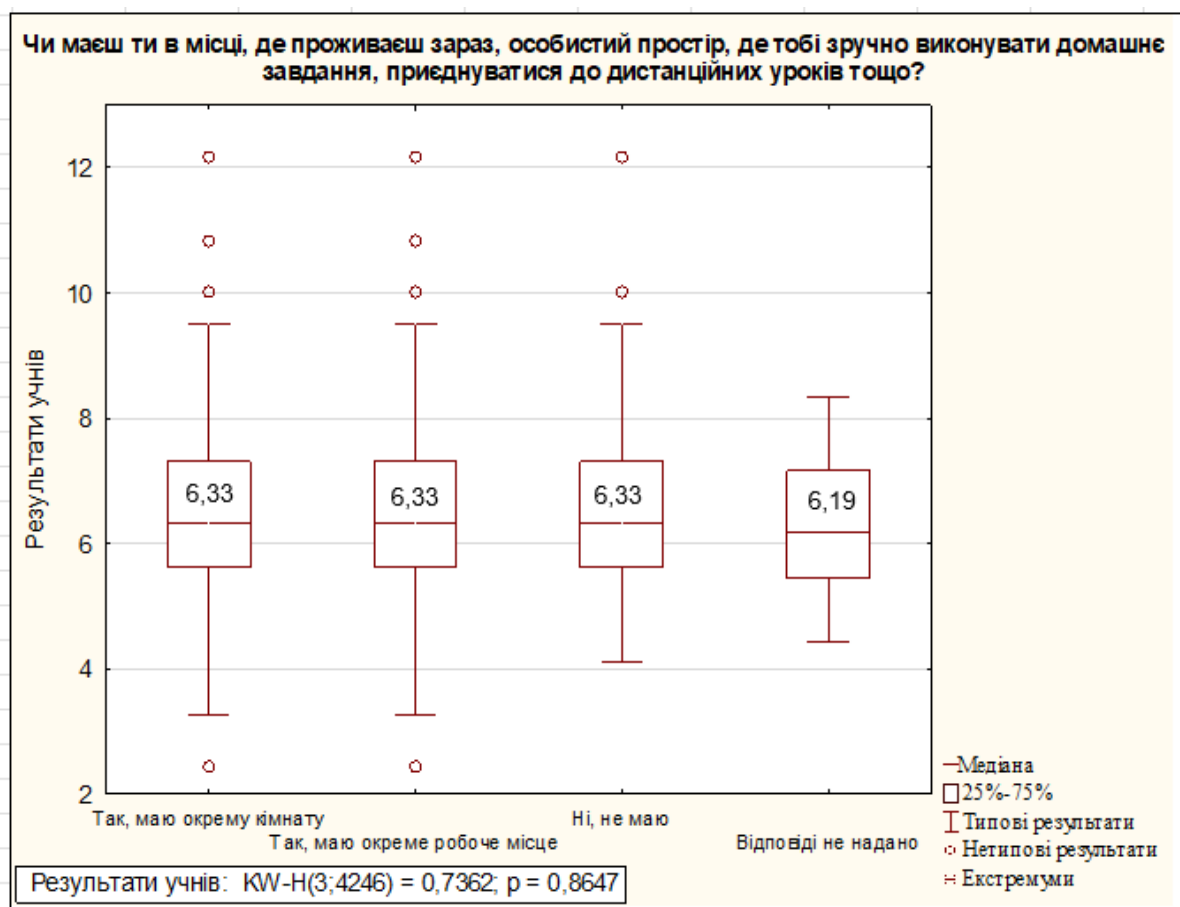

Рисунок 3.1.3.18. Результати учасників залежно від наявності в учнів умов для навчання вдома

3.1.3.3. Практики викладання математики та їх зв'язок з успішністю

Під час опитування учнів / учениць 8-х класів запитали, наскільки вони погоджуються або не погоджуються з певними твердженнями щодо типових практик викладання алгебри та геометрії (див. Рисунки 3.1.3.19 та 3.1.3.20).

Твердження щодо викладання алгебри та геометрії

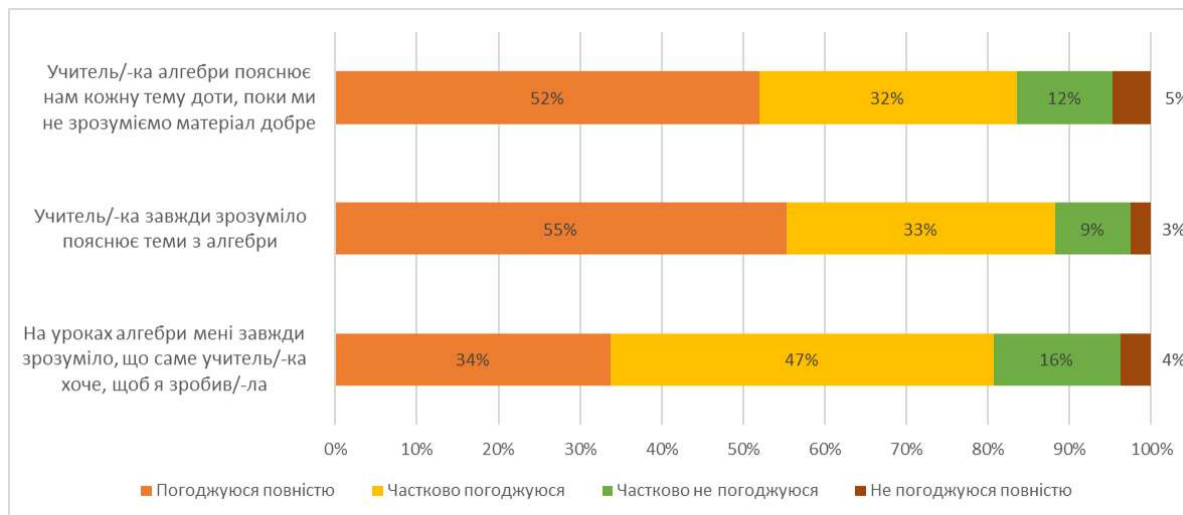

Рисунок 3.1.3.19. Розподіл учасників щодо згоди з твердженнями про викладання алгебри

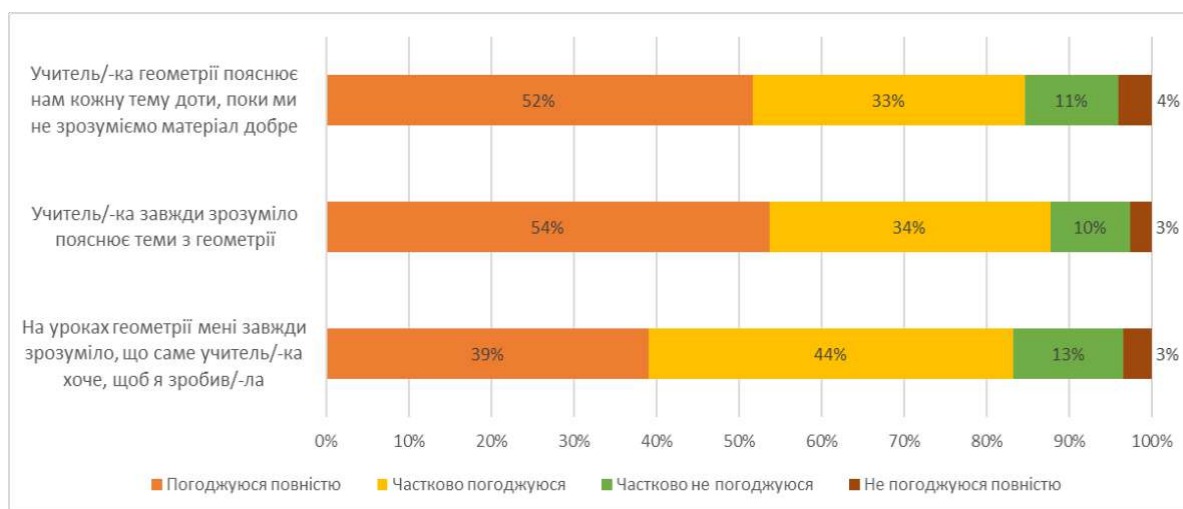

Рисунок 3.1.3.20. Розподіл учасників щодо згоди з твердженнями про викладання геометрії

Статистичний аналіз зв'язку між відповідями учасників на цю групу запитань і успішністю виконання тесту учасниками показує, що існує невелика різниця між результатами тестування груп учасників, які по-різному відповідали на запитання опитувальника: успішність виконання тесту учасниками незначно зростала разом зі зростанням згоди учасників із запропонованими в опитувальнику твердженнями. Наприклад, якщо учасники погоджувалися з твердженням «На уроках геометрії мені завжди зрозуміло, що саме учитель/-ка хоче, щоб я зробив/-ла», то ця група учасників загалом мала трохи кращу успішність проходження тесту з математики, ніж ті учасники, які не погоджувалися з цим твердженням (див. Рисунок 3.1.3.21). Подібна ситуація і з іншими твердженнями.

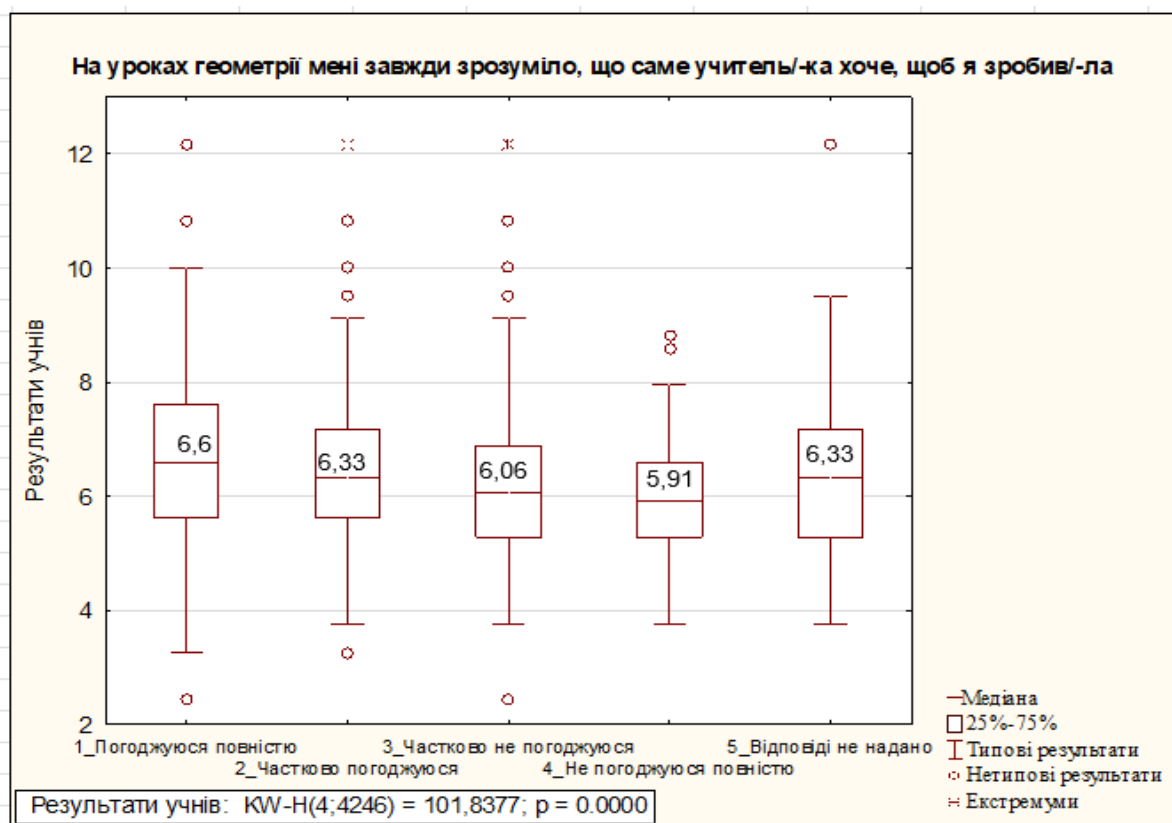

Рисунок 3.1.3.21. Результати учасників залежно від згоди з твердженням про зрозумілість того, що саме учитель/-ка хоче, щоб зробив/-ла учень / учениця

Твердження щодо спонукання вчителями вивчення алгебри та геометрії

Під час опитування учнів / учениць 8-х класів запитали, наскільки вони погоджуються або не погоджуються з певними твердженнями щодо спонукання вчителями вивчення алгебри та геометрії (див. Рисунок 3.1.3.22).

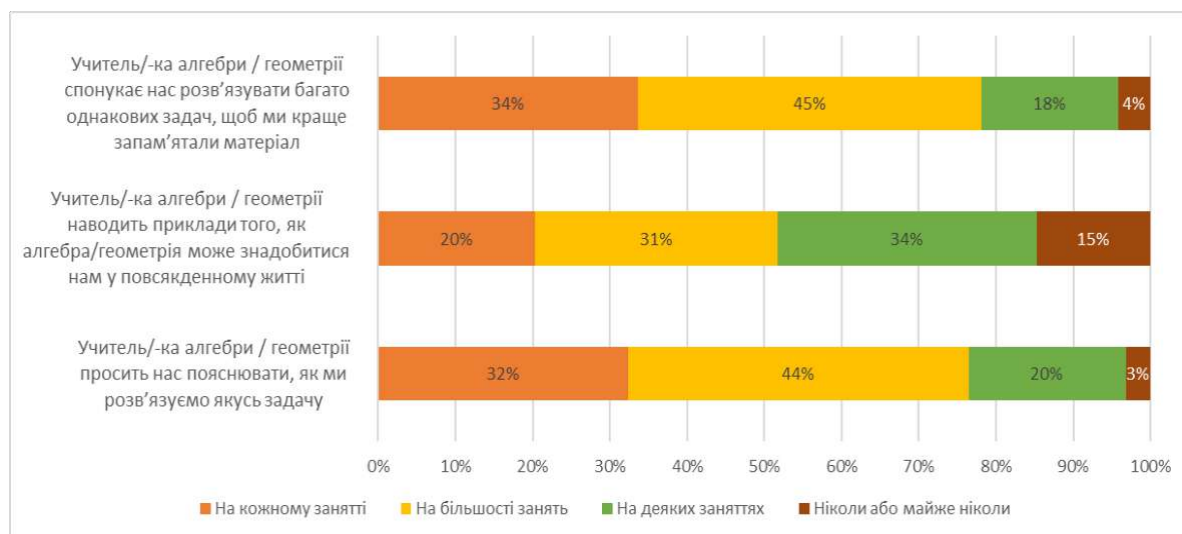

Рисунок 3.1.3.22. Розподіл учасників щодо згоди з твердженнями про спонукання вчителями вивчення алгебри / геометрії

Статистично значущого зв'язку між відповідями учасників на цю групу запитань і успішністю виконання тесту учасниками немає. Результати тестування груп учасників, які по-різному відповідали на запитання опитувальника, статистично майже не відрізняються (див. Рисунок 3.1.3.23 та 3.1.3.24).

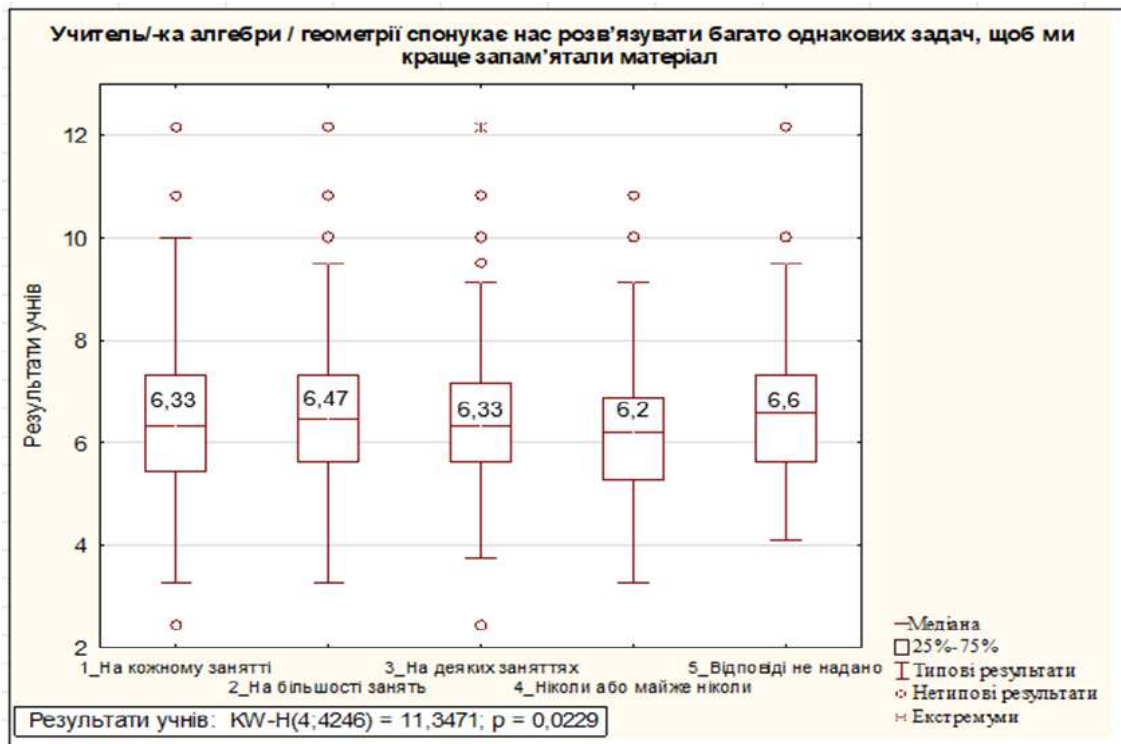

Рисунок 3.1.3.23. Розподіл учасників щодо згоди з твердженнями про спонукання вчителями вивчення алгебри / геометрії

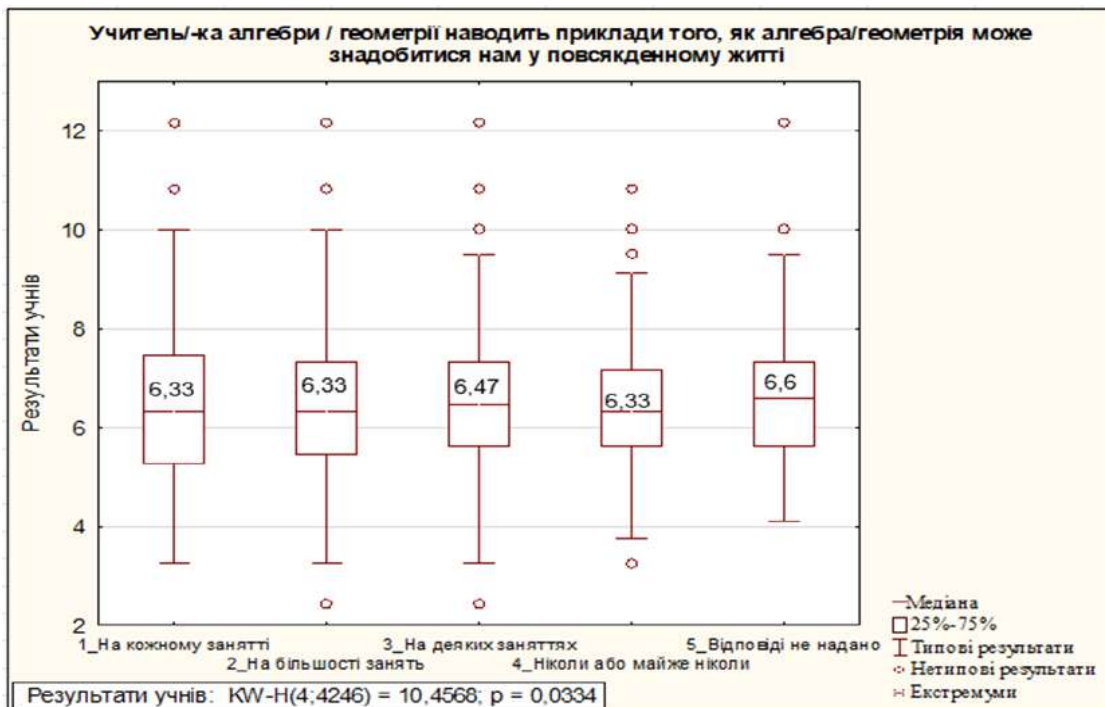

Рисунок 3.1.3.24. Результати учасників залежно від згоди з твердженням, що учитель/-ка алгебри / геометрії часто наводить приклади того, як алгебра / геометрія може знадобитися в повсякденному житті

3.1.3.4. Вплив позаурочних чинників на успішність виконання восьмикласниками тесту з математики

Розподіл учасників щодо тривалості виконання ними домашнього завдання з математики відображений на Рисунку 3.1.3.25.

Рисунок 3.1.3.25. Розподіл учасників щодо часу, витраченого на виконання домашнього завдання з математики

Тривалість виконання учасниками домашнього завдання з алгебри / геометрії впливає на успішність виконання тесту. Ті, хто витрачає більше часу на виконання домашнього завдання, отримали кращі результати на тестуванні. Водночас ті учні / учениці, які витрачають на домашнє завдання з геометрії понад 2 години, виконали тест незначно гірше, ніж ті, хто витрачає на домашнє завдання до 2 годин. Найгірші результати в тих, хто взагалі не виконує домашніх завдань з алгебри / геометрії (див. Рисунки 3.1.3.26 та 3.1.3.27).

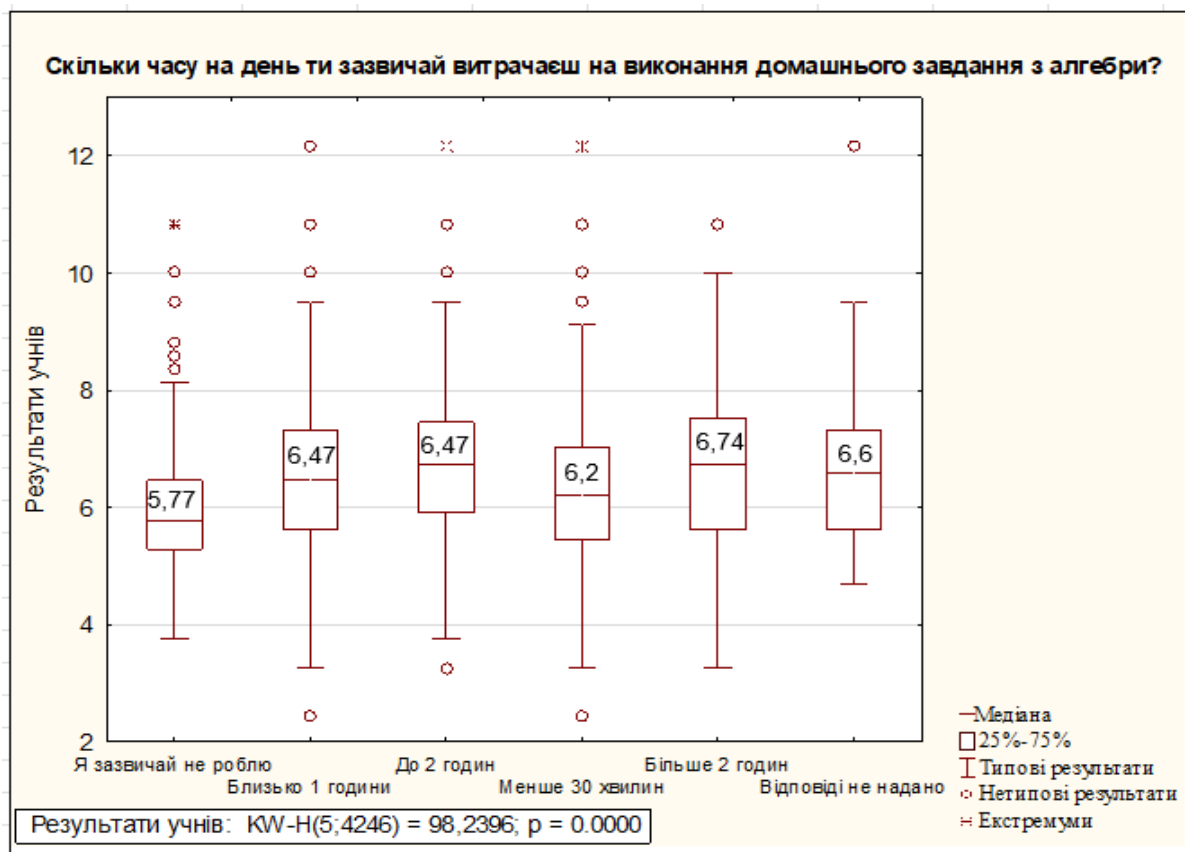

Рисунок 3.1.3.26. Результати учасників залежно від часу, витраченого на виконання домашнього завдання з алгебри

Рисунок 3.1.3.27. Результати учасників залежно від часу, витраченого на виконання домашнього завдання з геометрії

Під час анкетування учасники відповідали на питання, про те, до кого вони звертаються про допомогу, якщо їм щось незрозуміло на уроках алгебри чи геометрії. Розподіл відповідей на це запитання відображено на Рисунок 3.1.3.28.

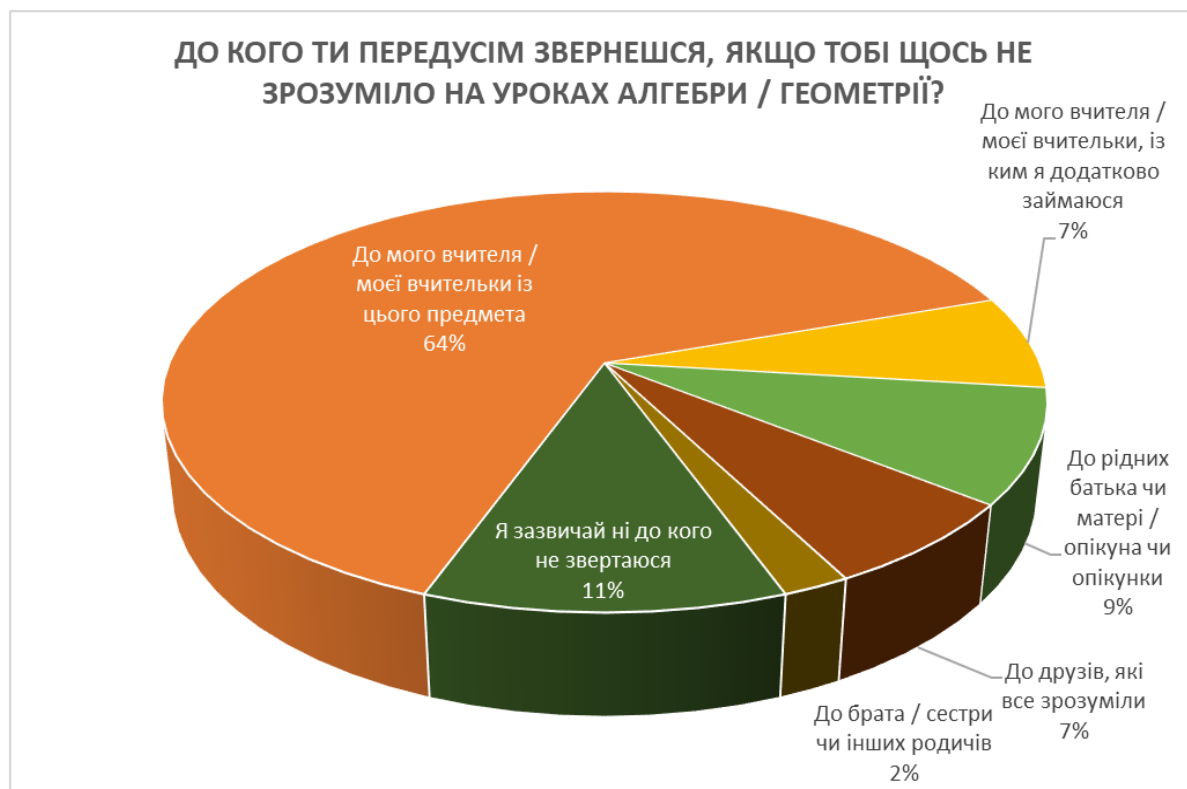

Рисунок 3.1.3.28. Розподіл учасників щодо звернень за допомогою у вивченні алгебри / геометрії

Деякі кращі результати тестування отримали ті учасники, які відповіли, що звернуться до свого репетитора чи до батьків, якщо буде щось незрозуміло на уроках алгебри / геометрії (див. Рисунок 3.1.3.29).

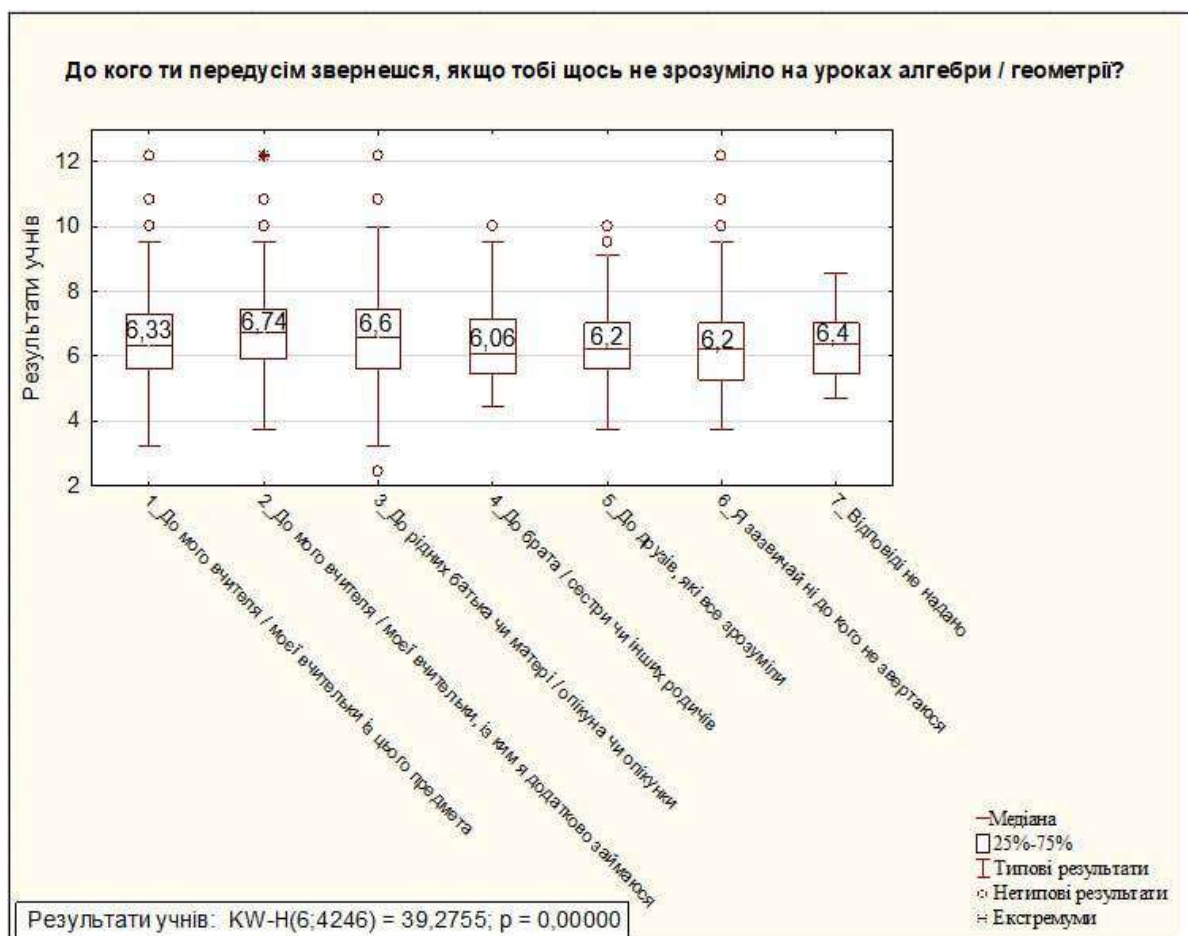

Рисунок 3.1.3.29. Результати учасників залежно від осіб, до яких звертаються учасники у разі виникнення труднощів із алгеброю та геометрією

3.1.3.5. Ставлення учнівства до алгебри / геометрії та зв'язок цих чинників з успішністю

Твердження щодо ставлення учасників до алгебри / геометрії

Під час опитування учнів / учениць 8-х класів запитали, наскільки вони погоджуються або не погоджуються з певними твердженнями щодо їхнього ставлення до алгебри / геометрії. Самі твердження та розподіл відповідей учасників щодо згоди з цими твердженнями наведено на Рисунках 3.1.3.30 та 3.1.3.31.

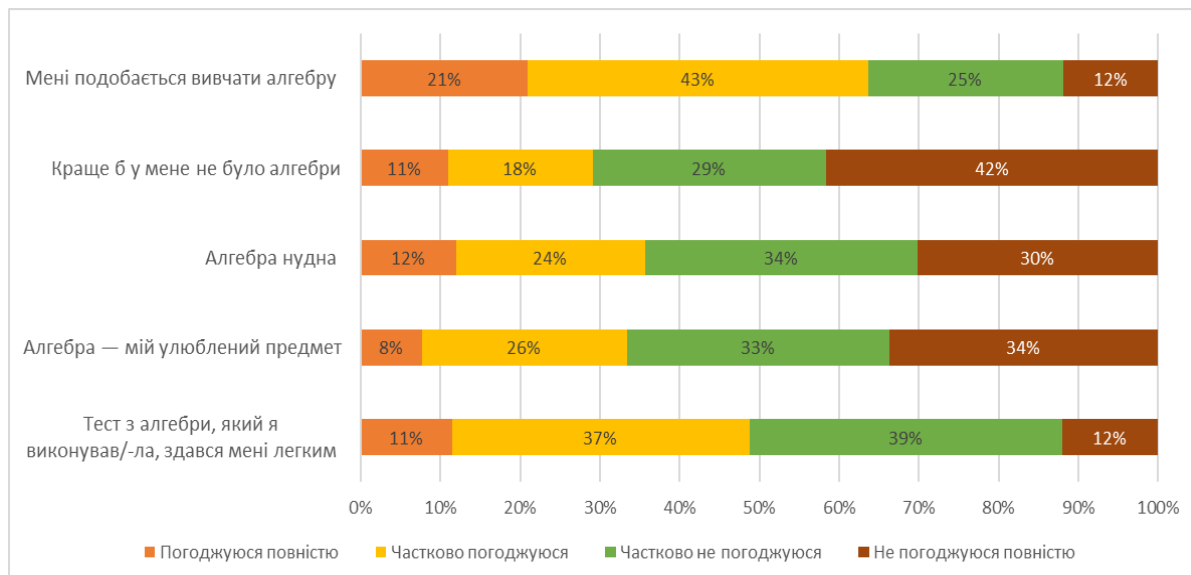

Рисунок 3.1.3.30. Розподіл учасників щодо згоди з твердженнями про ставлення до алгебри

Рисунок 3.1.3.31. Розподіл учасників щодо згоди з твердженнями про ставлення до геометрії

Статистичний аналіз зв'язку між відповідями учасників щодо тверджень «Мій учитель говорить, що на уроках алгебри / геометрії в мене все виходить добре», «Я вправний/ -на в розв'язуванні складних алгебраїчних / геометричних задач», «Я швидко розбираюся з

алгебраїчними/геометричними темами», «Мені легко дається алгебра / геометрія», «Мені подобається вивчати алгебру / геометрію», «Я дізнаюся багато чого нового на уроках алгебри / геометрії», «Алгебра / геометрія – мій улюблений предмет», «Тест, який я виконував/-ла, здався мені легким» і успішністю виконання тесту учасниками показує, що існує невелика відмінність між результатами тестування груп учасників, які по-різному відповідали на запитання анкети: успішність виконання тесту учасниками незначно зростала разом зі зростанням згоди учасників із запропонованими в опитувальнику твердженнями. Наприклад, якщо учасники погоджувалися з твердженням «Геометрія – мій улюблений предмет», то ця група учасників загалом мала кращу успішність проходження тесту з математики, ніж ті учасники, які не погоджувалися з цим твердженням (див. Рисунок 3.1.3.32). Подібна ситуація і щодо інших перелічених вище тверджень.

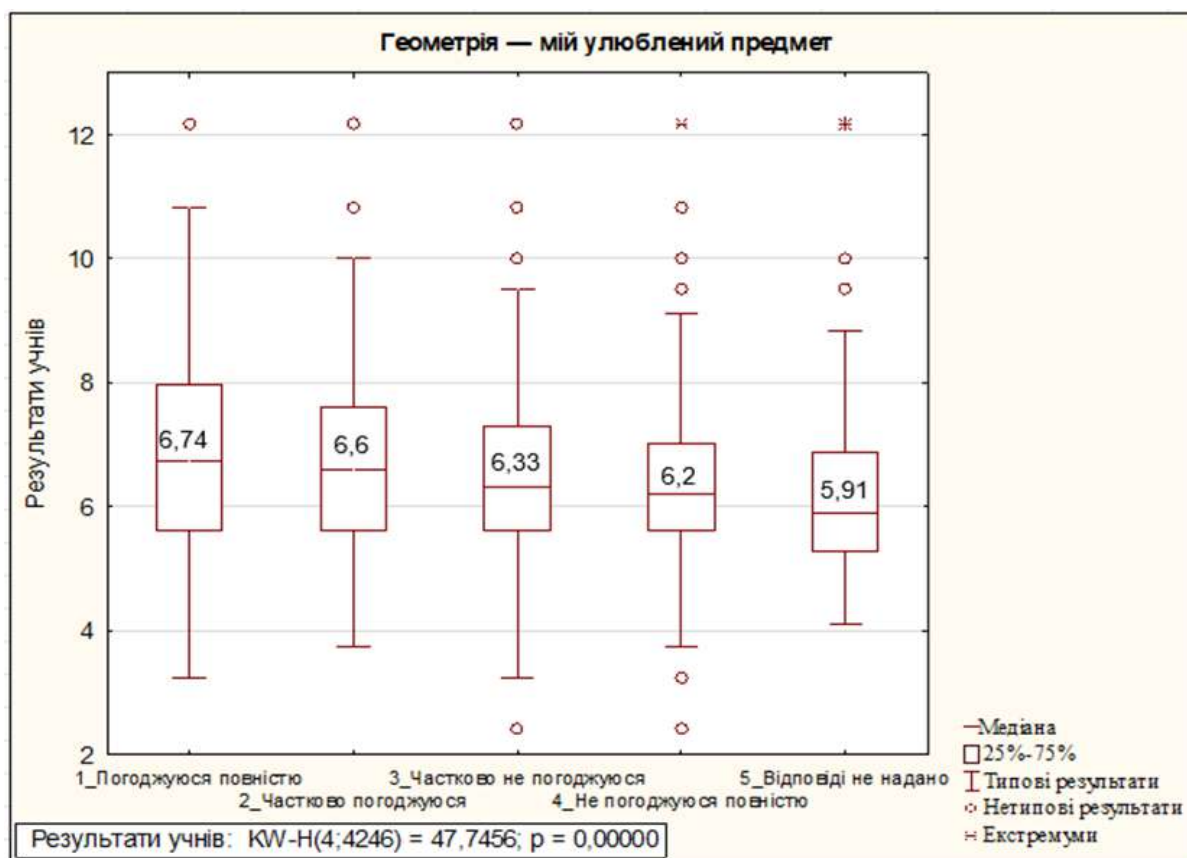

Рисунок 3.1.3.32. Результати учасників залежно від згоди з твердженням, що геометрія є їхнім улюбленим предметом

Статистичний аналіз зв'язку між відповідями учасників щодо тверджень «Я завжди нервуюся, коли думаю про алгебру / геометрію», «Уроки алгебри / геометрії мене засмучують», «Краще у мене не було б алгебри / геометрії», «Алгебра / геометрія нудна» і успішністю виконання тесту учасниками показує, що існує невелика різниця між результатами тестування груп учасників, які по-різному відповідали на запитання анкети: успішність виконання тесту учасниками незначно спадала разом зі зростанням згоди учасників із запропонованими в опитувальнику твердженнями. Наприклад, якщо учасники погоджувалися з твердженням «Уроки алгебри / геометрії мене засмучують», то ця група учасників загалом мала трохи гіршу успішність проходження тесту з алгебри / геометрії, ніж ті учасники, які не погоджувалися з цим твердженням (див. Рисунок 3.1.3.33).

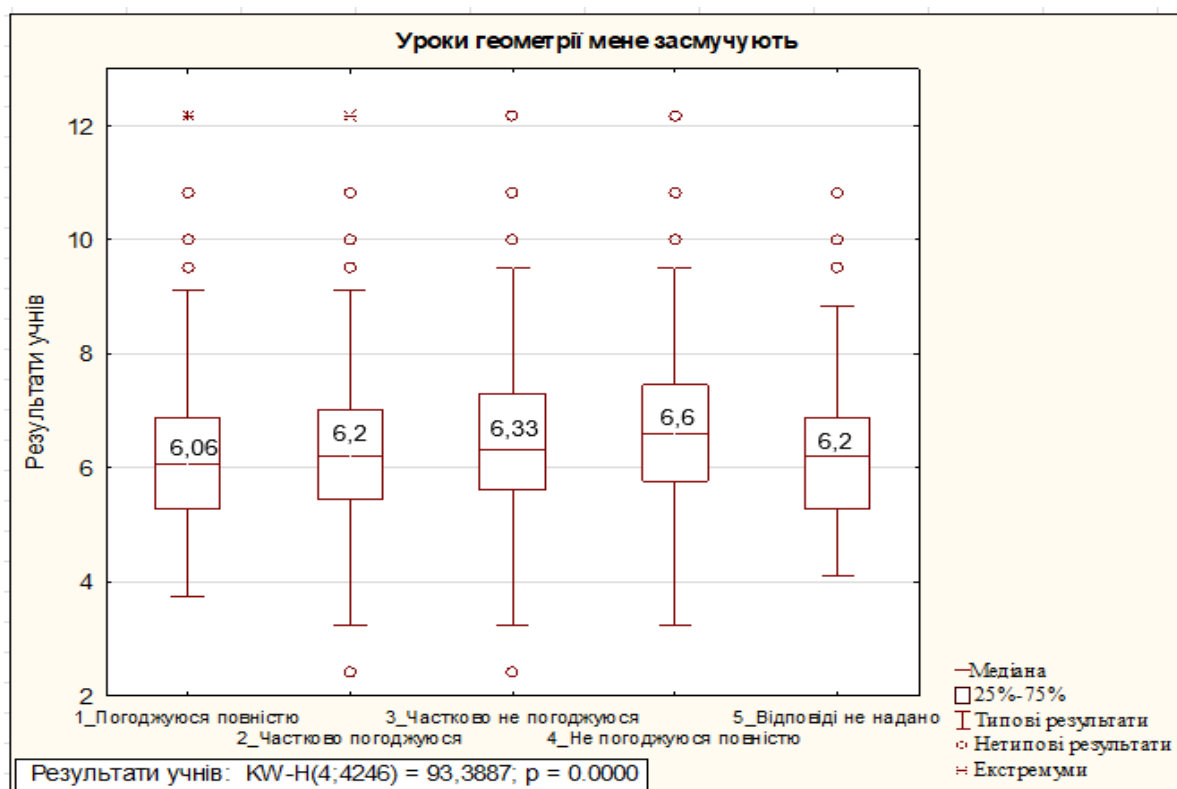

Рисунок 3.1.3.33. Результати учасників залежно від згоди з твердженням, що уроки геометрії їх засмучують

Короткі висновки

Тест з алгебри / геометрії для 8-го класу виявився оптимальним за складністю для цієї вибірки учасників та має дуже хорошу розподільну здатність, тобто забезпечує диференціацію учнів / учениць із різними рівнями підготовленості. Розробники тесту орієнтувалися на учнів / учениць із середнім рівнем результатів і фактично не включали в тест складних завдань високого рівня. Статистичний аналіз показав, що більше половини завдань виявилися для учасників оптимальним за рівнем складності.

Найскладнішими для учасників були завдання змістової лінії «Геометричні фігури і геометричні величини». Найлегшими – завдання змістової лінії «Числа і вирази».

Стосовно когнітивних вимірів найлегшими для учасників виявилися завдання когнітивного виміру «Знання», у яких для правильного виконання визначальним було володіти певними знаннями, а найскладнішими – завдання когнітивного виміру «Застосування», у яких потрібно було продемонструвати вміння застосовувати отримані знання для розв'язування математичних задач як практичного, так і теоретичного змісту.

Відповідно до статистичного аналізу, порівняно з іншими, кращі результати тесту з алгебри / геометрії показали ті учасники, які:

- навчаються в закладах освіти східних областей України чи міста Києва;
- навчаються в місті;
- перебувають за кордоном;
- мають статус ВПО;
- у 8-му класі навчалися переважно дистанційно;
- тестування проходили дистанційно;
- мають власні технічні засоби (комп'ютер, мобільний телефон, ноутбук чи планшет), друковані книжки та інші матеріали, необхідні для навчання;
- мають / отримують від учителя / учительки зрозумілі пояснення навчального матеріалу та зрозумілі вимоги до учнів / учениць;
- витрачають більше часу на виконання домашнього завдання;
- звертаються до репетитора у разі виникнення труднощів на уроках алгебри / геометрії;
- люблять алгебру / геометрію і мають до них позитивне ставлення.

На результати тестування з алгебри / геометрії фактично не вплинули:

- стать;
- рівень володіння ІТ-навичками роботи з гаджетами чи в інтернеті;

- наявність особистого простору (кімнати чи робочого місця) для навчання в місці проживання;
- спонукання вчителями вивчення алгебри / геометрії.

3.1.4. Порівняння результатів тестування та анкетування учнів 8 класу з математики 2023-2025 років

3.1.4.1. Порівняння характеристик тестів з математики для 8 класу 2023, 2024 та 2025 років

Для моніторингу 2025 року був розроблений новий комплект завдань з математики. Водночас тести 2023, 2024 та 2025 років ідентичні за структурою, тривалістю проходження, розподілом завдань за змістовими лініями, за когнітивними рівнями, за формою та системою нарахування балів, за експертною оцінкою складності завдань.

3.1.4.2. Порівняння результатів виконання тесту з математики для 8 класу 2023, 2024 та 2025 років

Окремі загальні статистичні характеристики результатів тестувань з математики для 8 класу у 2023-2025 роках наведено у Таблиці 3.1.4.1.

Таблиця 3.1.4.1. Загальні статистичні характеристики результатів тестувань з математики за роками

Назва характеристики	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Вибірка учасників	5473	4463	4246
Максимально можливий бал	46	46	46
Максимально набраний бал	46	45	46
Середнє	22,8	22,16	20,47
Мода	14	13	11
Медіана	22	21	19

Середній результат учасників, мода та медіана з року в рік дещо зменшуються.

В усі три роки переважна більшість учасників тестування отримала результати середнього рівня: 53,2% у 2023 році, 56,2% у 2024 році, 59,6% у 2025 році. Рідше учасники демонстрували результати достатнього рівня, і найрідше – результати початкового чи високого рівнів (див. Рисунок 3.1.4.1).

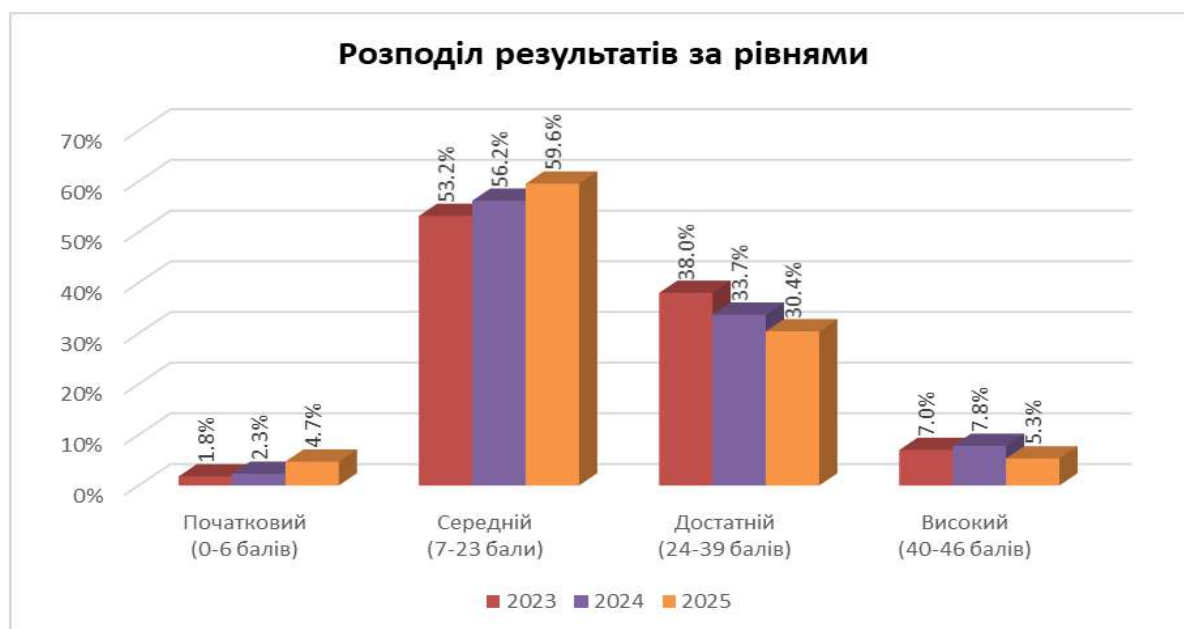

Рисунок 3.1.4.1. Порівняння розподілів результатів тестування восьмикласників з математики за роками

Середня успішність виконання завдань у 2025 році дещо зменшилася порівняно з 2023 та 2024 роками (з 51% до 47%).

Найлегшим для учасників в усі три роки було завдання змістової лінії «Геометричні фігури і геометричні величини» на розпізнавання геометричної фігури. Найскладнішим для учасників 2023 та 2024 років було завдання змістової лінії «Рівняння та нерівності», а для учасників 2025 року – завдання змістової лінії «Геометричні фігури і геометричні величини».

У 2023 та 2024 році найскладнішими були завдання змістової лінії «Рівняння і нерівності», у 2025 році – завдання змістової лінії «Геометричні фігури і геометричні величини». У всі три роки найлегшою були завдання змістової лінії «Числа і вирази» (див. Рисунок 3.1.4.2).

Рисунок 3.1.4.2. Порівняння успішності виконання тестових завдань за змістовими лініями

Змінився також і порядок розташування за складністю груп завдань за когнітивними рівнями. В усі три роки найлегшими для учасників виявилися завдання когнітивного виміру «Знання». У 2023 та 2024 роках найскладнішими були завдання когнітивного виміру «Міркування», а у 2025 році найскладнішими стали завдання когнітивного виміру «Застосування» (див. Рисунок 3.1.4.3).

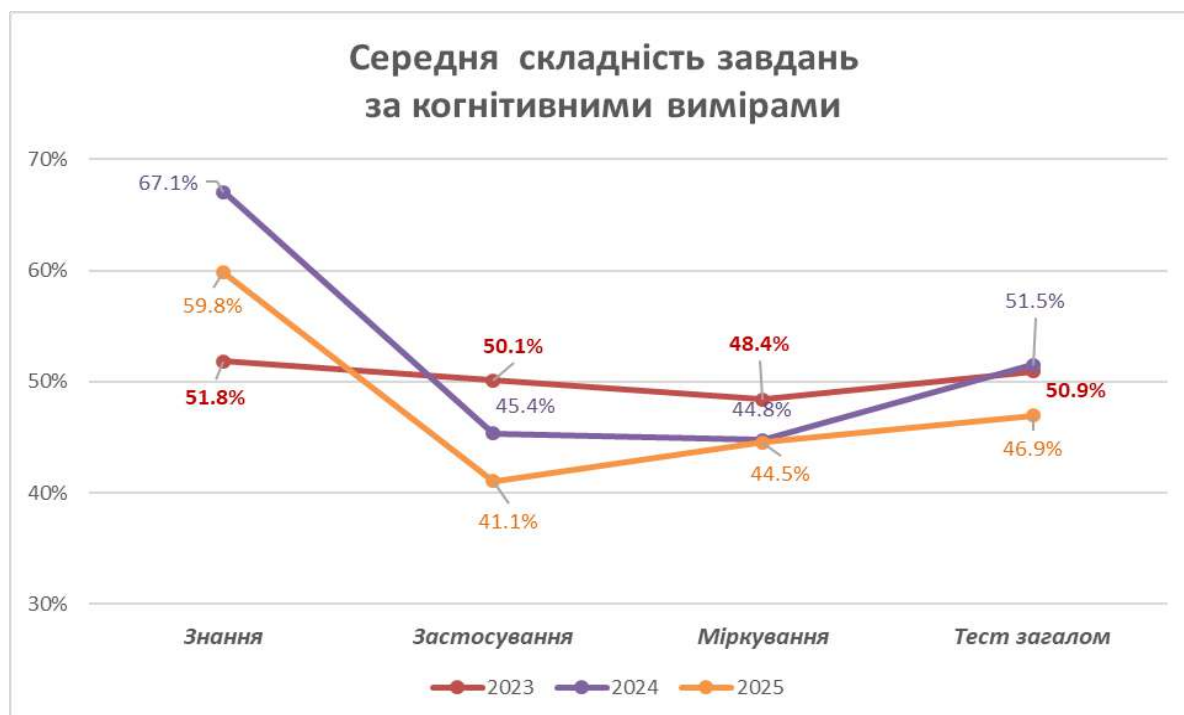

Рисунок 3.1.4.3. Порівняння успішності виконання тестових завдань за когнітивними вимірами

3.1.4.3. Порівняння результатів опитування учасників і зв'язків різних чинників з успішністю виконання тесту з математики у 2023, 2024 та 2025 роках

У 2023 та 2024 роках хлопців та дівчат було приблизно порівну і дівчата мали в середньому невелику перевагу в результативності виконання тесту з алгебри / геометрії для 8-го класу. У 2025 році хлопців та дівчат теж було майже порівну, але відмінності між їхніми результатами виконання тесту майже не було.

У всі три роки ті учасники, які навчалися в закладах освіти східних областей України чи міста Києва, показували кращі результати тестування, ніж учасники з інших регіонів (див. Рисунок 3.1.4.4).

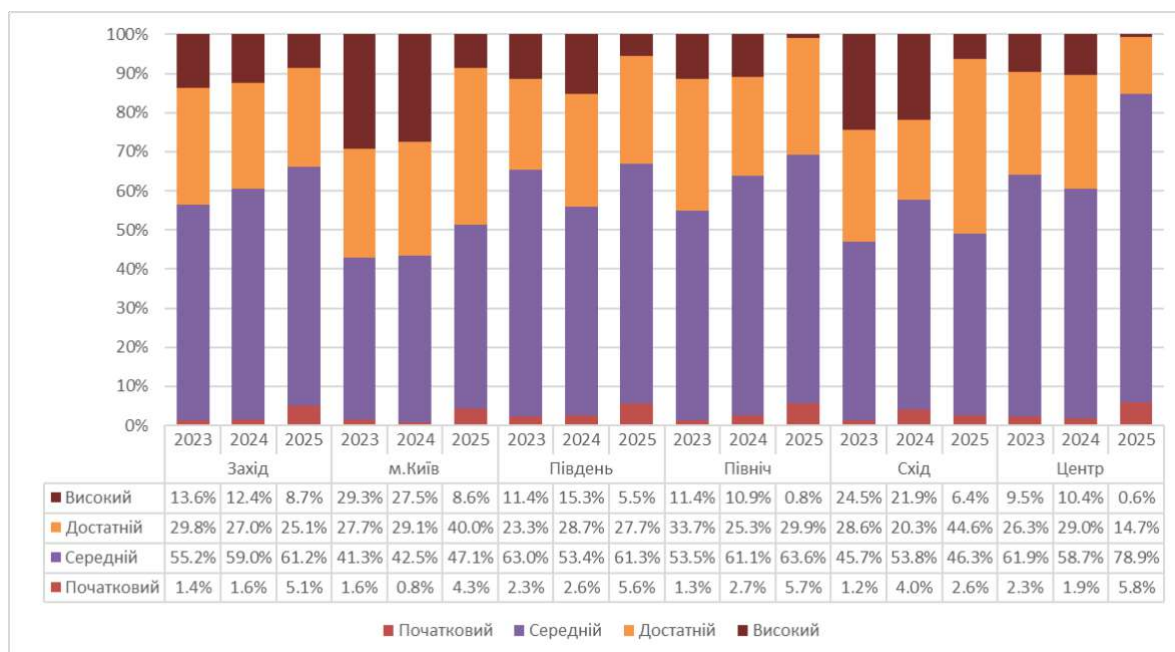

Рисунок 3.1.4.4. Порівняння розподілів учасників за рівнями досягнень за регіонами

Учасники, які навчаються в місті, отримали дещо кращі результати тестування, ніж ті, які навчаються в селі, у всі три роки. Відносна кількість учасників, які навчаються в селі, зросла з 26% у 2023 році до 32% у 2024 році, і до 39% у 2025 році.

З 7% у 2023 році до 4% у 2024 та 2025 роках зменшилася відносна кількість учасників, які брали участь у моніторинговому дослідженні з-за кордону. В усі три роки учасники, які перебувають за кордоном, отримали трохи кращі результати тестування, ніж ті, які перебувають в Україні.

Зросла відносна кількість учасників, які мають статус ВПО (від 7% у 2023 та 2024 роках до 9% у 2025 році). Такі учасники отримали дещо кращі результати тестування, ніж інші.

Значно змінилися відносні кількості учасників, які навчаються за різними формами навчання. Збільшилася відносна кількість учасників, які навчаються очно (з 36% у 2023 році до 57% та 56% у 2024 та 2025 роках відповідно), зменшилася відносна кількість учасників, які навчаються дистанційно (з 34% у 2023 році до 25% у 2024 році і до 19% у 2025 році),

та змінилася відносна кількість учасників, які навчаються у змішаному форматі (30% у 2023 році, 18% у 2024 році, 25% у 2025 році). В усі три роки ті, хто навчався очно в закладі чи змішано, показували гірші результати, ніж ті, хто навчався дистанційно.

Зменшилася відносна кількість учасників, які проходили моніторинг дистанційно (30% у 2023 році, 23% у 2024 році, 20% у 2025 році). В усі три роки такі учасники отримали кращі результати тестування, ніж ті, хто проходив тестування очно у закладі освіти.

У 2023 та 2024 роках ті учасники, які підтверджували наявність у себе певних ІТ-навичок, отримали дещо кращі результати тестування, ніж ті, хто зазначав про свій низький рівень володіння такими навичками. У 2025 році значимої залежності успішності проходження тестування з математики від рівня володіння певними ІТ-навичками не виявлено.

В усі три роки ті учасники, які мають комп'ютер, мобільний телефон, ноутбук чи планшет, друковані книжки та інші матеріали, необхідні для навчання, отримали дещо кращі результати на тестуванні, ніж ті, хто їх не має.

В усі три роки не виявлено також значимої залежності успішності виконання тесту від наявності в учасників особистого простору (кімнати чи робочого місця) для навчання у місці проживання.

І для 2023, і для 2024 року, і для 2024 року статистичний аналіз зв'язку між відповідями учасників на групу запитань щодо типових практик викладання математики і успішністю виконання тесту учасниками показує, що існує невелика різниця між результатами тестування груп учасників, які по-різному відповідали на запитання опитувальника, які стосуються підтримки з боку вчителя. Успішність виконання тесту учасниками незначно зростала разом зі зростанням згоди учасників із запропонованими у опитувальнику твердженнями, такими як «Учитель/-ка алгебри / геометрії дає зрозумілі мені відповіді на мої питання», «Учитель/-ка завжди зрозуміло пояснює математичні теми», «Учитель/-ка алгебри / геометрії робить усе, щоб допомогти нам навчатися».

В усі три роки статистично значущого зв'язку між відповідями учасників на групу запитань щодо спонукання вчителями вивчення алгебри / геометрії та успішністю виконання тесту учасниками немає.

Тривалість виконання учасниками домашнього завдання з алгебри / геометрії впливає на успішність виконання тесту. У 2023 році ті, хто витрачав більше часу на виконання домашнього завдання, отримали кращі результати на тестуванні. У 2024 році загальна тенденція майже збереглася, з одним винятком: ті, хто витрачає на домашнє завдання близько 1 години, отримали дещо кращий результат, ніж ті, хто виконує домашнє завдання до 2 годин. У 2025 році тривалість виконання учасниками домашнього завдання з алгебри / геометрії впливала на успішність виконання тесту. Ті, хто витрачає більше часу на виконання домашнього завдання, отримали кращі результати на тестуванні. Водночас ті учасники, які витрачають на домашнє завдання з геометрії понад 2 годин, виконали тест незначно гірше, ніж ті, хто витрачає на домашнє завдання до 2 годин.

В усі три роки дещо кращі результати тестування отримали ті учасники, які відповіли, що звернуться до свого репетитора, якщо буде щось незрозуміло на уроках алгебри / геометрії.

В усі три роки статистичний аналіз зв'язку між відповідями учасників щодо тверджень про ставлення до алгебри / геометрії, таких як, наприклад, «Мій учитель говорить, що на уроках алгебри / геометрії в мене все виходить добре», «Я вправний/а в розв'язуванні складних математичних задач», «Мені легко дається алгебра / геометрія», «Алгебра / Геометрія – мій улюблений предмет» і успішністю виконання тесту учасниками показує, що існує невелика відмінність між результатами тестування груп учасників, які по-різному відповідали на запитання анкети: успішність виконання тесту учасниками незначно зростала разом зі зростанням згоди учасників із запропонованими в опитувальнику твердженнями.

В обидва роки статистичний аналіз зв'язку між відповідями учасників щодо тверджень «Я завжди нервуюся, коли думаю про алгебру / геометрію», «Алгебра / Геометрія – це не моє», «Алгебра / Геометрія складніша для мене, ніж для інших моїх однокласників / однокласниць», «Уроки алгебри / геометрії мене засмучують», «Краще у мене не було б алгебри / геометрії», «Алгебра / Геометрія нудна» і успішністю виконання тесту учасниками показує, що існує невелика відмінність між результатами тестування груп учасників, які по-різному відповідали на запитання анкети: успішність виконання тесту учасниками незначно спадала разом зі зростанням згоди учасників із запропонованими в опитувальнику твердженнями.

3.2. Результати тестування та анкетування учнів 8 класу з української мови

3.2.1. Характеристика тесту з української мови

Для проведення моніторингу у 2025 р. на рівні 8-х класів було розроблено тестову форму за тією ж специфікацією, що й тести для 2023 та 2024 рр. Ідентичною до попередніх років проведення дослідження була й процедура тестування та визначення результатів за підсумками його проведення. Водночас важливо зазначити, що у 2023 р. через особливості збереження даних на платформі ВШО інформація про результати учасників за підсумками тестування не зовсім відповідає структурі інформації, яку було отримано за підсумками проведення тестувань у два наступних роки. Це накладає певні обмеження на порівняння окремих результатів між роками, хоча загалом не стоїть на заваді порівнянню загальної успішності восьмикласників у всі три роки проведення моніторингу.

3.2.1.1. Основні параметри тесту

Для визначення успішності учнівства 8-х класів в опануванні української мови було розроблено тест із трьох субтестів, на виконання яких учасники тестування мали 100 хв.: субтест 1 «Морфологічна вправність мовлення» містив 41 тестове завдання, субтест 2 «Граматика: дієслово, прислівник, службові частини мови» – 15, а субтест 3 «Граматика: синтаксис простого речення» – 20. Отже, загальна довжина тесту з української мови становила 76 тестових завдань різних форм.

Назви субтестів підказують, що тестом було охоплено основні морфологічні та синтаксичні теми, передбачені навчальною програмою з предмета «Українська мова» для 7-го та 8-го класів (для класів / груп з навчанням українською мовою), розробленою на основі Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти 2011 року¹¹. Відповідність змісту тесту саме вимогам цього стандарту визначено тим, що учасники моніторингу 2025 р., як і двох попередніх років дослідження, ще не навчалися в НУШ. 70% завдань у тесті актуалізували морфологічну та пов'язану з нею орфографічну тематику, а інші завдання стосувалися синтаксису простого, зокрема простого ускладненого, речення та пов'язаних із цим пунктуаційних тем. Під час аналізу результатів до уваги взято те, що окремі теми є «синкретичними», а отже, ті самі дані можуть бути використані для дослідження як морфологічної, так і синтаксично-пунктуаційної вправності учнівства.

Крім розподілу за змістовими лініями й темами, усі завдання тесту з української мови було також класифіковано за провідною когнітивною діяльністю, яку учасник має актуалізувати для виконання того чи того завдання. У цьому розрізі завдання розподілені відносно рівномірно: 37% завдань на знання, 34% – на розуміння і застосування і, відповідно, 29% – на міркування.

¹¹ [Навчальні програми для 6-9 класів \(Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, 2011 рік\).](#)

За експертно визначеною складністю завдання в тесті з української мови класифіковано за трьома групами: легкі, оптимальні та складні. Частки кожної групи завдань у тесті такі: 30%, 47% та 22% відповідно. Цей розподіл не збігається зі статистичною складністю, яку визначають як відсоток учасників, які надали правильну відповідь на конкретне завдання, на підставі чого, відповідно, розрізняють «дуже складні» завдання, які виконали менше 20% учасників, «складні» – 21–40%, «оптимальні» – 41–60%, «легкі» – 61–80% та «дуже легкі» – 81–100% учасників.

З огляду на те що тестування в межах моніторингу було проведено в комп'ютерному форматі (на платформі ВШО), тест містив завдання лише закритих форм. Різновиди завдань та їхню частку в структурі тесту вказано в таблиці 3.2.1.1. За кожне правильно виконане завдання з вибором однієї відповіді із чотирьох варіантів та завдання на заповнення пропуску учасник міг отримати по 1 балу в разі визначення правильного варіанта відповіді. За кожну правильно встановлену логічну пару в завданнях на встановлення відповідності – також по 1 балу. Отже, за правильне виконання всіх 76 завдань тесту можна було максимально набрати 94 тестових бали, а саме 41 бал за завдання субтесту 1, 21 бал – субтесту 2 і 32 бали – субтесту 3.

Таблиця 3.2.1.1 Розподіл тестових завдань з української мови за формою

Форма тестового завдання	Кількість завдань	% від загальної кількості
Вибір однієї правильної відповіді 1 із 4	29	38%
Спадний список (на заповнення пропуску)	41	54%
Вибір однієї правильної відповіді 1 з 2	7	9%
Вибір однієї правильної відповіді 1 з 3	18	24%
Вибір однієї правильної відповіді 1 з 4	13	17%
Вибір однієї правильної відповіді 1 з 5	2	3%
Вибір однієї правильної відповіді 1 з 6	1	1%
Встановлення відповідності 4 з 5	6	8%
Загалом	76	100%

3.2.1.2 Визначення рівнів досягнень з української мови за підсумками тестування

У межах моніторингу для визначення рівнів досягнень учнівства за підсумками тестування використано чотирирівневу шкалу, де виділено початковий, середній, достатній і високий рівні, що мають певний статистичний зміст і водночас ґрунтуються на експертній оцінці (табл. 3.2.1.2). Учасників, які набрали від 0 до 14 балів за виконання тесту, вважають такими, що мають початковий рівень успішності в опануванні української мови, від 15 до 47 – середній, від 48 до 79 – достатній, від 80 до 94 балів – високий. Діапазони значень балів за виконання тесту для кожного рівня досягнень відповідають розподілу результатів учнівства за таким відношенням: по 15% найнижчих і найвищих результатів і по 35% рівномірно – середніх і достатніх.

Для дослідження впливу різноманітних чинників на успішність у вивченні української мови також використано додаткову шкалу успішності – 12-бальну, яка, утім, не еквівалентна чинній 12-бальній критерійній шкалі оцінювання результатів навчання здобувачів освіти¹².

Таблиця 3.2.1.2 Розподіл тестових балів відповідно до рівнів досягнень з української мови, прийнятих у моніторинговому дослідженні

Конструкт	Кількість завдань	Максимально можлива кількість набраних балів	Рівень досягнень			
			П	С	Д	В
			0-15%	16-50%	51-85%	86-100%
Українська мова	76	94	0-14	15-47	48-79	80-94

Докладніше про характеристики ідентичних тестових форм, використаних у межах моніторингу у 2023 – 2025 рр., а також про підходи до визначення результатів за підсумками тестувань можна ознайомитись у звітах за 2023 і 2024 рр.¹³

3.2.2. Результати виконання учнівством 8-х класів тесту з української мови

У 2025 р. восьмикласників, які виконали всі три субтести з української мови (далі – тест), було **4120 осіб**. Саме їхні результати взято для аналізу

¹² Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання: наказ Міністерства освіти і науки України від 02 серпня 2024 р. № 1093. <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultatuv-navchannia>.

¹³ Докладний опис інструментарію наведено у звітах за 2023 та 2024 роки: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2024/07/Monitoringove-doslidzhennya-yakosti-osviti-ZZSO-v-umovakh-viyni-2023_SQE-SURGe.pdf, https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2024/10/ZVIT_Test_uchni_6i8kl_SQE-may2024_pres09.10.2024web.pdf.

успішності, простеження змін у рівнях досягнень між роками проведення моніторингу, а також для дослідження впливу різних чинників на навчальні результати учнівства.

3.2.2.1. Розподіл учасників за кількістю набраних тестових балів за виконання тесту з української мови

Як видно з даних у таблиці 3.2.2.1, у середньому учасники моніторингу у 2025 р. з-поміж 94 максимально можливих набирали понад 50 тестових балів, а найчастішим результатом (мода) був 41 бал. Своєю чергою графік на рис. 3.2.2.1 засвідчує виразну асиметричність розподілу результатів: у нижній частині бальної шкали учасники розосерджені менш рівномірно, ніж у верхній, скупчившись у межах від приблизно 18 до 44 балів. Це свідчить, з одного боку, про те, що в тесті було достатньо легких завдань, посильних навіть для найслабших учасників, завдяки чому навіть найменш підготовлені могли набрати щонайменше 12 балів, а з іншого, – про більш послідовне розрізнення завданнями тесту учасників з вищою успішністю. Загалом середня складність тесту становить 55%, тобто він є оптимальним.

Таблиця 3.2.2.1 Статистичні характеристики результатів тестування з української мови (за тестом з української мови загалом)

Характеристика	Кількісне значення
Вибірка	4120
Максимально можливий бал	94
Максимально набраний бал	92
Середнє	50.19
Мода	41
Медіана	48
Стандартне відхилення	15.77
Асиметрія	0.3769
Ексцес	-0.6907

Розподіл результатів учасників (Загальний результат)

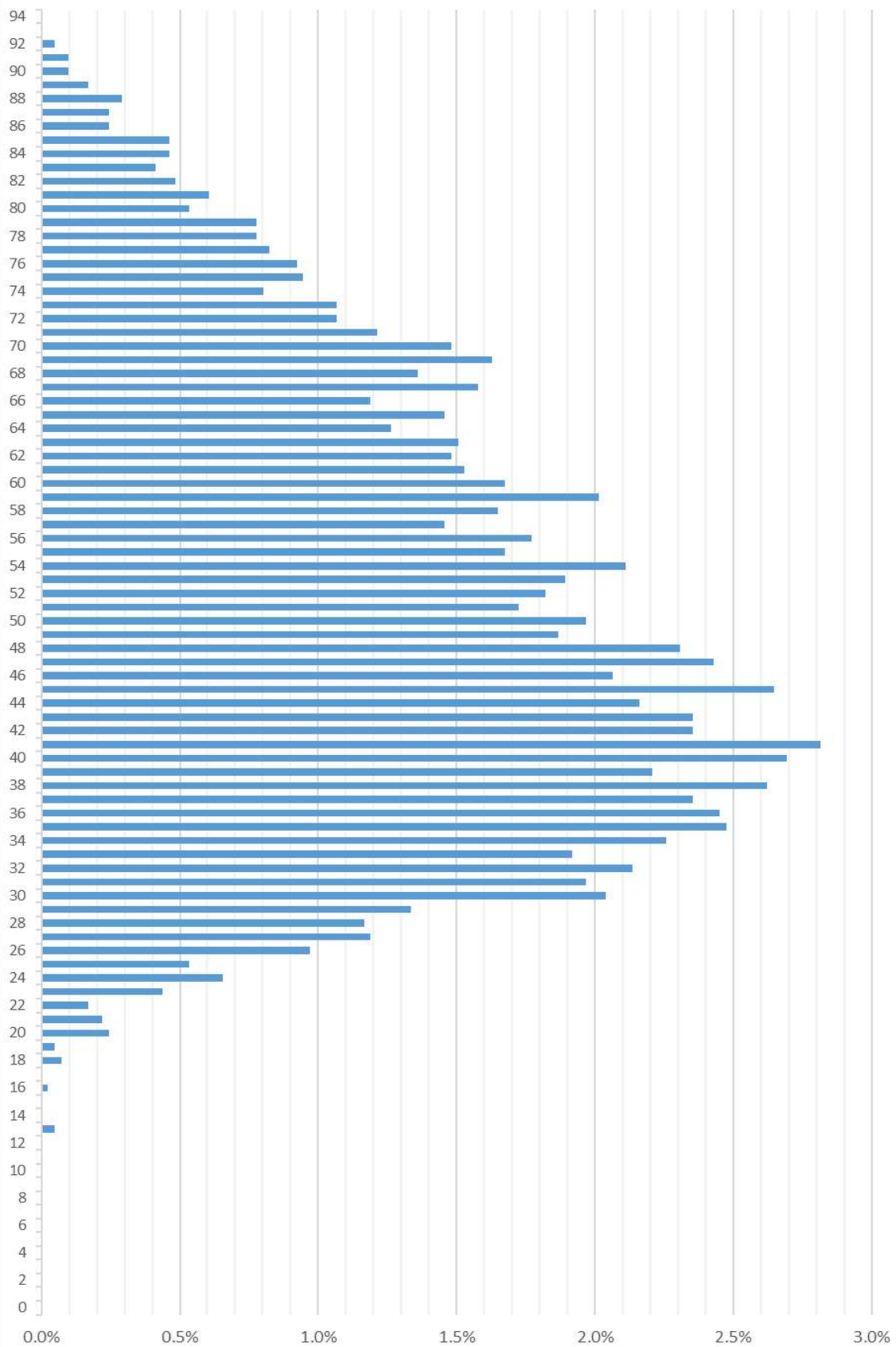

Рис. 3.2.2.1. Розподіл учасників за кількістю набраних тестових балів за виконання тесту з української мови

Диференціацію учасників з різною підготовленістю показують дані в таблиці 3.2.2.2, з яких випливає, що більшість завдань тесту мали загалом добру розподільну здатність, хоча серед них і було майже 15% таких, що мають низьку дискримінативність. Це насамперед завдання субтесту 1, що передбачали вибір нормативних морфологічних форм з-поміж 2–3 варіантів відповідей. Загалом же середня розподільна здатність тесту дуже хороша (42%).

Таблиця 3.2.2.2 Розподіл тестових завдань з української мови за розподільною здатністю (дискримінативністю)

Інтервал значення D-index	Характеристика дискримінативності завдання	Кількість завдань	% від загальної кількості
41-100%	Дуже хороша	36	47.4%
31-40%	Хороша	14	18.4%
21-30%	Середня	15	19.7%
≤ 20%	Низька	11	14.5%
Загалом			100%

Аналіз розподілу результатів учасників за виконання окремих субтестів (див. табл. 3.2.2.3 та рис. 3.2.2.2 – 3.2.2.4) унаочнює деякі специфічні риси завдань субтестів. Так, завдання субтесту 1 «*Морфологічна вправність мовлення*» виразно рівномірно розподіляли учасників, однак лише після 10 балів. Це пов'язано, як уже зазначалося вище, із наявністю серед завдань цієї тестової частини дуже легких. Натомість своєрідно «двогорбі» розподіли на рис. 3.2.2.3 і 3.2.2.4 указують на наявність серед учасників ніби двох підгруп: значна частина учасників (перший пік) зосередилася в лівій частині шкали балів (нижча успішність), а дещо менша (правий пік) – ближче до правого краю шкали (вища успішність). Такі своєрідні розподіли можуть свідчити про те, що більшість учнів та учениць 8-х класів має базові знання з морфологічних і синтаксичних тем, однак значно менше з них мають міцнішу основу в мовних темах, актуалізованих відповідно в субтесті 2 «*Граматика: дієслово, прислівник, службові частини мови*» та субтесті 3 «*Граматика: синтаксис простого речення*».

Незважаючи на означену своєрідність розподілів результатів за субтестами, можна стверджувати, що загалом три тестових частини дали змогу належно розподілити учасників залежно від рівня їхньої мовної підготовки. У цьому, зокрема, переконують дані, наведені на рис. 3.2.2.5, де чітко видно, що складність завдань субтестів загалом (стовпці червоного кольору) послідовно відповідає рівням підготовленості учасників (стовпці синього кольору) у шкалі 1 – 12.

Таблиця 3.2.2.3 Статистичні характеристики результатів тестування з української мови (за субтестами з української мови)

Назва характеристики	Субтест 1	Субтест 2	Субтест 3
Вибірка	4120	4120	4120
Максимально можливий бал	41	21	32
Максимально набраний бал	41	21	32
Середнє	24.46723	10.50801	15.21578
Мода	23	8	8
Медіана	24	10	14
Стандартне відхилення	0.096138	0.07411	0.110546
Асиметрія	0.14573	0.27654	0.37611
Ексцес	-0.36751	-0.88238	-0.89513

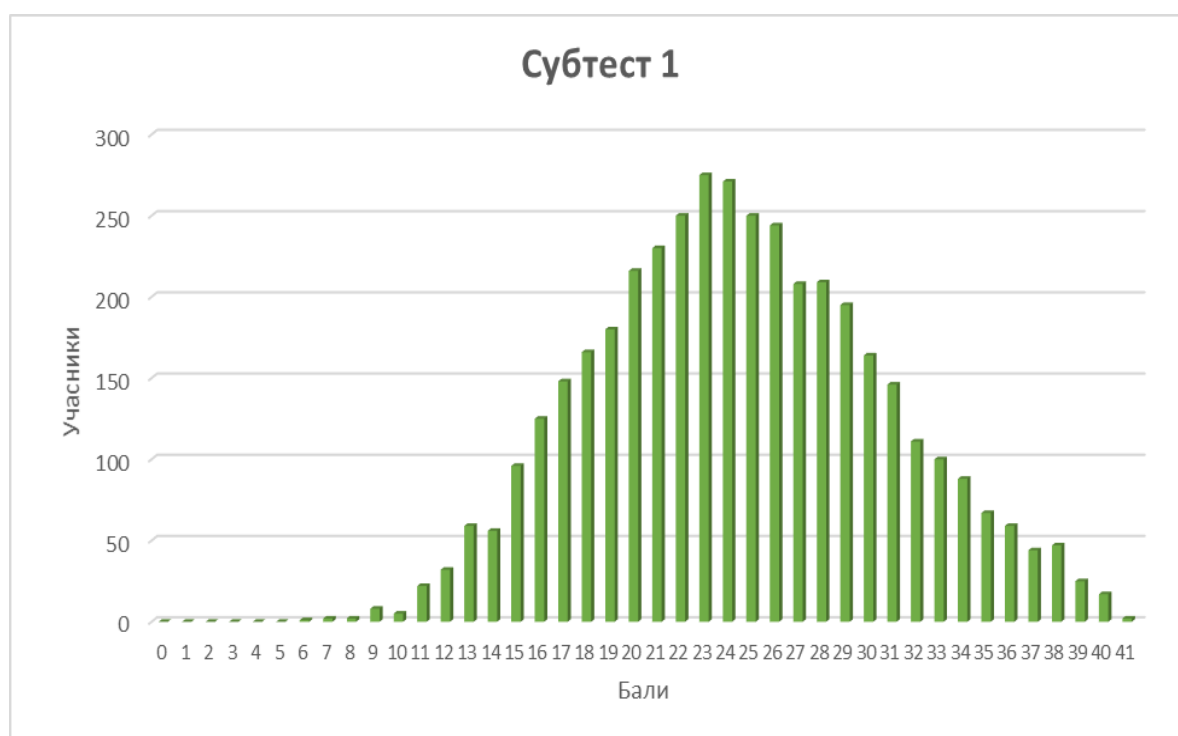

Рис. 3.2.2.2. Розподіл учасників за кількістю набраних тестових балів за виконання субтесту 1 «Морфологічна вправність мовлення»

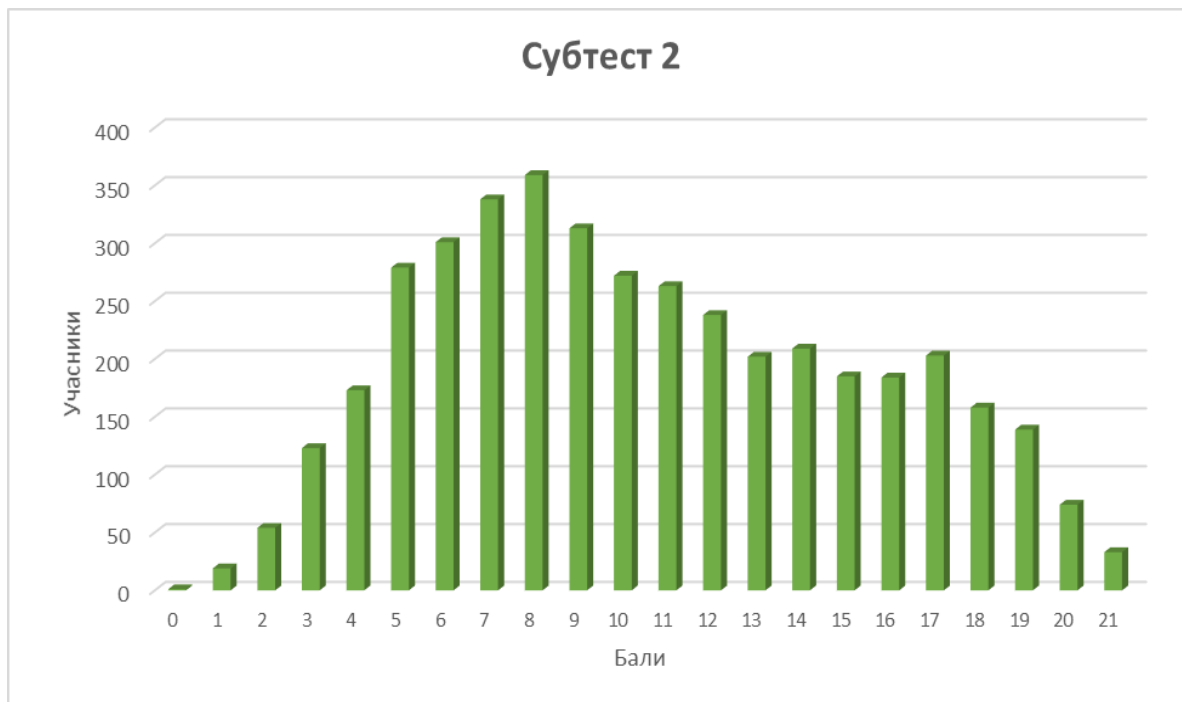

Рис. 3.2.2.3. Розподіл учасників за кількістю набраних тестових балів за виконання субтесту 2 «Грамматика: дієслово, прислівник, службові частини мови»

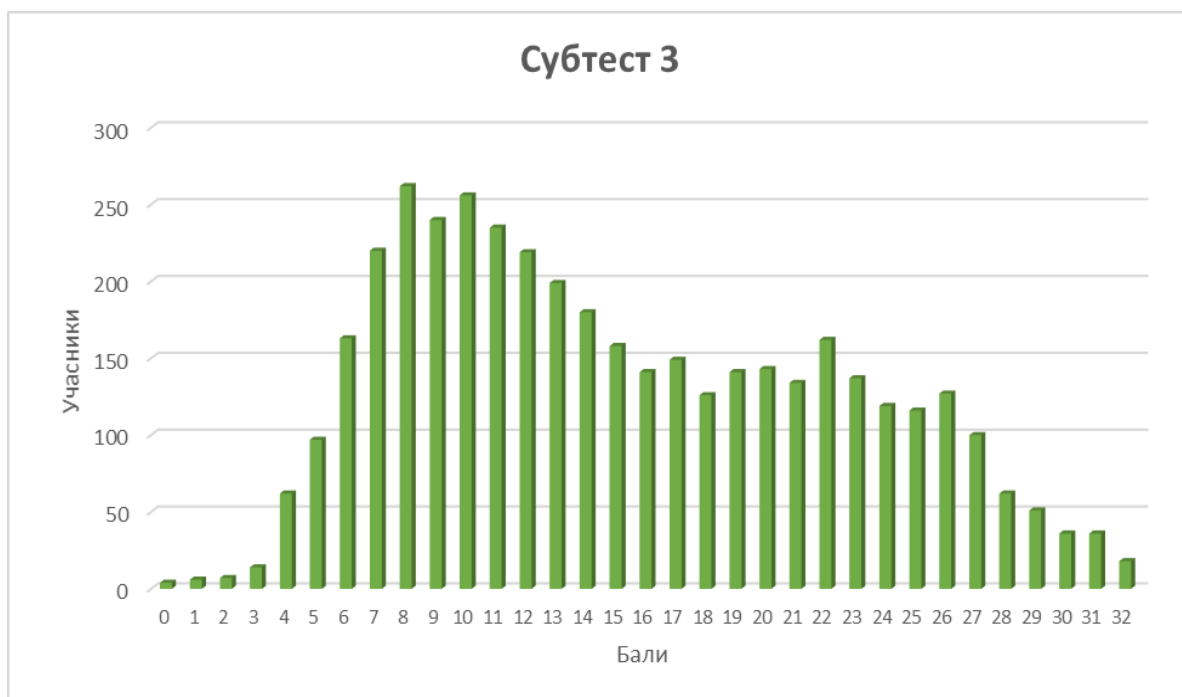

Рис. 3.2.2.4. Розподіл учасників за кількістю набраних тестових балів за виконання субтесту 3 «Грамматика: синтаксис простого речення»

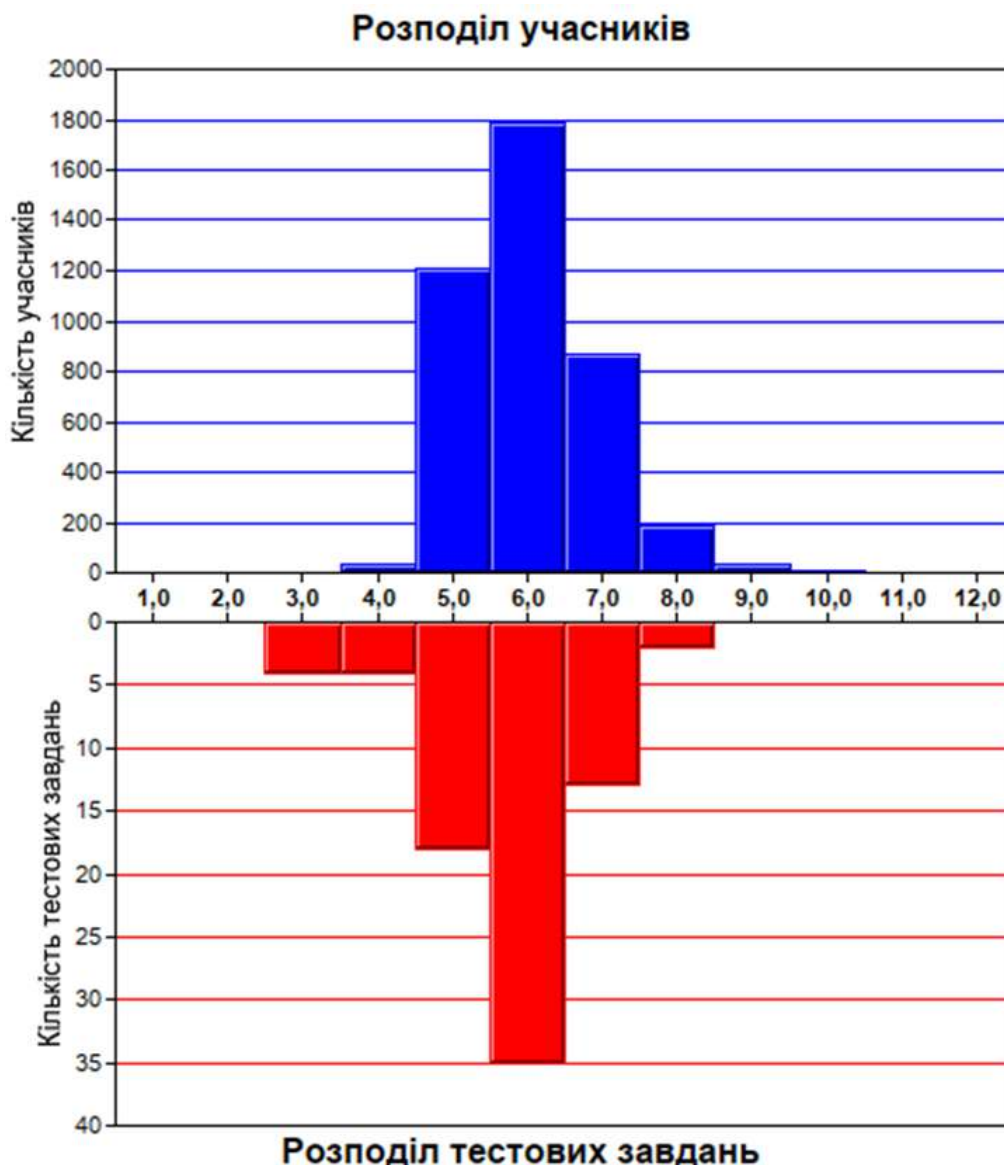

Рис. 3.2.2.5. Узгодженість рівня підготовленості учасників тестування та рівня складності тестових завдань (за моделлю IRT)

3.2.2.2. Розподіл учасників за рівнями досягнень з української мови

У 2025 р. найбільша частка учасників (49%) засвідчила середній рівень успішності з української мови, набравши від 15 до 47 тестових балів. Ще майже стільки ж учнів та учениць (46,8%) показали знання й уміння достатнього рівня, успішно впоравшись із завданнями, які давали змогу отримати щонайменше 79 тестових балів. Отже, сукупно менш ніж 5% учасників досягли високого або низького рівнів, при цьому учасників із високим рівнем виявилось виразно більше (4,15%), ніж із низьким (0,05%) (рис. 3.2.2.6).

Попри те, що частка восьмикласників на початковому рівні є дуже малою, усе ж достатніх підстав стверджувати про дійсно добру мовну підготовку учнівства 8-х класів, на жаль, немає. Це пояснюється специфікою тестового інструментарію, де, як зазначено вище, була певна кількість дуже простих завдань, які дали змогу навіть найменш підготовленим учасникам набрати хоча б мінімальну кількість балів. З цього огляду більш виправдано говорити, що чимало учнів та учениць 8-х класів мають лише базові знання й уміння з української мови, що унаочнює розподіл на рис.

3.2.2.7 у шкалі 1-12, де за середнє значення розподілу взято успішність 6,5 бала. Як видно з графіка, майже третина учасників за такого розподілу мають результат нижче 6 балів.

Рис. 3.2.2.6. Розподіл учасників за рівнем досягнень з української мови (за 4-рівневою шкалою, прийнятою в моніторинговому дослідженні)

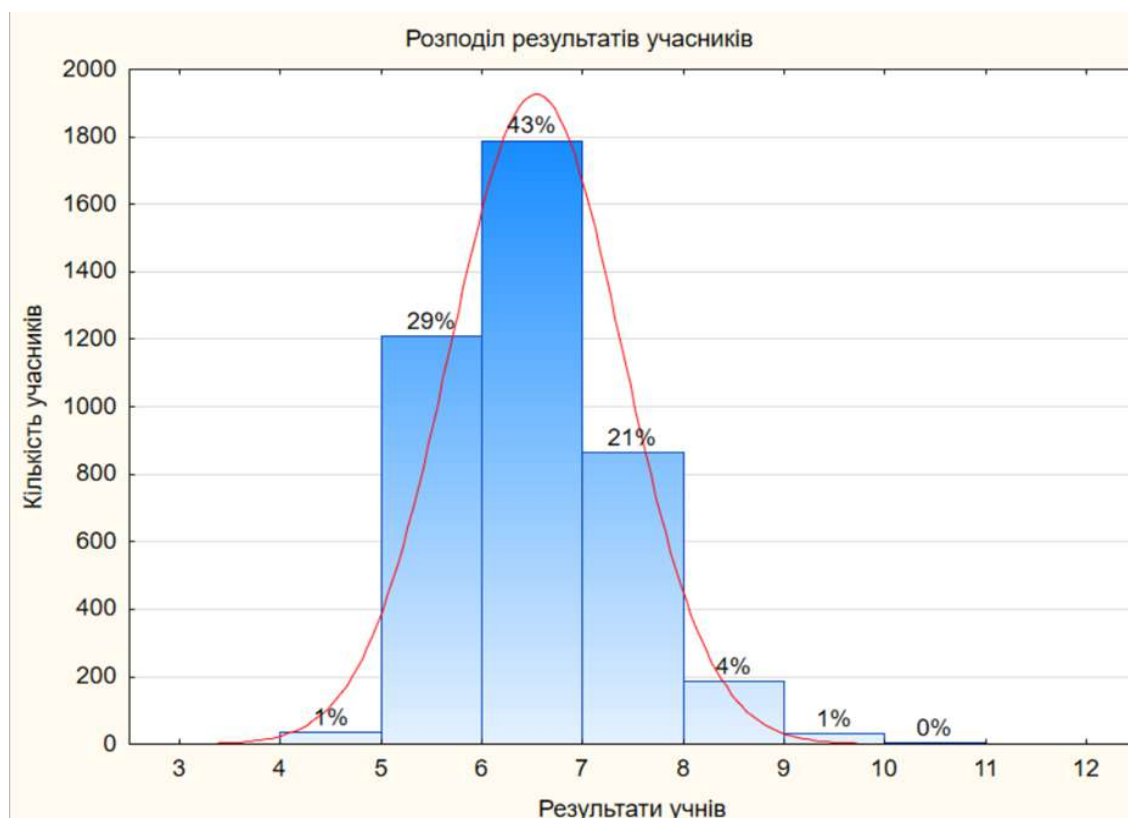

Рис. 3.2.2.7. Розподіл учасників за рівнем досягнень з української мови (за шкалою 1-12)

3.2.2.3. Успішність виконання тестових завдань з української мови (за складністю завдань)

Із 74 завдань різних видів, з яких було укладено тест з української мови для проведення моніторингу у 2025 р., лише трішки більше ніж п'ята частина виявилися складними для учасників, ще понад дві п'ятих були оптимальними, а всі інші – легкими або дуже легкими, тобто з ними в середньому могли впоратися більш ніж 60% учнів та учениць (табл. 3.2.2.4). Цей статистичний розподіл доволі подібний до експертно визначеного і засвідчує, що загалом тест був орієнтований на учнівство із середньою успішністю.

Середня складність завдань субтесту 1 «Морфологічна вправність мовлення» становить 60%, субтесту 2 «Граматика: дієслово, прислівник, службові частини мови» – 51% і субтесту 3 «Граматика: синтаксис простого речення» – 48%. Відповідно середня складність тесту з української мови становить 55%. Докладні відомості про складність кожного тестового завдання за субтестами наведено в Додатках, а візуалізовано на рис. 3.2.2.8, де перше число позначає номер субтесту, а друге – порядковий номер самого завдання в структурі відповідного субтесту. Як видно з розподілу завдань на рисунку, у верхній частині (найлегші) скупчилися завдання субтесту 1, а серед складних унизу здебільшого завдання субтесту 2 та 3, а також деякі завдання субтесту 1. Тож далі в загальних рисах розглянемо характер цих двох груп завдань.

Таблиця 3.2.2.4 Розподіл тестових завдань з української мови за складністю

Характеристика завдання за складністю (P-value)	Кількість завдань	% від загальної кількості
Дуже легке (>80%)	7	9%
Легке (60-79%)	21	28%
Оптимальне (40-59%)	32	42%
Складне (21-39%)	15	20%
Дуже складне ($\leq 20\%$)	1	1%
Загалом	74	100%

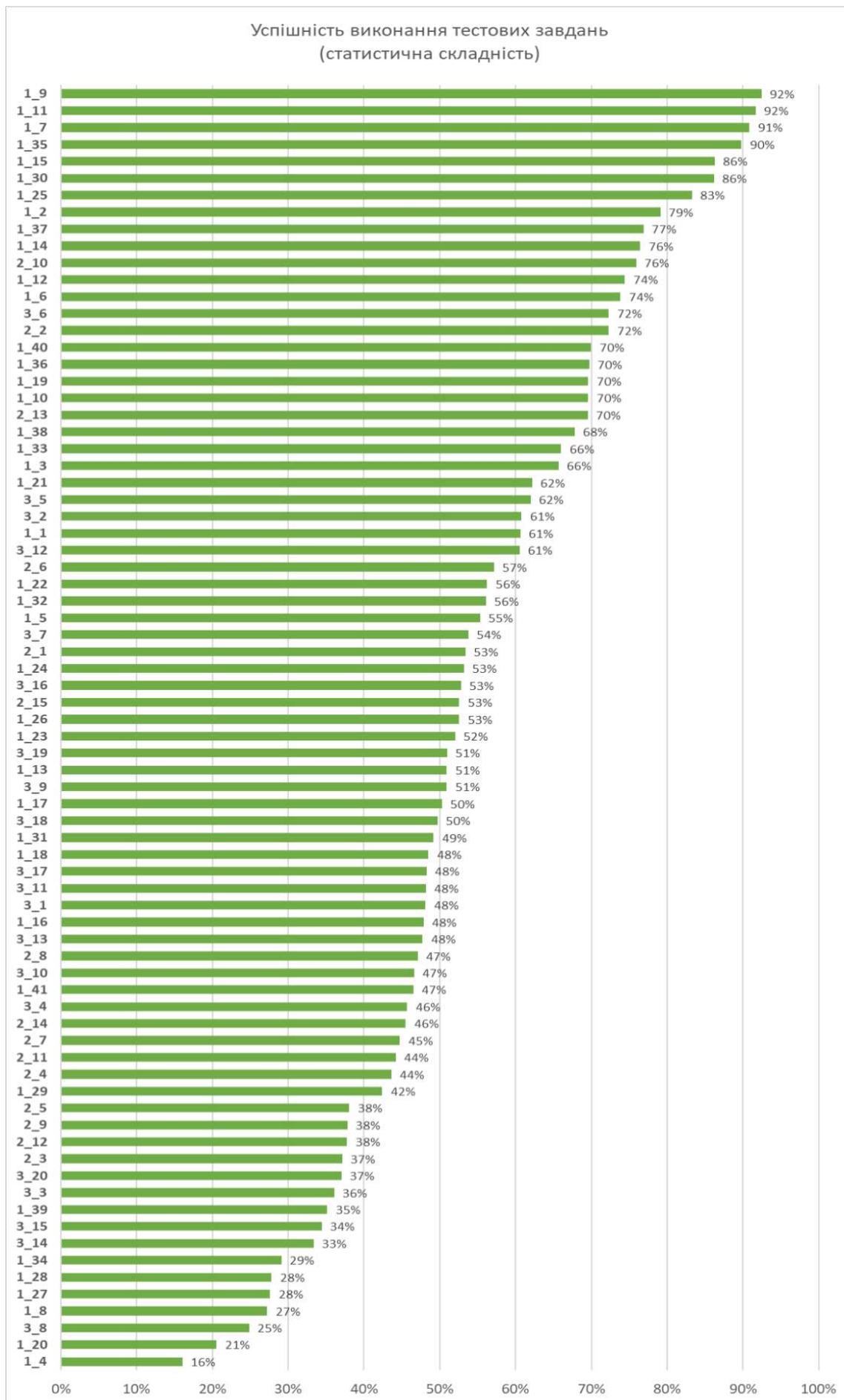

Рис. 3.2.2.8. Складності завдань тесту з української мови

Найлегші та найскладніші для учасників завдання: загальна картина

Найлегшими (з ними могли впоратися 60 і більше відсотків учасників) були завдання субтесту 1 та поодинокі завдання із субтестів 2 і 3. Частково це пов'язано з тим, що в окремих завданнях субтесту 1 треба було зробити вибір правильної відповіді з-поміж усього 2–3 можливих варіантів. Власне, це підтверджує й наведений нижче приклад завдання 2_10 із субтесту 2, де правильну словозмінну форму треба було вибирати лише в парах форм.

Легкість цих завдань можна також пояснити узуальністю форм, про які питали учасників. Однак щойно завдання стосувалося менш відомого слова або передбачало певний ступінь міркувань – результативність значно знижувалася. Наприклад, у субтесті 1 з-поміж шести завдань (1_9, 1_15, 1_1, 1_24, 1_13, 1_41), що актуалізували одні й ті самі вміння, а саме *«знаходить дієслова в реченні; визначає граматичні ознаки їх, належність до певної дієвідміни; використовує правильно форми дієслів у мовленні; правильно вимовляє дієслова й пише, обґрунтовуючи правопис відповідними правилами»*, розкид складності варіювався від 92 до 47%, і причиною цього передусім була вища або нижча частотність вживання пропонуваніх для опрацювання в тесті дієслів. Таке ж спостереження стосується і завдань на вміння, які в специфікації було означено так: *«правильно поєднує прийменники з іменниками; аналізує тексти щодо правильності використання прийменників з відмінковими формами іменників»*. Тут розрив між складностями чотирьох завдань (1_35, 1_17, 1_31, 1_20) ще більший – від 90 до 21%.

Отже, попри те що понад третина завдань у тесті належала до категорії легких або дуже легких, говорити про стійкість знань і вмінь учнівства щодо мовних тем, актуалізованих у відповідних завданнях, не зовсім коректно. У цьому разі швидше йдеться про базово мінімальні вимоги, передбачені в аналізованих завданнях.

Завдання 10

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

Правильно утворено форму ступеня порівняння прислівника в рядку

дорого – дорожще

глибоко – глибше

низько – низьче

дешево – дешевіше

Своєю чергою найскладнішими для учасників, тобто з якими могли впоратися в середньому менше 40% тестованих, були завдання з усіх трьох субтестів (табл. 3.2.2.5), які при цьому передбачали різну когнітивну діяльність – від пригадування вивченого до його застосування в дещо новій ситуації чи міркування над певною мовною проблемою.

Якщо проаналізувати зафіксовану в таблиці тематику цієї групи завдань, то вдається побачити деякі закономірності. По-перше, з-поміж 16 завдань майже третина – це завдання, які стосуються ускладненого простого речення, зокрема таких явищ у ньому, як відокремлення та розділові знаки при відокремлених членах речення. По-друге, чотири завдання стосуються теми «Прислівник», які зосереджені навколо правопису прислівникових форм. Так само два завдання, що стосуються теми «Частка», швидше актуалізують орфографічні знання й уміння. По-третє, інші завдання пропонують поміркувати над засобами й способами зв'язку форм у простому реченні (сполучник, прийменник, узгодження).

Укрупнення тематики складних завдань дає підстави для висновку, що учнівство має значні проблеми в застосуванні синтаксичних (пунктуація в ускладненому реченні) та окремих орфографічних норм (правопис прислівників, службових слів). Якщо врахувати, що розуміння відокремлення в ускладненому реченні як вторинної предикації і засобів зв'язку між компонентами речення є критичним для кращого усвідомлення природи синтаксичних явищ у складному реченні, то можна припускати, що труднощі на рівні 8-го класу неабияк можуть надалі позначитися на успішності опанування підлітками тем, доміантних для 9-го класу.

Таблиця 3.2.2.5 Тематика та когнітивна характеристика складних і дуже складних тестових завдань з української мови

№ завдання	Тема	гнітивний рівень	Складність
3_06	Виділення порівняльних зворотів комами	Міркування	72%
3_02	Тире між підметом і присудком	Застосування	61%
2_06	Розділові знаки при дієприслівниковому звороті	Застосування	57%
3_16	Розділові знаки при відокремлених прикладках	Застосування	53%
3_11	Розділові знаки при звертанні	Застосування	48%
3_13	Розділові знаки при відокремлених означеннях	Міркування	48%
3_10	Двокрапка й тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами	Застосування	47%
2_07	Розділові знаки при дієприслівниковому звороті й одиничному дієприслівникові	Застосування	45%
2_05	Розділові знаки в реченнях з дієприкметниковими зворотами	Міркування	38%
3_15	Розділові знаки при відокремлених додатках	Застосування	34%
3_14	Розділові знаки при відокремлених обставинах	Застосування	33%
3_08	Однорідні члени речення (зі сполучниковим, безсполучниковим і змішаним зв'язком)	Застосування	25%

3.2.2.4. Успішність виконання учнівством 8-х класів груп тестових завдань за змістовими лініями

Попередні спостереження щодо найлегших і найскладніших для восьмикласників завдань тесту з української мови вже надають певну інформацію про те, які розділи мовного курсу, що їх вивчають упродовж 7–8-х класів, потребують особливої уваги з боку вчительства, однак корисним буде також більш цільовий погляд на це питання.

Якщо поглянути на рис. 3.2.2.9, то можна бачити, що у 2025 р. найлегшими для учнівства були завдання змістової лінії «Морфологія», з якими в середньому могли впоратися 60,9% учасників моніторингу. Однак завдання, виконуючи які треба було також актуалізувати орфографічні знання або врахувати синтаксичний контекст, уже були посильними для

меншої частки учнівства. Так, завдання умовно виділеного в специфікації тесту розділу «Морфологія. Орфографія. Синтаксис» у середньому були посильні для 56,4% учасників, а завдання розділу «Морфологія. Орфографія» – для 55%. Зрозуміло, що синтаксичні завдання, для виконання яких потрібна міцна база в питаннях морфології, виявилися ще більш складними для учнівства (менш ніж половина з них (48%) були успішними в роботі з ними), а завдання на пунктуацію, де необхідним є поєднання знань як з морфології, так і з синтаксису, найскладнішими (лише близько 46,7% учасників моніторингу правильно виконували їх).

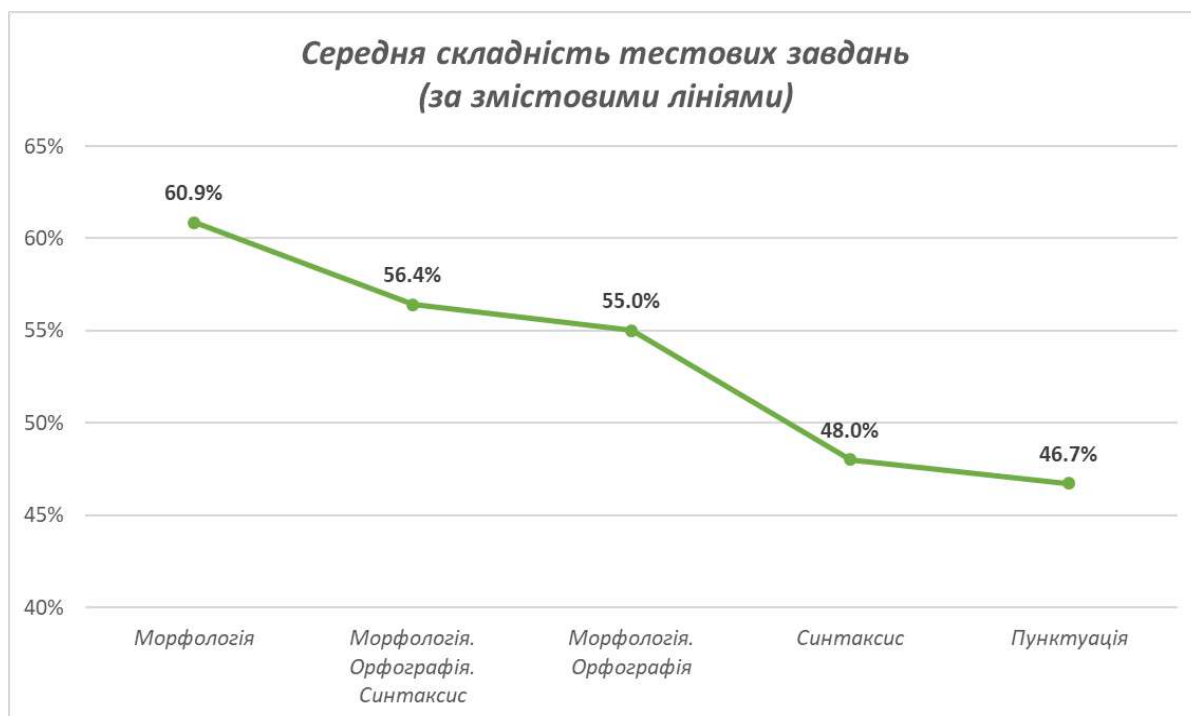

Рис. 3.2.2.9. Середня складність завдань тесту з української мови за змістовими лініями

Успішність восьмикласників в оволодінні змістовою лінією «Морфологія»

Із 76 завдань тесту понад третина (27) передбачала оцінювання знань і вмінь за розділом «Морфологія», які, як показано вище, у середньому були найлегшими для учасників. Високу успішність у виконанні цієї групи завдань варто інтерпретувати як доволі умовну характеристику реальної компетентності учнівства в питаннях морфології. Справді, коли йшлося про завдання, які передбачали показ елементарних навичок розрізнення правильності / неправильності доволі вживаних морфологічних форм, як-от (16)[[пробіжуть, пробігуть, (пробіжать)]], (38)[[із-за, (через), по вині]], (7)[[потрапеш, потрапеш, (потрапиш)]], (21)[[(Борючись), Борючися, Борячись, Борясь, Борячися]], (3)[[поглянім, поглянімо, поглянимо, (погляньмо)]], (33)[[зроку врік, з року-врік, з року-в-рік, (з року в рік)]], (15)[[ходитеш, (ходитимеш), ходитимиш]], (4)[[домовімося, домовемося, (домовмося), давай домовимся]], (35)[[(хочуть), хотять, хочють]], значна частина учнів та учениць засвідчувала певний рівень вправності (понад 60% учасників могли правильно виконати їх). Однак коли завдання передбачали показ певного рівня теоретичної підготовки в галузі морфології, то складність підвищувалася. Наприклад, наведене нижче

завдання 2_3, яке передбачало показ базового вміння розрізняти частини мови, зокрема прислівники та прийменники, виявилось посильним лише для 37% учнів.

Завдання 9

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

Прочитай речення (число в дужках позначає наступне слово)

Сиджу на Володимирській гірці. (1)Переді мною (2)широко розлився Дніпро, (3)удалині видніються його береги, а (4)ліворуч простягнувся галасливий Поділ.

Прислівниками є всі слова, ОКРІМ позначеного цифрою

1

2

3

4

Варто відзначити, що тема прийменників, зокрема з погляду культуромовної нормативності, загалом є недопрацьованою учнівством, про що свідчить те, що в середньому менш ніж 50% восьмикласників могли вибрати правильну відповідь з-поміж інших варіантів у таких от завданнях розділу «Морфологія»: (2)[[дякуючи, дякуючі, завдячуючі, (завдяки)], (22)[[згідно переказів, (згідно з переказами), по переказам, відповідно переказам]], (6)[[по припущеннях, по припущенням, (за припущеннями)]].

Загалом за підсумками аналізу виконання завдань розділу «Морфологія» можна зробити три присутні висновки. По-перше, учні та учениці засвідчили доволі високу успішність у роботі із завданнями, які актуалізували відоме й не передбачали застосування теорії. По-друге, учнівство на кінець 8-го класу має значні проблеми з культурою мовлення, зокрема щодо вживання нормативних морфологічних форм. По-третє, після завершення опанування розділу «Морфологія» в межах курсу української мови більш ніж половина учнівства так і не набула системних уявлень про особливості частин мови та про засади диференціації граматичних форм у межах граматичних класів слів.

Останній висновок варто пояснити докладніше. Усі завдання субтесту 2, які передбачали розрізнення граматичних форм з опорою на базові граматичні знання (2_9, 2_11, 2_14, 2_15), опинилися серед найскладніших. Навіть завдання 2_14 і 2_15 на встановлення відповідності, які вважаються простішими для виконання, адже в них правильний вибір хоча б однієї пари вже підвищує шанси на правильне увідповіднення інших, учасники моніторингу виконували доволі сутужно. Це підтверджують розподіли на рис. 3.2.2.10. У завданні 2_14 майже чверть учасників не змогла увідповіднити дієслівні форми *розчинити, використовували, датована,*

написано, обтягуючи з назвами відповідних форм, а в завданні 2_15, яке передбачало визначення частиномовної належності окремих слів у реченні *Мало свідчень залишилося (1)про князя Аскольда, (2)зате пам'ять про нього й (3)досі живе в (4)багатьох київських назвах*, лише чверть змогла дійти правильних висновків щодо всіх чотирьох форм. Означені проблеми мають далекі наслідки: неволодіння базовими морфологічними знаннями й уміннями авжеж унеможливають належне розуміння учнівством синтаксичної теорії, що, урешті, і виливається в те, що синтаксис і пунктуація є найскладнішими розділами для учнівства 8-х класів.

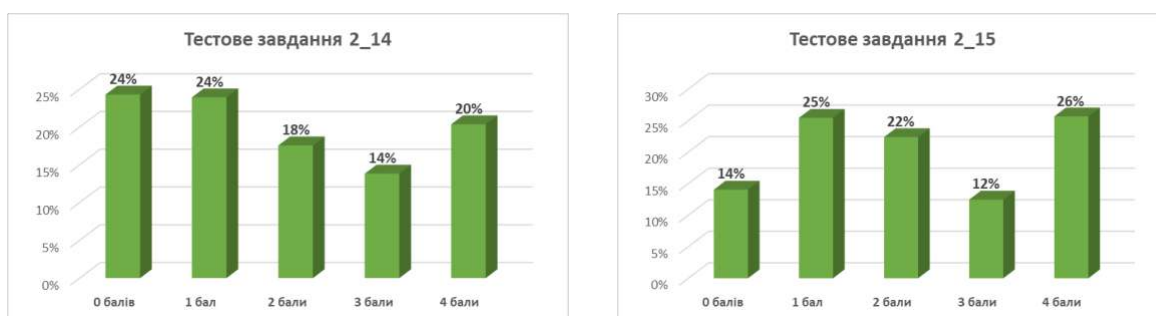

Рис. 3.2.2.10. Частки учасників залежно від кількості правильно встановлених ними логічних пар у завданнях 2_14 та 2_15

Успішність восьмикласників в оволодінні змістовою лінією «Морфологія. Орфографія»

Доповнюють уявлення про рівень морфологічних знань і вмінь учнівства дані щодо виконання завдань, які в специфікації тесту були класифіковані як завдання розділу «Морфологія. Орфографія». Відповідні завдання були представлені лише в субтесті 1, і кількість їх становила 30% від загальної кількості завдань у всьому тесті.

Для виконання цих завдань учасники мали з випадних списків у тексті вибрати орфографічно правильну форму слова з-поміж 2-5 варіантів. Як засвідчують, результати аналізу, найбільш проблемними для учнівства були завдання, що передбачали роботу з правописом прислівників і слів службових частин мови. Наприклад, правильні відповіді на такі завдання: (26)[[чи мало, чімало, (чимало)]], (12)[i, (й)], (39)[[доволі таки, (доволі-таки), до волі таки]], (37)[[шаленно, (шалено)]], (29)[[Не зважаючи на це, Незважаючи на це, Не зважаючи на це, (Незважаючи на це), Незважаючи на це]], (32)[[по варварськи, (по-варварськи), поварварськи]], – змогли дати менше 35% учасників. А такі завдання, як: (41)[[(якраз), як раз]], (20)[[На горі, (Нагорі)]], (14)[[що б, (щоб), щоби, що би]], (19)[[зображенна, (зображена), зображинна, зображина]], (11)[[томущо, потому що, (тому що)]], були посильними в середньому для менш ніж для 53% учнів. Як можна бачити з наведених прикладів форми, щодо правопису яких учнівство відчуває труднощі, належать до частовживаних. І той факт, що на кінець 8-го класу лише близько половини учнів та учениць здатні правильно написати сполучник *тому що* або прислівник *зображена* (ті форми, частотність яких у навчальних матеріалах надзвичайно висока), має наштовхнути вчительство на роздуми.

Успішність учнівства 8-х класів в оволодінні змістовою лінією «Морфологія. Орфографія. Синтаксис»

Завдань змістово об'єднаних в умовно виділеному розділі «Морфологія. Орфографія. Синтаксис» у тесті було лише три 2_12, 2_13 і 3_5. З-поміж них два завдання виявилися легкими для учасників, а одне складним (рис. 3.2.2.11). Прикметно, що останнє стосувалося тих самих тем, які було означено як складні для учнівства в розділі «Морфологія. Орфографія».

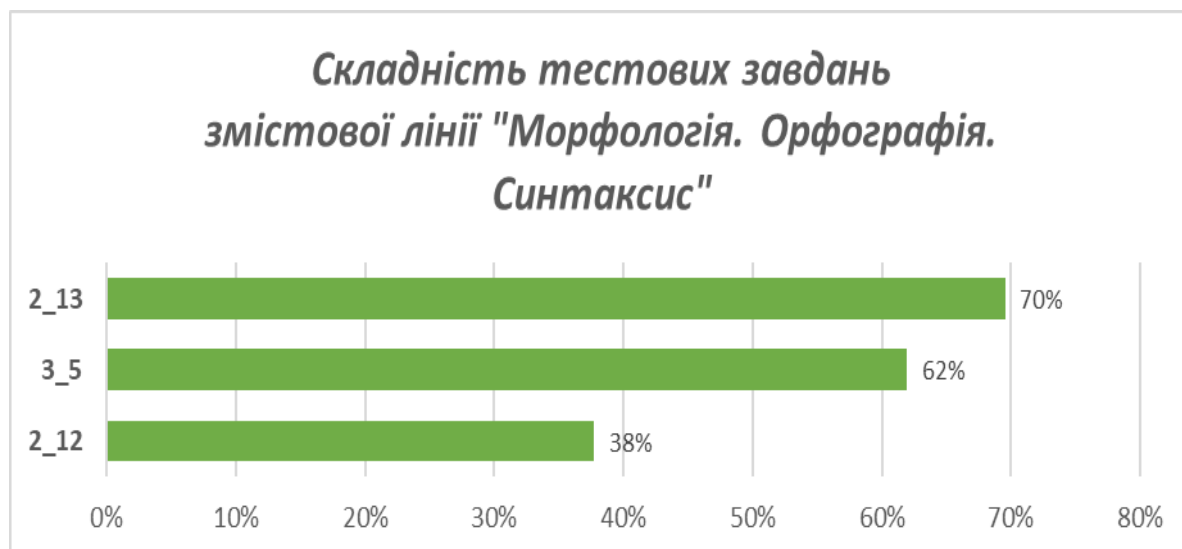

Рис. 3.2.2.11. Складність тестових завдань змістової лінії «Морфологія. Орфографія. Синтаксис»

Успішність учнівства 8-х класів в оволодінні змістовою лінією «Синтаксис»

Змістова лінія «Синтаксис» у тесті була представлена 11 завданнями (з вибором однієї правильної відповіді серед чотирьох і на встановлення відповідності), які актуалізували тематику, пов'язану з простим і простим ускладненим реченням. Варто зауважити, що саме ці теми є «найсвіжішими» в пам'яті учнівства, адже типово курс української мови за 8-й клас зосереджений на них. Однак «свіжість» аж ніяк не сприяла високим показникам за виконання завдань цього розділу: середня складність їх становить 48% (рис. 3.2.2.12).

Відносно найлегшими для учасників були завдання на вставні слова і конструкції (3_12 і 3_19). Попри різницю у форматі цих завдань (вибір відповіді / встановлення відповідності), понад від 51 до 61% учнів та учениць спроможні були засвідчити певне розуміння явища вставності. Зокрема, згідно з даними на рис. 3.2.2.13, менш ніж 18% тестованих не змогли встановити жодної відповідності в завданні 3_19.

На відміну від цього, завдання, які передбачали роботу із членами речення, давалися учнівству складніше, а найбільші труднощі викликали завдання 3_3 та 3_20: у середньому менше двох з п'яти восьмикласників могли впоратися із ними. Перше зі згаданих завдань стосувалося явища узгодження (координації) головних членів речення, а друге – відокремлених другорядних членів речення. Загалом варто констатувати, що саме явище відокремлення викликає в учнівства особливі труднощі, бо,

як видно з рис. 3.2.2.13, лише 10% учасників змогли встановити всі чотири відповідності між реченням і видом відокремленого члена речення, натомість майже втричі більше не змогли розпізнати жодного відокремлення.

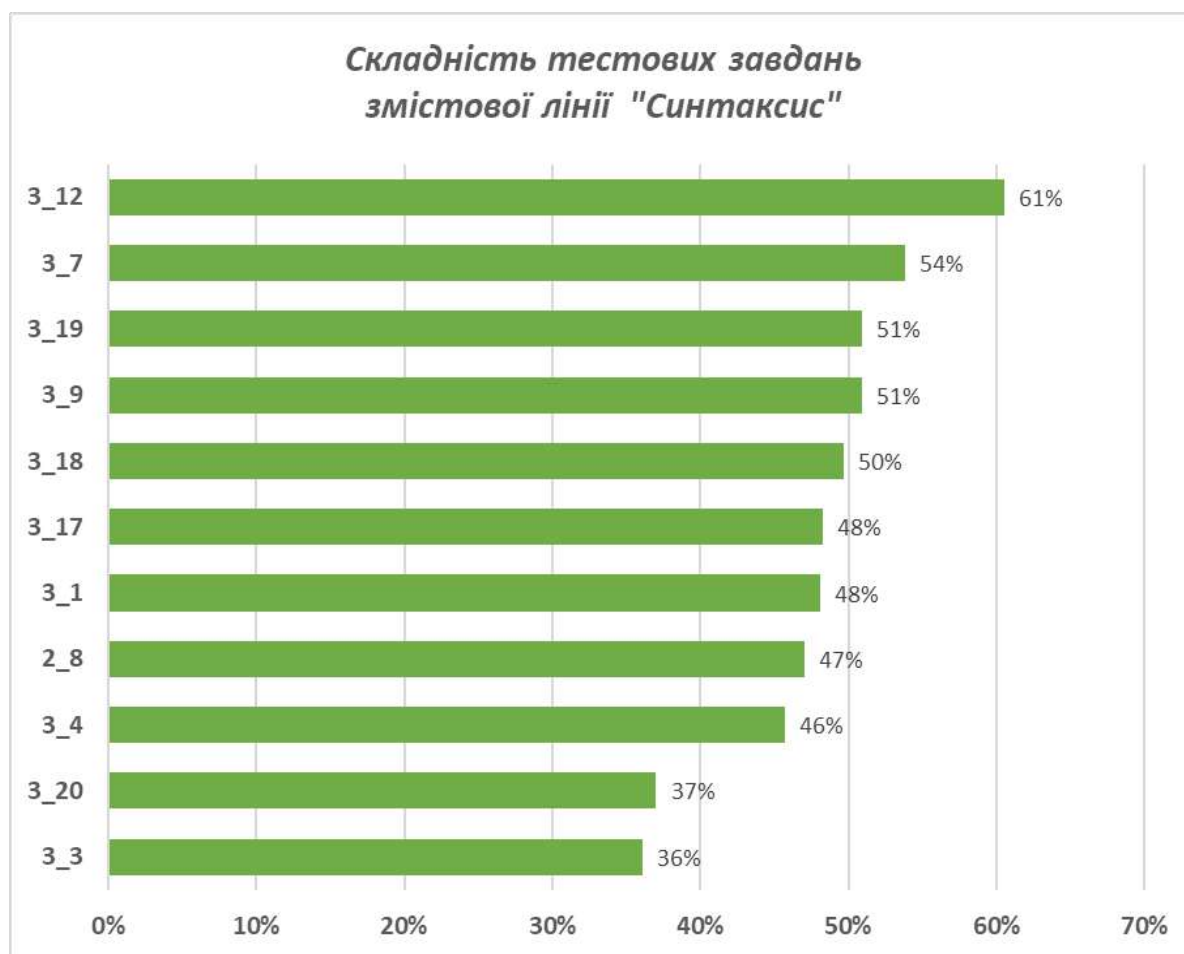

Рис. 3.2.2.12. Складність тестових завдань змістової лінії «Синтаксис»

Другорядні члени речення
(середня складність – 48%)

Односкладні прості речення
(середня складність – 50%)

Групи вставних слів і словосполучень за значенням
(середня складність – 51%)

Відокремлені другорядні члени речення
(середня складність – 37%)

Рис. 3.2.2.13. Частки учасників залежно від кількості правильно встановлених ними логічних пар у завданнях 17-29 розділу «Синтаксис»

Успішність учнівства 8-х класів в оволодінні змістовою лінією «Пунктуація»

Зважаючи на висновок, зроблений у попередньому пункті, цілком очікуваним можна вважати те, що саме завдання щодо розділових знаків при відокремленні виявилися найбільш складними в розділі «Пунктуація», що засвідчує інформація в таблиці 3.2.2.6. Водночас табличні дані також указують на іншу особливість опанування учнівством пунктуаційних правил: якщо йдеться про базові знання, які треба показати в простій ситуації (недовгому реченні), то учні та учениці вповні здатні актуалізувати їх; однак щойно завдання стає формально складнішим, як-от наведене нижче завдання З_8, успішність різко падає. Очевидно, що такі відмінності у виконанні завдань, які стосуються тих самих пунктуаційних тем, свідчать про нестійкість системи знань учнівства в цій галузі, що, безперечно, відбиває труднощі, які учнівство має у сфері морфології та синтаксису.

Таблиця 3.2.2.6 Тематика та когнітивна характеристика тестових завдань розділу «Пунктуація»

№ завдання	Тема	Складність
3_06	Виділення порівняльних зворотів комами	72%
3_02	Тире між підметом і присудком	61%
2_06	Розділові знаки при дієприслівниковому звороті	57%
3_16	Розділові знаки при відокремлених прикладках	53%
3_11	Розділові знаки при звертанні	48%
3_13	Розділові знаки при відокремлених означеннях	48%
3_10	Двокрапка й тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами	47%
2_07	Розділові знаки при дієприслівниковому звороті й одиничному дієприслівникові	45%
2_05	Розділові знаки в реченнях з дієприкметниковими зворотами	38%
3_15	Розділові знаки при відокремлених додатках	34%
3_14	Розділові знаки при відокремлених обставинах	33%
3_08	Однорідні члени речення (зі сполучниковим, безсполучниковим і змішаним зв'язком)	25%

Завдання 8

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

Пунктуаційної помилки НЕМАЄ в реченні

- У музеї Катерини Білокур збережені фото і листи, і уривки з висловлювань відомих людей про цю видатну майстриню.
- Музей казкарки Параски Плитки-Горицвіт у Криворівні регулярно проводить екскурсії, і майстер-класи, і виставки.
- На виставці «Алла Горська. Боривітер» було представлено понад сто, і живописних, і графічних творів художниці.
- У музеї Марії Башкирцевої можна оглянути її особисті речі і ознайомитися з дивовижними картинами і просто дізнатися більше про неймовірну долю мисткині.

3.2.2.5. Успішність виконання шестикласниками груп тестових завдань за когнітивними вимірами

За когнітивною характеристикою завдання тесту з української мови були розподілені на три категорії: завдання, що передбачали актуалізацію відомого, пригадування певної мовної інформації; завдання на застосування вивченого; завдання, виконуючи які потрібно було обмірковувати мовний матеріал і приймати на цій основі мотивоване рішення. Середню складність завдань у тесті 2025 р. за означеними трьома вимірами показано на рис. 3.2.2.14.

Цілком очікувано, що найскладнішими були завдання на міркування: у середньому 52% учасників могли з ними впоратися. Ці завдання

здебільшого стосувалися синтаксичних і пунктуаційних тем, а також морфологічних форм у контексті. Наступними за складністю виявилися завдання на знання: з ними могли дати раду в середньому 55% восьмикласників. Такі завдання найчастіше передбачали пригадування певних мовних фактів або явищ. А найлегшими для учасників тестування були завдання на застосування: середня складність цих завдань становила 57%. Той факт, що саме завдання на застосування були більш посильними для учасників, аніж, здавалося б, потенційно простіші завдання на знання, частково пояснюється тим, що з-поміж завдань на застосування було виразно більше таких, які актуалізували мовні теми 8-го класу. Тобто можна стверджувати, що в цьому випадку спрацював ефект «свіжості» знань і способів застосування їх на практиці.

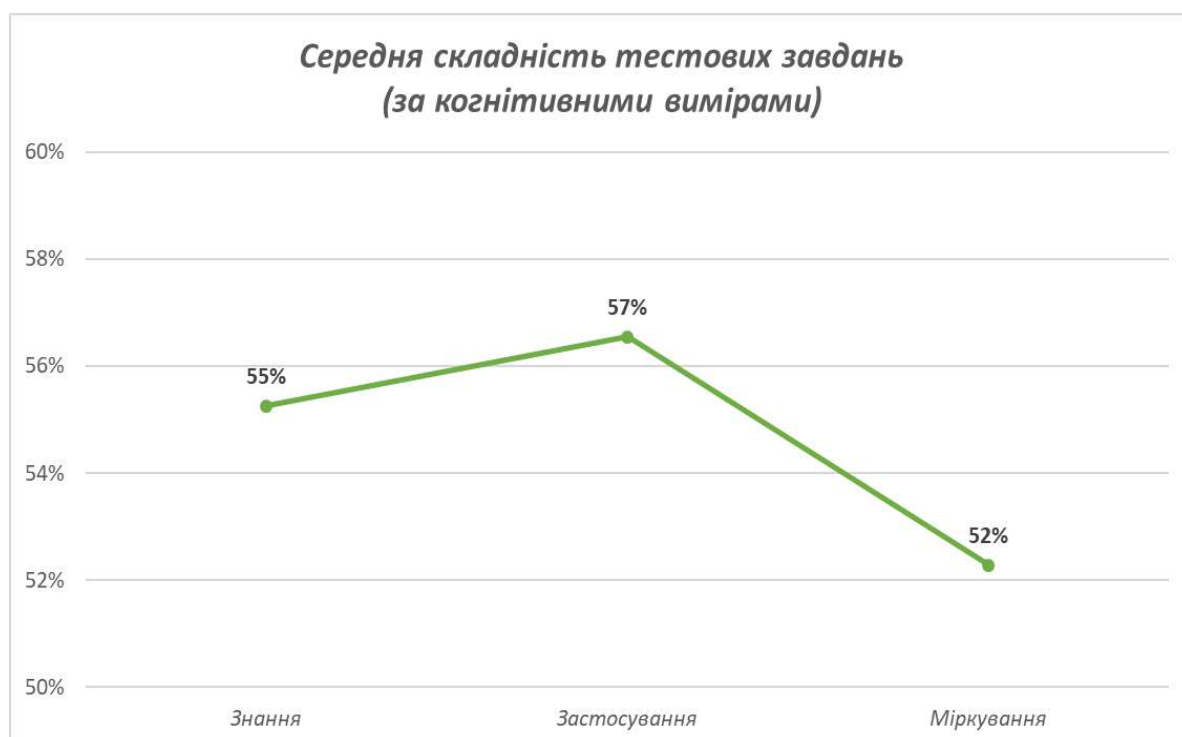

Рис. 3.2.2.14. Середня складність тестових завдань за когнітивними вимірами

3.2.3. Зв'язок контекстних чинників з успішністю учнівства

У межах моніторингу учні та учениці, крім тестування, проходили також анкетування, під час якого мали змогу надати певну інформацію про свій навчальний і соціальний контекст. Ці відомості, а також окремі дані, отримані від закладів освіти, стали основою для дослідження зв'язку результатів тестування із соціально-демографічними, психологічними, методичними та іншими чинниками.

Важливо зауважити, що під час інтерпретації поданої нижче інформації слід урахувати, що контекстні характеристики щодо учнівства мають різну природу: частина з них є об'єктивними, а інша – суб'єктивними, що ґрунтуються на результатах анкетування самого учнівства. Кожен чинник у межах подальшого аналізу здебільшого розглянуто окремо, хоча зрозуміло, що в реальності між ними можуть існувати взаємозв'язки, які здатні підсилювати або, навпаки, послаблювати їхню впливовість на навчальні результати учнівства, тому в одному з випадків також проаналізовано зв'язок успішності учнів та учениць із кількома чинниками, об'єднаними в індекс *зрозумілості пояснень учителя*. Такий підхід уможливорює глибше розуміння пов'язаності різних чинників і допомагає краще зрозуміти дієвість тих чи тих контекстних характеристик на навчальні досягнення учнівства 8-х класів з української мови.

3.2.3.1. Демографічні та інституційні чинники та зв'язок їх з успішністю з української мови

Дані, отримані в ході моніторингового дослідження, дали змогу виявити зв'язок між деякими демографічними та інституційними чинниками (такими як стать, регіон і тип населеного пункту, де розташований заклад освіти) і результатами учнівства за виконання тесту з української мови.

Розподіл учасників за статтю та зв'язок цього чинника з успішністю

У 2025 р. восьмикласниць і восьмикласників, які взяли участь у моніторингу, була майже однакова кількість з дуже незначною перевагою на користь хлопців (рис. 3.2.3.1), і саме вони за підсумками тестування показали дещо нижчі результати, ніж їхні однолітки. Якщо середній результат дівчат становив 6,56 бала, то хлопців – 6,23 (рис. 3.2.3.2). Ця відмінність є статистично значущою.

Розподіл учасників тестування за статтю

Рис. 3.2.3.1. Розподіл учасників моніторингу, які виконували тест з української мови, за статтю

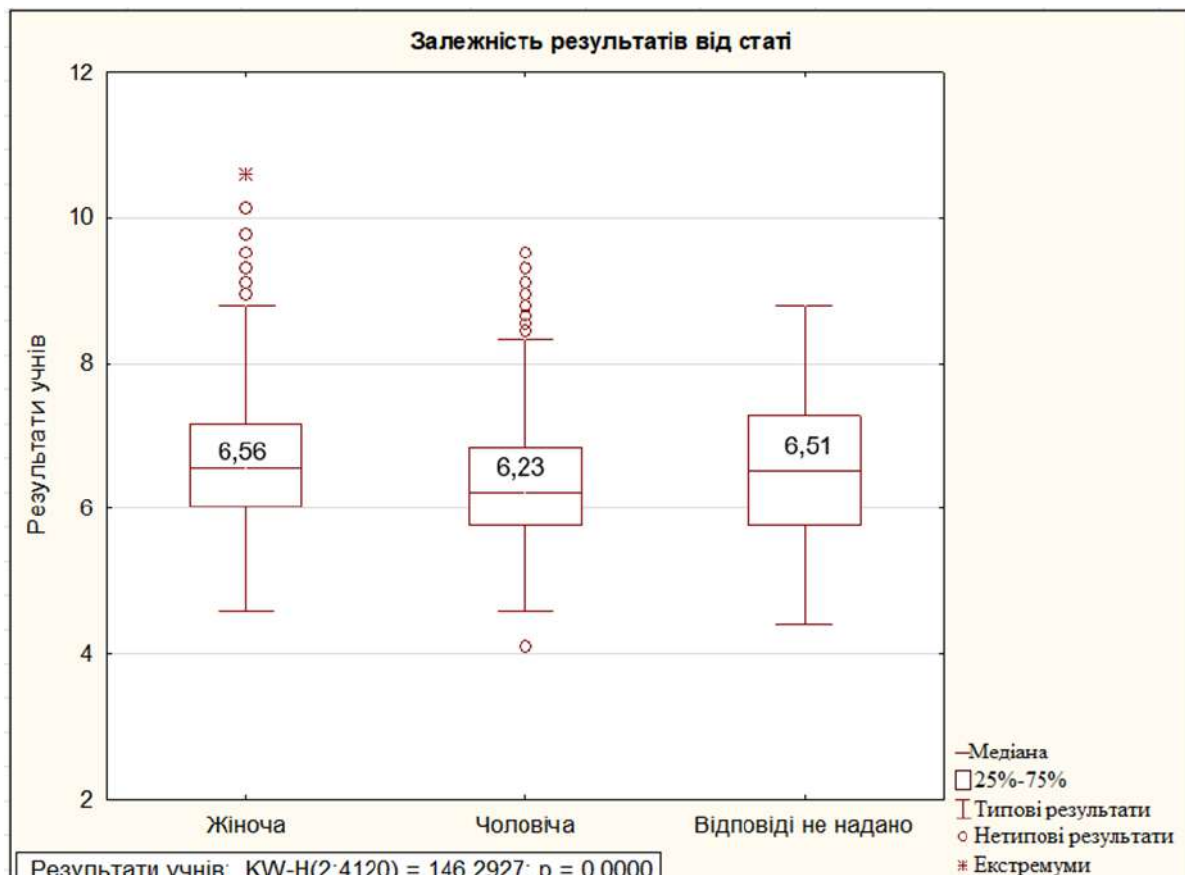

Рис. 3.2.3.2. Результати з української мови залежно від статі учасників

Розподіл учасників за регіонами та зв'язок цього чинника з успішністю

Вибірка учасників, які взяли участь у моніторингу 2025 р., була репрезентативною в регіональному розрізі. Найбільшу частку в ній становило учнівство із західних і північних областей (включно з Києвом), дещо менші частки представляли східні, південні й центральні області (рис. 3.2.3.3 та 3.2.3.4).

Як засвідчують дані на рис. 3.2.3.5, найвищі середні результати продемонстрували учні та учениці зі східних областей (медіанне значення успішності 6,65 бала) та м. Києва (6,51), а найнижчі – учні та учениці із центральних областей (6,23). Загалом різниця в успішності за регіонами є статистично значущою.

Якщо інтерпретувати ці дані, то вища середня успішність учасників з м. Києва, порівняно з іншими регіонами країни, загалом є очікуваною, що підтверджують і дані інших моніторингів, як-от PISA¹⁴. Натомість дещо завищений показник учнівства зі Сходу можна, імовірно, пояснити тим, що більшість підлітків із цих областей проходила тестування дистанційно. Це припущення підтверджують дані з південних областей, де лівова частка учнівства також виконувала тест за місцем перебування. Попри спостережуване відхилення в регіональних показниках успішності, усе ж можна стверджувати, що регіональні особливості позначаються на рівні підготовленості учнівства з української мови.

¹⁴ https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/01/transforming-general-upper-secondary-education-in-ukraine_ff5d54d2/7c357ac4-en.pdf, стор. 19.

Рис. 3.2.3.3. Кількісний розподіл учасників моніторингу за областями та в м. Києві

Розподіл учасників тестування за регіонами

Рис. 3.2.3.4. Кількісний розподіл восьмикласників-учасників моніторингу за регіонами

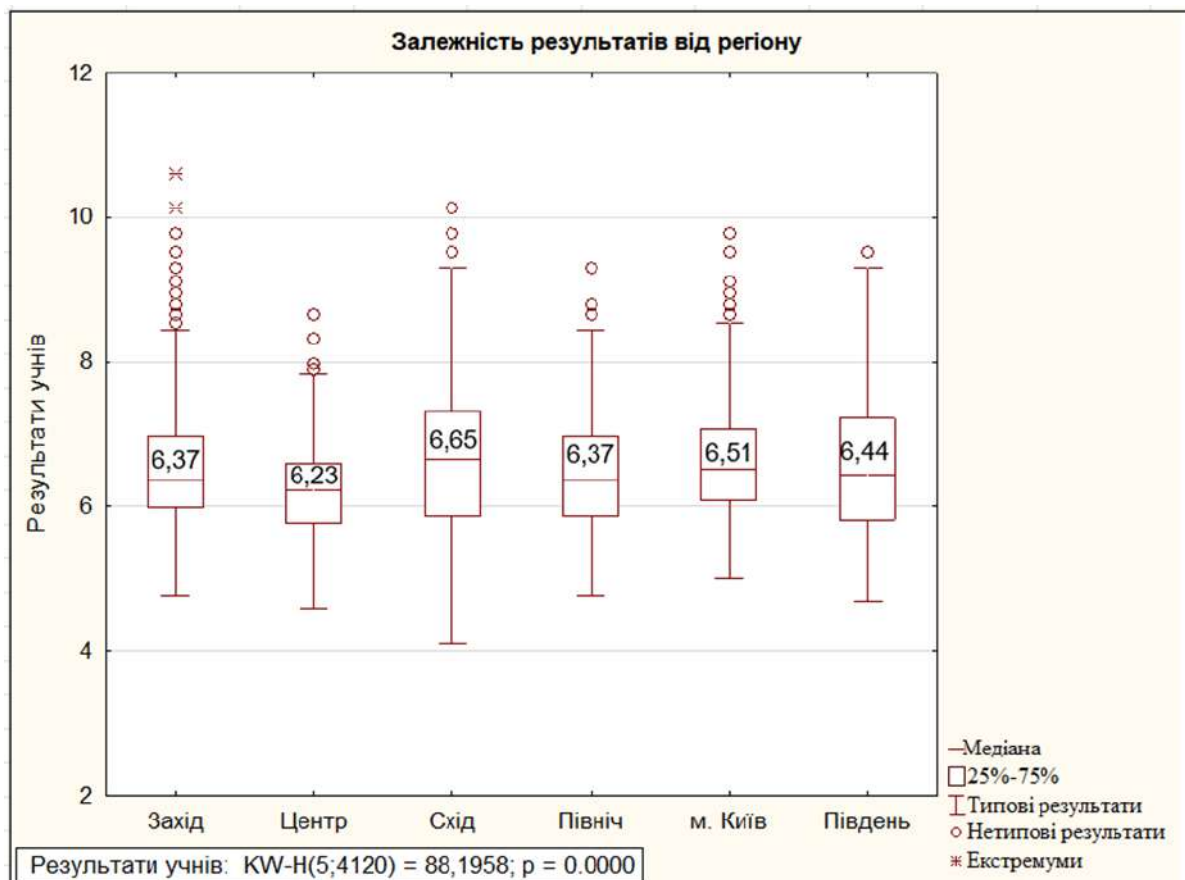

Рис. 3.2.3.5. Результати з української мови залежно від регіону

Розподіл учасників за типом населеного пункту та зв'язок цього чинника з успішністю

У 2025 р. у вибірці моніторингу понад 60% учасників представляли заклади освіти, розташовані в міській місцевості, і відповідно майже 40% – сільські школи (рис. 3.2.3.6). Результати учнівства міських закладів освіти статистично дещо вищі порівняно з показниками їхніх ровесників із сільської місцевості (рис. 3.2.3.7). Констатований розрив у навчальній успішності на рівні 8-х класів додатково унаочнює наявність системної проблеми, яку фіксують і на рівні початкової школи (результати ЗЗМЯПО¹⁵), і на рівні 15-річного учнівства (результати PISA¹⁶).

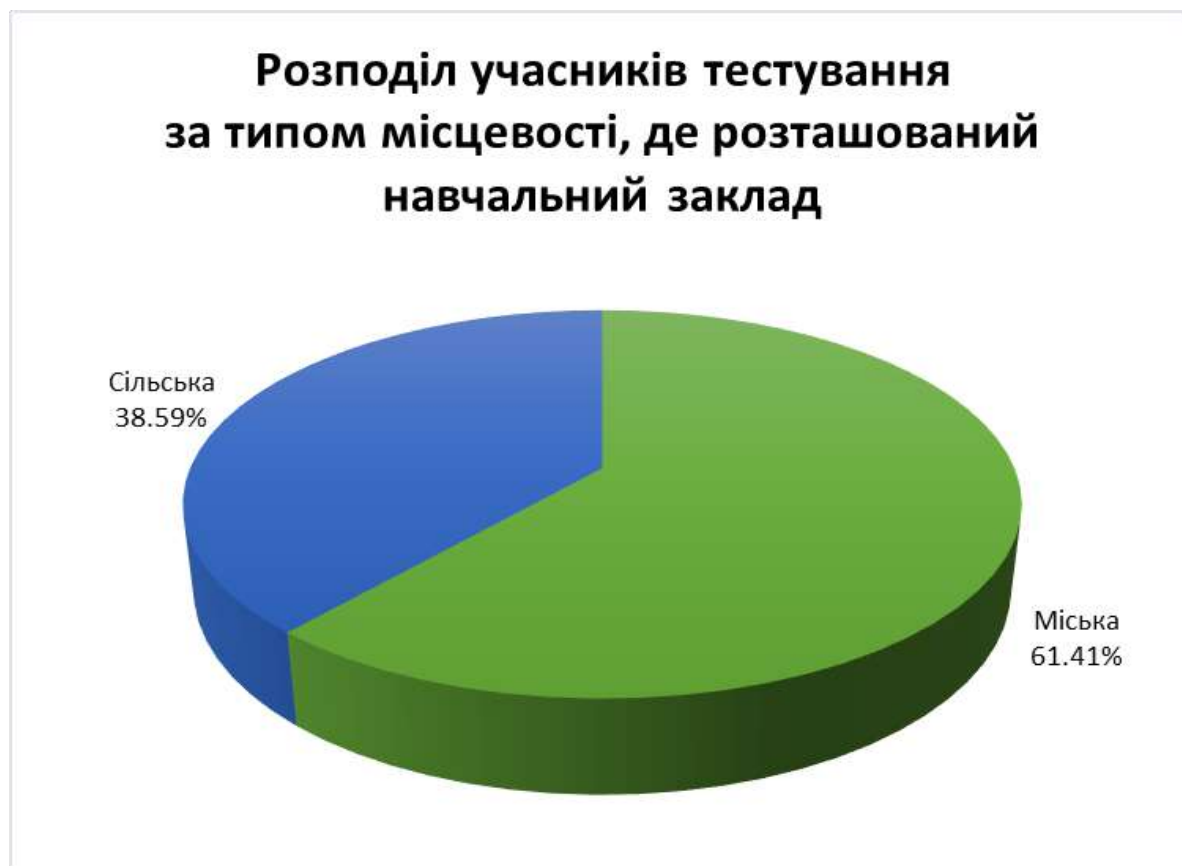

Рис. 3.2.3.6. Кількісний розподіл восьмикласників за типом місцевості, де розташований їхній заклад загальної середньої освіти

¹⁵ Звіт про результати третього циклу загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти 2024 р.: у 2-х частинах. Частина I. Навчання в кризових умовах: читацька, математична та природничо-наукова компетентності випускників початкової школи / Т. Лісова (основний автор), Г. Бичко, В. Терещенко, В. Горох, А. Нікитчук, М. Мазорчук, Т. Вакуленко; наук. ред. Т. Вакуленко, В. Терещенко; за ред. Г. Бондаренко; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2025. 311 с. (+151 с. додатків). https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2025/04/Zvit-ZZMYAPO-2024.-CHastyna-I_na-sajt.pdf.

¹⁶ Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 / кол. авт.: Г. Бичко (осн. автор), Т. Вакуленко, Т. Лісова, М. Мазорчук, В. Терещенко, С. Раков, В. Горох та ін.; за ред. В. Терещенка та І. Клименко; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2023. 395 с. https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Nacjonalnyi-zvit_povnyj.pdf.

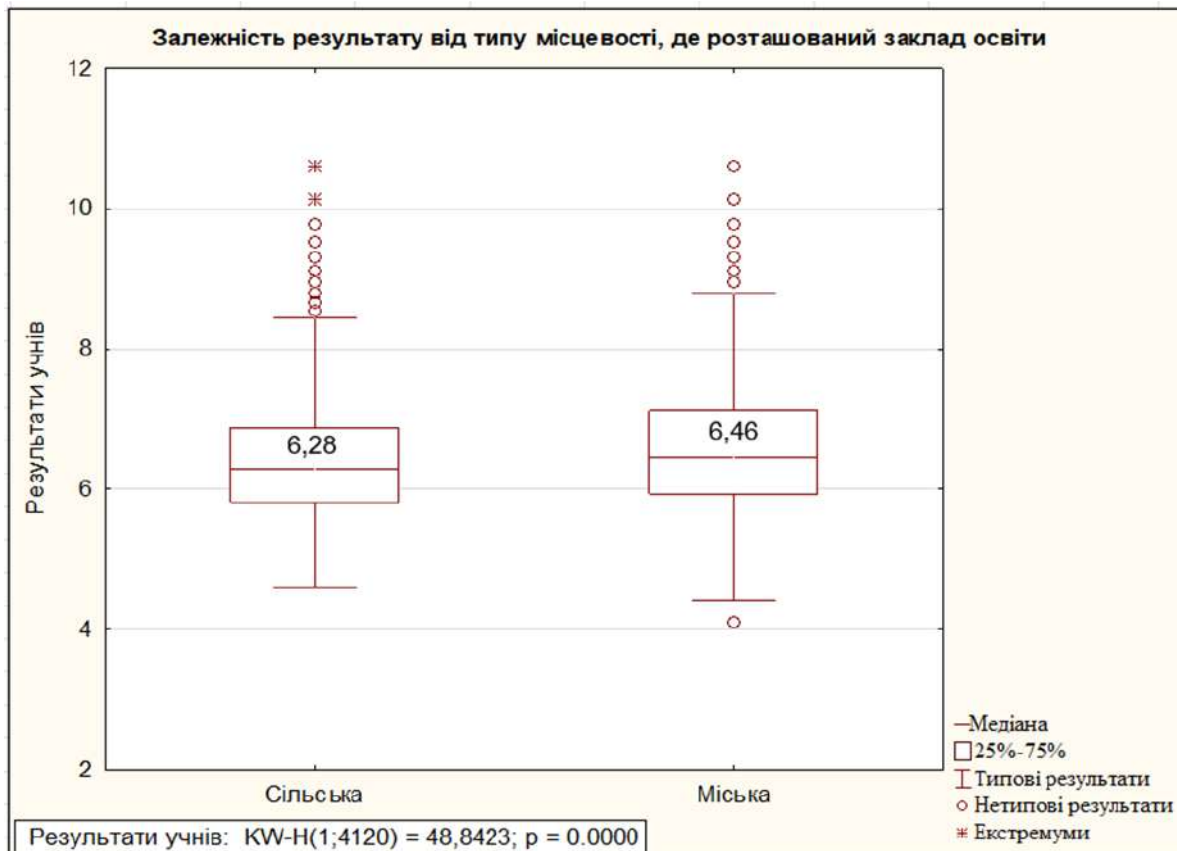

Рис. 3.2.3.7. Результати з української мови залежно від типу місцевості, де розташовано заклад освіти

Розподіл учасників за місцем перебування та зв'язок цього чинника з успішністю

Завдяки комп'ютерному формату проведення моніторингу участь у ньому брали як ті учні й учениці, які навчаються на території України, так і їхні ровесники, які через війну вимушено перебувають за кордоном, однак продовжують навчатися у своїх закладах. У вибірці учнівства останньої категорії було 3,7% (рис. 3.2.3.8). Усі учні та учениці цієї категорії брали участь у тестуванні в дистанційному форматі (за місцем перебування).

Учасники, які проходили тестування за кордоном, показали статистично виразно кращі результати з української мови порівняно зі своїми однолітками в Україні (рис. 3.2.3.9). З одного боку, таку істотну різницю можна пояснити специфікою контингенту учнівства за кордоном, а з іншого, – форматом їхньої участі в тестуванні. Іншими словами, ці дані варто інтерпретувати із певними застереженнями, зокрема урахуваючи й нерепрезентативність групи учнівства, які брали участь в моніторингу, перебуваючи за кордоном.

Розподіл учасників тестування за місцем їх перебування

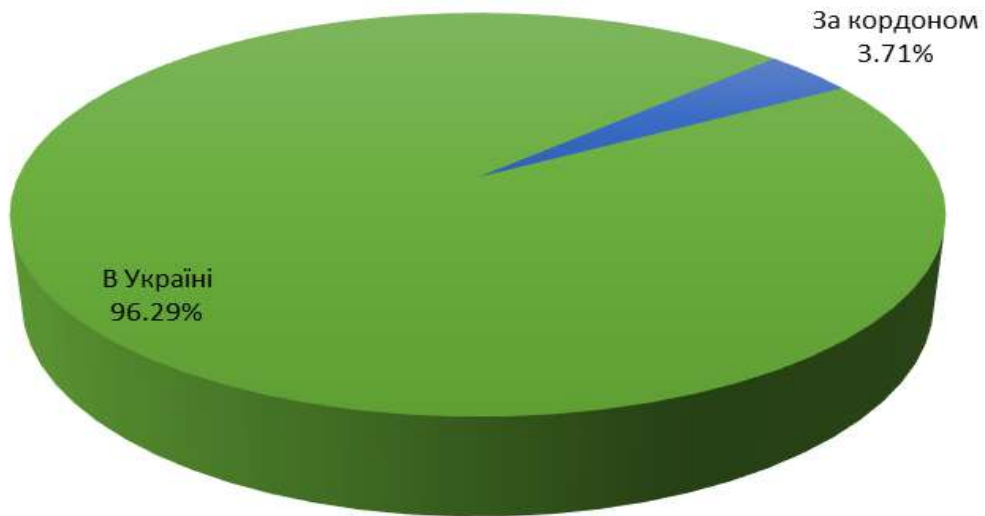

Рис. 3.2.3.8. Кількісний розподіл восьмикласників залежно від місця перебування

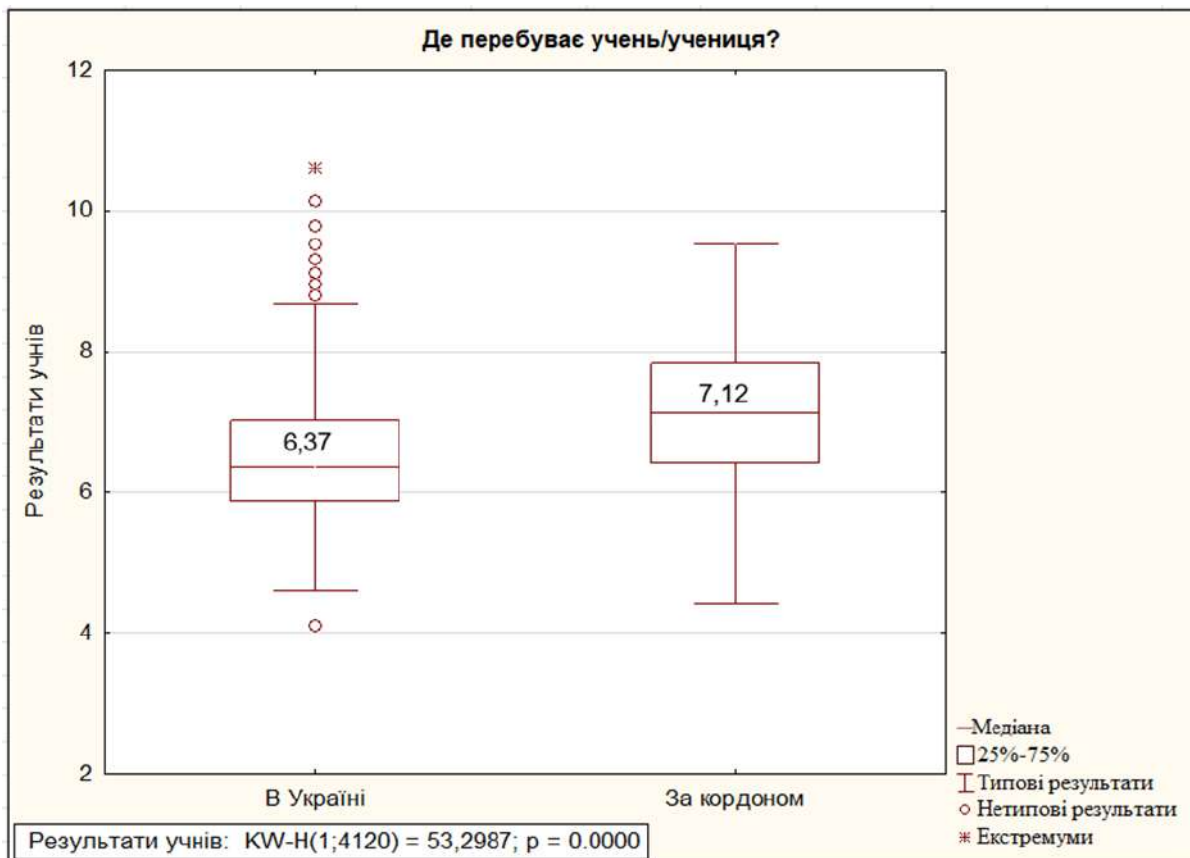

Рис. 3.2.3.9. Результати з української мови залежно від місця перебування

Розподіл учасників за наявністю статусу внутрішньо переміщеної особи та зв'язок цього чинника з успішністю

У вибірці учасників моніторингу у 2025 р. майже кожен десятий мав статус внутрішньо переміщеної особи (ВПО) (рис. 3.2.3.10). Учні та учениці цієї групи за підсумками тестування з української мови отримували вищі бали, порівняно з іншими учасниками (рис. 3.2.3.11). Варто враховувати, що частка учнівства зі статусом ВПО у вибірці є відносно невеликою, тому інтерпретація отриманих результатів потребує зваженого підходу.

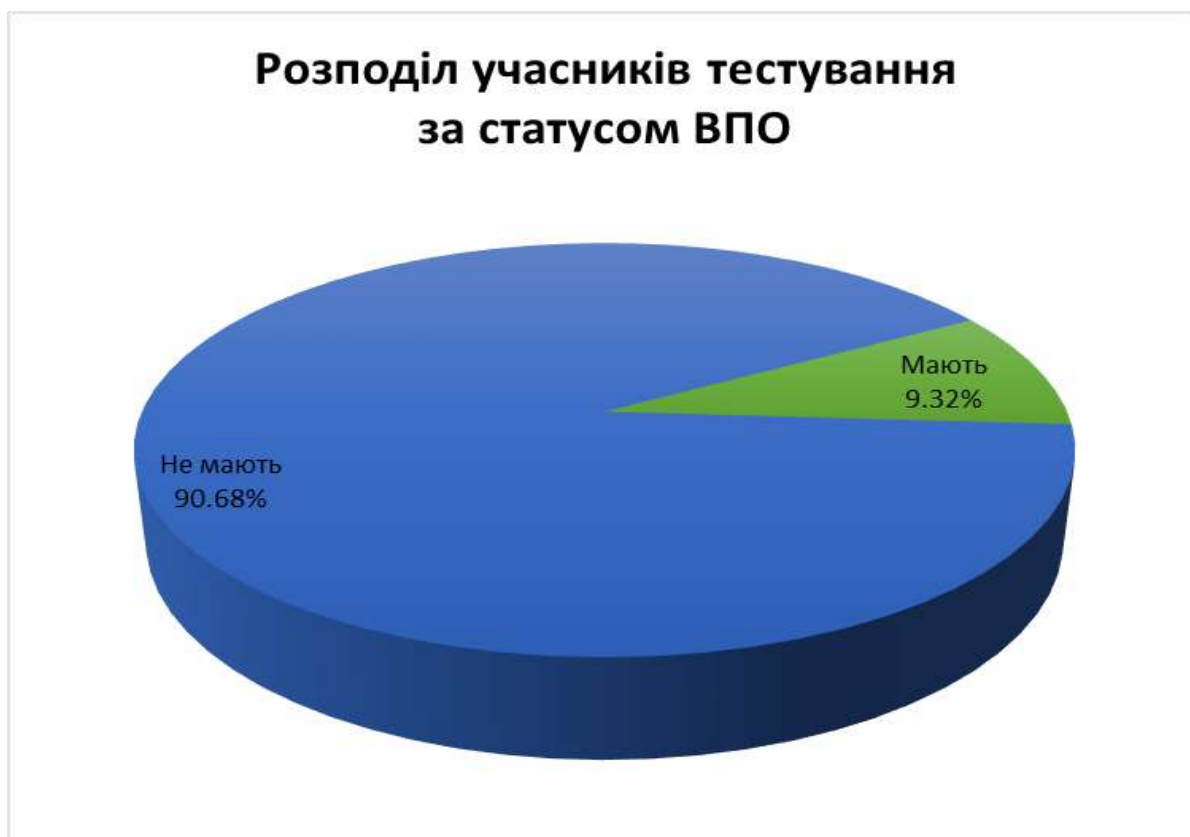

Рис. 3.2.3.10. Кількісний розподіл восьмикласників залежно від наявності в них статусу внутрішньо переміщеної особи

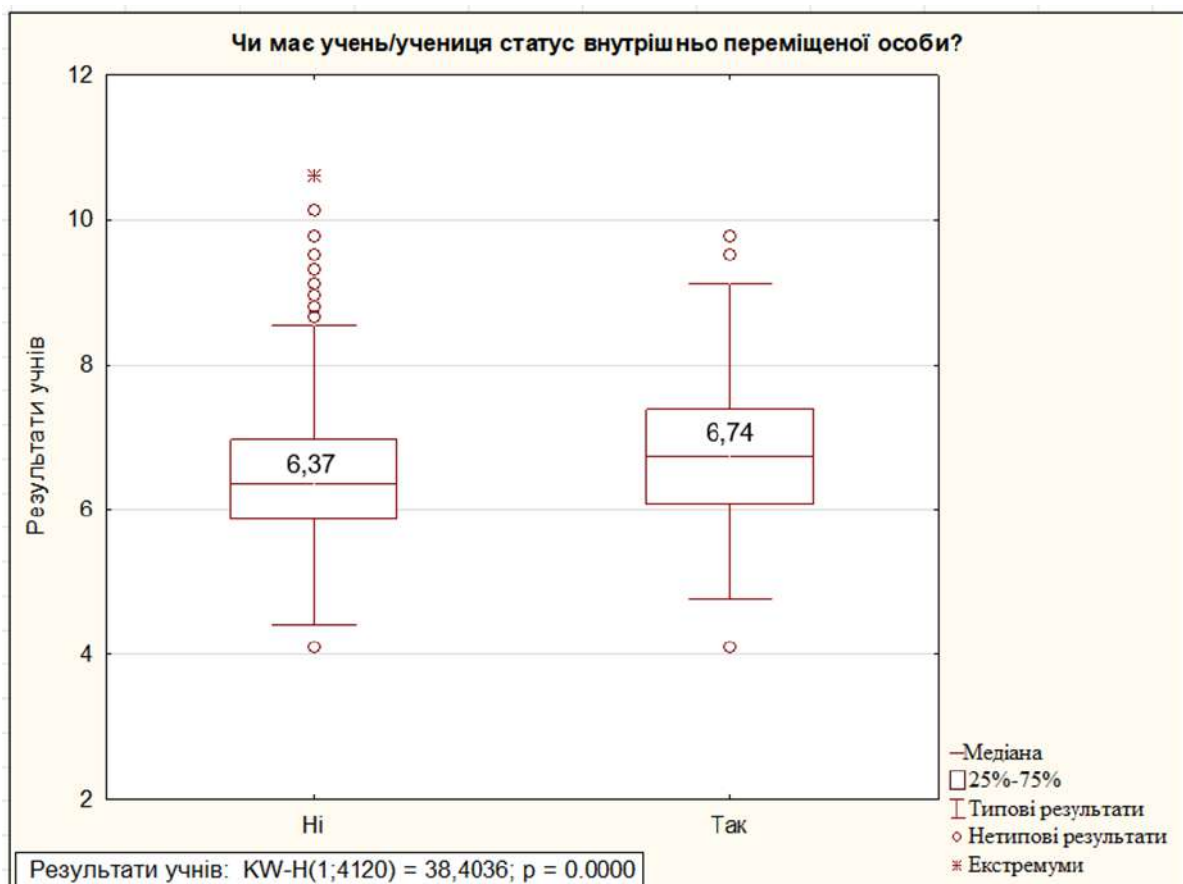

Рис. 3.2.3.11. Результати з української мови залежно від наявності в учнівства статусу внутрішньо переміщеної особи

Розподіл учасників за ознакою переважної форми навчання впродовж 8-го класу та зв'язок цього чинника з успішністю

На час проведення дослідження 56% учасників переважно навчалися в очному форматі, 25% – за змішаною формою і 19% – дистанційно (рис. 3.2.3.12). Аналіз результатів тестування з української мови (рис. 3.2.3.13) засвідчує наявність статистично значущої відмінності в успішності учнівства залежно від формату навчання. Найвищі результати продемонстрували ті, хто навчався дистанційно (медіанне значення успішності становить 6,97 бала), натомість показники тих, що навчався очно та за змішаною формою, є однаковими й дещо нижчими (медіана – 6,32). Оцінюючи ці дані, варто зважати на те, що всі учні та учениці, які навчалися переважно в дистанційному форматі, проходили тестування дистанційно за місцем перебування, а це, як буде показано нижче, істотно вплинуло на результати тестування.

Розподіл учасників тестування за формою навчання

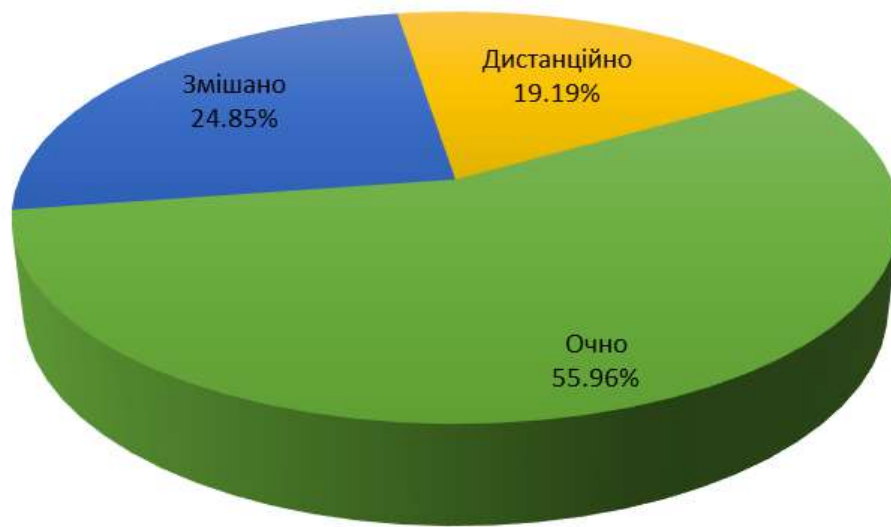

Рис. 3.2.3.12. Кількісний розподіл восьмикласників залежно від переважної форми навчання впродовж 8-го класу

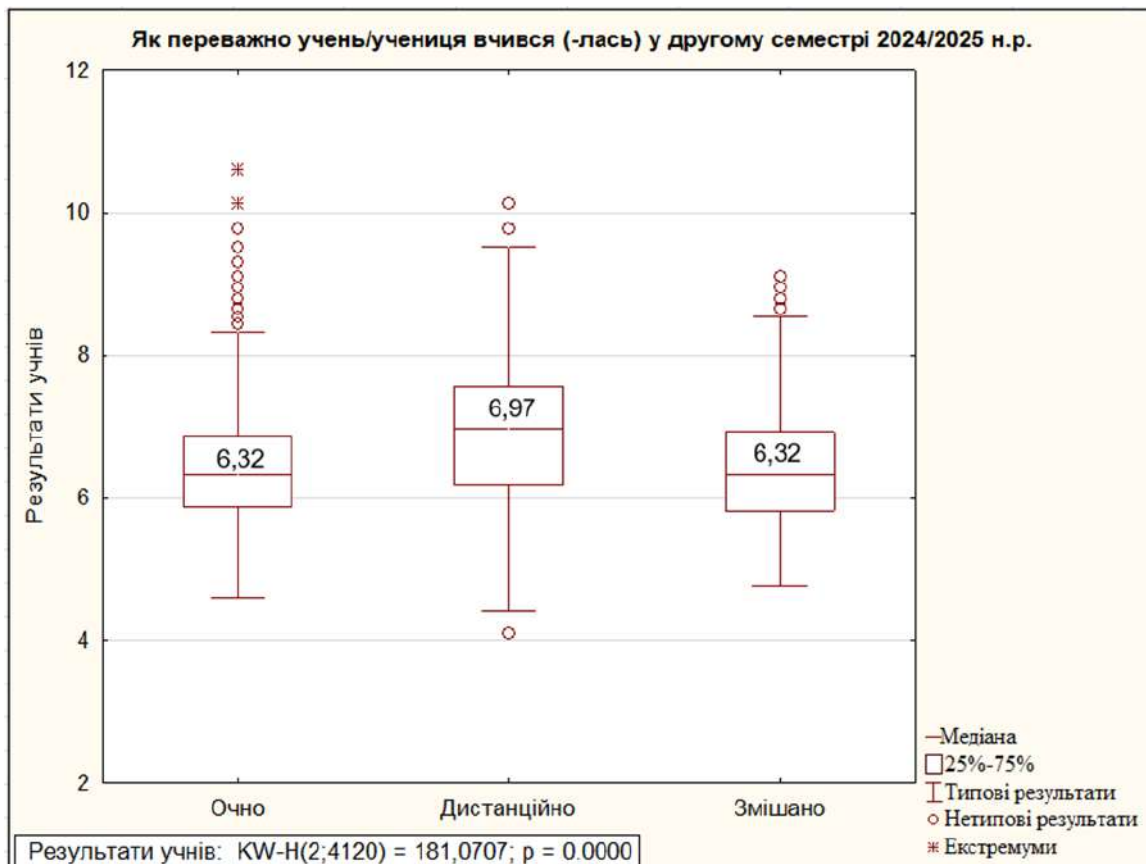

Рис. 3.2.3.13. Результати восьмикласників з української мови залежно від переважної форми навчання впродовж 8-го класу

Розподіл учасників за специфікою проходження тестування з української мови та зв'язок цих чинників з успішністю

Беручи участь у моніторингу, учні та учениці могли проходити тестування як очно (у своєму закладі освіти), так і дистанційно (за місцем перебування). Переважна більшість учасників виконувала завдання у своїх школах (80,9%) (рис. 3.2.3.14). Аналіз результатів тестування цих двох категорій учасників засвідчив статистично значущу відмінність в успішності. При цьому розрив є доволі значним: медіане значення успішності тих учасників, які проходили тестування за місцем перебування, становить 7.07 бала, порівняно із 6.32 тих, хто виконував тест у приміщенні школи (рис. 3.2.3.15). Цю відмінність можна, зокрема, пов'язувати як з більш комфортними умовами проходження тестування вдома, ніж у школі, так, можливо, і з тим, що ті, хто виконував тест за місцем свого перебування, мали змогу в окремих випадках отримувати сторонню підтримку, попри зовнішнє спостереження за перебігом оцінювання.

Для виконання комп'ютерного тесту учасники могли використовувати різні пристрої, зокрема комп'ютери, ноутбуки, планшети або смартфони – як власні, так і надані закладами освіти. Переважна більшість учасників (77%) проходила тестування на комп'ютерах, ноутбуках або планшетах закладів освіти. Водночас 14% користувалися власними комп'ютерами або ноутбуками, 6% – власними смартфонами, а 3% – власними планшетами (рис. 3.2.3.14). Хоча виконання тестових завдань із мобільних пристроїв, зокрема смартфонів, потенційно може бути менш зручним через невеликий розмір екрана, аналіз результатів не виявив істотної відмінності в успішності учнівства залежно від типу пристрою, який використовувався під час тестування. Натомість, як засвідчують дані на рис. 3.2.3.16, спостерігається статистично значуща відмінність між результатами тестування тих, хто виконував тест на шкільних пристроях або на власних. Ця відмінність, безперечно, пов'язана з попереднім чинником, тобто з тим, де саме учасники проходили тестування – у школі чи вдома.

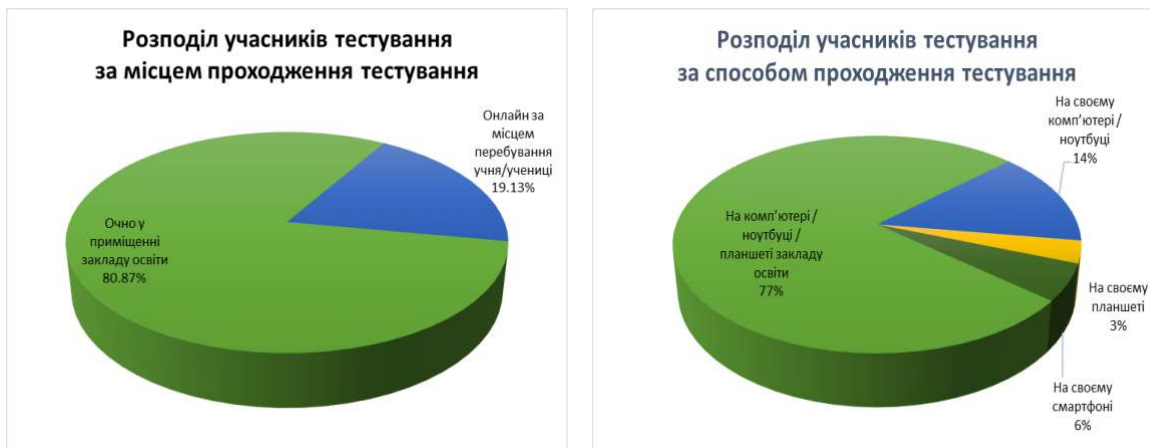

Рис. 3.2.3.14. Кількісний розподіл учасників залежно від місця та способу проходження ними тестування

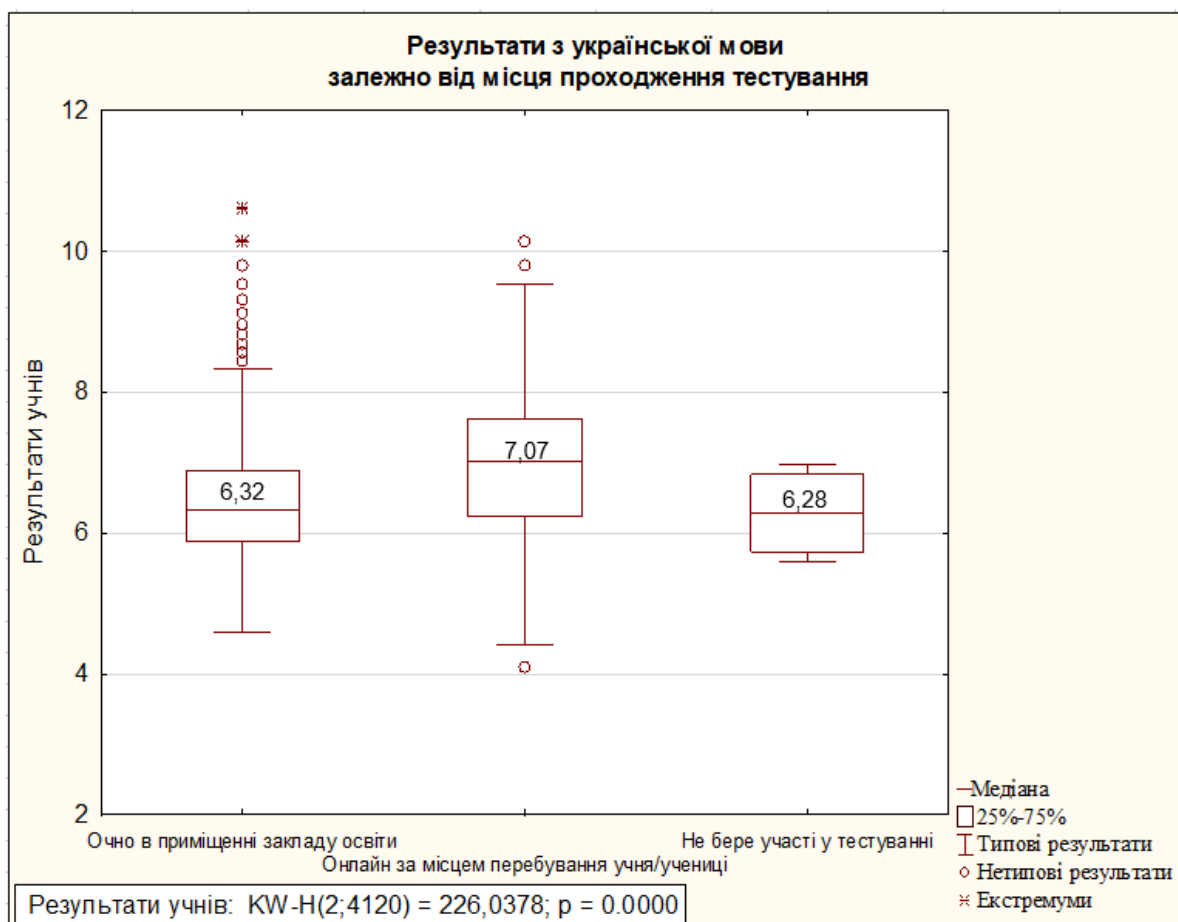

Рис. 3.2.3.15. Результати з української мови залежно від місця проходження тестування

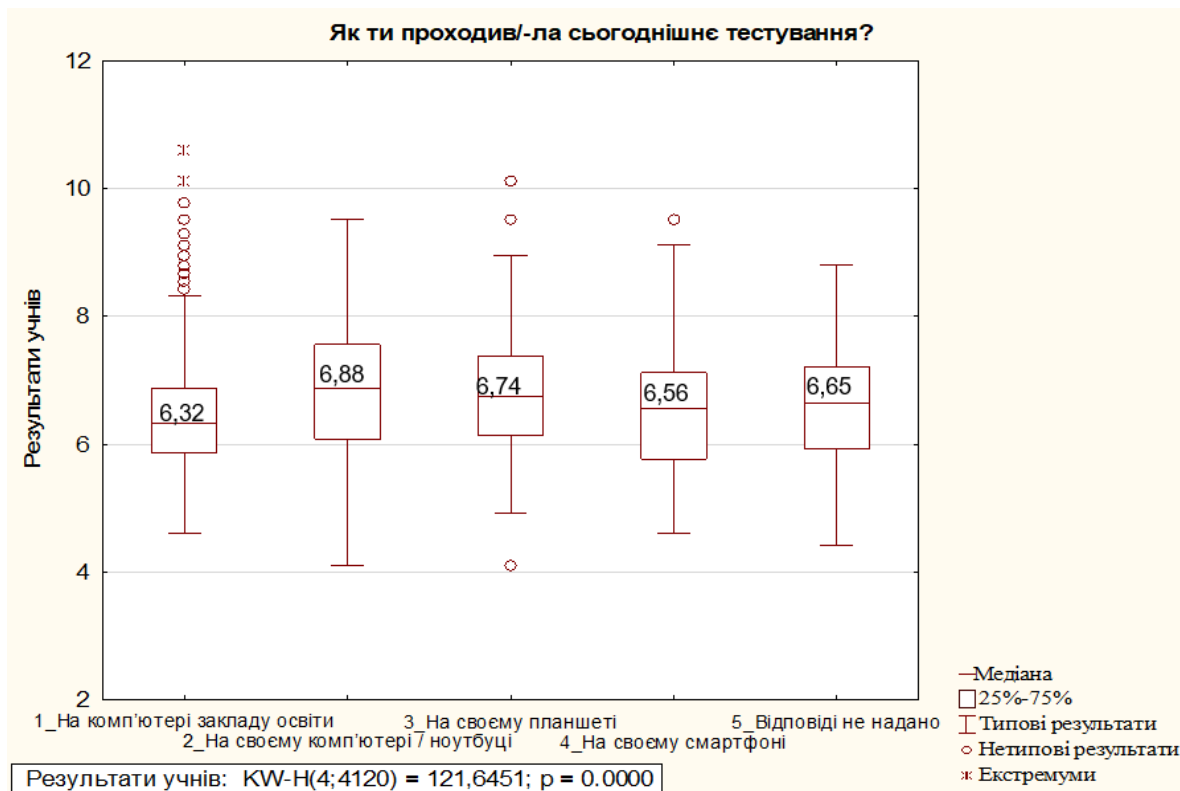

Рис. 3.2.3.16. Результати з української мови залежно від способу проходження тестування

3.2.3.2. Соціально-економічний статус родин учнівства і зв'язок цих чинників з успішністю підлітків

За результатами численних освітніх досліджень, соціально-економічні умови, у яких перебуває учень або учениця, є одним із важливих чинників, що позначається на навчальних досягненнях. З огляду на це учнівська анкета, використана в межах моніторингу, містила низку запитань, відповіді на які дають змогу в загальних рисах зрозуміти соціально-економічні передумови навчання. Ідеться про питання, відповідаючи на які, учні та учениці надавали відомості про доступні їм для навчання вдома гаджети та друковану навчальну літературу, а також про наявність у них окремого місця для навчання. Отримані дані використано для аналізу можливого зв'язку відповідних чинників із результатами тестування з української мови. Утім інтерпретація цих результатів потребує зваженого підходу, оскільки в умовах воєнного стану значна частина учнів, учениць та їхніх родин зазнала істотних змін у життєвих обставинах.

Розподіл відповідей щодо наявності технічних пристроїв і навчальних матеріалів удома і зв'язок цих чинників з успішністю

Згідно з інформацією, зазначеною учасниками моніторингу в анкетах (рис. 3.2.3.17), 96,3% опитаних мають у своєму розпорядженні мобільний телефон або смартфон. Власний комп'ютер або ноутбук є в 61,6%, а планшет, айпад або хромбук – у 34,9%. Принагідно варто зауважити, що показник наявності мобільних пристроїв у 8-х класах майже такий самий, як у 6-х (96% і 95% відповідно), однак два інших показники різняться. Якщо з-поміж учнівства 8-х класів власний комп'ютер або ноутбук мають уже

більш ніж 60% учнівства, то серед учнів та учениць 6-х класів таких лише 55%. Натомість пристрої типу планшетів більш поширені серед шестикласників – 41% порівняно з 34,9% учнів та учениць 8-х класів. Ці відмінності частково відображають зміни в специфіці навчальної діяльності учнівства різних вікових груп¹⁷.

Можливо, із цим також можна пов'язувати той факт, що з-поміж учнівства 8-х класів дещо менше тих, хто вдома має друковані книжки та інші навчальні матеріали, ніж у 6-х класах, відповідно 75,9% проти 80%. Водночас, якщо проаналізувати дані на рис. 3.2.3.18 і дані на рис. 3.2.3.20 (розділ 2), то можна констатувати, що з-поміж учнівства також більша, порівняно із шестикласниками та шестикласницями, частка тих, у кого вдома дуже мало книжок (до 10) і водночас менші частки тих, у кого вдома багато книжок (від 26).

Доступність друкованої літератури вдома та гаджетів у власному користуванні пов'язана із статистично значущим підвищенням успішності учнівства з української мови: ті, хто має власні гаджети й книжки, що їх вони можуть використовувати в навчальній діяльності, за результатами тестування отримують вищі середні бали, порівняно з тими своїми однолітками, які цього не мають або мають в обмеженій кількості (див. для прикладу рис. 3.2.3.19 і 3.2.3.20). Водночас істотного зв'язку між наявністю або відсутністю в учнівства смартфонів чи планшетів та успішністю з української мови не виявлено.

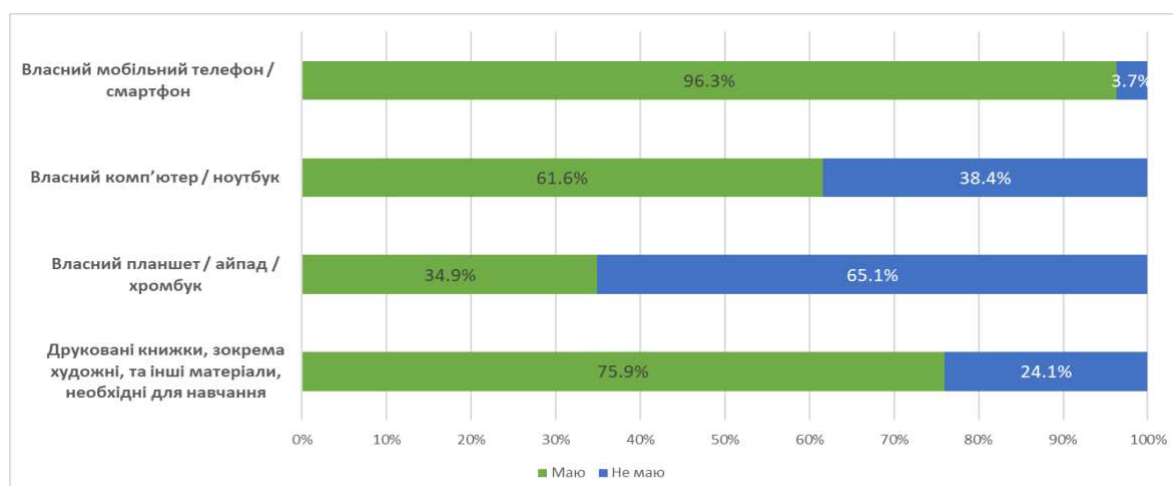

Рис. 3.2.3.17. Кількісний розподіл відповідей учасників залежно від того, що з технічних пристроїв і друкованих матеріалів для навчання вони мають у власному користуванні

¹⁷ **Примітка.** До анкети з української мови для учнів 8-го класу у 2025 році не було включено питання про те, наскільки вправними почуваються восьмикласники в користуванні гаджетами. Як свідчать дані попередніх двох років спостережень, цей чинник істотно пов'язаний з успішністю. Відповідно, підвищення показників цифрового забезпечення учнів у 2025 р., порівняно з попередніми роками, може опосередковано вказувати також на те, що і формування навичок цифрової діяльності також має позитивну тенденцію.

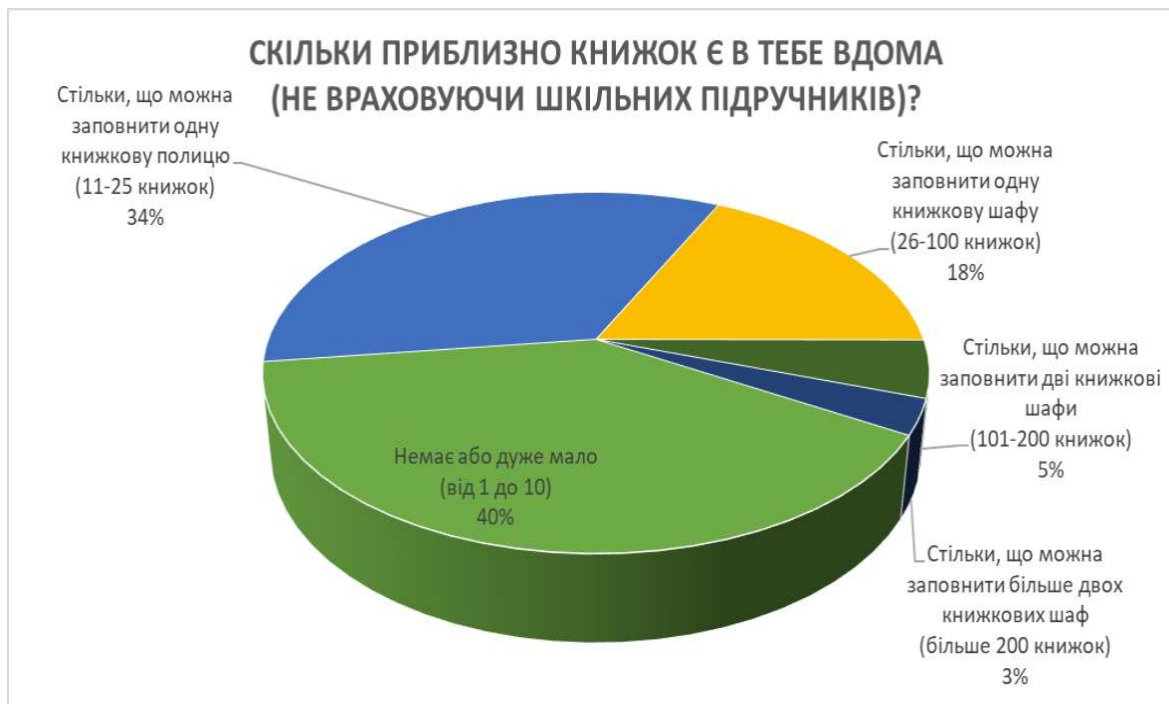

Рис. 3.2.3.18. Кількісний розподіл відповідей залежно від кількості книжок в учнів та учениць удома

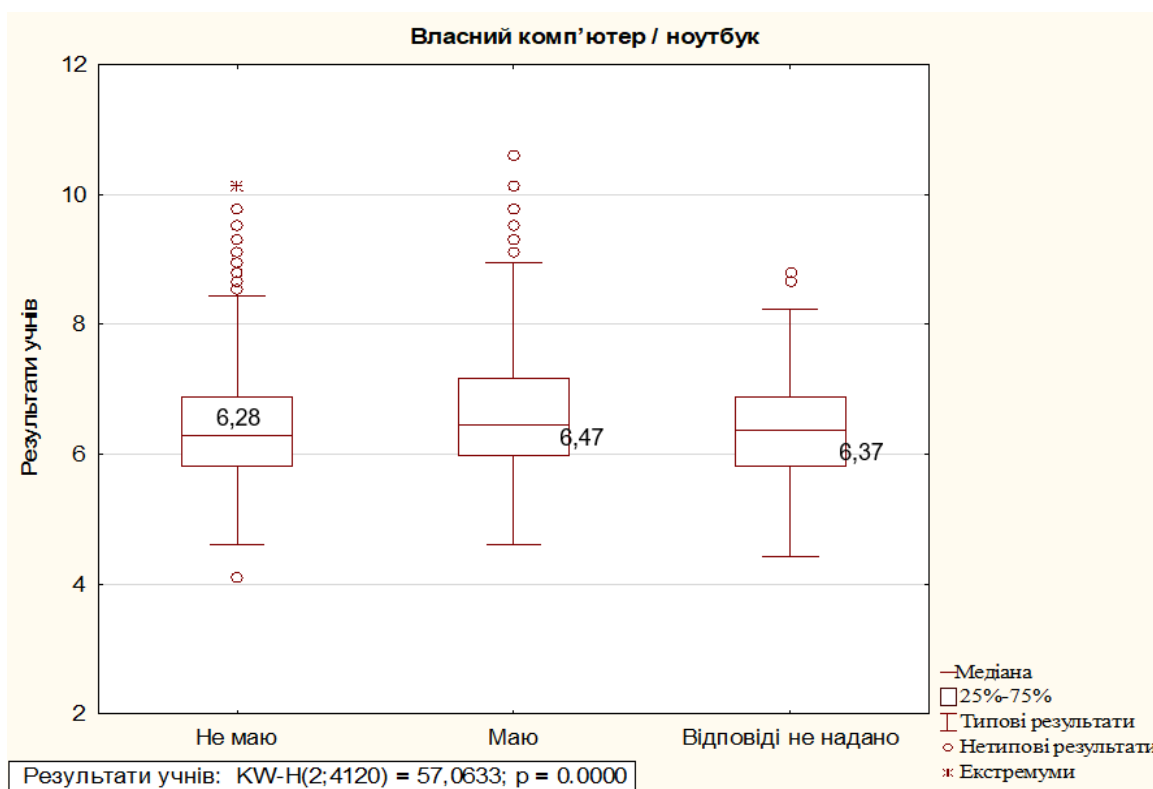

Рис. 3.2.3.19. Результати з української мови залежно від наявності у власному розпорядженні комп'ютера або ноутбука

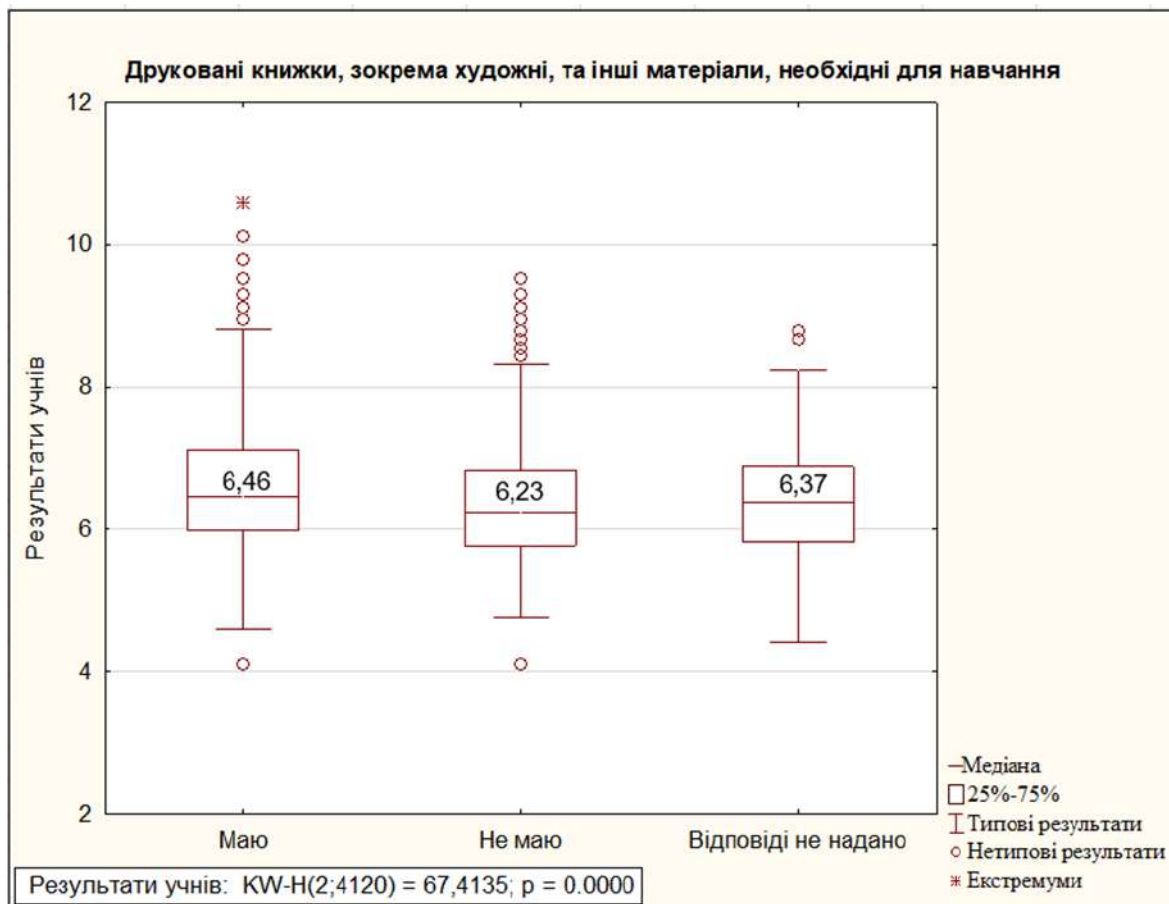

Рис. 3.2.3.20. Результати з української мови залежно від наявності вдома друкованих книжок, зокрема художніх, та іншої навчальної літератури

Розподіл відповідей щодо наявності умов для навчання вдома і зв'язок цього чинника з успішністю

Ще одним чинником соціально-економічного характеру, який часто опосередковує академічну успішність, є наявність в учнівства особистого простору для навчання. Згідно з даними на рис. 3.2.3.21, 70% учнів та учениць 8-х класів в анкеті повідомили, що вони мають власну кімнату, 27% – окреме робоче місце, а 3% зазначили, що не мають ані окремої кімнати, ані спеціально облаштованого робочого місця. Хоча результати аналізу не виявили статистично значущого зв'язку між наявністю власного навчального простору вдома та успішністю у виконанні тесту з української мови, проте все ж варто зауважити, що цей чинник у сукупності з іншими характеристиками соціально-економічного виміру може виявляти свою дієвість, особливо коли йдеться про підлітків. Адже наявність особистого простору для навчання є важливою передумовою комфортної організації навчання для цієї доволі специфічної вікової групи та може сприяти формуванню навичок самостійної роботи та навчальної самоефективності.

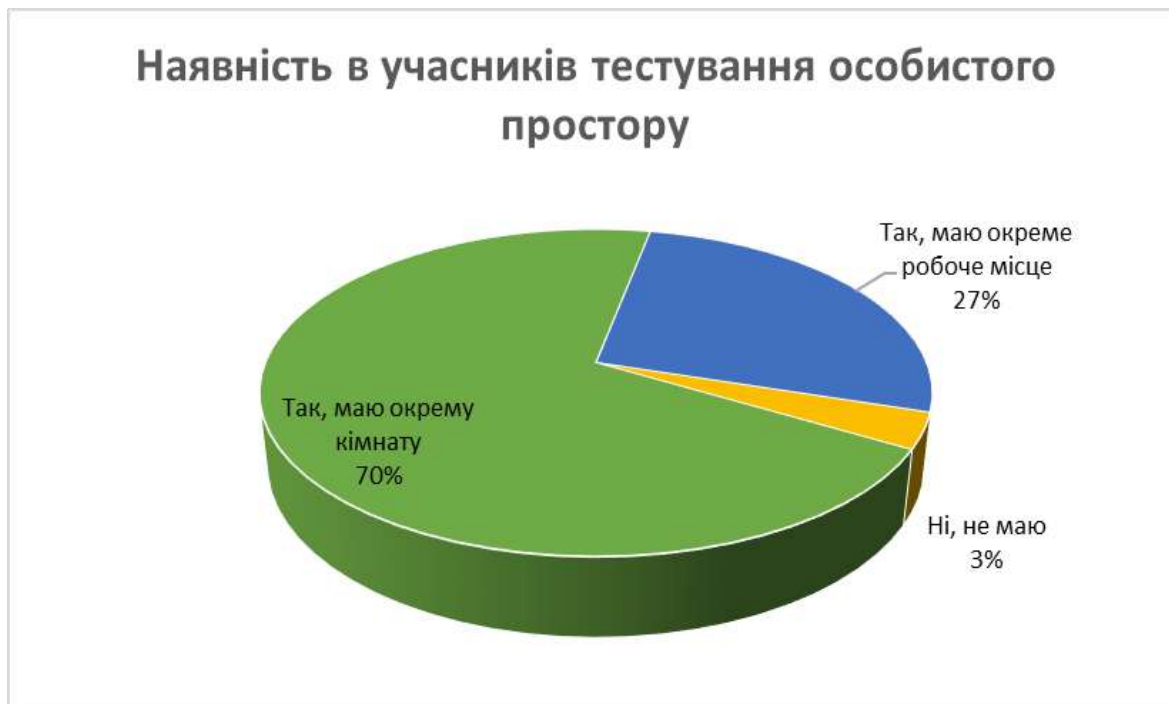

Рис. 3.2.3.21. Кількісний розподіл відповідей залежно від того, чи мають учні та учениці особистий простір для навчання

3.2.3.3. Практики викладання української мови та їхній зв'язок з успішністю

Для вивчення того, наскільки вчительські практики на уроках української мови орієнтовані на учнівство, на попередження потенційних труднощів у навчанні чи задоволення потреб, до анкети було включено питання, у якому учасників моніторингу попросили означити міру згоди (від *повністю погоджуюся до повністю не погоджуюся*) з такими трьома твердженнями: *На уроках української мови мені завжди зрозуміло, що саме учитель/-ка хоче, щоб я зробив/-ла. Учитель/-ка завжди зрозуміло пояснює теми з української мови. Учитель/-ка української мови пояснює нам кожну тему доти, поки ми не зрозуміємо матеріал добре*¹⁸.

Як засвідчують дані на рис. 3.2.3.22, переважна більшість опитаних загалом позитивно оцінюють діяльність свого вчительства на уроках. Зокрема, 90% повністю або частково погодилися з тим, що на уроках української мови їм зрозуміло, що саме від них очікує вчитель або вчителька, 92% – що теми пояснюють зрозуміло, а 87% – що вчитель або вчителька пояснює матеріал доти, доки всі учні його не зрозуміють. Водночас від 8% до 12% опитаних висловили часткову або повну незгоду з відповідними твердженнями, що засвідчує наявність групи учнівства, для якої пояснення або вимоги вчительства на уроках залишаються не завжди достатньо зрозумілими.

Дослідження зв'язку попередньо схарактеризованих суб'єктивних оцінок учнівства з його результатами за підсумками тестування з української мови засвідчило, що кожен з-поміж цих чинників окремо статистично значущо

¹⁸ **Примітка.** До анкети з української мови для учнів та учениць 8-го класу у 2025 р., на відміну від двох попередніх років проведення моніторингу, не було включено питання, що передбачало з'ясування компетентнісної орієнтованості навчання української мови.

впливає на навчальні досягнення. Закономірно, що й побудований на основі відповідей учасників *індекс зрозумілості пояснень учителя* підтверджує це спостереження: ті, для кого характерне високе значення індексу (тобто ті учні та учениці, які повністю погодилися з усіма трьома твердженнями), істотно краще впоралися з тестом з української мови, ніж ті їхні однолітки, значення індексу яких є середнім або низьким (рис. 3.2.3.23).

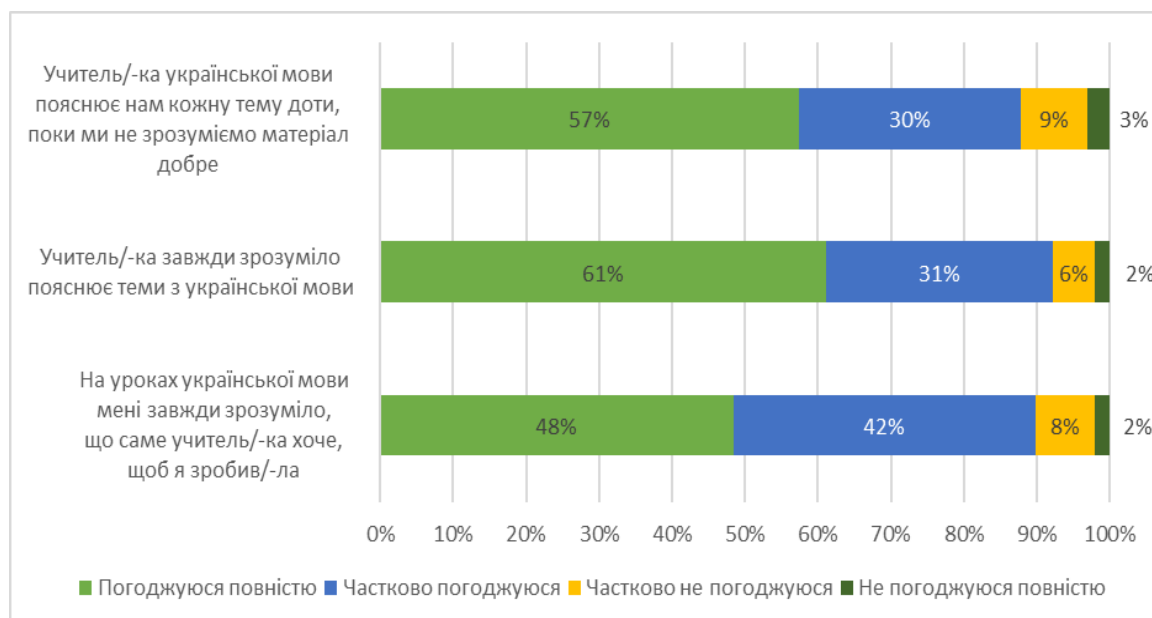

Рис. 3.2.3.22. Кількісний розподіл відповідей щодо типових учительських практик на уроках української мови

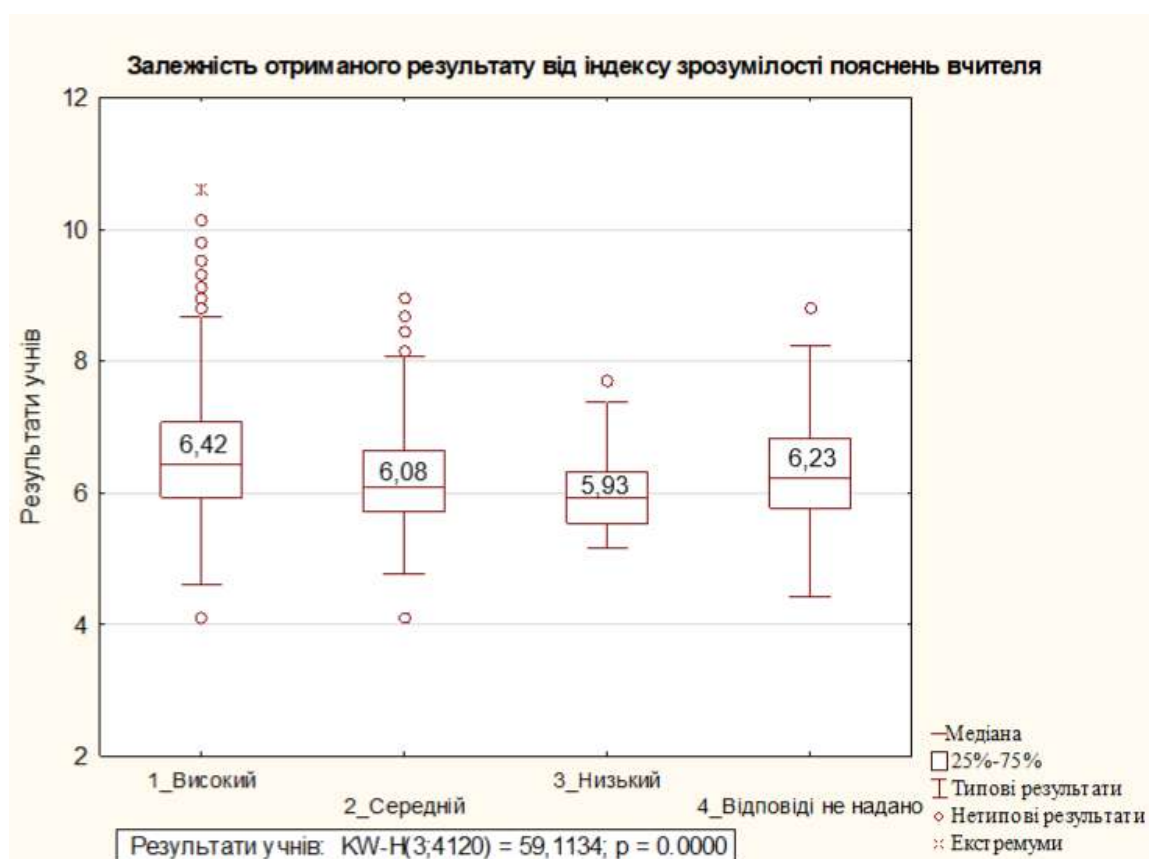

Рис. 3.2.3.23. Результати з української мови залежно індексу зрозумілості пояснень учителя / учительки

3.2.3.4. Особливості вивчення восьмикласниками української мови та зв'язок цих чинників з успішністю

Розподіл відповідей щодо підтримки у вивченні української мови та зв'язок цього чинника з успішністю

Якщо на уроках учитель або вчителька має змогу вповні забезпечити запит учнівства на пояснення незрозумілого, то в позаурочний час діти можуть обирати відповідне, на їхню думку, джерело зрозумілої інформації. Як засвідчують дані на рис. 3.2.3.24, у разі появи труднощів у вивченні української мови учні та учениці найчастіше звертаються по допомогу до свого вчителя або своєї вчительки – так відповіли 69% опитаних у 2025 р. Це свідчить про збереження вчительством статусу основного джерела навчальної підтримки для більшості учнівства.

На тлі цього позитивного показника усе ж доводиться констатувати, що майже третина опитаних шукатиме підтримки деінде або й узагалі не докладатиме зусиль для подолання індивідуальних труднощів у навчанні. Так, 12% зазначили, що зазвичай не звертаються по допомогу ні до кого, що може вказувати на брак підтримки або труднощі з комунікацією в освітньому процесі. Менша частка учнівства повідомила, що в разі труднощів звертається до рідних батьків чи опікунів (8%), друзів, які все зрозуміли (6%), братів, сестер або інших родичів (2%), а також до іншого вчителя чи вчительки, з якими додатково займаються (3%).

Аналіз показує, що дещо вищу середню успішністю мають ті, хто в разі навчальних утруднень готові звертатися по допомогу. Водночас статистично значущого зв'язку між тим, до кого учні та учениці звертаються по допомогу, та їхніми результатами з української мови, у 2025 р., порівняно з двома попередніми роками моніторингу, не виявлено.

Рис. 3.2.3.24. Кількісний розподіл відповідей щодо того, до кого учень або учениця звертається по допомогу в разі виникнення труднощів у вивченні української мови

Розподіл відповідей учасників щодо часу, який вони витрачають на домашнє завдання, і зв'язок цього чинника з успішністю

За даними анкетування (рис. 3.2.3.25), найбільшою з-поміж опитаних є частка тих, хто витрачає на виконання домашнього завдання з української мови близько однієї години на день (45%). Ще 39% повідомили, що зазвичай виконують мовні завдання вдома менш ніж за 30 хвилин. Натомість більш ніж кожен десятий учасник змушений присвячувати до двох або й більше годин для того, щоб виконати вдома все те, що задають у школі з української мови, а кожен двадцятий узагалі відмовляється від позашкільної діяльності, спрямованої на посилення мовної підготовки.

Аналіз результатів тестування в розрізі часу, витраченого на виконання домашніх завдань (рис. 3.2.3.26), засвідчує наявність статистично значущих відмінностей між успішністю учнівства залежно від підходів до навчання вдома. Зокрема, найнижчі середні результати очікувано мають ті, хто взагалі не виконує домашніх завдань з української мови, а найвищі – ті, хто витрачає на це до однієї години на день. Водночас у групі учнів та учениць, які витрачають на домашні завдання понад дві години, медіанні результати є дещо нижчими, що частково може свідчити про наявність у цих підлітків системних труднощів в опануванні навчального матеріалу.

Час на виконання домашнього завдання з української мови

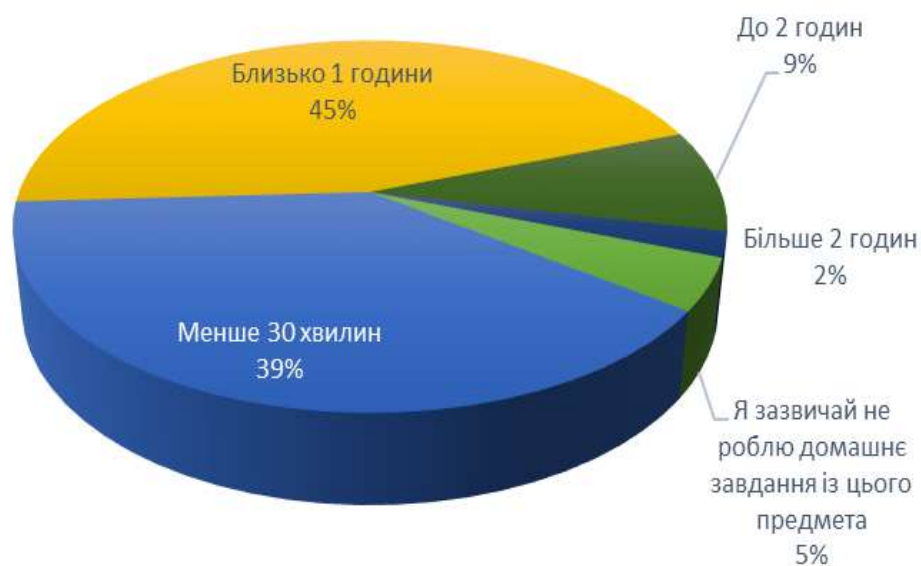

Рис. 3.2.3.25. Кількісний розподіл відповідей щодо часу, який учні та учениці витрачають на виконання домашнього завдання з української мови

Рис. 3.2.3.26. Результати з української мови залежно від того, скільки часу учень або учениця витрачає на виконання домашнього завдання

3.2.3.4. Ставлення учнівства до предмета «Українська мова» та зв'язок цього чинника з успішністю

В учнівській анкеті 2025 р., як і в попередні роки, було використано два запитання для отримання інформації про те, як учнівство оцінює власну спроможність у вивченні української мови, а також про те, як сприймає уроки української мови. Уведення цих питань до анкети закономірне, адже самоефективність і позитивне сприйняття освітнього процесу, за свідченням інших моніторингових досліджень, істотно позначається на результатах навчання.

Розподіл відповідей щодо впевненості учнівства з приводу української мови та зв'язок цього чинника з успішністю

Загалом відповіді опитаних засвідчують переважно позитивне, хоча й неоднорідне, сприйняття власної спроможності до вивчення мов, насамперед української (рис. 3.2.3.27). Більшість відчуває впевненість у своїх навчальних можливостях і отримує підтримку від учителя або вчительки: зокрема, 77,6% учнів та учениць повністю або частково погоджуються із твердженням, що їм легко дається вивчення української мови, 79,7% вважають себе вправними читачами, а 75,8% зазначають, що вчитель або вчителька говорить їм, що на уроках української мови в них усе виходить. Водночас лише близько чверті опитаних цілком упевнені у своїх силах, натомість решта позитивних відповідей припадає на часткову згоду. Поряд із цим у відповідях на запитання анкети деякі учні повідомляють і про певний рівень невпевненості, коли йдеться про вивчення української мови. Так, 53,9% учнів та учениць частково або повністю погодилися з твердженням, що вивчення мов не є їхньою сильною стороною.

Результати аналізу засвідчують наявність статистично значущого зв'язку між суб'єктивною оцінкою учнівством власної спроможності до вивчення української мови та успішністю. Зокрема ті, хто повністю або частково погоджується із твердженням, що їм легко дається вивчення української мови, демонструють вищі результати за підсумками тестування порівняно з тими, хто з цим твердженням не погоджується (рис. 3.2.3.28). Так само статистично значущо пов'язані з успішністю й усі інші чинники, про які учнівство запитували в аналізованому запитанні, зокрема й негативні, актуалізовані твердження «Вивчення мов – це не моя сильна сторона» (рис. 3.2.3.29).

Отримані результати вкотре підтверджують, що впевненість учнівства у власних силах асоціюється з вищими навчальними досягненнями, а отже, вчителю варто приділяти увагу не лише «предметному» складнику уроків, а й мотивувальному, що б сприяло посиленню віри учнівства у власну спроможність, допомагало б посилювати мислення зростання, яке, за свідченням PISA, є особливо сильним рушієм для вищих досягнень як у мовно-літературній, так і інших галузях¹⁹.

¹⁹ PISA у фокусі. Чи може ментальність зростання допомогти учням з поганими передумовами для навчання подолати розрив? ОЕСР, 2021. № 112. https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2021/05/PISA_in_Focus112-ukr.pdf. PISA-2022: Україна в центрі уваги. Як мислення зростання та тривожність через математику впливають на учнівські результати? Вип. 3(33), квітень 2024 / Тетяна Лісова та ін. Київ: УЦОЯО, 2024. 27 с. <https://lnk.ua/5V17d8G4d>

У тому, що це правильна стратегія, переконає статистично значущий зв'язок результатів тестування з відповідями щодо твердження «Мій учитель говорить, що на уроках української мови в мене все виходить добре» (рис. 3.2.3.30).

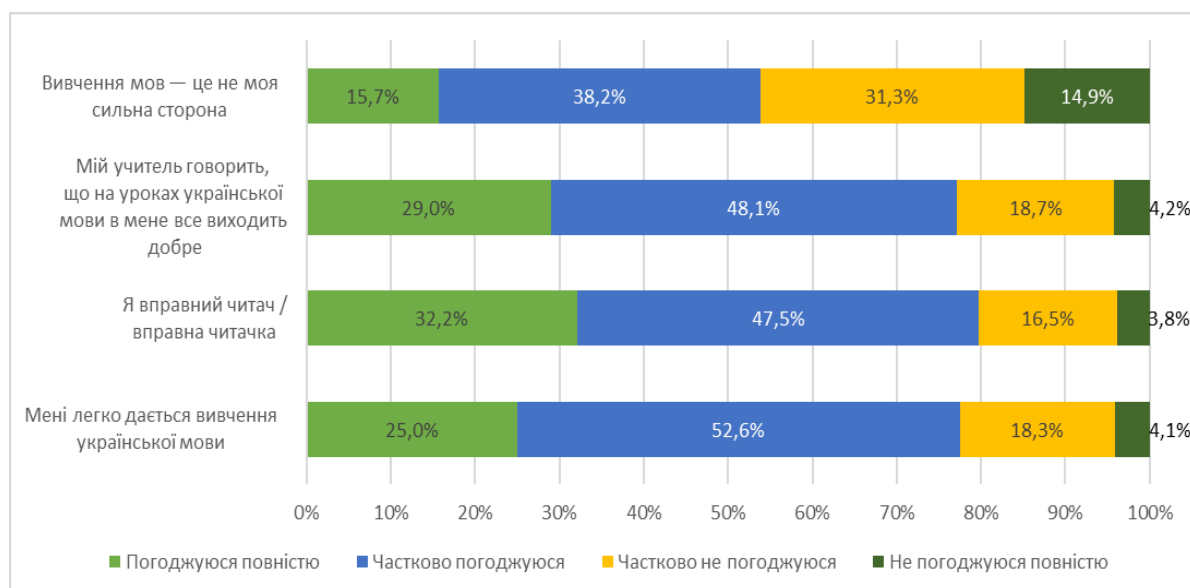

Рис. 3.2.3.27. Кількісний розподіл відповідей щодо оцінки учнівством своєї спроможності вивчати українську мову

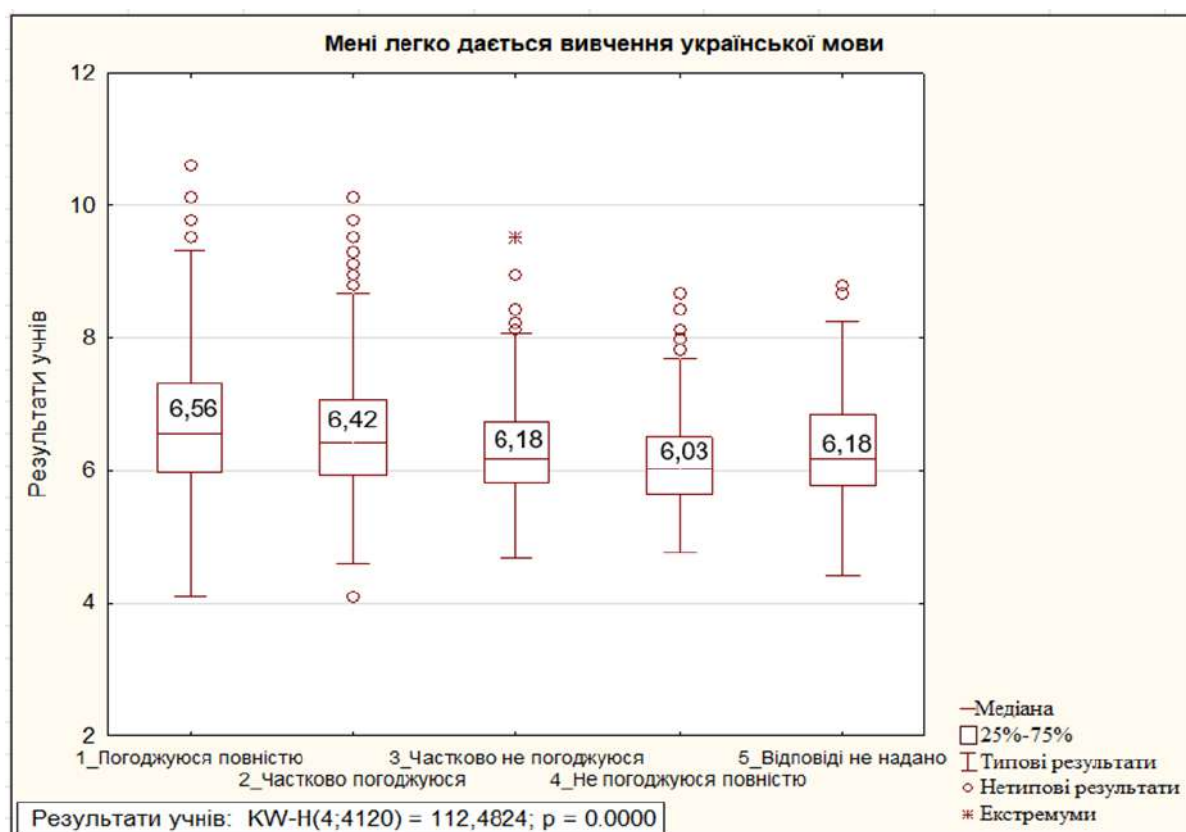

Рис. 3.2.3.28. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на запитання анкети «Мені легко дається вивчення української мови»

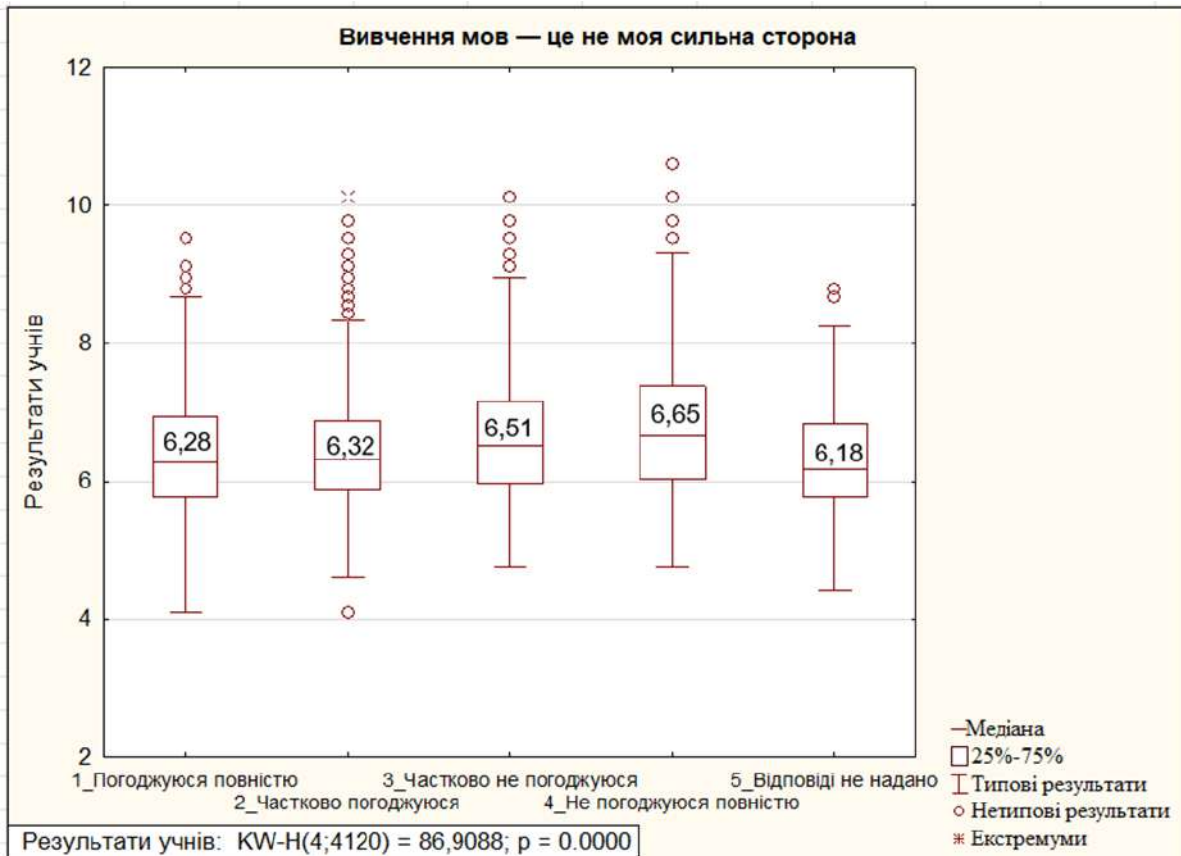

Рис. 3.2.3.29. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на запитання анкети «Вивчення мов – це не моя сильна сторона»

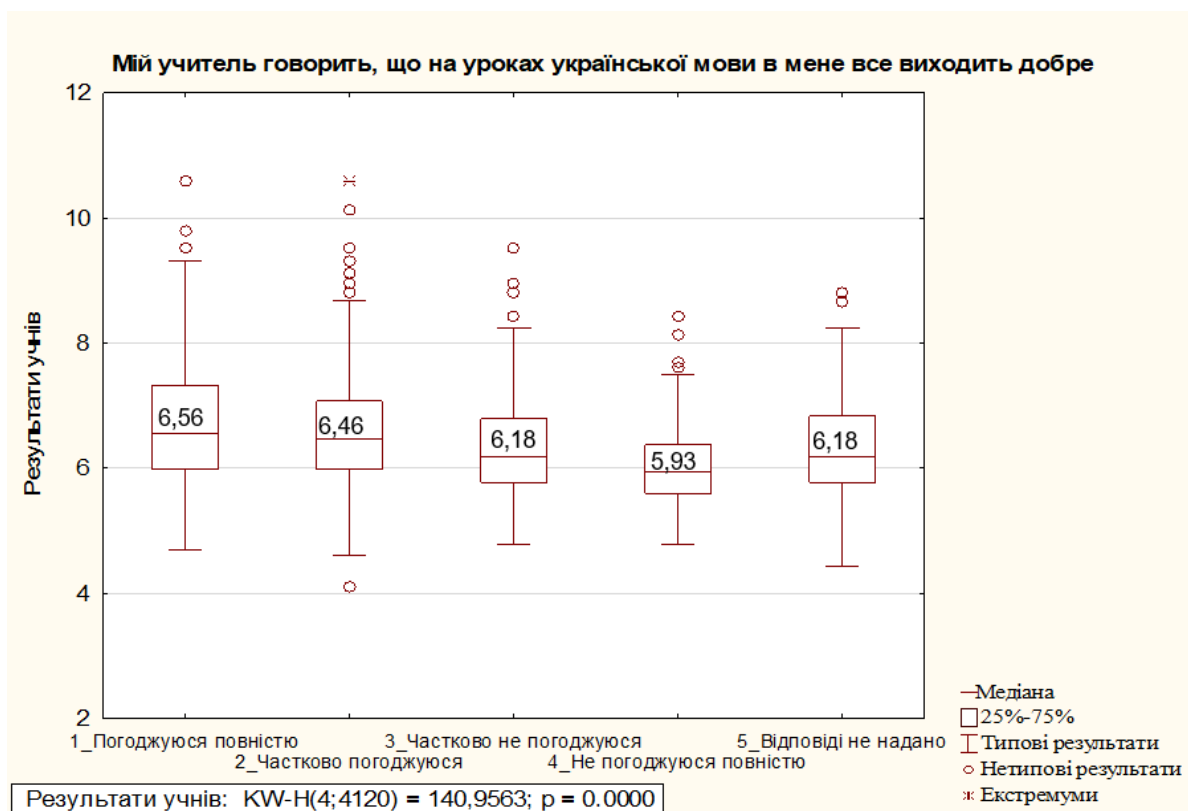

Рис. 3.2.3.30. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на запитання анкети «Мій учитель говорить, що на уроках української мови в мене все виходить добре»

Розподіл відповідей щодо емоційного сприйняття учнівством української мови та уроків української мови і зв'язок цих чинників з успішністю

Ставлення учнівства до навчального предмета є важливим чинником, який, за висновками численних міжнародних досліджень (зокрема PISA, TIMSS, PIRLS), пов'язаний із навчальною успішністю. З метою аналізу цього чинника в межах моніторингу учасникам було запропоновано оцінити ступінь своєї згоди з низкою тверджень щодо уроків української мови. Перелік тверджень і розподіл відповідей щодо них наведено на рис. 3.2.3.31.

Отримані дані засвідчують, що загалом більшість позитивно налаштована до вивчення мови. Сумарно 82% опитаних повідомили, що їм подобається вивчати українську мову (38,5% повністю згодні та 43,5% частково). Утім позитивна картина дещо змінюється, коли учнів та учениць питають вже не просто про вивчення української мови, а про уроки української мови. Лише трохи більше половини учасників (51,3%) називають українську мову своїм улюбленим предметом, а майже кожен п'ятий (18,6%) зізнається, що краще б цих уроків у нього взагалі не було.

3-поміж причин того, чому чимало учнів та учениць 8-х класів переживають негативні емоції, пов'язані з мовними уроками, є передусім нудьга: сумарно 27,4% вважають свої уроки української мови нудними. Крім того, майже кожен четвертий відчуває засмученість від своїх уроків (23,4%) та/або тривогу (23,2%). Ці дані говорять про те, що учні та учениці загалом цінують саму мову та можливість її вивчати, натомість методика викладання або атмосфера на уроках викликають у значної частини підлітків стрес або втрату інтересу. Якщо врахувати, що всі психоемоційні чинники, актуалізовані в питанні відповідними твердженнями, мають статистично значущий зв'язок із успішністю за підсумками тестування (рис. 3.2.3.32–3.2.3.37), то стає зрозумілим, на чому має зосередити свою увагу вчительство, якщо ставить собі за мету покращити результати підлітків. Позитивне емоційне тло уроків, цікавість мовного матеріалу та його живе подання – це ті найпростіші кроки, які має зробити кожен учитель і кожна вчителька, щоб частка учнівства, яке негативно сприймає відповідні уроки зменшувалася.

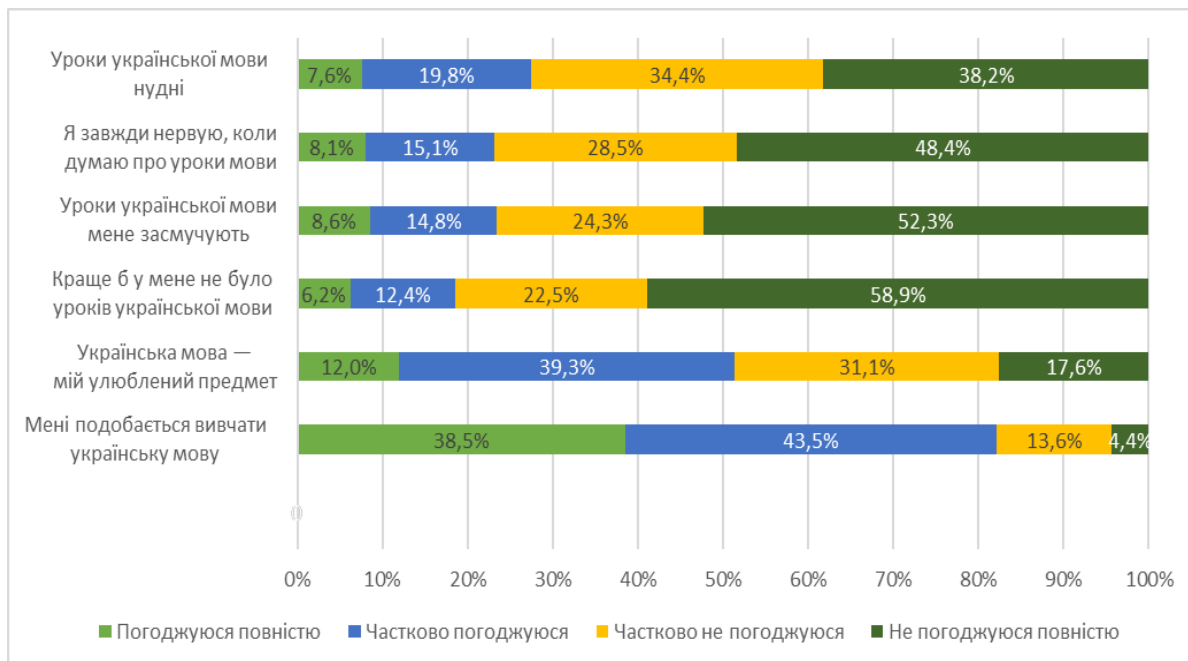

Рис. 3.2.3.31. Кількісний розподіл відповідей щодо ставлення учнівства до уроків української мови

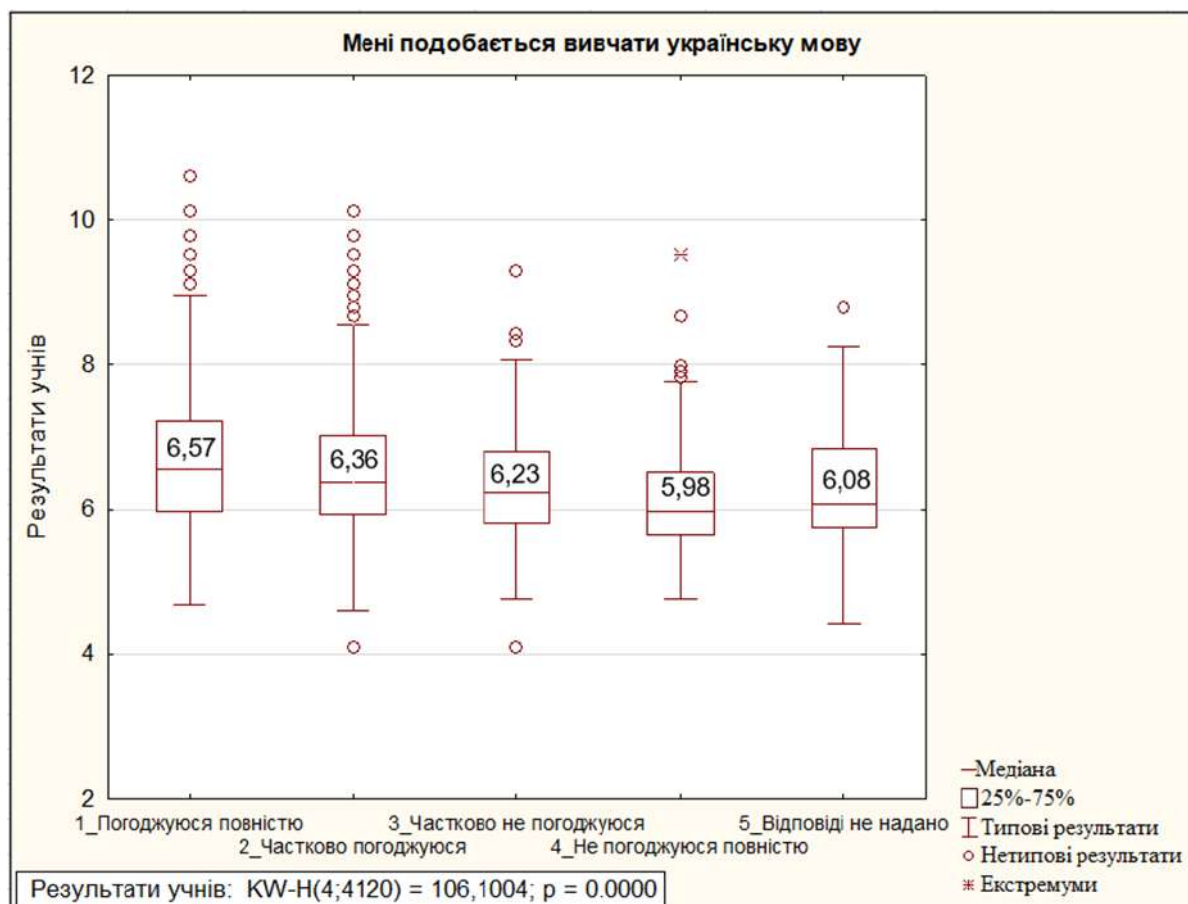

Рис. 3.2.3.32. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на запитання анкети «Мені подобається вивчати українську мову»

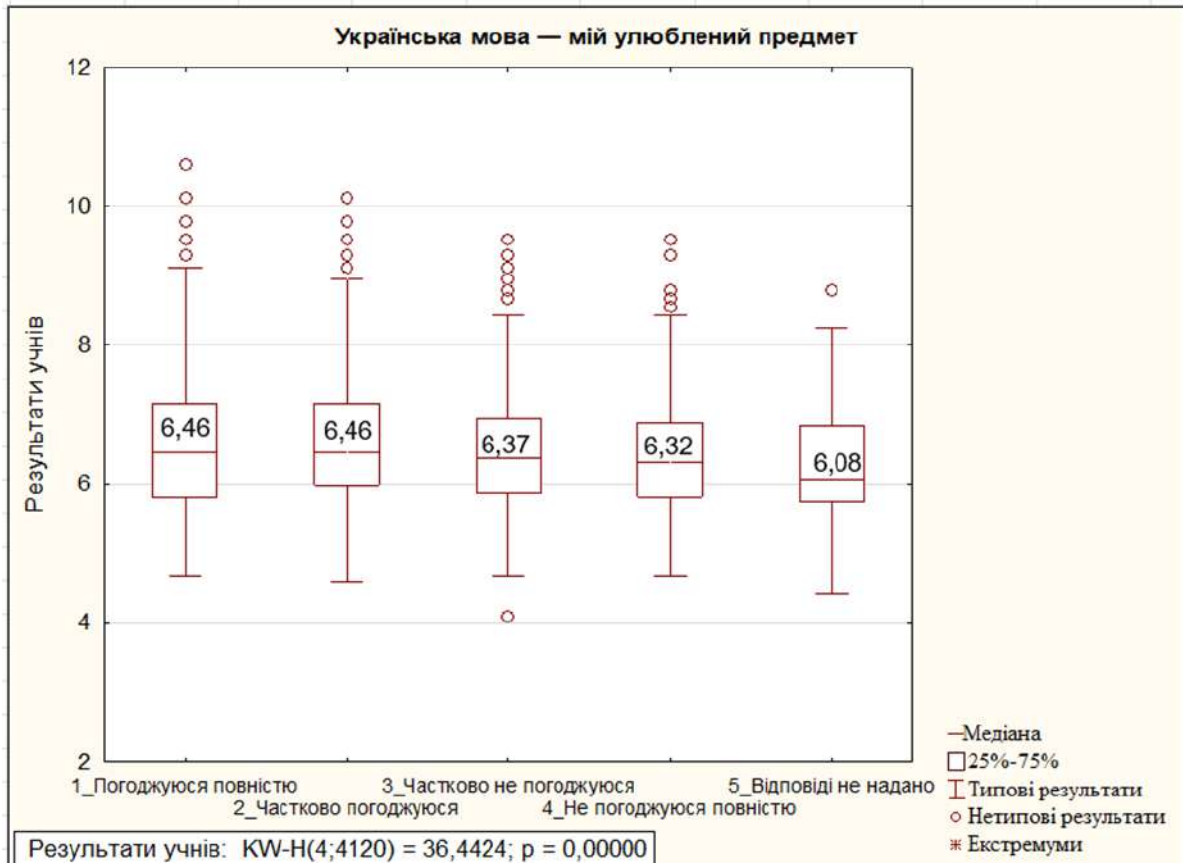

Рис. 3.2.3.33. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на запитання анкети «Українська мова – мій улюблений предмет»

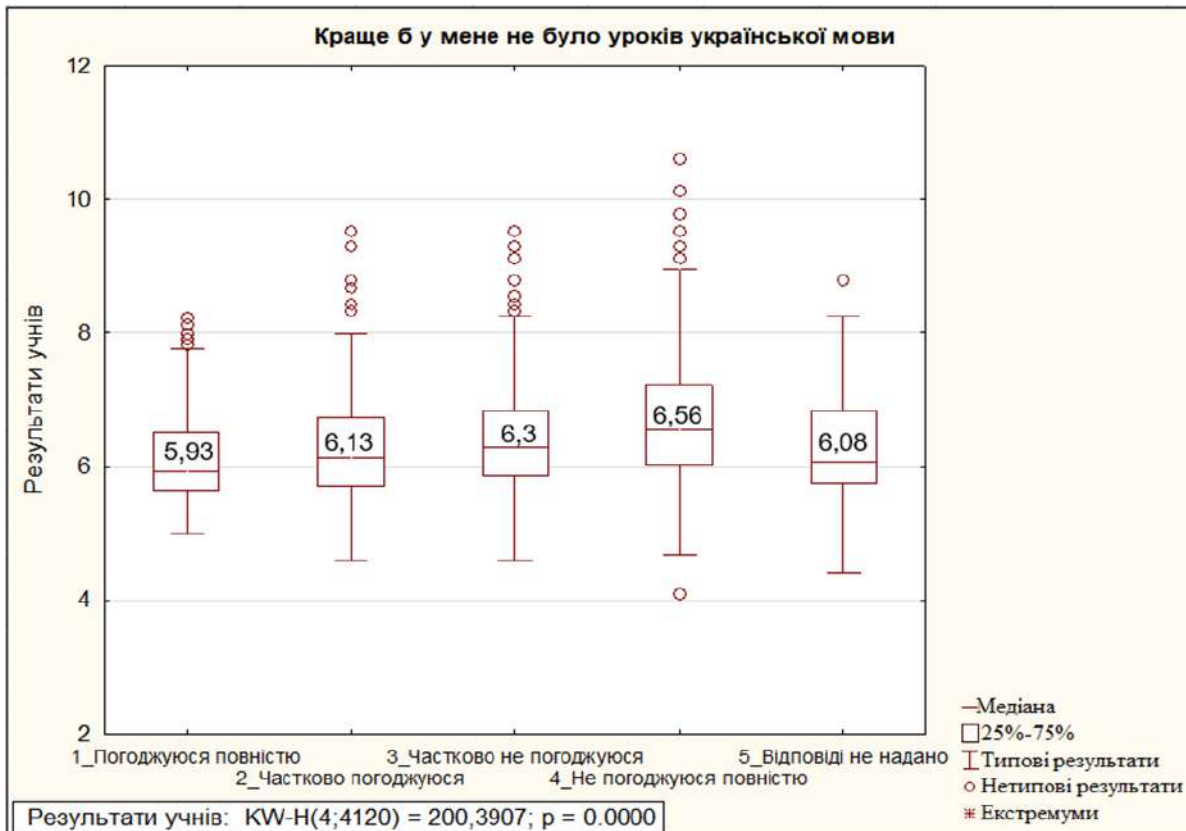

Рис. 3.2.3.34. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на запитання анкети «Краще б у мене не було уроків української мови»

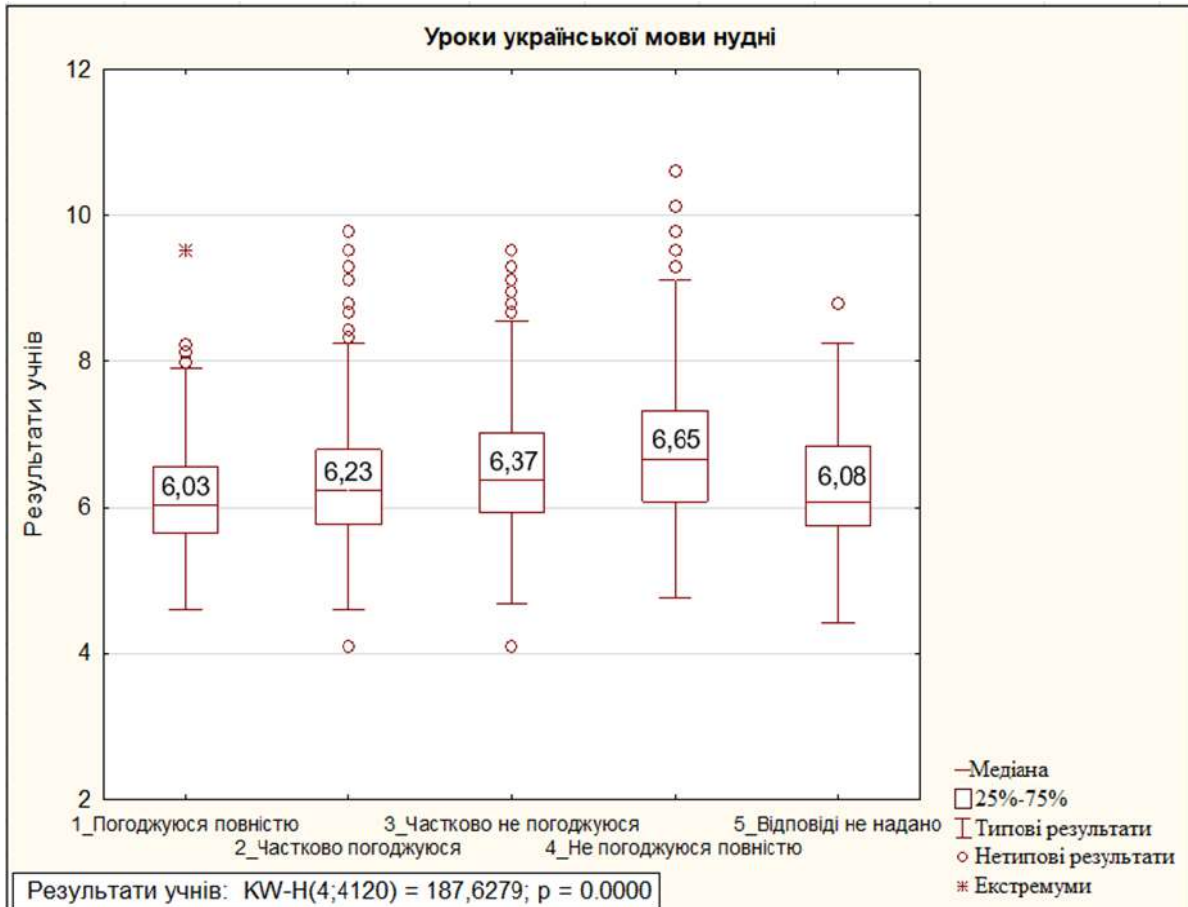

Рис. 3.2.3.35. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на запитання анкети «Уроки української мови нудні»

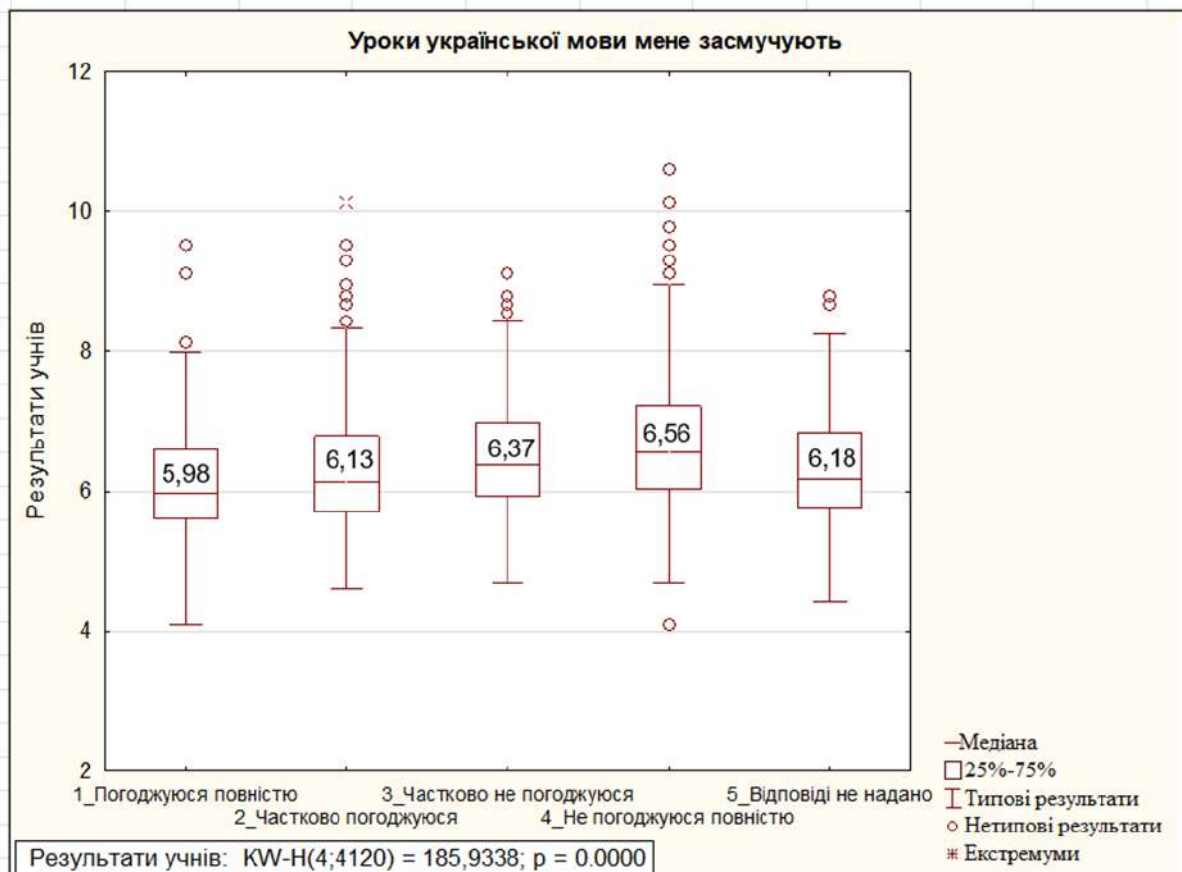

Рис. 3.2.3.36. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на питання анкети «Уроки української мови засмучують мене»

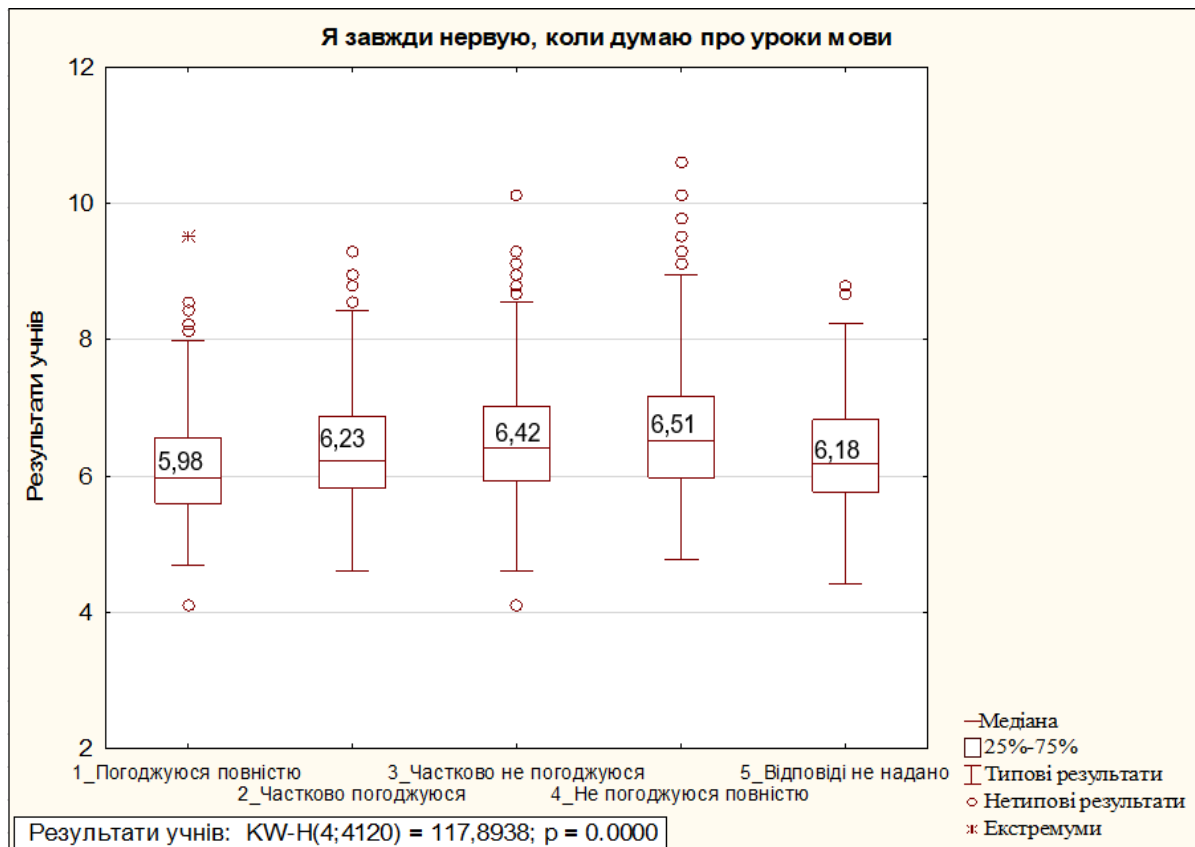

Рис. 3.2.3.37. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на запитання анкети «Я завжди нервую, коли думаю про уроки мови»

Розподіл відповідей учасників моніторингу щодо суб'єктивної оцінки складності тесту з української мови під час моніторингу і зв'язок цього чинника з успішністю

Тест з української мови, використаний у 2025 році, охоплював теми, що їх традиційно вивчають у 7-х та 8-х класах, і містив чимало завдань, посильних навіть для найменш підготовленого учнівства. Незважаючи на це, для ледь не половини учасників він видався не зовсім легким. Зокрема 8% повністю не погодилися з останнім твердженням анкети «Тест з української мови, який я виконував/-ла, здався мені легким» (рис. 3.2.3.38), попри те, що вдвічі більша кількість опитаних висловила протилежну думку.

Аналіз зв'язку суб'єктивної оцінки учнівством складності тесту з успішністю в його виконанні засвідчує, що ті, хто оцінили тест як дуже легкий, не демонструють вищих результатів порівняно з тими своїми однолітками, хто оцінював його як складніший (але не складний). Найбільш точними в оцінці власних сил виявилися учні й учениці, які зазначили, що вони частково погоджуються з відповідним твердженням, а також, хто визнали тест складним: саме їхні медіанні результати є найвищими (6.51) і найнижчими (6.28) порівняно з показниками двох інших категорій підлітків (рис. 3.2.3.39). Той факт, що між результатами за підсумками тестування і суб'єктивною оцінкою складності тесту спостерігається статистично значущий зв'язок, доводить, що вміння об'єктивно оцінювати власні сили і завдання, розраховувати міру зусиль, необхідних для виконання тих чи тих завдань, є своєрідною передумовою

ефективності в навчанні. Сприйняття завдання як «легкого» або себе як «сильного» не завжди відбиває реальний стан речей, але може стати перпоною на шляху до саморозвитку.

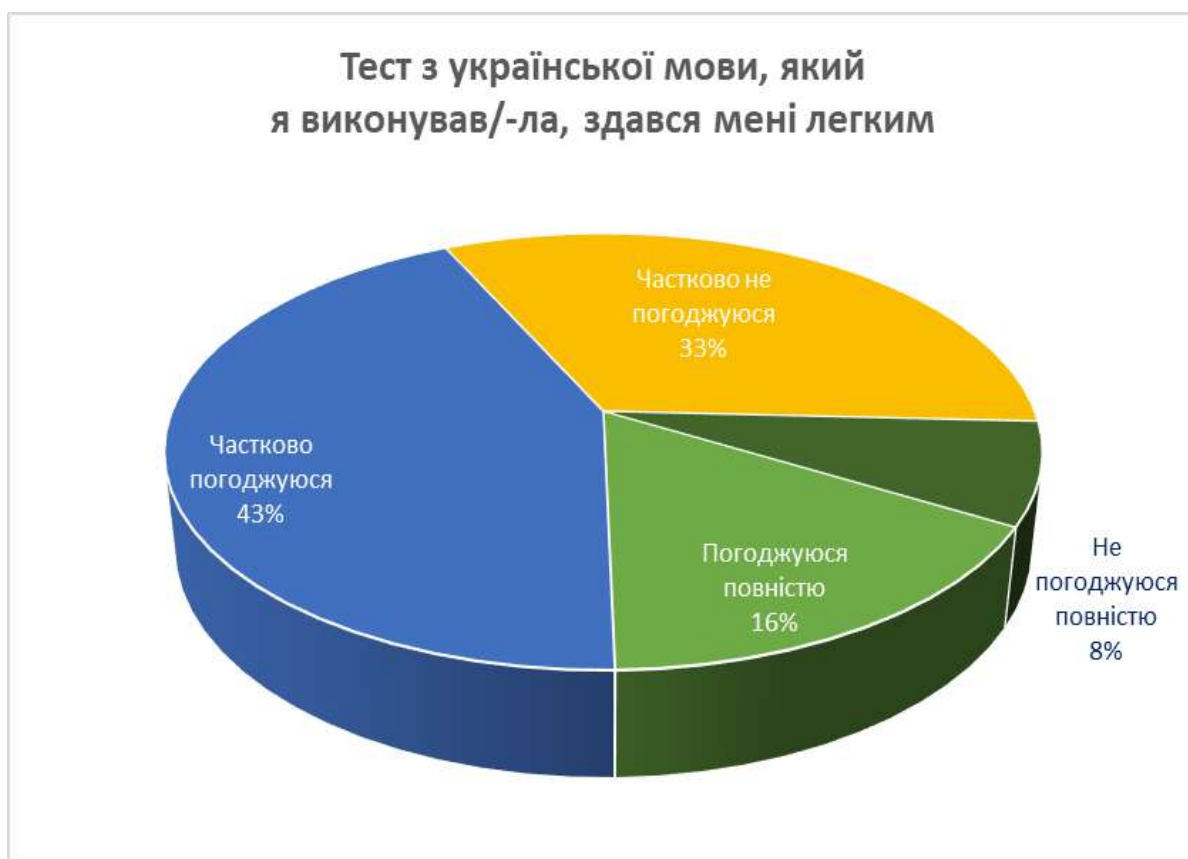

Рис. 3.2.3.38. Результати з української мови залежно від відповіді учасників на запитання «Тест з української мови, який я виконував / виконувала, здався мені легким»

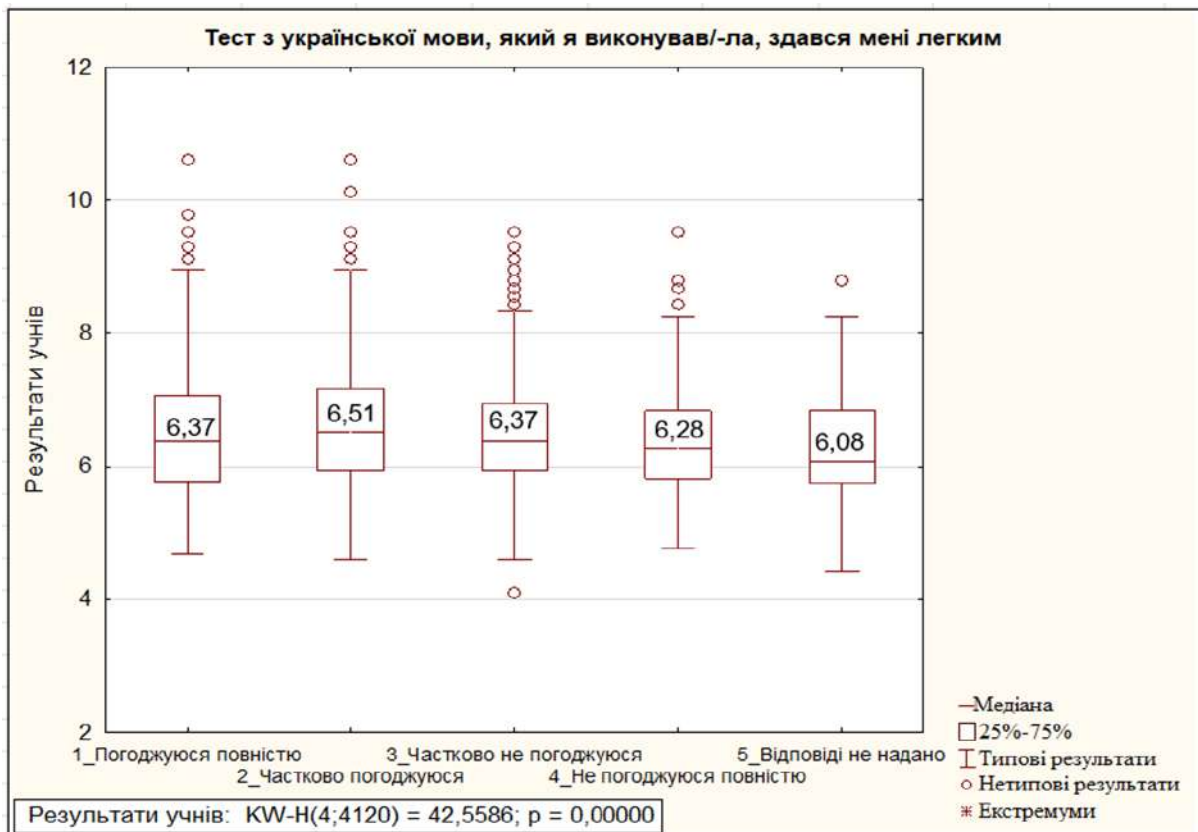

Рис. 3.2.3.39. Результати з української мови залежно від оцінки учасниками легкості для них тесту з української мови в межах моніторингу

Короткі висновки

У моніторингу 2025 р. з української мови взяли участь 4120 восьмикласників і восьмикласниць, які вивчали курс української мови відповідно до навчальної програми, що відповідає вимогам Державного стандарту 2011 р.

Під час тестування, яке проводили на комп'ютерній основі на платформі ВШО, учасники мали виконати три субтести: «Морфологічна вправність мовлення», «Граматика: дієслово, прислівник, службові частини мови» та «Граматика: синтаксис простого речення», за правильне виконання всіх завдань яких могли набрати 94 бали.

За підсумками статистичного аналізу з'ясовано, що загалом використана тестова форма забезпечила належний рівень диференціації учасників (середня дискримінативність завдань становить 39%), незважаючи на те, що середня складність завдань виявилася доволі високою (55%), що, зокрема, зумовлено специфікою певної кількості завдань субтесту 1.

Відповідно до чотирирівневої шкали успішності, прийнятої в моніторингу, 0,05% учасників показали знання початкового рівня, набравши менше 14 балів з 94 можливих, 49% – середнього, 46,8% – достатнього і 4,15% – високого. Таким чином, майже половина учнівства (початковий і середній рівні) має доволі слабку мовну підготовку.

Найбільш успішними восьмикласники були у виконанні завдань розділу «Морфологія», які передбачали вибір нормативної граматичної форми серед 2–5 варіантів, однак у разі появи потреби застосувати теоретичні знання для виконання завдань цього розділу успішність значно погіршувалася. Також до складних для учнівства належать завдання на культуру мовлення щодо морфологічних форм, що в окремих випадках, можливо, пов'язано з недостатніми навичками використання української мови, адже серед учасників тестування була майже чверть тих, хто на запитання анкети «Якою мовою ти розмовляєш удома більшість часу?», повідомили, що здебільшого спілкуються іншою, ніж українська, мовою. Загалом тестування з використанням завдань, які актуалізували морфологічну тематику, засвідчує недостатнє розуміння учнівством системи частин мови, особливо службових, співвідношення граматичних категорій різних частин мови, тобто матеріалу, який було вивчено впродовж 7-го класу. Унаслідок цього, відповідно, істотні проблеми виникають в опануванні синтаксису та пунктуації – тем, основних для курсу української мови у 8-му класі. Саме за цими розділами тесту успішність учасників моніторингу була найнижчою. Зокрема, учні та учениці відчувають значні труднощі у виконанні завдань, пов'язаних із розпізнаванням і розрізненням відокремлених членів речення, а також із постановкою розділових знаків при них.

Аналіз успішності виконання учасниками моніторингу тестових завдань з огляду на когнітивний вимір засвідчив, що у 2025 р. учнівство значно краще, ніж у попередні роки, почало виконувати завдання на міркування, що, можливо, пов'язано з тим, що вчительство на уроках регулярно спонукає до цього, за свідченнями учнівських анкет. Разом із тим дані

свідчать, що учнівству значно краще даються завдання на застосування, ніж на знання, що, урешті, відображає загальну ситуацію з опануванням учнівством теорії морфології та синтаксису.

Навчальна успішність учнівства 8-х класів у галузі української мови, оцінена за підсумками тестування 2025 р., пов'язана з низкою чинників демографічного, соціального, освітнього, особистісного та ситуативного характеру. Більшість із досліджених чинників засвідчили статистично значущу зміну результатів учнівства, що вказує на важливість урахування цієї інформації у побудові ефективних стратегій подолання освітніх втрат.

Зокрема увагу освітян має привернути таке:

- успішність з української мови опосередкована **чинником статі**: дівчата демонструють статистично дещо вищі результати з української мови порівняно з однолітками-хлопцями;
- **учні та учениці з різних регіонів показують статистично різну успішність**. Найвищі середні результати мають учасники зі східних областей та м. Києва, а найнижчі – із центральних областей. Утім під час інтерпретації означених регіональних відмінностей в успішності варто враховувати формат проходження тестування (у закладі освіти або дистанційно за місцем перебування);
- учнівство із сільських закладів, на жаль, має істотно нижчі показники досягнень з української мови, тобто чинник сегрегації за **типом населеного пункту** залишається актуальним;
- учасники моніторингу, які проходили тестування за кордоном, демонструють вищу успішність порівняно з тими, хто виконував тест в Україні, що може, з одного боку, свідчити про дійсно краще опанування першими курсу української мови, а з іншого, – про вплив на результати тестування інших чинників, пов'язаних із форматом участі в моніторингу;
- **наявність статусу внутрішньо переміщеної особи** не є передумовою для погіршення результатів з української мови, навпаки, учні та учениці зі статусом ВПО мають вищу результативність на тлі інших своїх ровесників; щоправда, варто в цьому разі враховувати невелику частку цієї категорії учасників у вибірці;
- середня успішність тих, хто навчається **очно або змішано**, не відрізняється і є дещо нижчою за успішність учнівства, яке навчалось **дистанційно**; однак у цьому разі варто брати до уваги, що всі учні та учениці на дистанційній формі навчання брали участь у моніторингу за місцем перебування, що могло вплинути на певне спотворення їхніх реальних результатів, навіть попри заходи зовнішнього спостереження за перебігом тестування;
- учні та учениці, які проходили тестування, використовуючи **власний комп'ютер / ноутбук або планшет**, отримали значно вищі бали,

порівняно з тими однолітками, які виконували тест на комп'ютерах закладу освіти, проте ця різниця, імовірно, пов'язана з форматом участі в моніторингу;

- учні та учениці, які мають у власному розпорядженні **комп'ютер або ноутбук** і використовують його для навчання, показали дещо кращу успішність, ніж їхні однолітки, які не мають цих гаджетів;
- учні та учениці, які мають удома **друковані книжки** та більшу кількість навчальної літератури, демонструють статистично значущо вищі результати з української мови; водночас наявність власних технічних пристроїв для навчання або особистого простору вдома менш послідовно асоційована з успішністю з української мови;
- вищі результати за підсумками тестування отримують учні та учениці, які позитивно оцінюють **зрозумілість пояснень і навчальних вимог** свого вчителя або своєї вчительки, також саме вчительство залишається основним джерелом **позаурочної підтримки**, яка може сприяти покращенню навчальних показників;
- учні та учениці, які витрачають на виконання **домашніх завдань з української мови** до години на день, мають вищі результати, ніж ті, хто або витрачає на це значно більше часу, або взагалі не виконує домашніх завдань;
- вищі результати демонструють ті, хто позитивно **оцінюють власні можливості** у вивченні української мови та не вважають її своєю слабкою стороною;
- учні та учениці, які **не відчують нудьги, засмучення або тривожності**, пов'язаних з уроками української мови, загалом демонструють кращу успішність;
- уміння учнівства об'єктивно оцінювати власні сили й відповідність їх складності навчального завдання – передумова покращення результатів.

Загалом результати моніторингу 2025 р. свідчать, що для підвищення успішності з української мови насамперед важливо формувати й підтримувати учнівську мотивацію та інтерес до предмета, аби підлітки були налаштовані активно відвідувати й залучатися до уроків. Цьому може сприяти чітка орієнтація школи на потреби підлітків, системна підтримка з боку вчительства й батьківства, а також прикладний, життєво релевантний характер змісту курсу української мови.

3.2.4. Порівняння результатів тестування та анкетування учнів та учениць 8 класу з української мови 2023–2025 років

Упродовж 2023 – 2025 рр. у моніторинговому дослідженні з української мови на рівні 8-х класів брали участь учні та учениці, які ще не вчилися за програмами НУШ, тобто, на відміну від результатів на рівні 6-го класу, наведена далі зіставна характеристика навчальних досягнень восьмикласників за підсумками трьох років спостережень не надає інформації про потенційні зміни, які можна було б пов'язувати з реформою НУШ. Водночас учнівство 8-х класів, яке було цільовою популяцією цього трирічного моніторингу, так само як і учнівство 6-х класів, чий результати окреслено в попередніх розділах, – це учнівство, якому на долю випало навчатися в складних умовах повномасштабної війни. Відповідно, наведена нижче інформація може допомогти зрозуміти, чи вдається нашому вчителю в кризових умовах останніх років долати чимало викликів задля підвищення академічної успішності учнівства, яке вже невдовзі наблизиться до кінця предметного циклу базової середньої освіти й плануватиме освітні й професійні перспективи.

Для дослідження динаміки навчальних досягнень учнівства 8-х класів, а також відстеження того, які чинники впливають на академічну результативність, учасникам кожного року пропонували ідентичні за структурою і змістом тестові форми з української мови, а також однотипні анкети, які містили питання, відповіді на які дають змогу уявити в загальних рисах контекст навчання учасників тестування. Іншими словами, упродовж трьох років проведення моніторингу було забезпечено можливість порівняння результатів завдяки використанню порівнюваних інструментів оцінювання.

Крім того, у всі роки дослідження було дотримано іншу передумову порівнюваності результатів – порівнюваність вибірки учасників. У цьому розрізі в тестуванні та анкетуванні з української мови кожного року брали участь учні й учениці, які становили репрезентативну вибірку для 25 регіонів (24 області й м. Київ).

Насамкінець варто зауважити, що проведене далі порівняння даних моніторингів 2023 – 2025 рр. усе ж має певні обмеження, пов'язані з тим, що у 2023 р. через особливості фіксації даних тестування платформою ВШО, на якій проводили оцінювання, не вдалося отримати всю необхідну інформацію про успішність виконання окремих завдань одного із субтестів, а саме субтесту 1 «Морфологічна вправність мовлення». Цей нюанс унеможливорює зіставне дослідження змін у виконанні завдань цього субтесту між трьома роками, однак загальні показники успішності за відповідним субтестом доступні для кожного року, що, відповідно, дає змогу проводити порівняння за тестом з української мови загалом.

3.2.4.1. Порівняння основних статистичних характеристик тестів з української мови для 8 класу, використаних у 2023 – 2025 роках у межах моніторингу

Як зазначено вище, у 2023 р. за підсумками моніторингу не вдалося зібрати всіх даних щодо статистичних характеристик виконання учасниками завдань субтесту 1 «Морфологічна вправність мовлення», однак відповідні дані доступні за результатами тестувань 2024 і 2025 рр., а також за субтестами 2 «Грамматика: дієслово, прислівник, службові частини мови» та 3 «Грамматика: синтаксис простого речення» для всіх трьох років проведення дослідження. Тому надалі інформацію подано в стосунку або до двох субтестів, або до всіх трьох субтестів залежно від року реалізації дослідження. Такий підхід дає змогу більш повно проаналізувати всі доступні дані й зрозуміти сильні й слабкі сторони учнівства 8-х класів у галузі української мови.

Як засвідчують дані, зафіксовані в табл. 3.2.4.1, кожного року участь у тестуванні брала значна кількість учнів та учениць, які репрезентативно представляли генеральну сукупність своїх однолітків з різних регіонів країни.

У середньому учасники набирали близько 50 балів із 94 максимально можливих за всіма трьома субтестами, при цьому в жоден із років проведення моніторингу не було учасників, яким удалося правильно виконати всі завдання тесту. Попри зміну кількості учасників, показники центральної тенденції виявляють стабільність: медіана незмінно становить 48 балів, а середнє значення коливається в межах 49–50 балів. Це свідчить про те, що загальний рівень підготовки залишається прогнозованим і стабільним, хоча найпоширеніший результат (мода) дещо знизився – з 2023 р. до 2025 р. із 44 до 41 бала.

Аналіз форми розподілу даних за підсумками тестувань у досліджуваній період указує на певні якісні зміни в структурі результатів. Позитивний показник асиметрії, який зріс з 0,26 до 0,38, засвідчує правостороннє зміщення, тобто у вибірці восьмикласників з 2023 р. з'явилося більше низьких результатів, а високі бали формують довгий, але тонкий «хвіст» графіка. Водночас від'ємний ексцес, що посилювався до -0,69 у 2025 р., указує на плосковершинність розподілу. Це означає, що результати учасників досить розпорошені, а стандартне відхилення (у середньому близько 15) підтверджує помітну відмінність у рівні підготовленості різних груп тестованих. Загалом ці дані свідчать, що тестування впродовж трьох років забезпечувало отримання якісних даних, що характеризуються стійкістю, проте зростання асиметрії може сигналізувати про поступове збільшення розриву між успішними учнями й ученицями та основною масою учасників.

Таблиця 3.2.4.1 Основні статистичні характеристики результатів тестувань з української мови за роками

Рік проведення моніторингу	2023	2024	2025
Вибірка учасників	5645	4415	4120
Максимально можливий бал за субтестами 1-3	94	94	94
Максимально набраний бал	93	91	92
Середнє	50,09	49,31	50,19
Мода	44	40	41
Медіана	48	48	48
Стандартне відхилення	15,7	14,48	15,77
Асиметрія	0,26	0,37	0,38
Екцес	-0,42	-0,54	-0,69

Забезпечення зіставності отриманих за підсумками тестування даних було забезпечено використанням інструментів, створених відповідно до тієї самої специфікації, що підтверджують і розподіли узгодженості складності завдань рівням підготовленості учнівства в шкалі 1 – 12, побудованих на основі IRT для тестів, використаних у 2024 і 2025 рр. (зі припущенням, що середній учень або середня учениця має рівень підготовленості 6,5 балів за шкалою 1-12)

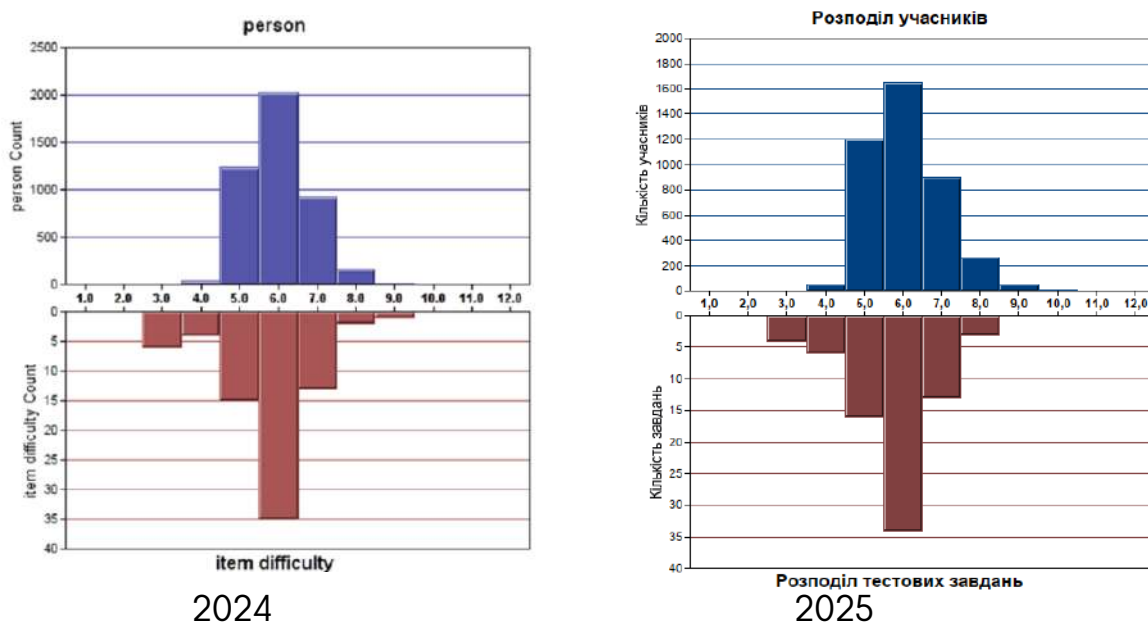

Рис. 3.2.4.1. Узгодженість рівня підготовленості учасників тестування та рівня складності тестових завдань (за моделлю IRT)

Зіставність загальних статистик простежується і на рівні субтестів 2 і 3, за якими здійснювали звітування в перший рік проведення моніторингу, коли дані для субтесту 1 були неповними через особливості роботи платформи ВШО (табл. 3.2.4.2).

Таблиця 3.2.4.2 Статистичні характеристики результатів тестування з української мови у 2023 р. та 2024 р. (за субтестами 2 та 3)

Характеристика	2023	2024	2025
	Субтест 2 + Субтест 3	Субтест 2 + Субтест 3	Субтест 2 + Субтест 3
Вибірка	5645	4415	4120
Максимально можливий бал	53	53	53
Максимально набраний бал	53	52	51
Середнє	24,34	24,20	25,72
Мода	16	15	15
Медіана	22	22	23.5
Стандартне відхилення	10,52	10,06	11,19
Асиметрія	0,5280	0,55	0,39
Ексцес	-0,4758	-0,48	-0.91

Насамкінець варто зазначити, що в окремих випадках повної порівнюваності тестових форм, використаних у межах моніторингу в різні роки, досягати не вдавалося. Адже інколи навіть мінімальні відмінності у варіантах завдань, розроблених за тими ж класифікаційними рубриками (як-от довжина варіантів відповідей, знайомість контексту, спосіб виконання завдання на платформі ВШО тощо), могли спричиняти деяку відмінність у результативності учнівства. Для прикладу: наступні три завдання за всіма ознаками, крім довжини речень, є ідентичними, однак, як можна бачити, складність варіанта, використаного у 2024 р., виявилася вищою.

2024 р. – завдання посильне для 37% учасників (складне)

Завдання 3

Можливий 1.0 бал (оцінено, результати приховано)

Активний дієприкметник є в реченні

- Розквітлі вишні, мов янголи, проступають з ранкової мли.
- Свіжі айстри над піском рум'яним зоріють за одчиненим вікном.
- Стояли у цвіту акації, завітчані безліччю білих китиць.
- Хтось заплутав зажурені віти в павутиння нитки золоті.

2024 р. – завдання посильне для 26% учасників (складне)

Завдання 3

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

Активний дієприкметник є в реченні

- Глиняні вироби найрізноманітніших форм, призначень і оздоблень – головна візитівка зниклої трипільської культури.
- Знайдений гончарний горн свідчить про те, що трипільці своїми технологіями випалювання глини випередили греків на 3 тис. років.
- Металургія на наших землях також іде від трипільців: вони виготовляли з плавленої міді знаряддя праці та прикраси.
- Шість тисяч років тому трипільці носили одяг, пошитий із тканини, яку робили на ткацькому верстаті або плели гачком.

2024 р. – завдання посильне для 37% учасників (складне)

Завдання 3

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

Активний дієприкметник є в реченні

- Станція київського метро «Золоті ворота» справді нагадує застиглий мозаїчний літопис середньовічної України.
- Високі склепіння, масивні світильники, круглі арки – ці деталі інтер'єру стилізовані під легендарні князівські часи.
- Арки при вході до ескалаторних тунелів оздоблені портретами київських князів, а стіни прикрашені яскравими панно.
- Станція «Золоті ворота», збудована 1989 року, входить до переліку найкрасивіших станцій метрополітену в Європі.

3.2.4.2. Порівняння результатів виконання тесту з української мови для 8 класу 2023–2025 років

Зміни в розподілі учасників за рівнями успішності

Результати моніторингу за 2023–2025 рр. (рис. 3.2.4.2) засвідчують, що переважна більшість (понад 95% щороку) демонструє середній і достатній рівні навчальних досягнень за шкалою, прийнятою в межах дослідження, де рівні визначено залежно від відсотка наданих учасниками правильних відповідей на тестові завдання (початковий рівень (0–14 балів), середній (15–47 балів), достатній (48–79 балів), високий (80–94 бали)). При цьому за останні два роки означилася тенденція до зменшення частки учнів, які показують достатній рівень підготовки з української мови, з одночасним збільшенням частки учнів, результати яких відповідають середньому рівню. Якщо у 2023 р. успішність 46,81% учасників відповідала середньому рівню, а 48,89% – достатньому, то у 2025 р. співвідношення стало протилежним: 49% проти 46,8 відповідно. Якщо зважити, що середній рівень успішності в шкалі моніторингу можна інтерпретувати як доволі слабку загальну підготовку учнівства в галузі української мови, то доводиться констатувати, що майже кожен другий восьмикласник має нестійкі предметні знання й уміння. Звісно, на тлі цього позитивним можна вважати те, що частка учнів на початковому рівні з року в рік залишалася мінімальною, натомість група учнівства на високому рівні успішності після спаду у 2024 р. до 2,6% у 2025 р. майже повернулася до показника 2023-го. Утім мінімальний відсоток тих, хто показують початковий рівень, – це швидше віддзеркалення специфіки інструмента оцінювання, де з-поміж завдань субтесту 1 *«Морфологічна вправність мовлення»* було доволі багато завдань, посильних навіть для найслабших учнів та учениць.

Отже, за підсумками трирічних спостережень є підстави стверджувати про відсутність істотних змін в успішності учнівства 8-х класів, що додатково підтверджують і розподіли, представлені на рис. 3.2.4.2. Цю «відносну» стабільність можна інтерпретувати і як позитивне явище, і як негативне. Якщо говорити про позитив, то отримані результати засвідчують, що в складних умовах війни не відбувається значущого падіння успішності учнівства. Це ознака стійкості системи базової середньої освіти загалом. Утім негативним аспектом отриманих результатів є те, що майже половина підлітків має доволі поверхневі знання з курсу української мови. Про це свідчить той факт, що за підсумками виконання тесту, призначеного насамперед для середнього рівня навчальних досягнень, учні й учениці ледь спроможні набирати менше половини від максимально можливої кількості тестових балів.

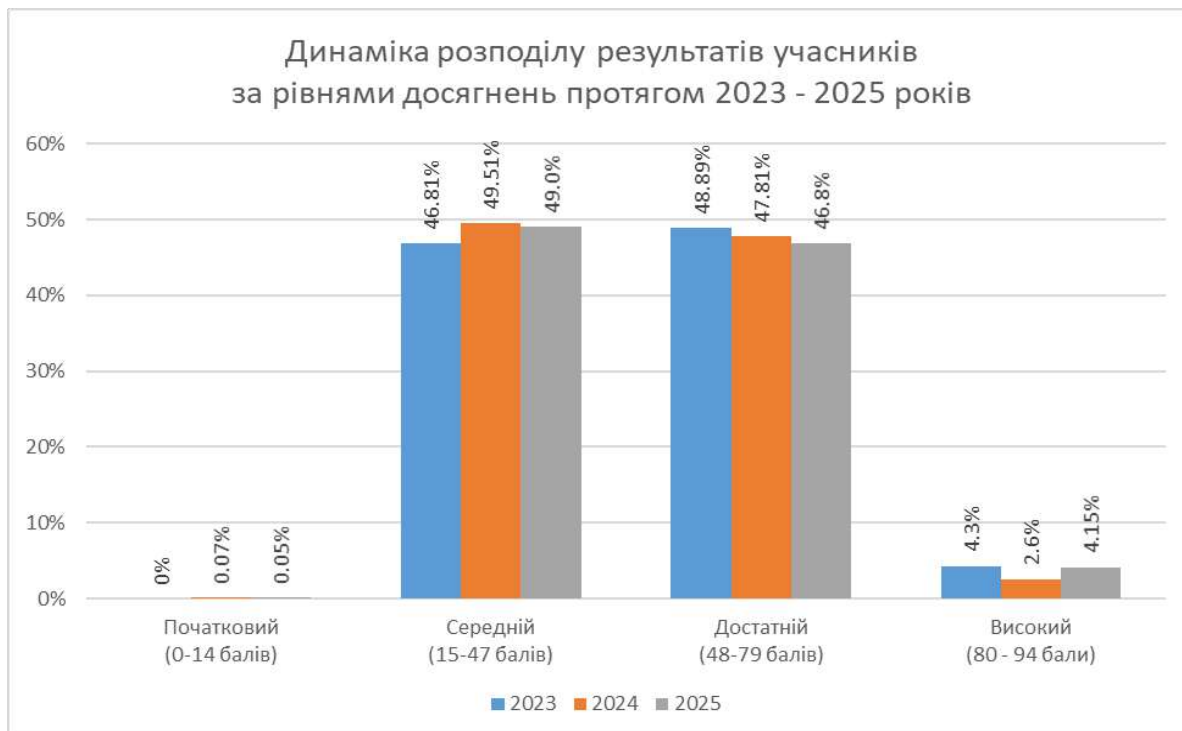

Рис. 3.2.4.2. Порівняння розподілів учасників за рівнями досягнень у 2023–2025 рр.

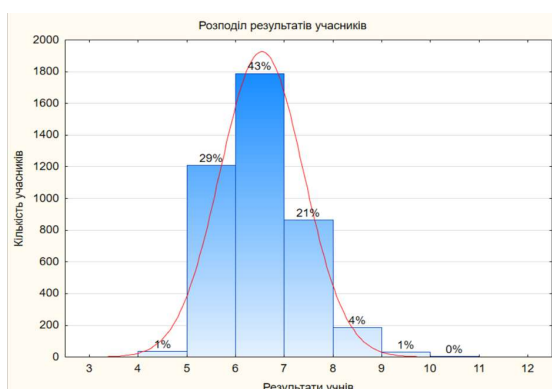
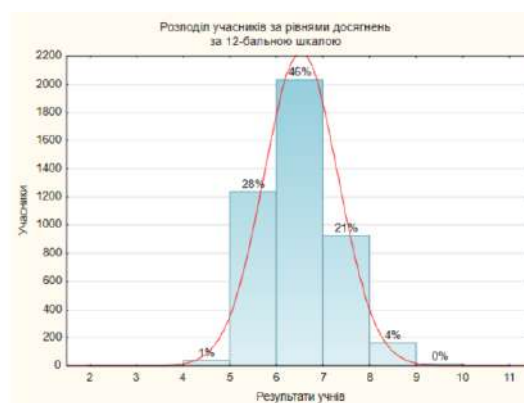
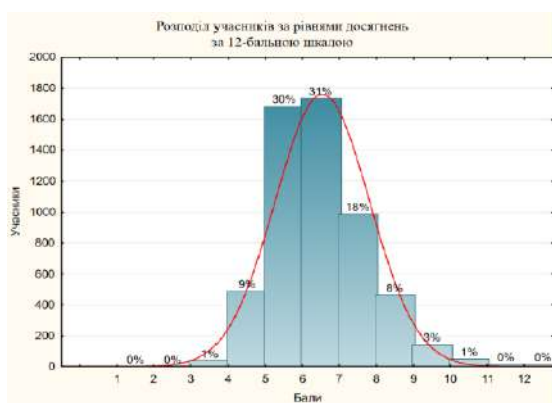

Рис. 3.2.4.3. Порівняння розподілів учасників за рівнем досягнень з української мови (за шкалою 1–12)

Зміни в успішності виконання завдань різних змістових ліній курсу української мови

Зрозуміти те, у чому учнівство 8-х класів відчуває найбільші труднощі, коли йдеться про опанування української мови, допомагає аналіз результатів тестування в розрізі змістових ліній цього курсу за 7-8-й класи. У зв'язку із цим варто попередньо зауважити, що завдання тестів, використаних у дослідженні, в окремих випадках були специфічно диференційовані за змістовими категоріями з огляду на певний їхній синкретизм. Відповідно, дослідження результатів учнівства проводили за завданнями, згрупованими в такі загальні рубрики: «Морфологія», «Морфологія. Орфографія», «Морфологія. Орфографія. Синтаксис», «Синтаксис» і «Пунктуація».

Перш ніж перейти до аналізу того, як учнівство в різні роки моніторингу давало собі раду із завданнями за цими укрупненими темами, варто поглянути на ситуацію з успішністю верхньорівнево, зважаючи на розподіл учасників за рівнями досягнень²⁰ під час виконання окремих субтестів. Адже кожен із субтестів здебільшого був зосереджений на певній тематичній лінії, на що, власне, указують самі назви субтестів: субтест 1 «Морфологічна вправність мовлення», субтест 2 «Граматика: дієслово, прислівник, службові частини мови» та субтест 3 «Граматика: синтаксис простого речення».

Як засвідчують дані на рис. 3.2.4.4, кожного року учасники були найбільш успішними, працюючи із завданнями субтесту 1. Це цілком очікувано, адже для виконання цих завдань необхідно було засвідчити вміння використовувати морфологічні форми в контексті, а ширший контекст, як відомо, часто сприяє прийняттю правильного рішення в ситуаціях «конкуренції» кількох словоформ – правильної і помилкових, які, однак, є частотно вживаними невірними мовцями. Однак характер розподілу учасників за рівнями успішності істотно змінюється, коли питання щодо морфологічних форм переходять із площини практичного застосування у площину, так би мовити, більш теоретичну: якщо за субтестом 1 у різні роки від 72 % до майже 82% учасників досягали достатнього і високого рівнів, то за субтестом 2 ці частки кожного року були набагато меншими: від 42% до 51%. Така виразна відмінність у падінні результатів за субтестами, що стосуються спільної тематики, є свідченням того, що учнівство, загалом маючи практичні навички граматично нормативного мовлення, дуже часто не спроможне належно актуалізувати морфологічну теорію і, урешті, використовувати її на практиці. Показовим у цьому розрізі може бути приклад із субтесту 1 (див. табл. 3.2.4.3), який підтверджує, що коли учнівство має справу із частотно вживаними дієслівними словоформами, то його результативність доволі висока. Однак, якщо доводиться мати справу з більш рідкісною формою, робота з якою потребує хоча б мінімальних «теоретичних знань» – результати вмиють істотно знижуються. У цьому переконує різниця складностей завдань для

²⁰ Примітка. Розподіл учнівства за рівнями досягнень не лише за підсумками виконання всього тесту, а й за результатами роботи над окремими його частинами, можливий з огляду на те, що відповідні рівні, крім власне бального вираження, виокремлені також за частками балів, які набирають учасники: 0-15% – початковий, 16-50% – середній, 51-85% – достатній, 86-100% – високий.

словоформ *ознайомлюся / погляньмо і розбираючи / нищачи*, яка становить у середньому майже 60 пунктів.

Зважаючи на попередній висновок, цілком зрозумілою стає помітна зміна в розподілах учасників за рівнями успішності на рис. 3.2.4.4 при порівнянні даних за субтестом 2 і 3: частки тих учнів та учениць, які спроможні використати морфологічну теорію для розуміння синтаксису простого речення на достатньому або високому рівні, стають значно меншими, порівняно з частками тих, які за субтестом 2 могли показати достатню або високу теоретичну підготовку. Можливо, єдиним позитивом у цьому разі є те, що у 2025 р. частки учасників на цих двох рівнях успішності за субтестом 3, порівняно з попередніми двома роками, збільшилися – із 27,1% у 2023 р. до 40,2% у 2025 р.

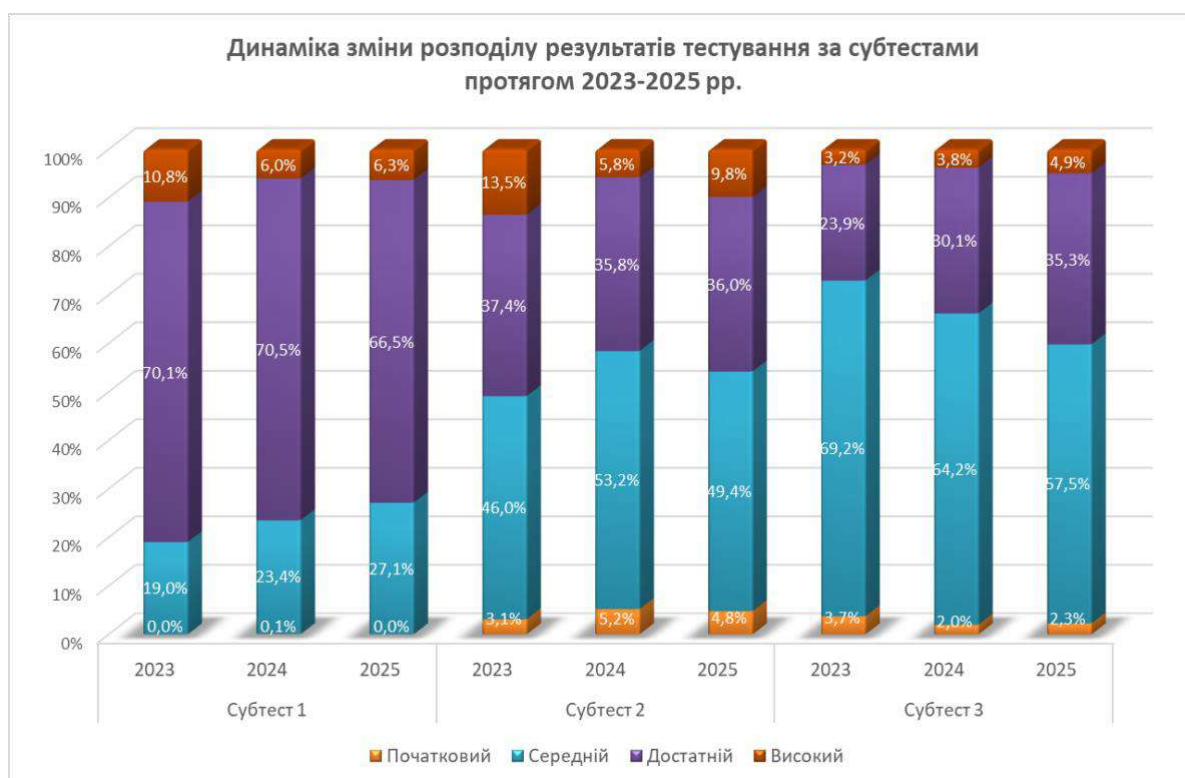

Рис. 3.2.4.4. Порівняння розподілів учасників за рівнями досягнень у 2023–2025 рр. в розрізі субтестів 1–3

Таблиця 3.2.4.3 Відмінності в складності окремих завдань субтесту 1 для учасників тестування з української мови у 2023–2025 рр.²¹

2023	2024	2025	Складність, 2024 р.	Складність, 2025 р.	Різниця складностей (2025-2024)
Пам'ятаймо	ознайоммося	погляньмо	8%	66%	58%
наробиш	потрапиш	потрапиш	89%	91%	2%
біжать	пробіжать	пробіжать	46%	48%	2%
зроблене	зображена	зображена	69%	70%	1%
Ненавиджу	ненавиджу	ненавиджу	86%	86%	0%
говорять	проводять	проводять	94%	92%	-2%
забудьмо	домовмося	домовмося	19%	16%	-3%
мучать	хочуть	хочуть	93%	90%	-3%
засвідчуватимеш	блукатимеш	ходитимеш	90%	86%	-4%
допущеної	споруджений	споруджений	54%	48%	-6%
роблячи	розбираючи	нищачи	92%	29%	-63%

Загальні спостереження, зроблені на основі верхньорівневого погляду, уточнює аналіз змін у середній успішності учнівства за виконання завдань різних змістових ліній. Як засвідчують дані на рис. 3.2.4.5, найлегшими для учасників в усі три роки проведення дослідження були завдання лінії, умовно названої «Морфологія. Орфографія. Синтаксис», зважаючи на те, що для виконання цих завдань треба було визначитися з вибором правильної словоформи, беручи до уваги синтаксичну конструкцію. Можливо, легкість відповідних завдань (у середньому близько 60% учнів та учениць могли з ними впоратися) пов'язана з тим, що під час виконання їх можна було спиратися на різні знання – орфографічні, морфологічні або синтаксичні. Водночас констатація легкості цієї нечисленної в тесті групи завдань не має вводити в оману, адже всі вони актуалізують тематику, ознайомлення з якою відбувалося ще в 4–5 класах. Проілюструвати цю тезу можна завданнями 2_13, із яким кожного року могли впоратися лише 70% учасників.

²¹ Примітка. Дані щодо складності завдань 2023 р. відсутні через особливості роботи платформи ВШО у відповідний рік проведення тестування.

Завдання 13

Можливий 1 бал (оцінено, результати приховано)

Прочитай речення (число в дужках позначає наступну сполуку слів).

(1)Ні/хто (2)ні/коли не зможе відчутти справжньої радості від подорожей, якщо (3)ні/з/ким не ділиться (4)ні/якими враженнями.

Частку *ні* треба писати ОКРЕМО у випадку, позначеному числом

1

2

3

4

Наступними за легкістю для учнівства стали завдання лінії «Морфологія. Орфографія»: понад 59% змогли успішно виконати їх за підсумками 2024 р. і 58% – за підсумками 2025 р. Варто зауважити, що дані для 2023 р. для цих завдань недоступні (див. рис. 3.2.4.5), адже всі завдання цієї лінії містилися в субтесті 1, для якого інформація за окремими завданнями не фіксувалася платформою ВШО.

Те, що більш ніж половина тестованих у середньому могла впоратися із завданнями розділу «Морфологія. Орфографія», частково зумовлене схарактеризованою вище специфікою субтесту 1, у якому було чимало легких або дуже легких завдань. Цим, власне, можна також пояснити збільшення показників успішності за розділом «Морфологія»: розраховані у 2023 – 2025 рр. лише за завданнями субтестів 2 і 3, ці показники помітно нижчі, ніж показники, отримані за підсумками врахування результатів виконання завдань субтесту 1, що стали доступними у 2024 та 2025 рр. Спостережувана відмінність у середній успішності за розділом «Морфологія» ще раз унаочнює думку про те, що практичні вміння учнівства не завжди пов'язані з їхньою теоретичною підготовкою в питаннях морфології.

Підсумовуючи аналіз складності завдань тесту за розділами, що стосуються морфологічних тем, можна констатувати, що в досліджуваний період тут спостерігається певна непостійність в успішності учнівства. Наприклад, якщо у 2024 р. завдання за розділом «Морфологія», розраховані за субтестом 2, були значно складнішими для учасників (40%), ніж у 2023 р. (53,7%), то завдання за розділом «Морфологія. Орфографія. Синтаксис» дещо легшими (60% проти 59,3%), однак у 2025 р. учні та учениці трішки покращили результати в першому і водночас погіршили в другому розділі, порівняно з 2024 р. Загалом же, як засвідчують дані, розраховані за субтестом 2, за всіма морфологічними розділами успішність у 2025 р. була дещо нижчою, порівняно з результатами 2023 р.

На тлі попередньо схарактеризованої відносно непоганої середньої успішності учнівства 8-х класів в опануванні морфологічними темами, результативність за підсумками виконання завдань змістових ліній «Синтаксис» і «Пунктуація», як засвідчують дані на рис. 3.2.4.5, є помітною нижчою: кожного року менш ніж половина учасників могла впоратися із відповідними завданнями. Утім, тут усе ж спостерігається позитивна динаміка. За розділом «Синтаксис» учнівство кожного року покращує свої результати, а за розділом «Пунктуація» після істотного зниження у 2024 р., порівняно з 2023 р., досягає навіть вищих показників, ніж за розділом «Синтаксис». Підвищення успішності у 2025 р. за обома розділами ще додатково підкреслює думку, що пунктуаційна грамотність – це віддзеркалення синтаксичних знань і вмінь.

Підсумовуючи огляд змін в опануванні учнівства 8-х класів змістових розділів курсу української мови у 2023–2025 рр., важливо зауважити, що, попри спостережувану динаміку середніх показників, зберігається певна стабільність у проблемності окремих мовних тем. Так, типово складними кожного року були завдання на правопис прислівників, прийменників і часток. Можливо, це частково пов'язано з несформованістю цілісних уявлень про ці частини мови, що, зокрема, засвідчується неспроможністю значного відсотка учасників моніторингу розрізнити омоформи. Чимало учнів та учениць також відчують проблеми, спричинені нерозумінням системних зв'язків між дієслівними формами та їхніми граматичними ознаками, що, урешті, заважає на практиці утворювати правильні словоформи з огляду на дієвідміну тощо. Своєю чергою, труднощі в питаннях морфології надалі позначаються на успішності в опануванні синтаксису та пунктуації. Наприклад, через недостатнє розуміння частиномовної специфіки учнівству складно ідентифікувати другорядні члени речення, розрізняти типи присудків, а відповідно, і визначати види односкладних речень, належно оформлювати відокремлені члени речення тощо.

Безперечно, короткий перелік проблемних для учнівства мовних тем, наведений вище на підставі узагальнення даних трьох років моніторингу, добре відомий учительству. Однак той факт, що ці теми з року в рік продовжують залишатися складними для учнівства, має нарешті підштовхнути вчительство до пошуку більш ефективних методик викладання мови, які допоможуть дітям зрозуміти, навіщо вчити мовну теорію.

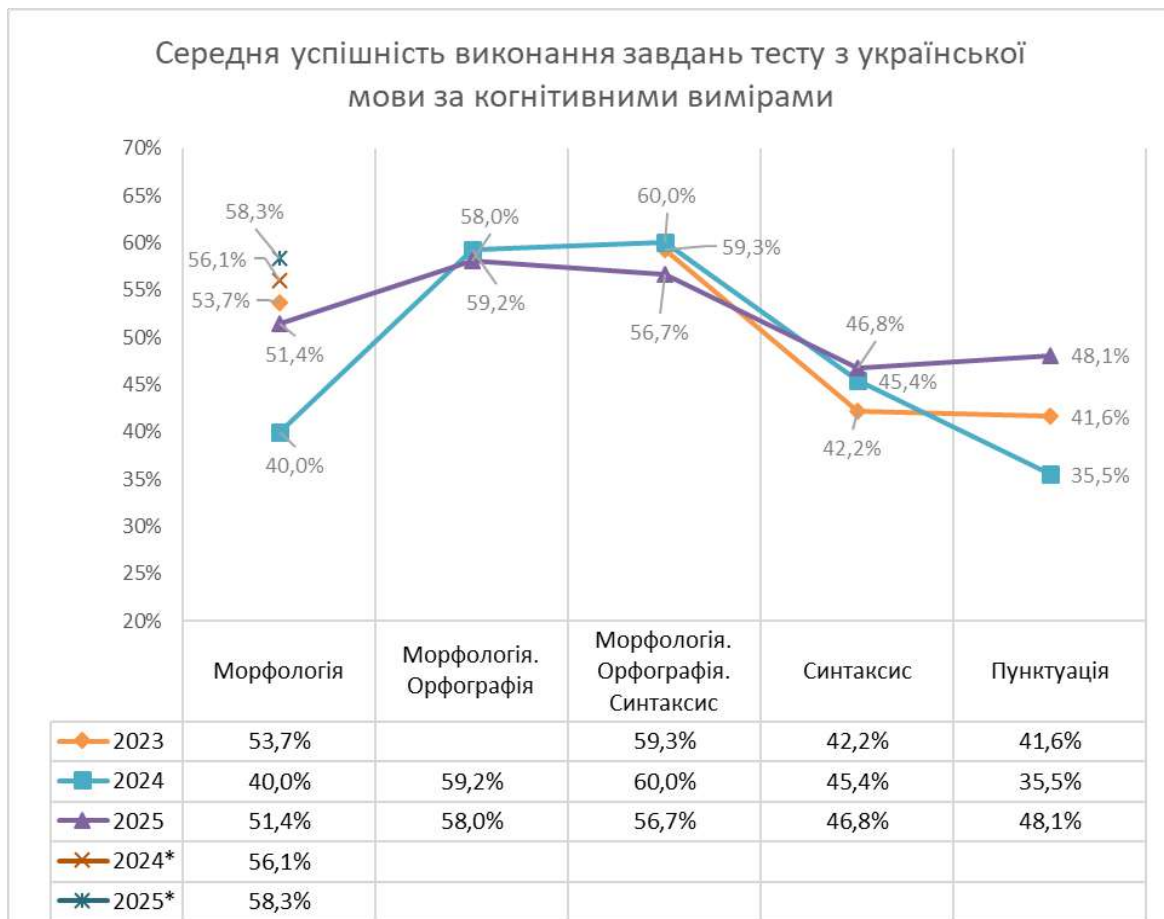

Рис. 3.2.4.5. Порівняння середньої складності тестових завдань 2023–2025 рр. у розрізі змістових ліній

Примітки щодо даних: 1) порожня клітинка для розділу «Морфологія. Орфографія» у 2023 році означає, що дані відсутні, оскільки завдання відповідного розділу були лише в субтесті 1; 2) дані для років без знака * стосуються завдань розділу «Морфологія», наявних у субтесті 2; дані для років зі знаком * стосуються завдань розділу «Морфологія», наявних у субтестах 1 і 2.

Зміни в успішності виконання завдань різних когнітивних рівнів

Диференціація тестових завдань за провідним видом когнітивної діяльності (знання, застосування, міркування), необхідним для виконання їх, дала змогу досліджувати успішність учнівства ще й у цьому розрізі. Зважаючи на те, що у 2023 р. були недоступні дані щодо складності кожного завдання субтесту 1, зіставлення між всіма роками моніторингу можливе лише на підставі складності завдань субтестів 2 і 3. Водночас для 2024 і 2025 рр. також можливим є порівняння за всім тестом. Відповідні показники зафіксовано на рис. 3.2.4.6, де роки з астериксом (*) інформують, що порівняння проведено лише за субтестами 2 і 3.

Як можна бачити з табличних даних, найбільшу стабільність упродовж усіх трьох років моніторингу, учнівство засвідчує, виконуючи завдання на застосування: у середньому понад 50% тестованих спроможні впоратися із відповідними завданнями. Прикметно, що саме ці завдання є найлегшими для підлітків, порівняно із завданнями на знання та міркування (незалежно від того, розрахунок здійснюється за субтестами 2 і 3 чи за всім тестом). Ця особливість може свідчити про те, що на уроках української мови вчительство активно практикує вправи на відпрацювання мовних тем, що, до речі, підтверджують і дані про типові методичні підходи вчительства, отримані за підсумками опитування учнівства (див. у відповідному підрозділі далі).

На противагу стабільності за категорією «Застосування», успішність у виконанні завдань категорій «Знання» та «Міркування» змінювалася впродовж 2023–2025 рр. Так, у 2024 р. зафіксовано різке падіння успішності за знанєвими завданнями, які передбачали пригадування відомого або якихось винятків із правил, до 35,5%, порівняно із 47,5% у 2023 р. Щоправда, у 2025 р. показник за цією категорією майже повернувся до зафіксованого в перший рік проведення моніторингу. Якщо ж говорити про результативність виконання завдань, що передбачали хоча б мінімальний ступінь міркування над морфологічним або синтаксичним матеріалом, то тут за роки проведення дослідження спостерігається послідовна тенденція до покращення ситуації: у 2023 р. середня успішність у виконанні цих завдань була найнижчою (35,3%) на тлі успішності за двома іншими категоріями завдань, натомість у 2025 р. вона значно зросла, досягнувши 49,4% (за двома субтестами) і 56,1% (за всім тестом). Зважаючи на стійкість поміченої динаміки, можна припускати, що це є результатом певних змін у підходах учительства до викладання граматичних тем на уроках української мови.

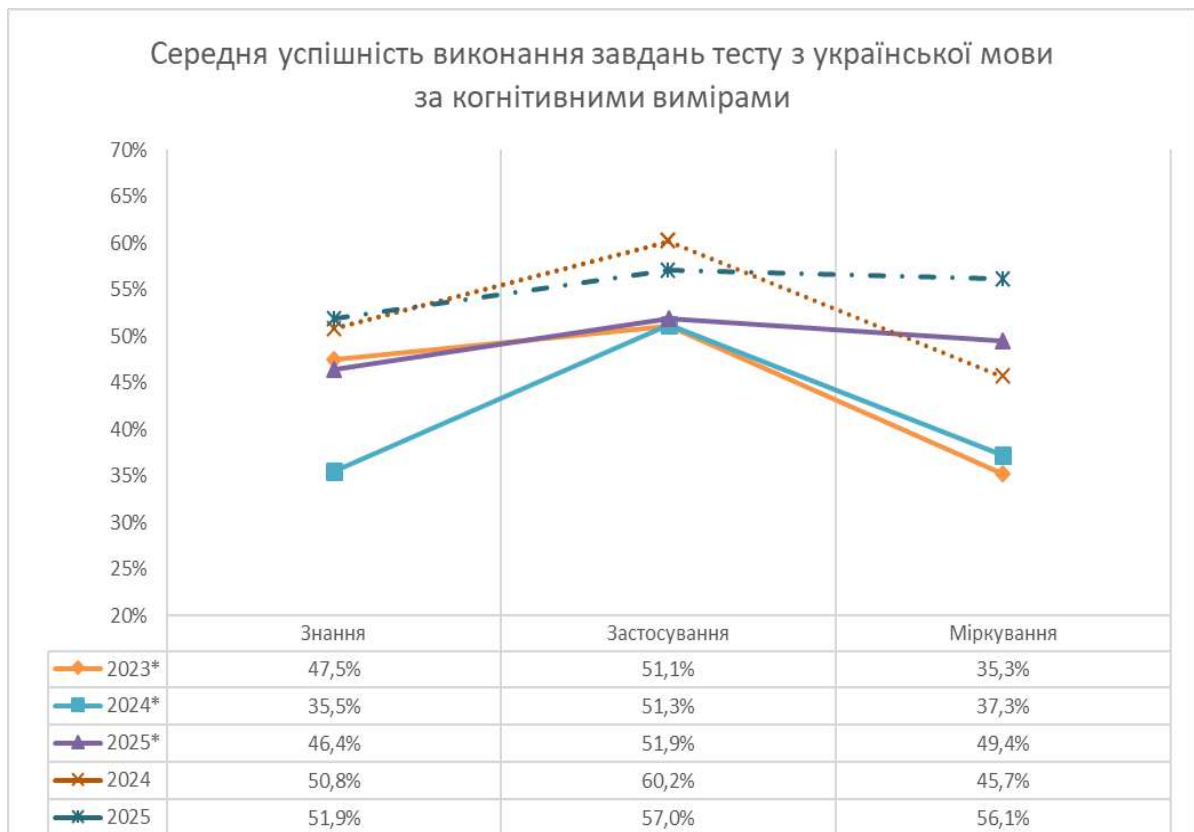

Рис. 3.2.4.6. Порівняння середньої складності завдань тестів 2023 – 2025 рр. у розрізі когнітивних вимірів

Примітки щодо даних: для років із * розраховано за субтестом 2 і 3 через відсутність даних для 2023 р. за субтестом 1.

3.2.4.3. Порівняння результатів опитування учасників і зв'язків різних чинників з успішністю виконання тесту з української мови у 2023–2025 роках

Упродовж усіх трьох років моніторингу учасники, крім виконання тесту з української мови, заповнювали також анкету, за відповідями на яку збирали інформацію про деякі соціально-економічні, особистісні, методичні й ситуативні (пов'язані з умовами проходження тестування) чинники в сприйнятті їх учнівством. Крім цього, деяку інформацію надавали заклади освіти (стать учнівства, тип місцевості, формат навчання та ін.). Отримані дані давали змогу простежити зв'язок цілої низки контекстних чинників з успішністю в опануванні української мови.

Нижче узагальнено основні відомості за підсумками аналізу з особливою увагою до змін, які відбулися за три роки. Варто зауважити, що доволі незначний період спостережень загалом не дає змоги робити масштабні узагальнення, проте все ж деякі закономірності й тенденції, помічені в цей період, варті особливої уваги освітянської спільноти. Адже врахування їх у поточному освітньому процесі може допомогти правильно вибудувувати роботу з подолання освітніх втрат, які, на жаль, через складні умови, у яких функцією вітчизняна загальна середня освіта, залишаються дійсно гострою проблемою, про що свідчить незначна динаміка успішності учнівства впродовж досліджуваного періоду.

Стать учасників моніторингу

У всі три роки моніторингу у вибірці учасників хлопці й дівчата становили майже однакові групи з мінімальною кількісною перевагою хлопців (табл. 3.2.4.4). Водночас саме дівчата кожного року показували кращі результати, порівняно зі своїми однолітками-хлопцями. За останні два роки успішність учнівства обох статей дещо поліпшилася, порівняно з 2023 р., утім, у 2025 р. і результати хлопців, і результати дівчат виявилися нижчими, порівняно з результатами 2024 р. Найбільш прикметним у результатах 2025 р. є те, що медіанне значення успішності хлопців майже не змінилося порівняно з попереднім роком, натомість показник успішності дівчат погіршився, навіть порівняно з 2023 р. Хай і незначне, але погіршення успішності саме дівчат, варте особливої уваги, адже, як свідчать, наприклад, дані PISA-2022, саме ця категорія учнівства схильна до істотних навчальних втрат, зокрема в галузі читання.

Таблиця 3.2.4.4 Частки у вибірках і середні бали хлопців і дівчат у шкалі 1–12 за підсумками тестування у 2023–2025 роках

Рік	Дівчата		Хлопці	
	Частка у вибірці	Середній бал	Частка у вибірці	Середній бал
2023	49%	6.57	51%	6.16
2024	49%	6.64	51%	6.25
2025	50%	6.56	50%	6.23

Регіон, де розташований заклад освіти

На відміну від інших загальнонаціональних освітніх моніторингів, як-от ЗЗМЯПО чи PISA, особливістю цього є те, що в його межах окремим аспектом вивчення був регіональний аспект. Це було можливим завдяки формуванню репрезентативних вибірок за регіонами в розрізі областей та м. Києва, а також у розрізі укрупнених регіонів – Центр, Схід, Захід, Північ і Південь. Таким чином, отримані дані можуть стати в пригоді для формування більш точкових регіональних освітніх політик.

Однак перш ніж представити зіставну узагальнену характеристику навчальної успішності учасників моніторингу за регіонами впродовж 2023–2025 рр., варто зауважити, що відповідні дані мають певні обмеження щодо інтерпретації. Це пов'язано з тим, що окремі області значною мірою представляло учнівство, яке навчалось очно й проходило тестування в закладах освіти, а інші – учнівство, яке навчалось переважно в дистанційному або змішаному форматі, а отже, проходило оцінювання

найчастіше за місцем перебування. Формат проходження тестування, як показують дані всіх трьох років дослідження, а передусім 2025 р., певною мірою міг позначатися на результатах учнівства, а отже, дані щодо регіонів, де значна частка учнів та учениць проходили тестування дистанційно за місцем перебування, треба розглядати з відповідними застереженнями.

Підтвердженням своєрідної поведінки показників успішності в різних регіонах, які навряд чи можна пов'язувати з реальним підвищенням навчальних досягнень учнівства за такий короткий проміжок часу, є дані, зафіксовані в таблиці 3.2.4.5. Як можна бачити, у двох регіонах, де багато дітей навчаються дистанційно, а саме на Півдні та Сході, у 2025 році відбулося виразне покращення середніх результатів у шкалі 1–12, хоча в інших регіонах, зокрема й у м. Києві, де основна частка учнівства вчиться очно або змішано, навпаки, помітним є зниження результатів. Утім, означені застереження щодо отриманих регіональних даних не знецінюють загальної інформативності трирічних відомостей щодо досягнень з української мови учнівства 8-х класів, адже загальні закономірності є чітко простежуваними.

Аналіз розподілу учасників моніторингу за рівнями успішності (рис. 3.2.4.7) показує, що спільною ознакою для всіх регіонів упродовж 2023–2025 рр. є незначні частки учнівства на початковому рівні. Ця особливість значною мірою відбиває специфіку інструментів оцінювання, де було достатньо завдань, щоб навіть найменш підготовлені учні та учениці могли набрати хоча б мінімальну кількість балів. Так само небагато в усіх регіонах учасників з високими результатами: у жоден з років дослідження частка таких тестованих не перевищувала 9%. Як видно з графіка, на цьому рівні у 2024 р., порівняно з 2023 р., спостерігалось різке погіршення показників у всіх регіонах, крім Півдня. У 2025 р. в західних і північних областях ситуація покращилася, однак у центральних, навпаки, продовжила погіршення. Також як погіршення варто розглядати результати учнівства з м. Києва: попри те, що у 2025 р. частка найсильніших учнів та учениць тут зросла, порівняно з попереднім роком моніторингу, однак вона так і не досягла показника 2023 р.

Зниження загальної успішності учнівства у м. Києві засвідчують також зміни, що характеризують розподіл між середнім і достатнім рівнями. Як можна бачити, у 2025 р. значна частка київського учнівства перемістилася з достатнього рівня на нижчий (тобто середній), порівняно з попередніми роками моніторингу: частка учнівства із середнім рівнем досягнень збільшилася з 33,17% у 2023 р. до 48,11% у 2025 р., а із достатнім — після пікового значення в 65,87% у 2024 р. знизилася до 49,06% у 2025-му. Подібна тенденція, хоч і менш виражено, характеризує ситуацію в західних і центральних областях. Так, у Центрі станом на 2025 р. понад 60% учасників досягли лише середнього рівня, що є найгіршим показником з-поміж усіх регіонів за всі три роки спостережень.

Загалом, як засвідчують дані на рис. 3.2.4.7, більшість результатів упродовж трьох років моніторингу зосереджена в категоріях середнього та достатнього рівнів. Ці дані вказують на поступове усереднення успішності, коли результати все більше концентруються в центрі шкали оцінювання, а частка учнівства із відмінними показниками істотно зменшується. Іншими словами, дані 2025 р. на тлі даних попередніх двох

років моніторингу вказують на певне загострення ситуації у сфері опанування української мови учнівством у деяких регіонах. Це більш чітко можна відстежити на графіках, побудованих для кожного регіону (рис. 3.2.4.8).

Утім, усе ж найвиразніші зміни в регіональних результатах помітні за підсумками 2025 р. За результатами останнього року моніторингу в усіх регіонах значно збільшилися частки учнівства на початковому рівні успішності в опануванні українською мовою і водночас зменшилися частки учнівства на високому та достатньому рівнях. Так, у центральних і північних областях частки слабкого учнівства становлять понад 5%, натомість майже немає тих, хто показує результати високого рівня. Крім того, у цих самих регіонах, а також у західних областях у 2025 р., порівняно з двома попередніми роками дослідження, відбувся значний перерозподіл часток учнівства між достатнім і середнім рівнями, унаслідок чого, наприклад, у центральних областях кожні три з п'яти учасників опинилися в категорії учнівства середнього рівня. Якщо взяти до уваги те, що середній рівень у шкалі моніторингу – це свідчення доволі слабкої мовної підготовки підлітків, то виходить, що основна маса учнівства цього регіону перебуває в зоні значного ризику. Власне, як і ще від понад 45% до понад 63% в інших регіонах.

Іншими словами, дані 2025 р. на тлі даних попередніх двох років моніторингу вказують на дійсно викличні прояви у сфері опанування української мови. Це більш чітко показують графіки за кожним окремим регіоном, подані на рис. 3.2.4.8. Як бачимо, лише в східних і південних областях спостерігається відносна стабільність між роками в розподілі учнівства за рівнями досягнень (навіть з урахуванням застереження щодо інтерпретації цих даних), натомість у всіх інших регіонах, включно з м. Києвом, помітним є збільшення частки учнівства на початковому і середньому рівнях.

Зважаючи на ці загалом невтішні результати за регіонами, можна стверджувати, що загалом моніторинговий зріз 2025 р. показує, що на рівні базової середньої освіти, імовірно, від початку повномасштабної війни (або й раніше – від часу пандемії COVID-19) поступово накопичувалися певні проблеми, які, урешті, із часом можуть вилитися в істотне погіршення ситуації. Звісно, зафіксоване зниження успішності, спостережене у 2025 р., потребує верифікації даними інших досліджень, однак і ці дані мають бути взяті до уваги, щоб попередити потенційний ризик поглиблення проблемних проявів.

Таблиця 3.2.4.5 Середні бали у шкалі 1–12 учнівства різних регіонів за підсумками тестування у 2023–2025 роках

Рік	Південь	Північ	Захід	Схід	Центр	м. Київ
2023	↓ 5,93	↓ 6,37	↓ 6,37	↓ 6,26	→ 6,26	↑ 6,67
2024	↑ 6,3	↑ 6,40	↑ 6,50	→ 6,40	↑ 6,30	↑ 6,73
2025	↑ 6,44	↓ 6,37	↓ 6,37	↑ 6,65	↓ 6,23	↓ 6,51

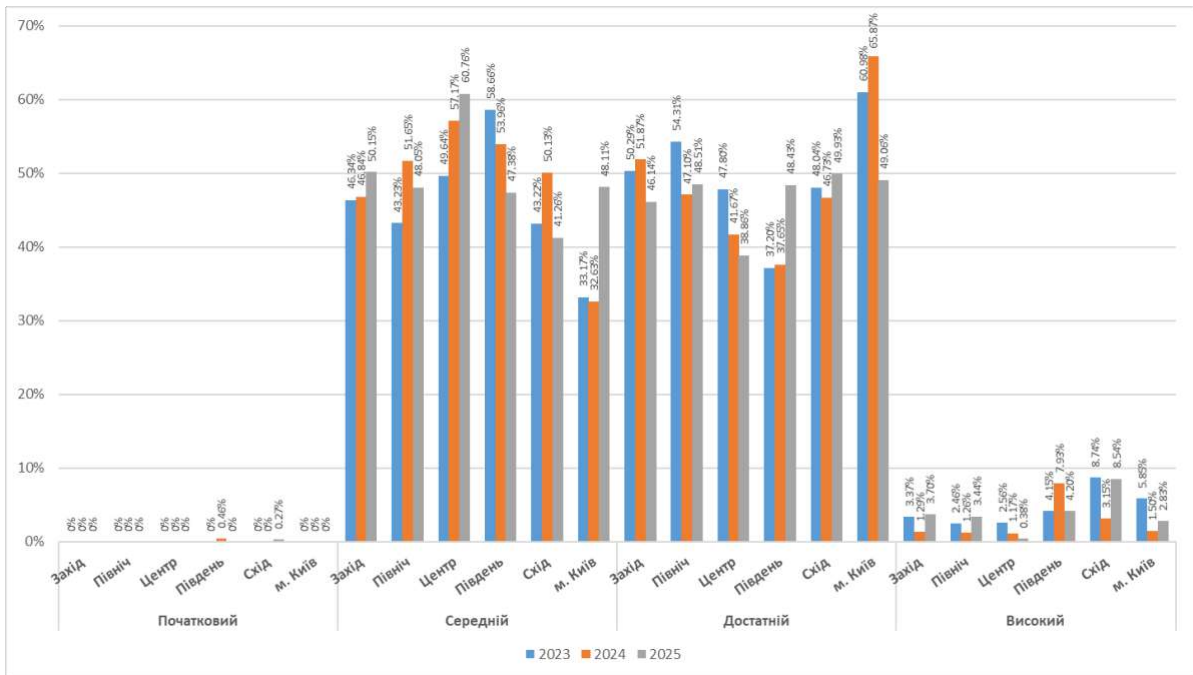

Рис. 3.2.4.7. Зміни в досягненні учнівством 8-х класів визначених рівнів успішності з української мови між 2023–2025 рр. у розрізі регіонів

Рис. 3.2.4.8. Зміни в досягненні учнівством 8-х класів визначених рівнів успішності з української мови між 2023–2025 рр. у розрізі окремих регіонів

Населений пункт, де розташований заклад освіти

У вибірці моніторингу у 2025 р. частка учнівства із сільських шкіл стала більшою, порівняно з вибірками двох попередніх років: 38% проти 32% і 26% у 2024 р. та 2023 р. відповідно. При цьому від року до року середня успішність восьмикласників обох категорій поступово підвищувалася (рис. 3.2.4.9), однак у всі три роки проведення моніторингу діти із сільських закладів освіти показували істотно нижчу успішність. На тлі цього невтішного висновку все ж варто відзначити, що саме учні та учениці із сільської місцевості показали у 2025 р. виразне покращення середнього бала з української мови порівняно з 2024 р. (6.41 проти 6.25), натомість приріст середнього бала учнівства з міст майже не змінився між порівнюваними роками (6.58 проти 6.54).

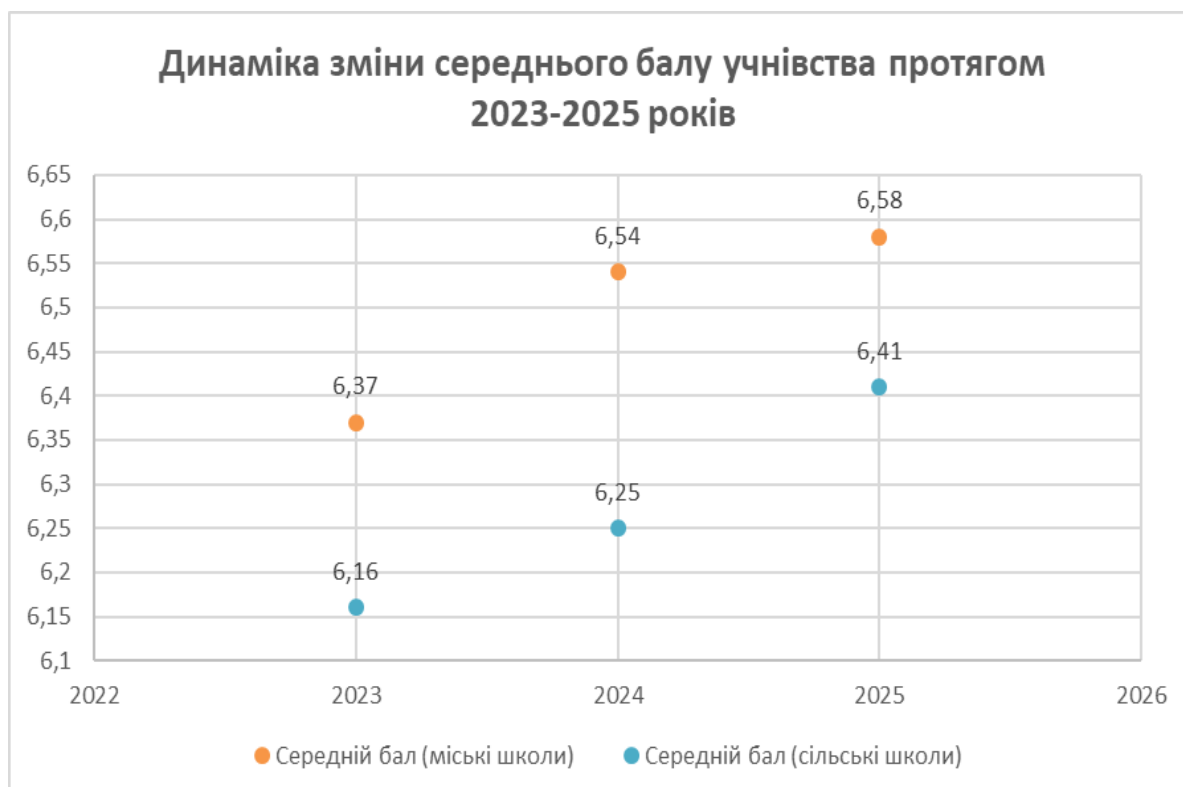

Рис. 3.2.4.9. Зміни в середніх балах з української мови учнівства 8-х класів між 2023–2025 рр. залежно від типу місцевості, де розташований заклад

Місце перебування

Порівняно з 2023 р., частки учасників моніторингу, які через війну перебували за кордоном, ставали меншими: якщо в перший рік моніторингу таких у вибірці було 6%, то у 2024 р. – уже 4%, а у 2025 р. – 3,7%. Попри кількісне зменшення цієї категорії учасників, в останні два роки моніторингу різниця між їхньою успішністю та успішністю їхніх однолітків, які навчаються в Україні, стала статистично значущою, чого не спостерігалось у 2023 р. Це може бути ознакою появи певної тенденції, пов'язаної зі специфікою навчання дітей за кордоном, які, продовжуючи здобувати освіту в українських закладах, також часто відвідують і заклади за місцем перебування. Утім запропонована інтерпретація має два важливі обмеження: по-перше, частка учнівства за кордоном у вибірці моніторингу

є незначною і нерепрезентативною; по-друге, усі ці учні й учениці проходили моніторинг дистанційно, а отже, потенційно могли мати сторонню підтримку під час виконання тесту, попри заходи зовнішнього спостереження за перебігом оцінювання.

Наявність статусу ВПО

Частка учасників моніторингу, які мають статус ВПО у 2025 році була більшою, ніж у попередні роки: 9% проти 7% у 2023 р. та 6% у 2024 р., що, можливо, загалом відбиває ситуацію із внутрішнім переміщенням, яке, на жаль, продовжується через тривання воєнних дій у нашій країні.

Кожного року ця категорія учнівства показувала дещо кращі середні результати за підсумками тестування з української мови, ніж усі інші їхні однолітки, однак у цьому разі до уваги треба брати нерепрезентивність відповідної групи учнівства. Усе ж потенційно можна припускати, що вимушене переміщення певним чином спонукає учнівство до більш відповідального ставлення до навчання в нових умовах, результатом чого і стає покращення успішності. Щонайменше в цьому аспекті варто звернути увагу на цінні дані ЗЗМЯПО-2024, де з використанням регресійних моделей доведено, що фактор внутрішнього переміщення істотно пов'язаний з покращенням успішності молодших школярів²². Можливо, цей ефект актуальний і для базової ланки освіти.

Формат навчання

Як засвідчують дані в таблиці 3.2.4.6, з 2023 р. спостерігається позитивна тенденція до зменшення частки учнівства, яке з різних причин вимушене навчатися лише в дистанційному форматі, водночас частки тих, хто навчається в змішаному або очному режимі мінливі в міжрічній динаміці, що, зрозуміло, пов'язано з поточною ситуацією в регіонах проведення моніторингу на час його реалізації.

Якщо говорити про вплив формату навчання на успішність, то за три роки проведення моніторингу спостерігалися різні явища. Так, у 2023 р. році істотного зв'язку між форматом навчання та успішністю з української мови учнів та учениць, які навчалися в різних умовах, не було виявлено. Натомість у 2024 р. та 2025 р. статистично значущу залежність було виявлено. Так, у 2024 р. незначно кращу успішність показували ті, хто мав змогу навчатися або в очному, або в дистанційному форматі, а у 2025 р. – учні та учениці, які навчалися дистанційно. Однак значний розрив, який спостерігається у 2025 р. між результатами учнів-дистанційників і двох інших категорій учнівства, на жаль, не можна інтерпретувати як свідчення ефективності дистанційного формату навчання. Швидше в цьому разі доводиться говорити про посилення спроможності учнів та учениць, які вимушено навчаються дистанційно, використовувати допоміжні засоби під час контрольовано-вимірювальних заходів. Щонайменше такий висновок випливає з того факту, що більшість учнів та учениць на дистанційній формі навчання проходили тестування за місцем перебування, і саме ця категорія

²² https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2025/04/Zvit-ZZMYAPO-2024.-CHastyna-I_na-sajt.pdf. Стр. 262-263.

підлітків показала зависокі результати, які є нетиповими в разі врахування інших чинників (як-от тип населеного пункту, стать тощо).

З огляду на попереднє, можна стверджувати, що важливим завданням для освітян у найближчій перспективі має стати переосмислення підходів до забезпечення освітнього процесу в дистанційному форматі задля отримання доказових даних про дійсну успішність своїх учнів та учениць, а не про успішність, опосередковану легкодоступністю для них цифрових засобів «полегшення» здобуття знань.

Таблиця 3.2.4.6 Частки у вибірках і середні бали в шкалі 1–12 учасників моніторингу залежно від переважного формату навчання у 2023–2025 роках

Рік	Очно			Змішано		Дистанційно
	Частка учнівства	Успішність	Частка учнівства	Успішність	Частка учнівства	Успішність
2023	36%	6.44	30%	6,29	34%	6.27
2024	58%	6.45	18%	6.55	24%	6.45
2025	56%	6.32	25%	6.32	19%	6.97

Спосіб проходження тестування

За три роки проведення дослідження частка учасників, які проходили тестування, перебуваючи вдома, а не в закладі освіти, зменшувалася: якщо у 2023 р. таких учасників було 29%, у 2024 р. – 23%, то у 2025 р. їх у вибірці вже було лише 19%. Ця динаміка частково відображає зміни в структурі генеральної сукупності учнівства, пов'язані з поверненням до очного формату навчання, а також із певним зменшенням кількості учнів та учениць, які через війну вимушено перебувають за кордоном.

Кожного року ті, хто виконував тест дистанційно за місцем перебування, показували дещо вищі результати за підсумками тестування, порівняно з тими своїми ровесниками, які проходили тестування в закладі освіти. Утім, у 2025 р. різниця медіанних значень успішності цих двох груп учнівства особливо помітна (7.07 порівняно із 6.32) та ще й статистично значуща. На жаль, таке покращення результатів учнів та учениць, які виконували тест з дому, не можна пов'язувати з дійсно істотними змінами в їхніх успішності, а швидше варто інтерпретувати як девіацію, спричинену, ймовірно, можливістю доступу підлітків, які брали участь у моніторингу дистанційно, до сторонніх ресурсів.

Із цим самим можна пов'язувати й статистично значущий зв'язок між результатами з української мови та тим, з використанням якого гаджета учасник проходив тестування (власного комп'ютера, планшета, смартфона чи техніки свого закладу освіти). Варто зауважити, що помічені за підсумками цього річного моніторингу факти стрімкого «зростання»

успішності учнівства, яке проходило тестування дистанційно, ставить на часі питання спроможності школи забезпечити якісний освітній процес в умовах дистанційного навчання, коли учнівству доступні можливості для отримання сторонньої допомоги під час виконання навчальних завдань, а способи моніторингу діяльності учнів та учениць, доступні вчителю, є обмеженими.

Володіння ІТ-навичками

У 2025 р., на відміну від попередніх двох років проведення дослідження, питання про цифрову грамотність не було включено до учнівської анкети, однак дані за 2023 р. і 2024 р. усе ж дають деяку важливу інформацію, на яку варто зважити педагогам.

По-перше, ті учасники моніторингу, які повністю або частково погоджувалися з твердженням, що вони вправні в користуванні гаджетами, показували дещо вищу успішність за підсумками тестування з української мови, ніж їхні однолітки, які частково або повністю не погоджувалися з відповідним твердженням. Це переконує у важливості виваженого посилення роботи з учнівством, спрямованої на розвиток навичок, які пов'язують із цифровою грамотністю, особливо зважаючи на те, що нині вітчизняний освітній простір усе більше поповнюється різноманітними цифровими навчальними ресурсами.

По-друге, навіть серед тих, хто почувається вправним або відносно вправним користувачем гаджетів (а таких у середньому понад 90%), є чимало таких, які все ж не можуть похвалитися належно сформованими навичками з пошуку потрібної інформації в інтернеті чи з набору текстового матеріалу на клавіатурі. Зокрема, останнє вміння оцінюють високо лише близько 50%, повністю погодившись із твердженням «Я легко друкую на комп'ютері». Це спостереження, безперечно, важливо взяти до уваги школам з метою розроблення практик, які допомагатимуть підліткам набувати таких необхідних навичок, як-от друк на клавіатурі.

Насамкінець варто додати, що частка учнів, які вважали, що мають стійкі навички друку на клавіатурі, дуже близькі до частки тих, хто в анкеті повідомляв про те, що має комп'ютер або ноутбук у власному розпорядженні. Тобто в цьому разі спостерігається залежність одного чинника від іншого і виходить, що в разі, якщо учні та учениці не мають доступу до власних навчальних гаджетів, школа має сприяти тому, щоб долати цю проблему й допомагати підліткам набувати життєво корисної навички.

Соціально-економічні передумови для навчання

У межах моніторингу кожного року зріз про соціально-економічні передумови для навчання здійснювався на основі питань про наявність у дітей у власному розпорядженні гаджетів, друкованих книжок, зокрема художніх, та інших матеріалів, необхідних для навчання, а також власного простору вдома для навчання. Звісно, такий обмежений набір даних не дає цілісного уявлення про дійсний соціально-економічний статус

домогосподарств, де ростуть підлітки, однак усе ж допомагає зрозуміти деякі важливі аспекти їхнього навчального контексту у зв'язку з успішністю з української мови.

Як засвідчують дані в таблиці 3.2.4.7, за три роки проведення моніторингу відбулися істотні зміни в частках учнівства, яке має власні гаджети. Так, між 2023 і 2025 рр. майже на 20 відсоткових пунктів зросла частка тих, хто має у своєму розпорядженні індивідуальний цифровий пристрій, за кожною позицією, про яку запитували в анкеті (*власний планшет / айпад / хромбук; власний комп'ютер / ноутбук; власний мобільний телефон / смартфон*). Таким чином, станом на 2025 р. майже кожен учень та кожна учениця має власний мобільний телефон, майже два з трьох мають власний комп'ютер або ноутбук і більш ніж кожен третій – планшет, айпад чи хромбук. Такі дійсно вражаючі зміни за доволі короткий період відображають кілька тенденцій. З одного боку, це доступність відповідних цифрових пристроїв на сучасному ринку, з іншого, – це поступова цифровізація освіти, а також потреба нинішнього складного часу, коли кожному підлітку надзвичайно важливо мати із собою щось, що може допомогти йому бути на постійному зв'язку з рідними, друзями, школою.

Тотальна, якщо можна так висловитися, цифровізація підлітків може як позитивно, так і негативно впливати на їхнє навчання. Утім, як показує аналіз зв'язку цього чинника з успішністю, ті, хто має у власному користуванні комп'ютери або ноутбуки в усі три роки показували статистично вищі результати, порівняно з тими однолітками, які мали інші гаджети або не мали їх зовсім. Така закономірність очікувана, адже для навчання однозначно більш зручними є великі цифрові пристрої, і їхня доступність стає доброю передумовою для посилення навчальних зусиль підлітків, на відміну, наприклад, від смартфонів, які хоч і є загальнодоступними, однак не завжди є зручними для зосередженої навчальної роботи.

Крім ноутбуків і комп'ютерів, кожного року проведення моніторингу фіксували статистично значущу залежність успішності учнівства від того, чи є вдома в наявності друковані навчальні ресурси. Ті учні й учениці, які повідомляли, що мають вдома хоча б мінімальну кількість паперових книжок та інших друкованих навчальних матеріалів, отримували за підсумками тестування істотно вищі результати, порівняно з тими, у кого таких матеріалів зовсім не було. Також спостерігалася певна залежність між тим, скільки саме книжок дитина має вдома, і тим, який середній бал вона отримувала на тестуванні. Зокрема помічено, що виразно вищі бали з української мови мали ті, у кого вдома є хоча б невеличка бібліотека (від мінімум 25 до 200 книжок). Особливо ж вирізнялися ті, у кого на книжкових полицях було понад 100 книжок, що власне є свідченням певного рівня культурного тла родини, який, за даними інших досліджень, є неабияким інтенсифікатором успішності.

Якщо аналізувати соціально-економічні умови життя учнівства 8-х класів з погляду наявності в них вдома власного навчального простору, то у 2025 р. зафіксовано збільшення частки тих, хто має такий простір: якщо у 2023 р. власну кімнату мали 65% учасників моніторингу, у 2024 р. – 67%, то у 2025 р. таких уже майже 68%. Водночас із кожним роком фіксувалося зменшення частки тих, хто вдома не має навіть власного окремого місця

для навчання: з 5% у 2023 р. до 3% у 2025 р. Істотний зв'язок між цим чинником і успішністю було виявлено лише в перший рік моніторингу, однак усе ж варто припускати, що належні умови для навчання вдома в сукупності з іншими чинниками соціально-економічного характеру загалом можуть позначатися на успішності.

Таблиця 3.2.4.7 Частки учасників моніторингу залежно від наявності в них цифрових і друківаних навчальних ресурсів удома у 2023 – 2025 роках

	Друківані книжки, зокрема художні, та інші матеріали, необхідні для навчання			Власний планшет / айпад / хромбук			Власний комп'ютер / ноутбук			Власний мобільний телефон / смартфон		
	2025	2024	2023	2025	2024	2023	2025	2024	2023	2025	2024	2023
Маю	76%	69%	73%	35%	20%	14%	62%	47%	43%	96%	87%	76%
Не маю	24%	31%	27%	65%	80%	86%	38%	53%	57%	4%	13%	24%

Методика викладання

У випадку, коли домашні передумови для навчання в деяких підлітків є недостатніми, а в умовах війни подекуди й неналежними, саме школа може стати компенсаторною інституцією, забезпечуючи диференційований підхід до учнівства. У цьому контексті особливо важать учительські практики, застосовувані на уроках, адже, як засвідчують дані цього моніторингу (поряд із даними ЗЗМЯПО, PISA), саме ті підходи, які використовує вчитель або вчителька в класі, можуть дуже впливати на успішність.

Одним із найважливіших чинників, що впливає на навчальну успішність в усіх галузях, зокрема й в українській мові, є те, наскільки зрозумілими для учнівства є пояснення та інструкції вчительства в поточному освітньому процесі. Щоб дослідити дієвість цього чинника на рівні 8-х класів, у всі три роки моніторингу до учнівської анкети включали відповідне питання, де діти мали висловити ступінь своєї згоди з кількома твердженнями, що описували ті чи ті методичні практики вчительства з української мови.

Як засвідчують дані в таблиці 3.2.4.8, значних змін у тому, як упродовж 2023–2025 рр. учнівство оцінювало «зрозумілість» своїх учителів на уроках української мови не спостерігається: близько 90% опитаних дуже позитивно або загалом позитивно характеризують «методики», які використовують їхні вчителі та вчительки.

Водночас табличні дані унаочнюють і певні проблеми. Так, відносно «стабільними» впродовж трьох років моніторингу залишаються частки учнівства, яке певною мірою не погоджується або повністю не погоджується із твердженнями, запропонованими в питанні. Це свідчить про те, що майже кожен десятий відчуває утруднення в розумінні свого вчителя або вчительки – його або її пояснень, завдань тощо, а це, закономірно, призводить до статистично істотного погіршення успішності, що доведено аналітичними даними за підсумками всіх трьох років моніторингу.

Окрім цього, не можна оминати увагою і той факт, що найвищі позитивні оцінки учнівство висловлювало стосовно твердження про «*пояснення вчителями мовних тем*» (у середньому 60% опитаних цілком погоджувались із цим), натомість оцінки за іншими двома твердженнями кожного року були в середньому нижчими. Хоча ці різниці, на перший погляд, незначні, однак вони вказують на доволі серйозну методичну проблему чинних практик викладання української мови. Попри те, що вчительство спроможне давати зрозумілі пояснення «для всіх учнів у класі», воно все ж не знаходить достатньо ресурсу (можливо, зокрема, і часового) для того, щоб ці пояснення ставали доступними «для кожного учня й кожної учениці в класі», а передусім – для найслабкіших. У ситуації недостатнього розуміння навчального матеріалу учні та учениці починають відчувати труднощі й у розумінні навчальних завдань, які пропонує вчитель або вчителька. І саме про це сигналізують оцінки учасників щодо твердження «*На уроках української мови мені завжди зрозуміло, що саме учитель/-ка хоче, щоб я зробив/-ла*»: у середньому менше половини опитаних щороку повністю погоджувались із ним. Утім не можна не відзначити, що у 2025 р. частка учнівства, яке загалом позитивно оцінює зусилля свого вчительства щодо належного інструктування, дещо підвищилася порівняно з аналогічними частками двох попередніх років моніторингу.

Таблиця 3.2.4.8 Частки учасників моніторингу залежно від ступеня згоди з відповідними твердженнями анкети у 2023–2025 роках

	На уроках української мови мені завжди зрозуміло, що саме учитель/-ка хоче, щоб я зробив/-ла			Учитель/-ка завжди зрозуміло пояснює теми з української мови			Учитель/-ка української мови пояснює нам кожну тему доти, поки ми не зрозуміємо матеріал		
	2025	2024	2023	2025	2024	2023	2025	2024	2023
Погоджуюся повністю	↑ 48%	↓ 44%	→ 46%	↑ 61%	↓ 56%	↑ 63%	↑ 57%	↓ 52%	↑ 58%
Частково погоджуюся	↓ 42%	↑ 44%	→ 43%	→ 31%	↑ 34%	↓ 29%	↓ 30%	↑ 34%	↓ 31%
Частково не погоджуюся	8%	10%	9%	6%	8%	6%	9%	10%	8%
Не погоджуюся повністю	2%	2%	2%	2%	2%	2%	3%	4%	3%

Компетентнісне спрямування уроків української мови

Крім питання про практики взаємодії вчительства з учнівством на уроках української мови, у 2023 та 2024 рр.²³ учнівська анкета містила також питання, метою якого було з'ясувати, наскільки часто на мовних уроках учителі чи вчительки, на думку учнівства, актуалізують традиційні практики навчання (як-от виконання багатьох типових завдань для кращого запам'ятовування) або ж пропонують компетентнісно орієнтовані завдання, під час яких є змога бачити життєву корисність вивчення української мови.

²³ В анкеті 2025 р. цього питання не було.

Дворічне спостереження загалом засвідчило певну тенденцію до зменшення часток учнів та учениць, які повідомляють про те, що вчителі та вчительки на кожному уроці просять їх міркувати під час обговорення мовних тем (44% у 2024 р. порівняно з 50% у 2023 р.) чи заохочують створювати щось оригінальне (31% порівняно з 34%) і водночас збільшення частки учнівства, яке на кожному уроці змушене виконувати багато однакових вправ, щоб краще запам'ятати матеріал (44% порівняно з 41%). Відзначені зміни важко оцінювати як позитивні чи негативні, однак точно можна стверджувати, що збалансоване поєднання різних практик на уроках української мови істотно позитивно пов'язане з успішністю: якщо учитель чи вчителька пропонує учнівству на кожному або хоча б на більшості уроків багато однакових вправ, щоб діти краще запам'ятали все, просить їх міркувати під час обговорення мовних тем, заохочує створювати щось оригінальне, спираючись на вивчене, то такі учні й учениці потенційно можуть показувати вищу успішність, ніж ті підлітки, на уроках яких подібні практики реалізують рідше або майже ніколи не використовують.

Вартим уваги також є той факт, що переконання учнівства з боку вчительства, що, мовляв, та чи та мовна тема корисна для життя, не сприяє підвищенню результативності. Це ще раз підкреслює важливість формування компетентності не через «пояснення», а через діяльність – як виразно репродуктивну, коли це допомагає учнівству відточувати важливі вміння, так і якісно компетентнісну, коли учнівство має змогу застосовувати вивчене в життєвій практиці.

Підтримка учнівства в ситуаціях навчальних ускладнень

За підсумками трьох років моніторингу доведено, що ті, хто в разі виникнення ускладнень у вивченні української мови готовий звернутися по допомогу, має статистично кращі результати, ніж ті однолітки, які ні до кого не звертаються. При цьому найбільш результативними стратегіями для учнівства 8-х класів є звернення до свого вчителя, батьків, старших братів або сестер. Натомість звернення до репетитора (особи, яка надає додаткову навчальну підтримку) не завжди є запорукою підвищення навчальних показників. Так, у 2023 р. така підтримка давала більший приріст у медіанних балах, ніж підтримка вчителя-предметника, однак у наступні два роки моніторингу подібного ефекту не спостерігалось. Таку неоднозначну дієвість репетиторської підтримки можна, імовірно, пояснювати тим, що на рівні 8-х класів звернення до репетитора ще є нетиповою практикою, а якщо вона й має місце, то передусім до неї вдаються ті, хто з певних причин має значні проблеми в навчанні.

Загалом дані моніторингу засвідчують деякі позитивні тенденції в питанні навчальної підтримки учнівства. Як видно з графіка на рис. 3.2.4.10, в останні два роки поступово збільшується частка тих, хто в разі потреби звертається до вчителів або вчительок, які його навчають, що може свідчити про певні зміни у вибудовуванні стосунків учительства зі своїм учнівством. Водночас також важливо відзначити, що частка тих, хто типово ні до кого не звертається по допомогу, стала меншою в останні два роки, порівняно з 2023 р.

Рис. 3.2.4.10. Зміни в розподілі відповідей на питання «До кого ти передусім звернешся, якщо тобі щось не зрозуміло на уроках української мови?» упродовж 2023–2025 рр.

Практики самонавчання

Як свідчать дані на рис. 3.2.4.11, упродовж 2023–2025 рр. окреслилися деякі зміни в підходах учнівства до самонавчання через виконання домашніх завдань. Позитивним є те, що поступово зростає частка тих, хто витрачає на день до години свого часу на виконання завдань з української мови вдома, адже саме такі часозатрати пов'язані з вищою успішністю. Можливо, ця тенденція є віддзеркаленням змін у провідному форматі навчання, тобто поступовому поверненні більшої кількості учнів та учениць до очного або змішаного навчання.

На жаль, відсоткове збільшення тих, хто віддає перевагу помірній тактиці в роботі з домашніми завданнями вдома, не відбулося за рахунок зменшення частки тих підлітків, які типово взагалі не виконують домашніх завдань: учнів останньої категорії стабільно залишається 5%. Власне, ідеться про те, що кожен двадцятий не знаходить ресурсу для виконання домашніх завдань, що, як засвідчує аналіз, статистично значущо позначається на успішності. Очевидно, саме на цю категорію підлітків варто звертати особливу увагу, шукаючи дієвих способів подолання освітніх втрат.

Рис. 3.2.4.11. Зміни в розподілі відповідей учнівства на питання «Скільки часу на день ти зазвичай витрачаєш на виконання домашнього завдання з української мови?» упродовж 2023–2025 рр.

Учнівська самооцінка спроможності вивчати мову

Аналіз даних за підсумками анкетування у 2023–2025 рр., наведених у таблиці 3.2.4.9, засвідчує поступове зростання невпевненості учнівства у власній спроможності опанувати мови, зокрема українську, адже частка тих, хто вважає вивчення мов своєю слабкою стороною, зростає з 50% до 54% за досліджувані три роки. Поряд із цим спостерігається зниження емоційної залученості учасників до предмета вивчення: частка опитаних, які повністю погоджуються з тим, що українська мова є їхнім улюбленим предметом, скоротилася з 15% до 12%, натомість частки тих, хто не дуже любить цей предмет або зовсім його не любить зросли з 2024 р.

Суб'єктивне відчуття легкості вивчення української мови також погіршилося впродовж періоду спостережень, адже сумарний показник тих, кому мова дається легко, знизився із 82% у 2023 р. до 78% у 2025 р. Та все ж найбільш критичне падіння позитивної самооцінки учнівства зафіксовано щодо навичок читання: кількість упевнених у собі «вправних читачів» серед тих, хто погоджується із цим твердженням повністю, знизилася на 9 відсоткових пунктів (із 41% до 32%) за три роки. Загалом ці тенденції вказують на зростання особистісних бар'єрів у вивченні мови та поступову втрату інтересу до предмета.

Як засвідчує аналіз за підсумками трьох років, ті учні й учениці, які більш упевнені у власних силах щодо вивчення мов, яким подобається українська мова як предмет, показують вищу успішність, порівняно з тими, чия самооцінка є нижчою.

Таблиця 3.2.4.9 Частки учасників моніторингу залежно від ступеня згоди з відповідними твердженнями анкети у 2023 – 2025 роках

	Вивчення мов — це не моя сильна сторона			Українська мова — мій улюблений предмет			Мені легко дається вивчення української мови			Я вправний читач / вправна читачка		
	2025	2024	2023	2025	2024	2023	2025	2024	2023	2025	2024	2023
Погоджуюся повністю	↑ 16%	↑ 16%	↓ 15%	↓ 12%	↑ 15%	↑ 15%	↓ 25%	↓ 24%	↑ 27%	↓ 32%	⇒ 36%	↑ 41%
Частково погоджуюся	↑ 38%	⇒ 37%	↓ 35%	↑ 39%	↓ 36%	↑ 39%	↓ 53%	⇒ 54%	↑ 55%	↑ 48%	↑ 47%	↓ 44%
Частково не погоджуюся	31%	32%	31%	31%	31%	28%	↑ 18%	↑ 18%	↓ 15%	↑ 16%	⇒ 14%	↓ 12%
Не погоджуюся повністю	15%	15%	19%	18%	18%	18%	4%	4%	3%	4%	3%	3%

Ставлення учнівства до уроків української мови

Любов до предмета вивчення і ставлення до уроків, на якому відбувається опанування цього предмета, – взаємопов'язані, однак не завжди рівновеликі величини. У цьому легко переконатися, якщо досліджувати дані з таблиці в попередньому пункті та дані, наведені в таблиці 3.2.4.10 нижче. Як можна бачити, попри те, що частка восьмикласників, які повністю не згодні з тим, що українська мова – їхній улюблений предмет, є доволі сталою впродовж трьох років опитувань (18%), частка тих, хто волів би взагалі не мати уроків української значно менша (у середньому 7%), а у 2025 р. вона ще й зменшилася на 2 відсоткових пункти порівняно з попереднім роком.

Можливо, позитивні зміни щодо бажання відвідувати уроки української мови, пов'язані з іншими втішними тенденціями в показниках, зафіксованих у таблиці нижче, а саме із загальною тенденцією до покращення емоційного ставлення учнівства до уроків української мови та зниження рівня негативних емоцій, пов'язаних із цими уроками. Найбільш вираженою є динаміка зниження рівня тривожності: частка тих, хто завжди нервує через уроки мови (тобто повністю погодилися з відповідним твердженням), послідовно зменшувалася із 2023 р., коли вона становила 12%, до 8% у 2025 р., і навпаки, частка тих, хто зовсім не відчуває стресу від цих уроків, зростає за цей самий період із 42% до 48%. Також спостерігається поступове зменшення кількості підлітків, які вважають уроки української мови нудними (з 10% до 8%) або такими, що їх засмучують (з 11% до 9%).

Власне, спостережувана динаміка між 2023–2025 рр. дає певні підстави припускати, що в галузі мовно-літературної освіти в останні роки з'являються певні ознаки посилення уваги вчительства до питань психоемоційної мотивації учнівства до навчання. Ці зміни, якщо вони матимуть стійкий характер, однозначно позитивно вплинуть на успішність, адже, як засвідчує аналіз, між тим, як учнівство оцінює уроки української мови та успішністю із цього предмета спостерігається стійкий статистичний зв'язок: ті хто, не переживає негативних емоцій, пов'язаних з уроками мови, за підсумками тестування отримує значно кращі середні результати.

Таблиця 3.2.4.10 Частки учасників моніторингу залежно від ступеня згоди з відповідними твердженнями анкети у 2023–2025 роках

	Краще б у мене не було уроків української мови			Уроки української мови мене засмучують			Я завжди нервую, коли думаю про уроки мови			Уроки української мови нудні		
	2025	2024	2023	2025	2024	2023	2025	2024	2023	2025	2024	2023
Погоджуюся повністю	↓ 6%	↑ 8%	→ 7%	↓ 9%	↓ 9%	↑ 11%	↓ 8%	→ 10%	↑ 12%	↓ 8%	→ 9%	↑ 10%
Частково погоджуюся	↓ 12%	↑ 13%	↑ 13%	↓ 15%	↑ 22%	↓ 17%	↓ 15%	↑ 19%	↑ 19%	↓ 20%	↑ 22%	→ 21%
Частково не погоджуюся	23%	26%	21%	24%	34%	24%	28%	28%	27%	34%	34%	32%
Не погоджуюся повністю	59%	53%	59%	52%	35%	48%	48%	43%	42%	38%	35%	38%

Об'єктивність оцінювання учнівством власних сил

Останнім запитанням в анкеті, яке кожного року в межах моніторингу пропонували учнівству, було оцінити складність попередньо виконаного ними тесту. Попри свою простоту, це питання дає чимало інформації про підлітків, яку варто використовувати вчительству, зокрема, посилюючи увагу до методів формульовального оцінювання, під час якого є змога розвивати в учнівства навички самооцінювання.

Як засвідчують розподіли на рис. 3.2.4.12, значних змін між роками в сприйнятті учнівством складності тесту не спостерігається, що, урешті, цілком очікувано, адже тестові форми в межах моніторингу створювали відповідно до тієї самої специфікації. Утім усе ж варто відзначити, що з 2023 року частка тих, хто вважав тест легким для себе, зменшувалася. Це можна вважати добрим знаком, беручи до уваги той факт, що саме учнівство цієї категорії через свою самовпевненість показувало дещо нижчу успішність порівняно з однолітками, які більш помірковані у своїх оцінках складності завдань тесту.

Наостанок варто додати, що частка учнівства, яке визнавало, що тест йому здався складним, залишалася стабільною в усі три роки проведення моніторингу. Ці 8% відкрито констатують, що тест для них непосильний, що підтверджують і їхні результати. Саме на цьому має бути зосереджена особлива увага в межах роботи з подолання освітніх втрат.

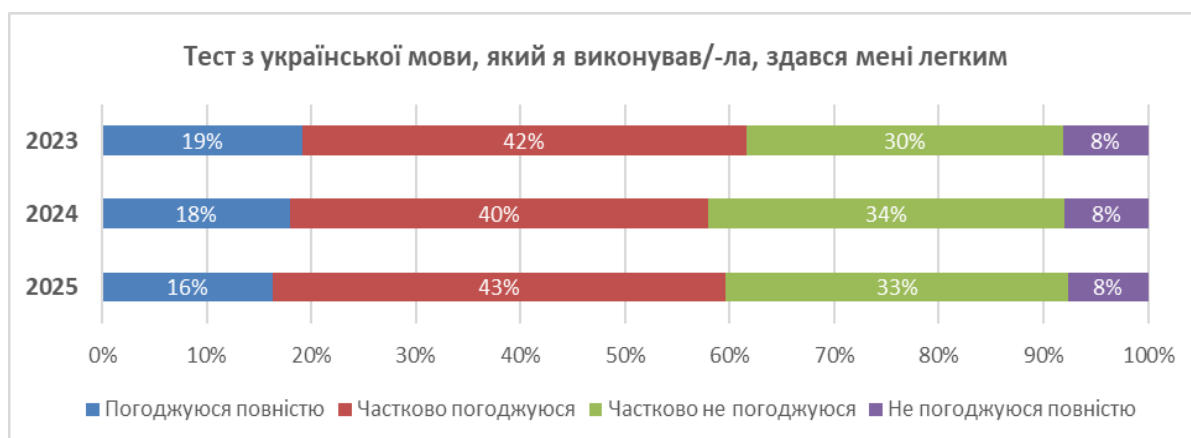

Рис. 3.2.4.12. Розподіли відповідей учнівства 8-х класів щодо твердження «Тест, який я виконував/-ла, здався мені легким» у 2023–2025 рр.

Додатки

Статистичні складності тестових завдань з математики, 6 клас

Субтест 1

№ завдання	Рівень складності (експертна оцінка)	% правильних відповідей	Складність завдань
1_1	Початковий	66.4%	Легке
1_2	Початковий	67.9%	Легке
1_3	Достатній	60.3%	Легке
1_4	Достатній	43.9%	Оптимальне
1_5	Достатній	20.6%	Складне
1_6	Середній	45.7%	Оптимальне
1_7	Достатній	45.5%	Оптимальне
1_8	Середній	78.6%	Легке
1_9	Достатній	36.3%	Складне
Субтест 1	Оптимальна складність тесту	51.7%	Оптимальна складність тесту

Завдання	Кількість	% від загальної кількості
Дуже легке	0	0%
Легке	4	44%
Оптимальне	3	33%
Складне	2	22%
Дуже складне	0	0%

Субтест 2

№ завдання	Рівень складності (експертна оцінка)	% правильних відповідей	Складність завдань
2_1	Початковий	71.4%	Легке
2_2	Середній	24.7%	Складне
2_3	Середній	34.0%	Складне
2_4	Початковий	38.6%	Складне
2_5	Середній	48.4%	Оптимальне
2_6	Достатній	34.8%	Складне
2_7	Достатній	31.9%	Складне
2_8	Достатній	26.4%	Складне
2_9	Високий	26.8%	Складне
Субтест 2	Оптимальна складність тесту	37.4%	Складний тест

Завдання	Кількість	% від загальної кількості
Дуже легке	0	0%
Легке	1	11%
Оптимальне	1	11%
Складне	7	78%
Дуже складне	0	0%

Дискримінативність завдань тесту та тестових завдань

Субтест 1

№ завдання	D-index	Характеристика дискримінативності завдання
1_1	63%	Дуже хороша
1_2	61%	Дуже хороша
1_3	46%	Дуже хороша
1_4	78%	Дуже хороша
1_5	53%	Дуже хороша
1_6	47%	Дуже хороша
1_7	78%	Дуже хороша
1_8	29%	Середня
1_9	28%	Середня
Субтест 1	54%	Тест з дуже хорошою розподільною здатністю

Субтест 2

№ завдання	D-index	Характеристика дискримінативності завдання
2_1	55%	Дуже хороша
2_2	49%	Дуже хороша
2_3	60%	Дуже хороша
2_4	58%	Дуже хороша
2_5	68%	Дуже хороша
2_6	70%	Дуже хороша
2_7	64%	Дуже хороша
2_8	65%	Дуже хороша
2_9	57%	Дуже хороша
Субтест 2	60%	Тест з дуже хорошою розподільною здатністю

Зв'язок успішності проходження тесту з математики з кількома факторами: з формою навчання (очно, змішано, дистанційно), з типом населеного пункту (місто, село), зі способом проходження тесту (дистанційно за місцем перебування учасника / учасниці, очно в приміщенні закладу освіти) за регіонами України.

Регіон	Тип місцевості	Форма навчання	Спосіб проходження тестування	Кількість учасників	Середній тестовий бал	
Захід				1437	10.8	
	Міська			689	11.7	
		Дистанційно	Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	3	19.0	
		Змішано	Очно у приміщенні закладу освіти	28	12.3	
		Очно	Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	1	10.0	
			Очно у приміщенні закладу освіти	657	11.6	
				748	9.9	
	Сільська	Дистанційно	Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	1	3.0	
		Змішано	Очно у приміщенні закладу освіти	85	11.3	
		Очно	Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	1	4.0	
			Очно у приміщенні закладу освіти	661	9.8	
	Північ				682	10.6

	Міська			419	11.2
		Дистанційно	Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	37	16.4
		Змішано	Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	32	17.0
			Очно у приміщенні закладу освіти	147	12.0
		Очно	Очно у приміщенні закладу освіти	203	8.8
	Сільська			263	9.5
		Дистанційно	Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	14	17.9
		Змішано	Очно у приміщенні закладу освіти	90	7.7
		Очно	Очно у приміщенні закладу освіти	159	9.8
	Центр			563	9.1
Міська			277	8.6	
		Змішано	Очно у приміщенні закладу освіти	133	8.8
		Очно	Очно у приміщенні закладу освіти	144	8.3
Сільська			286	9.5	
		Дистанційно	Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	6	17.8

		Змішано	Очно у приміщенні закладу освіти	38	7.4
		Очно	Очно у приміщенні закладу освіти	242	9.7
				615	12.1
	Міська			332	13.1
		Дистанційно	Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	101	19.2
		Змішано	Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	22	12.4
			Очно у приміщенні закладу освіти	152	10.5
		Очно	Очно у приміщенні закладу освіти	57	9.8
					283
	Сільська	Дистанційно	Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	123	14.9
		Змішано	Очно у приміщенні закладу освіти	117	7.8
		Очно	Очно у приміщенні закладу освіти	43	8.4
				755	15.0
Схід	Міська			644	15.1
		Дистанційно	Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	381	17.6

		Змішано	Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	33	20.2
			Очно у приміщенні закладу освіти	141	10.8
		Очно	Очно у приміщенні закладу освіти	89	9.5
	Сільська			111	14.2
		Дистанційно	Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	79	16.3
		Змішано	Очно у приміщенні закладу освіти	32	9.1
м. Київ				345	11.9
	Міська			345	11.9
		Змішано	Очно у приміщенні закладу освіти	19	20.1
		Очно	Очно у приміщенні закладу освіти	326	11.4
Загальний підсумок				4397	11.5

Статистичні складності тестових завдань з української мови, 6 клас

Субтест 1

№ завдання	Рівень складності (експертна оцінка)	% правильних відповідей	Складність завдань
1_1	Складне	43%	Оптимальне
1_2	Дуже складне	34%	Складне
1_3	Оптимальне	41%	Оптимальне
1_4	Оптимальне	57%	Оптимальне
1_5	Складне	74%	Легке
1_6	Легке	67%	Легке
1_7	Оптимальне	67%	Легке
1_8	Легке	40%	Складне
1_9	Складне	53%	Оптимальне
1_10	Оптимальне	46%	Оптимальне
1_11	Оптимальне	54%	Оптимальне
1_12	Дуже складне	56%	Оптимальне
1_13	Складне	27%	Складне
1_14	Оптимальне	30%	Складне
1_15	Оптимальне	49%	Оптимальне
1_16	Складне	42%	Оптимальне
1_17	Складне	28%	Складне
1_18	Складне	32%	Складне
1_19	Оптимальне	44%	Оптимальне
1_20	Оптимальне	45%	Оптимальне
Субтест 1	Тест оптимальної складності	47%	Оптимальна складність тесту

Завдання	Кількість	% від загальної кількості
Дуже легке	0	0%
Легке	3	15.0%
Оптимальне	11	55.0%
Складне	6	30.0%
Дуже складне	0	0%

Субтест 2

№ завдання	Рівень складності (експертна оцінка)	% правильних відповідей	Складність завдань
2_1	Легке	84%	Дуже легке
2_2	Складне	26%	Складне
2_3	Складне	22%	Складне
2_4	Легке	69%	Легке
2_5	Оптимальне	34%	Складне
2_6	Складне	33%	Складне
2_7	Складне	42%	Оптимальне
2_8	Оптимальне	61%	Легке
2_9	Оптимальне	48%	Оптимальне
2_10	Оптимальне	50%	Оптимальне
2_11	Оптимальне	35%	Складне
2_12	Складне	35%	Складне
2_13	Оптимальне	31%	Складне
2_14	Оптимальне	49%	Оптимальне
2_15	Оптимальне	49%	Оптимальне
2_16	Складне	29%	Складне
2_17	Складне	32%	Складне
2_18	Складне	39%	Складне
Субтест 2	Тест оптимальної складності	43%	Оптимальна складність тесту

Завдання	Кількість	% від загальної кількості
Дуже легке	1	5.5%
Легке	2	11.1%
Оптимальне	5	27.8%
Складне	10	55.6%
Дуже складне	0	0%

Субтест 3

№ завдання	Рівень складності (експертна оцінка)	% правильних відповідей	Складність завдань
3_1	Складне	44%	Оптимальне
3_2	Оптимальне	62%	Легке
3_3	Складне	31%	Складне
3_4	Складне	34%	Складне
3_5	Оптимальне	37%	Складне
3_6	Оптимальне	56%	Оптимальне
3_7	Складне	40%	Оптимальне
3_8	Складне	35%	Складне
3_9	Оптимальне	57%	Оптимальне
3_10	Оптимальне	50%	Оптимальне
3_11	Складне	39%	Складне
3_12	Оптимальне	43%	Оптимальне
3_13	Оптимальне	47%	Оптимальне
3_14	Складне	33%	Складне
3_15	Оптимальне	51%	Оптимальне
3_16	Оптимальне	52%	Оптимальне
3_17	Легке	59%	Оптимальне
Субтест 3	Тест оптимальної складності	45%	Оптимальна складність тесту

Завдання	Кількість	% від загальної кількості
Дуже легке	0	0%
Легке	1	5.9%
Оптимальне	10	58.8%
Складне	6	35.3%
Дуже складне	0	0%

Дискримінативність завдань тесту та тестових завдань

Субтест 1

№ завдання	D-index	Характеристика дискримінативності завдання
1_1	40%	Хороша
1_2	40%	Хороша
1_3	28%	Середня
1_4	49%	Дуже хороша
1_5	52%	Дуже хороша
1_6	43%	Дуже хороша
1_7	51%	Дуже хороша
1_8	39%	Хороша
1_9	60%	Дуже хороша
1_10	23%	Середня
1_11	39%	Хороша
1_12	51%	Дуже хороша
1_13	23%	Середня
1_14	19%	Низька
1_15	49%	Дуже хороша
1_16	52%	Дуже хороша
1_17	13%	Низька
1_18	42%	Дуже хороша
1_19	31%	Хороша
1_20	47%	Дуже хороша
Субтест 1 загалом	40%	Тест з хорошою розподільною здатністю

Субтест 2

№ завдання	D-index	Характеристика дискримінативності завдання
2_1	30%	Середня
2_2	31%	Хороша
2_3	19%	Низька
2_4	46%	Дуже хороша
2_5	26%	Середня
2_6	44%	Дуже хороша
2_7	30%	Хороша
2_8	30%	Хороша
2_9	42%	Дуже хороша
2_10	57%	Дуже хороша
2_11	34%	Хороша
2_12	57%	Дуже хороша
2_13	13%	Низька
2_14	53%	Дуже хороша
2_15	53%	Дуже хороша
2_16	39%	Хороша
2_17	29%	Середня
2_18	46%	Дуже хороша
Субтест 2 загалом	38%	Тест з хорошою розподільною здатністю

Субтест 3

№ завдання	D-index	Характеристика дискримінативності завдання
3_1	59%	Дуже хороша
3_2	51%	Дуже хороша
3_3	24%	Середня
3_4	33%	Хороша
3_5	45%	Дуже хороша
3_6	62%	Дуже хороша
3_7	46%	Дуже хороша
3_8	32%	Хороша
3_9	57%	Дуже хороша
3_10	44%	Дуже хороша
3_11	39%	Хороша
3_12	34%	Хороша
3_13	44%	Дуже хороша
3_14	23%	Середня
3_15	51%	Дуже хороша
3_16	63%	Дуже хороша
3_17	48%	Дуже хороша
Субтест 3 загалом	45%	Тест з дуже хорошою розподільною здатністю

Розподіл результатів учасників тестування за статтю

Рівень	Стать	Кількість	% в межах рівня	% від загальної кількості
Початковий		11		0.3%
	Учень	8	27.3%	0.1%
	Учениця	3	72.7%	0.2%
Середній		2520		58.0%
	Учень	1315	1.6%	0.9%
	Учениця	1165	46.2%	26.8%
	Відповіді не надано	40	52.2%	30.3%
Достатній		1690		38.9%
	Учень	724	1.8%	0.7%
	Учениця	935	55.3%	21.5%
	Відповіді не надано	31	42.8%	16.7%
Високий		121		2.8%
	Учень	55	54.5%	1.5%
	Учениця	66	45.5%	1.3%
Загальний підсумок		4342		100%

Розподіл результатів учасників тестування за регіонами

Рівень	Регіон	Кількість	% в межах рівня	% від загальної кількості
Початковий		11		0.25%
	Захід	2	18.18%	0.05%
	Південь	4	36.36%	0.09%
	Північ	1	9.09%	0.02%
	Схід	2	18.18%	0.05%
	Центр	2	18.18%	0.05%
Середній		2520		58.04%
	Захід	832	33.02%	19.16%
	м. Київ	157	6.23%	3.62%
	Південь	367	14.56%	8.45%
	Північ	410	16.27%	9.44%
	Схід	377	14.96%	8.68%
	Центр	377	14.96%	8.68%
Достатній		1690		38.92%
	Захід	551	32.60%	12.69%
	м. Київ	178	10.53%	4.10%
	Південь	221	13.08%	5.09%
	Північ	247	14.62%	5.69%
	Схід	323	19.11%	7.44%
	Центр	170	10.06%	3.92%
Високий		121		2.79%
	Захід	35	28.93%	0.81%
	м. Київ	6	4.96%	0.14%
	Південь	17	14.05%	0.39%
	Північ	15	12.40%	0.35%
	Схід	47	38.84%	1.08%
	Центр	1	0.83%	0.02%
Загальний підсумок		4342		100.0%

Регіон	Рівень	Кількість	% в межах рівня	% від загальної кількості
Захід		1420		32.70%
	Початковий	2	0.14%	0.05%
	Середній	832	58.59%	19.16%
	Достатній	551	38.80%	12.69%
	Високий	35	2.46%	0.81%
м. Київ		341		7.85%
	Середній	157	46.04%	3.62%
	Достатній	178	52.20%	4.10%
	Високий	6	1.76%	0.14%
Південь		609		14.03%
	Початковий	4	0.66%	0.09%
	Середній	367	60.26%	8.45%
	Достатній	221	36.29%	5.09%
	Високий	17	2.79%	0.39%
Північ		673		15.50%
	Початковий	1	0.15%	0.02%
	Середній	410	60.92%	9.44%
	Достатній	247	36.70%	5.69%
	Високий	15	2.23%	0.35%
Схід		749		17.25%
	Початковий	2	0.27%	0.05%
	Середній	377	50.33%	8.68%
	Достатній	323	43.12%	7.44%
	Високий	47	6.28%	1.08%
Центр		550		12.67%
	Початковий	2	0.36%	0.05%
	Середній	377	68.55%	8.68%
	Достатній	170	30.91%	3.92%
	Високий	1	0.18%	0.02%
Загальний підсумок		4342		100.00%

Розподіл результатів учасників тестування за місцем розташування закладу освіти

Рівень	Місце розташування	Кількість	% в межах рівня	% від загальної кількості
Початковий		11		0.25%
	Міська	5	45.45%	0.12%
	Сільська	6	54.55%	0.14%
Середній		2520		58.04%
	Міська	1438	57.06%	33.12%
	Сільська	1082	42.94%	24.92%
Достатній		1690		38.92%
	Міська	1153	68.22%	26.55%
	Сільська	537	31.78%	12.37%
Високий		121		2.79%
	Міська	87	71.90%	2.00%
	Сільська	34	28.10%	0.78%
Загальний підсумок		4342		100%

Розподіл результатів учасників тестування за типом закладу освіти

Рівень	Тип навчального закладу	Кількість	% в межах рівня	% від загальної кількості
Початковий		11	0.25%	0.25%
	гімназія	2	18.18%	0.05%
	ліцей	9	81.82%	0.21%
Середній		2520	58.04%	58.04%
	гімназія	466	18.49%	10.73%
	ліцей	1972	3.25%	1.89%
	інші	82	78.25%	45.42%
Достатній		1690	38.92%	38.92%
	гімназія	309	18.28%	7.12%
	ліцей	1313	4.02%	1.57%
	інші	68	77.69%	30.24%
Високий		121	2.79%	2.79%
	гімназія	40	33.06%	0.92%
	ліцей	81	66.94%	1.87%
Загальний підсумок		4342		100.00%

Розподіл результатів учасників тестування за наявністю та кількістю друкованих книжок удома

Рівень	Кількість книжок	Кількість	% в межах рівня	% від загальної кількості
Початковий		11		0.25%
	від 1 до 10	4	36.4%	0.09%
	11-25 книжок	4	36.4%	0.09%
	26-100 книжок	3	27.3%	0.07%
Середній		2520		58.04%
	11-25 книжок	923	36.6%	21.26%
	26-100 книжок	433	17.2%	9.97%
	від 1 до 10	891	35.4%	20.52%
	101-200 книжок	132	5.2%	3.04%
	більше 200 книжок	65	2.6%	1.50%
	Відповіді не надано	76	3.0%	1.75%
Достатній		1690		38.92%
	від 1 до 10	472	27.9%	10.87%
	11-25 книжок	630	37.3%	14.51%
	26-100 книжок	371	22.0%	8.54%
	101-200 книжок	106	6.3%	2.44%
	більше 200 книжок	61	3.6%	1.40%
	Відповіді не надано	50	3.0%	1.15%
Високий		121		2.79%
	від 1 до 10	30	24.8%	0.69%
	11-25 книжок	58	47.9%	1.34%
	26-100 книжок	23	19.0%	0.53%
	101-200 книжок	7	5.8%	0.16%
	більше 200 книжок	3	2.5%	0.07%
Загальний підсумок		4342		100.0%

Рівень	Наявність книжок	Кількість	% в межах рівня	% від загальної кількості
Початковий		11		0.25%
	Так	5	45.45%	0.12%
	Ні	5	45.45%	0.12%
	Відповіді не надано	1	9.09%	0.02%
Середній		2520		58.04%
	Так	1863	73.93%	42.91%
	Ні	516	20.48%	11.88%
	Відповіді не надано	141	5.60%	3.25%
Достатній		1690		38.92%
	Так	1343	79.47%	30.93%
	Ні	257	15.21%	5.92%
	Відповіді не надано	90	5.33%	2.07%
Високий		121		2.79%
	Так	95	78.51%	2.19%
	Ні	23	19.01%	0.53%
	Відповіді не надано	3	2.48%	0.07%
Загальний підсумок		4342		100%

Кількість книжок	Рівень	Кількість	% від загальної кількості
Відповіді не надано		126	3%
	Середній	76	60%
	Достатній	50	40%
Немає або дуже мало (від 1 до 10)		1397	32%
	Початковий	4	0%
	Середній	891	64%
	Достатній	472	34%
	Високий	30	2%
Стільки, що можна заповнити одну книжкову полицю (11-25 книжок)		1615	37%
	Початковий	4	0%
	Середній	923	57%
	Достатній	630	39%
	Високий	58	4%
Стільки, що можна заповнити одну книжкову шафу (26-100 книжок)		830	19%
	Початковий	3	0%
	Середній	433	52%
	Достатній	371	45%
	Високий	23	3%
Стільки, що можна заповнити дві книжкові шафи (101-200 книжок)		245	6%
	Середній	132	54%
	Достатній	106	43%
	Високий	7	3%
Стільки, що можна заповнити більше двох книжкових шаф (більше 200 книжок)		129	3%
	Середній	65	50%
	Достатній	61	47%
	Високий	3	2%
Загальний підсумок		4342	100%

Розподіл результатів учасників тестування за наявністю особистого простору вдома

Рівень	Наявність особистого простору	Кількість	% в межах рівня	% від загальної кількості
Початковий		11		0.25%
	Так, маю окреме робоче місце	4	36.36%	0.09%
	Так, маю окрему кімнату	7	63.64%	0.16%
Середній		2520		58.04%
	Відповіді не надано	39	1.55%	0.90%
	Ні, не маю	134	5.32%	3.09%
	Так, маю окреме робоче місце	838	33.25%	19.30%
	Так, маю окрему кімнату	1509	59.88%	34.75%
Достатній		1690		38.92%
	Відповіді не надано	25	1.48%	0.58%
	Ні, не маю	51	3.02%	1.17%
	Так, маю окреме робоче місце	610	36.09%	14.05%
	Так, маю окрему кімнату	1004	59.41%	23.12%
Високий		121		2.79%
	Відповіді не надано	1	0.83%	0.02%
	Ні, не маю	3	2.48%	0.07%
	Так, маю окреме робоче місце	45	37.19%	1.04%
	Так, маю окрему кімнату	72	59.50%	1.66%
Загальний підсумок		4342		100.00%

Статистичні складності тестових завдань з математики, 8 клас

Субтест 1

№ завдання	Рівень складності (експертна оцінка)	% правильних відповідей	Складність завдань
1_1	Початковий	59%	Оптимальне
1_2	Початковий	57%	Оптимальне
1_3	Середній	43%	Оптимальне
1_4	Початковий	40%	Оптимальне
1_5	Початковий	54%	Оптимальне
1_6	Середній	44%	Оптимальне
1_7	Середній	28%	Складне
1_8	Достатній	48%	Оптимальне
1_9	Високий	42%	Оптимальне
Субтест 1	Оптимальна складність тесту	46%	Тест оптимальної складності

Субтест 2

№ завдання	Рівень складності (експертна оцінка)	% правильних відповідей	Складність завдань
2_1	Початковий	58%	Оптимальне
2_2	Початковий	59%	Оптимальне
2_3	Початковий	60%	Легке
2_4	Середній	65%	Легке
2_5	Середній	46%	Оптимальне
2_6	Середній	67%	Легке
2_7	Достатній	26%	Складне
2_8	Середній	59%	Оптимальне
2_9	Достатній	44%	Оптимальне
2_10	Достатній	33%	Складне
2_11	Середній	59%	Оптимальне
2_12	Достатній	31%	Складне
Субтест 2	Оптимальна складність тесту	51%	Тест оптимальної складності

Субтест 3

№ завдання	Рівень складності (експертна оцінка)	% правильних відповідей	Складність завдань
Ex_3_1	Початковий	69%	Легке
Ex_3_2	Початковий	84%	Дуже легке
Ex_3_3	Початковий	47%	Оптимальне
Ex_3_4	Середній	46%	Оптимальне
Ex_3_5	Середній	56%	Оптимальне
Ex_3_6	Середній	38%	Складне
Ex_3_7	Достатній	37%	Складне
Ex_3_8	Достатній	56%	Оптимальне
Ex_3_9	Достатній	31%	Складне
Ex_3_10	Достатній	24%	Складне
Ex_3_11	Середній	37%	Складне
Ex_3_12	Достатній	29%	Складне
Ex_3_13	Достатній	19%	Дуже складне
Субтест 3	Оптимальна складність тесту	44%	Тест оптимальної складності

Дискримінативність завдань тесту та тестових завдань

Субтест 1

№ завдання	D-index	Характеристика дискримінативності завдання
1_1	56%	Дуже хороша
1_2	55%	Дуже хороша
1_3	61%	Дуже хороша
1_4	63%	Дуже хороша
1_5	63%	Дуже хороша
1_6	35%	Хороша
1_7	35%	Хороша
1_8	54%	Дуже хороша
1_9	54%	Дуже хороша
Субтест 1	53%	Тест з дуже хорошою розподільною здатністю

Субтест 2

№ завдання	D-index	Характеристика дискримінативності завдання
2_1	55%	Дуже хороша
2_2	56%	Дуже хороша
2_3	47%	Дуже хороша
2_4	66%	Дуже хороша
2_5	74%	Дуже хороша
2_6	58%	Дуже хороша
2_7	46%	Дуже хороша
2_8	49%	Дуже хороша
2_9	60%	Дуже хороша
2_10	63%	Дуже хороша
2_11	47%	Дуже хороша
2_12	45%	Дуже хороша
Субтест 2	56%	Тест з дуже хорошою розподільною здатністю

Субтест 3

№ завдання	D-index	Характеристика дискримінативності завдання
Ех_3_1	55%	Дуже хороша
Ех_3_2	34%	Хороша
Ех_3_3	49%	Дуже хороша
Ех_3_4	56%	Дуже хороша
Ех_3_5	64%	Дуже хороша
Ех_3_6	55%	Дуже хороша
Ех_3_7	62%	Дуже хороша
Ех_3_8	63%	Дуже хороша
Ех_3_9	65%	Дуже хороша
Ех_3_10	61%	Дуже хороша
Ех_3_11	52%	Дуже хороша
Ех_3_12	52%	Дуже хороша
Ех_3_13	42%	Дуже хороша
Субтест 3	55%	Тест з дуже хорошою розподільною здатністю

Результати учасників тестування за регіонами залежно від типу місцевості, форми навчання та способу проходження тестування

Регіон	Тип місцевості	Форма навчання	Спосіб проходження тестування	Кількість учасників	Середній тестовий бал
Захід				1311	20.04
	Міська			643	22.72
		Дистанційно		1	40.00
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	1	40.00
		Змішано		25	17.72
			Очно у приміщенні закладу освіти	25	17.72
		Очно		617	22.89
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	1	7.00
			Очно у приміщенні закладу освіти	616	22.92
	Сільська			668	17.46
		Дистанційно		6	13.50
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	1	23.00
			Очно у приміщенні закладу освіти	5	11.60
		Сільська	Змішано		67
			Очно у приміщенні закладу освіти	67	20.16
Очно				595	17.19
			Очно у приміщенні закладу освіти	595	17.19
Південь				588	20.97
	Міська			288	22.04
		Дистанційно		99	29.63

Регіон	Тип місцевості	Форма навчання	Спосіб проходження тестування	Кількість учасників	Середній тестовий бал	
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	99	29.63	
		Змішано		136	18.32	
			Очно у приміщенні закладу освіти	136	18.32	
		Очно		53	17.42	
			Очно у приміщенні закладу освіти	53	17.02	
	Сільська				300	19.94
		Дистанційно			131	23.93
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці		131	23.93
		Змішано			122	17.25
				Очно у приміщенні закладу освіти	122	17.25
Очно				47	15.77	
			Очно у приміщенні закладу освіти	47	15.77	
Північ	Міська			1009	20.14	
				754	21.03	
		Дистанційно		42	28.48	
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	42	28.48	
		Змішано		188	21.70	
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	28	24.14	
			Очно у приміщенні закладу освіти	160	21.27	
		Очно		524	20.20	

Регіон	Тип місцевості	Форма навчання	Спосіб проходження тестування	Кількість учасників	Середній тестовий бал
	Сільська		Очно у приміщенні закладу освіти	524	20.20
				255	17.52
		Дистанційно		11	28.27
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	11	28.27
		Змішано		85	17.88
			Очно у приміщенні закладу освіти	85	17.88
		Очно		159	16.58
			Очно у приміщенні закладу освіти	159	16.58
Схід	Міська			773	24.10
				653	24.62
		Дистанційно		393	26.38
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	391	26.37
			Очно у приміщенні закладу освіти	2	30.00
		Змішано		179	22.38
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	33	37.64
			Очно у приміщенні закладу освіти	146	18.93
		Очно		81	20.99
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	1	34.00
Схід			Очно у приміщенні закладу освіти	80	20.83
	Сільська			120	21.30

Регіон	Тип місцевості	Форма навчання	Спосіб проходження тестування	Кількість учасників	Середній тестовий бал	
		Дистанційно		85	24.76	
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	85	24.76	
		Змішано		35	12.89	
			Очно у приміщенні закладу освіти	35	12.89	
Центр	Міська			565	16.53	
				276	15.78	
		Змішано		136	15.94	
			Очно у приміщенні закладу освіти	136	15.94	
		Очно		140	15.62	
			Очно у приміщенні закладу освіти	140	15.62	
	Сільська				289	17.25
		Дистанційно		5	17.40	
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	5	17.40	
		Змішано		43	17.51	
			Очно у приміщенні закладу освіти	43	17.51	
		Очно		241	17.20	
			Очно у приміщенні закладу освіти	241	17.23	
Загальний підсумок				4246	20.47	

Результати учасників тестування за регіонами (у т.ч. м. Київ) залежно від типу місцевості, форми навчання та способу проходження тестування

Регіон	Тип місцевості	Форма навчання	Спосіб проходження тестування	Кількість учасників	Середній тестовий бал
Захід				1311	20.04
	Міська			643	22.72
		Дистанційно		1	40.00
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	1	40.00
		Змішано		25	17.72
			Очно у приміщенні закладу освіти	25	17.72
		Очно		617	22.89
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	1	7.00
			Очно у приміщенні закладу освіти	616	22.92
		Сільська			668
	Дистанційно			6	13.50
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	1	23.00
	Захід	Сільська		Очно у приміщенні закладу освіти	5
Змішано				67	20.16
			Очно у приміщенні	67	20.16

Регіон	Тип місцевості	Форма навчання	Спосіб проходження тестування	Кількість учасників	Середній тестовий бал
			закладу освіти		
		Очно		595	17.19
			Очно у приміщенні закладу освіти	595	17.19
Південь	Міська			588	20.97
				288	22.04
		Дистанційно		99	29.63
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	99	29.63
		Змішано		136	18.32
			Очно у приміщенні закладу освіти	136	18.32
		Очно		53	17.42
			Очно у приміщенні закладу освіти	53	17.02
Південь	Сільська			300	19.94
		Дистанційно		131	23.93
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	131	23.93
		Змішано		122	17.25
			Очно у приміщенні закладу освіти	122	17.25
		Очно		47	15.77
			Очно у приміщенні	47	15.77

Регіон	Тип місцевості	Форма навчання	Спосіб проходження тестування	Кількість учасників	Середній тестовий бал		
			закладу освіти				
м. Київ	Міська			332	22.76		
				332	22.76		
		Змішано		15	30.60		
			Очно у приміщенні закладу освіти	15	30.60		
		Очно		317	22.39		
			Очно у приміщенні закладу освіти	317	22.39		
Північ				677	18.86		
Північ	Міська			422	19.68		
		Дистанційно		42	28.48		
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	42	28.48		
		Змішано		173	20.92		
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	28	24.14		
			Очно у приміщенні закладу освіти	145	20.30		
		Очно		207	16.85		
			Очно у приміщенні закладу освіти	207	16.85		
		Сільська				255	17.52
			Дистанційно			11	28.27

Регіон	Тип місцевості	Форма навчання	Спосіб проходження тестування	Кількість учасників	Середній тестовий бал
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	11	28.27
		Змішано		85	17.88
			Очно у приміщенні закладу освіти	85	17.88
		Очно		159	16.58
			Очно у приміщенні закладу освіти	159	16.58
Схід	Міська			773	24.10
				653	24.62
		Дистанційно		393	26.38
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	391	26.37
			Очно у приміщенні закладу освіти	2	30.00
		Змішано		179	22.38
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	33	37.64
			Очно у приміщенні закладу освіти	146	18.93
		Очно		81	20.99
			Дистанційно за місцем перебування	1	34.00

Регіон	Тип місцевості	Форма навчання	Спосіб проходження тестування	Кількість учасників	Середній тестовий бал
			учня / учениці		
	Сільська		Очно у приміщенні закладу освіти	80	20.83
				120	21.30
		Дистанційно		85	24.76
			Дистанційно за місцем перебування учня / учениці	85	24.76
		Змішано		35	12.89
			Очно у приміщенні закладу освіти	35	12.89
Центр				565	16.53
	Міська			276	15.78
		Змішано		136	15.94
			Очно у приміщенні закладу освіти	136	15.94
		Очно		140	15.62
			Очно у приміщенні закладу освіти	140	15.62
	Сільська			289	17.25
Сільська	Дистанційно			5	17.40
		Дистанційно за місцем перебування учня / учениці		5	17.40
	Змішано			43	17.51
		Очно у приміщенні		43	17.51

Регіон	Тип місцевості	Форма навчання	Спосіб проходження тестування	Кількість учасників	Середній тестовий бал
			закладу освіти		
		Очно		241	17.20
			Очно у приміщенні закладу освіти	241	17.23
Загальний підсумок				4246	20.47

Статистичні складності тестових завдань з української мови, 8 клас
Субтест 1

№ завдання	Рівень складності (експертна оцінка)	% правильних відповідей	Складність завдань
1_1		61%	Легке
1_2		79%	Легке
1_3		66%	Легке
1_4		16%	Дуже складне
1_5		55%	Оптимальне
1_6		74%	Легке
1_7		91%	Дуже легке
1_8		27%	Складне
1_9		92%	Дуже легке
1_10		70%	Легке
1_11		92%	Дуже легке
1_12		74%	Легке
1_13		51%	Оптимальне
1_14		76%	Легке
1_15		86%	Дуже легке
1_16		48%	Оптимальне
1_17		50%	Оптимальне
1_18		48%	Оптимальне
1_19		70%	Легке
1_20		21%	Складне
1_21		62%	Легке
1_22		56%	Оптимальне
1_23		52%	Оптимальне
1_24		53%	Оптимальне
1_25		83%	Дуже легке
1_26		53%	Оптимальне
1_27		28%	Складне
1_28		28%	Складне
1_29		42%	Оптимальне
1_30		86%	Дуже легке
1_31		49%	Оптимальне
1_32		56%	Оптимальне
1_33		66%	Легке
1_34		29%	Складне
1_35		90%	Дуже легке
1_36		70%	Легке
1_37		77%	Легке
1_38		68%	Легке
1_39		35%	Складне
1_40		70%	Легке
1_41		47%	Оптимальне

	Кількість	% від загальної кількості
Дуже легке	7	17%
Легке	14	34%
Оптимальне	13	32%
Складне	6	15%
Дуже складне	1	2%

Субтест 2

№ завдання	Рівень складності (експертна оцінка)	% правильних відповідей	Складність завдань
2_1	Середній	53%	Оптимальне
2_2	Початковий	72%	Легке
2_3	Середній	37%	Складне
2_4	Початковий	44%	Оптимальне
2_5	Середній	38%	Складне
2_6	Достатній	57%	Оптимальне
2_7	Середній	45%	Оптимальне
2_8	Достатній	47%	Оптимальне
2_9	Достатній	38%	Складне
2_10	Початковий	76%	Легке
2_11	Середній	44%	Оптимальне
2_12	Достатній	38%	Складне
2_13	Початковий	70%	Легке
2_14	Середній	46%	Оптимальне
2_15	Початковий	53%	Оптимальне

	Кількість	% від загальної кількості
Дуже легке	0	0%
Легке	3	20%
Оптимальне	8	53%
Складне	4	27%
Дуже складне	0	0%

Субтест 3

№ завдання	Рівень складності (експертна оцінка)	% правильних відповідей	Складність завдань
3_1	Початковий	48%	Оптимальне
3_2	Достатній	61%	Легке
3_3	Середній	36%	Складне
3_4	Початковий	46%	Оптимальне
3_5	Початковий	62%	Легке
3_6	Середній	72%	Легке
3_7	Середній	54%	Оптимальне
3_8	Достатній	25%	Складне
3_9	Початковий	51%	Оптимальне
3_10	Середній	47%	Оптимальне
3_11	Середній	48%	Оптимальне
3_12	Середній	61%	Легке
3_13	Середній	48%	Оптимальне
3_14	Початковий	33%	Складне
3_15	Початковий	34%	Складне
3_16	Середній	53%	Оптимальне
3_17	Достатній	48%	Оптимальне
3_18	Достатній	50%	Оптимальне
3_19	Достатній	51%	Оптимальне
3_20	Достатній	37%	Складне

	Кількість	% від загальної кількості
Дуже легке	0	0%
Легке	4	20%
Оптимальне	11	55%
Складне	5	25%
Дуже складне	0	0%

Дискримінативність завдань тесту та тестових завдань, 8 клас
Субтест 1

№ завдання	D-index	Характеристика дискримінативності завдання
1_1	48%	Дуже хороша
1_2	30%	Середня
1_3	43%	Дуже хороша
1_4	21%	Середня
1_5	59%	Дуже хороша
1_6	36%	Хороша
1_7	20%	Низька
1_8	37%	Хороша
1_9	17%	Низька
1_10	51%	Дуже хороша
1_11	16%	Низька
1_12	15%	Низька
1_13	24%	Середня
1_14	22%	Середня
1_15	22%	Середня
1_16	30%	Середня
1_17	29%	Середня
1_18	43%	Дуже хороша
1_19	43%	Дуже хороша
1_20	37%	Хороша
1_21	25%	Середня
1_22	29%	Середня
1_23	19%	Низька
1_24	38%	Хороша
1_25	15%	Низька
1_26	63%	Дуже хороша
1_27	33%	Хороша
1_28	4%	Низька

1_29	48%	Дуже хороша
1_30	21%	Середня
1_31	13%	Низька
1_32	43%	Дуже хороша
1_33	33%	Хороша
1_34	30%	Хороша
1_35	16%	Низька
1_36	35%	Хороша
1_37	37%	Хороша
1_38	33%	Хороша
1_39	30%	Середня
1_40	28%	Середня
1_41	41%	Дуже хороша
Субтест 1 загалом	31%	Тест з хорошою розподільною здатністю

Субтест 2

№ завдання	D-index	Характеристика дискримінативності завдання
2_1	48%	Дуже хороша
2_2	58%	Дуже хороша
2_3	38%	Хороша
2_4	29%	Середня
2_5	53%	Дуже хороша
2_6	60%	Дуже хороша
2_7	56%	Дуже хороша
2_8	42%	Дуже хороша
2_9	49%	Дуже хороша
2_10	40%	Хороша
2_11	30%	Хороша
2_12	16%	Низька
2_13	51%	Дуже хороша
2_14	62%	Дуже хороша
2_15	58%	Дуже хороша
Субтест 2 загалом	46%	Тест з дуже хорошою розподільною здатністю

Субтест 3

№ завдання	D-index	Характеристика дискримінативності завдання
3_1	64%	Дуже хороша
3_2	53%	Дуже хороша
3_3	41%	Дуже хороша
3_4	62%	Дуже хороша
3_5	57%	Дуже хороша
3_6	58%	Дуже хороша
3_7	50%	Дуже хороша
3_8	2%	Низька
3_9	51%	Дуже хороша
3_10	53%	Дуже хороша
3_11	26%	Середня
3_12	47%	Дуже хороша
3_13	71%	Дуже хороша
3_14	25%	Середня
3_15	38%	Хороша
3_16	50%	Дуже хороша
3_17	51%	Дуже хороша
3_18	62%	Дуже хороша
3_19	59%	Дуже хороша
3_20	41%	Дуже хороша
Субтест 3 загалом	48%	Тест з дуже хорошою розподільною здатністю

Розподіл результатів учасників тестування за статтю

Рівень	Стать	Кількість	% від загальної кількості	% в межах рівня
Початковий		2	0,1%	
	<i>Чоловіча</i>	2	0,1%	100,0%
Середній		2019	49,0%	
	<i>Жіноча</i>	825	20,0%	40,8%
	<i>Чоловіча</i>	1194	29,0%	59,2%
Достатній		1928	47,0%	
	<i>Жіноча</i>	1112	26,9%	57,3%
	<i>Чоловіча</i>	816	20,1%	42,7%
Високий		171	3,9%	
	<i>Жіноча</i>	114	2,6%	68,2%
	<i>Чоловіча</i>	57	1,2%	31,8%
Загальний підсумок		4120	100,0%	

Розподіл результатів учасників тестування за регіонами

Рівень	Регіон	Кількість	% від загальної кількості	% в межах рівня
Початковий		2	0.1%	
	<i>Схід</i>	2	0.1%	100.0%
Середній		2019	49.0%	
	<i>Захід</i>	650	16.2%	33.0%
	<i>Південь</i>	271	8.9%	18.2%
	<i>Північ</i>	470	10.5%	21.5%
	<i>Схід</i>	309	6.3%	12.8%
	<i>Центр</i>	319	7.1%	14.6%
Достатній		1928	47.0%	
	<i>Захід</i>	598	15.0%	31.8%
	<i>Південь</i>	277	7.4%	15.7%
	<i>Північ</i>	475	10.2%	21.7%
	<i>Схід</i>	374	9.6%	20.4%
	<i>Центр</i>	204	4.9%	10.3%
Високий		171	3.9%	
	<i>Захід</i>	48	1.2%	30.8%
	<i>Південь</i>	24	0.6%	15.5%
	<i>Північ</i>	33	1.0%	24.9%
	<i>Схід</i>	64	1.1%	27.5%
	<i>Центр</i>	2	0.1%	1.3%
Загальний підсумок		4120	100.0%	

Регіон	Рівень	Кількість	% від загальної кількості	% в межах рівня
Захід		1296	32.32%	
	<i>Середній</i>	650	16.16%	50.01%
	<i>Достатній</i>	598	14.97%	46.31%
	<i>Високий</i>	48	1.19%	3.68%
м. Київ		106	0.77%	
	<i>Середній</i>	51	0.37%	48.25%
	<i>Достатній</i>	52	0.38%	48.82%
	<i>Високий</i>	3	0.02%	2.93%
Південь		572	16.91%	
	<i>Середній</i>	271	8.91%	52.67%
	<i>Достатній</i>	277	7.40%	43.79%
	<i>Високий</i>	24	0.60%	3.54%
Північ		872	20.94%	
	<i>Середній</i>	419	10.17%	48.56%
	<i>Достатній</i>	423	9.83%	46.96%
	<i>Високий</i>	30	0.94%	4.48%
Схід		749	17.01%	
	<i>Початковий</i>	2	0.08%	0.46%
	<i>Середній</i>	309	6.29%	36.97%
	<i>Достатній</i>	374	9.58%	56.33%
	<i>Високий</i>	64	1.06%	6.23%

Центр		525	12.06%	
	<i>Середній</i>	319	7.15%	59.25%
	<i>Достатній</i>	204	4.87%	40.33%
	<i>Високий</i>	2	0.05%	0.42%
Загальний підсумок		4120	100%	

Рівень	Регіон	Кількість	% від загальної кількості	% в межах рівня
Початковий		2	0.1%	
	<i>Схід</i>	2	0.1%	100.0%
Середній		2019	49.0%	
	<i>Захід</i>	612	15.8%	32.2%
	<i>м. Київ</i>	168	1.4%	3.0%
	<i>Південь</i>	230	8.6%	17.5%
	<i>Північ</i>	393	9.9%	20.2%
	<i>Схід</i>	309	6.3%	12.8%
	<i>Центр</i>	307	7.0%	14.4%
Достатній		1928	47.0%	
	<i>Захід</i>	563	14.6%	31.1%
	<i>м. Київ</i>	138	1.2%	2.5%
	<i>Південь</i>	249	7.2%	15.3%
	<i>Північ</i>	411	9.7%	20.6%
	<i>Схід</i>	374	9.6%	20.4%
	<i>Центр</i>	193	4.8%	10.1%
Високий		171	3.9%	
	<i>Захід</i>	46	1.2%	30.3%
	<i>м. Київ</i>	7	0.1%	1.6%
	<i>Південь</i>	24	0.6%	15.5%
	<i>Північ</i>	29	0.9%	24.0%
	<i>Схід</i>	64	1.1%	27.5%
	<i>Центр</i>	1	0.0%	1.1%
Загальний підсумок		4120	100.0%	

Розподіл результатів учасників тестування за місцем розташування закладу освіти

Рівень	Місце розташування закладу освіти	Кількість	% від загальної кількості	% в межах рівня
Початковий		2	0,1%	
	<i>Міська</i>	2	0,1%	100,0%
Середній		2019	49,0%	
	<i>Міська</i>	1135	26,2%	53,5%
	<i>Сільська</i>	884	22,8%	46,5%
Достатній		1928	47,0%	
	<i>Міська</i>	1284	32,2%	68,5%
	<i>Сільська</i>	644	14,8%	31,5%
Високий		171	3,9%	
	<i>Міська</i>	124	2,9%	73,9%
	<i>Сільська</i>	47	1,0%	26,1%
Загальний підсумок		4120	100%	

Розподіл результатів учасників тестування за типом закладу освіти

Рівень	Тип навчального закладу	Кількість	% від загальної кількості	% в межах рівня
Початковий		2	0,1%	
	<i>ліцей</i>	1	0,05%	50,0%
	<i>гімназія</i>	1	0,05%	50,0%
Середній		2019	49,0%	
	<i>ліцей</i>	392	9,4%	19,2%
	<i>гімназія</i>	1555	37,5%	76,5%
	<i>інші</i>	72	2,1%	4,2%
Достатній		1928	47,0%	
	<i>ліцей</i>	381	10,1%	21,4%
	<i>гімназія</i>	1460	35,1%	74,6%
	<i>інші</i>	87	1,9%	4,1%
Високий		171	3,9%	
	<i>ліцей</i>	36	0,5%	13,5%
	<i>гімназія</i>	127	3,2%	81,9%
	<i>інші</i>	8	0,2%	4,6%
Загальний підсумок		4120	100%	

Розподіл результатів учасників тестування за наявністю та кількістю друкованих книг удома

Рівень	Наявність книг	Кількість	% від загальної кількості	% в межах рівня
Початковий		2	0,1%	
	<i>Так</i>	1	0,05%	50,0%
	<i>Ні</i>	1	0,05%	50,0%
Середній		2019	49,0%	
	<i>Так</i>	1372	32,3%	66,0%
	<i>Ні</i>	551	13,7%	28,0%
	<i>Відповіді не надано</i>	96	2,9%	6,0%
Достатній		1928	47,0%	
	<i>Так</i>	1473	35,7%	76,0%
	<i>Ні</i>	365	8,9%	18,8%
	<i>Відповіді не надано</i>	90	2,4%	5,2%
Високий		171	3,9%	
	<i>Так</i>	138	3,1%	79,2%
	<i>Ні</i>	29	0,7%	18,2%
	<i>Відповіді не надано</i>	4	0,1%	2,7%
Загальний підсумок		4120	100%	

Рівень	Кількість книжок	Кількість	% від загальної кількості	% в межах рівня
Початковий		2	0,1%	
	<i>від 1 до 10</i>	1	0,05%	50,0%
	<i>11-25 книжок</i>	1	0,05%	50,0%
Середній		2019	49,0%	
	<i>від 1 до 10</i>	866	21,0%	42,9%
	<i>11-25 книжок</i>	59	1,3%	2,7%
	<i>26-100 книжок</i>	71	1,9%	3,9%
	<i>101-200 книжок</i>	644	15,1%	30,8%
	<i>більше 200 книжок</i>	330	8,1%	16,6%
	<i>Відповіді не надано</i>	49	1,6%	3,2%
Достатній		1928	47,0%	
	<i>від 1 до 10</i>	687	16,4%	34,8%
	<i>11-25 книжок</i>	62	1,7%	3,6%
	<i>26-100 книжок</i>	122	3,1%	6,5%
	<i>101-200 книжок</i>	665	16,1%	34,1%
	<i>більше 200 книжок</i>	346	8,4%	17,8%
	<i>Відповіді не надано</i>	46	1,5%	3,1%
Високий		171	3,9%	
	<i>від 1 до 10</i>	42	0,9%	23,2%

	<i>11-25 книжок</i>	6	0,2%	4,7%
	<i>26-100 книжок</i>	13	0,3%	9,1%
	<i>101-200 книжок</i>	65	1,5%	39,3%
	<i>більше 200 книжок</i>	43	0,9%	23,2%
	<i>Відповіді не надано</i>	2	0,0%	0,6%
Загальний підсумок		4120	100,0%	

Розподіл результатів учасників тестування за наявністю особистого простору вдома

Рівень	Наявність особистого простору	Кількість	% від загальної кількості	% в межах рівня
Початковий		2	0,1%	
	<i>Так, маю окрему кімнату</i>	1	0,0%	41,5%
	<i>Так, маю окреме робоче місце</i>	1	0,0%	58,5%
Середній		2019	49,0%	
	<i>Так, маю окрему кімнату</i>	1373	33,0%	67,3%
	<i>Так, маю окреме робоче місце</i>	516	12,7%	25,9%
	<i>Ні, не маю</i>	77	1,7%	3,6%
	<i>Відповіді не надано</i>	53	1,6%	3,2%
Достатній		1928	47,0%	
	<i>Так, маю окрему кімнату</i>	1313	32,3%	68,7%
	<i>Так, маю окреме робоче місце</i>	510	12,0%	25,6%
	<i>Ні, не маю</i>	57	1,3%	2,7%
	<i>Відповіді не надано</i>	48	1,4%	3,0%
Високий		171	3,9%	
	<i>Так, маю окрему кімнату</i>	116	2,6%	68,3%

	<i>Так, маю окреме робоче місце</i>	46	1,1%	27,7%
	<i>Ні, не маю</i>	7	0,1%	3,3%
	<i>Відповіді не надано</i>	2	0,0%	0,6%
Загальний підсумок		4120	100,0%	